KDO MĚ OKRADL O MÉHO BRATRA?

O nás, co jsme opustili Československo

KNÍŽKA LIDOVÉHO ČTENÍ

Vladimir Oravsky • Jaroslav Suk •
Tomas Kramar • Peter Kmec •
Katharina Oravsky Sandström

FramSteget Bokförlag

KDO MĚ OKRADL O MÉHO BRATRA?

O nás, co jsme opustili Československo

KNÍŽKA LIDOVÉHO ČTENÍ

Vladimir Oravsky · Jaroslav Suk
Tomas Kramar · Peter Kmec
Katharina Oravsky Sandström

KDO MĚ OKRADL O MÉHO BRATRA?
se může částečně nebo úplně kopírovat a jinak reprodukovat elektronicky, mechanicky, analogově i digitálně, nebo pomocí telepatie nebo jinými dnes ješte neobjevenými způsoby, na papír, plasty, pásky nebo jiné známé nebo dnes ještě neznámé hmoty, v Braillově písmu, ve zvukové nebo obrazové formě: instrumentální hudba, kapela, oratórium, film, video, animace, balet, pantomimické představení, vaudeville a podobně nebo i nepodobně. Jak se zbavit jařma může být použito též v reklamě, v souvislosti s agitací a propagandou... Toto všechno však pouze na základě písemné dohody s oprávněným držitelem práv © (copyright) Vladimírom Oravským.

Jakákoli podobnost s lidmi nebo zvířaty, živými nebo historickými, je, mé čestné svazácké slovo, neplánovaná, nepředvídaná a tedy nic jiného než náhodná.

Kategorie: Společnost – Politologie – Kulturní historie – Přistěhovalectví – Vystěhovalectví – Emigrace – Asimilace – Migrace – Švédsko – Československo – Česko – Slovensko – Okupace – Zrada – Biografie

© 2014, Vladimir Oravsky a jednotliví autoři
producent · Vladimir Aurum Oravsky
překlad textů Vladimira Oravského a Kathariny Oravsky Sandströmové ze švédštiny a překlad poloviny textů Vladimira Oravského *Kukačka ze Zahradnické 16* ze slovenštiny EWS/Jaroslav Suk [http://www.ews.nu; ewservice@telia.com]
překlad textů Tomáše Kramára, Petra Kmeca a poloviny kapitoly *Kukačka ze Zahradnické 16* ze slovenštiny Petr Líznar
překlad Strindberga a ostatních krátkých textů ze švédštiny, němčiny, ruštiny a angličtiny Vladimir Oravsky
obálka · Vladimir Aurum Oravsky
Nevěřící Tomáš od Michelangelo Merisi da Caravaggio
„Tomáš pak jeden ze dvanácti, jenž sloul Didymus, nebyl s nimi, když byl přišel Ježíš. I řekli jemu jiní učedlníci: ‚Viděli jsme Pána.‘ A on řekl jim: ‚Leč uzřím v rukou jeho bodení hřebů, a vpustím prst svůj v místo hřebů, a ruku svou vložím v bok jeho, nikoli neuvěřím‘. A po osmi dnech opět učedlníci jeho byli vnitř, a Tomáš s nimi. Přišel Ježíš, a dveře byly zavříny, i stál uprostřed a řekl: ‚Pokoj vám‘. Potom řekl k Tomášovi: ‚Vložiž prst svůj sem, a viz ruce mé, a vztáhni ruku svou, a vpusť v bok můj, a nebudiž nevěřící, ale věřící.‘ I odpověděl Tomáš a řekl jemu: ‚Pán můj a Bůh můj.‘ Dí jemu Ježíš: ‚Žes mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi. Blahoslavení, kteříž neviděli, a uvěřili.‘“ (Jan 20:24-29)

Vydavatelství: FramSteget Bokförlag
ISBN 978-91-86839-62-8

Obsah

Několik slov k tomuto vydání | Vladimir Oravsky 6
Ke čtyřicátému výročí Pražského jara | Peter Kmec 11
Darum Schweden | Vladimir Oravsky 13
Asanace, agenti a střelený pes | Jaroslav Suk 149
Naše teta Kocourková | Jaroslav Suk 169
Zakotvit v neznámých vodách | Tomas Kramar 176
Jak se zbavit jařma | Vladimir Oravsky 191
Kukačka ze Zahradnické 16, Bratislava
aneb Kdo mě okradl o mého bratra? | Vladimir Oravsky 264
Můj táta jí palačinky s hořčicí | Katharina Oravsky Sandström 400
Doslov – včerejšek potkává zítřek | Vladimir Oravsky 403

Katce a Sášence
Theodorovi a Vilhelmovi
Kerstin
Dionýzovi O a Kaťuši O
Julce K, Susanne K a Tominovi K
Jurovi S a Monice S
a Barney Rossetovi, vlastníku slavného vydavatelství Grove Press, držiteli řádu Commandeura umění a literatury Ordre des Arts et des Lettres a držiteli ceny za celoživotní dílo z National Book Foundation, s nímž jsem v New Yorku strávil veselé hodiny při jeho vzpomínkách na sestkání s československými, polskými a švédskými filmovými režiséry.
/ *Vladimir*

Děkuji Vám všem, kteří jste přispěli k této knize, zvláště Petru Kmecovi, tehdejšímu velvyslanci Slovenské republiky v USA, předtím ve Švédsku, jehož činy dávají naději, že Slovensko je na správné cestě.
Velké díky i tobě, Jaroslave Suku a East-West Service, za elitní překlad.
Samozřejmě, že děkuji i Úřadu pro Slováky žijící v zahraničí.

Oh but this whole country is full of lies
You're all gonna die and die like flies
I don't trust you any more
You keep on saying go slow!
Go slow!
[…]
You don't have to live next to me
Just give me my equality
Everybody knows about mississippi
Everybody knows about alabama
Everybody knows about mississippi goddam – Dr Nina Simone
* * *
Why do they say I hate my country? And what does that even mean? Am I supposed to hate my town, am I supposed to hate all English people, or my government? And if I do hate my government, does that mean I hate my country? It's a democratic duty to criticize the government. – Ken Loach
* * *
We would accomplish many more things if we did not think of them as impossible.
– Vince Lombardi
* * *
If you can't fly then run, if you can't run then walk, if you can't walk then crawl, but whatever you do you have to keep moving forward. – Dr Martin Luther King Jr.
* * *
Pokud je národnost rasa nebo plemeno, pak Švédi nejsou jeden národ. Pokud akciová společnosť je společnosť společných zájmů, pak je Švédsko akciová společnost. Ředitel a král je Francouz a někdy Nor i když mu po domácku říkáme Švéd... Paní ředitelka je Němka. (umí vůbec švédsky?) Nejvýznamnější člověk Švédska je z Finska (Nordenskiöld). Nejbohatší je ze Skotska (Dickson). Nejpřednější státník Švédska je Valón (Louis De Geer). Nejdůležitější básník je z Polska (Snoilsky) a nejlepší švédský historik je z Rakouska (Geijer)...

Být Švédem není horší než být něčím jiným, ale není to ani lepší. Je poměrně laciné stát se Švédem; je nutno vyplatit kolek za občanský průkaz. Ale být Švédem je drahé. To stojí... Pohleďte na vaši dluhovou stranu účtu. – August Strindberg, *Aktiebolaget Sverige i Jörgens Stockholmsbrev, 6. 3. 1886 /* August Strindberg / *Akciová společnost Švédsko v Jörgenových stockholmských dopisech, 6. 3. 1886.*

NĚKOLIK SLOV K TOMUTO VYDÁNÍ

Kdo mě okradl o mého bratra? je česká verze knihy *Utbrytarkungens knep* : *eller Hur jag slutade ängslas och lärde mig älska Sverige*. Tuto třistašedesátistránkovou knihu velebily recenze v novinách a časopisech a byla i několikrát prezentována ve švédské televizi. Přikládám dvě ukázky z těchto recenzí, především je důležitá ta z *BTJ* / *Bibliotekstjänsten* / *Knihovní služba*, protože zvuku těchto hlasatelských novin naslouchají, nebo jsou nuceny naslouchat, všechny lidové, školní, nemocniční a univerzitní knihovny, a jen takových je ve Švédsku více než jeden a půl tisíce.

9. října 2008 mi napsal Johan Hammarström, vydavatel knihy *Utbrytarkungens knep*, že se vyšplhala na druhé místo v tabulce nejprodávanějších knih v září 2008, hned za nový překlad Nietzscheho *Also sprach Zarathustra* : *Ein Buch für Alle und Keinen* / *Tak pravil Zarathustra*.

Titul knihy *Utbrytarkungens knep* : *eller Hur jag slutade ängslas och lärde mig älska Sverige* se dá přeložit do češtiny několika způsoby. Jeden je *Triky mistra kaskadéra* : *aneb Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko*, jiný zase je *Jak se zbavit jařma*.

Tato česká verze není doslovným překladem té švédské, protože několik přispěvatelů si nepřálo se prezentovat ve své rodné zemi, ať už je to dnešní Slovensko nebo Česko. Příčiny toho jsou různé a věřím, že četba této knihy ti je odhalí.

They'll never want to see a rake or a plow
And who the deuce can parlez vous a cow?
And how ya gonna keep 'em down on the farm
After they've seen Paris?

Reuben, Reuben, you're mistaken
Said his wifey dear
Once a farmer, always a jay
And farmers always stick to the hay / Joe Young & Sam M Lewis
[*How Ya Gonna Keep'em Down On The Farm (After they've seen Paree?)*]

Jeden ze dvanácti apoštolů Ježíše Krista, Svatý Tomáš, známý též jako Nevěřící Tomáš, prohlásil, že „Leč uzřím v rukou jeho bodení hřebů, a vpustím prst svůj v místo hřebů, a ruku svou vložím v bok jeho, nikoli neuvěřím“. Tato Tomášova zdravá pochybnost je jeden z důvodů, proč jsem vybral obraz *Nevěřící Tomáš* od Michelangela Merisi da Caravaggia pro obálkovou ilustraci knihy *Kdo mě okradl o mého bratra?* Přestože všechny události této knižní sbírky jsou pravdivé, ne všechny jsou bezprostředně stravitelné. Vlastnost umět být skeptický, není nepotřebná. Vědecká historie, stejně jako školní dějepis vždy byly a i nadále jsou

v krutém zajetí neexaktního a tendenčního popisování, zkrášlování a očerňování, a toho jsme si my, kteří jsme vyrůstali pod jařmem diktátorského československého komunizmu, obzvláště vědomi. I ty, příteli a čtenáři, při čtení našich příspěvků uvažuj stejně, i když my, kteří jsme je psali, jsme stále ještě pod vlivem jasně vnímatelných a těžce se hojících ran.

Ano, je dobré umět si udělat vlastní názor a je dobré polemizovat například s Wikipedií. Jelikož se jakž takž dokážu domluvit švédsky, dánsky, „norsky“ a kromě toho slovensky a česky, mám tedy dostatečné vědomosti k tomu, abych si mohl dovolit být kritický k následujícímu: „Švédština je severogermánský jazyk, podobný norštině a dánštině, kterým hovoří většina obyvatel Švédska. Základem švédštiny je de facto dánština a všechny tři jazyky jsou si vzájemně bez potíží srozumitelné.“
Viz http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0v%C3%A9dsko.

Jenom v této jediné větě je několik nepřesností. Poukážu pouze na dvě. Co je norština? V Norsku jsou dva rovnoprávné jazyky: bokmål (ovlivněný dánštinou) a nynorsk, a jenom mezi nimi je rozdíl značně viditelný a slyšitelný. Mám jeden dánsko-švédský lexikon se 140 000 položek a tento slovník sám o sobě prozrazuje, že dánština a švédština nejsou „vzájemně bez potíží srozumitelné“. Faktem je, že i Dáni stejně jako Švédi mají tak rozdílné dialekty ve vlastní řeči, že se může stát, že se obracejí k angličtině, aby se dorozuměli. Ve Švédsku i Dánsku se filmy nedabují, ale tak, jak by to mělo být v každé zemi, používají se titulky. A ty jsou dost nákladné. Pokud by švédština, dánština a „norština“ byly „vzájemně bez potíží srozumitelné“, žádný distributor by pravděpodobně nevyhazoval milióny za pořízení titulků, a hlavně, výměna kultury mezi Dánskem, Norskem a Švédskem by se rozvíjela víc, daleko, daleko víc.

Doufal jsem, že kniha *Kdo mě okradl o mého bratra?* by byla vydána dvojjazyčně, tedy kapitoly psané Slováky by byly slovensky a čeští přispěvatelé by byli v češtině. Tak jsem to zdůvodnil v předmluvě ke smíšenému vydání: „Tiež je viacero dôvodov, prečo je kniha *Kdo mě okradl o mého bratra?* striedavo písaná po slovensky a česky. Ja chcem prispieť k tomu, aby Slováci nezabudli čítať a písať po česky a naopak. Repetitio est mater studiorum, ako môj tatko Slovák ma opakovane poúčal, a je mi jasné, že bez sústavného oprašovania reči, aj tá bratská sa rýchlo zabudne. Ja napríklad poznám Čecha, ktorý si už nevie spomenúť čo *čučoriedka* znamená, a taktiež sa stýkam so Slovákom, čo si láme hlavu nad podstatným menom *čáp*.“

Jak jsi už zjistil, drahý čtenáři této skromné publikace, nepodařilo se mi to prosadit. Prý dnešní Čech nerozumí slovenštině, přestože slovenština a čeština se téměř objímají.

Prosím, připojuji překlad těch slíbených ukázek švédské literární kritiky.

Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko / Vladimir Oravsky & Tomas Kramar (red.) Vydavatelství h:ström - Text & Kultur, ISBN 978-91-7327-060-I. 362 stran.

„Ke čtyřicátému výročí invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa umožňuje čtenáři kniha *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* setkat se s několika Švédy českého a slovenského původu, kteří utekli do Švédska a vytvořili si tu budoucnost a dvojí etnickou identitu. Přes mnoho počátečních těžkostí se stali úspěšnými a dnes pracují jako lékaři, zubaři, vědečtí pracovníci, ředitelé podniků nebo spisovatelé a režiséři. Kniha začíná dlouhým úvodem Vladimíra Oravského, který nabízí závratně humoruplné čtení a který chválí, ale i silně kritizuje Švédsko. Kniha je poutavě napsaná, s mnoha vtipnými příklady střetu kultur Čechů a Slováků se Švédskem poté, kdy sem přišli jako utečenci po rozbití Pražského jara. *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* by měla přilákat čtenáře různých kategorií, a speciálně lidi, kteří se zabývají problémy přistěhovalců. Kniha je ilustrovaná černobílými fotografiemi, většinou portréty spisatelů knihy a jejich rodinných příslušníků. / Ulf Pauli / *BTJ* / *Bibliotekstjänsten* / *Knihovní služba*.

****

Nový obraz Švédska:
Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko / Vladimir Oravsky & Tomas Kramar. Vydavatelství h:ström - Text & Kultur, ISBN 978-91-7327-060-I. 362 stran.
V *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* shromáždili redaktoři Vladimír Oravský a Tomáš Kramár jedenáct utečenců z Československa, okupovaného Sovětským svazem, a nechali je povyprávět o jejich cestě do Švédska, a jak se jejich život vyvíjel v nové zemi.

Každý jednotlivý osud je součástí dějin, každý obsahuje cit a napětí, které způsobuje, že já jako čtenář s očekáváním obracím stránku, aby mě fascinoval následující příběh. Podobností je mnoho, především třídní příslušnost, ale jinak je osobní hlas jedinečný a nenucený. Sbírku můžeme přirovnat k aranžmá, při kterém se různé příběhy soustřeďují do celku značně většího, než jeho části. Pro všechny je společné trápení nad přijatým rozhodnutím opustit blízké a milované, pro nejistou budoucnost za hranicemi Československa, s vědomím, že se pravděpodobně nikdy nebudou moci vrátit.

Za žízeň po svobodě a život hodný člověka byla zaplacena velmi vysoká cena, poznání, které by se dalo bez větších těžkostí odevzdat utečencům, kteří dnes nazdařbůh opouštějí svoji vlast.

České a slovenské hlasy v *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* přispívají velkou měrou i k poskytnutí obrazu Švédska. Přes pocit odcizení, většina přistěhovalců považuje Švédsko za idylickou zemi, ve které jsou domorodí obyvatelé k Čechoslovákům naladěni pozitivně. Je-li tomu tak, je to proto, že jsou Švédi skrz

naskrz vřelí altruisti, nebo tím chtěli demonstrovat svůj postoj proti okupační moci Sovětského svazu? Těžko říct.

Tak či onak, může být zajímavé, v jakém rozsahu pozitivní přijetí, o kterém většina podává zprávu, přispělo k pracovním a osobním úspěchům, o kterých se s malými výjimkami píše. Může tomu být tak, že to, co se od nich očekávalo, když přišli, ve skutečnosti určovalo, jak to s nimi půjde? Pokud to tak je, spočívá na pohostinnosti domorodců ještě větší odpovědnost...

Kromě vlastního příběhu redaktora Vladimíra Oravského, má i jeho předmluva výjimečné postavení v tom, že předkládá úplně nové a k zamyšlení velmi podnětné porovnání mezi Československem a Švédskem.

Podrobně pozoruje rozdíly a nachází styčné body, které střídavě vedou k sounáležitosti, ale i k opaku. Text je zdrojem, který chrlí zkušenosti a poznatky a obohacuje čtenáře na několika úrovních, a taktéž formuje základ pro všechny ostatní svědectví, a přispívá i k tomu, že je viditelná další dimenze zobrazení – hranice vytváří člověk sám!

Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko je vyprávěno bezprostředně, jakoby se staří přátelé dělili o své příběhy při džbánku chutného piva, bez postranních úmyslů, beze strachu. Poznal jsem lidi, jejichž odvaha a morálka nemůže nic jiného než imponovat, získal jsem zkrátka nové známosti. / *Lars-Göran Söderberg* / *Tidningen kulturen* / *Kulturní noviny*.

„Rukopis“ knihy, kterou právě čteš, jsem zaslal dohromady dvaceti vydavatelstvím na Slovensku a v Čechách. Všem současně, v tentýž horký letní den, den dovolených. Osmnáct odpovědí jsem dostal během dvou dnů a vydavatelé ze šestnácti těchto vydavatelství mi sdělili, že by byli rádi, nebo velmi rádi, pokud by se mnou mohli spolupracovat. To je stejný poměr jakému se mohu těšit v dnešním Švédsku, jenomže ve Švédsku jsem vydal více než čtyřicet knih a na Slovensku a v Čechách jsem debutantem.

Jedno z těch dvou vydavatelství, které odmítlo vydat *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* bylo vydavatelství, z něhož jsem dostal odpověď: „Dobrý den děkujeme za nabídku. My vydáváme pouze knihy, týkající se bezdomovectví a našich prodejců – respektive knihy napsané bezdomovci – prodejci Nota bene...“

Trochu mě to překvapilo. Ne proto, že kniha *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* byla odmítnuta, ale důvod odmítnutí. Chtěl jsem tomuto vydavatelství a jeho čtenářům pomoct a darovat jim celý „rukopis“. Zaslal jsem tedy obratem slečně Sandře Tordové z redakce *Proti prúdu* / *Proti proudu*, která zastupovala toto vydavatelství v tento azurový den, následující rychlé myšlenky: „... Byl bych však rád, kdybyste se zamyslela nad následujícím. Během existence ČSSR vládl v této zemi apartheid, segregace: komunisté vydávali pouze své vlastní autory, tedy jenom komunisty nebo ty, kteří s komunizmem sympatizovali nebo proti němu

otevřeně neprotestovali. Do vyšších společenských postavení, alespoň ve Švédsku, se až donedávna nepřipouštěli přistěhovalci a ženy a…

Dnes se tomu ve Švédsku každý diví, jak to bylo možné, že společnost akceptovala takové neekonomické konání. Vždyť dnes se ví, že čím víc je vedení podniků ‚smíšené', tím větší zisk je generován, protože takové vedení má více zkušeností, než segregované a kromě toho se i obrací k více a větším populačním skupinám. A tak je tomu ve všem, včetně fotbalu; podívejte se na ty nejúspěšnější družstva, v nich jsou černoši, běloši i Turci, vysocí i nízcí, mladší i starší…

Že bezdomovci jsou bezdomovci, je částečně způsobeno i segregací, kterou zmiňuji výše, tedy tím, že zámožní nepřipustí, aby se s nimi kde kdo mísil. A ‚proti proudu' znamená, že by se tento způsob nazírání na lidi, sdružení a organizace měl popírat a aktivně odstraňovat.

Nevypadá to však, že je tomu tak, ba právě naopak. ‚Bezdomoví' se příliš nechtějí spojit se mnou, který jsem měl tolik štěstí a dokázal si vybojovat úspěch, i když za hranicemi Slovenska.

Pokud vy vytisknete *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko*, a využijete široké možnosti reklamy prostřednictvím rozhlasu, televize, novin a časopisů a rozhlásíte, že švédský a mezinárodně uznávaný spisovatel a dramaturg vám daroval rukopis jisté, ve Švédsku velmi úspěšné knihy, pak, pokud to na Slovensku funguje jako na Západě, bude o vás psát ‚každý' a budete středem pozornosti. Zadarmo. Bez jediného halíře za drahou reklamu. A to je přesně to, co potřebujete. Nebo se snad mýlím?

A *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* vám možná otevře cestu i ke druhým lidem, kteří s vámi sympatizují, ale nevědí, jak se k vám mají přiblížit.
Zvažte moje slova a přemýšlejte o mé nabídce, a pokud si myslíte, že na tom, co vám píši, něco je, rád vám pomohu radou při vydání a propagaci *Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko*.

Jsou v ní části, o kterých se bude psát, bez ohledu na to, kdo ji vydá a to je v každém případě pro vydavatele vítané. A kromě toho, předmluvu k tomuto vydání napsal současný velvyslanec Slovenska ve Švédsku Peter Kmec. To má také reklamní hodnotu.

S přátelským pozdravem
Vladimir Oravsky"

KE ČTYŘICÁTÉMU VÝROČÍ PRAŽSKÉHO JARA

V roce 2008 jsme si doma i v zahraničí připomněli 40. výročí událostí, které pronikly do světa pod názvem „Pražské jaro“. Ve Švédsku je toto slovní spojení velmi známé. Události v bývalém Československu prožívala švédská veřejnost s velkou intenzitou, otevřeně protestovala proti invazi a přijala politické imigranty z tohoto bývalého sovětského satelitu na svém území. Integrací tisíců Slováků a Čechů do švédské společnosti se tak „Pražské jaro“ stalo i součástí historie této skandinávské země.

Když jsme na velvyslanectví SR ve Švédsku připravovali sérii vzpomínkových akcí k tomuto kulatému výročí, doslechl jsem se o snaze dvou nadšených krajanů – Vladimíra Oravského a Tomáše Kramára – posbírat vzpomínky těch, kteří imigrovali do Švédska v důsledku okupace vojsk bývalé Varšavské smlouvy. Hned jsme s Vladom a Tomášem našli společnou řeč a prezentace této publikace se objevila na seznamu oficiálních akcí slovenského velvyslanectví v srpnu 2008. Kniha se záhadným, ale zároveň atraktivním názvem *Triky mistra kaskadéra* : *aneb Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko* si hned získala popularitu v otevřené švédské společnosti a našla si cestu do osobních knihoven nejvyšších politických představitelů ve Švédsku.

Dostává se Vám do rukou česká verze této knihy. Je opět společným dílem obětavé práce redakční dvojice Oravský – Kramár a autorů jednotlivých životních příběhů. Kniha vychází i díky finančnímu příspěvku Úřadu pro Slováky žijící v zahraničí, kterému bych chtěl touto cestou poděkovat za vzornou a obětavou práci při podpoře slovenské krajanské komunity v zahraničí.

Výpovědi slovenských a českých krajanů ze Švédska jsou obohacením našich historických znalostí o „okupačních“ letech. V životních příbězích je skrytý jejich osobní boj proti tehdejším geopolitickým reáliím. Dnes už víme, že snahy o demokratizaci v bývalém Československu v šedesátých letech byli předem odsouzené k zániku. „Pražské jaro“ však byla jedním z významných mezníků v dlouhodobém boji středoevropských národů proti totalitě. Po událostech 1956 v Maďarsku, 1968 v Československu a 1980 v Polsku se podařilo demokracii a svobodě prorazit do střední Evropy až v roce 1989. Byl to těžký zápas a postihl několik generací. Přes mnoho kontroverzních pohledů na rok 1968, vyslaly tyto události do světa jeden nezpochybnitelný signál – že středoevropané milují svobodu a nikdy se nesmíří s totalitou a tyranií.

Pěstujme si tento symbol, který má silný duchovní rozměr a zároveň velmi rezonuje v zahraničí. Je to moderní biblický souboj Davida s Goliášem převedený do boje malých národů proti jedné z totalitních ideologií. Silný odkaz i pro další generace.

Věřím, že tato publikace není poslední svého druhu a podnítí k aktivnějšímu hledání vědomostí o slovenské historii, které jsou roztroušené po celém světě. Vedle

historické paměti nám krajané poskytují cenné profesionální zkušenosti ze zahraničí v různých oblastech života, které se dají úspěšně využít v našem transformačním procese. Poskytují nám tak možnost poučit se z chyb jiných místo toho, abychom si pravidelně pálili vlastní prsty.
Přeji Vám zajímavé a podnětné čtení.

Peter Kmec
mimořádný a zplnomocněný velvyslanec
Slovenské republiky ve Švédském království

DARUM SCHWEDEN

Když jsem uprchl z Československa okupovaného vojáky Varšavské smlouvy, projel jsem Rakouskem, Západním Německem a Dánskem, v tomto pořadí. Ve všech těchto zemích mi nabízeli politický azyl, který jsem slušně avšak rozhodně odmítal. Protože myšlenky mě táhly k jiné zemi. „Warum ausgerechnet Schweden?“, ptali se dobrosrdeční Rakušané, Němci a Dánové.

Orákulum Severu Olof Rudbeck starší byl svého času setsakra nadaný chlap. Uznávaný vědec, který objevil systém lymfatických žláz a založil to, čemu se dnes říká Linnéträdgården, Zahrada Linného, a byl duchovním otcem šovinistické napyšněné nauky, které se říká rudbeckianismus.

Nacházíme se v dějinném období, jež započalo nastoupením na trůn Gustava II. Adolfa roku 1611 a skončilo 30. listopadu 1718 smrtí Karla XII., ve Velmocenské době. Té, kterou Nils Johan Nordström nazval ”gótským historickým romantismem”, podle níž bylo Švédsko pravlastí civilizace, pramatkou všech evropských národů a kultur a švédština sama prajazykem, a která měla svého Goliáše v Olofu Rudbeckovi starším. Jeho švédsky psané tlustospisy *Olf Rudbeks Atland eller Manheim sedan Japhetz afkomne slechter ut till hela werlden utgångne äro* a jež se v latinském překladu rozletěly do světa pod názvem *Olavi Rudbeckii Atlantica sive Manheim vera Japheti posterorum sedes ac patria, ... : In romana antea ac scythica, nunc verò latina tantum lingua, ... priore multò castigatior edita, anno 1696* hlásaly, že to, o čem Platón psal jako o „mystickém ostrově“ Atlantidě, bylo totožné se Švédskem. Jeho důkazní materiál obsahující ne méně než 102 podobností a shod mezi těmito zeměmi, platí dodnes. Pokud já vím, nikomu se jich nepodařilo najít víc.

„Čechoslováci“ a Švédové

Existují průzkumy, které za podpory statistiky tvrdí, že ze všech mimoseverských přistěhovaleckých skupin ve Švédsku se Češi a Slováci nejlépe asimilovali. Někdo musí být vždycky nejlepší, ale otázka je, zda Češi a Slováci tuto pozici získali aktivně. Nebo snad nějakého úsilí v tomto směru nebylo zapotřebí, protože odlišnost mezi Československem a Švédskem je stejně velká jako mezi dvěma alkoholiky nebo trapiči svých žen, pokud jde o jejich vztah k alkoholu respektive k lidem.

Vzpomínám si Dannyho Smiřického, knižní postavičku Josefa Škvoreckého, kterou nechá vystupovat v pěti knihách *Zbabělci*, *Tankový prapor*, *Mirákl*, *Příběh inženýra lidských srdcí* a *Prima sezóna*: *text o nejdůležitějších věcech života*. *Zbabělce* napsal v roce 1948, ale v komunistickém Československu mu vyšla o deset let později. *Prima sezóna*: *text o nejdůležitějších věcech života* vyšla v České republice v roce 1990, ale poprvé byla vydána už v roce 1975 ve Škvoreckého a Salivarové nakladatelství v Torontu, Sixty-Eight Publishers, Corp. Teenager Danny je

nadšenec kultury a vášnivý milovník jazzu. Je druhá světová válka a Němci vyhlásili i válku proti umění. Ne celému, ale tomu, co nazvali Entartete Kunst. Muzika negrů, jazz, zapadá definitivně pod tento pojem.

3. září 1939 se Švédsko prohlásilo neutrálním, což Joachim von Ribbentrop, toho času německý ministr zahraničních věcí, pochválil. Ti Švédové, kteří otevřeně Německo kritizovali jako *Hitlerovský pekelný stroj* / *Hitlers helvetesmaskin* a *Nacistické peklo* / *Nazisthelvetet*, tak jako poslanec Ture Nerman a Israel Holmgren, se rychle octli ve švédském vězení. To bylo důvodem, proč němečtí okupanti nerušili Radio Stockholm a Danny mohl ve svém městečku Kostelci vychutnávat jazz.

Ve filmu *Swing it magistern* z roku 1940 vystupuje tehdy 16letá Alice Babs a přestože dostala ve Švédsku přezdívku „Slintavka a kulhavka kultury", stala se instantně hvězdou svobody pro Dannyho a jeho současníky. O dva roky později Alice hraje ve filmu *En trallande jänta*, avšak dvě písně jsou v angličtině, řeči nepřátel, a to samozřejmě Němčouři připustit nemohli. Na scénu vstupuje Inka Zemánková a zpívá tyto písničky švédsky. (Inku Zemánkovou hrají ve švédském rozhlasu dodnes. Například 12. července 2010 vystupovala spolu s Rudolfem Antonínem Dvorským v programu *Má láska je jazz*.)

Je to snad jen náhoda, že snad to nejšvédštější, co existuje, má částečně české příbuzenství? Skoro všechny písně o Pippi Långstrump a s ní složil Čech Georg Riedel a také složil hudbu k filmům o Emilovi Astrid Lindgrenové. I hudba k filmům *Världens bästa Karlsson* (přeloženo *Karkulín je nejlepší*) a *Děti z Bullerbynu*, znělka k televiznímu seriálu navazujícímu na 25 knižních titulů přeložených do 29 řečí, Alfons Åberg, jakož i opera na Strindbergovo libreto, a svita z žalmů Žaltáře a i některé z nejvnitřnějších švédských „lidových písní" a „národních melodií" zkomponoval Čech a „Bard roku" v prvním desetiletí 21. století Riedel. A obráceně: Smetanův národní hudební klenot, symfonická báseň *Vltava* je velmi nápadně inspirována úvodní pasáží z Östergötlandu pocházející *Värmlandsvisan* / *Píseň Värmlandu*. (V závorce budiž poznamenáno, téma z *Vltavy* je užíváno jako přestávkový signál pražského rozhlasu a izraelská hymna *Hatikvah* zcela zřetelně staví na motivech *Vltavy*.)

A je jen náhoda, že díla *Die Verwandlung* / *Proměna* / *Förvandlingen*, od Franze Kafky a *Milostné léto* / *En kärlekssommar* od Ivana Klímy nafilmovali ve Švédsku? Když se ve Švédsku rozhodnou točit podle české knihy, pak musí kniha něco švédskému publiku říkat, nehledíc na nikoli nedůležitý faktor, s několika výjimkami neprodejnosti švédských filmů v zahraničí, jelikož jsou natolik „ne-mezinárodní" a současně nejsou výrazně švédské. (Některé úspěšné švédské filmy a seriály propadají dokonce i v sousedních severských zemích.)

V americkém filmu *The Unbearable Lightness of Being* / *Nesnesitelná lehkost bytí* podle stejnojmenného románu Milana Kundery hrají vedle Daniela Day-Lewise,

Juliette Binoche, Pavla Landovského, Pavla Slabého, Vladimíra Valenty a světoznámého filmového režiséra Jana Němce i švédské hvězdy filmového nebe, Lena Olin, Erland Josephson a Stellan Skarsgård.

Jsou i mnohé další konexe mezi československým filmem a švédským, jako například ta plná vášní mezi Milošem Formanem a Bibi Anderssonovou, ale to co vám teď povím, jste myslím neslyšeli nikdy předtím, protože to pochází přímo z úst švédské divadelní a filmové hvězdy Heleny Bergströmové, a jedná se o film výše zmíněného režiséra Jana Němce, i když v žádných filmových encyklopediích o tom není zmínka. Tento film dostal titul *Friends* a vychází z divadelní hry *Tomodachi*, slavného Kóbó Abeho, ano, téhož, který napsal také zfilmované *Suna no onna* / *Písečná žena*, *Tanin no kao* / *Tvář toho druhého* a *Otoshiana* / *Past*. *Friends* je film švédsko-japonské koprodukce pod vedením Jana Němce. Němec dosadil role s Editou Brychtovou, Dennisem Christopherem, Craig Richard Nelsonem, Svenem Wollterem, Lenou Olin, Stellanem Skarsgårdem... a s Helenou Bergströmovou. Podle Heleny se stalo toto. Bylo to v kanadském Calgary a Jan Němec se „zbláznil“ („hade blivit knäpp“), zavřel se do svého hotelového pokoje v 65. patře a nechtěl z něj vyjít... Režírovat tedy začal jeden z filmových scénáristů, Švéd Kjell-Åke Andersson. Jelikož však neměl v Kanadě pracovní povolení a nemohl pracovat ani za pouhopouhý calgarský dolar, byl nucen, jen „tajně“ šeptat své instrukce...

A tady tě seznámím ještě s jednou věcí, kterou jsi patrně dřív neslyšel: Jan Werich měl hrát roli úhlavního nepřítele Jamese Bonda, Ernsta Stavro Blofelda, ve filmu *You Only Live Twice* / *Žiješ jenom dvakrát*, což je jeden z řady téměř nekonečného filmového seriálu bondovek. S Werichem bylo natočeno několik scén a on se dokonce účastnil i fotografování pro publicitu filmu. Producenti však konstatovali, že Werich není dostatečně padouchovitý, naopak že připomíná pohádkového dědečka a proto ho nahradili Donaldem Pleasencem. Oficiálně prohlásili, že Werich náhle ochořel. Proč vůbec Werichovi nabídli roli Blofelda? Stavro Blofeld skoro vždycky vystupuje s bílou angorskou kočkou a čaroděj Jana Wericha ve filmu Vojtěcha Jasného, Jiřího Brdečky a Jana Wericha *Až přijde kocour* měl na Západě kultovní pozici.

A je to jen čirá náhoda, že ten nejvíc rozdírající film o Augustu Strindbergovi a jeho infernální krizi natočil Stanislav Barabáš, slovenský filmový režisér, který navíc nikdy ve Švédsku nebydlel? A jak vysvětlit, že nikde jinde než ve Stockholmu nezaznamenal film českého režiséra Miloše Formana *One Flew Over the Cuckoo's Nest* / *Přelet nad kukaččím hnízdem* světový rekord v Guinessově knize rekordů tím, že se hrál jedenáct let v jednom městě bez přerušení. Stal se pro obyvatele Stockholmu tím, čím *The Mousetrap* / *Past na myši*, hra lady Mallowan, tedy Agathy Christie, byla pro Londýňany.

Řada podobných příkladů je dlouhá. Ne, Švédové a Češi se sobě navzájem v mnohém podobají jako jednovaječná dvojčata a je jen přirozené, že Slováci od dávných časů, tedy od doby, kdy si Švédové navždy přivlastnili *Codex argenteus*, *Stříbrnou bibli*, říkají Čechům Švédové.

Roku 1582 pozval císař Rudolf II. mistra raného baroka holandského sochaře Adriaena de Vriese do Prahy. De Vries tam působil několikrát a svými sochami mj. obohatil krásnou zahradu Valdštejnského Paláce. Roku 1648 Švédové tyto sochy uzmuli a vzali je s sebou jako válečnou kořist. Dánové necítili žádný respekt k vlastnickému právu Švédů a tyto lákavé artefakty výtvarného umění uchvátili. Jelikož však na tomto světě existuje spravedlnost, postupem doby Dánové vrátili české poklady umění. Švédům. Nyní je mohou také Češi obdivovat v barokní zahradě a v anglickém parku v klasicistním paláci Nicodema Tessina staršího na Drottningholmu. (Většinou jen zdálky, bývá tam zavřeno.) A když už, jste u Mälarenu, tak můžete rychle navštívit ještě Univerzitní knihovnu Carolina Rediviva v Uppsale. Je tam jedna z nejcennějších knih na světě, 1600 let starý překlad bible do západní gótštiny napsaný misionářským biskupem Wulfillou z Raveny, *Codex argenteus*. Tato evangelia napsaná stříbrem na 187 stranách purpurově zbarveného pergamenu a zdobená malovanými arkádami byla dřív na pražském císařském, později presidentském Hradě.

Jak se dostala *Stříbrná bible* do Uppsaly a jak se dostala *Ďábelská bible* do Královské knihovny ve Stockholmu? Začalo to onou famózní defenestrací v Praze a na další by ses měl zeptat našich „českých“ krajanů z Třicetileté války, polního maršála Johana Gustafa Banéra, polního maršála Lennarta Torstenssona, Lva Severu Gustava II. Adolfa, který bloudě v mlze nalezl svou nesmrtelnost v bitvě i Lützenu 6. listopadu 1632, jeho dcery, královny Kristiny a jejích polních maršálů…

(V programu světových památek UNESCO – Memory of the World – jsou čtyři švédské sbírky: Astrid Lindgrenové, Ingmara Bergmana, Emanuela Swedenborga a rodinné archivy Alfreda Nobela. Cílem programu je upozornit svět na jedinečné kulturní dědictví a pomáhat je chránit. Švédská rada UNESCO, Svenska Unescorådet, navrhla a nominovala v březnu 2010, aby do tohoto programu byla zahrnuta i Stříbrná bible. V květnu 2011 bylo Švédům vyhověno a tím získali oficiální potvrzení, že bible patří Švédsku.)

Uprostřed září 1999 měla dánská aukční firma Bruun Rasmusen na prodej obraz zvaný *Venuše, Amor a amorci*. Fredriksborgské muzeum ji koupilo za 950 000 DKK, protože vedení chtělo postupovat vlastenecky a mínilo, že obraz visel na zámku Fredriksborg už od 17. století. Ale než si Fredriksborgové stačili zabalit umělecký skvost o rozměrech 1,6 x 2,4 m, dalo o sobě slyšet švédské Národní muzeum prostřednictvím své advokátní kanceláře, jež proti dánským prachům postavilo zálohu, kterou stockholmský místní soud tingsrätt obstavil nejen nahou Venuši, ale i

stejně tak odhaleného Amora a všech pět amorků. Barokní souvislostí je, že tato barokní tuctová cetka dle některých ovšem nejednotných expertů pochází – ano, hádáš správně, – z Prahy. Spor o umění mezi sběrateli umění 17. století ze Švédska a Dánska může tedy pokračovat dlouho, jelikož neprávo sídlí po obou stranách sporu.

Mám pocit, že se Češi a Slováci etablovali dobře i v jiných zemích, kde dominuje kavkazská rasa. Není mnoho průmyslových zemí, kde by se Češi a Slováci nepřimíchali s „původním obyvatelstvem“ a není mnoho současných kultur, kde by Češi a Slováci, stejně jako Švédové a spousta jiných národů, nezanechali své viditelné stopy. Všichni od kulturního novátora Andy Warhola a světoznámého dramatika a scénáristy Toma Stopparda narozeného jako Tomáše Strausslera, přes budovatele obuvního impéria Tomáše, Jana Antonína a Tomáše Jana Baťu a slavnou válečnou reportérku a humanistku Petru Procházkovou k médiovému magnátu Robertu Maxwellovi. Matka i otec Franze Schuberta pocházejí z území dnešní Moravy, otec Roberta Musila byl Čech a sám Robert obdržel titul inženýra na Technické univerzitě v Brně. Nezapomenutelný herec a hollywoodská legenda Peter Lorre se narodil jako László Löwenstein v Rózsahegy, dnešním Ružomberku, Nicholas Sparks, jeden ze třiceti nejprodávanějších současných světových spisovatelů, je německo-česko-anglicko-irského původu, zakladatel psychoanalýzy Sigismund Šlomo Freud se narodil v moravském Příboře v německy mluvící rodině pocházející z Haliče, otec Angeliny Jolie je slovensko-amerického původu, matka Paula Newmana se jmenovala Terézia Fecková a byla rodačka z vesnice Ptičie pod Vihorlatskými vrchy v údolí Ptavy, známý americký fotograf Duane Michals je synem českých přistěhovalců, dědeček Stephena Frye se jmenoval Martin Neumann a utekl do Anglie ze Šuran. Dřívější ministryně zahraničních věcí USA Madeleine Albrightová se narodila jako Marie Korbelová v Praze v roce 1937 a se svým dvojím občanstvím je stále českou občankou. President Václav Havel navrhl, aby kandidovala na post prezidenta České republiky. Z Československa pochází mocný americký filmový producent a režisér Ivan Reitman, herec George Voskovec, česko-anglický filmový režisér a zakladatel moderní filmové montáže Karel Reisz, hudební teoretik a učitel Hectora Berlioze, Franze Liszta, Charlese Gounoda a Césare Francka, onen ve Francii a v Bonnu působící Antonín Reicha, operetní skladatelé Rudolf Friml (*Oslí serenáda*), Oskar Nedbal (*Polská krev*) a Franz Lehár, žák Antonína Dvořáka a skladatel mj. operety *Der Rastelbinder* / *Dráteník*, ve Švédsku známé pod titulkem *Slováci*, dirigenti Václav Smetáček, Zbyněk Vostřák, Karel Ančerl a Rafael Kubelík, Rafael Schaechter (narozen v Rumunsku, vzdělání však získal a poté působil v Čechách a zemřel v Osvětimi), Gideon Klein, Karel Berman, světoznámí klavírní virtuózové Jan Ladislav Dusík ve světě znám pod jménem Johann Ludwik Dussek ale i Duschek a Düssek, Johann Nepomuk Hummel a Rudolf Firkušný, známý americký rockový hudebník Ivan Král, skladatel a multiinstrumentalista Jan Hammer, zakládající člen mé oblíbené skupiny Weather Report, basista Miroslav Ladislav

Vitouš, supermodelka, herečka, režisérka, spisovatelka dětských knih, románů a filmových scénářů, „the second most beautiful woman of all time“ Pavlína Pořízková provdaná za hudebníka a hudebního producenta Rica Ocaska. Janě Štěrbákové bylo třináct let, když spolu s rodiči v roce 1968 přišla do Kanady. Její známé práce s masem *Vanitas: Flesh Dress for an Albino Anorectic* (1987) a *Chair Apollinaire* (1999), inspirovaly France Fernandeze k návrhu oděvu z masa pro Lady Gaga.

Martinu Greenfieldovi bylo 14 let, když ho s celou rodinou, otcem, matkou, dvěma sestrami a bratrem odvlekli do Auschwitzu/Osvětimi a Buchenwaldu z malého východoslovenského městečka. Roku 1947 přišel do USA, začal pracovat jako krejčí a dodnes pracuje ve sve vlastní, známé krejčířské firmě v Brooklynu. Údaje na webových stránkách někdy přehánějí, vím to z vlastních zkušeností, ale pokud jsou ty o panu Greenfieldovi správné, tak mezi jeho známé zákazníky patřili prezidenti Dwight D. Eisenhower, Lyndon B. Johnson, Gerald Ford, Bill Clinton, George W. Bush a Barack Obama a kromě toho ještě generál Colin Powell, senátor Bob Dole, starosta New Yorku Michael Bloomberg, herec Paul Newman a král popu Michael Jackson.

Internacionální fotomodelky Daniela Pestová a Eva Herzigová, Karolina Kurková, Petra Němcová, Miss World roku 2006 Taťána Kuchařová, snad ve světě nejznámější dáma vyšší společnosti Ivana Trumpová, vedoucí Nizozemského baletu Jiří Kylián, průkopník černého divadla Bedřich Hannýs, divadelní režisér a jeden ze zakladatelů Divadla za branou Otomar Krejča, vynálezci divadelně-filmově-televizní formy Laterna Magika a Laterna Magika II Alfréd Radok, Emil Radok, Karel Zeman, Ján Kádár, Elmar Klos, Miloš Forman, Ján Roháč a Vladimír Svitáček, kostymérka a spisovatelka filmových scénářů Ester Krumbachová, herec, režisér, scénárista Hugo Haas, světoznámí animátoři filmu Jiří Trnka, Jan Švankmajer a Paul Fierlinger, na Oscara nominovaní dokumentaristé bratři Roko a Adrian Belicovi, kameramani Franz Planer, rodným jménem František Plánička, Jaroslav Kučera a Igor Luther, fotografové Jaromír Funke - průkopník avantgardní fotografie, Jaroslav Rössler, Josef Koudelka, Jan Saudek, Viktor Kolář, Robert Vano a František Drtikol – posledně jmenovaný se stal už ve 20. letech světovým jménem díky svým studiím ženských těl, velké jméno plakátů, kostýmů, textilu, šperků a designu interiérů secese Alphonse Mucha, první malíř nefigurativního umění modernismu František Kupka, snad největší jméno německého expresionismu malíř Oskar Kokoschka, barokní rytec, kreslíř a autor leptů Václav Hollar, ve světě znám pod jmény Wenceslaus Hollar Bohemus a Wenzel Hollar, grafik a spisovatel Alfred Kubin, malíř a umělec Jaroslav Kafka, sběratel umění Vincent Kramar, mezinárodní učitel umění, ilustrátor dětských knih a art director v Bohem Press v Curychu Stephan Zavrel, zakladatel muzea hraček a karikaturista Ivan Steiger, umělec a provokatér Barton Lidice Benes, spisovatel a ilustrátor knih a časopisů, umělec a režisér Peter Weiss, narozen v Berlíně, avšak

s československým občanstvím od roku 1918. Weiss bydlel v letech 1934 – 36 v Londýně, 1936 – 1938 byl zpátky v Praze a roku 1939 se přestěhoval do Švédska.

Také Thomas Mann, otec Klause Manna, se stal československým občanem, poté, co ho nacisti zbavili německého občanství.

Bertolt Brecht po opuštění Německa v roce 1933 pobýval v Rakousku, Švýcarsku, Francii, Československu, Švédsku, Finsku, Dánsku, Sovětském Svazu, USA a od roku 1948 v NDR.

Giacomo Girolamo Casanova se narodil roku 1725 v Benátkách, ale jako 60letý dostal práci knihovníka u hraběte Josefa Karla Eusebia z Valdštejna v Dux, dnešním Duchcově. Zde zůstal 13 let až do své smrti v roce 1798. Tady také napsal francouzsky svou známou autobiografii *Histoire de ma vie*, jež vyšla necenzurovaná až v letech 1960-1962. Mozartova opera *Don Giovanni* měla světovou premiéru v Hraběcím Nosticově divadle v Praze koncem října 1787, které se za komunismu jmenovalo Tylovo divadlo a dnes se honosí názvem Stavovské divadlo, a Casanova byl prý Mozartovi velmi nápomocen.

Také astronom, astrolog, alchymista a uznávaný výrobce nástrojů Tycho Brahe působil a zemřel na území dnešních Čech, a to v Praze. Podle jednoho často opakovaného mýtu skonal na protržení močového měchýře, neboť nechtěl ze společenských důvodů odejít od stolu dříve než panovník. Tycho Brahe se nikdy a v ničem nenechal vést společenskými, církevními předpisy, ba ani předpisy vědy, naopak. Už jako dvacetiletý ztratil značnou porci vlastního nosu v nedovoleném duelu a od té doby nosil kovovou protézu. O sedm let později se oženil proti všem pravidlům a zvykům s neurozenou Kirstinou Barbarou Jørgensdatter a roku 1597 byl donucen opustit Dánsko, neboť dvůr krále Kristiana IV. a Tyge Ottesen Brahe se ne vždy a ne v mnohém shodli. O tom, co si Joshua Gilder a Anne-Lee Gilder myslí o příčině Braheho smrti, prozrazuje už název jejich knihy, *Heavenly Intrigue: Johannes Kepler, Tycho Brahe, and the Murder Behind One of History's Greatest Scientific Discoveries*. Roku 1999 hlasovali obyvatelé Skåne o svém největším krajanu, a prvé místo se dostalo Brahemu. V cyklu portrétu České televize *Dvaasedmdesát jmen české historie* se nachází i Tycho Brahe i jeho zaměstnavatel Rudolf II. Habsburský, římský císař, král český, uherský a chorvatský.

Esejista a aforista Gabriel Laub se narodil v Polsku, odešel do SSSR, ale od roku 1948 byl občanem Československa. V srpnu 1968 emigroval do Německa a je pohřben v Izraeli.

Agnieszka Holland, polská filmová režisérka, vystudovala FAMU v Praze. Holland napsala scénář a režírovala HBO-film *Hořící keř* , který měl premiéru v roce 2013 o „Janu Palachovi a hlavně událostech mezi jeho blízkými po jeho sebeupálení“. *Hořící keř*, pojednává, jak píše Wikipedie, „o advokátce Dagmar Burešové (Tatiana Pauhofová), která podala žalobu na Viléma Nového (Martin Huba) kvůli jeho lživým výrokům o Palachově smrti. Na historickou přesnost scénáře dohlédl Petr Blažek z

Ústavu pro studium totalitních režimů. Jiří Černý, který do filmu navrhoval dobovou hudbu, říká: ‚Nic silnějšího a hlubšího o tzv. normalizaci jsem zatím neviděl.'" Agnieszka Holland se totiž angažovala proti totalitním režimům i v Česku, mj. s Jaroslavem Sukem, jedním spoluautorů této knihy, v aktivitách kolem Hnutí revoluční mládeže.

Kousek od Vídně je pohřben v Brně narozený československý občan Adolf Loos, čelný představitel architektonického, v Evropě vlivného purismu. Josef Hlávka byl architekt, stavitel a největší český mecenáš. Ve Vídni stojí nejméně tři jeho významné stavby a Hlávkův komplex budov rezidence řeckokatolického biskupa, spolu s arménsko-katolickým kostelem na dnešní Ukrajině byli 28. června 2011 zařazeny do seznamu světového dědictví UNESCO. Šéf slavné španělské dvorní jezdecké školy Alois Podhajský, sekundant Bobby Fishera šachový velmistr Luboš Kaválek, tenisti Jaroslav Drobný, který vyhrál Wimbledonu už jako reprezentant Egypta, Martina Navrátilová, Ivan Lendl, Miloslav Mečíř a Petra Kvitová, gymnastka Věra Čáslavská, fotbalový brankář František Plánička, mistr světa v desetiboji Tomáš Dvořák, mistryně světa na 800 metrů Ludmila Formanová, dvojnásobná olympijská vítězka, pětinásobná mistryně světa a sedminásobná držitelka světových rekordů rychlobruslařka Martina Sáblíková, hráči ledního hokeje jako Nedomanský a bratři Šťastní a bratři Holíkové, ti všichni jsou „Čechoslováci".

Švéd Karl-Erik Forsberg navrhl roku 1951 Berling antikva, typ písma, jež se používá až dodnes, mimo jiné i v Microsoft Reader. My Češi máme vícero známých typografů a autorů užívaného písma; Tomáš Brousil, Josef Týfa a hlavně František Štorm, jsou ti, kteří jsou u nás ve Švédsku nejvíc známi. [Výběr typu písma je daleko odpovědnější úloha, než se laikovi může na první pohled zdát. Případy, kde písmo buď potopilo nebo naopak vyzdvihlo to či ono, by stačily na celou knihu. Zde jen jedna ukázka: Švédská pobočka Rädda Barnen používala ve všech brožurách, logotypech a podobně písmo Gill Sans. Co je Rädda Barnen? Takto je představuje Wikipedia: "Rädda Barnen (anglicky: *Save the Children*) je nábožensky a politicky nezávislá organizace hájící práva dětí. (…) Rädda Barnen má 27 členských organizací působících ve více než 100 zemích. Organizace pracuje mj. proti ubližování dětem a tělesným trestům, pohlavnímu zneužívání, dětské pornografii, dětské práci a chudobě dětí. (…)" Proč tedy není Gill Sans písmem, které by mělo reprezentovat Rädda Barnen? Protože jeho tvůrcem byl Eric Gill, člověk, který se sotva dá označit za nejlepšího přítele dětí a strážce morálky. Přečti si například biografickou knihu Fiony MacCarthy *Eric Gill*. V ní se mimo jiné dozvíš, že Gill jako věřící katolík měl celou řadu neortodoxních sklonů, o nichž detailně sděloval ve svých denících. Mimo jiné pohlavně zneužíval své děti, měli incestní vztahy se dvěma svými sestrami a též údajně vykonával sexuální aktivity se svým psem... To nejsou zrovna zájmy volného času, jež by se měly spojovat s Rädda Barnen.]

My Švédové jsme měli värmländského „Svennise“ Sven-Görana Erikssona jako trenéra Societa Sportiva Lazio a my Češi jsme měli Zdeňka „la Mumia“ Zemana v roli fotbalového trenéra AS Roma v italské lize. Jak my Švédové, tak my Češi máme velká hokejová esa v NHL. My Švédové jsme měli hvězdu německého filmu za druhé světové války Kristinu Söderbaum(-ovou), jež často hrála hlavní roli ve filmech Veita Harlana. Veit Harlan byl herec a režisér, který na přímý rozkaz ministra propagandy Josepha Goebbelse natočil antisemitiské a nacistické propagandistické filmy jako například *Žid Süss* a *Kolberg*. Kristina Söderbaum byla třetí Harlanovou ženou. Jeho první žena Dorothea Gerson zahynula v Osvětimském koncentračním táboře. My Švédové jsme měli ještě větší hvězdu německého filmu za druhé světové války: Zarah Leander. My Češi jsme měli Lídu Baarovou, vlastním jménem Ludmilu Babkovou, která tak očarovala i samotného německého ministra propagandy Jožku Goebbelse, že ten, ač ženatý s velmi plodnou Magdou, byl ochoten zanechat i rodinu i politiku. Áda Hitler byl, jak známo, vždy pro to, aby rodiny držely pospolu, a tak vyhostil naši Lídu z Německa.

My Švédové jsme měli mecenáše umění, podnikatele Fredrika Roose (jenž zemřel na AIDS), a mimo to jsme měli Rolfa de Maré, velkého sběratele umění, zakladatele a vlastníka světoznámých *Les Ballets Suédois* a zakladatele prvního muzea tance na světě vydavatele *Monsieur*, prvního módního časopisu pro muže, my Češi jsme měli mecenáše umění, podnikatele Jindřicha Waldese (jenž záhadně zemřel na Kubě poté, co ho jeho rodina za osm milionů korun vykoupila z nacistických koncentračních táborů v Dachau a v Buchenwaldu). My Švédové jsme měli, zemřel v srpnu 2002, mediálního Jana Stenbecka, který se mj. angažoval v pomoci východní Evropě a Československu v Östatsföreningen (mj. s televizním Robbanem Aschbergem a s Ülo Ignatsem) a my Češi máme Antonína J. Liehma, zakladatele Lettres Internationales. My Češi máme světoznámého kameramana Miroslava Ondříčka a fotografa Josefa Sudka, my Švédové jsme až donedávna měli světoznámého filmového fotografa Svena Nykvista a máme makrofotografa Lennarta Nilssona. My Češi máme a měli jsme kostýmní návrhářku Ester Krumbachovou, my Švédi jsme měli Maxe Goldsteina známého pod jménem Mago a Oscarem oceněnou Mariku Vos-Lundh narozenou v Leningradu/Petrohradu.

Ani my Češi ani my Švédi nemáme takové skladatele filmové hudby světového jména, jako jsou například Zbigniew Preisner, John Barry, Angelo Badalamenti, Goran Bregović, Philip Glass, Nino Rota, Vladimir Cosma, Sergej Sergejevič Prokofjev, Bernard Herrmann, Carmine Coppola, Ravi Shankar, John Williams, Ennio Morricone, Jerry Goldsmith, Ryuichi Sakamoto, Mark Isham, Henry Mancini, Dimitri Tiomkin, Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič, Franz Waxman, Gabriel Yared, Hans Zimmer, Charlie Chaplin, Georges Delerue, Bronislau Kaper, Alfred Newman, Randy Newman, Giorgio Moroder, Bill Conti, Jack Nitzsche, Thomas Newman, Miklós Rózsa, A.R. Rahman, Max Steiner, André Previn... My Švédi jsme však měli

Larse Johana Werleho a kromě něj jsme si vypůjčili Tootse Thielemanse narozeného v Bruselu. My Čechoslováci jsme měli Zdeňka Lišku. Český Rozhlas, broadcast in English, vysílal relaci *The film score genius Zdeněk Liška* viz http://www.radio.cz-/en/section/panorama/the-film-score-genius-zdenek-liska. Mimo jiné se v ní tvrdí toto: „He (Liška) was exported. Czechoslovakia had great relations with Iran, and Liška was sent there to compose a piece that the shah of Iran wanted to become the country's national symphony. So a Czech composer wrote the Iranian national symphony." Jméno onoho človíčka, jenž s pomocí Českého rozhlasu roznáší tuto zprávu po světě, je Jan Richter, a ten, koho Jan Richter cituje, se zove Tomáš Baldýnský. Má otázka je, co se myslí pod pojmem „Iranian national symphony"? Existuje vůbec něco takového? Žádný Íránec ve Švédsku, s nímž jsem se spojil, tento termín nezná. Je možné, že pan Tomáš Baldýnský měl na mysli íránskou hymnu? Nemuselo by to být nemožné, hlavně proto, že Írán stihl v minulém století změnit svou hymnu několikrát. Encyklopedie, k nimž mám dnes přístup, mě však nepřesvědčily o tom, že by Liška napsal nějakou národní hymnu pro Írán ani před a ani po tom, co íránská islámská revoluce přinutila šáha Rézu Páhlavího k opuštění Íránu a tím ukončila panování dynastie Páhlaví, právě naopak. Kromě toho tvrdí Baldýnský, že tím, kdo objednal Liškovu hudbu, byl právě íránský šáh. A mezi lety 1933 a 1979 měl Írán jen jednu hymnu, a pokud by Liška k ní komponoval hudbu, tak mu nemohlo být víc než 11 let, jelikož se narodil v roce 1922. *Sorood-e Shahanshahi Iran* / *Císařský pozdrav Íránu* je název iránské státní hymny těchto let a její text začíná až bolestně známými slovy pro Čechoslováky pamatující komunistickou ČSR a ČSSR: "Ať dlouho žije náš král králů, ať jeho prostřednictvím setrvá naše země na věky věků…".

Napsal jsem panu Tomáši Baldýnskému, zda by nemohl být tak laskav a neobeznámil mě s konkrétními údaji o Liškově hudební aktivitě v Íránu, ale neodpověděl mi. Poprosil jsem pana Baldýnského i přes pana Gabriela Sedláka z Lidových novin o odpověď, a též přes Radku Weiserovou z Prague shorts, Festival of short films. Nepodařilo se však, Tomáš Baldýnský mlčí. Ptáš se, proč plýtvám časem pro potvrzení této falešné nebo snad pravé informace a dokonce beru čas jiným? Jelikož se z ničeho nic objevuje tady i tam, vlevo i vpravo, s odvoláním na pana Tomáše Baldýnského. On je jediným zřídlem této informace „faktu". Nikdo, ba ani České rádio neučinilo ani tu nejzběžnější kontrolu toho, co šíří. Že se takto Tomáš Baldýnský stává z ničeho nic absolutní autoritou na Zdeňka Lišku a s ním příbuzných předmětů, je jedna věc, která člověku v demokratické zemi nevoní, ta druhá je ještě závažnější. Je si totiž třeba uvědomit, že v některých případech se může stát šíření nesprávných údajů pro někoho, třeba i pro celé vrstvy lidí, osudným. A ty, kdo jsi nebyl přítomen při zamoření našeho území nacismem a komunismem, zeptej se těch, kteří to přežili. Jsou ještě tady. Jen se vyhýbej revizionistům historie a zpochybňováním dějin. Takových je stále více.

My Češi jsme měli cestovatele MUDr. Emila Holuba a Jiřího Hanzelku a Miroslava Zikmunda, my Švédi jsme měli Stena Bergmana a Svena Anderse Hedina. My Švédi jsme měli Andrese Franzéna, který roku 1956 objevil největší turistickou atrakci Stockholmu švédskou válečnou loď Vasa, která se potopila 10. srpna 1628 na své panenské plavbě. My Čechoslováci máme bratry Šimona a Leonarda Olschanské, kteří také objevili tutéž loď Vasa, jenže už roku 1920. Ale protože byli přistěhovalci a navíc Židi, švédská vláda jim navydala povolení k vyzdvižení této královské lodi z mořského dna, i když právě firma Olschanski byla právě velmi známa úspěšným vyzvedáváním vraků. Když se Andres Franzén těsně po druhé světové válce dozvěděl o židovství bratří Olschanských, měl zato, že se s nimi nebude muset dělit o slávu. V archivu i dnes žádost Olschanských o vyzvednutí lodi Vasa chybí, nějak nám zmizela, avšak naštěstí se našla zamítavá odpověď…

My Češi máme Ivana Steigra, který byl u toho, když se rozvazoval onen uzel, kterému se říká cenzura a během roku před Pražským jarem 1968 maloval sérii kreseb tužkami a jinými psacími nástroji, šířenými po celém Československu, zaškrcených na uzel. My Švédové máme jiného světově proslulého umělce, Carla Fredrika Reuterswärda, jehož socha *Non-Violence*, pistole, na jejíž hlavni udělal Reuterswärd uzel, může každý shlédnout od 30. září 1988 před budovou OSN v New Yorku. My Slováci jsme měli bohužel vlastní slovenské esesáky, a současně my Švédové jsme měli 300-500 výstavních exemplářů našich vlastních ve službách nacistických katů. My „Čechoslováci“ jsme měli Oskara Schindlera, zatímco my Švédové jsme měli Raoula Wallenberga. My Švédové máme osvětový projekt *Levande historia* (Živoucí dějiny) o vyvražďování Židů za 2. světové války a konferenci o Holocaustu ve Stockholmu, my „Čechoslováci“ máme šéfa Yad Vashemu, vědeckého centra o Holocaustu v Jeruzalému, a autora knih jako *History of the Holocaust, Jews for Sale* a *Rethinking the Holocaust* Yehudu Bauera, rodilého Pražáka, který byl předním poradcem švédské vlády v osvětovém projektu i v konferenci o Holocaustu. My Švédové jsme měli jako vyslance OSN Carla Bildta v Kosovu, a současně my Slováci jsme měli ministra zahraničí Eduarda Kukana zvláštním vyslancem OSN pro Balkán na tomtéž místě...

Institut Herberta Felixe v Eslövu je národním centrem pro výzkum, utváření veřejného mínění a výměnu zkušeností v integraci a podnikání. Felix je jméno, se kterým patrně všichni Švédové, Rakušani, a většina „Čechoslováků“ přišla do styku nejen tím, že felix znamená v latině šťastný a nejen tím, že figurka komiksů, kterou stvořili Jan Lööf, Werner Wejp-Olsen, Jens-Peder Agger, Ole Munk-Rasmussen, Per Sanderhage, Per Vadmand a Mårdøn Smet je známa po obou stranách průlivu a nejen proto, že mnoho papežů a protipapežů si dala toto jméno, ale proto, že Felix je známý

potravinářský podnik a zbožní značka. Herbert Felix se narodil v moravském městě Znojmě, a pokud chceš vědět víc o HF, tak se seznam s knihou *Konservkungen: Herbert Felix - ett flyktingöde i 1900-talets Europa* (*Král konzerv: Herbert Felix – osud utečence* sepsaný Perem T. Ohlssonem).

Švéd se během let seznámil s mnoha slovenskými a českými jmény a jevy, mezi nimiž jsou běžecká hvězda Emil Zátopek, oštěpařky Dana Zátopková a Barbora Špotáková, hvězdy krasobruslení Ondrej Nepela, Ája Vrzáňová, Hana Mašková a československý Maďar Karol Divín, tenista, hokejista a trenér Zábrodský, tenista Jan Kodeš, mistr světa v hodu diskem Ludvík Daněk, mistr světa v hodu oštěpem Jan Železný, Roman Volák, držitel padesáti dvou titulů mistra světa v karate, titulů mistra světa v karate, kempo, kung fu a kickboxu získanými v asociáciaciích WKFA ISKA, USKA, PIKA, WPKA, IKF, WTKA, Peter Sagan, velice nadaný profesionální cyklista týmu Liquigas-Cannondale a hokejisti Jozef Golonka, Vladimír Dzurilla, Jaromír Jágr, Dominik Hašek a Miroslav Šatan a Zdeno Chára. Navíc je tu celá řada „československých“ hráčů, rozptýlených po švédských klubech ve švédském profihokeji ale i naopak, například švédský forward z Luleå Hockey, Karl Fabricius, hraje v HC Lev Poprad, což je klub z Hradce Králové. HC Lev Poprad soutěží ve druhé nejlepší hokejové lize světa, KHL, Континентальная Хоккейная Лига. (7. září 2011 havarovalo letadlo typu Jak-42 a v něm zahynulo 42 hokejistů ze známého KHL klubu Lokomotiv Jaroslavl. Mezi oběťmi byl švédský brankář Stefan Liv, slovenský útočník Pavol Demitra a český obránce Karel Rachůnek a útočníci Jan Marek a Josef Vašíček.)

(Nejznámějším importovaným hokejistou ve Švédsku byl bezesporu Vladimír Jevgeňjevič Krutov, který ve svých vrcholných letech patřil do legendární ruské superpětky spolu s Fetisovem, Kasatonovem, Makarovem a Larionovem. Švédi ho milovali, zejména po té, co roku 1987 zařídil zlato pro Tre Kronor v mistrovství světa ve Vídni. Mužstvo Tre Kronor hrálo 3:3 s Československem, 2:2 se SSSR, Kanadu porazilo 9:0 v jednom odevzdaném zápase, jelikož Kanada nedopřála Rusům ještě jeden mistrovský titul, a kdyby Rusové dostali aspoň jeden jediný bod v posledním zápase s Československem, tak by Švédi ziskali zlato. Československo vstřelilo vedoucí gól, ale Krutov vyrovnal pouhých pár minut před konečným signálem. Po rozpadu SSSR se ona slavná superpětka vydala do světa, ale Krutov svobodu nezvládl a začal se přejídat. Od každého dostal kopačky a Švédi mu nabídli hokejový azyl. Nejdřív ho vzali do malinkého klubu Östersunds IK ve 2. divizi a odtud ho přemístili do Brunflo IK. Toho roku měla obec Brunflo 4 216 občanů, avšak jelikož se Švédsku opravdu daří, má dnes Brunflo 3 880 občanů. Krutov zemřel jen 52letý v červnu 2012.)

Jedním ze největších sponzorů švédského hokeje je automobilový podnik Škoda neboli Skoda, jak se švédsky říká, odepisuje si milion švédských korun na

mládežnický hokej prostřednictvím fondu Hockeyfonden. Juniorští reprezentanti Švédska mají na obou ramenou svých dresů velké nápisy „SKODA“.

Zvláštní kapitolu světového fotbalu napsal Antonín Panenka, když ve finále mistrovství Evropy v roce 1976 vstřelil rozhodující gól v trestných kopech na stav 5:3 jednomu z nejlepších brankářů na světě západnímu Němci Seppu Maierovi. Pelé řekl o Panenkově trestňáku, že takový kop mohl vstřelit jedině génius nebo blázen. Podnes nese nezapomenutelná chladná Panenkova desítka jeho jméno v mnoha jazycích. Anglicky se o ní mluví jako o ”the Panenka penalty”, německy „Panenka-Heber“, švédsky se jmenuje „Panenkas straff“ a „Panenkas mål“ a česky „Vršovický dloubák“.

Světové fotbalové hvězdy jako Zinédine Zidane, Francesco Totti, Thierry Henry, Andrea Pirlo a Sergio Ramos se též můžou chlubit krásou „Vršovického dloubáku“.
A když už jsem u fotbalu, musím vzpomenout Jana Bergera. Skoro každý si ho pamatuje. Ale nikoli pro to, co udělal, ale co neudělal. 5. června 1985 hrálo Československo proti Švédsku vyřazovací zápas o místo v mistrovství světa v Mexiku. Jan Berger se nacházel půl metru od Glenna Strömberga, jenž se náhle hodil na zem a filmoval, že ho Berger složil. Zápas se konal ve Švédsku a rozhodčí nebyl přespříliš objektivní, naopak, rozhodl, že se má kopat jedenáctka proti Československu. A voilà, Švédi vedli jedna nula. Strömberg se po ukončení fotbalové kariéry stal televizním komentátorem a účinkuje v televizní reklamě pro kuchyňská zařízení. Jeho filmování dostalo pojmenování „svanen“, „labuť“.

Zatímco my „Čechoslováci“ máme mistra Pavla z Levoči a jeho gotický dřevěný oltář, nejvyšší na světě, v kostele sv. Jakuba v Levoči, máme my Švédové, tak trochu žertem řečeno, Axela Peterssona zvaného Dödenhultarn, a jeho hrubě tesaná skupinová sousoší Svatba, Pohřeb, Odvod a Domácí výslech.

„Novou českou filmovou vlnu“ obdivoval celý svět. Režiséři a scénáristi Miloš Forman, Ján Němec, Evald Schorm, Věra Chytilová, Jaroslav Papoušek, Ivan Passer, František Vláčil, Vojtěch Jasný, Karel Kachyňa, Jiří Weiss, Jiří Krejčík, Ján Kádar, Elmar Kloss, Juraj Jakubisko, Dušan Hanák, Peter Solan, Štefan Uher, Elo Havetta, Juraj Herz, Hynek Bočan, Zbyněk Brynych, Oldřich Daněk, Jan Schmidt, Antonín Kachlík, Pavel Juráček, Jaromil Jireš, Stanislav Barabáš, Jan Švankmajer, Jiří Menzel byli a stále jsou velkými jmény filmu. Československý film dostal celou řadu sošek Oscarů, to však není hlavní důvod jeho známosti a slávy ve Švédsku. Mezi „československou“ a švédskou kulturou existovala a existuje sounáležitost a vnitřní porozumění a „filmové porozumění“ existovalo ještě před českou filmovou vlnou. Proto se jí i říká nová vlna, protože před ní byly ještě jiné. Zdeněk Miler a jeho animovaný seriál o Krtečkovi bavil svět od roku 1957 do roku 2002. V 50. letech

přišli i Jiří Trnka, Hermína Týrlová a Karel Zeman s řadou alegorických animovaných filmů s pohádkovými motivy, jež obletěly svět a založily školu evropského animovaného filmu. (Dodnes se najdou švédští filmoví experti, kteří připisují každý animovaný televizní pořad Čechům, ať jde o jugoslávskou, sovětskou, východoněmeckou nebo holandskou produkci – od Profesora Baltazara přes *Unser Sandmännchen* až po *De Fabeltjeskrant*. Jedná se o dětské pořady a tedy vždy dabované do švédštiny, což také skrývá jejich původ. Jinak ve Švédsku filmy nedabují, nýbrž používají podtitulky, což má řadu výhod, například to pomáhá výuce jazyků a překáží cenzuře.)

Ještě dřív, v 20. letech 20. století byla známa „silná čtyřka českého filmu“ skládající se z herce a režiséra Karla Lamače, herečky Anny Ondra rozené Anna Sophie Ondráková, herce, režiséra a scénáristy Václav Wassermana, rozeného Václav Vodička, a kameramana Otto Hellera.

V roce 1929 byl natočen v Československu první erotický hraný film. Pod vlivem elegantní a světově proslulé erotické komedie Mauritze Stillera *Erotikon* z roku 1920 dal režisér Gustav Machatý jednomu ze svých filmů stejný titulek. Roku 1932 natočil tentýž Machatý film *Extáze* na námět básníka Vítězslava Nezvala, hlavní roli v něm měla česko-rakouská herečka Hedwig Eva Maria Kiesler. Kiesler si změnila jméno na Hedy Lamarr, a pod tím jménem ji patrně znáš i ty. Lamarr zesnula v roce 2000 jakožto jedna velká legenda a vyžadovalo by to celou zvláštní knihu, aby se daly popsat všechny „skandály“ a skandály, do nichž byla zatažena nebo se zatáhla. Disnyeovu Sněhurku vymodelovali podle ní, Andy Warhol natočil film *Hedy* s Mario Montézem v roli Hedy a tak dál téměř do nekonečna. Hitler i Pius XII ji měli na černé listině a stejně tak softwarová společnost Corel, která prohrálo soudní při, že bez svolení Lamarr použili její portrét v reklamě. Lamarr a její muž George Antheil byli někdy víc a někdy míň uznávanými vynálezci a jejich FHSS (Frequency-hopping-spread-spectrum) je vynálezem, který je dnes a denně a každou vteřinu potřebný pro dnešní svět. Tři roky před jejím úmrtím jí USA udělily čestné uznání za zásluhy o rozvoj elektrotechniky.

Extáze uvedla do filmového umění „přírodní erotiku“, což pak bylo velkou obchodní značkou švédského filmu. V Československu byl později švédský film znám nejvíc právě erotickými filmy v přírodě jako *Tančila jedno léto*, *Drahý John* a *…som havets nakna vind, ...jak nahý vítr moře*. A prostřednictvím Ingmara Bergmana. Bergman byl v Československu tak velký fenomén, že se o něm psala doktorská dizertace, a slyšte a divte se, mnohem dřív než na to přišli švédští badatelé. Bergman byl „největší“ nejdřív ve Francii a pak v Československu. V USA a ve Švédsku prorazil až mnohem později.

Předposlední film Ingy Tidblad režíroval režisér z Československa a jeden z posledních filmů Gunn Wållgren(-ové) měl též za režiséra Čechoslováka. Kariéra obou těchto režisérů vyhasla stejně rychle jako začala.

Viveca Lindfors hrála hlavní rolí v sedmi epizodách částečně „československého“ televizního seriálu *Teta,* a ve filmu *Pihatý Max a strašidla* vzniklého sestříháním *Tety*. *Teta* je zfilmovaná kniha povídek pro mládež *Frankensteins faster* : *ett fasansfullt påhitt* / *Frankensteinova teta* : *hrozný výmysl* od švédského spisovatele Allana Rune Petterssona.

Když přijímal v roce 1997 režisér a scénárista Jan Svěrák Oscara za nejlepší neanglicky mluvený film *Kolja* napsaný Pavlem Taussigem a otcem režiséra Zdeňkem Svěrákem, který také hrál hlavní roli, obrátil se přímo ke zlaté sošce a slíbil jí brzy bratříčka. Český film je dále na postupu.

Roku 2007 natočila dvojice Jan Svěrák a Zdeněk Svěrák film *Vratné láhve* a říká se, že se těší pokladním úspěchům, jež jsou největší v celé filmové historii země. Na druhé straně je Česko velmi mladou republikou. Jiný český film, sklízející velké úspěchy doma i v zahraničí, *Obsluhoval jsem anglického krále,* je od autorské dvojice Bohumil Hrabal a Jiří Menzel. Hrabal a Menzel dostali Oscara už před 44 lety, tj. roku 1966 za svůj film *Ostře sledované vlaky*. Mnohé z Hrabalových knih existují ve švédském překladu, mezi nimi i *Ostře sledované vlaky* i *Obsluhoval jsem anglického krále*, avšak vzdálenost mezi českým Hrabalem a švédským je citelná asi jako mezi českým a švédským vojákem Švejkem.

Miloš Forman byl třikrát nominován na Oscara jako režisér a obdržel tuto sošku dvakrát. Jeho filmy a jeho spolupracovníci se též můžou honosit tímto uznáním. Z Čechů je to Theodor Pištěk, jenž dostal Oscara za kostýmy k filmu *Amadeus,* a byl nominován za kostýmy k filmu *Valmont*.

Ivan Jandl, český dětský herec, získal Oscara (Academy Juvenile Award) pro Československo už v roce 1949 za svou spolupráci na filmu *The Search*, česky *Poznamenaní*. Režisérem tohoto švýcarsko-amerického filmu byl už tehdy dost známý německo-americký mistr režisérského umění Fred Zinnemann.

Na osmdesáté gala při udílení Oscara dostal tuto žádanou sošku zase jeden Čech. Nebo spíš Češka, byla to Markéta Irglová poctěná spolu se svým nápadníkem Glenem Hansardem v kategorii nejlepší originální píseň. Film se jmenuje *Once* a píseň *Falling Slowly***.** I když to bylo o chlup. Ozvaly se totiž protesty, že píseň by měla být diskvalifikována, protože ji už v roce 2006 hrála Hansardova irská skupina The Frames na svém cédéčku *The Cost*. Akademie posoudila, že není pochyb, že *Falling Slowly* byla napsána pro film *Once*.

Úspěch rodí úspěch a *Once* byl přepsán na muzikál, jenž byl v roce 2012 nominován na 11 Tony Award. Obdržel jich 8, žel žádný z nich nepřipadl Markétě. Cena Drama Desk Awards za rok 2012 byla vsak udělena Markétě Irglové, dnes už Iseler a Glen Hansardovi, za nejlepší slova. (Po roce manželství s Timem Iselerem od něj Markéta odešla.)

Jedním z divácky nejúspěšnějších filmů na světě roku 2007 byl *Ratatouille*. Scénář napsalo šest talentovaných lidí a dva ho režírovali. Renesanční umělec Jan Jaroslav

Pinkava narozený v Praze v roce 1963, byl v obou skupinách. Jeho 4minutový film *Geri's Game* / *Geriho hra*, který napsal a režíroval, dostal Oscara už v roce 1998. Otec Jana Jaroslava Pinkavy byl v Československu znám pod jménem Jan Křesadlo, ale roku 1969, 43letý, emigroval do Velké Británie. Čímž Československo zchudlo o ještě jednoho občana.

V roce 2008 se Oscar octl v rukou Stefan Ruzowitzkého za *Die Fälscher*, nejlepší neanglicky mluvený film roku. Tento, jak známo, buduje na životopisné knize *Ďáblova dílna: V padělatelském komandu koncentračního tábora Sachsenhausen* / *Komando falšovateľov* od Adolfa Burgera, aktivního člena operace Bernhard, Slováka dnes žijícího v Praze.

Seznam hollywoodských filmů natočených v „Československu“ je nekonečně dlouhý. Důvodem je částečně to, že Češi a Slováci pracují za mnohem menší odměnu než většina jiných zaměstnanců průmyslových zemí a že je zde většina zboží a služeb levnější, a částečně proto, že tu stále ještě jsou prostředí, jež můžou představovat starou Evropu, jelikož stát neměl na zbourání starých a postavení nových budov, a částečně že v Československu bylo povědomí, že je nutno zachovat aspoň některá historická místa. A pak nelze zapomenout na hrdou českou filmovou tradici. Čeští scénografové a dekoratéři, návrháři kostýmů, krejčí a švadleny mají velmi vysokou mezinárodní třídu.

Česko se však vyskytuje také v západních filmech, aniž by se hrálo na „československé“ půdě. Nahrávky mohutných koncertních těles pro zvukovou kulisu filmu se dnes dělají v Praze spíš zpravidla než výjimečně. Čeští filharmonici jsou stále levnější než jejich západní kolegové, ochotni ke spolupráci a jejich výkon je prvotřídní kvality.

Všichni švédští laureáti Nobelovy ceny za literaturu, Selma Lagerlöfová, von Heidenstam, Karlfeldt, Lagerkvist, Johnson, Martinson a Tomas Tranströmer vyšli v češtině i ve slovenštině. Navíc jsou do těchto jazyků přeloženi i mí osobní favorité, August Strindberg, Astrid Lindgrenová, Per Olov Enquist a Ingmar Bergman.

Stieg Larsson prodal jen ve Švédsku na 3,6 milionu svých knih a jeho trilogie Milénium se prodala celkem ve víc než 62 milionech výtiscích. Jsou zde zahrnuta i česká a slovenská vydání *Män som hatar kvinnor / Muži, kteří nenávidí ženy, Flickan som lekte med elden / Dívka, která si hrála s ohněm a Luftslottet som sprängdes / Dívka, která kopla do vosího hnízda*. Doslovný a i správný překlad spisovatelem Stiegem Larssonem dobře promyšleném titulu *Luftslottet som sprängdes* je a má být „Do povětří vyhozený vzdušný zámek“, ale jelikož *Dívka, která si hrála s ohněm* se prodávala velmi dobře, tak „Do povětří vyhozený vzdušný zámek“ překřtili na *Dívku, která kopla do vosího hnízda*. Stieg, kdyby nebyl zakopán six feet under, by sotva připustil tuto změnu.

Povím tu jednu perličku, se kterou se pravděpodobně český ani slovenský čtenář ještě neseznámil. Švédský královský pár, král Carl XVI. Gustaf a jeho žena královna Silvia, byli v květnu 2011 na oficiální státní návštěvě v Polsku a při této příležitosti se jim naskytla příležitost k obhajování švédských barev. Podle novin Gazeta Wyborcza se naše královská veličenstva vyslovila, že Larssonovy knihy zobrazují Švédsko, „jaké nepoznáváme“. Její výsost Silvia prý o Larssonově trilogii vyhlásila, že „to jsou fascinující knihy, ale jsem šokována, že obsahují tolik krutosti. Larsson ukazuje jiný obraz Švédska“. Královská dvojice tedy míní, že knihy nepodávají věrný popis Švédska a tím implikuje, že to poškozuje dojem okolního světa o Švédsku.

Leif G. W. Persson, profesor kriminologie, je též hojně prodávaným spisovatelem detektivek, jehož knihy se málo rozcházejí se zločinnou skutečností, kterou má možnost studovat z prvního místa. Leif G. W. komentoval výrok švédské královny pro polské studenty na vysoké škole ve Varšavě, že „musíte pochopit, že švédské kriminální romány jsou produktem čiré fantazie“ tím, že „veškerá beletrie je produktem fantazie – ale je možné ji realitě přiblížit.“ A dodal, „Kdybych psal o zločinech přísně dokumentárním způsobem, bylo by to nesnesitelné čtení.“. Olle Wästberg, bývalý generální ředitel Švédského ústavu (švédsky *Svenska Institutet*) propagujícího Švédsko, komentoval vyjádřené znepokojení královského páru tím, že okolní svět má o Švédsku ustálený dojem slušné, rovnoprávné, právně bezpečné a nezkorumpované země, „velice vzdálené Stiegu Larssonovi.“

Svět se patrně jeví trošičku odlišně těm, kteří na něj pohlížejí od královsky prostřeného stolu.

A ještě jednu perličku, tentokrát spojenou s Göranem Perssonem, tehdejším předsedou vlády království Švédského, vybranou z debaty Riksdagu 14. června 1995. „Budu, stejně jako vláda, k níž patřím, energicky potírat ve všech souvislostech ty, kteří v zahraničí pomlouvají Švédsko.“

”Heja Sverige friskt humör, det är det som susen gör” neboli „Sláva Švédsku mysli svěží, o radost při vítězství běží“, ”Vi är starkast, vi är bäst, vi är de som vinner mest”, „Nejvíc síly, nejvíc umu, vítězství si nesem domů“ , ”Vi ska vinna, vi ska ta dem, vi ska göra köttfärs av dem”, ”Nandáme jim to, vyhrajem, fašírku z nich namelem“, jak burácejí populární říkanky švédských fanoušků.

Röde Orm: sjöfarare i västerled / Rudý Orm : plavci na západ : příběh z dob, kdy na sever začalo pronikat křesťanství od Franse G. Bengtssona, je kromě češtiny ještě přeložen do 23 jazyků. Roku 1948 ho přeložila Nina Neklanová, ze švédstiny a ne z angličtiny, jako například výše uvedené Milénium. I v roce 1998 v literárním programu Švédské televize *Röda Rummet* získal *Rudý Orm* třetí místo mezi nejvýznamějšími švédskými knihami 20. století, za vystěhovaleckou epopejí Vilhelma Moberga a *Aniarou* Harry Martinssona. Frans G. Bengtsson nenechal svá díla překládat jen tak někomu: když jedno norské nakladatelství chtělo za okupace vydat

Rudého Orma „po některých škrtech a opravách“, napsal Bengtsson svému švédskému vydavateli: „Ani jedinou čárku, ani jediného žida bez mého souhlasu z knihy neodstraníte [...] odmítám vůbec, aby mě překládali do norštiny, dokud pánové kreténi a zločinní blázni nepřestanou s tamní vydavatelskou činností a nejlépe dokud nepřestanou s čímkoli jiným.“ A vydavateli v Němci okupovaném Česku napsal, po té, co obdržel formulář, v němž byl vyzýván k dosvědčení rasové čistoty: „Tento druh hnusu za žádných okolností nevyplním a raději se zatím vyhnu publikování v té nešťastné zemi.“ Což doplnil slovy: „Nechť oheň Sodomy a Gomory vyčistí tento svět, kde z incestu mezi gaunery a idioty se rodí věci tohoto druhu.“

Českých a slovenských spisovatelů přeložených do švédštiny je dlouhá řada. Jaroslav Seifert dostal Nobelovu cenu za literaturu roku 1984, nejznámějšími spisovateli tohoto regionu však musí být Rudolf Vrba, vlastním jménem Walter Rosenberg a Alfréd Wetzler (pseudonym Jozef Lánik) dva z pěti Židů, kterým se podařilo utéct z koncentračního tábora Auschwitz (Osvětim). *Vrbovu a Wetzlerovu zprávu* považuje mnoho lidí za jeden z nejdůležitějších dokumentů 20. století, neboť poprvé poskytla spojencům podrobné informace o koncentračním táboře a přispěla k záchraně 200 000 židovských životů. Nu, a samozřejmě jsou velice známi i Franz Kafka, i tvůrce chrabrého vojáka Švejka Jaroslav Hašek a velký humanista Karel Čapek, jehož navrhlo na cenu k památce Alfreda Nobela sdružení norských novinářů v roce 1936 a francouzští intelektuálové v roce 1938, tedy týž rok, kdy zemřel, pouze 38letý. Kolují zprávy o tom, že Karel Čapek téměř obdržel Nobelovu cenu za literaturu, ale že se Švédi báli Hitlerovy reakce, kdyby ji udělili známému pacifistovi a antifašistovi.

Nemůžu s tímto údajem polemizovat, protože ony záznamy o Karlu Čapkovi a Nobelově ceně, které mi jsou dostupné, jsou neúplné a navíc si v mnoha bodech protiřečí. Že však Švédi neodhlédli od politické situace ve světě před druhou světovou válkou a ani po ní a že měli a dodnes mají vlastní definici neutrality, svobody a nezávislosti, to je jednou jisté.

A taktéž je jisté, že roku 1914 byla udělena Nobelova cena za fyziologii a medicínu Robertu Báránymu, v té době vojenskému zajatci v Rusku. Švédský princ Carl mu však vyjednal svobodu a od roku 1916 byl Bárány i s celou svou rodinou usazen ve švédské Uppsale.

V roce 1944 byl oceněn Dán Johannes Vilhelm Jensen Nobelovou cenou za literaturu. To bylo pěkné gesto, protože Dánsko jak víme, bylo obsypáno nacistickými Němci, a tak ukázalo intelektuální Švédsko svou ”nezávislost” od diktátu moci. Jensen napsal i román *Kongens Fald* / *Králův pád* a jen stěží se dá najít někdo, kdo by si nemyslel, že je to mistrovské dílo. Jenomže Jensen byl extrémně plodný spisovatel a napsal také *Den lange Rejse* / *Dlouhá cesta* i *Dyrenes Forvandling* a také *Aandens Spor* a *Vor Oprindelse* a mimo to *Evolution og Moral* i *Det blivende; tankens revolutionering i det 19de aarhundrede og tilbagefaldet i det*

20de a v těchto všech pracích se Jensenova etika silně opírá o evoluční teorii, podle které jsou Severské národy silné a mocné a tak dále ... Toto hlasité blábolení o evropském Severu jako o kolébce evropské kultury je určitě bližší nacistickému Blut und Boden / krev a země, než k moderní evropskému myšlení. Pokud by nacistické Německo vyhrálo válku, byla by Švédská akademie stoprocentně na správné straně. Takoví jsme my Švédi, pojištěni na všechny strany.

Roku 1920 byla udělena Nobelova cena za literaturu Knutu Hamsunovi, v roce 1934 ji obdržel Luigi Pirandello a pak v roce 1999 Günter Wilhelm Grass. Že tito velcí spisovatelé sympatizovali s nacismem je dnes každému jasné. Otázkou je, zda se tyto sympatie nedaly vyčíst v jejich dílech před tím, než jim byla cena udělena? Vždyť ji udělují odborníci, znalci, lidé, kteří dokáží číst mezi řádky. Dokáže spisovatel takové sympatie zakrýt a zároveň psát tak, že čtenáři vzniká dojem, že každé jednotlivé písmeno se rodí přímo ve spisovatelově duši? Pokud si někdo zasloužil Nobelovu cenu, pak to byl Jorge Luis Borges, a ten dostal nespočetně mnoho cen velké váhy po celém světě. Přes to, že se dožil 87 let, nedostal ji. Spekuluje se, že se Borges prozradil jako nositel pravicových idejí a kromě toho že přijal uznání i z rukou generála Augusto Pinocheta Ugarteho.

V roce 1944 byla druhá světová válka ještě v plném proudu. V 1936-1938 nebyla žádná válka, naopak, 30. září 1938 prohlásil britský premiér Neville Chamberlain stoje před 10, Downing Street: „My good friends, this is the second time in our history that there has come back from Germany to Downing Street peace with honour. I believe it is peace for our time. We thank you from the bottom of our hearts. And now I recommend you to go home and sleep quietly in your beds.“
Norský výbor pro udělování Nobelovy ceny míru před hitlerovským Německem hlavu nesklonil. Roku 1936 byla Carlu von Ossietzkemu udělena Nobelova cena za mír za rok 1935. Ossietzky byl už od roku 1933 vězněn v koncentračním táboře ve Słońsku (Sonnenburgu) a v Esterwegen-Papenburgu a po udělení ceny byl z něj propuštěn. Pas, aby mohl převzít cenu v Norsku, však nedostal a v květnu roku 1938, ani ne 49letý, zemřel. V reakci na udělení ceny Ossietzkemu Němci zakázali svým občanům roku 1937 Nobelovu cenu přijímat.

Ossietzky byl obžalován za urážku Reichswehru, za výraz “Soldaten sind Mörder”. Tento však nepocházel od něj, ale od Kurta Tucholskeho. Tucholsky, který už od roku 1924 pobýval mimo Německo, na obranu svého přítele nevystoupil, protože měl objektivní příčiny, aby se bál následků. V roce 1933 vzali Tucholskemu německé občanství a v prosinci roku 1935, spáchal jako jen 45letý sebevraždu. Ve Švédsku.

Švédská pobočka Mezinárodního PEN-klubu uděluje každý rok *Tucholskypriset* / *Cenu Tucholskeho* a 150-tisíc švédských korun pronásledovaným nebo uprchlým spisovatelům nebo vydavatelům.

České centrum Mezinárodního PEN klubu uděluje každý druhý rok *Cenu Karla Čapka* autorům, ”kteří nějak výrazně a srozumitelně přispěli k tomu, aby se ve

společnosti prosadily demokratické a humanistické hodnoty nebo aby byly ubráněny“.

Avšak i bratr Karla Čapka Josef, který zemřel v roce 1945 v koncentračním táboře Belsen, je ve Švédsku relativně velké jméno. On, Václav Špála a Karel Teige založili už v roce 1918 vlivnou radikální, modernistickou uměleckou skupinu Tvrdošíjní. Čtenáři knih, návštěvníci divadel a kin znají i Jiřího Wolkera, Ladislava Fukse, Jana Procházku, Josefa Ladu, Arnošta Lustiga, Pavla Kohouta, Ladislava Smočka**,** Otu Pavla, Jana Trefulku, Jiřího Šotolu, Josefa Škvoreckého, Ladislava Mňačka, Vladimíra Holana, Ludvíka Aškenázyho, Vladimíra Oravského, Ludvíka Vaculíka, Jaroslavu Blažkovou, Petru Hůlovou, Zdenku Bezdekovou, Maxima Billera, Karla Kosíka, Ivana Svitáka, Alexandra Klimenta, Libuši Monikovou, Kláru Jarunkovou, Vladimíra Mináče, Ladislava Grosmana, Františka Janoucha, Sophii Jo Langerovou, Ivana a Karla Kynclovy, Dušana Hamšíka, Luďka Peška, Zdenka Hejzlara, Jiří Pelikána, Otu Pavla, Frenci Eriksona, Jana Otčenáška, Otu Ulče, Egona Hostovského, Ivana Vyskočila, Jiřího Weila, Karla Pecku, Alexandra Dubčeka a další.

Mezi výše jmenovanými je řada spisovatelů známých po celém světě za svá odhalení komunistické vlády v Československu. Vícero z nich zažilo v životě tolik, že by se s nimi různí zastánci komunismu, národní demokracie a jiných fundamentalismů – křesťanského, muslimského, politického et cetera – měli seznámit. Doufejme, že by to zchladilo jejich nekritické nadšení státního budování Prokrustových loží. Artur London je dalším jménem k připojení k tomuhle seznamu. Narodil se v Ostravě roku 1915. Roku 1937 byl jedním ze 40 000 dobrovolníků v mezinárodních brigádách za španělské občanské války bojujících proti vojenskému pučistovi Francisco Francovi. Za druhé světové války byl zajat nacisty a nahnán do pracovního a koncentračního tábora Mauthausen, kdy bylo o život připraveno 122 766 lidí. Po válce bydlel London ve Švýcarsku, ale brzy se přestěhoval do Československa, kde byl v roce 1949 jmenován náměstkem ministra zahraničí. Roku 1951 byl zatčen a obviněn, že je sionista, trockista a titoista. Roku 1952 padly rozsudky proti všem těmto psům, kteří, podobně jako jejich vůdce smečky Rudolf Slánský, chtěli rozbít a zničit celé socialistické zřízení, kde lidé jsou si rovni. Jedenáct z nich bylo odsouzeno k smrti, London byl však ušetřen. Roku 1956 byl, stejně jako ostatní státem zavražděni, částečně rehabilitován, a roku 1963 odjel do Francie. On i paní Lise Londonová napsali několik knih, z nichž *L'aveu* / *Doznání* je nejznámější, díky tomu, že byla zfilmována nikým menším než Costou-Gavrasem s manželskou dvojicí Yves Montand, v roli Artura Londona, a Simone Signoretová, v roli Lise Londonové.

10 let po své smrti, jež nastala v roce 1986, byl Artur London opět obviněn a opět Čechem, tentokrát pro špionáž a spolupráci s KGB. V této verzi byl špionem proti Francii ve prospěch Sovětského svazu. Autor tohoto obvinění je Karel Bartošek, jenž

byl v letech 1960 -1970 členem Československé akademie věd a v roce 1972 uvězněn komunisty jako politický disident. Bartošek byl mezi signatáři Charty 77 a roku 1982 se přestěhoval do Francie, kde také napsal knihu *Les Aveux des Archives, Prague-Paris-Prague 1948-1968*, v níž je London obviňován ze špionáže a falzifikátorství.

Kapitola sama pro sebe jsou pražští spisovatelé, kteří psali německy: Egon Erwin Kisch, známý pod epitetem Zuřivý reportér, Franz Werfel, Felix Weltsch, Louis Fürnberg známý i pod jménem Lubomír Fynberg a pod pseudonymem Nuncius, Franz Kafka a Max Brod. Dva později jmenovaní jsou spolu spojeni podobně jako například Elisabeth Förster-Nietzscheová a Friedrich Nietzsche. Nietzscheho mladší sestra, nechvalně známá Therese Elisabeth Alexandra Förster-Nietzscheová, nacionalistka, antisemitka a aktivní členka Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, dala svým stranickým soudruhům Hitler & Co upravit bratrovy myšlenky a spisy, aby se hodily do jejich paučení. Max Brod jednal také svévolně (?), když nevzal vážně Kafkovo přání, aby spálil jeho rukopisy, ale udělal z něj literární celebritu.

Napadá mě jedna podobná historka, podle níž si Vladimir Nabokov přál, aby jeho žena spálila rukopis jeho posledního románu *The original of Laura*, ale ani ona, ba ani jejich syn Dmitri Vladimirovič Nabokov to neučinili, naopak, Dmitri ho 32 let po otcově smrti prodal za nemalou sumičku. Já si myslím, že úmyslem Vladimira Nabokova bylo, aby *The original of Laura* byl vydán tehdy, kdy by to nejlépe vyhovovalo pozůstalým.

Ingmar Bergman už měl blízko k devadesátým narozeninám, když v červenci 2007 zavřel oči naposled. Bergman měl hromadu času, aby rozhodl, co zanechat budoucnosti a před čím ji ochránit. A měl nejen čas, on ho totiž k tomuto třídění pořádně využil, všechno roztřídil, daroval věci, deníky a podobné semo i tamo, tomu a tomu, na to či na ono. Kromě toho zanechal i kopu spisů a rukopisů, na něž velkými do očí bijícími písmeny napsal, že jsou určené k zániku, že nikomu nemají padnout do rukou a podobně. Jak vážně to Bergman myslel? Co myslíš? V jeho prostorném domě na Fårö bylo a ještě je několik krbů, v nichž hořelo voňavé březové dřevo téměř denně.

Mnohé nasvědčuje tomu, že to není náhoda, že stovky spisovatelů, umělců a hudebníků obdarovávají svět desetiletí po své smrti, a i já jsem napsal nejméně deset děl, které šetřím, aby byly vydány až mými dětmi.

Jsem přesvědčen, že ani Kafka, ani Nabokov a očividně ani Bergman neměli v úmyslu, aby jejich dílo bylo vymazáno ze světové knižnice. Publius Vergilius Maro neměl ani fyzické síly a ani možnosti spálit svoje nesmrtelné dílo *Aeneis*, a tak se stalo, že Augustus, nejen vzdělaný člověk ale i císař, zachránil *Aeneis* pro tebe i pro mě. Ale Kafka i Nabokov i Bergman měli i síly i možnosti svá díla spálit, pokud by byli přesvědčeni o správnosti takového činu...

Kafka publikoval během svého života přinejmenším 14 povídek a před smrtí dal své rukopisy příteli Brodovi, který byl v té době literární celebritou v Čechách a Německu už nejméně 15 let, a mimo to pracoval jako kulturní referent československé vlády... Absolutní abstinent Kafka musel být přesvědčen o tom, že dal své dílo do správných rukou se správnými kontakty, a dostalo se mu pravdy.

Ten několik desetiletí protáhlý seriál kolem Kafkovy pozůstalosti je absurdní a stále nedořešený, a jako nezávislý divák mám dojem, že to byl sám Kafka, kdo to naplánoval a napsal. Onen dodnes studovaný a vlivný literární kritik, filosof a překladatel Walter Benjamin neměl Maxe Broda v lásce a nedokázal pochopit, na čem se přátelství mezi Kafkou a Brodem zakládalo. Odpovědí může být, že Kafka předpokládal, že Brod byl zárukou, že svá díla dostane na veřejnost. Je sice pravda, že Kafka napsal „závěť“, kde vyjadřuje přání, aby veškerá jeho pozůstalost byla spálena, na druhé straně je však velmi pravděpodobné, že Kafka za pomoci Broda a ještě jednoho kumpána – k němu se ještě dopíšu – tímto chtěli inscenovat právě tento neustálý, mnoho desetiletí dlouhý zájem o Kafkovo dílo. Je to z mé strany samozřejmě spekulace, ale faktum je, že taková mystifikující závěť jako tato Kafkova nebyla napsána ani poprvé ani naposledy. Brod tvrdil, že seděl u postele umírajícího Franze a pomáhal mu s korekturou jedné povídky, která byla připravena k tisku. Pokud je Brod pravdomluvný, pak Kafkovi záleželo na tom, aby byl publikován, že této myšlence věnoval poslední hodiny svého života, podobně jako Mozart, který vypustil duši při skládání *Rekviem d-moll*. (I kolem tohoto díla existuje spousta kontroverzí živících mnohá nepříliš vyhladovělá břicha.) Brod se, spolu se svou ženou Elsou Taussigovou a přítelem Felixem Weltschem a jeho rodinou, rozhodl emigrovat do Palestiny (britského mandátu Palestina), což se mu i podařilo. 14. března 1939, pod vedením římskokatolického kněze a člena česko-slovenské vlády Jozefa Tisy, vyhlásil Slovenský sněm samostatnost Slovenské republiky, odtrhl se od Čech a Moravy a sblížil se s Velkoněmeckou říší. Den nato vtáhlo Hitlerovo Německo do Čech a vyhlásilo Protektorat Böhmen und Mähren. Tentýž den, 15. března 1939, kdy Brod & Co společně nasedli na poslední povolený vlak z okupace, vlekl Brod s sebou celou Kafkovu literární pozůstalost. Vážila nad sto kil a činila několik metrů dokumentů. Je tedy velmi pravděpodobné, že mu při tomto „pašování“ pomáhal Weltsch. Vždyť Brod, Weltsch a Kafka byli známi svou sounáležitostí a přezdívalo se jim *Der enge Prager Kreis*. A i když se připisuje hlavně Brodovi, že dal světu Kafku, myslím, že Weltsch svými nesčetnými články o Kafkovi se o to též patřičně přičinil.

Brod odkázal veškerý svůj majetek a materiály, včetně onoho Kafkova, své sekretářce Ilse Esther Hoffe, s tím, že ho má darovat veřejnosti, což znamená že ho dá knihovnám, muzeím, univerzitám pro studia a podobně. Esther však tak neučinila, naopak, nabídla rukopis románu *Der Process* aukční firmě Sotheby's, která ho roku 1988 prodala za 1 milion britských liber.

Brod skonal v roce 1968, 84letý a stále práceschopný. Proč nedal sám svou a Kafkovu pozůstalost tam, kam chtěl, ale pověřil tím svoji sekretářku a blízkou přítelkyni? Nedal by se v těchto „závětích“ najít jistý vzorec, sotva míněný pro zkrácení zájmu veřejnosti o Kafku (a tím také o Broda)?

Esther Hoffe zemřela v roce 2007 ve věku skoro 102 let a zanechala závěť a s ní všecko, co vlastnila, včetně pozůstalosti po Brodovi a Kafkovi, svým dvěma dcerám jménem Ruth Wiesler a (Hava) Eva Hoffe. A procesy pokračují. 14. října 2011 píše webová stránka Haaretz.com „Eva Hoffe, who is at the center of legal proceedings relating to the estate of the renowned Czech writer, Franz Kafka, earned a first victory in the complicated trial that has been going on for over three years. The Tel Aviv District Court recently instructed that the money bequeathed to her and her sister by their mother, who was the secretary of Max Brod - a close friend of Kafka's and the publisher of his works - be transferred to them. The inheritance money is not considered part of Kafka's literary estate, whose fate still awaits a court decision.” A to je pravděpodobně zatím jen začátek, jelikož cena Kafkových artefaktů jen stoupá a stoupá. Každý chce získat kousek Kafky a ten proces, který Kafka v *Der Process* popsal částečně podle autobiografických zážitků, se v různých dobách odehrává znovu a znovu, jen s tím rozdílem, že Josef K se jmenuje Franz K (Franz K sa narodil v pražské čtvrti Josefov. Dnes je tam hostel nesoucí jméno Franze Kafky.)

V listopadu 2011 jsem viděl premiéru dokumentárního filmu *Ha-sippur ha-acharon shel* Kafka, anglicky *Kafka’s last story*. Co nás naučil? Čím nás pobavil? Že Franz Kafka, Max Brod a Felix Weltsch dali světu několik velkých literárních děl, vícero soudních procesů a stotisíce triček a ponožek a spodního prádla a kravat a mazacích gum a termosek a talířků a skleniček a popelníků a kartáčků na zuby a plakátů a tapet a tetovacích vzorů.

Podle knihy *Freud*, poslední od Dominique-Octave Mannoniho, spálil Freud roku 1885 všechny své vědecké práce, výpisky a krom těch od snoubenky Marty, i všechny dopisy. V jednom z těchto zachovalých dopisů Freud píše: „Životopisci ať se moří, nebudeme jim to ulehčovat. Už se těším, jak se budou mýlit.“
Nikolaj Vasiljevič Gogol spálil pokračování svého satirického románu *Mrtvé duše*, a několik dní po tom se vydal za ním, jen 42 let mladý. Zemřel hladem, který si sám přivodil.

Tractatus theologicopoliticus vydal Baruch Spinoza nejen anonymně, ale i s nepravým místem vydání. I tak byl však obviněn z nejdrsnějšího ateismu a kniha byla zkonfiskována. Takže není divu, že vícero jeho děl vyšlo až po jeho smrti. Spinozovy holandsky napsané komentáře k Mojžíšovým pěti knihám nebyly vydány ani tehdy. Vlastnoručně je totiž zničil.

Průkopník filmu Georges Méliès, o němž George Sadoul, světoznámý svou sérií knih *l'Histoire générale du cinéma*, sestavil index, kde vyjmenovává 1539 Mélièsových filmů. V roce 1923, po řadě nepříjemností v osobním životě, Méliès

spálil všechny negativy těch svých filmů, které skladoval ve filmovém studiu Montreuil a taktéž spálil všechny filmové dekorace a kostýmy. Přes tyto a jiné pohromy, které postihly Mélièsovy filmy, se dnes dá zakoupit kolem 200 jeho filmů na DVD.

Je x ba dokonce y spisovatelů, filosofů a vědců, kteří z jednoho nebo z jiného důvodu spálili svá díla. Já osobně jsem vědomě vymazal ze svého počítače rukopis o druhé světové válce, na němž jsem denně pracoval tři roky. Nač schraňovat a uchovávat to, co nechceme, aby bylo uchráněno? Vybavuji si vzpomínky švagra Karla Marxe, Paula Lafargueho, kde hovoří o tom, že se mu Karel jednou svěřil, že by spálil všechno, s čím by nebyl na sto procent spokojen.

Johannes Brahms je též znám tím, že spálil každé své dílo, se kterým nebyl spokojen, včetně velké části skladeb z mládí.

Francis Bacon, nikoli ten, jenž se narodil v tentýž den jako August Strindberg, ale o 288 let dříve, a obdařil svět konstatováním, že „Knowledge is power“, a stovkami jiných moudrostí, ale ten, jehož baronka Margaret Hilda Thatcherová charakterizovala slovy „that man who paints those dreadful pictures“, tento Bacon byl notoricky znám tím, že spálil nebo jiným způsobem zničil velkou část svých, dnes až neskutečně drahých obrazů. Možná že to je i důvodem, že jeho díla jsou tak drahá a že některé z těch zničených se znovu a v perfektní kondici ocitla na trhu.

A když už mluvím o zmizelých dílech kulturních pracovníků, tak je na místě vzpomenout *Summer Crossing* / *Letní plavba*, první románové dílo literárního giganta Trumana Capoteho, které podle jeho vlastní výpovědi zničil již v roce 1943. *Summer Crossing* se však našel a byl vydán v roce 2006, tedy 22 let po Capotově smrti.

Podobně s výše uvedeným jsou spisovatelé, kteří jsou známí tím, že se zdráhali, aby jejich díla byla zfilmována, ať už z důvodu že si mysleli, že film je podřadné médium v porovnání s literaturou, nebo proto, že měli s převedením jejich literárního díla na filmový pás špatné zkušenosti. Ze švédských spisovatelů vzpomenu Astrid Lindgrenovou, která se zdráhala, aby její díla byla filmována mimo Švédsko, aniž by tušila, že její dcera Karin Nymanová nebude po její smrti toto přání příliš ctít... V českém vydání knihy velikána současné světové literatury Milana Kundery *Nesnesitelná lehkost bytí* prý stojí: „Jakékoliv adaptace, filmové, divadelní, televizní, jsou zakázány.“ Umberto Eco také prohlásil, že už nikdy nedá povolení na zfilmování svých děl, ale jen rok nato připustil, aby jeho román *Il nome della rosa* / *Jméno růže* byl převeden do videohry *La abadía del crimen*. Svůj morální problém vyřešil tak, že se zřekl svého jména v titulcích. Erst kommt das Fressen: Dann kommt die Moral / Nejprve žranice a až poté morálka, jak prohlásil chameleón Bertolt Brecht.

Kafkovo dílo přeložila do češtiny nejdřív a především Milena Jesenská a Pavel Eisner, píšící pod jmény Paul Eisner, Jan Ort a Vincy Schwarze. Eisner překládal i výše jmenované Egona Erwina Kische, Franze Werfela a Maxe Broda.

Milena Jesenská je nejen známa jako novinářka, spisovatelka a překladatelka, ale i jako učitelka češtiny mého spisovatelského bohatýra Hermanna Brocha. Steve Sem-Sandberg se sice narodil v Norsku, ale bere se jako švédský spisovatel. Pobyl i 5 let v Praze a umí česky. Jeho sbírka esejů Prag (no exit), pojednává o jeho pobytu v Preaze. V roce 2003 mu vyšla kniha *Ravensbrück* o životě Mileny Jesenské a její smrti v nacistickém koncentračním táboře Ravensbrück). (Kniha je preložena do češtiny.) V Ravensbrücku poznala Milena Jesenská německou spisovatelku Margarete Buber-Neumannovou, jež v roce 1963 o ní napsala knihu: *Kafkas Freundin Milena*. Překlad do češtiny u Škvoreckého v r. 1982 a pak až v r. 1992 v Československu.

Max Brod je hoden ještě jedné přestávky k zamyšlení. Existenciální. Týká se to každého, ale já mám dva osobní důvody. Jeden plyne z mé pozice emigranta: byla má emigrace nutná? Co jsem jí získal a co jsem prohrál? Ta druhá je pozice spisovatele. A stejné otázky si kladl Max Brod, ale i Salieri. Osud Maxe Broda, životní i posmrtný, aspoň z části, připomíná osud Antonia Salieriho. Salieri byl stejně jako Brod cizincem v zemi, kde působil. Salieri napsal asi 40 oper a množství jiné hudby, hlavně církevní. Byl ohromně uznáván a společnost ho nosila na ramenou jako císaře hudby. Byl i učitelem. Například Ludwigu van Beethovenovi, Franzi Lisztovi, Johannu Nepomuku Hummelovi a ještě jednomu Čechovi, Simonu Sechterovi. A přes to všechno by byl dnes Salieri patrně zapomenut, kdyby Alexandr Sergejevič Puškin nenapsal drama *Mozart a Salieri*, kdyby z ní Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov nevytvořil stejnojmennou operu, kdyby tato díla neinspirovala sira Petera Levina Shaffera, aby napsal divadelní hru *Amadeus*, a kdyby ji náš Miloš Forman nezapomenutelně nenafilmoval. Nu, a samozřejmě, že nekonečně veselá opera P. D. Q. Bacha (Johanna Petera Schickela) *A Little Nightmare Music* přispěla též k prodloužení Salieriho života, stejně jako i *Mozart, L'Opera Rock* od libretistů Dove Attii a Françoise Chouqueta a kolektivu skladatelů pod vedením Jean-Pierra Pilota a Oliviera Schultheise. A ten, kdo viděl *Margical History Tour*, kde Líza Simpsonová „hraje“ Salieriho a Bart Mozarta, a takových je nespočetně, též ví, že Salieri byl „the patron saint of mediocrity“.

Max Brod byl také vyhlášen za génia. Dokonce v mladých letech. Už jeho prvý román *Schloss Nornepygge* (*Zámek Nornepygge*) byl uznáván, ba i v Německu. I jeho skladatelská činnost byla známa, možná i proto, že zhudebnil práce Heinricha Heineho, Johanna Wolfganga von Goethe a jiných velikánů. Přes všechny tyto a jiné úspěchy je Max Brod znám dnešní širší veřejnosti nikoli pro svá vlastní umělecká díla, ale jako ten, kdo pomohl západnímu světu objevit Jaroslava Haška a Leoše Janáčka, a celému světu pak Franze Kafku.

Co je pro umělce, vynálezce, buřiče, státníka atd. důležitější – v případě, že osud a doba nechce, aby se mu dostalo obého – aby byl uznáván a uctíván ještě za svého života, nebo aby byl uznáván a uctíván posmrtně a možná i na věčné časy?

Má odpověď je
Det sägs att konsten föds ur lidandet.
Själv tror jag att den föds ur glädjen
Jag och konstnären inom mig,
har fått både lida och glädjas för en upplaga
på så där 53.000 exemplar.
Vill konsten välja min väg, höjer jag budet till 53 gånger 53 000.

Říká se, že umění se rodí z utrpení.
Osobně si myslím, že se rodí z radosti
Já a umělec ve mně
trpěl i se radoval
když prodali na 53 000 výtisků mé knihy.
Bude-li mne chtít umění následovat,
zvýším svou nabídku na 53 krát 53 000.

Jiným básníkem pro německou literaturu a světovou poezii neopomenutelným, nacisty nenáviděným, byl Pražan Reiner Maria Rilke. Karl Kraus se narodil v Jičíně, česky nemluvil, ale strávil v Čechách mnoho času, soukromě i když přednášel, v Praze, Brně a Teplicích. Jeho časopis *Die Fackel* byl proslaven a přispívali do něj crème de la crème evropských intelektuálů, spisovatelů, skladatelů , malířů, mimo jiných i Švéd August Strindberg. Také Maxim Biller se narodil v Praze, ale píše německy. Důvodem k tomu je, že se jeho rodiče přestěhovali roku 1970 do Západního Německa, když synovi Maximovi bylo deset let. Paradoxní je, že cenzuře, které byl vystaven ve spojeném Německu v roce 2003, by patrně nebyl býval vystaven v Česku, kdyby byl publikoval a žil tam. Biller je uznávaným spisovatelem, jenž v nakladatelství Kiepenheuer & Witsch publikoval román *Esra*. Vyšel jen ve 4.000 exemplářích a setkal se se skvělými recenzemi. Avšak bývalá Billerova souběžnice a její matka se cítily v tomto díle osočeny a stalo se něco neslýchaného, o čem se do dnešního dne diskutuje nejen v německém, ale i v anglickém a slovanském světě, knihu bylo zakázáno prodávat a přetiskovat. Ale jen v Německu. Lidi si ji pořizují v Rakousku a Švýcarsku a přes internet... Nemůže to být dobrý pocit, psát něco, co je pronásledováno a/nebo zakázáno. Vím to, mám osobní zkušenosti. Ovšem zákaz Maxu Billerovi, bezpochyby dobrému a hodnotnému spisovatelovi, pomohl, že se stal dnes světově známým literátem. Po knize *Esra* napsal Biller vícero knih a přeložili ho do angličtiny, francouzštiny, češtiny, holandštiny, řečtiny a dánštiny. I

když není přeložen do švédštiny, má řadu jeho titulů v držení Královská knihovna ve Stockholmu.

Sto německy hovořících celebrit podepsalo výzvu proti těm, jimiž byl postižen Max Biller, jeho román a vydavatelé románu. Mezi nimi jsou nejméně dva držitelé Nobelovy ceny: Günter Grass a Elfriede Jelinek, a dál i známý tureckoněmecký spisovatel Feridun Zaimoğlu, krajan žen, jež Billera žalovaly, režiséři Peter Zadek, Luc Bondy, Helmut Dietl, herci Iris Berben, Senta Berger a Idil Üner, spisovatel, režisér a výtvarník Herbert Achternbusch a iniciátorka dlouhého prohlášení solidarity Gina Kehayoff, s níž se můžeš seznámit v knize francouzské fotografky Bettiny Rheims *Female Trouble*.

V knize *Heroes* Johna Pilgera je mimo jiné čtivě a zajímavě popisován i Julius Tomin, český filosof nyní působící v Anglii, chartista, jehož dílo je podle Tomina samotného uvrženo do klatby i tam.

Spisovatel a historik Saul Friedländer, který se narodil v Praze v roce 1932, píše německy, anglicky, hebrejsky a dodnes působí jako profesor na University of California v Los Angeles.

Pražský MaHaRal, známý i pod jménem Jehuda ben Becalel, Jehuda Liva ben Becalel, Jehuda Arje ben Becalel, Jehuda Löw ben Becalel a rabbi Löw, tak jako v Praze narozený Franz Kafka patří k nejvlivnějším německy píšícím spisovatelům 20. Století. Výtvor Jehudy ben Becalela, pražský Golem, je jednou z nejznámějších legend a literárních postav ve filmu, v divadle a na knižním papíru, převyprávěn nejmíň veletucetkrát.

„Papež marxismu“, Karl Kautsky, narozený v Praze, byl zastáncem ortodoxního marxismu a autorem Erfurtského programu, německého sociálnědemokratického programu, a soudruh Lenin o něm prohlásil, že Kautsky „je maskovaný nepřítel, diplomaticky přikrášlené a dělnické třídě zatemňující oči ideologie , otupující její chápání a deformující její svědomí“. Politik a teoretik, spisovatel, dramatik a president Václav Havel obdržel vyznamenání pamětního fondu pro mezinárodní porozumění a vzájemnou bezpečnost Olofa Palmeho podporujícího práci „mladých“ pro mír a odzbrojení proti rasismu a xenofobii bez ohledu na národnost a náboženskou příslušnost.

V Brně narozený německy mluvící Kurt Gödel, zemřelý v tomtéž americkém Princetonu jako Albert Einstein, je uznáván jako jeden z nejvýznamnějších představitelů predikátové a matematické logiky všech dob.

Jämthund, jämtlandský pes, je švédským národním psem a je to i jedna z našich švédských nejoblíbenějších ras. Máme však víc než jen jednu pravou švédskou rasu: kromě jämtlandského psa tu je dánsko-švédský ohař krátkosrstý, drever, gotlandský stopař, Hamiltonův honič, hälleforský pes, norbotenský špic, Schillerův honič,

smålandský honič, švédský laponský valhaund, švédský bílý losí pes, západogótský špic.

My Češi máme mj. českého teriéra, a toho nám nikdo nemůže zapřít. Je kopií nás Čechů: krátkonohý, s hranatou, dobře stavěnou svalnatou stavbou těla. Je příjemné povahy, veselý, společenský, s vyrovnaným, nikdy agresivním temperamentem. Je učenlivý, klidný a přátelské povahy. K cizím však bývá rezervovaný.

A které „národnosti“ je pejsek těchto povahových vlastností: Zvědavý, pozorný a mazlivý. Ostražitý, rychlý, obratný a neúnavný. Ke své rodině přítulný, ale nedůvěřivý k cizím lidem. Velmi dobrý hlídač! No?

Budeš to mít lehčí, když ti řeknu, že jde o pražského krysaříka?

Erasus moravicus je druh pavouka, objevený Milanem Řezáčem. Tenhle stepník moravský patří mezi největší a nejjedovatější pavouky ve střední Evropě.

Švédsko je jednou z mála zemí, které nemá zapsáno očkování dětí proti hepatitidě B ve svém národním programu očkování dětí, a to přes to, že Světová zdravotnická organizace WHO to důrazně doporučuje aspoň posledních 20 let. Typické pro Švédsko je také to, že máme své vlastní metody analýzy pro HbA1c (mono-S), zatímco téměř celý zbytek světa používá jiný. Chcete-li porovnat hodnoty naměřené jinde po světě (DCCT) se švédským systémem, musíte z těch cizích odečíst přibližně 1,1.

[Ani ve Švédsku a ani mimo Švédsko není všeobecně známo, ze Švédi nejsou nadmíru solidárním národem. To proto, že my Švédi neustále hlásáme opak. Nám Švédům není k srdci nejbližší solidarita se světem, nýbrž zisk. Co a jak my Švédi získáme na tom, že podepíšeme to či ono?

Morálka? Co je nám po ní! V první řadě my Švédi a potom my Švédi a potom třeba potopa.

Jeden příklad za mnohé. Ne, nebudu popisovat švédskou „neutralitu“ za druhé světové války, díky níž se Švédsko stalo nejbohatší zemí Evropy, když jsme prodávali a prodávali se na obě strany… OSN mnohokrát, opravdu mnohokrát kritizovalo Švédsko, že nepodepsalo Úmluvu o původním a kmenovém lidu (Úmluva ILO č. 169, Indigenous and Tribal Peoples Convention). Švédsko na kritiku buď neodpovídá anebo odpovídá trhněte si nohou. My víme nejlíp, co je pro nás nejlepší. Švédský Riksdag se v roce 1977 vyslovil, že Sámové jsou původním národem Švédska, a navzdory tomu…

A přesto my Švédové hlasitě a téměř denně kritizujeme Maďary a Čechy a Slováky a Francouze a Italy, jak zacházejí s Romy, kteří nejsou v těchto zemích a ani ve Švédsku klasifikováni jako původní obyvatelstvo. „Pokrytče, vyjmi nejprv břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, abys vyňal mrvu z oka bratra svého“ (Matouš, 7:5)
Úmluva o původním a kmenovém lidu byla přijata mezinárodní organizací práce, ILO, v roce 1989. Staví mimo jiné na tom, že zásady ostatních deklarací OSN o

právech mají být též vztaženy na původní obyvatelstva. Úmluva se snaží textem o 44 článcích zajistit právo původního lidu na samostatnou volbu, do jaké míry chce zachovat svou kulturní a politickou identitu a chránit původní lid proti nedobrovolné asimilaci. Podobně jako Deklarace lidských práv OSN, Úmluva o ekonomických, sociálních a kulturních právech a Úmluva OSN o občanských a politických právech je Úmluva 169 zaměřena proti diskriminaci…

Bratrské národy Norska a Dánska a mnohé jiné tuto úmluvu ratifikovaly...]

Onemocnění Dupuytrenova kontraktura se sice může vyskytnout kdekoliv na světě, ale je nesporné, ze centrum této choroby je ve Skandinávii, a proto se i lidově jmenuje „Vikingasjukan“, „nemoc Vikingů“.

Ve Švédsku je obecně známo, že nemoc „Norrbottnisk ärftlig smärtokänslighet“ / „Norrbottenská dědičná necitlivost bolesti“ je choroba, která se vyskytuje jen v okolí švédské vesničky Vittangi, ale není tomu tak, tato choroba se vyskytuje i v USA, Japonsku, Maroku a na Novém Zélandu. To je pravděpodobně i jeden z důvodů, proč pronikla a zapustila kořeny i komerční kultuře. V této chvíli si vzpomínám na televizní pořady a jeden film: *Insensitive,* což je jedna episoda z televizního seriálu *House, M.D.* / *Dr. House* a *Sometimes a Fantasy* episoda z *Grey's Anatomy* / *Chirurgové* a film *Bereavement*.

Daniel Carleton Gajdusek se narodil v New Yorku a umřel o 85 let později v Tromsø, což je norské městečko s dobrým pivovarem a pěknou botanickou zahradou asi 400 km za polárním kruhem. Mezi těmito zeměpisnými body stihl však Gajdusek pobývat na mnoha místech, mimo jiné na Papua-Nové Guinei. Zařadil jsem ho do tohoto souboru, nakolik Gajdusek je slovensko-maďarského původu, jeho otec Karol Gajdušek byl Slovák. Když si dnes někdo vzpomene na Gajduska, tak je to hlavně z těchto tří příčin. Ta prvá je, že mu roku 1976 byla udělena Nobelova cena za fyziologii a medicínu, za teorii „pomalých virů“ (spolu s Baruchem Samuelem Blumbergem), ta druhá je, že se později ukázalo, že tato teorie není úplně kompatibilní se skutečností, skutečnost, která by sotva měla někoho překvapovat, když Nobelovu cenu udělují jen lidé, a tento lidský omyl se nestal ani poprvé, ani podruhé, ani naposledy... Kromě toho není udělování Nobelovy ceny úplně nepolitické, i když žádný z členů Nobelových porot tuto nepopiratelnou skutečnost nikdy nepotvrdil. Tím třetím důvodem, proč je Gajdusek vzpomínán, a vskutku dost často, že vystupuje ve filmu mého kolegy Bosseho Lindquista *The Genius and the Boys* / *Geniovia a chlapci*, kde je představena Gajduskova nekonečná rodina adoptovaných chlapců. Sedm z nich, dnes už dospělých, tvrdí, že je Gajdusek sexuálně zneužíval a Gajdusek osobně nazývá toto ne zcela platonické soužití „mezigenerační sex“.

Gajduskův výzkum přispěl k objevům a vědomostem kolem vícerých prionových onemocnění, mezi jinými i Creutzfeldt-Jakobovy choroby. Mezi deset až patnáct procent případů Creutzfeldt-Jakobovy choroby má dědičný původ. Ani v Čechách ani

ve Švédsku se onemocnění tohoto druhu nenašly. Na Slovensku se tato forma rodinné Creutzfeldt-Jakobovy choroby však vyskytuje na Oravě a kolem Detvy. Někteří vědci tvrdí, že to je pravděpodobně následkem příbuzenských sňatků v těchto oblastech.

Takzvaná Pražská škola byla též předmětem pilných debat po celém světě včetně Švédska, a pedagog Johannes Amos Comenius, který krátkou dobu bydlel ve Švédsku a setkal se zde s Kristinou I. Švédskou, René Descartem, otcem švédského industrialismu, holandským Švédem Louis De Geerem, Axelem Oxenstiernou a Johannesem Matthiæ Gothusem, zanechal zřetelné stopy i v našich švédských současných vyučovacích metodách. Na Lärarhögskolan ve Stockholmu je Komenského basreliéf s dlouhým pedagogickým citátem v češtině a švédštině. Komenského pedagogika a didaktika je ve Švédsku ctěna víc než na Moravě a v Čechách, a mnohé z jejích postulátů vytvořil právě ve Švédsku a pro výuku některých dětí Holanďanů a Švédů. Odráží se i ve švédských učebních směrnicích, zejména v 60. a 70. letech minulého století. Jan Evangelista Purkyně byl fyziolog, anatom, biolog, překladatel, básník a jeden ze spoluzakladatelů cytologie. Také propůjčil své jméno Purkyňovým vláknům v srdečním svalu. Psychiatr Torsten Sjögren a matematik Tage Larsson propůjčili svá jména Sjögren-Larssonovu syndromu (SLS). Jméno Torstena Sjögrena je také částí pojmu Marinesco-Sjögrenův syndrom (MSS). Autoimunní choroba Sjögrenův syndrom je eponymum podle švédského oftalmologa Henrika Samuela Conrada Sjögrena.

Podle švédského psychiatra Carl-Henry Alströma je pojmenován Alströmův syndrom, též nazývaný Alström-Hallgrenův syndrom. (Je to málo běžná geneticá choroba charakterizovaná těžkým zhoršením zraku a sluchu v kombinaci se srdečním onemocněním, nadváhou a cukrovkou typu 2 a Alström-Olsonův syndrom (Autosomálně recesivní dystrofie tyčinek a čípků sítnice s generalizovaným projevem).

A kdo by neznal otce genetiky Gregora Johanna Mendela a jeho průkopnické dílo *Pokusy s hybridy rostlin*? Mendelismus je synonymický s naukou o dědičnosti stejně jako výraz ping-pong se stolním tenisem. Zatímco my Češi jsme dali světu Gregora Mendela, my Švédové jsme ho poctili Carlem von Linné.

Oslavy 300. výročí Linného jsou poměrně bohatě zdokumentovány a jeho obraz je podán nezměrně panegyricky, je prezentován jako „národní světec vědy, téměř bez poskvrny“. Tenhle výraz pochází od nikoho menšího než Nilse Uddenberga, který stvořil bytelné dílo *System och passion - Linné och drömmen om Naturens ordning / Systém a vášeň – Linné a sen o Přírodním řádu*, oficiální výroční knihu roku Linného 2007, tj. když jsme slavili třísté výročí narození Linného. Že renesanční člověk Nils Uddenberg ví, o čem mluví a že je fascinován vědeckým počinem Linného, není vůbec žádných pochyb. Ale Uddenberg také ví, že Linné byl nejen muž kvalit, které chtěly oslavy 300. výročí vyzvednout, avšak že vedle svých dobrých stránek měl

některé méně dobré, například svou „obtížnou neoblomnou sebejistotu“, že „nepřijímal kritiku s dobrou náladou“, že „jen Ježíš a Linné měli učedníky, všichni ostatní měli žáky“, že „to, jak se Linné dojímal svými vlastními přínosy (ve svých životopisech), neznalo míru“, že Linné byl „mrzout“, že „nebyl zvlášť štědrý“ a že byl „sobecký, panovačný, urážlivý, sexuální maniak, ctižádostivý“ a že „vůbec nebyl tak sympatický“…

Teď když my Švédové a i jiní vědí – Uddenbergova kniha už byla přeložena do mnoha jazyků včetně japonštiny – , že nejen slunce ale i Linné má své skvrny, ochladne naše fascinace k dílu Linného? I don’t think so. Otevřeně řečeno, nemyslím si, že by Linného renomé nějak utrpělo, i kdyby se stalo obecně známým, že bez Linného bychom se my Švédové sotva museli potýkat s primátem rasové biologie, podle mě až přespříliš zamlčovaným. My Švédové jsme totiž všeobecně nejen velmi promíjiví, nýbrž též lid velmi myslící na užitek, což by člen Švédské Akademie Sven Hedin, králem jmenovaný landshövding, čestný doktor atd. atp. Arthur Engberg, Zarah (Stina) Leander, Hugo Alfvén, Albert Engström, Ossian Elgström, Sven X-et Erixson, Anders Franzén, Kurt Atterberg, Stig Cederholm, Ernst Ingmar Bergman, Per Olof Sundman a Ingvar Kamprad s velkou pravděpodobností potvrdili. A v tomto bodě se my Čechoslováci podobáme nám Švédům.

Známý žalm k večeři Páně o dvanácti slokách *Jesus Kristus är vår hälsa / Ježíš Kristus je naše zdraví* se vydává za „latinskou píseň z 15. století“. Je to pravda s jistou modifikací, jak říkáme my Švédové. My Češi totiž tvrdíme, že ho napsal Jan Hus, ve Švédsku snad víc znám pod svým německým jménem Johannes Huss, reformátor z Böhmen, tedy český reformátor, předchůdce Martina Luthera. Avšak ani my si nejsme stoprocentně jistí a někteří badatelé podezřívají spíše Jana z Jenštejna. V tehdejší češtině to zní takto:

Jesus Kristus, naše spása,
toť každý zlý die ot hlasa,
nám věrným všěm svú památku,
dal jest v chlébě i v oplatku.

Pohádky a mýty jsou velmi důležitým faktorem, který řídí člověka od kolébky, a nejspíš jsou ukládány v kolektivním podvědomí, což tvrdil už Carl Gustav Jung.

Jako dítě jsem poslouchal a seznamoval se „stejnými“ importovanými „lidovými pohádkami“ jako každý či aspoň většina Švédů, tedy s Jeníčkem a Mařenkou, Červenou Karkulkou, Sněhurkou, Šípkovou Růženkou, Popelkou, Kráskou a netvorem, Zlatovláskou a tak dále. Učili jsme se v zásadě stejným řeckým a římským mýtům, všemu od Odyssea a Penelopy po Amora a Psýché. Později nastoupila anglosaská kultura se všemi svými legendami například o sociálních banditech a

přesdržkových socialistech typu Robina Hooda, s hollywoodským dějepisectvím v technicoloru nebo bez něj.

Metafory a přirovnání utvářejí náš svět snad víc, než jsme si toho vědomi, a jsou v podstatě identické ve všech třech jazycích, slovenštině, češtině a švédštině.

Z tohoto hlediska jsou Češi a Slováci neméně Švédy než obyvatelé Skåne, Smålandu, Värmlandu, Norrlandu a ostatních švédských krajů.

À propos, výše jmenovaný Robin Hood: v tomto „bodě“ se Švédové liší nejen od Čechoslováků nýbrž od mnoha, velmi mnoha národů. Juro Jánošík byl slovenský Robin Hood a je na pováženou, až jak moc jsme na něj hrdí, my Slováci/„Čechoslováci“. Je naším vzorem, tím, kdo nám nepřetržitě šeptá do ucha: „Nenech se podrobit! Buď hrdý. Jsi člověk, stejně hodnotný jako jiní!“ Takhle spatra můžu přijít na řadu jiných rebelských hrdinů ušlápnutých národů: Corisco, Jesse James, Emiliano Zapata, Francisco ’Pancho’ Villa, Salvatore Giuliano, Nikola Šuhaj, Oleksa Dovbuš, Stěnka Razin, Sándor Rosza, András Juhász, Lampião, Diego Corrientes, Mandrin, Rob Roy… Ale na nějakého švédského Jánošíka nemůžu přijít. Nebo snad myslíš, že by se sem hodil proradný Gustav Vasa nebo zrazený Nilz Dacke? Nebo Pirate Bay – The world's largest BitTorrent tracker? Sotva. Nikoli podle měřítek sociálních banditů.

Existuje řada švédských vynálezů, v neposlední řadě na poli techniky, fyziky a chemie – kardiostimulátor, posuvný klíč, bankomat, počítačová myš, zip, síra, zápalky na základě fosforu a chlorečnanu draselného, vrtule, koncové měrky, pórobeton, gelová chromatografie, šanon, AGA-maják, Skype, Kazaa, Spotify, Linux, zrcadlovka Hasselblad, umělá ledvina, válečková a kuličková ložiska, Brinellův test tvrdosti, titanové zubní implantáty, automatický sluneční ventil, globální satelitní navigační systém, odstředivka mléka, tetraedrové a tetrabrikové balení, Ericssonovy telefonní centrály AXE, dynamit, systém třífázového proudu, letovací lampa, respirátor a životně nutný Losec, o nich se ví a mluví v Česku i na Slovensku.

Podle jména na patentu proslavené lahve Coca-Coly byl jejím autorem ve Švédsku narozený a v americké Chapman Root Bottling Company zaměstnaný sklářský inženýr Alexander Samuelson, který ji zkonstruoval v roce 1915. Dnes už je však dokázáno, že onen zručný designér, který vytvořil tento výdělečný produkt, byl Earl R. Dean a že Samuelson byl jeho šéfem…

Žádný Švéd netvrdí, že vynalezl kytaru, elektrickou kytaru, je však nevyvratitelné, že celá řada světových virtuózů těchto hudebních nástrojů v některé své hudební fázi hrála na nástroj vyrobený ve švédské AB Albin Hagström. Frank Zappa, Jimi Hendrix a Noel Redding, Björn Ulvaeus z ABBA, Steve Hackett a Michael Rutherford z Genesis, Michel Polnareff, David Bowie, Brian Ferry, Cat Stevens, Gordon Giltrap, Dusty Hill zo ZZ Top, Cordell Jackson, Guy Davis, Buddy Fite, Emory Gordy, Kurt

Cobain a Pat Smear z Nirvana... Za Elvisovu červenou Hagström Viking II, zaplatil jeden sběratel roku 1990 nad 50 000 amerických dolarů. AB Albin Hagström už dnes neexistuje, ale výrobky založené na původních modelech se vyrábějí jinde, například v Asii. To je smutné.

V publikaci *Guinnessova kniha rekordů* se může každý kdo chce dočíst, že ve švédském Jönköpingu se koná DreamHack, největší digitální LAN-festival na světě. V téže publikaci je také napsáno, že můj bývalý šéf, který dostal kopačky přes jeho pro lidstvo neodmyslitelný výkon, který spočívá v tom, že je držitelem světového rekordu – zde udělám pauzu, aby sis ty, čtenáři těchto řádků, zkusil domyslet, v čem – ve smažení největší palačinky světa na otevřeném ohni. Měla v průměru 59 cm a byli na to dva, aby pánev s palačinkou udrželi. Sám švédský král s celou svou rodinou přihlížel tomuto dlouholetému švédskému světovému rekordu, a pokud tomu nevěříš, můžu ti to dokumentovat na videu, jehož jsem byl já sám producentem a režisérem.

Chemik Jöns Jacob Berzelius přišel na systém moderního označení chemických prvků a objevil chemické prvky křemík, selen, cér a thorium. Berzelius a Kašpar Maria hrabě ze Šternberka se spolu podíleli na podzemní štole vykopané do Komorní hůrky za účelem vyřešení sporu mezi neptunisty a plutonisty ohledně původu hornin, z nichž Komorní hůrka sestává. Carl Wilhelm Scheele byl švédský farmakolog narozený ve švédském Pomořansku, jehož generálním guvernérem byl tentýž Lennart Torstenson, v Čechách a na Moravě známý svými čtyřmi vpády do těchto zemí v letech 1639–1645. Scheele objevil prvky kyslík, dusík, baryum, chlór, mangan, wolfram, molybden a sloučeniny kyselinu citrónovou, sirovodík, fluorovodík, kyanovodík a glycerol. Anders Celsius, astronom, fyzik a cestovatel, dal jméno jednotce teploty v dodnes používané stodílné Celsiově stupnici.

Podle medicínského fyzika (radiofyzika) Rolfa Maximiliana Sieverta je pojmenována jednotka ekvivalentní dávky ionizujícího záření sievert, označovaná Sv. Jednotka svedberg (S), což je rychlost sedimentace, 10^{-13} sekundy, dostala svůj název podle Theodora H. E. Svedberga, švédského fyzikálního chemika, který v roce 1926 obdržel Nobelovu cenu za „práci na disperzních systémech“. Z československých vynálezců jsou snad ve Švédsku nejvíc známi Otto Wichterle a Jaroslav Heyrovský. Heyrovský díky Nobelově ceně za chemii v roce 1959 a Wichterle nejenže zkonstruoval první moderní kontaktní čočky, ale byl i aktivní v demokratizačním procesu v ČSSR. Asteroid číslo 3899 nese dnes jeho jméno.

(Philipp Lenard dostal Nobelovu cenu za fyziku už roku 1905 za výzkum v oblasti katodových paprsků. Narodil se v Bratislavě, jež v té době patřila Maďarskému království a byla více známa pod maďarským názvem Pozsony a německým Pressburg. Philipp Lenard byl členem Národně socialistické německé dělnické strany / Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP, takze Slováci (Čechoslováci) se o Philippa Lenarda příliš nebijí.)

Americký psycholog a pedagog August Dvorak, ze stejných kořenů jako Antonín Dvořák, zkonstruoval spolu se svým švagrem Williamem Dealeym, „Dvorakovu zjednodušenou klávesnici“ pro psací stroje již v roce 1936. Ale až dnes začíná vážně ohrožovat a nahrazovat klávesnici QWERTY.

Československo, stejně jako Švédsko, obdrželo pravostrannou dopravu proti vůli lidu. V roce 1955 neméně 82,9 % těch Švédů, kteří hlasovali, chtělo ponechat dopravu levostrannou, a jen 15,5 % bylo pro zavedení pravostranné dopravy. I přes to rozhodl parlament 3. září 1967, že Švédsko bude v dopravě pravostranné.

Česku a Slovensku vnutili nacističtí okupanti pravostrannou dopravu jednak po Mnichovu a zbytku po 14. březnu 1939, když okupovali zbytek Česka.

Vláda ve Švédsku je skoro vždy rozumnější než ti, kdo ji zvolili. To je důvodem, proč si odsouhlasí zákony, které si většina lidí nepřeje, protože jsou protidemokratické. Jako například zákon o registrování telefonátů a podobně. Avšak, jelikož máme zastupitelskou demokracii, tak se necháváme vládou reprezentovat, i když nereprezentuje naše smýšlení. Z času na čas se však vláda nedokáže rozhodnout pro jednotnou linii, poněvadž ani v ní nevládne konsensus, a tehdy zahraje představení pod názvem „ať rozhodne lid“ a uspořádá hlasování kolem dané otázky. Jako například v referendu o jaderné energii. Referendum však netvoří zákon, referendum je jen poradního charakteru a vláda tedy může radu přijmout nebo se na ni vykašlat, záleží na tom, co z toho vláda a její členové nejvíc vytěží. Že Švédsko má i nadále atomové elektrárny, není tajemstvím. Jak by taky mohlo být, když fungují jen v létě, když sluncem rozehřáté Švédsko se snadno dá obsloužit i elektrikou dynama na kole. Dne 14. září 2003 dostal švédský мужик znovu důvěru hlasování o jedné velké otázce, která tentokrát zněla: „Myslíš že Švédsko má zavést euro jako svou měnu?“ Švédský мужик odpověděl přesně jako Dánové, nět, nam ně nado eura. A tak Švédsko nemá do této chvíle, tedy na začátku roku 2014, euro. Jak dlouho to bude, o tom žádný Švéd nemá možnost rozhodovat, nakolik, podle Lisabonské smlouvy, která byla podepsána 13. prosince 2007, ratifikována 3. listopadu 2009 a vstoupila v platnost 1. prosince 2009 byla formalizována existence euroskupiny v očekávání, že všechny členské státy musí zavést euro. Dánsko a Velká Británie jsou jediné státy, na rozdíl od ostatních členských států, které si vymínily stálou a smluvně závaznou výjimku, která jim zaručuje, že nikdy nemusí zavést euro jako své platidlo, pokud o to sami nepožádají. Tato ustanovení jsou zakotvena ve dvou samostatných protokolech připojených k základní smlouvě unie. Švédské referendum o zavedení eura jako měny ve Švédsku nebylo zase ničím jiným než dočasným úhybným manévrem a byla to opět švédská vláda, jež stála za tímto matením.

Švédi tvrdí, že dnes je švédská móda pojmem, nikoli jen ve Švédsku. Věděl jsi však, že švédská móda byla vytouženým snem Československa na začátku 60. let? Nemyslím teď „kosmické“ scénové kreace mé oblíbené skupiny The Spotnicks, které

hráli opakovaně toho času na Radiu Luxembourg. Nikterak. Byla to „švédská košile“, často v pastelově zbarveném popelínu jen se dvěma knoflíčky umístěnými na obou klíčových kostech, o níž žádný Švéd, který nebydlel v Československu, neměl ani potuchy. Já jsem boxoval a posiloval spolu s jedním klukem, jehož otec byl atašé ve Švédsku u československého zastupitelství. Atašé přivážel synovi exkluzivní dárky ve formě krátkohrajících desek a manžetových knoflíčků, ale švédskou košili syn nikdy nedostal. Já však takovou měl, máma mi ji ušila.

A když už mluvím o cestování, dnes nejčastěji létají lidé na dovolenou takzvaným chartrem. Poprvé byl tento typ letu použit ve Švédsku, 6. dubna 1954, kdy plné DC3 vzlétlo ze Stockholmského letiště Bromma do Hamburgu.

Jak Češi a Slováci tak Švédové mají svého astronauta/kosmonauta. Švédský se jmenuje Arne Christer Fuglesang a svůj titul si zasloužil v 02.47 hod. dne 10. prosince 2006 švédského času. Ale už 2. března 1978 byl jeden Čechoslovák prvním občanem jiné země než SSSR a USA, který si mohl říkat kosmonaut. Skoro 8 dní byl 87. kosmonaut světa Vladimír Remek v Sojuzu 28 a na kosmické stanici Saljut 6. Ivan Bella byl první slovenský kosmonaut/astronaut a jeho Sojuz TM-29 se spojil s vesmírnou stanicí Mir 22. února v únoru 1999 v 06.36 hod. švédského času. Edwin Eugene „Buzz“ Aldrin Jr je Američan se švédskými předky a druhý člověk, který přistál na Měsíci. Eugene Andrew „Gene“ Cernan je Američan s československým zázemím a letěl na Gemini 9, Apollu 10 a Apollu 17 a je zatím posledním člověkem, který navštívil Měsíc.

Mnoho lidí ve Švédsku tvrdí, že to byl Švéd Håkan Lans, kdo objevil GPS, globální družicový polohový systém, ale pravda to není. Håkan byl teprve dítě, když bylo GPS zkonstruováno Rogerem L. Eastonem, Bradfordem Parkinsonem a Ivanem Alexanderem Gettingem, jehož rodiče pocházejí ze slovenské Bytče. Håkan Lans vymyslel VDL Mode 4, což je celosvětová metoda komunikace v civilním letectví a námořní dopravě.

My Švédové máme mořeplavce Carl Emila Petterssona, který inspiroval Astrid Lindgrenovou k Efraimu Långstrumpovi / Efraim Dlouhá Punčocha, otce Pipi Långstrump / Dlouhé Punčochy. Carl Emil Pettersson se oženil s jednou z dcer bohatého náčelníka Tabarského ostrova a měl plantáže i na Simberském a Lihirském ostrově, obě v Tabarském souostroví. My Čechoslováci máme mořeplavce Mórice Beňovského, který byl francouzským králem Ludvíkem XV. jmenován guvernérem Madagaskaru a vícero madagaskarských náčelníků uznávalo Beňovského za svého vládce / Ampanjakabe.

Zatímco my Švédové máme Gotska Sandön, jeden z 28 nádherných švédských národních parků, máme my Čechoslováci prales u vrchu Boubín známý na celém světě mj. pro své zkamenělé stromy.

Švédská pop-music je pojmem na celém světě, a já už jako teenager jsem poslouchal v Československu The Spotnicks s Bo Winbergem a Jana Johanssona. Pamatuju si elpíčko onoho posledně jmenovaného *Adventures in jazz and folklore* s Georgem Riedelem, Bengt-Arne Wallinem, Bengtem Hallbergem a taky LP *Jan Johansson spelar musik på sitt eget vis* (*J.J. hraje hudbu podle sebe*) a jak jsem přemítal, jaká nádherná země to Švédsko musí být, kde si hudebníci můžou hrát, jak je to baví. (Jako reakci na to jsem napsal a režíroval semibiografický film *Vladimir och Rosa* o hudebníkovi, který hledá vlastní cesty své hudby.)

Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, Leoš Janáček, Zdeněk Fibich, Josef B. Foerster, Alexander Moyzes, Václav Dobiáš, Ján Cikker, Ján Kapr, Ján Hanúš, Jan F. Fischer, Svatopluk Havelka, Josef Suk, Vítězslav Novák, Eugen Suchoň, Bohuslav Martinů, Vítězslava Kaprálová, Josef Mysliveček, Johann Stamitz, Anton Stamitz, Karel Stamic, Alois Hába, Jaroslav Krička, Ervin Schülhof, Václav Tomášek, Leopold Antonín Koželuh, Jan Antonín Koželuh, František Xaver Richter, Ján Kubelík, Karel Bierman, Vítězslav Novák, Karel Husa, Jaromír Weinberger, Jan Dismas Zelenka, Hans Krása, Bohuslav „Padre Boëmo“ Černohorský, František Brixi, Anton Filtz, Jiří Benda, bratr Huga Haase Pavel Haas, Erwin Schulhoff, Emil František Burian, Jan Václav Hugo Voříšek, nejvíc známý tím, že v souvislosti s jeho dílem bylo poprvé použito pojmu „impromptu“, v Göteborgu usídlený Joseph Czapek, ve Stockholmu působící, svého času přední violinistka Wilhelmina Neruda, vdaná za skladatele a kapelního mistra Švédské královské opery Ludviga Normana, cellista, skladatel a dirigent Hudebního sdružení Musikföreningen ve Stockholmu Franz Neruda, Petr Pokorný, Viktor Ullmann a další jsou Češi a Slováci, kteří obohatili svět svými díly o hudební zážitky takříkajíc klasické scény.

Produktivní Petr Eben, držitel francouzského vyznamenání L’ordre des Arts et des Lettres, měl ve švédském Göteborgu festival, kde se hráli jenom jeho skladby. Eben, který přežil koncentrační tábor v Buchenwaldu, zemřel v říjnu 2007.

Legendární Vlachovo kvarteto skončilo, když Josef Vlach zemřel. Ale Pražské Vlachovo kvarteto pořádá turné po celém světě. Vede je Josefova dcera Jana a kromě dvou českých hudebníků v něm hraje i její muž, ve Švédsku narozený a v Praze vzdělaný cellista Michael Eriksson.

La Nilsson byla považována za velkou i v Československu, stejně tak jako je i světově proslulá československá diva krásného hlasu Edita Gruberová ve Švédsku. Božské Emě Destinové bylo 10, když „The Swedish Nightingale“ Jenny Lind opustila svět. Obě jsou však dodnes hrány a vzpomínány na obou stranách Atlantického oceánu. Švédská sopranistka Nina Stemme, mezzosopranistka Malena Ernman a Anne Sofie von Otter vystupují dnes na nejznámějších operních scénách světa.

Ze všech proslavených tenorů, jako například Švéd Nicolai Gedda, Franco Corelli, Enrico Caruso, Mario del Monaco, Max Lorenz, Jonas Kaufmann, Salvatore Licitra, Plácido Domingo, Luciano Pavarotti a José Carreras, je Švéd Jussi Björling tím nejslavnějším. Ze současných slovenských tenorů jsou ve světě nejvíce unáváni bratři Miroslav Dvorský a Peter Dvorský.

Myslím, že bych byl nespravedlivý k Davidu Černému a Martinu Zetovi, kdybych nezmínil jejich jména, ve Švédsku dosti známá. David, který rozčílil nejen Bulhary ale i část Evropy svou instalací *Entropa* a soudruh Zet, který podle barbarského historického vzoru chtěl pálit kontroverzní a v Česku a Německu dobře prodávanou knihu *Deutschland schafft sich ab* : *Wie wir unser Land aufs Spiel setzten* / *Německo páchá sebevraždu* : *Jak dáváme vlastní zemi všanc* od německého ekonoma a politika Thilo Sarrazina.

Spojil jsem se s více než třemi sty Čechy a Slováky usídlenými ve Švédsku kvůli knize, kterou teď právě třímáš v ruce. Představují prakticky všechna povolání. Od hlasatele o počasí po maséra, od novinářů po profesory. Udivující počet z „nás“ je na vedoucích místech švédské společnosti. Dalo by se přehnaně říct, že by se Švédsko zastavilo, kdyby se všichni Češi a Slováci usazení ve Švédsku ze svých vysoce kvalifikovaných a vysokých postů stáhli, pokud je ovšem někdo přesvědčen, že všichni ti ředitelé a profesoři jsou opravdu pro společnost potřební.

Proč píšu, že udivující počet z „nás“ je na vedoucích místech švédské společnosti? Protože se nezřídka zlobím, že přistěhovalci ve Švédsku nemají stejné možnosti k práci a osobní seberealizaci jako Švédové. Contradictio in adjecto. Nebo ne?

Nebo! Chci říct, že v tom žádný protimluv není. Naopak, jedno tvrzení je druhého předpokladem, jedno vypichuje a posiluje druhé, za předpokladu, že Češi a Slováci nejsou žádní nadlidi, což zajisté opravdu nejsme.

Češi a Slováci zapadli mimořádně dobře do své nové existence ve Švédsku vzhledem ke kulturní blízkosti mezi těmito národy. Je samozřejmé, že čím bližší si dvě kultury jsou, tím bezbolestněji a rychleji se smíchají a přizpůsobí.

Absolutní většina „Čechoslováků“, které jsem interviewoval, přišli do Švédska mezi roky 1968 a 1969. Ovšem toto popražskojarní přistěhovalectví Čechů a Slováků ve větším měřítku do Švédska není jevem jediným. Roku 1939 přišlo 500 židovských dětí do Švédska ze zemí ohrožených nacistickým Německem a část z nich byli Češi a Slováci. Po druhé světové válce sem přišel také větší počet mých krajanů. Takže tu je větší časová perspektiva švédsko-československé koexistence.

„České a slovenské země“ byly vystaveny okupaci cizích mocností už x-krát. Na okupanty chce člověk nejčastěji co nejrychleji zapomenout. Dokonce i pomníky osvoboditelům můžou vzbudit negativní vášně: jistě si vzpomeneš na nepokoje kolem bronzové sochy rudoarmějce umístěné ve středu Tallinnu. Švédy však potkává jiné zacházení v Československu. Jeden příklad za všechny: Roku 1642 a 1643 obsadil moravské arcibiskupské město Olomouc, výše zmíněný Lennart Torstensson se svými vojsky. Dnes však je v Olomouci ulice Švédská, a to hned vedle největšího náměstí Olomouce, Horního Náměstí, jako památka na takzvanou velmocenskou dobu Švédska. Že tehdejší švédský voj nebyl zrovna složen z nějakých baleťáků je dobře zdokumentováno. Stejně však si je tam chtějí připomínat. Kdo ví, snad má trochu švédské krve každý Čechoslovák, stejně jako je trochu slovanské krve v každém janičárovi. (Viz příjmení Švéd, Švejda, Švejk, Barnet, Lenárt apod., a slova ze třicetileté války škorně, řemen, sténat, skýva.)

„Češi milují Švédy,“ tvrdil Sture Lindberg ze Svenska exportrådet v Praze jednomu reportérovi z Dagens Nyheter, největšího švédského deníku a vysvětloval to tím, že „My jsme stejně jako oni malá země, kde se mluví nesrozumitelnou řečí. Jsme stejně jako oni technici. A pak, hrajeme hokej.“ Jak my Švédové říkáme, sotva by se to dalo vyjádřit líp.

Ohledně statistiky. V roce 1968 uteklo do Švédska podle švédského statistického úřadu SCB 592 „Čechoslováků“ a rok nato 1780. Tyto pohyby jsou snadno pochopitelné. Větším hlavolamovým oříškem je oněch 20 respektive 27 duší, jež během stejného časového úseku opustily Švédsko, aby daly přednost Československu. SCB nepodává žádná vysvětlení těchto čísel a musíme doufat, že lidé zahrnutí do těchto statistik nebyli donuceni opustit Švédsko za stejných nebo podobných okolností jako Egypťané podezřelí z terorismu Ahmed Agiza a Muhammed Alzery, kteří s vědomím sociálnědemokratické ministryně zahraničí, právničky Anny Lindh a předsedy vlády Görana Perssona byli ze Švédska vyvezeni letadlem CIA.

Mnoho grafitových tužek, kterými píšou a kreslí švédské děti, bylo vyrobeno v Československu. Studenti, kteří chtějí studovat medicínu nebo se chtějí dostat na filmovou školu a nedaří se jim to ve své vlasti, žádají o studia v zahraničí, mimo jiné v Česku a na Slovensku. Švédští senioři, pacienti s omezeným pohybem a potížemi srdečního, kožního a revmatického rázu s oblibou vyhledávají lázně, které jsou spíše známy pod svými německými názvy: Karlovy Vary, tedy Karlsbad, Mariánské Lázně, jinak Marienbad, Piešťany/ Pistyan, Luhačovice / Luhatschowitz, Trenčianske Teplice / Trentschinteplitz, Bardejovské kúpele / Bartfeld, Sliač / Sliatsch, Rajecké Teplice / Bad Rajetz, Bojnice / Bajmóc / Weinitz a pár dalších. Švédské ženy a rodiny, které nemohou mít děti, jezdily nezřídka do Česka na donaci vajíček, jež jim zvýšila kvalitu života a jež království švédské do 1. ledna 2003 odmítalo poskytovat.

Neradostnou skutečností pak je, že švédské ženy jezdily mj. i do Československa z důvodů jiných, avšak příbuzných: Když se dostaly do svízelných situací a potrat nebyl obecně povolen. Nyní uzavřu tuto kapitolu informující o spodních regionech konstatováním, že dívky a ženy z Česka a Slovenska byly drženy koncem 90. let jako sexuální otrokyně ve Stockholmu, dle výpovědí pod lživými záminkami a proti své vůli.

Střední skupina obyvatelstva, tedy lidé v pracovním věku a s nepříliš naplněnou peněženkou, si kupují Škodu Octavii a Škodu Felicii, dvě auta, jejichž prodejní nástup v letech 1998-1999 nemá prý ve Švédsku obdoby díky nízké ceně, líbivému designu, pohodlnosti řízení, vysoké bezpečnosti a především statisticky doloženým velice nízkým nákladům na pořízení, provoz, servis a opravy. [Anglický časopis pro spotřebitele Which? se ptal v roce 1999 dvaceti tisíc čtenářů na jejich auta. Nejrozhodnější otázkou bylo, zda by doporučili svým přátelům, aby si koupili stejné auto. 98 % majitelů škodovek by tak učinilo. (Volvo série 850/70 a SAAB 9000 dostaly 72 %, Volvo 940 67 %, z velké části pro vysokou spotřebu benzínu a hlasitost motoru.) Roku 2007 byly vozy značky Škoda nejprodávanějšími auty ve Švédsku. Model škodovky Fabia má prý některé světově průkopnické konstrukční detaily a designér karoserie Fabie dostal prý kontrakt na vytvoření designu s prestižní automobilovou značkou Bentley.]

My Češi jsme hrdí na naše české křišťálové sklo, zatímco my Švédové máme důvod se pyšnit Simonem Gatem, Edwardem Haldem a Gunnarem Cyrénem tvořícím sklo Orreforsu a dál Bertilem Vallienem, Ulrikou Hydman-Vallien a Annou Ehrner, tvůrců skla Kosta-Body. Připadá celkem přirozené, že čeští foukači skla a sklářští umělci jsou najímáni do smålandské (ač v cizích rukou) říše skla.

Roku 1992 dosahoval švédský vývoz do Česka 800 milionů korun. Jen o tři roky později už vylezl na 2,6 miliard korun, tedy jinými slovy rostl skoro o 50 procent ročně. A to zde nejsou do této statistiky započítány nákladní automobily Volvo vyráběné v Ženevě, kuličková ložiska SKF vyráběná v Turinu a kompresory AGA produkované v Belgii.

Občané nejchudších národů rakousko-uherské monarchie koncem 19. a začátkem 20. století z podunajské monarchie houfně utíkali. Nejčastěji lákaly Spojené státy. A stejně jako tam jsou švédské vesnice a kolonie, jsou tam též slovenské a české.

Jelikož se slovenská část Dvojí monarchie v mnohém podobala Švédsku, mají Slováci a Švédové leckterý pokrm chudého lidu společný. Zakládá se na bramborech, jako bramborové placky a bramborák, na rybách, jako slanečky a nakládané sledě, a na jídle s tureckým vlivem, jako zelné závitky a kuličky z mletého masa.

Říká se, odhlédněme od prodejen IKEA, že v naší části Universa není jiného národa, který by se tolik oddával zařizování a zkrášlování domova, jako je tomu u Švédů. A

to napříč všemi společenskými vrstvami a třídami. Vysvětlení je hledáno ve tmě a zimě panující po velkou část roku, což prý nutí Švédy, aby seděli ve svých chalupách, dále v zákazu popíjení alkoholu ve veřejných místnostech, což vede k tomu, že se Švéd nejlépe cítí v domácím prostředí v odloučení od ostatních. Avšak nic z toho na Čechy a Slováky nepůsobí, a přesto lze u nich zaznamenat oblibu až mánii k zařizování a zkrášlování domova dosahující křečovitosti. V tomto ohledu se Češi a Slováci Švédům – nebo naopak – velice podobají.

Hádám, že většina národů, jejichž počet obyvatelstva se vejde příkladně do oblasti Chicaga, mají abnormální potřebu ve vychloubání jako Phaedrova stejně nechvalně známá jako marnivá kavka chlubící se cizím peřím. Slováci a Švédové a Češi nejsou výjimkou, spíš naopak. Vytahujeme se a chodíme po špičkách, abychom vypadali aspoň o dva fousy vyšší. Bušíme se do hrudi jako nějaký King Kong a dáváme vydávat publikace jako „Tri milióny Slovákov, ktorí so svojou večnou múdrosťou, tvorivosťou a vrodenou pokorou zmenili svet“.

Proč to dnes hraje pro nás roli, zda dramata, komedie a sonety Williama Shakespeara byly napsány Williamem Shakespearem nebo jeho bratrem, jednovaječným dvojčetem, nebo Francisem Baconem aneb Edwardem de Verem, Williamem Stanleym Rogerem Mannersenem či Christopherem Marlowem? Já chápu, že se jedná o peníze, že Shakespearova hra má dnes daleko větší ekonomický potenciál než něco, co napsal pro široké obecenstvo méně známý de Vere, ale z hlediska zážitku to pro diváka a čtenáře nemůže hrát roli, kdo napsal Shakespearovy hry. Buď tě ta hra zaujme anebo ne... Nejnovějším objevem je, že hru *Double falsehood,* která byla až dodnes připisována Johnu Fletcherovi, napsal Shakespeare nebo že ji Shakespeare a Fletcher napsali přinejmenším společně. Nemožné to není: Fletcherovy hry jsou v mnoha případech dílem vícero spoluautorů: Francise Beaumonta, Philipa Massingera, Nathana Fielda, Thomase Middletona, Jamese Shirleyho, a dnes pro širší obecenstvo z nich nejznámějšího, Williama Shakespeara, s nímž John Fletcher spolupracoval na více hrách.

(V roce 2003 napsal John Orloff *Anonymous*, filmový scénář, kde se vyslovuje teorie, že výše jmenovaný Edward de Vere, čili Earl of Oxford, napsal Shakespearovy hry. Film měl premiéru 11. září 2011 na mezinárodním filmovém festivalu Toronto International Film Festival.)

Díla spisovatelů a umělců těší a poučují a tak dál, ať se jejich autoři narodili na území dnešního Slovenska nebo mimo. Slováci a prakticky celý neslovenský svět působí společně v jednom a témž globalizovaném světě a Slovensko se jako i jiné země snaží, aby bylo ve společenství NATO a EU a evropské měnové unie… Všechno je společné a vše patří každému… Nač je tedy třeba sepisovat seznamy, odkud kdo pochází od předbiblické doby podnes? Jsem-li hrdý na svou vlast, pak nikoli proto, že se v ní před dvěma sty lety narodil ten nebo onen, ale proto, že v ní

vládne demokracie a rovnoprávnost, že jsou lidi k sobě tolerantní a stejně empatičtí ke každému a ke všem.

„V tomto označení sa nachádzajú aj severní Slovania, ktorí až do príchodu Gótov v 3. – 6. storočí tvoria majoritné obyvateľstvo severu. Ak obyvateľstvo Škandinávie z veľkej časti tvorili Slovania, kto vlastne boli Vikingovia? Boli to s veľkou pravdepodobnosťou slovanské kmene, ktorým buď kresťanstvo bolo nanútené (rímsko-nemecký model) alebo Slovania veriaci v prírodné božstvá, platiaci poplatky nemeckému cisárovi. V každom prípade žiaden škandinávsky historik nedokázal vysvetliť názov ‚viking‘, ale pre slovanských jazykovedcov je samozrejmé, že názov je odvodený od slovesa výčin, vyčíňať, a že v škandinávskej literatúre sa tí Slovania, ktorí vyčíňajú, nazývajú ‚Jomsvikingovia‘.“ / A. F. Zvrškovec. Pokud panu Zvrškovcovi dobře rozumím, nejsem vlastně ve Švédsku vůbec přistěhovalec, ale navrátilec. Takový, co se po 1700 letech v diaspoře konečně vrátil domů do staré, zaslíbené vlasti. Kdyby byli Švédové s tímto faktem obeznámeni, muselo by jim to trvat méně roků, než by moje knihy, hry a filmové scénáře plně akceptovali.

Tato dobrá zpráva o tom, že Vikingové jsou Slované, je lepší, než se na první pohled zdá. V roce 1898 Švédi totiž našli takzvaný Kensingtonstenen / Kensingtonský runový kámen, a ten nevyvratitelně dokazuje, že Ameriku neobjevil Kryštof Kolumbus, ale Švédi – a tak vlastně my Slované. My jsme tam, na americkém kontinentě, byli aspoň o 150 let před Kryštofem.

Nedávno jsem četl článek: „Zabudnutý Slovák Jozef Damko - sochár svetového mena“ „... Prisvojuje si ho susedné Maďarsko podobne ako stovky našich vzdelancov pochádzajúcich zo Slovenska... Napriek tomu, že J. Damko prežil prevažnú časť života v Maďarsku, predsa sa v jeho diele odrážajú momenty a spojenia s jeho rodnou vlasťou Slovenskom, s jeho rodinou a spolurodákmi...

Teraz keď máme vlastný štát je našou povinnosťou priblížiť život a dielo mnohých našich významných mužov, nositeľov mnohých vysokých ocenení v cudzom svete, aby aj nové generácie si boli vedomé, že stojíme na ich pleciach a preto aby sme ďalej dovideli“, hlásá tento agitační článeček, a já mu nerozumím. Nerozumím, proč „Teraz keď máme vlastný štát je našou povinnosťou...“? Naší jedinou povinností je přispět k tomu, aby se rozdíly mezi lidmi a národnostními skupinami zmenšily, a to ve všech rovinách srovnání. To je můj názor.

Posledním (?) výmyslem této „našej povinnosti“ je, že

1. Franz Liszt, narozený v Raidingu, maďarsky Doborjánu, v tehdejších Uhrách, v nynějším rakouském kraji Burgenland, skonavší v bavorském Bayreuthu, je Slovák a
2. rodokmen švédského krále má české předky. Takto hovoří pán Ján Dročár v Pozitivních novinách vycházejících ve čtyřech jazycích: ”Genealogické linie vedou ke Karlovi XVI. Gustavovi od mnoha a mnoha švédských panovníků.

V rodokmenu je ale současný švédský král připomínán také jako potomek Karla IV. Lucemburského a díky tomu – jak vyplývá z výše uvedených skutečností – též Karla Velikého. Zachycen je také jako potomek nejen dalších českých panovníků z řad Lucemburků a Přemyslovců, ale i jako potomek českých králů Vladislava II. Jagellonského a Jiřího z Poděbrad. Celý rodokmen je nazván *Genealogická tabule švédských králů v návaznosti na jejich české předky*. A ti nejsou pouze z královské krve. Zachyceno v rodokmenu je také několik desítek předků švédských králů z řad české šlechty."

Z objemných svědectví všeobecně známých o Franzu Lisztovi se ví jen o dvou vlastnostech, které by ho mohly řadit ke Slovákům: byl to buřič a vyhlášený děvkař. A slovensky nemluvil.

Za nějaký ten rok patrně budeme naslouchat 19 nesmrtelným Franzovým *Uherským rapsodiím* / *Ungarische Rhapsodien* pod názvem Slovenské rapsodie a jeho *Rákóczi-Marsch* / *Rákóczi-induló* / *Pochod Rákocziho*, neoficiální hymna Maďarů, bude překřtěn na Tisův pochod. Možná, že se i postaráme o to, aby díla Jana Johanssona „Jazz po maďarsku" a „Jazz na ruský způsob" a „Jazz po švédsku" a „Hudba čtyř století" se zjazzovanou švédskou lidovou hudbou byla přejmenována na „Jazz na slovenský způsob, díl 1 až 4". Ruku na srdce, nemá snad jazz nakonec kořeny na Slovensku?

Mezinárodní letiště Budapešť-Ferihegy, maďarsky *Ferihegyi Nemzetközi Repülőtér*, IATA: BUD, ICAO: LHBP, zkráceně *Ferihegy*, je od 25. března 2011 oficiálně přejmenované na *A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér*. Pravděpodobně si tímto (ne)skutkem chtěli ti chytří Maďaři přivlastnit Lisztovo jméno.

V této souvislosti bych chtěl poznamenat, že pokud existuje skladatel, jemuž by se dala připsat příslušnost k Československu, pak je to Gustav Mahler, narozený 7. července 1860 v Kališti u Humpolce, tedy na Vysočině na česko-moravském pomezí v tehdejším Rakouském císařství, který téměř celé své mládí bydlel v Jihlavě a dokonce i pracoval v Praze. Kromě toho existuje celý pytel Mahlerových eklektických kompozicí smíchaný s inspiračními prvky české lidové hudby. Důvod, že Mahlera my Čechoslováci neobjímáme až k zadušení a nepřivlastňujeme si ho neodbytným nárokem, může byt to, že si Mahler dovolil se narodit jako žid a ještě k tomu se nenaučit ani česky ani slovensky. Ale i to by mu snad odpustili, kdyby židem zůstal, ale ani v tom na něj nebyl spoleh. Jako 37letý konvertoval ke katolicismu, protože se chtěl stát uměleckým vedoucím královské opery ve Vídni. Když například Jakob Ludwig Felix Mendelssohn Bartholdy už jako sedmnáctiletý konvertoval k luteránství, tak to bylo z přesvědčení, a totéž se říká i o Robertu Allenu Zimmermanovi, známějším jako Bob Dylan, o Antonu Grigorijeviči Rubinsteinovi,

Karlu Krausovi a o Franzi Werfelovi, který se jak známo oženil s vdovou Gustava Mahlera, Almu Mahler. Ale ani tito nebyli a nejsou nezpochybňováni. Rubinstein o tom napsal: „Rusové mě nazývají Němcem, Němci mě nazývají Rusem, Židé mě nazývají křesťanem, křesťané Židem. Klavíristé mě nazývají skladatelem, skladatelé mě nazývají klavíristou. Klasicističtí skladatelé mě nazývají futuristou a futuristi mě označují za klasicistického umělce. Můj závěr je ten, že jsem jen ubohý jednotlivec“. Ale jsou však i tací, kteří dokážou zapomenout a prominout: Od roku 1994 je v Muzeu Vysočiny výstava *Mladý Gustav Mahler a Jihlava* a o dva roky později vznikla společnost *MAHLER 2000*, jež v Mahlerově rodném domě pořádá výstavu *Mahler a Čechy*.

Slovenské webové noviny Topky.sk, uveřejnily 12.listopadu 2011 pod titulkem *Rande slovenských boháčov na českom zámku: Náhodné stretnutie pred voľbami?*, zprávu o tom, co je uvedeno už v titulku. Viz:
http://www.topky.sk/cl/10/1291276/Tajne-rande-slovenskych-bohacov-na-ceskom-zamku--Delba-moci-pred-volbami-

Tak to má být. Každý řadový občan a o to víc novináři mají dohlížet na to, aby se demokracie nezatáhla do černé díry, z níž se těžko dá vyškrábat. To na straně jedné. Na straně druhé je ona veřejná diskuse, která se odehrává pod touto zprávou. Pseudonym Walter napsal: „Židovske večne nenažrate bezcharakterne prasce sa zbiehaju k valovu ....Dvadasat rokov len rabuju a pustosia Slovensko. Kradnu z toho, co nikdy nevybudovali. Ešte nanajvys rok, dva ... a bude tomuto bezbrehemu kradnutiu definitivny koniec. Vyhladovany , zbedaceny, potupeny a strasne nasraty a rozureny slovensky , podla vzoru z inych krajin, bude taketo pravicove kapitalisticke kreatury vesat dolu hlavou po kandelabroch...“

„Židovske večne nenažrate bezcharakterne prasce“, na něž Topky.se ukazují prstem a které by Walter rád viděl pověšené „dolu hlavou po kandelabroch“ jsou Ján Sabol, Rudolf Schuster, Jozef Špirka, Oskár Világi, Alexander Beljajev, Michal Lazar, Robert Fico, Pavol Rusko, Ján Kováčik, Michal Ruttkay, Ladislav Krajňák, Alexandra Kasperová a Ján Kasper.

Pseudonym Nikkinika komentuje Waltera jen jediným slovem: „Povešať!”.

Jannovak píše: ”supy sa zlietajú - niečo ešte zostalo v štáte treba to rozdeliť a vybrakovať”. Pseudonym KonecneVyriesene píše ”nech pustia Breivika ku nam, a potom aj do parlamentu na exkurziu ! ! !”

(Ja jsem neopravil slovenštinu Walterovu, Nikkinikovu, Jannovakovu ani KonecneVyriesene. Tu komentuj sám, drahý čtenáři.)

A věru, najde se i v Čechách člověk, který je natolik duševně a ideologicky chorý, že se nechá unést mechanickým kopírováním Breivikových zločinů: 18, srpna 2012 jsem se dočetl v jedněch českých novinách: „Ostravák chystal teroristický útok. Jeho vzorem je Breivik. Muž z Ostravy, u kterého našli množství pyrotechniky a zbraní, chtěl spáchat podobný masakr jako norský terorista Anders Breivik, který povraždil

skoro 70 lidí.“ http://tn.nova.cz/zpravy/cernakronika/ostravak-chystal-teroristicky-utok-jeho-vzor-je-breivik.html

(Anders Behring Breivik je 32letý Nor, který 22. července 2011 zbaběle a chladnokrevně zavraždil 77 lidí (a ne „skoro 70“), převážně dětí a mládeže v Oslu na prázdninovém ostrově Utøya. Dne 29. listopadu 2011 prohlásili norští psychiatři, kteří vyšetřovali Anderse Behringa Breivika, že Breivik trpí paranoidní schizofrenií, a proto nemůže být odsouzen k trestu odnětí svobody. Dne 21. června 2012, během závěrečných řečí na soudu s Breivikem, mínili žalobci Svein Holden a Inga Bejer Engh, že existuje mnoho pochyb ohledně stavu psychického zdraví Anderse Behringa Breivika a že by tedy měl být odsouzen k psychiatrické léčbě. Dne 24. srpna 2012 byl Breivik odsouzen na 21 let ve věznici (preventivní vazbě) s možností dalšího prodlužování každých 5 let.

Za jeden jediný den dostali Walter, Nikkinika, Jannovak a KonecneVyriesene nad 250 komentářů „Líbí se mi“”.

Být antisemitou, být sprostým, nevzdělaným, nenávidět, hlásat smrt každému, kdo se nám z jakéhokoliv důvodu nelíbí, je též součástí demokracie. Jen pozor, hitlerismus se dostal k moci volbami. I Klement Gottwaldismus atd. atp. se dostaly k moci tak řečeno legálně.

Pseudonym Guest se taktéž přihlásil do diskuse, nelze však zjistit, jaký je názor tohoto hosta, poněvadž Topky.sk píšou: ”Komentár odstránený”. Namítal/namítala Guest/Host proti tomu, aby se „židovske večne nenažrate bezcharakterne prasce“ věšely „dolu hlavou po kandelabroch”, nebo souhlasil /souhlasila s tímto míněním a měl/měla ještě radikálnější návrh? Jak ten komentář asi mohl vypadat? Težko si představit.

Vzpomínám na jeden vtip, v němž různé skupiny dokazují, že Ježíš pochází od nich a tedy i k nim patří.

Mexičani předkládají tyto tři pádné důkazy, že Ježíš byl Mexičan:

* Jeho jméno je Ježíš, Jesus.
* Byl dvojjazyčný a
* Vždycky byl pronásledován vládními úředníky.

Ale Irové mají stejně silné důkazy, že Ježíš byl Ir:

* Nikdy se neoženil,
* Neustále vykládal různé historky a
* Rád se toulal přírodou.

Jsou však i jasné důkazy, že Ježíš byl černoch:

* Každému říkal ‚bratře‘,
* Měl rád gospel a
* Nedostalo se mu spravedlivého soudního procesu.

Italové mají taktéž své neoddiskutovatelné důkazy, že Ježíš byl Ital:

* Když mluvil, silně gestikuloval,
* Pil víno při každém jídle a
*Byl si jist, ze jeho matka byla panna, a jeho matka si byla jistá, že on byl Bůh.

Lidé z páté nejsilnější ekonomie světa, kaliforňani, mají své nepopiratelné důkazy, že Ježíš patří jim:

* Sotvakdy si stříhal vlasy,
* Chodil všude naboso a dokonce i
* Založil nové náboženství.

Ženy zase tvrdí, že mají nezvratné důkazy, že Ježíš byl žena:

* Musel během krátké doby dokázat nakrmit velké množství lidí, ba dokonce i tehdy, kdy žádné jídlo nebylo,
* Snažil se, aby ho vyslechlo a porozumělo mu velké množství mužů, kteří jeho slovům vůbec nerozuměli a
* Dokonce i když byl mrtvý, musel vstát, protože na něj/ni čekala další práce.

Zasloužilý scénárista, filmový režisér a kameraman, Steven Soderbergh je, jak jeho příjmení napovídá, švédského původu, i když Soderberghové jsou usídleni v Americe přes tři generace. Ale pokaždé, když tento nadaný filmový umělec získal nějakou cenu, včetně Oscara za film *Traffic*, jsme my Švédové velmi rychle upozorňovali na to, že Soderbergh je švédského původu. Je to, jako bychom věřili, že bez tohoto původu by se tento nadmíru tvrdě pracující talent nestal ničím a totéž si namýšlíme o jeho otci, známém profesorovi Peteru Soderberghovi.

Tabasco zná každý a tak každý ví, že se tato silná omáčka vyrábí v americké Louisianě rodinnou společností McIlhenny & Co. Co si však bohužel ještě všichni neuvědomují je, že první kdo uvařil tuto nezbytnou přílohu do Bloody Mary a Gazpacho, jistý Edmund McIlhenny, je potomek Goerga Adolfuse Gustava Westfelda pocházejícího ze švédského Norrköpingu. Pokud bude těžké, aby sis to zapamatoval, dej si to vytetovat na vnitřní stranu víček.

Tady jsou dva příklady nevyhnutelnosti švédské krve pro historicko-kulturní usměrňování světa, a mám mnoho podobných. Například náš „švédský“ Charles Lindbergh a jeho nonstop let přes Atlantik v jeho jednomotorovém letadle Spirit of St. Louis 20. až 21. května 1927. V první řadě je Charles Augustus Lindbergh narozen v Detroitu, stát Michigan, a to je pořádný kus od Švédska a kromě toho se ve Velké Británii de facto oslavuje kapitán John William Alcock a poručík Arthur Whitten Brown jako první, kteří přeletěli nonstop z Ameriky do Evropy, konkrétně z Newfoundlandu do Irska, a to už 14. až 15. června 1919. Kapitán Charles Augustus Lindbergh uskutečnil první sólový let, a k čemu právě ten byl tak dobrý, na to ti teď nedám dobrou odpověď.

Máte dvě duté panenky naplněné 3,5 litry neředěné tekutiny. Jedna angreštovou a druhá švestkovou pálenkou. Jen Švédsko švédský angrešt má a jen Československo československou slivovici má. Vezměte 0,5 litru angreštové pálenky a smíchejte ji se slivovicí. Z této směsi vezměte půl litru a nalijte do angreštového moku. Nyní je stejné množství tekutiny v obou panenkách. Obsahuje švestková panenka víc angreštového nápoje než angreštová panenka švestkového nebo je tomu naopak?
(K tomu by se dalo podotknout, že *Blott Sverige svenska krusbär har* / *Jen Švédsko švédský angrešt má* napsal velký švédský básník 19. století Carl Jonas Love Almqvist, a výraz se používá při vyjádření přehnaného a naivního ocenění všeho, co má co do činění se Švédskem.)

Švédská měna se nazývá koruna, a tak se nazývá i česká a slovenská. (Aspoň do r. 2009, teď mají Slováci euro.)

Některá slovenská a česká slova mají stejný význam jako švédská. Shora zmíněná koruna může například být platidlem, tiárou nebo diadémem, korunou rostliny nebo stromu, armaturou na stropě a zubní korunkou, jednou stranou mince a označením říše, zde ve Švédsku i tam dole v Česku a na Slovensku.

Švédský jazyk má některé pojmy převzaté v mnoha zemích včetně Česka a Slovenska. Zrovna tak jazyk český a slovenský ze Švédska. Skansen, psáno se „z“, muzeum lidového stavitelství pod širým nebem, moped, ombudsman, stockholmssyndromet / stockholmský syndrom, alweg (podle zakladatele Elektroluxu Axel Wenner-Grena) označení TCO. V češtině zdomácněl dokonce švédský *lux* (vysavač) a *luxovat*, podle švédské výrobní firmy Elektrolux, což se ani ve švédštině neuchytilo. Ota Pavel, vlastním jménem Otto Popper, se dožil jen 42 let, ale během svého krátkého života stihl hodně cestování a hodně toho napsal. A zajímavě, poutavě, poučně i zábavně a kromě toho uměl úspěšně vyprovokovat socialistickou cenzuru. Jeho kniha *Smrt krásných srnců* z roku 1971 sestává z osmi vzpomínek na vlastní dětství se zaměřením na otce, židovského obchodního cestujícího Leo Poppera. V jedné z povídek, *Ve službách Švédska*, popisuje tatínkovu podnikavost u firmy Elektrolux a jak se stal mistrem světa v prodeji vysavačů a ledniček. Roku 1986 zfilmoval Karel Kachyňa *Smrt krásných srnců* a film byl promítán od Toronta po Moskvu; do Stockholmu či jiného švédského městečka dodnes nazavítal. Ptáš se proč? Elementary, dear Watson: Elektrolux má velkou radost ze svého židovského prodavače, který šíří dobré jméno firmy, hlavně mezi ekonomicky dobře a velmi dobře situovanými. Když však začalo nacistické Německo okupovat Čechy a Moravu, dal Elektrolux svému nejlepšímu reprezentantovi padáka. *Smrt krásných srnců* takto výstižně komentuje roli Švédska za druhé světové války.

Český jazyk přispěl též několika slovy pro všechny jazyky světa, z nichž robot a pilsner se používají asi nejčastěji. Slovo robot vytvořil Josef Čapek, a jeho bratr Karel ho v roce 1920 použil ve své hře *R.U.R.*, což jsou začáteční písmena pro Rossum's

Universal Robots. Ve Švédsku existuje zavedené slovo „naprapati" vytvořené z českého "napravit patologii". Naprapati tvrdí, že dokážou diagnostikovat, léčit a rehabilitovat bolestné stavy a funkční potíže v zádech a svalech. Ve švédských telefonních seznamech jich bývá celá kapitola.

Jinak má švédština spoustu slovanských výpůjček z dob kolem Kyjevské říše, podle hláskových skupin -or- -ol- lze hádat nejpozději ze 7.-8. století: *torg, gård, läkare* (*läkemedel, läka*), *tolk*, předložku a předponu *på, mjöd, slav* aj. Ještě Jaroslav Mudryj se mohl dobře domlouvat se svými příbuznými a spojenci ve Švédsku o podpoře v rozporech na východě. Mimo jiné proto, že jazyk a termíny nebyly kodifikovány. O českých výpůjčkách ze třicetileté války tu již byla řeč. V posledních letech se ve Švédsku ujalo přesvědčení, pokud jde o jogurt, kyselé mléko a smetanu, že tyto jsou účinnější a zdravější, pokud pocházejí z Bulharska, Čech a Turecka. V dubnu 2010 vypukl ve Švédsku skandál, když vyšlo najevo, že turecký jogurt prodávaný s podporou fotografie nesmírně vousatého a zdravím překypujícího Turka, nebyl Turek, nýbrž Řek, a že tento neměl ani tušení, že jeho fotka je ve Švédsku víc známá než fotka většiny ministrů. Podle novin chtěl tenhle 77letý turecký kmet živých jogurtových baktérií z Delf 50 milionů švédských korun, ale v červnu 2010 se dohodl s mlékárnou Lindahls Mejeri a dostal 1,7 milionu švédských korun.

Myslím, že každý, kdo byl dítětem v Česku nebo na Slovensku, si pamatuje vyprávění, *Jak si pejsek s kočičkou dělali k svátku dort,* z pohádkové knížky *Povídání o pejskovi a kočičce* : *příhody pejska a kočičky, kteří spolu žijí a hospodaří a ještě o všelijakých jiných věcech* od Josefa Čapka: „Také jsem dostala chuť na opravdový dort," řekla kočička. „Víš co, když mám zítra narozeniny a ty svátek, měli bychom si nějaký dort udělat! Jenomže nevím, jak se takový dort dělá."

„To nic není," řekl pejsek, „to je lehké, to já vím, jak se takový pravý dort dělá! To se do takového dortu dá všecko, co je k jídlu nejlepší, všecko, co nejraději jíš, a pak je ten dort nejlepší. Když tam dáš takových nejlepších jídel pět, tak je pětkrát dobrý, když jich tam dáš deset, tak je potom desetkrát dobrý. Ale my si jich tam dáme sto a budeme mít stokrát dobrý dort!"

„To je pravda," řekla kočička, „uděláme si takový nejlepší dort." Kniha *Povídání o pejskovi a kočičce* byla vydána v roce 1929. Roku 1932 vytvořil Disney psa Goofy, a když jsme byli s Kerstin poprvé s našimi dětmi v Disneylandu v Anaheimu, California, v roce 1988, byli jsme pozváni na Goofyho narozeniny, a Goofy nám pekl dort podle receptu pejska a kočičky.

Švédský pedagogický program *Fem myror är fler än fyra elefanter (Pět mravenců je víc než čtyři sloni)* si vypůjčil z amerického programu *Sesame Street,* co jen mohl. *Fem myror* dávali ve švédské televizi v letech 1973 – 1975. Roku 2006 byl program vyhlášen ve velmi rozsáhlé anketě „nejlepším švédským programem všech dob". Ta část seriálu, která je nejčastěji zmiňována, je když Brasse, jeden z pedagogů, peče bábovku. Salám je dobrý, coca-cola je dobrá a bábovka je dobrá. Takže když se

všechno smíchá, bude to skvělé. Tento často citovaný recept nikde nezmiňuje Čapka, pejska ani kočičku. Čapkova pohádka končí tím, že zlý pes pejskovi a kočičce dort ukradne a sežere. ”Přišli domů a ten veliký zlý pes tam ještě v houští hekal a naříkal. Oni šli po tom dobrém obědě spát, a libovali si, jak se jim ten svátek a narozeniny přece jen nakonec vydařily. A ten zlý pes po tom jejich dortu hekal a naříkal v tom houští ještě celých čtrnáct dní.“ Potrestání zlodějů k pohádkám patří. (Nepřipomínám, že toto téma, navaření a napečení dobrot z mnoha různých ingrediencí, existuje v bájích a mýtech už staletí před Čapkem, neboť to každý ví. Vypadá to však, že právě Josef Čapek mu dal moderní podobu.) (Ve Švédsku je oblíbeno vícero jídel, která sa dávají dohromady podle pejskova a kočiččina receptu. Jmenuju jeden: Smörgåstårta. Co v ní nenajdete, nenajdete nikde.)

Švédské slovo *hallick* (kuplíř, pasák) je podle několika jazykovědců českého původu, do švédštiny však přišlo nejspíš přes němčinu. Podle etymologického slovníku Václava Machka existuje či existovalo v němčině slovo *Halunke* nebo *Holunke*, v polštině *ołomek, obłomek, ułomek*, kterážto slova pocházejí z českého *holomek*. Samo slovo *holomek,* v češtině dnes v podstatě nejasná nadávka ve významu „darebák“, znamenala „krátkovlasý“, „neženatý mladík“, (od *holý*) pohrdlivě „pohlavně nedospělý“, později „služebník, zvláště nižšího druhu“, i „katův pomocník“, „pacholek“.

Alkoholický nápoj ze sladu, jemuž se říká pivo, dostalo své synonymum ve slavném českém pivovarském městě Plzni, kterému Němci říkají Pilsen. Taktéž České Budějovice, německy Budweis, je známé město piva a je stejně tak značkou jako druhým slovem pro pivo. Ve třicátých letech minulého století byla ve Švédsku natočena celá série populárních filmů pod společným dosti pejorativním názvem pilsnerfilm. Co spojovalo tyto nepříliš sofistikované avšak zábavné veselohry, byly scénky, kde se hodně jedlo a vše se zapíjelo množstvím piva a kořalky. Nejznámějším ze všech pilsnerfilmů byl a dodnes je *Pensionat Paradiset* z roku 1937, který jsem já sám viděl několikrát. Ze dvou důvodů. Jednoho, že mě pobavil a druhého, že tento film vyvolal historicky vzato dodnes největší debatu o švédském filmu. Vážení švédští intelektuálové hodnotili pilsnerfilm ve slavném stockholmském Koncertním domě pod vedením švédského sdružení spisovatelů 25. února 1937. Při této debatě nenašly uplatnění příliš pěkná slova. Carl Björkman, ředitel jednoho z největších švédských knižních nakladatelství Wahlström & Widstrand, shrnul debatu slovy: „Svensk film en skamfläck för vår kultur!“ / „Švédský film je hanebnou černou skvrnou naší kultury!“ Že tato známá, dnes už historická konference neměla v úmyslu diskutovat o kvalitě švédského filmu, ale chtěla tímto lstivým zavádějícím manévrem udržet stále vratší pozice knižního trhu, je aspoň mně úplně jasné.

Pilsnerfilm nebyl jedinou „černou skvrnou švédské kultury“. Mezi lety 1949 a 1969 vyprodukovalo Švédsko 20 filmů v sérii *Åsa-Nisse*. Jsou známé svou ohromnou popularitou mezi diváky, dodnes jsou k mání a dají se koupit na všech digitálních a magnetických médiích, ale filmoví kritici tyhle filmy rádi neměli, jak jinak by se dokázali ti, co se rádi chlubí tím, že jsou intelektuálové, odlišit od řadových občanů, a stávalo se, že recenze těchto filmů se neskládaly z více než tří slov, jako například tato: „Far i frid“ / „Umři v klidu“.

Ve Švédsku je film dotován státem, ale koncem 60 let se rozhodlo, že filmy *Åsa-Nisse* jsou natolik na hovno, že žádnou dotaci nedostanou. Ozývaly se i hlasy, že by se neměly vysílat v televizi. Ale v únoru 2011 po dvaačtyřicetileté odmlce, měl premiéru nový Åsa-Nisse-film, *Åsa-Nisse – Wälkom to Knohult* a jednu ze dvou hlavních rolí v něm hraje můj dlouholetý spoluautor a úspěšný herec Michael Segerström a bohužel, moje naděje, že Michael zdvihne reputaci tohoto filmového žánru u jednodimenzních intelektuálů nebyla splněna.

Kdo by si nepamatoval Bergmanovu světoznámou komedii *Sommarnattens leende* / *Úsměvy letní noci*? Je nezapomenutelná, inspirovala řadu filmových tvůrců a divadelníků a skladatelů v Hollywoodu, New Yorku a v Římě. Avšak dnešní komedie? Nejlegračnější je, když se někdo uprdne. Nejlíp do vany. Tak, že se smrad vizualizuje, voda ve vaně „vře“ a salvy smíchu tryskají. To je sranda, strašná sranda, říkají mnozí. Je to tragické.

Pití piva determinuje Čechy jakožto živočichy sociální, bytosti stejného ražení jako husy, ačkoli nástrojem ražby je tu pivo. Říká se, že lidi v Československu dokázali státní moci tolerovat skoro všecko, a že to, co dalo komunistickému režimu vypěnit a odtéct do odkapníku, byla reakce na prudce vzrostlé ceny piva.

Pravý piják piva je neskutečně upovídaný. Řekněte mi, kdo víc toho napovídá než Češi a Slováci. Není divu, že nejhorší na komunistickém režimu pro nás bylo, že jsme museli držet jazyk za zuby. A ještě dřív, v 15. a 16. století, v těchto krajích vyřezávali svým nepřátelům jazyk. Zmiňuji se o tom proto, že nás to, Slováky a Čechy, jazykově determinuje. Češi a Slováci se můžou usadit v jakékoli zemi a hned se snaží zvládnout novou řeč, aby ji mohli používat a hrát si s ní, skoro až za hranice pochopitelnosti pro nezasvěceného.

21. – 30. ledna 2011 byli Švédi a Slováci výstavní sousedé na *Internationale Grüne Woche* v Berlíně. Podle zprávy v jednom velmi populárním a možná i nejstarším celošvédském rozhlasovém programu, *Meny*, 27. ledna 2011, nacházeli se prý už půl hodiny před oficiální otevírací hodinou houfy pivních opilců na slovenské výstavní ploše a jejich primitivní hulákání a pazvuky, úplně sabotovalo švédskou exhibici, která měla v úmyslu přilákat návštěvníky vábivými a nevtíravými zvuky švédské přírody.

O jazykovém vyučování švédštiny, jemuž jsou vystaveny mé přistěhovalé sestry a mí přistěhovalí bratři, bych mohl napsat text o objemu kulturní přílohy Dagens Nyheter, i když s menším počtem věcných chyb. Krátce řečeno, není zrovna dobré. Na druhé straně, Kateřina Veliká psala ruské slovo „ještё“ jako „iščo“, takže zvládla udělat čtyři chyby ve slově o třech písmenech. To snad ani náš milovaný král Carl XVI. Gustaf neudělá, řekl bych. [Ещё, čti iščo; исчо, čti iščo. 1. chyba: и místo е. 2. chyba: о místo ё. 3. chyba: сч místo щ. 4. chyba: с místo щ (pokud velká vládkyně chtěla použít dvě písmena místo jednoho, tedy místo щ.)] Kateřina II, Ruská byla dcerou Kristiana Augusta von Anhalt-Zerbst a Johanny Elisabethy von Holstein-Gottorp a dostala se do své nové země, když jí teprve bylo 15…

„Jsem římský král a stojím nad gramatikou,“ prý řekl císař Sigismund na koncilu Kostnickém, i když latinsky. Použil ve svém proslovu nesprávný rod a žádal, aby se podle toho změnila gramatika. Arcibiskup Placentinus však odpověděl, že „Caesar non supra grammaticos“, tedy že císař nevládně nad jazykovými pravidly a že císařské rozkazy nemůžou gramatická pravidla znásilňovat. To se psal rok 1414 a na tomtéž koncilu byl odsouzen dříve jmenovaný český reformátor Jan Hus k upálení zaživa jako kacíř. Jeho poslední slova byla „O, sancta simplicitas“, Ach, svatá prostoto.

My Švédové trápíme všechny Nešvédy „jazykovým testem“ „sjuttiosjutusen-sjuhundrasjuttiosju sjuksköterskor träffade sjutusen sjuhundrasjuttiosju sjömän“. Proti tomu my Slováci stavíme stejně ostroumný test „strč prst skrz krk“. A my Češi nechceme být horší. No, co povíš na toto šarmantní vyprávění o stárnoucích mužích? Po padesátce počínají pánové, podobní pohasínajícím plamenům, pociťovat první příznaky počínající pohromy. Především prudce poklesne pohlavní pud. Protože pánové přestanou postačovat perversním požadavkům poživačných paniček, počnou pokukovat po patnáctkách. Puberťačce postačí patřičné pohoštění, případně pán poplácá prevíta po prdýlce. Políbí-li pak přitažlivá panenka plešatce před přihlížejícími páprdy, polichocený prďola podstrčí poupěti pětistovku pro pořízení parády. Praktické pro patnáctku, postačující pro páprdu. Posléze pánové pozbývají peněz, prohlížejí pouze pornografické plátky pro připamatování podoby, případně polohy přirození protějšího pohlaví. Po pozbytí pohlavního pudu preferují pánové především pivo. Posedávají po putykách, pěstují pivní panděro, probírají politiku. Polehávají po pohovkách, pokuřují. Příbytkem proniká puch připomínající pálené paznehty. Pánové pořád pošilhávají po plotně. Permanentně předrážděné paničky připravují pamlsky pro přecpaná panděra povalečů. Pak padesátníci počínají pozorovat patologické proměny. Po přečtení příruček pátrají po příznacích pepky, případně přestávají pít. Podvečerem pupkáči pobíhají po parcích, podobní předpotopním příšerám. Poděšení představou prokouřených plic, přestávají pokuřovat.

Příliš pozdě. Potíží postupně přibývá. Potíže působí pajšl, páteř, paradentosa, prostata. Pánové prostudují pravidla preventivní péče. Polykají prášky, panikaří. Při pověstech provázejících pohřby přátel, postupně pitomí. Poslyš, příteli padesátníku! Proč pohekávat pod peřinou, proč plakat pro pubertální pošetilosti? Potlač Přízračné představy, překonej pocity příkoří páchaného přírodou. Připij pivem, pokuř portoriko, pohlaď prdýlku, potom pozři pochutiny, poser postel, poblij pisoár ... a žij dál!

Zkus vysypat takovou aliteraci ve švédštině! Že to jde, o tom ani vteřinu nepochybuju. Vynuceně vázaná literární tvorba nebo aspoň vynuceně vázané fabulování je ve Švédsku populární. Výborný a důstojný příklad je rozhlasový program Bibi Rödöös a Ingvara Storma *På minuten* s mistrovsky vynalézavým Hansem Rosenfeldtem. Román Ernesta Vincenta Wrighta *Gadsby* psaný anglicky je lipogram, který nepoužívá ani na jednom místě „e“. A to je třeba vědět, že „e“ je v angličtině samohláskou s největší frekvencí. Román má přes 260 stran. V roce 1969, tj. na den o 30 let později, vydal Georges Perec svůj román *La disparition* / *Zmizení*, v němž se vyskytuje písmeno „e“ pouze čtyřikrát, tj. ve jméně spisovatele. Perec si však všechna e nastřádal a použil je v románu *Les Revenentes*, kde je zas dovoleno použít jen vokál „e“. A nakonec dobrá zpráva pro nás skoroobčany s omezeným slovníkem o 50 slovech: nezoufejte. Theodor Seuss Geisel známý ponejvíce pod svým pseudonymem Dr Seuss napsal knihu pro děti *Green Eggs and Ham*, která právě pozůstává přesně z 50 slov, které se stále opakují. Kniha je přesto světově proslulá a přeložili ji do mnoha a mnoha jazyků, a navíc o něm napsala pěkná řádka jiných autorů spoustu studií a dizertací. Když se to vezme kolem a kolem, jsou jak Dr Seuss tak i jeho řečená kniha výbornými příklady recyklace.

Ve filmu *Donnie Brasco* režiséra Mika Newella a na Oscara nominovaném scénáři Paula Attanasia napsaném na podkladě knihy Josepha D. Pistona a Richarda Woodleye *Donnie Brasco* : *My Undercover Life in the Mafia* zazní tento dialog:

Technik z FBI se ptá Donnie Brasca: „What's forget about it?“

Donnie odpovídá: „Forget about it is like if you agree with someone, you know, like Raquel Welch is one great piece of ass, forget about it. But then, if you disagree, like A Lincoln is better than a Cadillac? Forget about it! you know? But then, it's also like if something's the greatest thing in the world, like mingia those peppers, forget about it. But it's also like saying Go to hell! too. Like, you know, like Hey Paulie, you got a one inch pecker? and Paulie says Forget about it! Sometimes it just means forget about it.“

Jazyk a jeho užívání odhalují toho o národě a skupině jazyk používající docela dost. Zde nabízím dva pojmy, jeden slovenský a jeden švédský, přičemž vývod z této improvizované jazykové lekce můžeš učinit sám.

V moderní slovenštině zaujímá sloveso „jebať“ popřední místo, pokud jde o jeho frekvenci, pestrosti výskytu a významů a formy. Bohatá polysémie obsahuje nečekané i protikladné významy i při změně vidu či nové předponě či příponě ukazuje variabilitu slovenštiny. Schopnost mnohovýznamovosti přispívá k poetickému potenciálu jazyka, kdy různé významové vrstvy se mohou vynořit při dalším a dalším čtení. Na Googlu najdeš nejméně na 400 místech tyto nebo velmi podobné výrazy. Teď ovšem přejdu do slovenštiny.

Dojebať

1. dobiť do bezvedomia alebo na smrť (Ismaila dojebali dvaja skinheadi basebalovými pálkami za bieleho dňa)
2. niekoho veľmi skritizovať (Za ten prehratý zápas ma tréner dobre dojebal)

jebať

1. mať pohlavný styk, súložiť, kefovať, trtkať, trtúšiť, pichať, prášiť (Zatiaľ čo je on na cestách, ona jebe so všetkými susedmi)
2. jebať niekoho: niekoho nevyberaným spôsobom kritizovať (Šéf ma hodinu jebal za moje správanie k zákazníkovi)
3. jebať na niečo: ignorovať, neprejaviť záujem (Keď mi nedajú väčší plat, jebem na celú firmu)
4. niekomu jebe: je šibnutý, vykoľajený, silne psychicky narušený (Deža si nevšímaj, jemu jebe)

jebať sa

1. niekam dlho a namáhavo cestovať (Jebali sme sa do Dúbravky viac než hodinu)
2. neprimerane dlho vykonávať nejakú činnosť (Elektrikár sa s tým jebal dva dni)
3. štorcovať sa, komplikovať situáciu

jebačka

1. sexuálna partnerka, milenka, priateľka, frajerka

jebák

1. vyrážka, najčastejšie akné
2. výkonný milenec

jeblina

1. jebačka
2. psychicky narušená, jebnutá žena

jebnutý
1. šibnutý, vykoľajený, psychicky narušený, príp. jeho správanie je výnimočne diskonformné (Viď jeblina 2.)

jebnúť
1. niekoho, niekomu: silno udrieť (Juraj mu jednu jebol, bez ohľadu na to, že bol o veľa starší)
2. niečo, niekam: hodiť, rázne položiť (Tie krabice jebni niekam do kúta)

jebo gogo
1. pekná žena (nárečie Zulu)

najebať
1. najebať niekomu: naložiť mu, zbiť ho (A dobre mu najebte, veď ste za to platení)
2. niečo niekam najebať: nahádzať, nakopiť (Tie veci v sklade sú tam tak najebané, že sa k tomu ani prasa nedostane)
3. najebať sa: byť opitý, namlátený, mať pod čapicou (Prišiel taký najebaný, že si cigaretou chcel odomknúť dvere)

odjebať
1. niekoho zabiť, najčastejšie v súvislosti s použitím strelnej zbrane (Kolár fízla odjebal jednou ranou svojej štyridsať päťky)
2. odpísať, poraziť (súpera), poslať k vode (partnera)
3. odbiť niekoho (Stále na ňu niekto dotiera, ale ona nakoniec každého odjebe)
4. niekde odísť (Odjebať sa do Austrálie)

ojebávať
1. klamať, šáliť, podvádzať (Ten feťák ma už druhý krát ojebal)
2. nedodržiavať pravidlá (My hráme fér a on ojebáva)

podjebávať
1. provokovať, mať narážky, rýpať do niekoho

pojebať
1. posúložiť (Pojebal ju tak, že nemohla dať spolu nohy)
2. silne skritizovať
3. pojebaný byť: nevydarený, nepodarený alebo inak negatívny človek alebo vec, najčastejšie technicky nevydarený predmet funkčného charakteru (Ten pojebaný žigulík ma stojí stále viac nervov)

prejebať

1. pretiahnuť, posúložiť (Ona bola sama a oni traja, tak dlho neuvažovali a prejebali ju)
2. niečo zmeškať (Zmeškal som autobus, tak som prejebal aj odlet lietadla)
3. prejebávať čas: zabíjať čas

prijebať

1. prijebať niekomu: niekoho silno udrieť (Prijebem ti?)
2. Pripevniť niečo niekam alebo o niečo, najčastejšie klincami (Prišróbujeme tú dosku alebo ju prijebeme klincami?)

ujebať

1. niečo ukradnúť (Vlámali sa do skladu, ale ujebali len jedny dvere)
2. ujebať si: prejaviť vetry, zavzdušnenosť, prdnúť si, ufetiť si (Grgá, chrchle a ešte si aj ujebe, že sa tu nedá dýchať)
3. ujebávať sa: veľmi sa na niečom smiať (Ten film bol taký dobrý, že som sa hodinu a pol ujebával)
4. ujebať si: odtrhnúť si z niečoho, vziať si podiel alebo časť (Ujeb si z toho nového chleba)

vyjebať

1. vyjebať sa: spadnúť, natiahnuť sa, havarovať (Vyjebal sa s autom do priekopy a urobil z neho kabriolet)
2. vyjebaný byť: byť zlý človek, podvodník, sviňa, človek-kurva, vyjebanec
3. vyjebať; vykradnúť (obchod)
4. vyjebať s niekým: podviesť niekoho, oklamať, vypiecť s niekým (Chceli ma zastreliť, ale ja som s nimi vyjebal, keď som im ukradol náboje)

vyjebanec

1. zásadne negatívne podstatné meno pre akéhokoľvek človeka s negatívnymi vlastnosťami, sviňa, potvora, zradný človek (Ten vyjebanec ma nielen podvádza zo ženou, ale ešte sa chváli aj mojimi parohami!)

zajebať

1. zajebať si: mať sex, zasúložiť si, (Čo myslíš, chodia si na chatu zajebať?)
2. zajebať niekoho, niečo: zabiť niekoho, aj zabiť klinec do steny, (Zajeb ten klinec sem)
3. zajebať sa: zašpiniť sa, zajebať niekoho: zašpiniť niekoho, byť zajebaný: byť veľmi zašpinený (Karol sa vrátil z tej banskej brigády zajebaný ako prasa)

zjebať

1. niekoho spoločensky znemožniť, odpísať, (Zavolali si ma na poradu a pred všetkými ma tam zjebali)
2. pokarhať niekoho, kritizovať nevyberaným spôsobom, (Zjebal som skladníka za ten neporiadok)
3. zjebať sa: padnúť na zem, prípadne z výšky (Pán Bončo sa zjebal z rebríka a zlomil si chrbticu)

Za neustále se měnící situace jazykového vývoje našla slovenština svou arénu v expresivním světě sexuality, zatímco švédština…

Švédi mají jedno sloveso, s nímž jsem dodnes nepřišel do styku ani v češtině ani ve slovenštině: „olla“. Co znamená olla? Olla je takové protestuplné graffiti vytvořené bez pomoci barev, spreje nebo fix... Doslovný překlad slova olla je „žaludovat“, čili otřít se svým penisem a takto si „přisvojit“, „označit podpisem“, tag-em a to nikoli dvojrozměrné plochy, ale kličky na dveřích, telefonní sluchátka, počítačové klávesnice, elektrické kontakty a jiné různé předměty, s nímž ženy přicházejí do denního styku. Existují různé teorie, proč je toto „žaludování“ rozšířeno právě ve Švédsku. Nejčastěji se vyskytující vysvětlení říká, že muži tímto tichým a sotva kulturně hygienickým protestem poukazují na nepřirozenou – odvozeno od podstatného jména přirození – emancipaci žen ve Švédsku. Tuto teorii podporuje fakt, že „žaludování“ je nejvíce rozšířeno na pracovištích, jež až donedávna byla čistě mužská, jako například policie a církev. A aby si tito antireformátoři si byli jisti tím, že ženy a kolegyně si opravdu všimly, že jejich předměty byly „žaludovány“, nechávají žaludníci na oněch místech lepivé lístky Post-it s nápisem „Ollat“.

A když už jsem se rozepsal o velmi specifických vlastnostech nás Švédů, chtěl bych se dotknout oblasti, v níž my Švédi předčíme celý svět a pravděpodobně i celou galaxii a jsme dvojnásobně lepší než průměrný Evropan, Čech, Slovák nebo Francouz. Dokážeš uhodnout, o čem mluvím? Ne? Tak ti to prozradím: Mluvím o „godis“. Godis znamená ve švédštině cukrovinky, v doslovném překladu však spíše dobrotinky. God = dobrý. Godis je jedním z prvních slov, které se švédské dítě naučí. A když ne godis, pak určitě výraz lördagsgodis, čili cukroví, které mají děti nárok požadovat a také i dostávají každou sobotu. My Švédi jsme totiž dospěli ve svém poznání až tak daleko, že víme, že je výhodné pro naše zdraví a naše zuby, když my a hlavně naše děti jíme godis jen v sobotu. Jak jsme k tomu dospěli? Švédský Riksdag a úřad Medicinalstyrelsen pověřily naše vědce, aby mezi roky 1945 a 1955 experimentovali na retardovaných pacientech, a to aniž by tito nebo jejich rodiny byli o tom informováni. Že to bylo jasné porušení etických zásad, jež byly v mezinárodním měřítku vytčeny v roce 1947 v reakci na experimenty s lidmi

prováděnými nacisty během druhé světové války, to může být nám Švédům ukradené. Byl to totiž náš vlastní Anders Adolf Retzius, kdo zkonstruoval lebeční index, o nějž se opírá celá vědecká rasová biologie. A jeho syn, Gustaf Retzius, dokázal, že švédský národ má větší homogenitu než jakýkoliv jiný evropský národ, s 87 % dlouholebých a jen 13 % krátkolebých. Profesor Gustaf Retzius byl nominován neméně než 23krát na Nobelovu cenu v oboru fyziologie nebo lékařství, takže více věrohodný už ani nemůže být… A experiment se sobotními pamlsky není jediným důkazem toho, že my Švédi umíme zkoumat a poznávat svět. Další příklad je zákon, jenž nám přinesl právo násilně sterilizovat každého, kdo by mohl zprznit a zničit naši švédskou rasovou čistotu mezi lety 1934 a 1976, a že jsme věru tomuto zákonu věrně sloužili! Během této doby bylo sterilizováno ve Švédsku na 63 000 lidí. To je stejný počet jako veškeré obyvatelstvo v Liptovském Mikuláši a Piešťanech dohromady.

Tak kolik godis nacpe do sebe jeden každý Švéd za rok? Kolem 18 kg netto. A navíc samozřejmě různé moučníky, dorty a vafle, švédské semlor a keksy a perníky (pepparkakor) a kaše všeho druhu (à la malta) a zmrzliny, jež se tu prodávají po celý rok a speciální zmrzlinová auta je rozvážejí po městě od časného rána do pozdního večera, a zavařeniny a kompoty a palačinky a podobně, vždyť my Švédi už od středověku jíme palačinky každý boží čtvrtek spolu se zavařeninou, šlehačkou a žlutou hrachovou polévkou. No a cukr je samozřejmé součást každého výrobku, který se strká do úst v úmyslu, aby vnikl do celého lidského organismu, od chleba až po párek a hořčici. No a když se to všechno nezapíjí něčím jiným, pak „malinovkou“ a sockerdrickou, což je oslazená voda. Každý z nás Švédů vypije na 90 litrů sladkých šťáv ročně a kromě toho množství džusů a Pucko a jiných slazených mléčných nealkoholických výrobků.

Nejvíce prodávanou knihou v království Švédském je od božího roku 1945 *Sju sorters kakor* / *Sedm druhů zákusků*, které se do dnešního dne prodalo nikoli méně než 3 900 000 výtisků. To je víc než prodaných biblí. *Sju sorters kakor* je pro nás 9,3 milionu Švédů pravou biblí.

Proč se naše bible jmenuje *Sju sorters kakor*? Protože je pro nás Švédy nepředstavitelné, že bychom mohli dát na stůl méně než sedm druhů moučníků, když přijde návštěva.

A k tomu je třeba vědět, že návštěva, i když to jsou ti nejbližší, jako nejbližší příbuzní nebo přítel z dětství nebo kdokoli podobný se švédsky nazývá „främmande“ (cizí). My Švédové milujeme všechny a všichni jsou naši přátelé, pokud nejsou natolik blízko nás, že by se opravdu mohli stát našimi přáteli. My Švédové podporujeme se zaujetím kohokoli na druhé straně zeměkoule, ale pokud je nucen utéct sem do Švédska, tak je z ničeho nic pro nás cizincem, en främmande. Solidarita na dálkový ovladač je méně angažující a proto se provádí lehčeji než bojová solidarita na blízko, stejně tak jako je pro nás velice snadné vyrábět a prodávat Nešvédům

švédské granáty a jiné vojenské nástroje, které trhají ruce a nohy a krmí miliony anonymních hladových hrobů.

My však nebereme své zbraně příliš vážně. Několik příkladů: Bamse. ”Nejsilnější medvěd na světě” díky babiččině zázračnému medu je láskyplná postavička od Rune Andréassona, jež dobyla svět ve formě časopisových a knižních seriálů a nespočetného množství filmů. Od smrti Rune Andréassona v roce 1999 je *Bamse* produkován Janem Magnussonem, Larsem Bällstenem, Danem Andréassonem, Kennethem Hambergem, Mårtenem Melinem, Adamem Blomgrenem a Kerstin Hambergovou.

A Bamse je i název našeho raketového systému RBS 23. A snad se ani není čemu divit. Bamse byl vždy žoldnéřem propagace: Nobelovo muzeum vydalo publikaci *Bamse och Alfred Nobel / Bamse a Alfred Nobel*, Statens invandrarverk / Státní přistěhovalecký úřad vydal *Bamse och Kalle Svartskalle* / *Bamse a černolebkáči*, tedy Nešvédi, Statens räddningsverk, Státní záchranný úřad, vydal *Bamses brandskola / Bamseho hasičská škola*, o tom, jak se Bamse přičiňuje, aby nevznikaly požáry, a Rädda Barnen, švédská pobočka mezinárodní organizace Save the Children vydala *Bamse och bråkstaken* / *Bamse a rváč*, o tom, jak Bamse řeší konflikty mezi dětmi. Moderata ungdomsförbundet neboli švédští konzervativní svazáci obvinili Bamseho, že šíří komunistické myšlenky.

Stejně roztomilá a veselou náladu vzbuzující jsou jména Carl-Gustaf (jméno našeho krále) a Silvia (jeho žena), a proto jsme je dali granátometu a systému simulátoru zbraní. Karin se jmenuje jedno dělo, a Bill jedna protipancéřová zbraň. Jako kdyby to byla polička z IKEA.

Mírumilovní výrobci švédských zbraní vrážejí určitě nemalé sumy do toho, aby přesvědčili svět, že bez těchto zbraní by civilizace našeho světa byla na věky věků vymazána z celého vesmíru. Ve filmu Stevena Spielberga *War of the Worlds* podle stejnojmenného, aspoň třikrát zfilmovaného románu H. G. Wellse, je svět zachráněn právě granátomety Gustaf. Nejen že se v něm ukazují a předvádějí, avšak také se o jejich ničivé síle hovoří. Zkázonosní Tripodi hynou jako streptokoci a stafylokoci a listerie a bacily a chlostridia a aktinomycety ničené penicilinem. Toto Spielbergův film ukazuje zvenčí. Jenže Spielberg oslovuje své publikum i mezi řádky, a zde je situace o něco jiná. Tripodi se ve velkém i malém podobají stativům používaným při filmování a fotografování a takto Spielberg právem tvrdí, že válka, nehledě na zbraně, jimiž je vedena, znamená zkázu kultury. A je tedy samozřejmé, že po útocích granátometů Gustaf Spielbergův film končí. Spielberg si dal záležet na tom, aby se divák zamyslel nad účinky těchto granátometů. Svědčí o tom i fakt, že jim přidělil jistý anachronismus: let těchto granátů je doprovázen dýmovými pruhy, což je sice vizuálně lákavé, ale pro střelce smrtelně nebezpečné, jelikož tyto dnes už neexistující dýmové stopy prozrazují střelcův úkryt.

Humorný název Morgan (čti „more gun“) jsme dali vylepšené verzi granátometu. Protiletadlové dělo se jmenuje Trojjedinost, avšak anglicky, tedy Trinity, a Moseskapseln, Mojžíšovo pouzdro, se nazývá systém odpalování raket z letadla… Alfred Nobel vynalezl dynamit a díky tomuto vynálezu dostali například Henry Alfred Kissinger a Jásir Arafat každý svou Nobelovu cenu míru.

Náš švédský zájem o válčení, těsně spojený se zájmem o vývoj zbraní, má dávný původ. Už Vikingové byli odborníky na zbraně, zabíjení a mučení. I v době velmocenské bylo Švédsko obávanou válčící mocností. V bitvě u Narvy například velmocenští Švédové Rusa doslova zmasakrovali. Dvanáct tisíc Rusů bylo posláno na onen svět nebo bylo těžce zraněno, což bylo dvacetkrát víc než ztráty Karla XII. Vítězství Švédů přispělo víc faktorů, neposlední z nich byla tzv. jezdecká pistole, ryttarpistol. Nabíjela se až 15 kulkami a bylo jí třeba střílet zblízka. Není to samozřejmě žádná výhoda a nezní to lépe, dozvíme-li se, že to byla i nepříliš smrtící zbraň. Dokázala však způsobit mnohá a ošklivá zranění, což právě bylo součástí strategie. Rusové se starali o své zraněné a při této činnosti se stávali snadnou obětí.

Také „švédský nápoj“ nejspíš vynalezli Švédové, odsud název. Tento lektvar pozůstává ze směsi moči a exkrementů, a nepřítel byl nucen ho pozřít s cílem odhalení například skrýše svého majetku. Říká se, že nápoj měl téměř čarovnou působivost. Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen vydal pod jménem German Schleifheim von Sulsfort částečně autobiografický pikareskní román *Der Abentheuerliche Simplicissimus Teusch — Das ist: Die Beschreibung des Lebens eines seltsamen Vaganten — genannt Melchior Sternfels von Fuchshaim — wo und welcher gestalt Er nemlich in diese Welt kommen — was er darinn gesehen — gelernt — erfahren und außgestaden — auch warumb er solche wider frywillig quittirt / Dobrodružný Simplicius Simplicissimus, to jest Podrobný životopis podivného vaganta jménem Melchior Sternfels von Fuchshaim, totiž jak, kde, kdy a jakým způsobem přišel na svět, co v něm pozoruhodného a pamětihodného viděl, poznal, zkusil a zažil, jakož i to, proč jej zase dobrovolně opustil* a v něm dává vyprávět jednomu očitému svědkovi toto: „Stydím se vyprávět, jak zacházeli naší děvečkou ve stáji. Nikdy už odtud nevyšla...“ nebo „Položili čeledína na zem, do úst mu dali klín a nalili mu džbán plný smrduté močůvky. Říkali tomu švédský nápoj.“ Nebo „Pak knechti odmontovali z pistolí křesadlo z křesadlového zámku a místo něj tam strčili palce sedláků a drtili je, jako kdyby byli čarodějnice a měli je upálit. Jednoho ze sedláků strčili pak do pece a spálili ho.“

„Vi får främmande,“ „Budeme mít cizí,“ řekne pravý Švéd, když je naplánována a předem nahlášena k návštěvě jeho nebo její rodina, nejlepší přátelé nebo přátelé z dětství. Snad existuje švédský lex in casu pravící: „Každá rodinná návštěva musí mít za cíl, aby se členové rodiny co nejrychleji znovu rozešli“. A možná právě

postřeh o slůvku „främmande“ je částečným vysvětlením, proč se my Švédi potřebujeme tolik nacpávat onou těžkou a legalizovanou drogou, které se ve Švédsku eufemisticky říká godis.

Pohádka Mona a Svea

„První zuby, které člověku narostou, jsou mléčné. Pak člověk dostane sýrové, tak se jim říká kvůli všem děrám, které se tam objeví,“ řekla Mona mladšímu bratříčkovi Thomasovi, a ten, jak to vypadalo, jí věřil.

Maminka Svea jim říkala, že se má říkat pravda, ale Mona na to, že lež je pravda zítřka, a pokračovala v matení bratříčkovy hlavinky, pravíc, že „vykostěné maso pochází od zvířat bez kostí“ a „mužům vypadávají vlasy na podzim, kdy se stávají se holohlavými“, „když je had malý, říká se mu červ“, „párek je špageta pro všežravce“, „velbloud nikdy nečurá, proto tak málo pije“ a že „hlemýždi mají dvě antény, jednu pro tajné nahrávky a druhou pro televizi“.

Když měla Mona narozeniny, dostala kouzelnickou superkrabici, kterou si tak přála a za ni slíbila, že přestane vyrábět svoje soukromé pravdy. Byla však jako kamarád, který bydlel vpravo od ní, který pořád sliboval, že přestane myslet jen na sebe a jen si dopřávat, ale nevedlo se jí to. Jako by zůstávala uvězněna ve svých deformovaných výmyslech a pokračovala: „V pekle se ti, co se čertí, nazývají anděly“, „Citrón je kyselý pomeranč“, „Zelená jablka zčervenají, když je někdo pochválí“, „Červený kabát je teplejší než modrý, protože červená je teplejší barva“ a tak dál.

Jednou, když se Moně nedařilo otevřít svou kouzelnickou superkrabici, řekl jí bratříček: „Kdo daruje včerejší dárek, dostane darem dnešní pravdu.“ Mona tomu nerozuměla, takže odpověděla, že mu bude vypáleno znamení.

Thomas se předsedou strany nestal, předsedkyní se však stala Mona. Oba proti své vůli. Nikoho z nich to nerozházelo. Mona rozhodla, že její stranický program se bude utvářet podle zásad, jež řídí počasí v měsíci dubnu. A aby dokázala, že je žena z lidu, vyzvala k veřejné debatě na téma „Lež může být pravdou zítřka“. „To se jen dalo čekat,“ komentoval to Thomas ze své nové platformy, police, kde i jiní odstavení kouzelníci dostávali své více než dobré nadprůměrné státní platy.

Jsem si vědom toho, že další řádky můžou připadat někomu jako nevhodný až nemístný postřeh od hosta, jsem však jenom Hermův potomek a kromě toho usazený tuzemec od téměř nepaměti.

Obrazně řečeno, pouze šachovnice, zebra a stalinský dogmatismus operují na ostře ohraničených polích černé a bílé. Pouze vodka Absolut a smrt jsou absolutní. Tento úvod k životu Čechoslováků ve Švédsku je zbarven i jistou opatrností, jelikož hlasití

sousedé paměti jsou zapomnětlivost, fantazie, přeludy, city a subjektivní část z objektivních požadavků na spravedlnost. Paměť je jako stoprocentní obtisk skutečnosti stejně zřídkavá jako absolutně čisté svědomí u mentálně zdravého jedince. A stejně hodlám tvrdit, že jsem se ve Švédsku nikdy, až na tři výjimky, nesetkal s někým, kdo by vědomě nelhal, splnil slib nebo někoho podvedl. Platí to o těch, s nimiž jsem se setkal osobně i o politicích, lidech od reklamy, novinářích, recenzentech, nakladatelích, revizorech, makléřích, stavitelích, soudcích, advokátech, lékařích, psycholozích, šéfech, pošťácích, Telii, Energiverketu, opticích, zlatnících, sousedech, opravářích aut, obchodnících s jízdními koly, prodavačích knih, podomních obchodnících, lidech od marketingu říčních raků a jiných obchodnících.

V této otázce nemohu jinak, než strčit všechny do jednoho pytle. Hanba!

Všední den přistěhovalce je lemován kulturními srážkami, ač sem přišel třeba jen z Dánska, Finska či Norska. Švédův vztah k pravdě jako k něčemu gumově přizpůsobivému je snad tím absolutně největším karambolem. Pro Švéda je to součást všedního dne, nevidí v tom nic odchylného. Všechno je přece relativní, proč zrovna pravda by měla být absolutní? Je to jakési divadlo kabuki nebo commedia dell'arte s pevně danými rolemi a improvizovanou hrou. Jen hloupý a rigidní přistěhovalec není ochoten se naučit, že to patří k pravidlům hry. Jde o kódy a rituály. Předehra a dohra se spoustou pro nezasvěceného neprůhledných signálů.

Jak by to vypadalo, kdyby reklama říkala pravdu o výrobku, jehož producenti platí lidem od reklamy za dřinu a na dovolenou? Do ruky, která tě krmí, se nekouše, nemám pravdu? Čí chleba jíš, toho píseň zpívej! Jak by to vypadalo, kdyby politik říkal jen to, co ví a o čem je přesvědčen? Tak to nech být! Jak by to vypadalo, kdyby advokát… Pořád „Nech být?“ Proč dostává péči o děti při soudním sporu nejčastěji matka, když ne mimo jiné proto, že soud ví, že dítě sporu nebo sporné dítě je bezesporu její? Nevychází se tu automaticky z toho, že muž tu nemůže vědět celou pravdu? (Podle Tomase Böhma má 10 % Švédů biologicky jiného otce, než toho, o němž si myslí, že je jejich otec. Tomas Böhm je psychoanalytik svou profesí, takže ví i to, co jen podezříváš. Že se švédské televizní seriály těší vysokým počtům diváků, se nedá připisovat jen přízemnímu lenošivému čučení do debilizátoru, nýbrž i jemnému předivu intrik v seriálech bohatě opepřeným takzvaně skrytými romantickými či rodinnými vztahy.)

Ve švédštině je lež jen zřídkakdy lží. Místo toho existuje řada pojmů, jež se ovšem do češtiny též dají přeložit, pak se prachsprosté lhaní týká jen pouhopouhé milosrdné lži, výkladu, omylu, přehlédnutí, lapsu, nedopatření, boty, špatného citování, tiskové chyby, zmatení, iluze, smyšlenky, dvojsmyslu, nejasnosti, malého zkreslení, nepřesnosti, výmluvy, úhybné lži, mimikrů, menší nepravdy, něčeho, co se snad zcela s pravdou nekryje, něco, zač by měl odpovídat spíš on/ona, žert, záminka, úskok,

nedorozumění, selhání paměti, uřeknutí, upravená pravda, něco, co je těžké vysvětlit, určité přehánění, mlžení, chybný závěr, pravda s modifikací, barvení na růžovo, sranda, něco, co bylo jen na oko, o čem se nemluví v těchto pojmech, lichotka, obtížná záležitost, lež v tísni, menší lež, pozlacená skutečnost, vylepšená skutečnost, vyletěvší vrabec, jehož nevrátíš, nedorozumění, částečná pravda, neúplná pravda, jistá ledabylost a to, co se za těhle okolností říká. Sotvakdy je to lež, kec, výplod, bluf, podraz, faleš, kachna, vychytralost, léčka, zákeřnost, past, křiváctví, blud, porušený slib, podvod, nevěra, falšování, padělání, komplot, spiknutí, lest, podfuk, trik, úskok, blití do huby, sraní do huby, prolhanost, záludnost, úklad, nůž v zádech, vrdlouhání, ohulení, vyhulení, vyjebání, vejmrd, zmrd a jebačka. Opakuju pro tebe švédsky, protože je to opravdu květnaté zákoutí naší druhé mateřštiny: På svenska är en lögn sällan en lögn. I stället kan det vara allt ifrån en vit lögn, tolkning, misstag, förbiseende, lapsus, blunder, bom, felcitat, tryckfel, förvirring, illusion, inbillning, tvetydighet, otydlighet, liten förvrängning, inexakthet, svepskäl, täckmantel, mindre osanning, något som kanske inte är helt överensstämmande med sanningen, något som får stå för hans/hennes räkning, skämt, förevändning, undanflykt, missuppfattning, minnesfel, felsägning, friserad sanning, något som är svårt att förklara, viss överdrift, diffushet, felslut, sanning med modifikation, skönmålning, skoj, spratt, något som bara var på låtsas, något man inte talar om i de termerna, smicker, knepighet, nödlögn, smålögn, förgylld verklighet, förbättrad verklighet, anka, missförstånd, en del av sanningen, inte hela sanningen, slarv och ”det är så man säger i det läget”. Men sällan lögn, ljug, bluff, löftesbrott, falskhet, fiffel, bakhåll, lömskhet, en fälla, mened, villfarelse, brutna löften, bedrägeri, trolöshet, förfalskning, komplott, båg, dubbelsnack, kockalo, skarv, skäring, smäck, straussvals, vals, sväng eller sidohugg. Kärt barn har många namn. Svenskarna har näsa för att dra vid näsan och räcka lång näsa. Skulle det stackars organet bete sig som hos Pinocchio, skulle även afrikanska elefanter betrakta oss svenskar med en god portion avund. Mnoho jmen má náš miláček. Švédové mají nos na tahání za nos a na dlouhý nos. Chudák tento orgán, kdyby se choval jako u Pinocchia, záviděli by nám i afričtí sloni.

Vychutnej a prozkoumej tyto repliky: „Det är sant!“ (to je pravda), „Nu talar jag sanning!“ (teď říkám pravdu), „Tror du mig inte?!“ (ty mi nevěříš), „Vad var det jag sa?“ (co jsem říkal), „Detta stannar mellan dig och mig.“ (tohle zůstane mezi námi), „Detta får du inte föra vidare.“ (tohle nešiř), „Vi borde gå till 'X' och berätta om 'Ypsilon' för honom“ (měli bychom jít za X a říct mu o Y). O čem se to tady žvaní?

Ujišťuji, že tyto výroky se vyskytují tak často, že by se měly učit už při prvních lekcích pro přistěhovalce.

„Vše, o čem mluvíme interně ve výkonném výboru, není zpravidla pravda.“ (Švédský předseda vlády Göran Persson ve švédském rozhlasovém vysílání Eko v den švédského státního svátku a Dnu švédské vlajky roku 2000.)

V *Tisíci letech Smålandu* od Elin Wägner z válečného roku 1939 se jedna z postav doznává: „Jasně, no lžu, ale neplatěj mně za to.“ Král lží Göran Persson se zdá žít ze svých otoček, jsou jeho hlavními pracovními nástroji, ať je to kdo chce, koho chce porazit. Dřívější předseda vlády Göran Persson užívá pro sebe termín „polopravdy“. Co to znamená „polopravdy“? Je to totéž co „pololži“? Pokud to nejsou očividné lži, pak by to snad mohly být pravdy? Göran Persson má zjevné potíže nejen se pravdy držet, ale samo slovo pravda mu nějak přičiňuje potíže. Komisi, jež má, doufejme, odhalit pravdu o z politických a jiných důvodů organizovaných sledováních, registracích a pronásledováních švédských občanů a jež byla označována samozřejmým názvem komise pravdy, sanningskommission, Persson přejmenoval na granskningskommission, vyšetřovací komisi, když na své padesátiny konečně sliboval tuto ustanovit.

Slovo komise v této souvislosti neznamená nic jiného, než zvláštní šetření, tedy vyšetřování. Výraz vyšetřovací komise je tautologií nebo, jak by asi Persson, chtivý laskomin, upřednostnil, použitím neotřelého neologismu, dortíkový dortík. „Člověk se utíká k tautologii ze strachu, zloby nebo smutku, když nemůže najít vysvětlení,“ píše Sartre v *Náčrtu teorie o citech*, a Barthes píše ve svém díle *Mythologies*, že „v tautologii je dvojí vražda: je zabíjeno racionálno, protože se protiví; zabíjen je i jazyk, protože zrazuje.“

Göran Persson používá i termín polopodvod, halvfiffel. Patrně myslí neukončenou vychytralost. Asi jako poločas.

Eyvind Johnson dostal cenu De Nios (Cenu Devíti), byl členem Švédské akademie a od ní též dostal Nobelovu cenu za literaturu. Prý se dokázal dolhat k pravdě.

„Lhať, tož to ani nelžu, enem se může stať, že někdy povím tej pravdy trocha víc,“ připouštěl Janne Vängman ulhaný vypravěč v oblíbených rozmluvách od Johana Rudolfa Sundströma.

Persson nikdy nic podobného nepřipustí. Ačkoli jeho matka, beroucí syna pod křídla mateřské ochrany, prý řekla, že to pozná na Göranových očích, když lže. Stefan Grudin to v televizi komentoval tím, že se to pozná podle Perssonových úst. Lže, když se hýbou.

Bylo to veselé, ale skutečně tragické. A víc, než si to v každodenním běhu věcí uvědomuješ. Pár dní před volbami do Riksdagu v září 1998 prohlásil sebejistý bos Persson, že chce dát svou růži do stejné vázy, kam Lennart Daléus dá svůj jetelový čtyřlístek. (Pozn. překl.: Růže je symbolem sociálních demokratů a jetel symbolem Strany středu, švédských agrárníků.) Persson se pokušel získat spojenectví této strany pravého středu. Ať Daléus jakkoli od něj odvracel obličej, syn Thomase Perssona Göran nepřestal na Daléa dorážet. Pro syna Thomase Perssona Görana může totiž i jasně pronesené „NE!“ být naprosto souznějícím s lahodným „ano“, protože vychází

z vlastního jazykového úzu a své vlastní nemorálky. Proto mohl Daléovo odmítnutí odbýt svým „uvidíme!“

To opravdu katastrofální na tom je, že činy i mnohem morálně stabilnějších osob než je Lennart Strany středu, jsou často řízeny vědomě i podvědomě očekáváními okolí. Arogantní „vůdce“ a „otec vlasti“ užívající lež jako pracovní nástroj může už jen tím, že je viděn doma i v zahraničí jako kariéristický vzor, morálně zkazit celý národ a zbavit ho cti (a svědomí).

Móhandás Karamčand Gándhí byl svým lidem zván „mahátma“, tedy „velký duch“ a „bápú“, tedy „otec“. Pravda byla centrálním pojmem myšlenkového světa bápúa. Švédská Nationalencyklopedi to popisuje takhle: „Byla pro něj vesmírným zákonem a jedinou existencí, vše ostatní pro něj bylo jen zdánlivě přítomné. Přirozeností jsoucna je láska, kdežto pro nepravdu a neskutečno je přirozené násilí. Gándhího závěry se staly základem jeho agitačních tezí: dokud budou Indové sledovat pravdu, nemohou být přemoženi. Vítězství nad nepravdou lze dosáhnout je odmítnutím spolupráce s ní. Gándhího politická strategie budovala na silné organizaci (INC), na symbolech, jimž lidové masy rozuměly, a na konkrétním programu činnosti. Metody, jež měly přinést Indii samostatnost (swaraj) bylo pokojné odmítnutí spolupráce (satyagraha), zůstat u pravdy a držet se jí, nenásilí (nahimsa) a sebezásobení, sebeuživení (swadeshi) vlastní země a blahobyt pro všechny (sarvodaya). Nespolupráce zahrnovala bojkot všeho britského zboží, úřadů, soudů a škol, armády a politických voleb a shromáždění. Nenásilí lze rozšířit na neposlušnost, jež spočívá v odmítnutí jednat dle nespravedlivých zákonů a odmítnutím platit daně. (…)“ Přečti si *Mé pokusy s pravdou* od Máhátmy Gándhího a knihu *Mahatma Gandhi: A Biography*, jejímž autorem je B.R. Nanda, a seznámíš se nejen s Gándhím a jeho bojem za humánnější svět, ale i s Göranem Perssonem a jeho způsobem, jak se vypořádal s touto životně důležitou otázkou. Není divu, že ani já ani ty nenazýváme Görana Perssona „velkým duchem“ nebo „otcem“.

Švédi mají prvenství v dlouhé řadě všeličeho. V první řadě v rasové biologii. Švédský antropolog Anders Retzius uspořádal roku 1840 lidské rasy podle cefalického indexu a jeho syn, Gustav Retzius, 18 let člen Švédské akademie, třiadvacetkrát nominovaný na Nobelovu cenu za fyziologii a medicínu, vyzkoumal, že Švédi jsou nejhomogennější národ ze všech evropských národů, s 87 % dolikocefalových, dlouhohlavých a jen 13 % brachycephalových tedy krátkohlavých. Švédsko má prvenství i ve vládou nucených sterilizacích, aby tak uchránili Švédsko a Švédy před záhubou své neobyčejné čistokrevnosti. Toto nařízení platilo mezi lety 1934 a 1976, tedy nejdéle na světě.

Nic nechutná tak dobře jako švédské jahody, brambory, raci, ústřice, vepřové a hovězí maso, sekaná a fazole z Ölandu. My Švédi máme prvenství i v počtu

zlomených nohou u starších žen a v počtu mladistvých narkoleptiků, hlavně po tom, kdy byli svedeni a nechali se očkovat proti chřipce A/H1N1. Ishotellet, hotel z ledu, jsme také vymysleli my Švédi a exportujeme ho do celého světa. I hotel pro chlebový kvásek, ve kterém si zákazník během dovolené nebo podobně může za 200 SEK týdně dát uschovat svůj kvásek, jako by to byl jeho pes nebo kočka, je také náš švédský vynález, ale zatím se po světě moc nerozšířil.

Middagsfrid, což v češtině znamená mír při večeři, je jeden z mnoha firemních názvů služby, kdy ti za 895 švédských korun dodají zásilku surovin pro 5 večeří pro čtyři osoby i s potřebnými recepty. Prý je to velmi oblíbené a prý je to též švédský nápad.

Švédští lovci jsou prý nejlepší na světě v dopátrání ročně 50 000 v dopravě zraněné zvěře, která když se odpotácí krvácejíc do přírody, je z padesáti procent dopátrána a usmrcena.

Švédsko má jako první země na světě několik univerzitních profesur v oborech, jež v jiných zemích ještě (?) do tradičních univerzit nepatří, například profesor „v jezdeckém umění se zaměřením na drezúru“.

Švédsko jako první na světě oficiálně uznalo ”fildelning och kopiering” = ”sdílení souborů a kopírování” jako náboženství, se všemi vymoženostmi, jež Švédské království každému náboženství dává. Toto náboženství dostalo název kopimism = kopierism. http://kopimistsamfundet.se/english/ „Från alla till en och från en till alla – och sedan tillbaka – utbyte utan början och utan slut. Allt till allas glädje och allas glädje av allt.” „Ode všech jednomu a od jednoho všem – a pak zase zpět – výměna bez konce a kraje. Vše pro potěšení všech a radost každého ze všeho.”

Na 23 % všech nově utvořených milostných dvojic se setkává na internetu prostřednictvím seznamovacích webových stránek. Nikde jinde na světě se tolik párů prostřednictvím sítě neseznamuje, víc než v USA, přestože Švédsko má jen 9 milionů obyvatel. Přibližně 50 % veškerých manželství, bez ohledu na to, kde se tyto dvojice setkaly, končí rozvodem.

Uppsalskému profesorovi Torbenu Bergmanovi se už v roce 1770 podařilo oženit vodu s kyselinou uhličitou a tak svět mu může děkovat za sodovu vodu. Švédka Lisa Fonssagrives-Penn, rozená Lisa Birgitta Bernstone byla první supermodelkou na světě a Švédsko bylo i první zemí na světě, která v roce 1972 legalizovala lékařský zákrok, jímž lze změnit pohlaví. Operace stojí asi půl milionu švédských korun a je hrazena z veřejných zdrojů. Brýle si však musíš platit sám, stejně tak zubaře a veškerou jeho práci. Kolem 170 lidí ročně požádá o změnu pohlaví, ale možnost změny byla v roce 2010 schválena jen pro šedesát z nich. Třiatřicet z nich byli muži a muži dominují každoročně. Začátkem léta 2011 začala intenzivní debata o tom, zda zákon, který vyžaduje, aby ti, kteří mají povolenu změnu pohlaví, se museli rozvést (pokud jsou ženatí nebo vdané) a dát sterilizovat, má být zrušen. Je možné, že Švédsko bude první zemí na světě, kde nebude senzační udivující zprávou, že muži

rodí děti. (Matt Rice porodil už v říjnu 1999 zdravého syna, ale nevyvolalo to velkou senzaci. Jinak tomu bylo, když Thomas Beatie, který se jmenoval Tracy Lagondino, když byl ještě ženou, porodil v červenci 2008 dcerku. Dnes má Thomas tři děti, které porodil: Susan Juliette Beatie, Austina Alexandera Beatie a Jensena Jamese Beatie. I Thomas a také Scott Moore si dali změnit pohlaví a mají spolu děti Logana a Grega, které adoptovali. Avšak roku 2010 porodil Scott Moore syna. Thomas a Scott plánují více dětí a hledají vhodného dárce spermií.) U mořských koníků je to taky samec, kdo je těhotný. Do vaku, který má na břiše, samice nakladou vajíčka a on je tam oplodní a donosí.

„Lyže z dědinky Kalvträsk jsou staré 5 200 let a jsou tedy nejen o půl tisíciletí starší, než egyptské pyramidy, ale jsou samozřejmě i nejstaršími lyžemi světa“, pyšní se Västerbottens museum v univerzitním městě Umeå, kde jsem byl kulturním starostou. A poslední novinkou je, že Švédi objevili, že Ales stenar, 48 kamenů u vesničky Kåseberga, není v žádném případě podřadnou a vzdálenou příbuznou Stonehenge, ale právě naopak, Stonehenge je mladší sestra Ales stenar.

Socha Krista Spasitele, tyčící se nad Rio de Janeiro, která se od symbolického data 7. 7. 2007 řadí k sedmi novým divům světa, se ve Švédsku nenazývá Cristo Redentor ale Limhamns-Jesus, protože je vyrobena ze železobetonu, k jehož přípravě byl použit cement, vyrobený na předměstí Malmö, v Limhamnu. Opera v Sydney je celá pokryta 1 056 000 glazurovanými dlaždicemi, vyrobenými ve švédské továrně Skrombergaverken. Stavba této opery byla oficiálně dokončena v roce 1973, ale ve skutečnosti není dodnes úplně dokončena, protože tyto švédské dlaždice touží po domově a se střechy opery padají. Nejsem si tím stoprocentně jist, ale když jsem byl v Sydney naposled, slyšel jsem, že se tyto švédské dlaždice vyměňují za dlaždice jiné národnosti.

Slyšel jsi někdy výraz „det svenska modeundret“ a „det svenska hårdrocksundret“? Možná ne švédsky. Tedy v českém překladu: „švédský módní zázrak“ a „švédský zázrak hard rocku“. Ne? Ani stokrát a ani jednou? Tím se netrap. Není to proto, že by v Česku a na Slovensku byla cenzura, která se všestranně snaží, aby tato termíny do Česka a Slovenska nepronikly. V Maďarsku a v USA a v Botswaně a a a a a a a a a a a je tomu tak úplně stejně. A přes to, že jsme o tom my Švédi přesvědčeni, tedy ne všichni Švédi, jen ti, kdo čtou noviny, poslouchají rozhlas a dívají se na televizi, že okolní jakož i vzdálený svět je úplně pohlcen švédským módním, švédským hardrockovým a vícero jinými švédskými zázraky. Že jsi slyšel o H&M, Hennes & Mauritz, je téměř jisté a snad znáš i Acne a Odd Molly, ale tyto tři podniky, i když jsou velmi úspěšné, nejsou žádný zázrak. Nu, a pokud jde o hardrock, tak tě patrně napadne jen jedno jméno, Yngwie Malmsteen, narozený ve Švédsku, ale působící všude jinde, mezi jiným v Praze, kde společně s Českou filharmonií nahrál *Concerto Suite for Electric Guitar and Orchestra*. A dál je pravděpodobné, že si vzpomeneš i na skupinu *Europe*, která v roce 1986 dominovala na různých hitparádách se

skladbou *The Final Countdown*. Co ještě? Aha, bubeník Motörhead, Mikkey Dee se narodil v Göteborgu jakožto Micael Kiriakos Delaoglou. Co ještě? Lars Ulrich! Jenže Lars se narodil v Dánsku a od roku 1981 bydlí v USA. Basista jeho trashmetalové skupiny Metallica, Cliff Burton, je pochován ve švédském městečku Ljungby, následkem havárie jejich autobusu na turné. Možná, že si vzpomeneš, že dnes už též mrtvý a pochovaný Jon Lord hrál několikrát s pološvédskou kapelou Rhapsody in Rock, a máš pravdu, jenže ta měla a má stejně blízko k hardrocku jako například orchestr Karla Vlacha. A mimo to, Jon Lord byl Brit, znám z Deep Purple, Ashton & Lord a Whitesnake, což vskutku byla a je hardrocková skupina, i když ne ze Švédska. Nelze zapomenout na to, že Jimi Hendrix hrál skladbu Bo Hanssona & Jana Karlssona *Tax Free*, avšak to bylo v roce 1967, tři roky před jeho odletem do nebe.

Samozřejmě, že to není tak, že všechno, o čem jsi neslyšel, je buď poměrně neznámé nebo dokonce neexistující. Duchovní píseň *Ó velký Bože*, kterou ty znáš v českém překladu Karla Vaculíka, byla napsána v roce 1885 Švédem Carl Gustavem Bobergem na jednu švédskou dost známou lidovou melodii. Švédský název písně je *O store Gud* a vícero vlivných tabulek ji klade na druhé místo oblíbených hymnů všech dob, hned za John Newtonovou *Amazing Grace* / *Úžasná milost*. *O store Gud* existuje ve více než 1700 různych nahrávek ve všech možných jazycích, Elvis, ale i například Carrie Underwood, ji nahráli pod názvem *How Great Thou Art*.

Humr chycený ve Švédsku chutná nejlépe na světě. To ví každé švédské dítě. 27. září započala sezóna lovu humrů roku 2011 a cena syrového humra byla 31 600 SEK za kilo. Americký humr, mezi námi Nešvédy stejně chutný, má cenu za kilo ve výši pod 200 SEK.

„Sverige ska bli världens bästa matland“ – „Švédsko bude nejlepší zemí v oblasti jídla“, vytrubuje švédský ministr zemědělství Eskil Erlandsson pokaždé, když ho někam pozvou se nacpávat a ochutnávat a zároveň obdařit svět nějakým nesmrtelným zvoláním. A už jsme na dobré cestě: každičký Švéd, od nemluvněte po stařečka, do sebe sází 20 kilogramů banánů ročně, čímž přispívá tomu, že Švédsko je zemí, kde se jí nejvíc banánů na světě per capita, avšak země, kde banány pěstují, nejsou do této statistiky započítány. A dále pak švédští návštěvníci kin drží světový rekord, že jedí nejvíce popcornu, pražené kukuřice.

Švédi milují rekordy. Zde ti servíruju malou sbírku, kterou jsem poskládal z novinových, rozhlasových a televizních referátů. Švédové jsou nejzadluženější národ. Největší velvyslanectví na světě je švédské, v Pekingu. Vyšetřování vraždy Olofa Palmeho je „absolutně největším vyšetřováním na světě, větším než Lockeby i než vražda J.F. Kennedyho.“

Švédové konzumují nejvíc zmražených potravin (polotovarů) na světě… Ještě přijde víc švédských rekordů, už se máš nač těšit.

Dokážeš uhodnout, která potravina je ve Švédsku „Sveriges mesta mat“, což znamená, že se jí nejčastěji a nejvíc? Samozřejmě že ne, to by tu člověk musel žít,

aby věděl správnou odpověď. Nejjedenějším jídlem Švédska je salám *falukorv*. De gustibus non est disputandum / proti gustu žádný dišputát, říká jedno moudré latinské přísloví, ale můj názor na falukorv je, že se svou konzistencí podobá banánům, které Švédové jedí při každé možné příležitosti. A to je to nejlichotivější, co o tomto "mesta mat" můžu prohlásit. Podle jakési direktivy EU musí pravý falukorv obsahovat 40 % hovězího a vepřového, a jiných prasečin, jako mouky a škrobu, zbytek, což je tedy převážná většina neboli 60 %. Falešný falukorv nesmí užívat název falukorv, ale falešných napodobenin je spousta, a ty pozůstávají téměř celé jen ze zvířecích tuků, mouky a bramborového škrobu. Největší falukorv na světě byl vyroben v roce 1992 u příležitosti Dne falukorvu a měl 82,6 metrů. To je prvenství, které skoro stoprocentně nikdo a nikdy neporazí, aspoň ne mimo Švédsko.

Falun je residenčním, tj. hlavním městem kraje (léna) Dalarna, jenž sousedí a má dlouhou společnou hranici s Norskem. Falukorv se narodil ve Falunu proto se Švédi pokoušeli uvést tento salám na norský trh… Víc než jednou. A nepovedlo se jim to. Víc než jednou. Pokaždé.

Jak si Švédové takový neúspěch vysvětlují? Tu je jeden příklad. Ve Švédsku je velmi populární pomazánka Kalles kaviar. Děti se jí cpou, hned jak jsou odtaveny od prsu. "Kaviár" se prodává v tubách a obsahuje cukr, sůl, bramborové vločky a rajský protlak. Nu, a trochu uzené v cukru a soli nakládané tresky a jiker tresky tmavé. Výrobci Kalles kaviaru chtějí dosáhnout toho, aby všichni, nejen Švédi, si mohli užívat této pochoutky, pročež organizují Kalles Kaviar Cup, mezinárodní pohár ve fotbalu pro mládež. Rok co rok. V televizi pak ukazovali, jak v Japonsku dávali lidem zdarma ochutnávat kousek chleba s Kalles kaviarem. A jelikož jsou v porovnání se Švédy malí, žlutí, šikmoocí, tmavovlasí a většina z nic neumí švédsky, tak samozřejmě neumějí rozpoznat tu pravou delikatesu, ani když se jim podává zadarmo. Slušně děkují, klaní se a neochotně strkají sousto do úst a hned jak se otočí dobrosrdečným dárcům zády, "kaviár" vyplivnou. Ano, vyplivnou! Může národ být sprostější? Není se co divit, že haváre Fukušimy se stala právě jim, jako se není co divit, že boží hněv zasáhl právě Sodomu a Gomoru.

Ve Švédsku se vydává nejvíc kuchařských knih na světě per capita. Přes tři sta titulů ročně, rok za rokem a stoji nás to 300 milionů korun ročně. A připočti k tomu všechny časopisy, které servírují jídla na křídovém papíře a všechny deníky, které každou sobotu a neděli podávají přílohy s přílohami k jídlu, ty, které jsou právě v ten den nebo týden moderní, a kdyby rádio a televize zaměstnávaly stejný počet techniků jako kuchařů, pak by určitě zmizely všechny ty stále se opakující zvukové a obrazové tabulky „tillfälligt avbrott“, "dočasné přerušení" nebo „porucha“.

Jako každá echt demokracie má i Švédsko krále a královnu a kralevice a podobné hodnostáře, kteří svou usilovnou prací vedou vlast z ráje pozemského do ráje nebeského. Princ Daniel Švédský a vévoda västergötlandský, prvý manžel korunní princezny Viktorie Švédské, byl nadirigován k návštěvě USA bez své manželky a

jeho cesta byla samozřejmě detailně dokumentována, neboť co může být pro Švéda více důležité, než co dělá královská rodina, ať už dělá nebo nedělá. Jediný člověk planety Země, popisovaný ve Švédsku víc než královští garanti švédské demokracie, je Silvio Berlusconi, úspěšný italský podnikatel a politik, jenže ve Švédsku je Berlusconi nahlížen buď velmi negativně nebo ještě hůř, jelikož Berlusconi své tituly a společenské pozice nezdědil a ani se k nim nepřiženil. Ba i své peníze získal vlastním úsilím, a co může tedy být podezřelejší? Berlusconi vlastní možná víc než celá švédská královská demokracie a rozprodává o mnoho míň. Mezi jeho mnoha klenoty je i fotbalový klub AC Milano, Associazione Calcio Milan, přezdívaný il Diavolo. Švéd Gunnar Nordahl vstřelil v dresu AC Milano 221 golů, Andrej Ševčenko, druhý nejúspěšnější střelec Milana, dosáhl 175 golů na svém kontě. A Ševčenko hrál 324 zápasů za Milano, což je o 56 víc než Nordahl. Do června 2012 byl nejznámějším hráčem AC Milano znovu jeden Švéd, Zlatan Ibrahimović. V období 1999-2001 hrál Zlatan v Malmö FF, 2001-2004 byl v AFC Ajax, mezi srpnem 2004 a srpnem 2006 byl v Juventus FC, odtud ho odkoupil FC Internazionale Milano a v roce 2009 ho vlastnil klub FC Barcelona. který zaplatil za transfer 69 milionů euro. V srpnu 2010 odkoupil Zlatana Ibrahimoviće AC Milan. Roku 2011 byl Zlatan Ibrahimović se svými 750 tisíci euro měsíčně a 9 miliony euro ročně nejlépe placeným fotbalistou světa. Na druhém místě jsou Wesley Sneijder a brankář Gianluigi Buffon, kteří si vydělávají 6 milionů euro ročně.

17. července 2012 koupil Zlatana katarský sportovní businessman a president fotbalového klubu Paris Saint-Germain (PSG) Nasser Al-Khelaifi. Zlatan dostane 14 milionů euro ročně a je i nadále nejlépe placeným fotbalistou na světě.

Je to samozřejmě tak, že čím víc se o někom píše a hovoří, tím víc chybných zpráv se se o něm šíří. Berlusconi je ve Švédsku všechno negativní, co si člověk dokáže vymyslet, ale ta nejzajímavější nesprávnost o něm je ta, že i po letech negativního psaní o něm se i známým novinářům daří tvrdit, že Berlusconi je prezidenttm Itálie. Berlusconi byl předseda vlády, italsky = presidente del consiglio. Prezident Italské republiky / presidente della repubblica je od května 2006 a dalších sedm let Giorgio Napolitano.

12. listopadu 2011 Berlusconi odstoupil z funkce předsedy vlády. Kdo ho nahradí pro nejdůležitější konverzační téma ve Švédsku? Kdo by mohl být tak úspěšně využit pro zakrytí toho, co by se diskutovat ve Švédsku mělo? Možná Izrael, možná Alexandr Lukašenka, možná Putin. Ne, ne Putin. Toho se bojíme. Zatím však není kam pospíchat. Švédsko totiž ví, že Berlusconi bude věnovat veškerou svou energii k pronásledování všech těch, kdo ho zradili, což znamená hodně tiskařské černi a diváckého a posluchačského času.

27. října 2011 ukazovaly největší švédské televizní noviny Rapport – ale pravděpodobně byla stejná reportáž roztrubována všemi masově komunikačními prostředky – že Daniel Švédský během svého 12denního turné navštívil nějakou

americkou základní školu svého 12denního turné, aby Američany naučil správně a dobře jíst. Že my Švédi chceme pomáhat celému světu a naučit jeho obyvatele správnému jídlu, je pouze pozitivní a je dobré, že jsme se hned od začátku zaměřili na USA. Princ Daniel není princem od narození, původně byl majitelem jednoho fitness centra a osobním trenérem princezny Viktorie. Toto míšení modré krve s jinak zbarvenou není úplně neproblematické – Strindbergova tragédie *Fröken Julie* / *Slečna Julie* z roku 1888, v níž zámožná Julie svede svého sluhu Jeana, se hraje ve Švédsku nejčastěji ze všech možných divadelních her a je i nejčastěji zfilmována – a tak je třeba švédskému lidu dokázat, že Strindberg se mýlil a Danielův původ je pro Švédsko velmi užitečný. Rapport ukazoval, jak je americkým dětičkám servírován švédský oběd ve chvíli, kdy Daniel s natrénovaným úsměvem přihlíží celé parádě, a potom se žurnalisti pustí do rozhovoru se zkušebními školními morčaty, zde se musí dokázat, že švédská kuchyně je nejlepší a že náš princ Daniel k tomu přispěl. „It's naughty!“ vyhrkne jeden černoušek, a to není úplně pozitivní výrok. Tak se žurnalista ptá jednoho, druhého, tentokrát jednoho děvčete, aby obě pohlaví byla spravedlivě reprezentována. „I don’t liked fish, it's very naughty!“ odpovídá i tato nevděčnice, kterou by taky měl život potrestat a nechat ji jíst pizzu a americké stejky až do konce života. Žurnalista se teď znovu obrací na chlapce, který tvrdil, že jídlo bylo naughty a nutí ho sníst kus ryby. „It’s good for you! It’s fish! It’s salmon!“ poučuje švédský žurnalista, a chlapec žvýká a žvýká a odpovídá: „Stil naughty!“

Je podstatně lehčí najít v Třeboni člověka s přesvědčením, že Opatovický rybník ukrývá největší naftová ložiska na světě, než najít Švéda, který by nebyl přesvědčen o tom, že například švédské jahody jsou očividně nejlepší na světě, což znamená, že jsou červenější, sladší, chutnají lépe, jsou větší, mají lepší konzistenci a obsahují víc vitaminu C a důležitých karotenoidů. Se švédským Midsommarem, svátkem letního slunovratu, tvoří jahody přinejmenším stejně silné spojení jako atomy vodíku a kyslíku ve vodě. Jahody v tomto období prodávají všude. V obchodech a před obchody, u benzínových pump a na promenádách. Každý kupuje jahody a výlučně pouze švédské. A přes to všechno se prodají i všechny jahody dovezené z Belgie, Španělska, Turecka, Polska, Egyptu, Německa a Itálie, a těch je hodně. A to proto, že nikdo, ba ani cvičení státní a komunální speciální jahodoví kontroloři nedokážou posoudit, které jahody jsou importované a které jsou naše, ony ve všech kategoriích vítězné. Jediný jistý způsob zjištění národnosti jahod je poslat je do Německa na izotopovou zkoušku a pokorně čekat 4 týdny na odpověď. A jelikož tato zkouška není úplně zadarmo, nedělá se přehnaně často. A prodavači jahod nejsou spadlí z jahody, vyzrají na zákazníka a prodávají své jahody, které letěly do Švédska letadlem a zákazník je tedy hodnotí jako méněcenné, za stejnou cenu jako „značkové“ švédské.

V sebepřeceňování jsou Švédové nepřekonatelní. Příkladů bych mohl uvést tolik, že by to stačili na jednu zvláštní knihu. Tady je jeden a pak ještě jeden a ještě jeden. Že „Stockholm är världens vackraste huvudstad“, Stockholm je nejkrásnější hlavni

město na světě, slyšíš a čteš neustále. Ale jak přesvědčit člověka, který sotva viděl Prahu nebo Budapešť nebo Paříž nebo Londýn nebo Kodaň, že tato města mají něco do sebe? A jak se závodí v kráse města? Jaká jsou kritéria? Počet parků? Vzhled domů a ulic? Existují nějaké oficiální soutěže mezi městy, o kterých já nevím? Věděl jsi, že stockholmani jsou nejtetovanějšími lidmi na světě? Ne? Ani já ne. A ani nevím, kdo tento velice potřebný statistický research vykonal a jak. Kladením otázek, nebo že by vybrané objekty musely předvádět svá tetování?

The SkiStar Swedish Open in Båstad je nejlépe organizovaný tenisový turnaj na světě, pokud se dá věřit Sveriges Radio, a je-li takový zdroj informací, jemuž se dá věřit za všech povětrnostních předpovědí, pak to musí být Sveriges Radio.

27.5.2012 nám pověděly státní televizní noviny Rapport, že Malmö je jednou z nejvíce rostoucích metropolí na světě. Delhi má přes 22 milionů obyvatel, Malmö, se všemi možnými předměstími jich má kolem 300 tisíc, tedy 120krát míň než Tokio se svými 36 miliony obyvatel. Pravděpodobně má 100 tisíc měst ve světě víc obyvatel než Malmö a je téměř jisté, že každé z nich roste víc než Malmö. Jestli Malmö drží v něčem rekord, pak je to v tom, že už od roku 1994 ho vede sociáldemokratický boss Ilmar Reepalu, takto známý antisemita, že dokonce The White House / Bílý dům, se cítil povinen vyslat Hannu Rosenthal, diplomatku a ředitelku The Office to Monitor and Combat Anti-Semitism, což je součást The Bureau of Democracy, Human Rights and Labor Affairs na ministerstvu zahraničí USA, aby si s Reepalu promluvila.

Mezi Švédy koluje názor nebo spíš mylný názor, že příslovce „lagom“ (uměřeně, akorát, středně) je ve švédském jazyce unikátní a následkem toho tedy postrádá ekvivalent ve všech jiných jazycích. Nedokážu si představit jediný živý nebo mrtvý jazyk, který by postrádal možnost vyjádřit totéž, co švédské „lagom“, ale slovo „lagom“ přispívá k ilustraci toho, oč v moderním Švédsku jde: Švédsko je země superlativů, ale i protikladem toho, a to zároveň. Vysvětlení je tady: My Švédové se musíme cítit nejlepší i v průměru, „lagom“, což znamená všechno jiné jen ne nejlepší (nebo nejhorší). Dánové a Norové říkají Švédsku „mellanmjölkens land“, země středně tučného mléka, tedy země průměru, a my sami flirtujeme s myšlenkou, že jantelagen, zákon Jante, je něco specificky švédského, i když totéž o Jante tvrdí i Dáni a Norové. Aksel Sandemose, který formuloval tento zákon v roce 1933 v knize *En flyktning krysser sitt spor / Uprchlík kříží svou stopu*, se narodil v Dánsku jako Axel Nielsen a jako 31letý se odstěhoval do Norska, odkud pocházela jeho matka. Během druhé světové války Sandemose přesídlil do Švédska, pak zase nazpět do Norska a zemřel v Kodani. Sandemose dal zkrátka svým stěhováním šanci Norům, Dánům i Švédům, aby ho pojali za svého. Sám se vyjádřil, že zákon Jante je aplikovatelný na každou společnost, a každý, kdo žil v „komunistické“ společnosti, je určitě ochoten přísahat, že tato pravidla byla součástí bible názorového trýznění komunismu. A právě v tom vězí paradox švédské kultury: na jedné straně jsme my

Švédi vybádali, že nordická rasa je rasou ras, a na druhé straně se rádi tváříme, že jsme jen jako každý druhý. Na jedné straně je všecko švédské to nej nej, a na druhé straně Prokrustova lože je ten nástroj, kterým my nejčastěji utváříme každého.

V červnu 2012 byla v Polsku a na Ukrajině uspořádána mistrovství Evropy mužů ve fotbalu. Už koncem dubna začaly některé obchodní sítě s elektronikou prodávat nejposlednější televizní přístroje v reklamní kampani, že kdo koupí tento zázrak před zahájením mistrovství, dostane celou cenu zpět, když Švédsko vyhraje celé mistrovství A věřte nebo nevěřte, televize šly na dračku, jako kdyby Polsko a Řecko a Rusko a Česko a Holandsko a Dánsko a Německo a Portugalsko a Španělsko a Itálie a Irsko a Chorvatsko a Francie a Anglie a Ukrajina se chystaly vyslat na mistrovství svůj čtvrtořadý záložní tým a mistrovství bylo už předem rozhodnuto. Dokonce i po prohraném prvním zápase Švédů proti Ukrajině, i tehdy 16 % tipujících sázelo své peníze na švédské prvenství. Je v tom něco naivně náboženského. Ve Švédsku, pravděpodobně víc než jinde, se věří, že úspěch rodí úspěch a že očekávání jsou stejně potentní jako sám úspěch... není to patetické? (I druhý zápas šel k čertu, Anglie vyhrála a tím bylo Švédsko z turnaje vyřazeno.)

A kdo by si nepamatoval fiasko, když tehdejší předseda vlády Göran Persson a polovina jeho vlády přiletěli do Jižní Afriky, aby imponovali Jihoafričanům a mohli jim víceméně vnutit JAS 39 Gripen, letadlo, které je dokonce v Česku spojeno s úplatky a jinou špinavou hrou. Pronajal se stadion pro 30 tisíc diváků a tam měli Jihoafričani možnost seznámit se se švédskou hudbou, jako například se zpívajícím nigérijskošvédským Dr. Albanem Nwapou. A teď přijde malý kvíz: Uhádni, kolik Jihoafričanů přišlo na tento koncert, který měl podle plánu bavit 30 tisíc lidí. V ten den nepršelo, nebylo přílišné horko, nebyl žádný státní ani náboženský svátek, pracovníci veřejné dopravy v Johannesburgu nestávkovali, nikdo nestrhával plakáty, žádné velké sportovní mistrovství se nekonalo... a Johannesburg i s předměstími má víc než 13krát víc než Malmö, tedy téměř 4 miliony. Dám ti tři alternativy. 21 252, 5 014 a 3. Ano uhádl jsi. Jen tři přišli a dodnes se neví, zda zůstali na celý koncert.

„První transplantace dělohy na světě.“ „Příští rok plánují lékaři Sahlgrenské univerzitní nemocnice v Göteborgu první transplantaci dělohy na světě.“ Toto jsou titulky rádia, televize a novin, které od roku 2007 vytrubují, jací jsme to my Švédové chlapíci. Od léta 2011 se tato plánovaná novinka stala ještě intenzivnější. Proč je pro Švédy tak důležité radovat se předem, do zálohy? Možnou odpovědí je, že je to jediná možnost, jak se radovat vůbec. A stejně jako tomu bylo s umístěním na mistrovství Evropy v Polsku a na Ukrajině, tak i toto prvenství ostrouhalo. Stačilo si to nagooglovat. Tam se člověk mohl obeznámit s tím, že transplantace dělohy se konala už v roce 2006, kdy 46letá žena darovala dělohu 26leté ženě v Saudské Arábii. V květnu 2012 udělil Úřad pro přezkum etiky, Etikprövningsnämnden, povolení k transplantacím dělohy v Göteborgu, a po poukázání na to, že Saudská Arábie už

byla první, svedlo se vyjádření k tomu, že Švédsko bude první v Evropě. I to by byl bezesporu dobrý rekord, kdyby to tak bylo i ve skutečnosti. V Turecku transplantovali dělohu už v roce 2011.

Nikdo neodvede tak kvalitní práci a tak rychle a finančně efektivně jako Švéd. Kolikrát se s tímto mýtem za den setkáš? Jednou, dvakrát? OK, dejme tomu, že ne víc než třikrát. Co na tom, jestli to odpovídá pravdě? A kromě toho, i kdyby to nebyla stoprocentní pravda v každém daném okamžiku, proč si toho vůbec všímám? Protože znám v tomto postoji onu nafoukanost ČSSR, která se přičinila o to, že se půl industriálního světa dívalo na ČSSR jako na lacinou a zaostalou zemi, kdežto tam vládla nekritičnost, spokojenost, neambicióznost a skutky nepodložená nafoukanost a do očí bijící zaostalost, což obojí bylo stránkami jedné mince. A přestože jsou Švédi nejlepší pracovníci, ukazovala švédská televize SVT v květnu 2012 reportáž o rumunských dělnících ve Švédsku, kde se vyslovili švédští pracovní předáci a podnikoví šéfové o výkonech Rumunů. Kromě takových rumunských předností, z nichž mohli švédští zaměstnavatelé těžit, jako jsou velmi dlouhé pracovní dny bez zvláštní odměny, práce o svátcích a víkendech, neexistence jakékoliv kritiky a odborové práce, přijímání v podstatě jakýchkoli podmínek, vděčné vykonání skutečně jakékoli práce, i té nejšpinavější a nejnebezpečnější, zaznělo, že každý Rumun vykoná práci za tři Švédy. Každý Rumun. Jinak řečeno, 20 Rumunů vykoná stejnou nebo lepší práci než 60 Švédů.

Teď bys možná předpokládal, že tohle byla reportáž, která mohla změnit názor jiných Švédů na pracovní přistěhovalectví, že například tihle Rumuni mohli sloužit jako příklad a vyvolali u svých švédských spolupracovníků snahu vyrovnat se v kvalitě a časové efektivitě a tím i ekonomicky výnosnější práci. To se však nestalo. Namísto toho brali tyto efektivní a zodpovědné pracovníky jako ty, kdo svou efektivitou kazí podmínky švédských pracovníků. Není divu, že přistěhovalectví není příliš vítáno. (Na vícero místech se zmiňuju o tom, že švédské výrobky, ať už průmyslové, živočišné nebo rostlinné, jahody, okurky, jablka, brambory, mléko, mouka, maso všeho druhu a tak dále, jsou podstatně dražší než dovážené, přestože cena těch dovážených je zatěžována cenou dopravy. A to platí nejen pro produkty ze zemí s lacinou pracovní silou, jako jsou některé asijské, africké a střední Amerika, ale i ze zemí s dražší pracovní silou než švédskou, například Dánsko, Německo, Francie, USA. Efektivita, nebo lépe řečeno neefektivita švédského zaměstnance je jedním z očividných důvodů tohoto jevu.)

Já sám jsem přistěhovalec a jsem si dobře vědom, že práce pod hrozbou vypovězení ze země zdraví psychickému a fyzickému příliš neprospívá, souhlasím s tím, že zaměstnanec by měl mít právo na přiměřený plat, dobré pracovní podmínky, náhrady za dovolené, osmihodinový pracovní den, uzákoněné přestávky na svačinu et cetera. Zaměstnanec má však také povinnosti a závazky vůči své práci, zaměstnavateli, spoluobčanům a své společnosti, chci říct demokratické závazky. Jak to

třeba říkal John F. Kennedy ve své inaugurační řeči v lednu 1961: „Ask not what your country can do for you, ask what you can do for your country.“

Nestačí, že my Švédi jsme ve svém světě představ nejlepší ve většině všeho včetně angreštu, ale když děláme interview pro rádio nebo televizi, tak se ve výběru dotazované oběti nespokojíme s „jakýmkoliv“ odborníkem, nýbrž rádio a televize vždy a bez výjimky tvrdí, že se jedná o vedoucího a absolutně největšího experta v oboru, který je mimo jiné znám tím, že nikdy žádná interview nedává, mimo tedy do švédské televize nebo rádia. (Manipulování čtenáře, posluchače a diváka nemá konce ani kraje. Každý interviewovaný je tu expert a/nebo „legenda“ a všechno, co tento někdy spravil, dostává přezdívku „kult“, i když se pod tímto pojmenováním téměř bez výjimky skrývá něco, co propadlo u publika tak, že se to muselo stáhnout z trhu během 64 hodin.

Švédi jsou přesvědčeni a věří tomu, že švédská veřejně právní média jsou nejlepší na světě, s nejlepším výběrem zpráv, informací a divadelních představení a předpovědí počasí a tak do nekonečna a dál, že jsou nejsvobodnější na světě, že o nich nikdo nerozhoduje kromě diváků a posluchačů. Ani se tomu nedivím. Vždyť i ty bys uvěřil, že zeměkoule je středem vesmíru, kdybys to slyšel od rána do večera a jinou informaci bys nedostal. Jednou jsem tohle podotkl jednomu svému spolupracovníkovi, že my posluchači a diváci jsme každý boží den nacpáváni touto dezinformací nejmíň osm až desetkrát, a on odpověděl ano, ale že trochu přeháním, že to pravděpodobně není víc než třikrát či čtyřikrát denně. Pak mi řekl, že po tom, co jsme o tom mluvili, si toho začal víc všímat a že jeden den napočítal, že se ono heslo opakovalo v rádiu a televizi 19krát.

Je to nezávislá a svobodná televize, ty rozhoduješ... to je ta mantra, která se opakuje a opakuje, a nevím proč? Co se tím chce dosáhnout? A kdo tu nekonečnou kampaň organizuje?

Ve švédském veřejnoprávním rozhlasu existuje něco, čemu se říká Sveriges radios romanpris / Cena švédského rádia za nejlepší švédský román roku, a to zvláštní na této ceně je, že ji neudělují odborníci, nýbrž my posluchači, my laici. Každý kdo chce, se může přihlásit a vyvolení odborníci vyberou sedm lidí, kteří tvoří tuto porotu laiků a která během několika týdnů v rozhlasovém vysílání diskutuje o oněch 6 románech, které jim odborníci předloží. Program Sveriges radios romanpris dostal víckrát takzvanou Ikarospriset, cenu udělovanou klubem Publik service (Veřejnoprávním klubem), tedy samým sebou. Takto zní motivace toho, proč si sami udělují cenu: „Program, který posluchači a čtenáři berou vážně a který přináší obraz mnohoznačné důležitosti literatury pro život lidí. Sveriges Radios Romanpris je služba veřejnosti toho nejlepšího zrna.“ Ikarospriset a všechny ostatní ceny, které Švédská rádio, SR, dostává, anebo lépe řečeno si samo uděluje, jsou samozřejmě součástí stejné kampaně, kterou v tomto odstavci popisuju. V novinách Dala-

Demokraten jsem napsal článek o podvodu, kterým je Sveriges Radios romanpris a zakončil jsem ho větou: „Románová soutěž švédského rádia, jako vícero podobných kulturních akcí, je dohodnuta předem, fair chance není nic jiného než falešná hra.“ Článek vyšel v papírových novinách i na webových stránkách Dala-Demokraten. Viz http://www.dalademokraten.se/Opinion--Kultur/Kultur/2012/04/16/Romanpriser---ett-spel-for-gallerierna-/?print=true.
Mimo to jsem ho zaslal vedení SR a několika známým kulturním novinářům. Nikdo nereagoval, protože klasickým švédským přístupem je: nebudeme o tom mluvit!!!! To je ten nejefektivnější přístup, jak potlačit jakoukoliv kritiku. Jedině časopis Tidningen Kultur zveřejnil jednořádkové komuniké „Kristianu Lundbergovi byla udělena cena Sveriges Radios Romanpris 2012 (Vladimir Oravsky měl pravdu)“, jako následek toho, že jsem jim ještě před uveřejněním výherce zaslal svou obžalobu o podvodě a na základě řady důkazů odhalil výherce, který prý měl být až do zveřejnění znám jen porotě. Viz http://tidningenkulturen.se/artiklar/ess-mainmenu-57/religion-mainmenu-133/11640-kristian-lundberg-tilldelas-sveriges-radios-romanpris-2012-vladimir-oravsky-hade-raett.

Slogan „Ty rozhoduješ” zůstává i nadále pravdivým, jen škoda, že ho nikdy nevysloví vcelku, s onou poctivostí, kterou kdysi vyslovoval Henry Ford: „Any customer can have a car painted in any colour that he wants so long as it is black“.

Ve Švédsku má člověk právo nejen na vlastní názor, ale taky na vlastní vymyšlená fakta. Názory i vybájené vymyšlenosti jsou pak prezentovány jako univerzální pravda.

Na začátku této stati jsem psal o švédské velmocenské době, kterou Nils Johan Nordström nazval „gótským historickým romantismem“, podle níž bylo Švédsko pravlastí civilizace, pramatkou všech evropských národů a kultur a švédština sama prajazykem, který měl svého vlastního Goliáše v Olofu Rudbeckovi starším. Zmiňoval jsem jeho tlustospisy, které chtěli přesvědčit svět, že to, o čem Platón psal jako o „mystickém ostrově“ Atlantidě, bylo totožné se Švédskem. Psal jsem, že jeho důkazní materiál má nejméně 102 podobností a shod mezi těmito záviděníhodnými zeměmi... Pravděpodobně nějaký ten Švéd podezřívá, že Rudbeckovým neoddiskutovatelným argumentům se přece jen nepodařilo přesvědčit celý svět, že každý jiný národ má ve Švédsku vidět počátek a kolébku lidské civilizace a navíc i její kojnou, a proto se v posledních letech hledají nové a nové argumenty, které toto mohou potvrdit a do tabule o civilizačním vývoji lidstva navždy vytesat. Lyže z dědinky Kalvträsk, „půl tisíciletí starší než egyptské pyramidy“, jsou přesvědčivými svědky.

Všechno výše uvedené jsou oficiální rekordy, kterých dosáhla Švédská společnost a dají se najít v mnoha tabulkách, statistikách, encyklopediích, museích a školních učebnicích. Ale je toho víc, co je pro švédský nacionalismus stejně vzácné jako

anabolické androgenní steroidy pro některé kulturisty a atlety. Švéd Kurt-Göran Lönnblad byl masérem v legendárním Mandarin Oriental Hotelu v Bangkoku a masíroval Elizabeth Taylorovou, Goldie Hawnovou, Sally Fieldsovou a Michaela Jacksona a nevěřím, že existuje Švéd, který se ze státních médií nedoslechl o tomto švédském přínosu světové kultuře. Do Švédska adoptovaná Anna Åberg se narodila v Polsku a většinu svého života strávila v USA, ale my Švédi jsme ji přivinuli k srdci, protože byla vdaná za samotného Paula Anku a byla tedy jednou ze švédských „hollywoodských žen“. I slavný fotograf Irving Penn byl jistý čas ženatý se Švédkou, kterou zmiňuji na jiném místě v této kapitole. No a co by byl Sammy Davis, Jr. bez své švédské ženy May Britt Wilkensové? O Rogeru Moorovi by se dalo psát a psát. Švédská Wikipedia však nedokáže odstoupit od důležité skutečnosti, že čtvrtá manželka Rogera Moora je Dánka Christina Tholstrup, narozená, inu kde jinde než ve Švédsku. Varenagh Aznavourian, známý pod jménem Charles Aznavour, je ženat od roku 1968 se Švédkou Ullou rozenou Thorsell, to koukáš. A víš, odkud pocházela matka Raye (Douglasa) Bradburyho? Přece ze Švédska, a jmenovala se Ester Maria Moberg. A zrovna tak matka světoznámého argentinského filmového režiséra, producenta a scénáristy Leopoldo Torre Nilssona se narodila ve Švédsku. Anne-Louise Germaine de Staël-Holstein (Madame de Staël) měla švédské občanství, jelikož se vdala za švédského diplomata Erika Magnuse Stael von Holsteina. Děd královny Noor Jordánské se jmenoval Franklin Elvin Carlquist a její matka sa jmenovala Doris Carlquist, takže královna Noor je potomkem Švédů…

Toto vše my Švédové známe stejně dobře jako datum svých narozenin a dne, kdy jsme se poprvé rozvedli.

Že Lenin byl z jedné osminy Švédem a z jedné čtvrtiny Židem, Švédové vědí. Já to nevěděl, ač jsem byl jako žák základní školy nucen frekventovat Leninovo muzeum v Bratislavě.

Michael Kors, jeden z nejbohatších současných módních návrhářů, se narodil jako Karl Anderson, Jr. To jsi nevěděl? Co vlastně čteš?

Víš například, že James Henrik Daniel Sundquist Hendrix je syn Jimi Hendrixe? O tom jsi nevěděl? Ptám se ještě jednou: Co ty vlastně čteš?

A naše švédská sláva nekončí ani tady. Který Švéd by nevěděl, že Brian Jones, zakladatel The Rolling Stones, měl v době, kdy byl zavražděn Frankem Thorogoodem, švédskou družku, Annu Wohlin, a že Bill Wyman, též od The Rolling Stones, měl švédskou nevěstu z Västeråsu. Jmenovala se Astrid Lundström, ale tu roku 1983 vyměnil za 13-letou ”Mandy” Smith. Jemu bylo 47. Multimiliardář a vesmírný turista Charles Simonyi má za ženu Švédku Lisu Persdotter. Clarence „The Big Man“ Clemons, Jr. byl ženatý 5krát, jedna z jeho žen, Christina Sandgren, byla Švédka. Will Ferrell je ženatý se švédskou herečkou Vivecou Paulin a jsem přesvědčen, že neexistuje Švéd, který by nevěděl skoro všecko o svatbě Tigera Woodse a Švédky Elin Nordegren roku 2004, o jejich manželství a rozvodu v srpnu

2010. Švéd Dolph Lundgren byl jeden čas nejvíce znám jako bodyguard a přítel Grace Jonesové. Ale Dolph je vskutku i velmi úspěšný sportovec, dobrý herec a šikovný businessman. Geena Davis dostala roku 1988 Oscara za roli ve filmu The Accidental Tourist / Náhodný turista a od té doby je každému jasné, že pobývala ve Švédsku jako výměnná studentka. „Rodiče pradědečka z otcovy strany Larry Hagmana byli Švédové," oznamuje švédská Wikipedia a pokračuje: „Larry Hagman měl za ženu Švédku Maj rozenou Axelsson. S ní měl děti Prestona a Kristinu." Švédská Wikipedia nás taktéž učí, že Uma Thurman „má švédský původ prostřednictvím otce babičky z matčiny strany, disponenta gumárny v Trelleborgu Alberta Emila Fredrika Holmquista (1872-1947), narozeného v Landskroně." Fotbalista Luis Figo má děti se švédskou modelkou Helen Svedin. Světově proslulá rakouská fyzička Lise Meitner měla milostný vztah s Evou von Bahr, jinak neznámou docentkou experimentální fyziky. Z tohoto vztahu ovšem žádné děti nevznikly. Le Corbusier měl dlouholetý nemanželský vztah s bohatou Švédoameričankou Marguerite Tjader Harris, spoluautorkou knihy Birgitta of Sweden: Life and Selected Writings. Kofi Annan má za ženu Švédku Nane rozenou Lagergren, příbuznou Raoula Wallenberga. Princezna Christina, nejmladší sestra krále Carla XVI. Gustafa, je kmotrou Olava Næsse, více známého jako Evan Ross, což je syn Diany Ross a Arne Næsse. Od roku 1950 až do své smrti v srpnu 1967 měl Ilja Erenburg milostný vztah s Liselotte Mehr, ženou (nechvalně) známého švédského sociálního demokrata Hjalmara Mehra, ménage à trois, do níž byl Hjalmar chtě nechtě vtažen a musel ji akceptovat.

Cat Stevens, rozený jako Steven Demetre Georgiou, dnes vystupující pod jménem Yusuf Islam, má švédskou matku a je nepochybné, že bez ní by hudební svět byl navěky ukrácen o Cata Stevensa...

Manželka velikáše amerického filmu, producenta a businesmana Boba Shayeho, je Švédka Eva, rozená Lindsten, neteř (dcera bratra) Ainy Erlander, čili manželky Tage Erlandera, švédského předsedy vlády během celých, věř či nevěř, 23 let bez přerušení (11. říjen 1946 – 14. říjen 1969). Shaye produkoval kromě mnoha jiných filmů i téměř nekonečnou sérii filmů pro kina a televizi, kde vrahem je charakter Freddy Krueger. Ta začala filmem *A Nightmare on Elm Street* / *Noční můra v Elm Street*. Od roku 1984 až do roku 2003 byl Freddy Krueger ztvárňován Robertem Englundem, který se sice narodil v Kalifornii, ale má švédské předky. Bob Shaye je však spojen i s československým světem filmu, jelikož začal svou filmovou kariéru velmi úspěšnou distribucí československých filmů v USA.

Carin Axeline Hulda Fock se provdala za držitele zlaté olympijské medaile v gymnastice Nilse Gustafa von Kantzowa, ale když se setkala s pilotem Hermannem Wilhelmem Göringem, který se dokonce znal se švédskou královskou rodinou, stala se z ní Carin Göring, a jak ona tak Herr Göring se nechali vydržovat jejím prvním manželem. Nacistka a silně antisemitská Frau Carin Göring umřela ve Švédsku v říjnu roku 1931 nedaleko „Versailles Severu", královského letního zámku

Drottningholm. V roce 1934 ji Göring dal převézt na své reprezentační venkovské sídlo pojmenované jejím jménem, Carinhall, a rok nato se oženil s německou herečkou Emmy Sonnemann. Svědkem na svatbě byl sám Hitler. Rok před svou sebevraždou roku 1946 dal Göring vyhodit Carinhall do povětří, aby se nedostala do barbarských sovětských rukou. Carin Göring byla znovu pochována, už potřetí. Sověti však našli její tajný lesní hrob, prý ho zneuctili a převezli paní Göring na jiné místo v DDR. Roku 1951 byly pozůstatky paní Carin Göring zkremovány pod cizím jménem a převezeny do Švédska, kde byly znovu pohřbeny nedaleko Drottningholmu.

Heinrich Heine našel svou múzu v La Mouche (Elise von Krienz), Francesco Petrarca ji nalezl v Lauře (Laura de Noves), Dante Alighieri ji viděl v Beatrice (Beatrice Portinari), Hugo Wolf v Melanii Kochertové, Petrus de Dacia měl Kristinu av Stommeln, Gustav Klimt, Oskar Kokoschka, Walter Gropius, Alexander Zemlinsky, Max Burckhard v Alme Mahler-Gropius-Werfel, Søren Kierkegaard v Regině Olsen, Paul Eluard, Max Ernst a Salvador Dalí v Rusce jménem Елена Ивановна (Димитриевна) Дьяконова / Helena Dmitrievna Deluvina Diakonova, Leonardo da Vinci v Gian Giacomo Caprotti, známým pod jménem Salaì, čili „nečistý“, Gaius Valerius Catullus v Lesbii čili Claudii Metelli. Švédka Britt Ekland tvrdila, že byla múzou Roda Stewarta a tak dále. Světová literatura a hudba má stovky nesmrtelných múz. Z českých je ve světě nejvíc známa a popsána Kamila Stösslová rozená Neumannová, která svou existencí přispěla k tvorbě děl Leoše Janáčka v posledních 11 letech jeho života. Což je zdokumentováno.

V čem jsou Švédi mistři světa neoficiálně, neboť Švédi si to nepřipouštějí a úspěšně to zapírají jako chronický alkoholik, který zapírá svoje denní pohárky, je korupce, nepotismus, klientelismus, hospodářská, odbojářská, režimní, politická, vládní a stranická nomenklatura, podplácení, vykonstruované procesy, krádeže, hlavně z veřejného, zapírání a otevřené lži... Konkrétních příkladů bych mohl dát na celou knihu. A přesto, ale možná právě proto, slovo ‚nepotism’ nenajdeš v SAOL 13, poslední verzi nejdůležitějšího oficiálního slovníku švédského jazyka vydaném (Královskou) Švédskou akademií.

Amirzai Sangin utekl do Švédska jako 31letý v roce 1980, po sovětské invazi do Afghánistánu, a vrátil se do své vlasti v roce 2001, po pádu Talibánů. Roku 2006 byl jmenován ministrem IT a telekomunikací Afghánistánu. V červnu 2012 Amirzai ve švédském rádiu vyprávěl, jakým tlakům byl vystaven ze strany svých krajanů, aby přiděloval vysílací licence některým vysoce postaveným osobám a jejich přátelům, ale že těmto tlakům úspěšně čelil a nakonec si získal respekt i od těch, kteří na něj tlačili. A nevyhodili mě, ukončil své vyprávění Amirzai. Záměrem takto zveřejněné vzpomínky může sotva být co jiného než jako kdyby říkal: Vidíte, mí švédští přátelé,

dokonce i ve válkou rozvráceném Afghánistánu je možné podnikat bez podvodů a nepotismu, proč jste to opustili, proč jste se zaprodali?

Giorgos Papandreou, řecký předseda vlády v letech 2009-2011, rád mluví svou plynnou švédštinou, protože chodil zpočátku na školu Viggbyholmskolan ve čtvrti Täby a na začátku 70. let na univerzitu ve Stockholmu. Nejspíš nemá dluhová krize v eurozóně, která začala v roce 2010 a kde je Řecko příčinou černých titulků, žádnou spojitost s přátelstvím mezi švédskou sociální demokracií a stranou PASOK Giorgose Papandrea**,** Panhelénského socialistické hnutí, a že Leif Pagrotsky, sociálnědemokratický ministr průmyslu a jindy i ministr vzdělávání a školství, během dlouhých měsíců hostoval v Řecku jako ekonomický poradce. (Vláda švédského univerzitního a vysokoškolského města Umeå se rozhodla, že Umeå bude vyhlášeno evropským městem kultury. To byl jeden z důvodů, proč začali hledat nového kulturního starostu města. Tento náborový proces trval několik dlouhých měsíců, interview s těmi a oněmi papaláši, různé psychologické testy, no zkrátka, vypadalo to tak, že Umeå má ambici dosadit na toto místo kulturněpolitického crème de la crème. Tato výběrová procedura byla nejen zdlouhavá, ale prolétaly se při ní desetitisíce a desetitisíce kilometrů kvůli všelijakým schůzkám a setkáním, jen mezi Jönköpingem, kde jsem bydlel, a Umeå je asi 1000 km. A pokud jsem dobře informován, tak celá náborová kampaň stála dva a půl milionu švédských korun. Díky mé kvalifikaci, knihám, stovkám novinových článků, práci s filmem a divadlem a muzei a školstvím a díky dobře vykonaným testům jsem dostal nejen tuto práci, ale i daleko vyšší mzdu, než Umeå šéfovi kultury plánovalo platit. Jako do této práce dobře zasvěcený člověk můžu dnes konstatovat, že všechna tato námaha byla zbytečná, že stačilo každému uchazeči položit jen tři otázky a analyzovat, nakolik pravdomluvně na ně odpovídá. Tyto otázky měly znít: jsi ochoten lízat naši prdel, jsi ochoten podvádět, abys dosáhl námi vytyčený cíl, jsi ochoten všemi možnými způsoby a prostředky podporovat a udržovat v kulturním a ekonomickém centru členy naší bandy a našich známých a rodinných příslušníků? Každý inteligentní čtenář těchto řádků však ví, proč právě tyto tři centrální otázky nebyly kladeny: protože papaláši v Umeå vycházeli z toho, že ten anebo ta, kdo se chce dostat na takovou vysokou společenskou pozici, je plně srozuměný s tím, že bude muset lízat prdel, podvádět a udržovat v kulturním a ekonomickém centru členy nomenklaturní bandy a jejich známé a rodinné příslušníky.)

Dne 2. června 2012 publikoval PricewaterhouseCoopers srovnávací zprávu, v níž tato všesvětová revizní firma konstatuje, že za posledních pět let byla přes polovina koupí podniků na švédské burze pravděpodobně výsledkem vnitřního podvodného obchodu / obchodování mezi zasvěcenými osobami / insider trading. Ve srovnání s například londýnskou burzou je to dvakrát tolik, oznámil PricewaterhouseCoopers.

Nikdo však nebyl potrestán a Švédsko i nadále funguje nebo správně řečeno nefunguje, přesně jako předtím.

Nevím, zda Česko a Slovensko má úřad, který se nazývá Etický. Švédsko takový má, jmenuje se Centrala etikprövningsnämnden (Ústřední úřad ověřování etiky), který je přímo podřízen ombudsmanovi pro justiční záležitosti (Justitieombudsman) a justičnímu kancléři (Justitiekanslern). Máme ho ve Švédsku pravděpodobně nikoli proto, že je zbytečný, že jeho zaměstnanci nemají co dělat, ale pokud tak tomu je, nebyl bych překvapen…

Budeš věřit, že se v tomto Etickém úřadu falšovaly dokumenty, že se v něm stříhalo a přilepovalo, antedatovalo a manipulovalo se s nimi v kopiátorech, jako když nepříliš bystří žáci základní školy falšují zápisy v třídní knize? A proč? Pro zamaskování své chronické neefektivnosti.

Říká ti něco název Panaxia? Nám Švédům ano. Panaxia je totiž švédský bezpečnostní podnik působící mimo jiné v oblasti dopravy cenin, který roku 2010 měl 1068 zaměstnanců a obrat 730 milionů SEK. Panaxia měla kontrakt dokonce s Riksbanken / Centrální bankou o manipulaci s mincemi. V roce 2012 se ukázalo, že Panaxia podváděla zákazníky. „Podváděla“ v tomto případě znamená, že je systematicky okrádala.

Potěmkinovy vesnice vymyslel Grigorij Alexandrovič Potěmkin-Tavričeskij, milenec Kateřiny II. Veliké, a československý a ostatní socialismy je zušlechtily. Ale jsou to Švédi, kdo jsou neohrožení mistři nejen Potěmkinových vesnic, ale celého království. Není divu že jedno z nejznámějších retušovacích studií na světě je švédské. Ne že by královské Švédsko bylo prošpikované korupcí, nepotismem, podplácením, vykonstruovanými procesy, krádežemi, hlavně z veřejného, zapíráním a otevřenou lží víc, než notoricky známé banánové republiky, ale nikde jinde na světě nerostou a nešíří se tito zástupci společensko sociálního hmyzu: rus domácí, šváb obecný, štěnice, mouchy, mol, klíště, komáři a červotoč umrlčí tak rychle a tak úspěšně, že dezinfekční firmy a všechny politické strany jsou jimi zaplavené. Takže neexistuje firma ani vláda, která by je mohla vyhubit.

Byly doby, kdy Švédsko oficiálně protestovalo proti diktatuře v Číně. Dnes už ne. Protože Volvo patří Číňanům. Protože část firmy SAAB Automobil patří Číňanům, protože... No a Scania je částí Volkswagen a Avesta je Avesta Sheffield a ASEA je ASEA Brown Bovery a Pharmacia je Parmacia & Upjohn a Astra je AstraZeneca a ASSA je ASSA Abloy a tak a podobně až téměř do smutného nekonečna.

Exilové organizace kritizují Švédsko jako jedinou západní demokracii, která nutí ujgurské žadatele o azyl z neklidného regionu Xinjiang, aby se vrátili do Číny. Amnesty International zastává názor, že žádní Ujgurové by neměli být vraceni nazpět

do Číny, protože to je pro ně nebezpečné. Dva Ujgurové, které poslala švédská policie zpátky, jsou nyní pohřešováni. My Švédové to však vidíme z širší perspektivy, víme, že Číňani nejsou takoví, jak je vykresluje buržoazní propaganda. Tady nelze zapomenout na konstatování dřívějšího sociálnědemokratického předsedy vlády Görana Perssona, že „Pro mě je nesmírně přesvědčivé, když pozoruji čínský příklad, co znamená politická stabilita pro ekonomický vývoj.“ ”För mig är det oerhört slående vad politisk stabilitet betyder för ekonomisk utveckling när man ser det kinesiska exemplet.”

Takto se představuje Swedfund na svých webových stránkách: „100 % firmy Swedfund patří švédskému státu a podáváme zprávy jednotce Ministerstva zahraničních věcí pro řízení a metody vývojové spolupráce (UD-USTYR). Jsme definováni jako bilaterální DFI – Development Finance Institution a jsme členy EDFI, sítě sestávající z mnoha podobných jednotek v Evropě… Cílem činnosti Swedfundu je přispívat *’vytváření předpokladů pro zlepšení životních podmínek chudých lidí’* a *’posílení demokracie, spravedlivého a udržitelného rozvoje’*.“ Skutečnost je však jiná. Roku 2007 se rozhodl Swedfund postavit novou, moderní mlékárnu v Makedonii. Byl založen podnik Swedmilk, jehož byl Swedfund největším z vícero majitelů, a do čela mu byl postaven švédský výkonný ředitel Roger Oscarsson. A kdo neslyšel o projektu „Balkans modernaste mejeri“, „nejmodernější mlékárna Balkánu“, který zanechal makedonské zemědělce bez příjmu a zadlužené až po uši? Zoufalí a rozezlení malorolníci demonstrovali v makedonském hlavním městě Skopje v zimě 2009, protože už několik měsíců nedostali za své mléko zaplaceno. 2000 makedonských rolníků má pohledávky dohromady ve výši 40 milionů švédských korun na firmu Swedmilk, jak se jmenuje ona „nejmodernější mlékárna Balkánu“, za mléko, za které nedostali zaplaceno. Swedmilk má dluhy ve výši 350 milionů SEK a vyhlásil bankrot. Dnes, v roce 2013, je Swedmilk, „nejmodernější mlékárna Balkánu“, jen pustou budovou.

V roce 2009 dal v Británii narozený nigerijský whistleblower Dotun Oloko informace Swedfundu ohledně podezřívaného zneužívání rozvojových podpor. Přes dané bezpečnostní záruky, že zdroj stížností nebude odhalen, Swedfund předal osobám obviněným z korupce dokumenty, z nichž se dalo jméno zdroje identifikovat. Dotun Oloko se pak stal obětí výhrůžek, byl pronásledován a nyní se obává o svůj život...

Televerket vlastnil do roku 1993 švédské telekomunikační sítě, televizní sítě a mobilní sítě. Byl to zkrátka orgán veřejných komunikačních služeb Švédska. Potom se přejmenoval na Telia AB a v červnu 2000 dal stát Telii na švédskou burzu a prodal 30 % svých akcií jako takzvané „folkaktier“, „lidové akcie“. Samozřejmě že i ti, co v životě na burzu nevsadili ani korunu, vsadili nyní svůj kapitál do Telie, protože Björn Rosengren, tehdejší sociálnědemokratický kommunikační ministr a ministr průmyslu v jedné a té samé neschopné osobě prohlásil, že toto bude pro mnoho lidí ten nejlepší

obchod. Přes jeden milion Švédů si koupilo akcie Telie, za 85 korun jednu. Dva dny po uvedení akcie na trh začala cena padat a dodnes má cenu jen asi 50 % počáteční. Čím jiným je známá polostátní Telia, dnes s názvem Telia Sonera? Že podnik má rozsáhlé aktivity v autoritářských zemích jako Uzbekistán, Kazachstán, Ázerbájdžán, Tádžikistán, Gruzie a Bělorusko. Že pomáhá diktaturám mapovat, pozorovat a pronásledovat odpůrce režimu. Telia Sonera údajně instalovala systém, který dává bezpečnostním složkám těchto zemí volný přístup k SMS, telefonnímu provozu a určování pozic, tedy jinak řečeno, k údajům o tom, kdy a kde se kdo nachází.

Polostátní Telia Sonera se brání, že i ve Švédsku je bezpečnostní policie Säkerhetspolisen, švédská BIS, napojena na různé telefonní centrály a odposlouchává... Formálně má ve Švédsku v každém případě odposlouchávání předcházet soudní rozhodnutí, avšak skutečnost vypadá jinak. A i když existuje soudní rozhodnutí, děje se odposlech v tajnosti a bez možnosti kontroly... Dodnes nikdo tuto „obranu“ nekomentoval.

Proč dal uzbecký prezident Islam Karimov licenci na telefonní síť právě švédské polostátní Telii? Odpověď je dána už o několik řádek výš, kolaborujeme s ním, jako jsme kolaborovali s nacistickým Německem a navíc jsme ohromně štědří. Nejstarší Karimovova dcera Gulnora Karimova dostala od Telie načerno vyplacené 2,3 miliardy švédských korun, jež se octly v daňovém ráji na Gibraltaru. Toto vše bylo tajné, ale někdo z vysokých papalášů Telie to vyzradil žurnalistům. Hned nato představitelé švédské vlády Telii indignovaně kárali a poukazovali na ni prstem, aniž by dali jediným slůvkem najevo, že oni jako spolumajitelé museli být o všem informováni už v průběhu plánování tohoto obchodu v objemu 2,3 miliardy švédských, i když devalvovaných, korun, což je přece jen o něco víc než běžné kapesné.

Vypadá to však tak, že běžné státní a polostátní podniky a instituce můžou mít nedostatek všeho, začínajíc transparentností a lidskostí končíc, k černým penězům však mají přístup neomezený. Zde ještě jeden příklad: Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI, Výzkumný ústav totální obrany), což je státní úřad, plánoval závod na výrobu zbraní v Saudské Arábii. Tajně, neboť Švédsko oficiálně diktaturám nepomáhá a zbraně jim neprodává. Takto se prezentuje Totalförsvarets Forskningsinstitut na své webové stránce: „FOI, s cílem přispět k zajištění bezpečnějšího světa, bude na světové špičce dodavatelů v oblasti obrany a bezpečnosti.“ / „För att bidra till en säkrare värld ska FOI vara världsledande och efterfrågat inom försvar och säkerhet.” / „FOI shall be in demand as a world leader in defence and security issues, thereby contributing to a safer and more secure world.“ Při jedné příležitosti, svědčil zaměstnanec Dick Sträng, jak dostal igelitovou tašku s celkem 250 000 korunami. Peníze účtovali jako zaplacené cestovné a různé jiné účty. „Igelitka byla jinak žlutá zdobená růžovým prasátkem,“ svědčil zaměstnanec Sträng. Nařízení o výplatě peněz

s návodem, jak s nimi zacházet, pocházelo od tehdejší generální ředitelky Madelene Sandström… I o tomto obchodě musela být švédská vláda, i když pravděpodobně ne celá, informována už od prvého dne, jenže se tváří překvapeně. My? My jsme nic a o ničem nevěděli, my jsme jako ty známé ze dřeva vyřezané opice z roku 1646 uchovávané v chrámu Hase Dera v Kamakura v Japonsku: Jedna, Iwazaru, si „rukama“ zakrývá ústa: „Neříkej zlé!”, druhá, Kikazaru, si zakrývá uši: „Neslyš zlé!“, a třetí, Mizaru, si zakrývá oči „Neviď zlé!“

Až do 31. prosince 2012 mělo Švédsko takzvanou Exportrådet, Radu pro vývoz, organizaci určenou k usnadnění situace pro menší podniky v etablování a růstu v mezinárodních měřítcích. Tuto organizaci vlastnil stát společně s podnikateli. Exportrådet není jmenována ani v aféře Telie, ani v saudskoarabské aféře. Čímpak to? Je to nějak podezřelé, že? Něco se však pravděpodobně chystalo… A tak 1. ledna 2013 se Exportrådet a Invest Sweden spojily a stal se z nich Business Sweden. „(…) S kancelářemi v 57 zemích světa a ve všech regionech Švédska dnes můžeme identifikovat možnosti mezinárodního businessu pro švédské podniky, vytvářet kontakty s potenciálními investory a budovat vědomosti o trzích a zákonech a tradicích ovlivňujících procesy businessu. Majitelem Business Sweden je stát a podnikatelé. Stát je zastoupen Ministerstvem zahraničních věcí a podnikatelé Švédským spolkem zahraničního obchodu. Spojené vlastnictví státu a podnikatelů dává přístup ke kontaktům a sítím na všech úrovních. Business Sweden pracuje pro blaho Švédska tím, že činí Švédsko atraktivním jako partner v businessu. Vše pro vytváření rozvoje a růstu v naší zemi,“ píše Business Sweden na svých webových stránkách. Celý svět vám drží palce, Business Sweden, ne všichni však ze stejných pohnutek.

Peněz je ve Švédsku habaděj, a přesto je Švédsko na tom bledě, pokud jde o pomoc nejchudším dětem. Ve srovnání se 35 bohatými zeměmi zaujímá Švédsko až 22. místo, když se měří, jak hluboko se děti nechají klesnout do chudoby, než si jich stát všimne. Finsko, Maďarsko, Island, Austrálie, Luxemburg, Francie, Nový Zéland, Rakousko, Švýcarsko, Malta, Slovinsko, Belgie, Kypr, Nizozemí, Velká Británie, Estonsko, Polsko, Česko, Řecko, Norsko, všechny tyto země se starají o děti víc, zejména ty nejchudší. To podle zprávy UNICEF vydané 29. května 2012.

Školy se privatizují, ba dokonce i základní školy. A samozřejmě, každý rodič chce mít dítě v té nejlepší školce a škole. A jak se rodič dozví, která je nejlepší? Podívá se na statistiku. Škola s nejlepším průměrem známek musí samozřejmě vynakládat největší úsilí, aby její žáci dosáhli nejlepší výsledky, ta musí zkrátka využívat nejlepší poznatky nejlepších pedagogických metod. Je v tom myšlenkovém pochodu logika či ne? Jistě že ne. Trvalo to dlouho, než se zjistilo, že dobrou známku může dostat kdokoliv bez ohledu na výsledek. A každý na tom vyhrává: žák je spokojený, rodiče jsou spokojeni, škola dostává víc žáků a tím víc peněz od státu... Prohrává na tom jen celé Švédsko, tedy 9 milionů lidí, a to na celé čáře: Lidi, kteří nezvládli ani základní

devítiletku, pro společnost příliš užiteční nejsou, když kopání krumpáčem už sotva existuje, vše je mechanizované, i na odvoz odpadků se používají auta s technologicky komplikovaným zařízením a kde zaměstnavatel musí od každého zaměstnance vyžadovat, aby rozuměl bezpečnostním a jiným pravidlům. Švédsko ztrácí konkurenceschopnost a je chudší a chudší, a proto privatizuje všechno, co se privatizovat dá, proto vyprodává vše, co se prodat dá...

V květnu 2012 byl odsouzen jeden žák vyšších ročníků základní školy v Kiruně za to, že zkopal, zbil a vyhrožoval učiteli. Švédské žáky lze totiž soudit na soudu. Kde je pachatel, musí být i oběť, myslel by si člověk. Ale učitel žádné odškodnění nedostal. Okresní soud konstatoval: „Učitel, kterému je svěřen dohled nad žáky, musí být srozuměn s tím, že jisté vyhrožování a násilí se při zásahu proti žákovi může naskytnout, stejně jako například u pořádkové služby nebo v případě policisty."

V jedné komuně v Norrlandu slibovali 1000 korun tomu studentu, který vydrží být během oslav maturity střízlivý.

Švédské školství má 185 volných dní ročně, což dává žákovi víc než půl roku disponibilního k volné činnosti. Zní to jistě pěkně, a zase to vypadá jako situace, ve které jsou všichni vítězi: žák je spokojený, škola má menší výdaje, roste obrat obchodů, když žáci někde být musí, když je škola zavřená... Jen 9 milionů lidí na tom prohrává, a to na celé čáře...

Tak jako v ČSR roku 1948 bylo téměř všecko zestátněno, tak je tomu naopak ve Švédsku v posledních patnácti letech. Privatizace nahrazuje práci. Školství, pošty, lékárny, nemocnice, železnice, lesy, doly... všechno se privatizuje. Kdyby se tak dalo říct, že je sice smutné, že je Švédsko rok od roku chudší, ale aspoň že funguje. Jenže je tomu naopak, lékárny se zavírají a ty, co ještě existují, nevedou léky, které nevynášejí, protože soukromník pracuje v první řadě pro sebe. Lesy jsou zničené ze stejného důvodu: po mě potopa. Železnice nefunguje, v zimě vadí mráz nebo sníh a v létě je buď moc slunečno a horko a kolejnice se kroutí...

To, že na švédských pracovištích umírá jeden člověk týdně, týden za týdnem, rok za rokem, je také výsledkem neustálé švédské privatizace. Bezpečnost práce stojí peníze, takže...

Vyšetřováním nehod na pracovišti se nedává žádná priorita a nebývá nijak nezvyklé, že se začnou vyšetřovat tak po dvou třech letech. „Nakonec se můžeme dostat do situace, kdy se vyšetřování závažné věci jen ukončí, protože se nezajistily důkazy, které existovaly na počátku. Důkazy nejsou trvanlivým zbožím. To může mít závažné následky," říká hlavní žalobce Mats Palm.

Kromě toho, že poškození a jejich příbuzní jsou ponecháni v nevědomosti, znamenají špatná šetření, že nebezpečné pracovní situace zůstávají jak byly a nic se nenapraví. Proč by se měly dělat nějaké nápravy, když ani dozorové úřady a tedy ani společnost se o to nestarají?

Nemysli si však, že žádná z odpovědných osob nereaguje, když například masmédia hledají odpověď na to, jak se to a to mohlo přihodit. Naopak, každý reaguje, ať už je to „odpovědný“ ministr nebo „odpovědný“ šéf nebo kdokoliv, který by podle kontraktu a platu měl být odpovědný. Odpověď je vždy stejná, rok po roce: „Co se stalo, je zcela nepřijatelné.“ případně „To je neakceptovatelné.“ / „To je totálně neakceptovatelné“, „To se nedá akceptovat.“

Není zcela nepravděpodobné, že ty, kdo čteš tyto řádky, si vysvětluješ „vysvětlení“ „To je totálně neakceptovatelné“ ve smyslu „Dosud jsme se příliš nesnažili zahladit stopy po smrtelných nehodách na našich pracovištích, neboť jsme netušili, že by nám někdo kladl otázky o jednom či dvou bezvýznamných a snadno nahraditelných nádenících, ale od nynějška si budeme dávat lepší pozor.“

„To je totálně neakceptovatelné“ však znamená „Mně/nám jde jen o jedno, abychom si nahrabali, kolik se dá. Za půl roku mě budete interviewovat znovu, a znovu kvůli nějaké smrtelné nehodě, a já vám dám znovu stejnou odpověď, že ‚To je totálně neakceptovatelné‘ a tato nudná hra se bude opakovat a opakovat až do té doby, dokud nezjistíte, že vaše otázky nevedou nikam a začnete se konečně starat o něco, co se vás týká daleko víc, jako třeba počasí nebo eurofestival písní“.

Na mezinárodní den matek v roce 2012 jsme se probudili chudší o jeden národní klenot. Jde o Cloettu, jež kromě jiného vyrábí čokoládu a bonbóny. Neprodali jsme ji sice, ale Cloetta propouští zaměstnance ve Švédsku (a Finsku), aby je nahradila zaměstnanci na Slovensku.

Představ si, že slovenská brynza by patřila najednou Italům. Tedy název slovenská brynza, firemní značka brynzy, zkrátka vše, co je s brynzou společné, by najednou patřilo Italům. Inu, podobné je to se švédským křupavým chlebem, hovorově knäckebrot. Knäckebröd je to absolutně nejšvédštější, co existuje, a švédská firma Wasabröd je známa od roku 1919. Prodává své výrobky do 40 zemí, od Dánska přes USA až po Itálii. A od roku 1999 vlastní švédskou Wasu italský potravinový koncern Barilla se sídlem v Parmě.

Už slyším tvoje námitky, drahý čtenáři, proč se nad tím pozastavuju, vždyť žijeme v globalizovaném světě, kde se dá všechno vlastnit křížem krážem, že je lepší, když Barilla vlastní Wasabröd, než kdyby Wasabröd zmizel ze světa, a že i v Čechách je tomu tak, že celé cukrovarnictví doslova zlikvidovali Holanďani, že Jihoafričani vlastní plzeňský pivovar, Němci škodovku atd. atp. Rád bych s tebou souhlasil, ale nemůžu, protože Švédsko a Česko se nedá porovnávat. Česko bylo od roku 1939 okupováno nacisty a pak mezi rokem 1945 a 1989 okupováno komunisty. Co se dalo rozbít, bylo rozbito, ať už jedním patronem či druhým. Švédsko bylo ve stejné době „neutrální“ a na této neutralitě vydělalo těžké miliardy a díky tomu se stalo jednou z nejbohatších zemí světa. Chceš, drahý čtenáři, i nadále porovnávat Švédsko

s Českem, i když jsi byl seznámen s oněmi špinavými dějinami, které daly Švédsku ohromné bohatství, které si Švédsko nedokázalo udržet?

Byly časy, byly časy. Byly časy, kdy Made in Sweden zaručovalo kvalitu. Byly časy, kdy Švédsko mělo všecko, protože Evropa a část mimoevropského světa byla rozbombardovaná a chudá a my Švédi jsme mohli každému, kdo jen chtěl a měl peníze nebo si je půjčil, prodávat naše výrobky, na kterých jsme vydělávali už během první a druhé světové války, protože jsme byli neutrální, což znamenalo, že jsme mohli obchodovat s každým, kdo platil, protože pro nás jsou a byly měřítkem morálky peníze.

Začátkem května 2012 bylo znovu načase, kdy bylo třeba posílit naši národní hrdost. Všechna média nám Švédům prozradila nové prvenství: šimpanzí samec Santino v parku Furuviken hází kameny po návštěvnících zoo. „Šimpanz Santino v parku Furuviken u Gävle se stal před několika lety světovou senzací, když jedna studie ukázala, že předem shromažďoval kameny k házení po návštěvnících. Ale podle nové vědecké zprávy je Santino podstatně sofistikovanější, plánovitější a vynalézavější, než se doposud myslelo.“ Vědci v oboru kognitivity, obtížení univerzitními tituly, zvedli naši národní sebeúctu, protože Santino byl patrně důkazem, že my Švédové nepocházíme z té prosté opice, kterou měl na mysli Darwin, nýbrž náš původ má Santinovy schopnosti. Podle učenců je Santino „veselý, starostlivý a zcela soucítící, má však i určité dominantní jednání.“ Pravý Švéd.

A když už mluvím o švédskosti, nemůžu přeskočit ”Dalahästen”. Dalahästen je takový dřevěný malovaný koník. Nejčastěji bývá namočen do červené lesklé barvy a má přimalované oči a hřívu a podobně. Ve Wikipedii se lze dočíst: „Dalahästen är en av de vanligaste symbolerna för Sverige“ / „Dalahästen je jeden z nejvíce používaných symbolů Švédska“, a je tomu tak, že nás tento koník reprezentoval na různých světových výstavách, od New Yorku po Šanghaj od roku 1939 po 2010. Světová výstava, neboli Expo je celosvětová výstava průmyslu a kultury jednotlivých zemí, a proto se tam vystavuje jen to nejlepší, co ta či ona zem může v dané chvíli světu nabídnout. Švédsko se pyšní tímto primitivním koníkem téměř celé poslední století a dodnes v tom pokračuje.

Proč tomu tak je, je právě záhada podobná té, proč se Švédi roku 2005 rozhodli, že 6. června bude nejen švédský národní den, ale i pracovní volno. Je možné, že je to následek toho, že Švédi hledají identitu, že přes to, že jsou nacionalisti, a není jich málo, kteří tvrdí, že „Sverige är bäst, ingen protest“/ „Švédsko je nejlepší, na to se nedá najít protiargumentace“, nutně potřebují pevný bod, kolem něhož by dokázali otáčet světem. Tak jako Archimédés ze Syrakus prohlásil, Dejte mi pevný bod ve

vesmíru a já pohnu celou Zemí. Ale proč tedy zvolili primitivně modelovaného koníka, který se sotva dá najít na území Švédska do 17. století? A proč právě takového tvarem a opracováním primitivního koníka, kterého každé zdravé desetileté dítě dokáže samo vyřezat na povinných ručních pracích?

Taky písnička o žabičkách a k ní patřící taneček „Små grodorna, små grodorna är lustiga att se (…) Kou ack ack ack, kou ack ack ack, kou ack ack ack ack kaa. Kou ack ack ack, kou ack ack ack, kou ack ack ack ack kaa …“ je nahlížena jako kvintesence švédského kulturního dědictví.

Avšak, a nyní to potvrzuje i Wikipedia, mohla být melodie k této písničce vysledována až k francouzské revoluci. Píseň se jmenuje *La Chanson de l'Oignon*. Britové, kteří v oné době k žabožroutským Francouzům moc velká přátelství nechovali, píseň přejmenovali na *Au pas, grenouilles!*, tedy *Do taktu, žabičky!* Ale Wikipedia neodhaluje všechno. Historie žabiček je mnohem starší a navíc vznikla daleko od poskakujících Švédů: Heket, mocná bohyně plodnosti, poskakovala podobným způsobem) v Egyptě ještě v dobách, kdy jí ještě nepřekážely pyramidy... a doprovodná melodie pochází z Bali a Jávy a hrají ji orchestry gamelan.

Celá Evropa, ba co to říkám, celý svět je v krizi – kromě Švédska. Mám to stoprocentně ověřené, každý politik u moci to hlásá na všechny světové strany pětkrát denně jakoby z minaretu. Přesto Švédsko rozprodává vše, co patří Švédům. Proč to dělá? Úplně bezdůvodně? Protože jsou státní pokladnice přeplněny zlatem? Ano, tak tomu je, aspoň podle švédské vlády. 11. června 2012 přišel nový šok, i když ne přímo od vlády. Nobelova cena, tatáž, která je synonymem celého Švédska, ona peněžní část, se snižuje, a to dramaticky. Nikoli o 5 nebo 10 procent, ale o pětinu. Z 10 milionů na 8 milionů korun. Nobelovy peníze jsou totiž přes burzu a podobně napojeny na ostatní švédskou ekonomiku. A věz, že švédská koruna není zdaleka ta koruna, co bývala například před rokem 1972, kdy byla o 10 procent devalvována proti Deutsche Mark. V roce 1976 byla koruna devalvována o 3 procenta. V roce 1977 nejdřív o 6 procent a o několik měsíců později ještě o 10. Roku 1981 se cena koruny snížila ještě jednou, znovu o 10 procent. Roku 1982 opět, tentokrát už ne o 10 procent, ale o 16. Roku 1992 mělo Švédsko zpočátku nejprve 75procentní a později 500% (pětisetprocentní) marginální úrok, ale nepomohlo to a Švédsko se vrátilo na pohyblivý měnový kurz, což způsobilo, že švédská koruna ve stejnou vteřinu spadla o 25 %. To z těchto neustále devalvovaných švédských korun se v červnu ubralo celých 20 %. A navíc nobelovské oslavy, v televizních programech vysílané na všechny strany, budou méně slavnostní a pompézní. Ano, celý svět vadne, jen Švédsko vzkvétá.

1. ledna 2002 přišly euromince a eurobankovky. Švédsku byly nabídnuty za 7,05 švédských korun. Naši švédští papaláši byli velmi rozčileni a tvrdili, švédská koruna je o mnoho silnější, a Švédsko odstoupilo od možnosti zavést euro, což vláda

motivovala tím, že referendum bylo proti. Samozřejmě že vláda i tentokrát, přesně jako víckrát předtím, mohla odhlédnout od výsledku referenda, ale byla přesvědčena, že o několik málo roků okolní svět uzná tu správnou sílu švédské koruny a že pak se Švédsku dostane euro za podmínek o mnoho výhodnějších. Od té doby uběhlo 10 pro Švédsko nadmíru úspěšných let a Švédsko, jak tvrdí denně státní propaganda, „jede jako vlak“, a vskutku, pravda, jede jako ten švédský stále opožděný vlak, a od té doby se cena eura pohybuje mezi 8,35 a 9,60 koruny…

Samozřejmě že je tomu tak, říkáš možná, protože si myslíš, že Švédi si užívají a neplatí daně nebo pokud je platí, tak určitě nejsou tak vysoké jako v ostatních zemích. Není tomu tak. Podle Dagens Nyheter je švédská marginální daňová sazba nejvyšší na světě („Från och med årsskiftet 2010 har Sverige den högsta marginalskatten i världen, med i genomsnitt 56,7 procent.” – „Od začátku roku 2010 má Švédsko nejvyšší marginální daň na světě v průměrné výši 56,7 procent.“) Pro švédské daňové poplatníky platí pro rok 2012, že příjmy do 401 100 korun ročně jsou zatíženy jen komunální daní, což dává marginální daň ve výši 28,89-34,09 procent (v závislosti na procentuální hodnotě komunální daně). Příjmy převyšující 401 100 korun jsou navíc zatíženy státní daní z příjmu ve výši 20 procent, což dává marginální daň 48,89-54,09 procent. A část ročního příjmu převyšující 488 700 korun se zatěžuje navíc ještě pěti procenty, což dá konečnou marginální daň ve výši 53,89–59,09 procent. Zaměstnavatel a samostatný podnikatel musí odvádět státu i sociální poplatky, ve kterých jsou zahrnuty poplatky na starobní důchod, vdovský důchod, nemocenské pojištění, pracovní úraz, pracovní trh, všeobecný plat, dohromady 28,97 %. Tyto poplatky samozřejmě strhává zaměstnavatel ze zaměstnancova platu.

Jestliže se ti zdá, že marginální daň 59,09 %, plus sociální poplatky ve výši 28,97 % je hodně a je ti líto nás, kteří odvádíme státu tolik, aby se v první řadě a hlavně papaláši mohli těšit veškerému možnému dobru a pohodlí, jež tento svět dokáže poskytnout, v tom případě se ti to zdá správně a já navrhuju, aby ses se seznámil s následujícím. Plånboken znamená peněženka a zároveň je to i program Švédského rádia, kde se posluchačům servírují různé ekonomické, finanční a spotřebitelské rady. Dne 1. června 2012 konstatoval program *Plånboken*, že ekonomika šestnácti procent všech domácností, tj. neméně než 700 tisíc švédských domácností, má na konci měsíce mínusový výsledek. A jelikož začínala sezóna dovolených, nabídl Plånboken několik rad pro dovolenou, jež podával nikdo jiný než Johan Åkesson, reportér z Dagens Nyheter a spoluator knihy *100 under 100* : *din ultimata budgetguide till Stockholm* / *100 pod 100* : *tvůj ultimativní rozpočtový průvodce po Stockholmu*, takže Åkesson je autorizovaný expert na dovolenou pro chudé. Nejdůležitější je, poučoval Åkesson, nemít velká očekávání, tato je naopak třeba přizpůsobit velikosti peněženky. Zkrátka ten, kdo sníží svá očekávání na úplné minimum, ten pravděpodobně sníží i svá zklamání. Po této všeobecné předmluvě podává Åkesson 5 konkrétních tipů kvalitních a zároveň hubených prázdnin ve

vlastním městě, například ve Stockholmu. Na čtvrté místo dal výměnný obchod, tedy nenakupovat za peníze, snažit se o výměnu služeb a podobně, zkrátka vše, co se dá platit výměnou za něco jiného než penězi. To je dobrý a progresivní nápad, myslím si, škoda, že na to ekonomové nepřišli už před 10 000 lety. Teď už víš, jak tento ekonomický expert přemýšlí a dokážeš si tedy domyslet, co by dal na páté místo pro náplň nízkorozpočtových prázdnin. Ano, uhádls, cituji doslova: „5. bod a ten nejdůležitější je, že si člověk dopřeje luxusní návštěvu dobré toalety. Vklouznete do hotelového lobby, vyhlédnete si luxusní hotel a tváříte se, jako že tam bydlíte, použijete jejich toaletu, která je mnohem příjemnější než toalety v jídelnách rychlé obsluhy."

No dobře, říkáš si, možná není 59,09 procent marginální daně tolik, pokud to je jediná daň a všechno ostatní je nezdaněno. Ano, kdyby to tak bylo, nebylo by problémů. Jenže ve Švédsku je ještě navíc daň z přidané hodnoty ve výši 25 %, na všechno, co koupíš nebo prodáš, skoro na všechny opravy a jiné služby, zkrátka skoro na всё. Tu je krátký výpočet: Řekněme, že vykonáš nějakou službu a za ni ti zaplatím 100 korun. Stát si vezme 20 korun v DPH, takže ti zbude 80 korun. Chceš-li si to vyzvednout jako plat, musíš zaplatit sociální poplatky, 32 % (nejmíň 28,97) - a daň, 59,09%. Zbývá ti tedy 22,25 korun. Dnes zaplatíš i u té nejlacinější pumpy kolem 15 korun za litr benzínu. Z těchto 15 korun stojí benzín 5 švédských korun, zbytek, tedy dvě třetiny, tvoří daň z benzínu a DPH. Takže za svůj hrubý výdělek, tedy 100 švédských korun, jsi koupil jeden jediný litr benzínu a státu zaplatil 87,75 korun. A to jsi ani nevypil jednu jedinou sklenku vody, nesnědl jeden jediný rohlík a nerozsvítil jedinou žárovku, protože voda je též zdaněná a elektrická energie je zdaněná ještě krutěji než benzín.

No dobře, říkáš si, možná; na papíru to nevypadá příliš slavně, ale podívejme se na skutečnost. A ta možná ukazuje, že lékaři jsou zadarmo, léky jsou zadarmo, léčení se ti dostane okamžitě, sanitka tě odveze hned, když jim zavoláš, školky jsou zdarma, starobince jsou zdarma a v nich se o tebe starají jako o člověka a ne o něco, co je společnosti na obtíž, když jsi nezaměstnaný, tak dostaneš podporu, ze které se dá vyžít, silnice jsou v pořádku a tedy nejsou nesjízdné, díky policii se cítíš na ulicích, koncertech a fotbalových zápasech bezpečný a tak dále, zkrátka Švédsko funguje, jak by mělo za tyto ohromné peníze fungovat. Žel tomu tak není ani v jednom ze vzpomínaných případů. Pokud nejsi boháč nebo vysoký papaláš, neztrácej čas na nic jiného než na modlitby, protože pokud ti vůbec něco může pomoct, pak jen ty, stát či království jen zřídka.

Možná namítneš a prohlásíš, že kromě modliteb by se dala zkusit i takzvaná demokracie, což znamená, že by se pomocí voleb odstranili papaláši a na jejich místo dosadili nezkorumpovaní lidé. Možná, že namítneš a prohlásíš, že daň a všechno ostatní, co jsem tu uvedl, je podobné i v Čechách a na Slovensku a v Německu a ve Francii, a já na to odpovídám, že by sis měl vzpomenout na dodnes vzpomínaný

výrok Johna Emericha Edwarda Dalberg-Actonova „Power tends to corrupt; absolute power corrupts absolutely" / "Moc korumpuje a absolutní moc korumpuje absolutně", což sdělil v jednom dopise biskupu Mandell Creightonovi. Vzpomínáš si na něj? Tak si vzpomeň i na to, jak baron Acton hodnotí události roku 1887 a v Anglii. V porovnání s dnešním Švédskem není ono zkorumpované, jež baron Acton popisuje, ničím jiným než naivní hrou malých dětí.

22. června 2012 publikoval statistický úřad Eurostat zprávu, podle níž bylo ve Švédsku nejdražší živobytí ze všech 27 členských států EU. Ceny zboží a služeb jsou o 28 % vyšší než je průměr v unii. Ceny za ošacení a obuv a ceny dopravních služeb jsou nejvyšší v EU a pohybují se mezi 30 a 40 procenty nad průměrem. Přes všechnu privatizaci, přes to, že švédské zdanění každé vydělané koruny a při každém nákupu a prodeji použité koruny je druhé největší na světě…

Švédové jsou národ s největším daňovým zatížením…

Existuje vícero paralel mezi Jindřichem VIII. Tudorem a dnešním Švédskem. Zde jmenuji tři: Jindřich si postupně vybudoval naprostou kontrolu nad svými poddanými a ti se jeho a jeho náladovosti velice báli. Jindřich zdědil obrovský majetek svého otce Jindřicha VII. a přesto se mu podařilo skoro přivést celý dvůr a zemi k bankrotu. A to ačkoliv, stejně jako dnešní vládci Švédska, prodal, co se prodat dalo, zdanil, co se dalo zdanit a dokonce dal razit nové peníze. Jindřich VIII. odmítl platit papežovi Petrův haléř, tak jako švédská vláda s Andersem Borgem, švédským ministrem financí v čele, odmítá materiálně přispět na záchranný plán pro Španělsko a Řecko.
Takto vypadají myšlenkové pochody státu a jeho mravenců všech velikostí, neboť stále ještě platí Qualis rex, talis grex, jaký král takový lid, protože lid zrcadlí své nadřízené.

V červnu 2012 uplynul rok a půl od zajetí kapitána Eddyho Lopeze, kormidelníka Sørena Lyngbjørna a čtyř filipínských námořníků somálskými piráty. Pracovali na lodi MV Leopard patřící rejdařství Shipcrafts provozovaného Švédem Johnem Arne Larssonem. John Arne Larsson se v 80. letech vystěhoval do Švýcarska a kromě loděnic provozuje též turistickou osadu v Marrakéši, kde má též dům. Ve Švédsku mu patří jedno patro v luxusní stockholmské čtvrti Östermalm a nemovitost na Lidingö v ceně kolem 100 milionů. Věří se, že má dost peněz, aby rukojmí vykoupil, ale podle šéfredaktora dánského Ekstrabladet Poula Madsena postrádá k tomu vůli. MV Leopard byl údajně vrchovatě naložen výbušninami a zbraněmi.

Ilegálně zaměstnaných, tedy pracovníků, kteří nemají pracovní povolení, ba dokonce ani na pobyt ve Švédsku, je spousta. Dokonce i ve státních podnicích. Proč? Protože jsou laciní, netřeba za ně platit daně, dovolenou, nemocenskou, sotvakdy si stěžují, protože nemají žádná, ale vůbec žádná práva, a když se pokusí si stěžovat, tak se nikoli málokrát rovnou octnou zpátky v zemi, z níž se za velkých útrap dostali ven...

Švédské ženy, zdaleka ne všechny samozřejmě, ba ani ne většina, navštěvují africké země, aby se pobavily s nemajetnými, sportovně vyhlížejícími mladými muži. A proč ne, slyšel jsem od víc než jedné. Vždyť je to přece součást emancipační rovnoprávnosti: Když švédští muži můžou létat do jihovýchodní Asie, aby si tam sehnali mladé ženy, tak musí mít švédské ženy stejné možnosti a práva. Není pochyb o tom, že při takovém uvažování se dá najít logika, avšak jen logika imperialistické a koloniální nadřazenosti, která nevěnuje ani nejkratší myšlenku těm využívaným.

Gothia Cup je největším fotbalovým turnajem na světě pro mládež ve věku od 11 do 19 let. Je to mírový projekt a na webové stránce Gothia Cupu je napsáno: „Na Gothia Cupu jsou vítána všechna klubová mužstva. Jedinou podmínkou je, aby měli svůj klub registrovaný u fotbalového svazu své země napojeném na FIFA."

97 novinářů ze 34 zemí světa je akreditováno, aby takto šířilo dobré jméno Švédska po světě. Návštěvníci Gothia Cupu utratí 350 000 000 korun jen v Göteborgu a stát na tom vydělává 148 000 000 jen na daních z tohoto poháru. Také tyto sumy uvádí webová stránka. Zkrátka, na rozdíl od olympiády, která je často podfinancovaná, nenabízí Gothia Cup nic jiného než všestranné výhody pro švédské království: dobré jméno, zásluhy o mír a balíky peněz. I v roce 2012 probíhal Gothia Cup v červenci, když zároveň v Sýrii probíhalo jiné střetnutí, to mezi prezidentem Bašár al-Asádem a jeho doloženě smrtelně zhoubnou vládou na straně jedné a vzbouřenci na straně druhé. Syrské mužstvo Qamichli zaplatilo včas všechny poplatky, všemi způsoby splnilo všechny požadavky, aby se mohlo zúčastnit Gothia Cupu, ale Švédové jim nedali vízum. „Bezpečnostní situace v Sýrii by stála v protikladu zájmu o vízum pro příjezd sem a účast v tomto turnaji..." vykládal soudce Bengt Hasselberg ze Správního soudu v Göteborgu. „Správní soud zastává názor, že existuje velké riziko, že hráči by zůstali uvnitř schengenského teritoria, až jim vízum vyprší..." V Sýrii vládne neprávo, chaos a smrt. Už v listopadu 2011 vydala organizace Human Rights Watch 63stránkový raport, kde konstatuje, že syrská vláda páchá zločiny proti lidskosti systematickou represí a smrtícím násilím proti civilnímu obyvatelstvu. Turecko a Libanon přijaly v červenci 2012 nad 70 tisíc uprchlíků ze Sýrie a dalo jim napít, najíst a přístřešek nad hlavu. Švédsko pravděpodobně ani nevrátí Syřanům z klubu Qamichli všechny poplatky, které byli nuceni nashromáždit.

Diecéze Västerås, třetí největší diecéze ve Švédské církvi, dala popud k založení a stala se spolumajitelkou lesařského podniku Chikweti v Mozambiku, v zemi, která podle demografických ukazatelů, jako je průměrná délka života a dětská úmrtnost, patří k nejhorším na světě. Chikweti je projektem podpůrným a jako takový by měl darovat blahobyt a udržitelný rozvoj. Tak se tomu však nestalo. Co se stalo místo toho? Honba za zabráním půdy, podplácení a apartheid. V červenci 2012 to Švédská církev uznala. Skit happens.

Jsou případy, a není jich málo, že si muži si přivážejí ženy z jiných zemí a pak se k nim chovají jako k vlastnictví, které se dá kdykoliv zahodit a za laciný peníz znovu koupit. Neméně než dva roky můžou pak svou oběť trýznit, a ty to většinou snášejí v tichosti jako cirkusoví koně, protože stát určil, že pokud někdo nevydrží danou dvouletou hranici bez rozchodu, není hoden možnosti se nadále ve Švédsku zdržovat. A tentýž trýznitel, jehož partner nevydržel jeho panskou nadnesenost oněch zkušebních dvou let, může znova importovat nové oběti. A švédský stát tomu přispívá.

Úřad je instituce ve státní správě a je součástí veřejné správy nebo soudnictví. V roce 2005, věř nebo ne, ani vláda nevěděla, kolik úřadů ve Švédsku existuje, a proto bylo organizováno šetření v oblasti státní kanceláře, jež mělo osvítit ozřejmujícím světlem ono daně pohlcující monstrum úřední chobotnice. Podle Wikipedie má dnes Švédsko 380 různých státních úřadů. Statistický úřad, Statistiska centralbyrån, jež má za úkol vést obecný rejstřík úřadů, udává cifru 474. Toto by měla být dosti přesná cifra. Avšak když googluješ, najdeš blogy, které se pokoušeji vyjmenovat všechny úřady, a některé jich uvádějí ne méně než 552. Počet zaměstnanců ve státní byrokracii dosahuje počtu 230 976 osob. Sedm procent všech zaměstnanců ve Švédsku jsou tedy zaměstnanci státních úřadů. K tomuto číslu by se však měla připočíst i komunální byrokracie, a ta není o nic menší, což znamená, že počet byrokratů ve Švédsku in toto dosahuje snad 14 procent totální pracovní síly. Víš, kolik šroubů tito byrokrati vyrobili a kolik mléka nadojili? Možná, že ti následující příklad pomůže. V roce 2006 vyhrála divadelní hra *AAAHR!!!* takzvanou divadelní olympiádu, která se toho roku konala ve filipínské Manile. *AAAHR!!!* jsem napsal já, Vladimir Oravsky, a Kurt Peter Larsen, ale k převzetí ceny jsme nebyli posláni my, ale papaláši, byrokrati, lidi, kteří sotva dokáží rozpoznat Spejbla a Hurvínka od tuláka Charlie Chaplina a jeho nalezence Jackie Coogana.

V dubnu 2012 pozvala ministryně Lena Ek několik ministrů na „pracovní“ večeři do Rosenbadu, symbolu švédské vlády. Byla pozvána i předchozí ministryně zemědělství Margareta Winberg, pravděpodobně proto, že má dobrý apetit. I když se Winberg nedostavila, i tak byly její chody snědeny a víno vypito, později se ovšem ukázalo, že to byla jiná Margareta Winberg, jedna penzistka bydlící ve čtvrti Sundbyberg, kde 34 % obyvatelstva má zahraniční kořeny, které byla pozvánka doručena, a ona, jako poslušná občanka, ji přijala.

Tradiční a obecný pojem označující vliv velmoci na politiku sousedního o mnoho menšího a vojensky slabšího státu zní finlandizace. Švédská finlandizace tuto mezistátní závislost zušlechtila a Švédsko se klaní a drží čepici v ruce před půl světem, nezávisle na zeměpisné poloze. Říká ti něco jméno Raoul Wallenberg? Říká

ti něco jméno David Isac? Říká ti něco sousloví „Tyst diplomati“ / „Tichá diplomacie“? Říká ti něco výraz „švédské vydání pobaltských vojáků“? V těchto jménech a výrazech najdeš hluboké stopy švédské finlandizace.

„Čechoslováci“ mají dohromady 7 Nobelových cen. V tomto textu upomínám Jaroslav Heyrovského a Jaroslava Seiferta a Philippa Lenarda. Kromě nich obdržela toto vyznamenání v Praze narozená Čechorakušanka Bertha von Suttner, první žena, která roku 1905 dostala Nobelovu cenu za mír. Carl Ferdinand Cori a jeho manželka Gerty Cori rozená Radnitz jsou též narozeni v Praze a též nalezli lepší životní a pracovní podmínky mimo naše území. Carl a Gerty Cori dostali svou cenu za fyziologii a lékařství. Peter Grünberg se narodil v květnu 1939 v Plzni a těší se dodnes dobrému zdraví. Po druhé světové válce mu bylo sotva sedm let a stal se jedním z onoho 2,2 milionu „Němců“, kteří následkem „kolektivní viny“ byli vysídleni z Československa. Grünbergův otec Fjodor A. Grinbergr byl ruský emigrant a ani matka, Anna Petermannová pocházející z Dolních Sekyřan, nebyla Němka. Není vyloučeno, že Peter Grünberg najde příčinu vysídlení v prohlášení stalinistického soudruha Václava Kopeckého z roku 1944: „Bojovat proti antisemitismu neznamená připustit likvidaci národního a slovanského charakteru republiky.“

Švédů je o něco méně než Čechoslováků, ale i tak mají víc Nobelových cen: 28. Je samozřejmě vícero důvodů pro tuto víceronásobnou nadvládu švédských nositelů, a jeden z nich je, že Švédi se vědomě zaměřují na výzkum a dávají mu větší a vyšší ekonomickou a jinou prioritu než Čechoslováci. Ale samozřejmě i to, že cena se uděluje ve Švédsku (za mír v Norsku) též hraje roli, přesně jako při udělování každé jiné ceny a stipendia, kde ti místní už předem známí jsou upřednostňováni. Nepřiměřeně mnoho těchto držitelů těchto stipendií a cen a vyznamenání, jako i zaměstnání, kde moc a vliv je hlavní náplní práce, se dostává těm, kteří jsou udělovačům velmi blízcí. Nepotismus? Ale ne, zdaleka ne, tvrdí udělovači a členové udělujících komisí a dokážou potvrdit, že právě během hlasování o udělení té či oné ceny a podobně byli zrovna na záchodě ať už kouřit nebo si odlehčit, a proto je nikdo nemůže obviňovat z jánabráchismu.

Podle stanov Nobelovy ceny se tato nemůže udělovat posmrtně. Generální tajemník OSN, Švéd Dag Hammarskjöld, podle Johna F. Kennedyho největší státník 20. století, však cenu posmrtně dostal. A existuje ještě jeden posmrtný držitel této ceny, a čirou náhodou zase Švéd, Erik Axel Karlfeldt. (V roce 2011 byla Nobelova cena za medicínu udělena Ralphu Steinmanovi, Brucemu Beutlerovi a Julesi Hoffmannovi. Ralph Steinman však stihl umřít jen několik hodin předtím, než Akademie celému světu oznámila jeho jméno a jména kolegů. Akademie neměla ani tušení o Steinmannově úmrtí. Takže Steinmann nobelovku posmrtně dostal i nedostal.)

Shora zmíněný Karlfeldt byl nejen členem Nobelova institutu, Akademie a členem Nobelova výboru, ale dokonce i jeho stálým tajemníkem čili předsedou. Švédi Verner von Heidenstam, Pär Lagerkvist, Eyvind Johnson a Harry Martinson jsou též držiteli Nobelovy ceny za literaturu a shodou okolností byli též zároveň členy Nobelova výboru a měli aspoň teoretickou možnost ovlivňovat udělování. Selma Lagerlöfová byla též členkou Akademie, ale až po smrti Alberta Theodora Gellerstedta, na jehož židli zasedla roku 1914, tedy až po tom, co jí byla cena přidělena. August Strindberg, Ivar Lo-Johansson a Vilhelm Moberg nemohli však o této ceně ani jen snít, jelikož sotva patřili do centra klubu vzájemných obdivovatelů. Nelly Sachs bydlela od roku 1940 až po svou smrt ve Švédsku a přispěla k tomu, že vícero švédských spisovatelů se stalo známými v Německu. Nobelova cena za literaturu jí byla udělena v roce 1966 a jelikož se nenarodila ve Švédsku, tak jsem ji nezapočítal mezi švédské držitele této ceny a zrovna tak jsem nezapočítal naše nordické bratry do této statistiky. Jen za literaturu dostali Norové 3, Dáni též 3, Islanďani 1 a Finové též 1.

Myron Samuel Scholes spolu s Robertem Carhartem Mertonem obdrželi Cenu Švédské národní banky za rozvoj ekonomické vědy na památku Alfreda Nobela roku 1997, za „novou metodu určování hodnoty finančních derivátů“. Dnes už víme, nakolik spolehlivá tato metoda je nebo byla: světové finance kulhají na všechny nohy finanční stonožky a hedge fond *Long-Term Capital Management,* jehož zakladateli byli oba držitelé titulu mistra světa ekonomické vědy, Scholes a Merton, byl roku 2000, méně než šest let po svém založení, zlikvidován, přes miliardové záchranné akce. Dodnes jsou cítit následky této poučné epizody. Otec Roberta C. Mertona byl Robert King Merton a ten byl od roku 1976 členem téže Královské švédské akademie věd, která udělila cenu za rozvoj ekonomické vědy na památku Alfreda Nobela jeho synovi Robertu Carhartu Mertonovi a Myronu Samueli Scholesovi.

V roce 2011 bola nobelovka za literaturu udělena Tomasu Tranströmerovi. Už bylo načase, aby znovu jeden Švéd dostal literární nobelovku, naléhali mnozí švédští kulturní pracovníci, a kdekdo už předem tušil, že se Akademie nátlaku poddá.

Sázkové kanceláře, bookmakeři Unibet a Ladbrokes, podali zprávu o tom, že v den, kdy Nobelova cena za literaturu byla vyhlášena, se sázelo na výhru Tomase Tranströmera pětimístné sumy, což v porovnání s dostihy by bylo totéž, jako kdyby kůň jménem Tomas Tranströmer byl jediný, který má čtyři zdravé nohy. Konečný kurz byl 1,66.

Tranströmer se narodil roku 1931 a právě oslavil své 80. narozeniny. Mimo to je ochrnutý a je tu tedy riziko, že tu s námi dlouho nebude. Everta Taubeho Akademie „propásla“ a stejně tak i Astrid Lindgrenovou Akademie „propásla“ a i Ingmara Bergmana Akademie „propásla“ a Stieg Larsson stihl umřít už jako padesátník, takže Tomas Tranströmer byl jediným možným švédským východiskem. Tranströmer byl nominován od roku 1993, takže morální bariéry Akademie odolávaly nátlaku 17 let.

Shodou okolností měl Strindbergs intima teater / Strindgbergovo intimní divadlo ve Stockholmu premiéru textů Tomase Tranströmera ve hře *Den halvfärdiga himlen* / *Polohotové nebe*, den na to, co rozhlas a jiní oznámili, že Tomas Tranströmer obdržel největší literární cenu světa. Šťastné náhody se stávají a někdy se jich strhne povícero v jednom kuse. Například že rozhlasoví, televizní a novinoví žurnalisti vtrhli do Tranströmerova bytu ve 13:01, tedy jen 1 minutu po tom, co se svět dozvěděl tuto radostnou zprávu. Nebo že celých devět knih o Tranströmerovi a s Tranströmerem vyšlo během 9 měsíců roku 2011, tedy před tím, než bylo zveřejněno, že cenu dostane on, a mezi těmito je i jedno 510stránkové vydání Tranströmerových sebraných spisů. Švédský zpěvák a skladatel Loney dear, vlastním jménem Emil Svanängen, vydal anglicky, jen týden po zveřejnění ceny Tranströmerovi, nové album *Hall Music*, kde interpretuje Tranströmerovu báseň *c-dur*.

Jeden 6 mm dlouhý nově objevený brouk dostal jméno *mordellistena transtroemeriana* čili *Tranströmer hrotnatcovitý*. Tomas Tranströmer byl v mladých letech amatérským entomologem a nějaký ten týden po tom, co dostal Nobelovu cenu za literaturu, uspořádalo Naturhistoriska riksmuseet / Švédské muzeum přírodopisných dějin výstavu *Tomas Tranströmers insektssamling från Runmarö 1944-1947* / *Sbírka hmyzu Tomase Tranströmera z Runmarö v letech 1944-1947*, tedy z doby, kdy mu bylo 13 až 16 let.

49. týden roku 2011 byl týden Tomase Tranströmera. Švédské „státní“ rádio, Sveriges Radio, program 1, zamořil éter Tranströmerem. Jedině předpověď počasí se o něm nezmínila, aspoň ne pokaždé. A když nějaký reportér s někým dělal interview, ať už doma nebo v zahraničí, tak ten někdo dostal jako dárek Tranströmerovu knihu a Tranströmer byl zase středem pozornosti. Běžné a nadužívané superlativy švédštiny jako mistr světa, zlatá medaile za poezii, nejlepší z nejlepších a nepřekonatelný, nepřekonatelný velikáš, byly nedostatečné pro popsání Tranströmerových basnických skutků. Jeden ze známých darmožroutů švédské rozhlasové kultury, Per Feltzin, při své veřejné zpovědi vypověděl, že plakal, když se doslechl, že Nobelova cena za literaturu připadla Tranströmerovi, a pokračoval takto: „Det är klart jag gråter när Gud får Nobelpriset” / „Je samozřejmé, že pláču, když Bůh dostal Nobelovu cenu“. Úplně bez ironie, úplně beze všeho, co se mohlo vymknout z toho citového vzrušení, které ustrašené obyvatelstvo Korejské lidově demokratické republiky prokazovalo při úmrtí svých nesmrtelných vůdců Kim Ir-sena a Kim Čŏng-ila. Tranströmer bydlel od roku 1965 do roku 2000 v městečku Västerås, které má kolem 110 tisíc obyvatel. Dnes uděluje Västerås každý druhý rok *Tranströmerpriset* / *Cenu Tranströmera* aby „belöna ett högtstående författarskap i Tomas Tranströmers anda“ / „odměnila spisovatelství vysokých hodnot v duchu Tomase Tranströmera“, a Tranströmerovy haiku jsou „vytesány“ (vymlety tryskou) v kameni ulic centrálního Västeråsu. A to nekončí ani zde. Ve Västeråsu pojmenovali i jedno náměstí jménem ještě žijícího Tomase Tranströmera.

Každý Švéd kulturního Švédska se zapojil do neoficiální soutěže, v níž se každé slovíčko, které Tranströmer kdy napsal nebo vyslovil, naplňovalo obsahem, o kterém sám Tranströmer s velkou pravděpodobností neměl ani potuchy, a pro tebe, kdo jsi neměl možnost sledovat tento maratón neslýchaných orgiastických absurdit, připomenu knihu od Winstona Grooma *Forrest Gump,* kde Forrest, muž s IQ pod 70, zcela bezcílně běží křížem krážem po USA a jeho následovníci si vysvětlují jeho běh jako protest proti tomu a onomu. „That day, for no particular reason, I decided to go for a little run. So I ran to the end of the road. And when I got there, I thought maybe I'd run to the end of town. And when I got there, I thought maybe I'd just run across Greenbow County. And I figured, since I run this far, maybe I'd just run across the great state of Alabama. And that's what I did. I ran clear across Alabama. For no particular reason I just kept on going. I ran clear to the ocean. And when I got there, I figured, since I'd gone this far, I might as well turn around, just keep on going. When I got to another ocean, I figured, since I'd gone this far, I might as well just turn back, keep right on going.“ (...) „ I had run for 3 years, 2 months, 14 days, and 16 hours.“ He stops and turns around Young Man, running: „Quiet, quiet! He's gonna say something!“ Forrest: I'm pretty tired... I think I'll go home now.“

V knize Jerzy Kosińskiho *Being There* / *Byl jsem při tom,* si taky různí šplhouni svým způsobem vysvětlují jednoduché, polopatistické myšlenky zahradníka Mr. Chance.

(Vzpomínaný Kosiński je často podezříván z toho, že ve svých „autobiografických“ románech klamal, aby dosáhl toho či onoho. Tranströmer napsal *Minnena ser mig* : *självbiografi* / *Vzpomínky se dívají na mě* : *Autobiografie.* Já jsem to nečetl, ale slyšel jsem z ní v rádiu několik kapitol, a pokud ti, kde produkovali tato veřejná čtení, nepřičesávali Tranströmerovy myšlenky tak, aby z něj udělaly ještě většího hrdinu, podle vzoru přičesávání heroických činů Kim Ir-sena a Kim Čŏng-ila, tak to byl samotný Tranströmer, kdo se uchýlil k větší básnické svobodě, než je užitečno. Například: Tranströmer se narodil roku 1931 a v roce 1939, tedy už jako 8letý, prý věděl to, co nepříliš mnoho lidí tehdy vědělo, a definitivně ne neutrální Švédové, že ona „ideologická mouka, kterou nacisti měli ve svých pytlích, byla všecko jiné, jen ne čistá“.

Nobelova cena je big business, velmi velký big business, a ten, komu se dají předpoklady včas „uhádnout“, kdo ji dostane, stihne si na ní pořádně vydělat ještě před tím, než onen stále hladový a po novinkách soustavně pátrající trh obrátí svou pozornost na nový zlatý důl.

Že Tranströmer je vysoce kvalitní poeta, o tom není pochyb. Ale že by byl současným mistrem světa v poezii, není úplně nediskutovatelné, i když můj diskusní příspěvek není od odborníka na poezii. Mimo to je žebříček vyspělosti básníků vždy subjektivní. Je sice nepochybné, že Tranströmer je o nějaký ten fous hlubší, než například československé oslavné básně 50. let typu „Země voní / jede po ní /

pětadvacet bujných koní. // Na Zetoru traktorista / oko bystré, ruka jistá“, ale tíže se už porovnává s Bobem Dylanem. Já si myslím, že mezi těmi, kdo skládají současné písně jich je vícero, kteří se vyjadřují přinejmenším tak dobře jako Tomas a navíc oslovují a ovlivňují víc skupin obyvatelstva na každém kontinentě této planety. Jako už zmíněný Bob Dylan. Od Korejce Ko Un jsem četl ani ne desetinu toho, co napsal, ale to, co jsem četl v angličtině a švédštině, ho v mých očích dělá větším mistrem, než je Tomas Tranströmer. Ko Un se narodil v roce 1933 a Robert Allen Zimmerman v roce 1941, takže jejich čas ještě může přijít. Dva argumenty, proč Tomas Tranströmer dostal nobelovku, bylo slyšet nejčastěji. Ten jeden byl, že už to bylo strašně dávno, co si ji Švédsko nechalo na vlastní půdě. Je to snad povinností Akademie udělovat svou cenu Švédům aspoň jednou za každých 37 let? To by znamenalo, že v budoucnosti, když lidstvo bude žít stejně dlouho jako želvy sloní, dostane skoro každý Švéd, který tak trochu umí psát, Nobelovu cenu za literaturu. Ten druhý neodvratný argument, proč Tranströmer měl dostat tuto cenu byl, že jeho práce jsou přeloženy do 60 jazyků. Pro toho, kdo neví, jak to ve Švédsku chodí, je to opravdový úspěch. *Rudá knížka s citáty předsedy Maa* je však přeložena do mnohokrát víc jazyků, oč se samozřejmě přičinili čínští ideologové. A přesně tak to funguje i ve Švédsku. Já jsem nekontroloval, zda všechny překlady Tomase Tranströmera jsou dotované švédskými korunami, ale strávil jsem nějakou tu hodinku studiem daleko většího exportu švédské literatury, Astrid Lindgren, a ačkoli byla multi-multimilionářka a že její knihy četly široké masy a že kopa lidí na nich vydělala těžké peníze, byly a dodnes jsou překlady knih Lindgrenové dotovány švédskými státními korunami.

Stovky, ano stovky darmožroutů a samozvaných expertů připravilo během dlouhých měsíců tuto tranströmerskou událost a pak po dobu několika týdnů o tom mluvili před kamerami a mikrofony a přesvědčovali a ujišťovali nás diváky a posluchače o své nekonečné víře v Tranströmera, a každý, kdo ho někdy letmo potkal, vypovídal o tom, a všechno to připomínalo stalinistický kult osobnosti. Ale žádný stín by neměl padnout na Tranströmera, je starý a nemocný a jistě by se ochotně dokázal obejít bez všeho tohoto plastikového orgiastického kraválu. To nebyly oslavy pro Tranströmera, na těchto se slunili všichni ti, kdo dokázali využít i tuto příležitost k vlastním potřebám a publicitě a ještě jednoho oběda zdarma.

Že Nobelova cena Tranströmerovi byla v prvé řadě nezdanitelným darem kulturním darmožroutům a číšníkům kultury, je každému, kdo vidí do švédské kultury, jasné. Ale jakto, že prakticky celé Švédsko se dalo strhnout k této anachronické oslavně extatické cunami? Na to mám odpověď, že nic nedokáže tak dobře vysvětlit úpadek vyspělého Švédska jako právě tyto oslavy. Takové orgie jsou známy už z Bible, Mezopotámie, antického Řecka, Římské říše a sebevrahů, kteří propiji majetek těsně před tím, než zbaví svět od sebe samého. (Hitler se oženil s Evou Braunovou 29.

dubna 1945, a jelikož byl vegetarián, svatební žranice pozůstávala ze špaget, a 30. dubna to zapili pořádnou dávkou kyanidu draselného. A jelikož byl Adolfek do poslední chvíle velký pedant, tak se ještě v křečích střelil do huby.) (Ne, ekonomicky se Švédi nemají špatně, naopak, boháči a střední třída neměli nikdy tolik peněz jako od 6. října 2006, kdy tmavomodrá vláda Fredrika Reinfelda začala snižovat daně a rozprodávat Švédsko. Bída, do níž Švédsko zabředlo jako v hlubokánské sněhové lavině, se týká prakticky každého odvětví. Pár příkladů této bídy, jsem ti, drahý čtenáři předložil v této kapitole, většina však zůstane nezmíněna, jelikož neexistuje nakladatelství, které by bylo ochotno vydat knihu toho počtu stran, které by byly potřebné k její plné inventuře.) Zkrátka, Švédi se oddali vzývání boha Tomase Tranströmera, který se v dané situaci hodil právě tak dobře, jako prasečí hlava nabodnutá na kůl, obsypaná mouchami, uctívaná jako „Pán much“.

Nobelova cena za literaturu roku 2012 byla udělena komunistickému Číňanu Mo Yanovi, a tedy nepřímo zase jednomu Švédovi ze Svenska Akademien / Švédské akademie. Jak to myslíš, ptáš se možná. Takto: ten, kdo dokázal posoudit Mo Yanovo psaní, je dnes už 89letý spisovatel Göran Malmqvist. Göran Malmqvist a Mo Yan jsou dlouholetí přátelé, jejich rodiny se znají a navštěvují. Malmqvist vydal roku 2012 knihu v Číně, ke které mu Mo Yan napsal oslavnou předmluvu a přispěl k její popularizaci. Pro Malmqvista to znamenalo nějaký ten halíř do soukromé kapsy, jelikož Čína včetně Hongkongu a Macaa má se svými 1 355 007 662 obyvateli víc gramotných lidí než například Andora nebo jakákoliv jiná země ze současných 246 dnešního světa. Malmqvist přeložil do švédštiny nějakou tu knihu od Mo Yana a dostal za to zaplaceno nejdřív od Švédské akademie a potom od Mo Yanova švédského nakladatele… Tento příklad vedlejšího výdělku člena Akademie a překladatele Nobelovou cenou ověnčeného spisovatele není ani první a pravděpodobně ani poslední. Ale v tom problém není, že velevážení členové Švédské Akademie si můžou takto přivydělávat, problém je v tom, že tato jejich možnost spolupůsobí devalvaci hodnoty Nobelovy ceny. Byl by se člen Akademie Göran Malmqvist bil za komunistu Mo Yana, kdyby sám z tohoto udělení neměl výhody? Je opravdu možné, že sečtělý 89letý profesor považuje komunistu Mo Yana za nejlepšího spisovatele světa? Pokud tomu tak je, tak sotva patří do Švédské Akademie, sotva do jakékoli jiné akademie.

Kde jinde v civilizovaném světě mimo Švédska by mohl být překladatel japonských komiksů, manga, japanolog a známý přednašeč o těchto fenoménech (Simon Lundström) souzen ve dvou instancích a být odsouzen za porušení zákona o držení dětské pornografie? Většinou je to tak, že jen specialisti a blízcí známí znají jméno a tvář překladatele, Simona Lundströma však zná téměř každý. Proč? Policie našla v jeho počítači 51 kreslených manga-obrazů představující děti v různých sexuálních

pozicích, a za 39 z těchto byl odsouzen podle paragrafu o dětské pornografii. Dostat označení pedofila není příliš příjemné v žádné zemi a ani ne ve Švédsku, a to je chvályhodné. Expert Simon Lundström, až do tohoto incidentu zavalený prací a pozvánkami na přednášky a podobně, se najednou stal personou non grata, což v praxi znamenalo zákaz povolání. Během tří let se táhl proces proti němu, až 15. června 2012 ho konečně Nejvyšší soud ze všech bodů žaloby osvobodil. Nejvyšší soud došel k závěru, zkráceně řečeno, že by bylo neproporcionální kriminalizovat manga-obrázky, které nejsou skutečné a skutečnosti neodpovídají, v protikladu ke svobodě vyjadřování a svobodě informací obsažené v ústavě.

Švédská policie nevyřeší víc než 4 % nahlášených vloupání. Nikdo neví, jak málo vypátrá ze všech vloupání, protože existují lidé, kteří jsou toho náhledu, že hlásit něco policii nemá smysl, protože to stejně vůbec nepovede k žádným opatřením. Švédská policie nevyřeší víc než 4 % nahlášených vloupání. Nikdo neví, jak málo vypátrá ze všech vloupání, protože existují lidé, kteří jsou toho náhledu, že hlásit něco policii nemá smysl, protože to stejně vůbec nepovede k žádným opatřením. V roce 2011 bylo oznámeno 2000 vloupání do bytů a počet vloupání jen roste. Je to zcela přirozené, s ohledem na to, že vloupání přináší bezrizikový, nezdaněný a slušný výdělek.

Policii přidělili mnohé nové miliony a počet policistů se zvýšil ještě o 4 000. A jak to ovlivnilo statistiku? Inu nijak.

Nevyřešených vražd ve Švédsku za posledních 25 let, tzv. „studených případů vražd“, je nejméně 430.

Co tedy dělají státní švédští policejní šmoulové, čím plní svou pracovní dobu?
V těch nepříliš mnoha místech, kde se může podávat alkohol v Jönköpingu, kde žiju, se alkohol může podávat jen do 23. hodiny. To znamená, že ve 23.30 hodin se Jönköping podobá Pripjati, opuštěnému městu v blízkosti jaderné elektrárny Černobyl. Človíčka venku nenajdeš a už definitivně ne v sychravém prosinci. V 02.30 jsem jel na kole touto křesťanskou pouští, když najednou se z ničeho nic objeví velké policejní auto a dva policisti mi ukazují kameru, kterou mě sledovali a že jsem nesesedl z kola u značky STOP. Nemožné to nebylo, jenže na té ulici, kde jsem se měl provinit, jsem nebyl, a proto jsem žádal, aby mi tu videonahrávku, která by mě usvědčila a přesvědčila, ukázali. Nechtěli. Téměř dva roky policajtství korespondovalo a chtělo na mě pokutu, ale jelikož se zdráhali ukázat mi dokumentaci...

Ve Švédsku není trestné prodávat sex, ale je trestné sex kupovat, a tak se švédští šmoulové skrývají v křoví, aby dokumentovali přestupky případných kupujících. Močení na veřejných prostranstvích je též zakázáno podle sbírky trestních zákonů brottsbalken, kapitola 16, a když někdo močí na náměstí, tak se znovu musí švédští šmoulové plazit v keříčcích, aby někoho načapali. Každé kolo musí být opatřeno zvonkem. Křivá nebo vyfouklá kola a jiné pro jízdu na kole nebezpečné věci nejsou

předmětné, o ně se policie nezajímá... Konají se organizované policejní razie proti cyklistům, jejichž cílem je nalezení a potrestání osob bez zvonku na kole...

Policie má také za úkol deportovat lidi postrádající povolení k pobytu ve Švédsku. Jako například v Gävle, kde jeden muž měl být vypovězen do Íránu a vyvezli ho místo toho do Iráku. Zní to jako zábavná perlička, ty země přece spolu sousedí a lidi se v nich stejně oblékají a stejně se třesou před režimem a název těch zemí se liší jen jednou souhláskou, jenže eventuální úsměv zmrzne na rtech, když si člověk uvědomí, že Irák teď hrozí deportovanému 15 lety vězení za to, že se údajně vydával za iráckého občana...

Julian Assange, hlavní redaktor a spoluzakladatel WikiLeaks je od roku 2010 stihán ve Švédsku za různé sexuální přestupky, nejdřív byl podezříván ze znásilnění a pohlavního obtěžování dvou žen, později to však bylo změněno na podezření z obtěžování. Tri měsíce později bylo předběžné vyšetřování proti Assangemu obnoveno a překvalifikováno opět na znásilnění.

Mnozí tvrdí, že věc překvalifikovali na nátlak zvenčí. Zda tomu tak opravdu je, nevím, jen se mi zdá trochu divné, že se čin překvalifikovává sem a zase tam. Proč, podle čí potřeby?

(Některé Wikipedie, například ta česká, nesprávně tvrdí, že Assangeho „nestíhají za znásilnění, ale tzv. sex bez kondomu (*sex by surprise*), který je ve Švédsku přestupkem, nikoli trestným činem.“ Ten, kdo není obeznámen s celým případem, nedokáže samozřejmě pochopit Assangeovy reakce na švédskou (ne)spravedlnost.)

Assange se zdržoval v Londýně a doufal, že nebude vydán do Švédska, ale 2. listopadu 2011 rozhodl High Court v Anglii, že Assange má být Švédům vydán. O 17 dní později požádal Assange o politický azyl na velvyslanectví Ekvádoru v Londýně. Dne 16. srpna 2012 byl Assangemu udělen azyl v Ekvádoru. Předcházela mu také v tomto případě ekvádorská žádost o závazek ze strany Švédska, že Assange nebude vydán do USA. „Švédsko“ odpovědělo, že takový závazek dát nechce. Ekvádor nabídl dotyčným švédským úřadům také možnost, aby vykonaly výslech, který chtěly učinit ve Švédsku, na ekvádorské půdě v Londýně. Ani toto nebylo „Švédsko“ ochotné akceptovat.

Proč se Assange všemi dostupnými a zákonnými možnostmi brání vydání do Švédska? Co by se mu mohlo stát? Odpověď je, že není nemožné, že by ho Švédi vydali do USA, a tam by byl pravděpodobně stíhán za řadu odhalení tajných materiálů na WikiLeaks.

Je Assange paranoidní nebo má důvod podezřívat Švédy ze zrady? Připomenu ti tedy vydání pobaltských vojáků do Sovětského svazu.

To je ale stará záležitost, možná namítneš. Tak tu máš dvě stále krvácející jména: Ahmed Agiza a Muhammed Alzery. Nebyli snad vyvezeni letadlem CIA ze Švédska? Ne, podle tehdejší ministryně zahraničních věcí Anny Lindh. Ale nakonec byla i ona

usvědčena. Americký voják Bradley E. Manning, který je podezříván dodáváním tajných materiálů pro WikiLeaks, sedí od května 2010 izolován na cele v USA a v únoru 2012 byl oficiálně obviněn z napomáhání nepříteli. WikiLeaks zveřejnily tajné zprávy nejen o USA ale i o Švédsku, a my Švédi máme kromě jiných dobrých vlastností i sloní paměť …

Annika Östberg byla zavřená v amerických věznicích za řadu hrubých trestných činů, mimo jiné za napomáhání ke dvěma vraždám, kde jedením ze zavražděných byl policista. Östberg byla odsouzena na „25 let až doživotí“. Ze mně neznámých důvodů se Östberg stala miláčkem části švédské žurnalistiky a tím automaticky i veřejnosti, a během mnoha let se vedly kampaně, aby jí byla dána možnost si odpykat trest ve Švédsku. Dokonce i švédský předseda vlády Fredrik Reinfeldt se osobně angažoval pro „naši Anniku“, tak to aspoň tvrdil a zaručeně na tom hlasy voličů neprohrál. (Podle statistiky z roku 2011 sedí na 190 Švédů ve vězení mimo země evropského Severu, takže Östberg byla jen jednou z mnohých.) V dubnu 2009 byla Östberg náhle přestěhována do Švédska a o dva roky později, 2. května 2011, byla propuštěna na svobodu. Dnes je Östberg celebritou v rádiu, televizi, časopisech a knihách. Zda jsme Americe dlužni nějakou protislužbu, vydat někoho za Anniku Östberg, se neví. Možná, že je to jen spekulace, ale na druhé straně se i méně pravděpodobné spekulace ukázaly být skutečností.

Už to, že Assange a s ním miliony vskutku ne příliš naivních lidí ve Švédsku a jinde na světe mohou podezřívat Švédsko z toho, že by vydalo Assange do USA, je tragické. Vždyť byly časy, kdy Švédsko bylo nad taková a podobná podezření povzneseno. Podnes se povídá o tom, jak Lenin cestoval přes Švédsko a jak nakupoval v bohatém obchodním domě PUB boty, kalhoty a „pořádný kabát“, který prý stál 17 korun, což tenkrát opravdu nebylo málo.

Rodiče Bruno Kreiského pocházeli z Dolních Kounic a v roce 1934 emigroval Bruno Kreisky do Prahy, jelikož socialistická strana byla zakázána. Ale když Němci anektovali Sudety, odjel do Švédska a zde žil až do roku 1946. Kreisky se ve Švédsku setkal s vícero známými politickými emigranty. Například s Willy Brandtem. Herbert Ernst Karl Frahm, to bylo Brandtovo původní jméno, utekl do Norska a potom, co nacisti dostali moc v Německu, se stal norským občanem. Jenže později bylo okupováno i Norsko a Herbert Ernst Karl Frahm utekl do Švédska… V těchto pozitivních příkladech, kde Švédsko reprezentovalo humanismus, bych mohl pokračovat. I mně dalo Švédsko přístřešek a jsem mu za to vděčný. Znám americké dezertéry z války ve Vietnamu, a i oni jsou Švédsku vděční. Zkrátka, byly časy, kdy Švédsko bylo královstvím s lidskou tváří.

5. června 2012 požádal Assange Švédy o diplomatické záruky, že nebude vydán do USA. Odpověď na svůj požadavek nedostal.

Ve Švédsku se klade jen jedna podmínka k tomu, aby jeden pár, jedno- nebo dvojpohlavní, bezdětný nebo se sedmi dětmi, dostal povolení k rozvodu, a tou je, že se musí jednat o manželskou dvojici. S podobnou lehkostí mohou být rodičům odebrány děti, vlastní i adoptované, 45centimetrová nemluvňata po teenagery. Thomas a Jennie bydlí v Sandvikenu, v pěkné vile, se dvěma děvčátky. V neděli ráno přijdou obě do maminčiny a tatínkovy manželské postele a jedna z dcerek, ta starší, už skoro 6letá, vezme do ruky tatínkův penis. Epizodu považovali rodiče za tak humornou, že ji matka vyprávěla své sestře. Sestra ji pověděla své psychiatričce a psychiatrička naléhala, aby sestra udala tuto příhodu policii. Sestra zatelefonovala na policii, jeden jediný krátký rozhovor, kde se „oznamovatelka“ ani nemusela představit... Když pak chtěli rodiče vyzvednout dcerky ze školky, dozvědí se, že už jsou vyzvednuté, sociální úřady je odvezly a rodiče nedostanou během 68 dlouhých dní ani jen informaci, komu jsou jejich děti přiděleny. Veškeré telefonáty nebo vzkazy ať už dětem nebo od dětí jsou přísně zakázané... Otec Thomas je sebrán na výslech a držen ve vězeňské samotce, jelikož je podezříván ne z nějakého malinkého provinění jako mnohamilionová krádež, zabití lidí autem, které nesměl řídit, a podobně, ale z pedofilie.

Při domovní prohlídce je rodině odňat počítač a při důkladném průzkumu se zjistí, že rodina byla na dovolené v Řecku a že matka při jedné příležitosti filmovala svá děvčátka nejen nahá, ale – posaďte se, vy, co čtete ve stoje, – jedna z nich šimrá na krku tu druhou a obě se smějí, nevědíce, že se bude takové počínání ve Švédsku vysvětlovat úplně po svém. Matka je okamžitě obviněna z výroby dětské pornografie, i když jediným „důkazem jejího perverzního zneužívání vlastních dětí“ je tento 47 sekund krátká rodinná amatérská vzpomínka. Následuje ne jeden, ne dva, ne tři, ale čtyři různé soudy, a v každém je otec osvobozen z podezření z pedofilie a matka z výroby dětské pornografie. Tento policejní zákrok, který rodiče Thomase a Jennie téměř duševně zruinoval, a sotva byl nějakou rekreační zkušeností pro jejich dcerky, atd. atp., se táhl ne méně než jeden rok. Úředníčkové se dodnes, do listopadu 2011, neospravedlnili ani jinak neuznali, že to tak trochu přehnali.

V polovině května 2012 byl odsouzen Thomas Mattsson, odpovědný vydavatel švédského večerníku Expressen za nabádání k trestnému činu zacházení se zbraní, šéf zpravodajství Andreas Johansson za napomáhání a reportér Diamant Salihu za zacházení se zbraní, po té, co časopis koupil zbraň od kriminálního přistěhovaleckého gangu. Všichni dostali podmíněný trest a pokutu. Trestný čin je normálně trestán vězením, ale jelikož Expressen zbraň okamžitě odevzdal policii a navíc ji koupil se záměrem dokázat, že ke koupi ilegální zbraně v Malmö není třeba mnoha hodin, okresní soud rozhodl, že trest bude jen podmíněný.

Z českého hlediska je tato příhoda zajímavá tím, že se jednalo o poloautomatickou českou pistoli vz. 70 s kalibrem 7,65 mm vyrobený v České Zbrojovce. A spřátelenost mezi švédským a českým podsvětím zde nekončí. Říká se, že vládnoucí švédský

král se rád stýká s lehkonohými „kavárenskými dívkami“ (“kaffeflickor“) a také s osobami, které by se snadno daly označit za pochybné. Existuje vícero označených míst, kde se taková setkání konala, švédská i zahraniční, jedním z nich je nejmenovaný noční bar v Bratislavě.

Dne 7. ledna 2013 švédská celní správa zabavila dosud největší množství amfetaminu. Obrovský amfetaminový náklaďák vezoucí ne méně než 150 kilo čistého amfetaminu přijel ze Slovenska a švédská policie ho měla pod dohledem už na Slovensku a pak po celou cestu přes Německo a Dánsko až do Helsingborgu ve Švédsku.

Největší propojení podsvětí je v narkoticích (hlavně v heroinu), kde Slovensko a Česko hraje kurýrní a tranzitní úlohu pro především balkánské i jiné, třeba vietnamské gangy. Také prodej „bílého masa“ zažil svornou mezinárodní spolupráci v duchu přátelství a profitu mezi slovenskými Romy a švédskými „gádži“. A na öresundském mostě mezi Kodaní a Malmö se odehrávala dramata hodná dobrodružných thrillerů, kdy most sloužil jako past mezi dvěma celnicemi, místo převlékání a překládání, obracení aut zpět a honiček.

Kde jinde v civilizovaném světě mimo Švédska může policie střílet ostrými do ústavně povolených demonstrací? A kromě toho za to ani nebyla pohnána k odpovědnosti? Kde jinde v civilizovaném světě mimo Švédska může policie v masovém měřítku preventivně zatýkat? Kde jinde v civilizovaném světě mimo Švédska může policie ponižovat řadové občany, nutit je ležet s obličejem v kalužích, pouštět na ně psy, mlátit je obušky do krve a rozhánět je jezdectvem? Kde jinde v civilizovaném světě mimo Švédska může policie udělovat neoprávněné pokuty, jen aby dosáhla plánovaný výnos? Kde jinde v civilizovaném světě mimo Švédska může policie manipulovat důkazním materiálem, libovolně ho editovat a přidat mu novou zvukovou stopu? Kde jinde v civilizovaném světě mimo Švédska soudnictví bez povšimnutí odkládá ad acta všechny tyto přestupky z kolegiality a ze strachu před možností poskvrnění kariéry?

Ve Švédsku se razítkuje dokument za dokumentem „HEMLIGT“ / „TAJNÉ“ a toto tajnůstkářství se táhne už vícero let, jako v jiných demokratických zemích, smutný fakt, který konstatovala i profesorka Birgitta Almgren, když kolem ní vybudovala švédská bezpečnost vlastní „bezpečnostní“ berlínskou zeď, když vyšetřovala švédské špiony a kolaboranty se Stasi, Ministerium für Staatssicherheit der DDR.

“A nation that is afraid to let its people judge the truth and falsehood in an open market is a nation that is afraid of its people”, konstatoval John F. Kennedy, a je tomu určitě tak. Ale je tomu i tak, že ta vláda, která se bojí nechat své lidi soudit skrz pravdu a lež na otevřeném trhu, je vláda, která opovrhuje řadovými občany. A na tom to nejstrašnější je, že ona vláda má pravděpodobně důvod opovrhovat lidem, protože

ten klidně dříme ve své psí boudě, spokojen s teplou kaší a párky plněnými otrubami a masovým odpadem.

A co vypovídá fakt, že na švédské policii mizí peníze, šperky a podobné věci, ať už zabavené zlodějům nebo zachráněné z hořících příbytků? Policista prodávající těžká narkotika... Policista falšující podpis... Policista potvrzující, že falzifikát je originál... Policista, který... Policista, který...

Může toto vše být „jen“ protestem slaboučkých rozumů proti nízkým platům, a jen co se platy zvýší, bude celá policie fungovat, jako by ve Švédsku vládla demokracie? Platy policistů jsou vysoké. Příliš vysoké.

V jaké jiné zemi než ve Švédsku publikuje největší deník země, Metro, rady pod velikým titulkem „Så här slår du ihjäl tiden på jobbet“ „Takto si zkrátíš nudu v pracovní době“.

V jaké jiné zemi než ve Švédsku 21. století zvolí národ za svého nejvyššího představitele, ve švédském případě předsedu vlády, který ve své knize *Det sovande folket* / *Spící národ* píše: „Svenskarna är mentalt handikappade och indoktrinerade att tro att politiker kan skapa och garantera välfärd.“ „Švédové jsou mentálně postiženi a naočkováni k víře, že politici mohou vytvořit a zajistit prosperitu.“ „Vi vill inte se ett samhälle där människor svälter, men i övrigt ska inga standardkrav skattefinansieras.“ „Nechceme společnost hladových lidí, ale jinak nebudeme daněmi financovat žádný požadavek sociálního standardu.“ A ”välfärd”, ”sociální blaho” nebo ”sociální péči” přirovnal Fredrik Reinfeldt k „nejsmrtelnější epidemii 20. století, plně srovnatelné s morem, neštovicemi a AIDS.“ „2000-talets dödligaste epidemi, fullt jämförbar med pest, smittkoppor och AIDS.“ A Reinfeldt a jeho spoluviníci denně dokazují, že jejich největším nepřítelem jsou lidi, kteří nejsou stejně chytří a vyčuraní jako on, kteří nejsou stejně zdraví, nejsou stejně mladí, nevydělávají si stejně hodně, nevlastní stejně hodně, nemají stejnou sociální síť a nemají stejně ostré lokty a hroší kůži.

Podle Evropské úmluvy o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí po silnici (ADR-úmluva) z roku 2006, platí od 1.1.2010 ve 47 státech včetně Švédska, že státy jsou povinny klasifikovat tunely od A do E, aby se vědělo, zda a jaké zboží může být jimi přepravováno. Pět let jsme na to měli, ale dodnes, to znamená v polovině listopadu 2011, nejsou švédské tunely označeny. Švédsko musí spořit, kde se dá…

Ve Švédsku je povolená hranice radonového záření nejméně o celých 100 % vyšší, než doporučuje Světová zdravotnická organizace WHO. Statistika, i když určitě podceněná, prozrazuje že 400 000 rodinných domů a 230 000 obytných bytů ve Švédsku má vyšší radonové záření, než doporučuje WHO, a každý si musí být vědom, že ani hranice WHO není stanovena nízko, protože cena za odstranění radonu musí být taková, aby ji každá země, včetně Řecka a Portugalska, unesla. Švédské statistiky však říkají, že ročně onemocní rakovinou plic z radonového záření „jen“ 450 osob a proto se zdá, že ohrožení tohoto počtu lidí stojí za riziko v porovnání

s náklady na odstranění radonu. A zároveň mezi sebou politické strany soupeří, která dokáže nejvíc snížit daně z příjmu, aby tímto, možná až smrtelně pirátským činem, získali hlasy voličů a tak vyhráli volby. Poslanecké místo v dnes už prakticky nepotřebném parlamentu – Švédsko je řízeno zákony Evropské Unie – je pro poslance víc, než zdraví a životy lidí. A radon je pouze předehra této falešné opery, která přehlušuje hlas Švédské demokracie. Polychlorované bifenyly PCB jsou ve Švédsku méně škodlivé než jinde, Becquerelova hodnota je ve Švédsku vyšší než jinde, ryby prodávané ve švédských obchodech mohou dosahovat vyšší, mnohem vyšší hladiny dioxinů než jinde, a tak dále, my Švédi jsme totiž otužilejší proti každému jedu než ostatní a hlavně jsme si zvykli na všechnu tu korupci, nepotismus, podplácení, vykonstruované procesy, krádeže, hlavně z veřejného, zapírání a otevřené lži, které jsou pro společnost bezpochyby víc škodlivé než rus domácí, šváb obecný, štěnice, mouchy, mol, klíšťata, komáři a červotoč umrlčí, mandelinka a tasemnice.

V roce 2010 se ve Švédsku objevily novinové titulky hlásající, že obilné kaše pro nejmenší děti jsou nabité olovem, kadmiem a arzénem. Není třeba ani zmiňovat, že každý dotčený odpřísáhl, že tyto tři látky z jídelního lístku pro nejmenší děti co nejrychleji zmizí. Začátkem ledna 2013 se opět konala kontrola kašiček a znovu byly konstatovány tak vysoké obsahy olova, kadmia a arzénu, že dvě-tři porce kaše denně stačí na dosažení takových úrovní olova, že ovlivní vývoj mozku. Naštěstí tak vysoké obsahy jedů neměly všechny značky kaší, jen třináct ze čtrnácti. Kdyby někdo trpěl konspiračními představami, mohl by si myslet, že jde o záměrnou politiku: Zaměstnání, která se nejvíc vyvíjejí v posledních třech letech ve Švédsku, jsou: uklizeči, zaměstnanci restaurací, střihači stromů, pomocníci v domácnosti a podobní. Stát dokonce dotuje tyto práce prostřednictvím daní. A pro tyto práce není vysokoškolské vzdělání zapotřebí, naopak. A školství se ve Švédsku taky podobá tajícímu sněhulákovi. V porovnání s jinými státy a královstvími se dopracováváme na stále nižší a nižší místo, co se týká vědomostí v matematice, chemii, fyzice a porozumění čtenému textu. Vždyť k čemu jsou vědomosti? Na vyluxování podlahy jsou sotva potřebné. A aby uklizečka netrpěla svou prací a sociálním postavením, tak se její život usměrňuje už od plínek a dává se jí jíst kašička ovlivňující vývoj mozku…

Matky a otcové by měli žádat na ministrech spravedlnosti a od ostatních členů vlády, ředitelů divadel a muzeí, kněží, lékařů, učitelů, vychovatelů a vychovatelek na školkách, aby byli dětem morálním předobrazem a vzorem. Jinak by se mohly rovnou zavést lež, podvod, podraz, sobectví apod. jako povinné hlavní předměty od přípravné základní školy výše vedle matematiky, zaostřování loktů a boxu. Nová nevinná generace by se měla naučit zacházet se lží, podvodem, podrazem, sobectvím a tak dál, pokud si chce vydělávat na chleba jako ministr spravedlnosti nebo jiný člen vlády,

ředitel divadla nebo muzea, právník nebo někdo jiný. Pokud se jim takového vzdělání nedostane, v onom morálně zašpiněném okolí zhynou stejně rychle jako lidi postrádající imunitu v infekčním prostředí.

Nejpřednější otázkou švédských voleb roku 1998 byla péče a opatrování. Jelikož švédská společnost měla v opatrování akutní potřebu. K povinnostem muslima patří sdělit jiným tu část domnělé pravdy, které člověk nabyl. Tento etický požadavek se jmenuje arabsky da'wah a doslovný význam slova znamená volání, tedy volání k Bohu. Perssonův univerzální flastr nosí název chronická nepravda. Mundus vult decipi, ergo decipiatur; svět chce být klamán, tak ho nechte v klamu.

V očích našich sousedů Dánska, Norska, Finska, je Švédsko především zemí zákazů. To, co není výslovně přikázáno, je rovnou zakázáno. Všechny tyto zákazy vytvářejí samozřejmě práci, jak policejní a ostrahovou a jejich protiklad, kriminální, pašeráky, černý obchod a jiná narušení.

Hra o peníze mohla být dřív jen ilegální. Morová nákaza byla neléčitelná, a proto se lidé obraceli k církvi, která předepsala flagelantismus. Flagelanti neboli křížoví bratři, jak se jim taky říkalo, pochodovali od jednoho místa k druhému a jejich těla krvácela jak tělo Ježíšovo cestou na Golgotu. A zatímco byli přesvědčeni, že jejich veřejné pokání zastaví morovou ránu, jen uspíšili opak, když šířili nákazu od města k městu. Dnešní morová rána se jmenuje hra neboli game. Můžeš si vsadit, kolik chceš, na co chceš. Prostřednictvím počítače, telefonu, ve všech možných kioscích a dalších prodejnách. Ale lidi od hraní neumírají, asi namítneš. Ne, nikoli tělesně a každopádně ne tak rychle. Za morové rány opouštěli matky a otcové své děti, muži své ženy a ženy své muže, sourozenci se k sobě obraceli zády, nikdo nebyl ochoten brát odpovědnost za jiného. Také toto chování se šíří mezi současnými Švédy. Morálka připomíná tu, která by prý mohla nastat před očekávaným soudným dnem. Pokud jakýkoli další den může být tím posledním, pak je nejlépe užívat si současnosti. Zadluž svůj dům, prodej stříbro a zlato, stejně ho už nikdy nebudeš potřebovat, stejně ho navěky ztratíš. To je jedna interpretace. Ta druhá, optimistická, ta daleko, daleko víc rozšířená, ta která nás drží nad vodou, protože nám dává možnost vítězit s předstihem, je ta, že paní Fortuna je na naší straně, usměje se na nás a my vyhrajeme svou sázku. Na dostizích, závodech psů, motocyklů a automobilů, na fotbalových sázkách a na nejméně třiceti různých sportovních sazek, na sázce, zda bude v ten či ten den pršet nebo ne, na sázce o dvě stě jiných hloupostí, na které lze vsadit, na nejméně dvacet forem lota, televizních vysílání, na nespočetná množství různých bingo, motorizovaných, v přírodě, v televizi. Švédský stát ti denně dává několik set možností výhry a nic od tebe na oplátku nevyžaduje, stačí jen, abys sázel a sázel a sázel. Na poker přes tvůj počítač, osobně v kasinu nebo přes počítač, na Harry boy a Postkodslotteriet… Takto tě švédské království udržuje v představě, že jsi potenciální milionář, že můžeš vyhrát celé pytle peněz i tehdy, když už máš ve

svém váčku už jenom jednu jedinou korunu a na kontě nulu. Kup akcie, vsaď si. A když nechceš dobrovolně, donutíme tě. My nechceme, abys odstoupil od svých možností stát se zámožným. Tvé peníze, které sis spořil na svůj důchod přes zaměstnavatele, musíš vsadit na burzu. A abychom ti dokázali, jací jsme velkorysí, dáme ti možnost vsadit je do stovky různých fondů. A když odhlédneme od toho, jak jdou, slibujeme ti, že tě nebudou stát víc, než jsi naspořil. Slibujeme, že nám nikdy nebudeš nic dlužen, ani tehdy, když si vybereš ty nejhorší důchodové fondy námi doporučených. Takoví jsme! Nu, a teď nám můžeš políbit řiť a naše tlusté zlaté prsteny na rukou. Avšak ne v tomto pořadí.

A a propos důchody: Náš milovaný předseda vlády Fredrik Reinfeldt, blouzní o tom, že důchodová hranice by se měla zvednout na 75 let. To je chytrý návrh, jistě, zejména vzhledem k tomu, že jsou ve Švédsku místa jako například Pajala, kde se průměrný věk mužů i žen nachází pod touto navrhovanou důchodovou hranicí. Je přirozené, že tito chřadnoucí a rychle umírající Švédové by měli být potrestáni za to, že nijak nechtějí žít a pracovat do 75 let. Jde to ruku v ruce se současným švédským modelem, který nejen hlásá, ale taky praktikuje zásadu, že pokud jsi nemocen, starý nebo jinak neschopen žít, tak It's your funeral neboli sám jsi toho vinen, skyll dig själv, jak se říká čistou švédštinou.

„How do they say 'fuck you' in Sweden?“

„Trust me.“ Tento dialog je příkladem zahraničního sitcom-humoru, který v překladu do švédštiny zní: „Vad menas med 'Jag skall göra mitt bästa?'“

„Känn dig blåst!” / Což znamená „Co znamená ‚Co nejvíc se vynasnažím‘?“ – „Ošulil jsem tě, abys věděl!“

Karel Čapek psal moc hezky o červených domcích ve Švédsku. I my Švédové – má žena a já, třeba i ty a Theodor Kallifatides – jsou do těchto dřevěných stavení zamilováni. Jsou příjemná na pohled, ale chvějí se i jistým lehce nepříjemným pocitem. Jsem si dobře vědom všech geologických a ekonomických aspektů způsobivším masové rozšíření této barvy z Falunu, uvědomuji si však i, že ji používali pro vylepšení dojmu, že červený domek nebyl „prostý“ domek ze dřeva, ale z cihel, stejně jako nažluto barvené domy měly dávat dojem domu bohatce obloženého pískovcem.

Znáte ten opravdový příběh, jak jeden Nor prodával ve Švédsku přes poštu na dobírku levné kopie značkových hodinek, na nichž byly ručičky namalovány. Jeho záměr byl podvodný, ale i podvedení tu byli postaveni s bulíkem na nosu a se svou marnivostí a zápěstími zdobenými ošidnými signály před zrcadlo výsměchu.

Proč slyšíme každý zahraniční citát ve švédské televizi a rozhlasu, například dánský, norský nebo anglický, vždy v překladu do švédštiny? Snad aby byl program delší, abychom slyšeli jak ten a ten zní, nebo abychom my posluchači a diváci byli ujištěni, že slyšené a viděné je pravdou? Proč nestačí jedna verze, švédská nebo zahraniční? Tato rozhlasová a televizní kultura musela vzniknout z hluboké nedůvěry k médiím éteru a jako poněkud narychlo ukuchtěné alibi proti všem, kdo chce tvrdit, že „takhle jsme to neřekli a tak jsme to vůbec nemysleli".

V novinách platí však většinou švédská verze.

Švéd používá často až neustále obranné výrazy jako möjligen, sannolikt, troligen, kanske, nog, väl (možná, pravděpodobně, patrně, snad). Je to zamlžování, jímž se člověk předem zříká vší odpovědnosti a vytváří prostor pro lež a „polopravdu".
Třeba si myslíš, že jsem to špatně pochopil, že tato slova jsou spíš odrazem švédské předvídavosti, opatrnosti a nenáročnosti. Byl bych rád, kdybych se já mýlil a ty měl pravdu.

Ve Švédsku stačí, když tvrdíte, že si nic nepamatujete, že jste nic nevěděli, že k tomu nemůžete nic dodat, nemáte komentář, že nemůžete komentovat jednotlivý případ, že nemůžete komentovat jednotlivý případ, že nemůžete komentovat jednotlivý případ, že nemůžete, že nemůžete, až do omrzení nemůžete.

Ve Švédsku se míní, že pravda překáží zdravé politice, že daňové předpisy překážejí pravdivým daňovým prohlášením fyzických i právních osob, jejichž pravdivost potvrzujeme svým podpisem na čest i svědomí, protože čest si žije svůj vlastní život nezávisle na svědomí,

že skryté pracovní síly překážejí jinak zdravé politice pracovního trhu,

že východoevropští pašeráci lihovin a tabákových výrobků překážejí jinak zdravé politice kolem lihovin a tabáku,

že a že až do omrzení, a že.

V těchto že-případech se nelže, nepodvádí, člověk je „jen trochu nedbalý se slovíčky", jen se pravda trochu překroutí, přizpůsobí vlastním záměrům. (Už slyším, jak se ptáš, jestli já taky tohle nedělám, a já odpovídám, že i kdyby tomu náhodou tak bylo, omluvilo by to tebe?)

Jedním z oblíbených obratů jednoho z mých dřívějších kolegů v práci bylo „Opakuje-li se lež dostatečně často, bude chápána jako pravda." Nejen podle toho motta žije a ví taky, kdo mu dal náboj přísloví a stejně tak ví, kolik Židů, Romů, „světských", Slovanů, mentálně postižených, invalidů, homosexuálů, Svědků Jehovových, barevných a jiných takzvaně nevhodných mu padlo za oběť. Tenhle člověk, kam vítr tam plášť, totiž není historicky zcela nevědomý, je „jen" naprosto bez svědomí.

Vycházeje z toho, co jsem zde shora vyložil, se domnívám, že se mi podaří vyvodit, proč si Švéd vždy myslí, že ví vše nejlíp. Etalon univerzální Pravdy je uchováván kdesi v hloubi švédského žulového masivu, podobně jako se u Paříže uchovává fyzický objekt, který je dosud součástí mezinárodních standardních měr, základní jednotka váhy, takzvaný Archivní kilogram, válec z platiny a iridia. Metr měl být přesným zlomkem obvodu zeměkoule a výpočet kilogramu byl napojen na metr. Metr byl však krapet kratší a tím i kilogram o vlásek lehčí. Dokud jsou etalony stabilní, nehraje to stejně žádnou roli. Je-li však etalon pravdy diskutabilní, pak…

[Je zajímavé, že docent v severských jazycích Lars Melin tvrdí, že nejčastější švédskou větou je „Jag vet inte“ (Nevím). Dle docenta je nejběžnější číslicí nula. V tom punktu nevyjadřuji žádný podiv.]

Jsou Švédové, kteří si myslí, že lež do Švédska přinesli přistěhovalci spolu s kakaem, kávou, čokoládou, zmrzlinou, pizzou a vysokými podpatky. A Švéd se tedy naučil, že nejjednodušším způsobem, jak se proti přistěhovalci postavit, je klamat a znovu klamat a popírat i popírání. Mám bohužel příklady z vlastní spižírny, ale nejdřív se obrátím k případu veřejně známému. Je obecně známo, aspoň mezi přistěhovalci, že cizinci mají zatěžko působit důvěryhodně na soudu, zejména v sexuálních trestních věcech. Tvrzení Billy Butta, že ženy, které ho obviňovaly ze znásilnění, s ním měly dobrovolný poměr, byla soudem odmítnuta. Stálo tu slovo proti slovu, tedy švédské slovo proti slovu přistěhovalce, a je téměř samozřejmé, že Švédky mluvily pravdu. Nemám nejmenších pochyb, že opravdu bohatý člověk s vysokým postavením v showbusinessu musí pro ukojení svých sexuálních potřeb znásilňovat ženy. Jestliže nesdílíš mé přesvědčení, mám tu pro tebe neprůstřelný důkaz soudu Tingsrätten z rozsudku ve věci: Billy Butt má „vzhled zvláštního rázu“, jenž „není zrovna určen k uklidnění mysli samotné mladé jistě dosti nezkušené dívky“. Roku 1867 vydal italský lékař Cesare Lombroso své později velmi rozšířené dílo o typech zločinných charakterizovaných nízkým dozadu zkoseným čelem, hustým obočím, šedavě bledou pokožkou a neklidným pohledem. Lombrosův popis se výborně hodil i na Ludwiga van Beethovena, na což už roku 1897 poukázal doktor medicíny Ludwig Wolff na bohatě navštívené přednášce v Göteborgu. Prométheus hudby van Beethoven měl nepochybně „vzhled zvláštního rázu“, byl sužován průjmy, špatně slyšel a postupem doby ohluchl, psal výroky jako „Síla je morálka lidí, kteří vynikají nad jiné; a je i mou vlastní morálkou“ a „Nechci nic vědět o vašem systému morálky“ a prolamoval všechny hudební konvence a pravidla „korektního“ chování. Nemiloval ho nijak zvlášť ani "prostý lid“ ani establišment, nebyl však ani odsouzen ani obviněn z pohlavního obtěžování ani ze znásilnění. A to žil v méně sociálně stabilní a demokratické společnosti, než Billy Butt.

Může někdo se zahraničním „vzhledem zvláštního rázu“ vyvrátit pravdivost svědectví „mladé jistě dosti nezkušené dívky“? Co by získala, kdyby lhala? Nic, vůbec nic, kromě publicity, peněz a pomsty...

Mé zkušenosti se švédskou spravedlností nemají nic společného se sexem, pouze s porušením kontraktu, a vím, že slovo přistěhovalce nemá ani šanci zasvitnout v kolektivní slepotě vyjevující se v přesvědčení, že slovo Švéda znamená víc, ať takzvaný zdravý rozum říká či písemný kontrakt vykazuje.

„Pravdomluvný jako svědek neváží nic, zato dva falešní svědci jsou dostatečným důkazem!“ píše Strindberg v *Pelikánu*, takže tento přístup není žádným ústupkem výkyvům módy.

There is something rotten

OK, milý Hamlete, co to má však co dělat s tvým životem ve Švédsku? Všechno, má ctěná Getrud, odpovídám. Kdyby tomu tak nebylo, neměl bych ty zkušenosti, které mám, a protože je mám, žiju teď podle nich. Smutné? Jistěže ano! Na tu kladnou stranu však můžu dát, že v současné době mám ale zatěžko být zklamaný, beru všechno, jak my Švédové říkáme, se špetkou soli. Mám kšandy, pásek a gumu i na svých spodkách, a dnes už velmi zřídka mívám holý zadek.

Teď už lžu vždycky!

V Novém zákoně píše Pavel v Listu Titovi a Kréťanech: „Jeden z nich, jejich vlastní prorok, řekl: 'Kréťané jsou samí lháři, zlá zvířata, lenivá břicha.' A toto svědectví je pravdivé.” Ústa mohou být zapečetěna mnohým. I logikou.

Pálenka, bikini, kebab, taxíky, podvody a krádeže je cosi, co vzniklo u hotentotů a jež se postupem doby stačilo stát opravdu švédským. Pamatuju se na onen imponující seznam švédských ctností, s nimiž jsem se seznámil jako mladík ještě v Československu a jež samozřejmě ovlivnily mou volbu směru opuštění vlasti. Jedním z atraktivních bodů bylo, že ve Švédsku nejsou zloději. Že kdokoli může zapomenout nebo nechat svůj kufr na nádraží, a o hodiny ba dokonce dny později ho mohl nalézt, kde ho zanechal, nebo ve ztrátách a nálezech nádraží. A že zámečnická profese prostě není, protože všichni nechávají dveře ke svým vilám a domovům nezamčené. Dnes je ten obrázek poněkud zastaralý. Švédové utrácejí za zámky a bezpečnostní zařízení nejvíc v celé Evropě. Vyjádřeno ve švédských korunách celé 12,5 miliardy. (Toto je statistika stará už několik let, za tu dobu se to však nezlepšilo, spíš naopak.) Senzory všeho druhu, radary, reflektory, televize a rádia, zapínající se v patře dole, nahoře, uprostřed podle složitě promyšleného vzorce, zvučné sirény kolem celé nemovitosti, na střeše a ve vinném sklepě, přímé napojení poplašného signálu na nejbližších šest sousedů a na policii, kdyby byli současně všichni pryč, mříže na všech oknech, kamery ostrahy s přiblížením a rybím okem, telefon u vchodu

a číselný kód dokonce na vlastní záchod, žáruvzdorné pokladny na přechovávání všech hesel, číselných kombinací a klíčů, spolky a organizace proti vloupáním a dál soukromí detektivové a soukromé bezpečnostní agentury jsou součásti propriet, jež jsou pociťovány jako nutné, pokud se člověk chce vyhnout tomu, aby se stal součástí statistiky, jež nám odhaluje, že vloupání se ve Švédsku dějí každou 12. minutu, jak je den a jak je rok dlouhý.

Na západní pobřežní dráze, Västkustbanan, zmizelo zařízení a nástroje za mnoho milionů. Nikoli najednou, nýbrž postupně. Vedení Västkustbanan nenahlašovalo krádeže ve stejném tempu, jak přicházely, protože by je postihlo vyšší pojistné, respektive vyšší společné ručení. Vedení Västkustbanan a zloději měli tedy jaksi souběžné zájmy.

V roce 2012 bylo ve Švédsku nahlášeno přes 60 000 krádeží kol. Švédsko prý má podle statisktiky největší počet krádeží na hlavu. Tedy na počet obyvatelstva. Podle statistiky. Ale jiní chytráci tvrdí, že kdyby lidi nahlašovali i krádeže starých a levných kol, mohli bychom tuto cifru nejmíň zdvojnásobit.

Jedna parta skládající se ze zaměstnanců SAS na mezinárodním letišti Arlanda si automaticky prohlížela a vykrádala zavazadla, jež jim cestující této ctihodné společnosti byli nuceni svěřit.

Jediné metro Švédska užívá denně 400 000 cestujících. Mezi pěti až deseti procenty z nich se vyhne placení jízdného. Za jediný den zadrželi kontroloři Connexu, podniku majícího na starost provoz metra, 600 černých pasažérů jen na stanici Östermalm a 500 neúspěšných cestujících zdarma na stanici Gullmarsplan. Chudáci cestující.

Mezi těmi, kdo odevzdal zjednodušené daňové prohlášení, honí výběrčí úřad Kronofogden 63 000 – 100 000 těch, kteří mají nedoplatek na daních a vykašlali se na všechny upomínky.

Tisková zpráva Švédského filmového ústavu Svenska Filminstitutet z 8.2.2008: „Vzhledem k technickým potížím, jež vznikly v novém digitálním počítačovém systému pro přehlednou zprávu o návštěvnosti kin, vetřela se bohužel chyba do výčtu návštěvnosti kin v roce 2007. Došlo ke zdvojení součtu…“

A tohle trvá týdny, než si toho někdo všimne? A teď přijde další *surprise*, v téže zprávě: „Prosíme, abyste zaznamenali, že nově zjištěný celkový počet návštěv nemá vliv na procentuální úroveň biografového poplatku podle Dohody o filmu. Poplatek bude i nadále činit 10 procent v roce 2008 i 2009.“

100 procent nahoru nebo dolů, poplatek to neovlivní. Jinak to bylo s koncesí na televizi na rok 2008: „Jelikož nastal nepředvídaně vysoký příliv nových poplatníků licencí způsobených aférou Marie Cecilie Stegö Chilò, jsme nuceni zvednout poplatek za licenci…“

Některé myšlenkové procesy je obtížné sledovat. Je třeba je prostě jen akceptovat.

Až 800 milionů korun ročně by dostala Švédská televize, kdyby všichni nepřihlášení diváci pocítili svou odpovědnost, tvrdí Anders Ljunggren, zvláštní vyšetřovatel minulé vlády. Nový předseda vlády dokonce jmenoval právě onu Cecilii Stegö Chilò, jež neplatila televizní licenci, ministryni kultury. Když se za volant posadil John Fredrik Reinfeldt a jeho parta, vynořila se najednou spousta jmen s kostlivci ve skříni: Nešlo jen o Cecilii Stegö Chilò, nýbrž i o Tobiase Billströma, Marii Borelius, Anderse Borga a Sven Otto Littorina s pochybným diplomem univerzity Fairfax. Nebylo jich málo, že? Jak se to může stát? Odpověď lze najít ve skutečnosti, že to jsou lidi na nejvyšších pozicích a dobře vědí, jak si přisvojit výhody v zemi rozparcelované podle společenských stupínků. Některými metodami zde používanými jsou švindl, podvody, lži, ostré lokty a jánabráchismus.

Podle výzkumu BSA, Business Software Alliance, je na tom Švédsko ze západní Evropy nejhůř, pokud jde o placení za počítačové programy. Odhaduje se, že neplacení licencí přijde výrobce softwaru na desítky milionů švédských korun ročně. Podle Uppdrag granskning (26. října 2011), televizního pořadu, který zkoumá švédskou společnost, „Daňová správa odhaduje, že 133 miliard švédských korun, tedy každá desátá koruna daní, mizí přímo do černé díry, je to asi stejně tolik, jako všechny mexické drogové kartely dohromady ročně vydělávají na nelegálním obchodovaní s drogami ve Spojených státech.“ Ta jmenovaná černá díra je totožná se soukromými kapsami ekonomických zločinců. Oněch 133 miliard je nezaplacená daň. Proč se mexické drogové kartely živí tím, čím se živí, a jak je možné, že mají dostatečné množství zákazníků? Nad stejnými otázkami by měla hloubat švédská vláda. A pokud by přišla na správnou odpověď, tak by pravděpodobně věděla, jak tuto otázku vyřešit rychleji a laciněji. A řešení by nespočívalo v tom, že se lidi zavřou na mnoho let do kriminálu.

Každý pátý Švéd si přibásní do svého životopisu vzdělání, tituly a jiné zásluhy zcela podle libosti. Ani ministr pracovního trhu Sven Otto Littorin nemůže své vzdělání potvrdit a po naléháních dal odstranit na vládní internetové stránce u svého jména titul MBA (master of business administration), který prý dostal od Fairfax University v USA. Fairfax University nebo Fairfax university institute se nachází na Kajmanských ostrovech a je „widely recognized to be one of the world's leading off-shore financial centres“ a na webových stránkách se uvádí, že prodává dopisní kurzy… Institut není uznán žádným úřadem od Albánie po Papuu Novou Guineu, ale ve švédském slzavém údolí může Littorin pokračovat ve své důležité funkci ministra pracovního trhu. Kdyby měl jméno, řekněme, Refaat El-Sayed (švédský podnikatel, který neoprávněně používal titul doktora, po odhalení společensky znemožněn), nebyly by jeho akcie ceněny ani na 3 öre v silně devalvované švédské valutě. Soukromé osoby, tj. občané, podvádějí vrchnost a vrchnost se chová, jako by obyčejný člověk neuměl číst a myslet a všechny podvody dělal z neznalosti a neinformovanosti a kvůli

nedostatku času na to, aby byl čestným, takže všechny tyto podvody ani nejsou skutečnými podvody.

Sociálnědemokratická vláda vynalezla vlastní statistiku, podle níž pak vykazovala švédský blahobyt a skoro neexistující nezaměstnanost… Rok za rokem. Švédské banky, se Swedbankou v čele, se věnují dvojímu účetnictví, tedy používají dvojí srovnávací index, což Fil. dr. v národní ekonomii a předseda penzijního úřadu PPM Thomas Franzén nazývá „podvodným chováním“. I toto probíhá a pokračuje rok za rokem…

Během prvních 31 dní roku 2008 bylo ve Švédsku přepadeno ne méně než 18 bank. To je víc než v USA za éry Bonnie Elizabeth Parkerové a Clyde „Championa“ Chestnut Barrowse. Navíc nebyly, jak se ukázalo, mnohé loupeže a podvody nahlášeny, protože taková je praxe: společnost chce servírovat poddaným obraz bezpečí.

Psychologie tohoto konání je příbuzná té, kterou shora zmiňovaný Gabriel Laub prezentoval ve svém konstatování: „Když otrokům namluvíte, že jsou pány, účinně snížíte počet nutných dozorců.“

12 z těchto 18 loupeží bylo vykonáno na podvodné rodince Swedbanky. Nedivím se, že je to právě Swedbanka. Podle lidového mýtu se Bonnie a Clyde hrdě představovali slovy „We rob banks!” a obyčejní lidé, tedy ti, kteří považovali banky a jejich služebníky za větší padouchy než pronásledovaní lupiči, tleskali…

V pátek 1. února 2008 představil podnik Ericsson působící v oblasti telekomunikací závěrečný audit za čtvrté čtvrtletí roku 2007. Aby Švédy úplně nevystrašil a neklepla je pepka, tak to výkonný ředitel a šéf koncernu Ericsson Carl-Henric Svanberg současně přizdobil sdělením, že 4000 osob „musí podnik opustit“ a že „jsme našim konkurentům ujeli ještě dál“. Snad to myslel jako vychloubání, jak jinak? Ale jak blízko pravdě to je? Ericsson ztratil polovinu své hodnoty na burze za jeden jediný rok. Který z konkurentů se podobným způsobem tak kapitálně znemožnil? Že by ona stále rostoucí Nokia? Byli lidé, kteří se nechali zmýlit a nakoupili si akcie Ericssonu na začátku nynějšího milénia a zaplatili za ně třináctkrát víc, než za kolik se prodávají dnes. Dne 1. února, tedy týž den, kdy výkonný ředitel a šéf koncernu Ericsson Carl-Henric Svanberg prohlásil, že „jsme našim konkurentům ujeli ještě dál“, mohl jsi koupit B-akcie Ericssonu za 13,19 švédských devalvovaných korun. Švédská duše lidu komentovala temnění Carl-Henrica Svanberga tímto postřehem: „Když si člověk koupil asi před dvěma roky akcie Ericssonu za 100 000, mají dnes hodnotu 4 600 korun. Kdyby byl člověk chytřejší a šel do obchodu s alkoholem Systembolaget a koupil si pivo za 100 000 korun, vypil je, pobavil se a prodal láhve, dostal by 6 741 korun.

A mluví-li se o padouších, tak se jimi nezřídka míní přistěhovalí neobčané. Není divu, že všechny politické strany hlasitě špiní Národní demokraty a Švédské demokraty (švédské extrémně pravicové strany) a jiné strany, které jsou proti přistěhovalcům. Co kdyby všichni přistěhovalí neobčané ze švédské scény úplně zmizeli, koho bychom my Švédové mohli vinit za všechnu nečestnost, kterou jsme tak zpití?

Vzpomínám na jednu skopičinu: skopičinu s pořadovým číslem 326, následující po „Emilově skopičině č. 325“. (Emil je známá postavička Astrid Lindgrenové, která vystupuje ve vícero knihách a filmech. *Emils hyss nr 325* je název jedné knížky o Emilovi.)

Rut Norda byla vedoucí kliniky na Krevní centrále v Örebro a zakázala některým Švédům nenarozeným ve Švédsku darovat krev. Toto s poukazem na „starou tradici“. Mohou existovat medicínské důvody pro odstavení jistých lidí od krevního donátorství, a medicínské důvody by se neměly přehlížet. Je však nákaza, která je horší než viry a krevní paraziti, tou je ideologická nákaza. Znám ji. Jsem dárce krve i plazmatu a daruji 4,5 dl krve čtyřikrát do roka, takže jsem, statisticky vzato, daroval asi 50 litrů krve mého původu a temperamentu, je-li metaforické vyjadřování stejně spolehlivé jako chemie. V čekárně ale i na lehátku je dost času na popovídání se stejně smýšlejícími souběžníky v tomto počinu. Mezi námi dárci jsou i tací, kteří to činí, jen aby naštvali nácky. Představ si, říkají, že třeba existuje nějaký „neo“-nacista nebo supernacionalista někde ve Švédsku natankovaný krví černovlasého přistěhovalce. Takový chudák by se asi sám obřezal a každou kapičku špinavé krve by nechal odtéct do oddělení pro odpadové zboží, aby zachránil svou duši pro árijského boha.

Takový kavalír hákového kříže, který dostane transfuzi krve, by měl být informován, že existuje riziko, že do něj nacpou křovácké atomy. Ale vážně: Co by takový chudák dělal? Člověk nikdy neví. Fanatici mají zatěžko myslet logicky.

Lidi z bývalého východního bloku jsou vítáni na práci ve Švédsku. Pracují dobře, téměř nekladou požadavky a spokojí se s almužnami. V červenci 2003 se zřítil v SSAB v Luleå jeden šestadvacetiletý Slovák do hořící pece koksovny. Ve Švédsku není pracovní úraz nic neobvyklého. Například v roce 2005 Úřad pro pracovní prostředí dostal 122 251 hlášení o zraněních a nemocích spojených s prací. Důvodem, proč jsou přistěhovalci a jiní Nešvédi ve statistice v převaze, je, že přistěhovalci, pokud vůbec dostanou práci, jsou odkázáni na tu nejšpinavější, nejnebezpečnější, nevíce únavnou a jednotvárnou. Onen šestadvacetiletý Slovák, jeden z celé skupiny, pracoval bez jisticího lana. Později se ukázalo, že všichni Slováci, kteří zajisté měli pracovní povolení a zaručené platy podle kolektivní smlouvy, ve skutečnosti pobírali mezi šesti a osmi korunami na hodinu. To je čtrnáctkrát méně, než je uzákoněný minimální hodinový výdělek pracovníka bez jakýchkoliv zkušeností z praxe a bez

výučního listu nebo maturity. Pracovní dny byly dlouhatánské a bezpečnostní poměry skandální.

Podle statistiky z Arbetsmiljöverket, Úřadu pro pracovní prostředí, z června 2011, zahynulo od počátku století na švédských pracovištích více než sedm set lidí. To znamená více než jeden mrtvý týdně, týden za týdnem, rok za rokem včetně dovolených a ostatních nepracovních dnů.

Když se 21letý Jan Palach 16. ledna 1969 upálil na Václavském náměstí v Praze na protest proti okupantům Varšavské smlouvy, rozletělo se jeho jméno do světa, i do Švédska. Když se jeden Slovák upálil v peci SSAB, dozvíme se, že mu bylo 26 let. Žádné jméno, žádný pomník. Jen poznámečka v mediálním šumu, v němž dominují každoroční chuťové testy raků v nadcházející sezóně račích hostin. Švédští raci samozřejmě zvítězili a na druhém místě byli raci turečtí. Nebo to byli čínští?

Jan Opletal byl student Lékařské fakulty v Praze, který byl zabit při protinacistické demonstraci během německé okupace v listopadu 1939. Od roku 1941 sa (téměř) kazdoročně vzpomíná tato událost skoro na celém světě pod názvem Mezinárodní den studentstva (švédsky ”Internationella elevdagen”). Už několik let píšu pro vícero švédských novin články o takzvaných tematických dnech. Každičký kalendářní den má nějaké téma, například Mezinárodní den studentstva. Ve Švédsku má 17. listopad tato témata: „Dödshälsningsdagen – Den Pozdravu smrti“, „Mezinárodní den nezralosti“, „Světový den památky obětí dopravy“, „Den napoleonských krémovek“, ”Den bezprestižních“ a ”Mezinárodní den studentstva“. A které z těchto témat je ve Švédsku nejvíc oslavováno? Odpověď: Den napoleonských krémovek. Ve Švédsku najdete tématický den pro kolik chcete potravin: Den zelných závitků, Den pití piva, Den perníků, Den bábovek, Den vegánské pizzy, Den Nutelly, Den malinového želé, Tučný den, Den rajské omáčky, Den mrkve a tak dále a tak dále.

Za posledních pět let (2009 - 2013) se ve Švédsku přihodilo na 40 závažných železničních nehod. Třiadvacet z nich nemuselo nastat, kdyby patřičné úřady reagovaly na signály a zprávy, které obdržely rok, měsíc, týden, den před nehodou. „Tato kolejnice není dostatečně upevněna…“ To není otázka, zda nastane závažná nehoda zde, ale kdy…

Profesor Cyril Northcote Parkinson pověděl ve své slavné knize *Parkinson's law and other studies in administration* vše podstatné o katastrofální efektivitě práce v socialistickém Československu a ve švédských státních, krajských a obecních pracovištích a zašívárnách s rozvolněným pracovním procesem zdobeným dobře placenými svačinkami, kde jsem měl to štěstí pracovat, ačkoli Parkinson byl v době zrodu knihy v Singapuru. S tímto vědomím bys možná chtěl bránit švédská pracoviště s poukazem na to, že podle profesora Parkinsona takto „funguje“ většina pracovišť.

S tím těžko můžu souhlasit. Parkinsonova kniha je zaprvé satira, zadruhé je už 56 let stará a zatřetí popisuje nikoli recept úspěchu, který by se měl následovat, nýbrž cosi, čemu bychom se měli vyhnout.

A náhle mě to uhodilo, proč se my Švédové tak usilovně snažíme, abychom drželi přistěhovalce od zaměstnání financovaného daněmi: nechceme, aby se s touhle pohodlnou existencí seznámili. Jak bychom je jinak přiměli, aby se zaměstnali v SSAB nebo aby si opatřili drahé půjčky a založili vlastní podnik?

Abecední hra, při níž nacházím podobnosti mezi socialistickým Československem a Švédskem.

Bonsaie mají vždy jednu přední stranu, jinak řečeno, mají být pozorovány jen z jedné strany. Co se týče bonsají, je to pochopitelné. Ale při debatách? V demokratickém království je tato nevyváženost samozřejmostí. Že jeden strom v misce se snažíme zmenšit o 97 %, je nejenom pochopitelné, ale i nutné, i rakovinový nádor a podobné životní formy je dobré zmenšit... Ale různé debaty a různorodost literatury?

Byly časy, a dokonce já jako přistěhovalec si je pamatuju, kdy stát zaručoval, že každý občan dostával poštu až do domu. Dnes tomu tak není, ti, co bydlí „mimo cestu“ si musí jít sami poštu vyzvednout na nejbližší shromaždiště pošty, což může být dál, než si dokážeš představit.

Byly časy, a dokonce já jako přistěhovalec si je pamatuju, kdy stát zaručoval, že každý, kdo si to mohl dovolit zaplatit, dostal telefonní připojení, a cena byla pro každého stejná. Dnes už tomu tak není. Napadá sníh nebo zafouká silnější vítr a přetrhne se ti vedení, tak musíš dřív nebo později od pevné linky odstoupit. Bezdrátová telefonie je mnohem dražší, to ale přece nemůže být starostí Telie, kolik si vyděláváš. Telefonuj míň. Síť 3G je ve Švédsku nedostatečně vybudována a ani nikdy nebude, což znamená, že na mnoha, velmi mnoha místech je síť tak přetížená, že je prakticky nepoužitelná. A to se stejně člověk musí cítit jako šťastlivec. Mohlo by to být horší. Jsou totiž oblasti, kde není vůbec žádné spojení...

Carnegie Investment Bank AB s jejími přizdobenými čísly..., schválené odměny..., odečtené příjmy Görana Perssona..., aféry Skandie…, Swedbank a její ekonomičtí poradci, vedle nichž vypadají proroctví astrologů a hadačů z kávových sedlin jako badatelské výsledky vědců.

Část obyvatelstva představující pouhé 1 % obyvatelstva království Švédského vlastní 40 % soukromého majetku. To podle národních ekonomů Jespera Roineho a Daniela Waldenströma. Zatímco se propast mezi bohatými a chudými společnostmi prohlubuje, čísla hrubého národního produktu svědčí o tom, že země jako celek chudne. Od roku 1985, kdy se začalo s privatizacemi a osekáváními rozpočtu kvůli šetření, odpadlo Švédsko neoddiskutovatelně z ligy bohatých států. Dnes je hrdá Svedala nejchudší zemí Severu.

Ďábel Thomas Quick, jehož švédská spravedlnost odsoudila za osm bestiálních vražd mezi roky 1976-1988 a která asi nikdy nespáchal. Mnohé tomu nasvědčuje, mimo jiné těch 13 šanonů s důkazním materiálem, který se tají... Roku 2013, díky jenomu novináři a jednomu advokátu, se Nejvyšší soud postavil ve všech osmi případech za Sture Bergvalla, což je nové jméno Thomas Quicka, a tento byl osvobozen ze všech vražd.

Defenzíva podaná způsobem: „ne, tohle teď slyším poprvé..." je téměř neproniknutelná.

Dvacet pět až třicet procent veškerého zakoupeného jídla ve Švédsku končí v odpadkovém koši. To tvrdí statistiky za poslední tři roky. Zakoupeného, to znamená toho jídla, které spotřebitelé dopravili do svých příbytků. Připočti k tomu jídlo, které zahazují restaurace, školy a školky. Jen v jednom malém městečku, Hudiksvallu, které má jen 15 tisíc obyvatel, se ve školách vyhazuje 26 tun jídla ročně. Kolik jídla vyhazují obchody s potravinami, se přesně neví nebo se o tom nepíše. Jde totiž o výdaj, který chce každý obchodník udržet v tajnosti. V rozhlasu (P1) jsem však slyšel, že švédské potravinové obchody zahazují až 100 000 tun jídla ročně. Zeleninu, ovoce, maso a masové výrobky, mléko a mléčné výrobky, mouku a pekařské výrobky, a vícero zdrojů tvrdí, že zcela určitě jde o několik desítek tisíc tun ročně.

René **D**escartes byl 53letý, když přibyl do švédského Stockholmu v roce 1649. Nastudil se, dostal zápal plic, a protože to byl toho času uznávaný velikán: filosof, matematik, fyzik, vědec, kněz a právník, a mimo to byl hostem královny Kristiny I. Švédské, dostalo se mu té nejlepší péče, jaká tehdy byla k mání – svět už tehdy tak fungoval – a byl pravděpodobně smrtelně otráven. Oficiální verze je ta, že se o něj staral sám Dr. Wullens, známý holandský medikus, a ten Descartovi tak dokonale pouštěl žilou, ze každý vampýr a upír včetně soudruha Drákuly by se od něj mohl učit. Když odhlédneme od toho, kdo se o Descartovu smrt nejvíc přičinil, zůstává faktem, že začátkem roku 1650 nepomohly Descartovi žádné znalosti a vědomosti filosofické, matematické, vědecké, kněžské ani právnické, a jeho tělo, pozbavené duše a vědomostí, se octlo zakopáno ve švédské zmrzlé půdě. A s ním pochovali jeho známí i citát vypůjčený od Aristotela, „Cogito ergo sum" / „Myslím, tedy jsem". A čím byl nahrazen, aspoň tady ve Švédsku? Přece heslem „Nakupuji a konzumuji jako blázen, a tedy jsem". Evropou obchází strašidlo – strašidlo švédského konzumismu.

Dvě stě padesát osm (258) miliard zmizelo ATP-fondů a nikdy tam nebyly vráceny. ATP je zkratka pro Allmänna tilläggspension, což je pracovní důchod. Tyto peníze vybrala vláda za aktivní pomoci sociálních demokratů, a tedy rozhodnutím Riksdagu, aby se uhradil deficit, který vznikl na podzim 1992, kdy byl úrok ve Švédsku 500 procent. Ve Švédsku ten, kdo pracuje a spoří, ten má. Aspoň do té doby, než mu to vláda nezestátní.

Ekonomické skandály pod vlajkou SAMI, Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (Zájmové organizace švédských herců a hudebníků). **E**lektrická

a telefonní vedení, které se každou zimu trhají a nechávají zákazníky bez elektriky a telekomunikace po celé dny, někdy i týdny.

„Fesljumma frågor“, neboli „otázky jak vlažné prdy“, zněla formulace Kerstin Hallertové, když v Aftonbladetu recenzovala televizní debatu, která se ještě nestačila konat.

Groteskní zapírání a slovo stojí proti slovu, což naznačuje, že patrně žádná ze stran neříká pravdu... „Nepamatuji si.“ nebo „Nevím“ nemusí znamenat selhání paměti či dokonce její ztrátu, je to jen způsob někoho chránit. Kromě toho je to účinný způsob, jak se vyhnout křivopřísežnictví. Je to zajisté lhaní, ale ne zas tolik, že by jazyk zčernal. Co ty na to, Danielssone a Perssone?

Hrozně moc. Odpověď na otázku, kolik peněz zmizelo z Allmänna arvsfonden (Veřejného dědického fondu). Přesně se neví. Jeden pramen tvrdí 50 milionů korun, druhý 90 milionů. V každém případě to smrdí na dálku velkým podvodem.

Chybné výplaty indikuje zpráva delegace vlády z roku 2007. Soudí se, že záměrné podvody v sociálních pojištěních dosahují 6,7 miliard SEK.

IKEA a její zakladatel, onen za druhé světové války aktivní a sponzorující člen fašistického Nysvenska Rörelsen, Novošvédského Hnutí, Ingvar Feodor Kamprad, který ve své pozdější politické a průmyslové kariéře používal východoněmecké politické vězně k výrobě svého laciného nábytku.

IKEA likvidující ruské pralesy...

Irák a další země, kde nezákonně obchodujeme…

JAAS a podplácení kolem…

Jsou místa v Řecku, kde se stejně snadno domluvíš švédsky jako řecky, my Švédi totiž milujeme Řecko a co nám Řecko nabízí. Jídlo, pití, slunko, teplo, moře, rembetiko, což je ryze řecký hudební styl... Kromě toho Švédi importovali z Řecka mnoho základů své kultury, neboť Řecko dalo světu Anaxagora a Démokrita a Sókrata a Platona a Hippokrata a Aischyla a Eurípida a Sofokla a Thúkýdida a a a a, lidi, kteří, a nyní travestuji Marca Tullia Cicera, snesli kulturu z nebe na zem. V roce 1687 to byl však německý Švéd hrabě Otto Wilhelm Königsmarck, který, podobně jako afghánští talibáni v roce 2001 vyhodili do vzduchu Vairocana a Sakyamuni, dvě velikánské sochy Buddhy, v údolí Bamiyan, dal ostřelovat Parthenón. A roku 2011, jaká to byla vláda, která se zpěčovala pomoct Řecku?

Kanalizace, která se nejméně jednou ročně zatopí a přeteče, jako by Švédsko bylo chudým Bangladéšem.

Klížení ustřižených účtů, takový švédský sport. Náčelnice komunistické strany Gudrun Schymanová ve velkém a v mnohém, bývalý sociálnědemokratický radní Mats Hulth a jeho užívání městské účetní karty, náčelnice sociálních demokratů Mona Sahlin ve velkém a v mnohém, ženské útulky subvencované státem, jež se domnívají stát nad zákonem, skandál s prostitutkami a vysokými politiky, zapírání a lži kolem této aféry a aféra IB…

Literární porota, jež vyhlašuje náhodně vybraného vítěze, když ten správný se jim nehodí do krámu...

Logické myšlení, to také patří pod L: V Japonsku a Švýcarsku si můžete nastavit hodinky podle přijíždějících a odjíždějících vlaků. Ve Švédsku si podle vlaků ani nemůžete nastavit kalendář. A od vlaků je to jen přes peron k nádražní čekárně. Stockholmská centrální stanice je veliká a mnohaposchoďová. A je v ní spousta laviček, protože je tu vždy daleko víc lidí než na železničních nádražích v civilizovaných zemích, kde se vlaky jakž takž drží jízdního řádu. To je samozřejmé, protože ve stockholmské centrální stanici se zdržují ti potenciální cestující, kteří už před hodinami, možná i dny, měli být v jiných městech a v jiných zemích. A nejsou tu jen cestující, ale i bezdomovci a jiní, kteří potřebují střechu nad hlavou. A těch je ve Stockholmu spousta, neboť papaláši královského Švédska se drží názoru, že lidé, kteří nejsou schopni plně produkovat, nejsou hodni potřebné pomoci. Tak se tedy stalo, že potenciální cestující se začali hlasitě dožadovat míst na lavičkách centrální stanice ve Stockholmu, protože tyto byly částečně okupovány neproduktivními. Lavička je drahá věc, a tak byl organizován průzkum, zda tomu tak opravdu je, že cestující nemají kde sedět. Celé šetření stálo daleko víc než lavičky, ale na druhé straně by státní byrokrati nemohli dokázat, že ano, 30 procent okupují bezdomovci a jim podobní neproduktivní občané. A teď, drahý čtenáři, začni přemýšlet, jak byl tento problém vyřešen? Možností řešení je mnoho, jako například postarat se o to, aby vlaky začaly jezdit včas nebo aspoň ve správnou hodinu, aby bezdomovci dostali domov a nezaměstnaní práci, aby a aby a aby. Zapiš si to, a až potom čti dál. Pokud jsi přišel ke stejnému výsledku jako švédští byrokrati, můžeš neodkladně požádat o švédské královské či státní občanství, i když ti nemůžu zaručit, že ho dostaneš, protože myšlenkové pochody švédského byrokratického mozku jsou nevypočitatelné. Jsi připraven, tak jdeme na to. Jelikož se ukázalo, že 30 procent laviček okupují bezdomovci a jim podobní neproduktivní občané, bylo z čekárny vyneseno 30 procent laviček. Ty, kdo jsi přišel na stejné řešení, mu pravděpodobně rozumíš a já nevím, jestli ti mám gratulovat.

Logika, ještě jednou: OKG Aktiebolag / Akciová společnost OKG, se nachází 30 km od centra města Oskarshamnu. ”O” představuje Oskarhamn a “K” kärnkraft, čili jadernou energii. OKG není jeden, ne dva, ale tři švédské jaderné reaktory, které produkují 10 % celkové výroby švédského elektrického proudu. Švédsko je rozděleno na 4 cenové skupiny, pokud jde o odběr elektrické energie. Nejlacinější elektřinu mají ti, kdo bydlí v zóně 1, a tam sotva někdo bydlí v porovnání s ostatními zónami, a nejdražší je zóna 4. Oskarshamn spadá do té čtvrté, ačkoli jsou obyvatelé Oskarshamnu už desetiletí vystaveni nebezpečím a nehodám, které sousedství s jadernými reaktory nese.

Logika potřetí: Gina Dirawi byla v roce 2012 jednou ze tří konferenciérů ve švédském nejpopulárnějším televizním programu všech kategorií *Melodifestivalen* /

Eurovision Song Contest. *Eurovision Song Contest* je nejsledovanější televizní přenos na světě, nepočítajíc velké sportovní turnaje, a dívá se na něj víc než 100 milionů diváků. Ve Švédsku probíhá tato soutěž dlouhé měsíce, protože Švédi sledují každou její část, od přihlášek přes výběry až po švédské finále, nu a pak samozřejmě to mezinárodní. Gina Dirawi, která vede vícero pořadů, srovnává na svém internetovém blogu izraelskou vládu s Hitlerem. „Israel tar efter Hitler“ / „Izrael jde ve stopách Hitlera,“ píše Gina Dirawi. „Ska man terroriststämpla Hamas, så ska man fan inte glömma de största terroristerna, ISRAEL!“ / „Jestli se má Hamas označit za teroristické hnutí, tak nesmíme zapomenout na toho největšího teroristu, IZRAEL”. *Eurovision Song Contest* se koná už od roku 1956 a má záměr mírotvorný, má sbližovat země a jejich kulturu. Karel Gott tu například také soutěžil, v památném roce 1968, nereprezentoval však ČSSR, ale Rakousko. Ve Švédsku se vysílá *Melodifestivalen* / *Eurovision Song Contest* v SVT, což je „státní“ veřejnoprávní televize. Roku 2013 se *Eurovision Song Contest* bude konat v Malmö. SVT mohlo vybrat jakékoli jiné švédské město od Stockholmu přes Göteborg do Jönköpingu, Växjö, Nörrköpingu, Umeå nebo Luleå... Ne, SVT vybralo Malmö. Jak už jsem výše uvedl, je to totiž tak, že šéfem Malmö je sociálnědemokratický Ilmar Reepalu, takto známý antisemita, že dokonce Bílý dům se cítil povinen vyslat Hannu Rosenthal, aby si s Reepalu pohovořila.

Logika počtvrté**.** „Chci posílat řvavé obálky kupujícím sex, protože jsem názoru, že ten nejhorší trest pro člověka kupujícího sex bude, když se se někdo, jeho žena nebo soused v okolí, dozví, co udělal (...) Měli bychom mít přepestré obálky, aby to bylo jasné a zřetelné: jsi podezřelý z toho, že jsi kupoval sex,“ navrhla naše ministryně spravedlnosti Beatrice Ask na semináři v Riksdagu v roce 2010. Naše mistryně spravedlnosti chtěla vystavit veřejné hanbě nikoli odsouzené, ale všechny, kdo jsou jen podezřelí, ať už na základě falešných nebo pravdivých obvinění.

Logika popáté. Banky musí šetřit, hlásá mantra finančních magnátů, a tak banky šetří. Všechny velké banky ve Švédsku jsou na tom stejně nebo skoro stejně, a tak popíšu jen jednu, která se jmenuje Nordea. Švédský stát neboli království vlastní dnes 13,5 % akcií Nordey. Během roku 2010 však stát prodal akcie Nordey do soukromých i mimošvédských kapes v hodnotě 19 miliard švédských korun, například dnes vlastní finské Sampo ne méně než 21,3 % akcií Nordey. To je náš švédský způsob, jak držet krok s ostatním industriálním světem. Rozprodat jiným národům všechno, co se jen dá. Pozemky počínajíc a životním prostředím končíc. My vám prodáme banky, průmysl, know how, a vy nám pošlete vaše smradlavé a špinavé odpadky...

Nordea propustila v posledních letech hoooodně bankovních úředníků – samozřejmě ne naší švédskou vinou, ale vinou pobaltských států, jak my Švédi říkáme, dali jsme jim miliony v naději, že shrabeme miliardy. V listopadu 2011 „musela“ Nordea propustit další 2000 zaměstnanců. Úrok na nejběžnějších kontech se

už bohužel nijak nedá snížit, protože je už dávno nulový. A proto se různé poplatky za bankovní služby zvyšují a kdo nemá internet, tak ať si to dobře rozmyslí, pokud chce něco platit nebo vybrat z této „státní“ banky. Krize je však krize, a ta si nevybírá. Aspoň ne všude a ne vždy. A tak krize odhlédla od bankovních šéfů. Ti museli dostat prémie a odměny, odměny za výkon, nebo prý by jinak ztratili motivaci. Motivaci k čemu, můžu-li se zeptat? Ke ztrátám? Ožebračování řadových občanů? Mezi lednem a listopadem 2011 přidělila Nordea 1,6 miliardy švédských korunek na proměnlivé složky, čti odměny. Celkem dobrý bakšiš k těm základním platům, které už předem a dávno a velmi vysoce přesahují plat švédského ministerského předsedy. Ředitel Nordey Christian Clausen si může vybrat důchod na své 60. narozeniny a je mu zaručeno 125 milionů švédských korun. Clausen se narodil v roce 1955 a je šéfem koncernu Nordea od roku 2007. Když Göran Persson, sociálnědemokratický premiér, šel na svou žádost do penze v roce 2006 jako pouze 57letý, dostal důchod, který by každý slušný člověk a v každém případě sociální demokrat měl odmítnout, ne však Persson. Kulak Persson si však může ponechat celou sumu jen pod podmínkou, že odstoupí od jiných příjmů. Neboť tyto se mají podle smlouvy odečíst od jeho důchodu. Aby se tak nestalo, řeší to sociální demokrat Göran Persson následovně: Má akciovou společnost a každý příjem, ať už velký nebo nesmyslně velký jde do ní, a soudruh Persson si může nechat i celou penzi i nové příjmy, a navíc takto sníží nebo možná úplně eliminuje své daně. Bingo! Aby Clausen nemusel příliš spekulovat nad tím, jak ošulit stát o daně, tak jeho penze není podmíněna žádnými výhradami, a od svých 60. narozenin může přijmout jakoukoli peněžní nabídku bez praktického a teoretického rizika, že by se mu to odečetlo od penze.

Clausen má svůj příbytek v Kodani, ale jelikož hlavní budova Nordey je ve Stockholmu, tak mu Nordea v říjnu 2011 koupila jeden stockholmský byteček o 256 metrech čtverečních na Narvavägen za 22,5 milionu švédských korunek. V tomto domě se nachází více ambasád a i Clausenův skromný útulek byl klasifikován jako „kancelářské prostory“. Jejich přestavba stále jen několik málo milionů. Když se musí šetřit, tak se musí šetřit. To uznal i pan Clausen.

Několik málo slov o švédské péči o seniory. Zaměřím se na jeden příklad, který ve Švédsku operuje pod firemní značkou Carema. Název je odvozen od anglického *care*, tedy *péče*. Švédsko má totiž vládu, která rozprodala všechno státní, co se rozprodat dalo, a tento rozprodej se blíží krádeži, jelikož národ najednou nevlastní, co vlastnil, a peníze za prodej skončily v soukromých kapsách. (Možná že máš na to jiný názor, možná, že si myslíš, že někdo něco odkoupí od státu, aby na tom prodělal? Znáš snad případy takové dobročinné privatizace z Česka nebo Slovenska?) Carema má dva vlastníky. Jedním je Triton, což je „Private equity investment firm focused on investing in and developing market leading European-based businesses“ a ten druhý je KKR, Kohlberg, Kravis, Roberts, kteří o sobě píší: „We work closely with our portfolio companies to drive operational improvements throughout all areas of their

businesses. This includes sales and profit growth, market share leadership, innovation and prudent investments in R&D, geographic expansion, cost improvements and other value-creating activities. Our portfolio companies span 14 industry segments and are located throughout the U.S., Europe and Asia“. O kolik tisíc procent musí být péče o seniory více výnosná, než když ji vlastnil „stát“ a „komuna“, „kraj“, tedy lidi, můj soused a já, aby uspokojila hladové peněženky všech těch, na něž musí Carema vydělávat? Administrace Tritonu má sídlo v Jersey: „Triton Administration (Jersey) Limited is regulated by the Jersey Financial Services Commission in the conduct of fund services business and trust company business under the Financial Services (Jersey) Law 1998“, což znamená, že každá ve Švédsku vydělaná korunka odlétá ze Švédska a že Švédsko nedostává nazpět ani daně. To je zabudováno v obchodní myšlence takových podniků. Řadový občan však platí za péči v Caremě i prostřednictvím daní i soukromě. Carema má k dispozici několik způsobů, jak zvyšovat zisk. Ty, o kterých jsem se už doslechl jsou více kompatibilní se středověkem než s moderním pohledem na to, co je člověk a co spadá pod pojem „lidskost“. Uvedu jen jeden jediný případ, ne ten nejhorší, vybral jsem ho jen proto, protože nerozumím jeho logice. Mnozí „pacienti“, odběratelé péče, jsou tak staří nebo nemocní, že potřebují pleny. A „dostávají“ je. Jenomže ty pleny se pak váží na vahách, a když nejsou dostatečně těžké, což znamená, že nejsou dostatečně zasrané, tak je personál natáhne pacientovi znovu. Takže každý pacient dostane nazpět svou posranou plenu nebo pleny spolupečovance, to nevím. Norma praví, kolik má plena obsahovat a vážit, před tím, než se vymění za novou, čistou, suchou, hygienicky a zdravotně nezávadnou. A když se norma nenaplní, sedí, leží ten opečovávaný nebo ta opečovávaná v mokru. Hodiny a hodiny. Rozumíš tedy, proč nerozumím, jak se dá tímto šetřením šetřit?

Ti, kdo s velkou slávou vykupují podniky a podobně, se ve Švédsku a pravděpodobně i jinde nazývají ”riskkapitalister”, rizikoví kapitalisti, kteří operují s venture capital, rizikovým a rozvojovým kapitálem. A zase se dostávám k bodu, kterému nerozumím. V čem je riziko? Jak může třeba Carema prodělat peníze na své „péči“? Ani prakticky a ani teoreticky to není možné, dokud stát, vláda neuzákoní, že ti, kdo zneužívají lidi a lid, nebudou přinuceni vrátit všecko, co naloupili. (Jak jinak by se dala taková péče nazvat?) Jenomže takový zákon nebo výnos není možný, ne při naší švédské vládě.

Minneslucka, selhání paměti, aneb „díra v paměti“, je výborný švédský výraz v souvislosti s podvody, korupcí, provizemi, úplatky a lžemi. Funguje v podstatě vždycky. Manželé, kteří žili 50 nebo víc let spolu, úřady odtrhnou od sebe a ubytují na různých bydlištích pro přestárlé. Miljömärkning Sverige AB / Ekoznačení Švédsko a.s. je odpovědné za ekokontrolní značku Svanen / Labuť, ale Švédsko a.s. snížilo pod tlakem výrobce své požadavky na omezení odpadních kalů při bělení buničiny, a

tím pádem je tedy Ekoznačení Švédsko a.s. kontrolováno těmi, které by Ekoznačení Švédsko a.s. mělo kontrolovat.

Narkotika a drogy i jiné služby vypisují legitimovaní i nelegitimovaní lékaři za peněžní odměnu. AB Svensk Bilprovning, firma zabývající se technickými prohlídkami vozidel, vlastní z 52 procent švédský stát a jeho záměrem je zvýšení bezpečnosti dopravy, ochrana životního prostředí a zlepšení ekonomického provozu vozidel. Podplacení kontroloři žádající čtyřciferné částky za uznání stavu vozidla se však vyskytují. „Je to vždy stejně smutné při každém takovém odhalení," říká Annika Enmark-Larsson, ředitelka onoho z 52 procent státem vlastněného Bilprovningen.

Odhalení o nepravdivých potvrzeních a přistěhovalci koupených povoleních k pobytu… Ilegální obchod s Íránem přes celosvětový zákaz... Nákup zakázaného zboží z USA, Francie a Německa a ilegální vývoz těchto produktů do bojkotovaných zemí... Pokračujeme v té strašlivé nemorálce, na níž Švédsko založilo svůj blahobyt během druhé světové války...

Penze, důchody, jsou napojeny na celkovou ekonomii státu. Jde stejně tak o státní „zaručené" důchody i ten, na kterou šetříš soukromě. A přes to, že švédská vláda vytrubuje, jak dobře Švédsko ekonomicky šlape, důchody už třetím rokem neúprosně klesají. Státní heslo „en krona in, en krona ut", „jedna koruna dovnitř, jedna koruna ven", je lež a tedy nic jiného než podvod. Duchodové spoření ve Švédsku se dá klidně porovnat s loterií a „našetřené" peníze se také rozdělují podobným principem, což znamená, že jen část připadne na důchody. Ten největší rozdíl mezi loterií a důchodovým spořením je v tom, že vyhrát nemůžeš, tedy pokud nejsi členem vlády, parlamentu nebo vysokým zaměstnancem banky a podobně. A taky že se účastnit musíš, kdežto loterii můžeš ukázat záda.

Podle nové statistiky vypracované s konzultantním podnikem Ernst & Young, jenž má pobočky po celém světě, nejméně jedna třetina zkoumaných švédských firem má problémy s interními podvody a krádežemi. "Sverige sticker ut i den här rapporten" / "Švédsko je podle průzkumu na tom daleko nejhůř," konstatovali revizoři Ernst & Young a dodali, že je to možná proto, že ve Švédsku je „snížená konjunktura".

Podvody (bedrägerier) se šíří a rostou. Během první poloviny roku 2012 jich bylo nahlášeno 115 000. Podle statistiky přečtené ve švédském rozhlase SR v červnu 2012 policie zvládne identifikaci nanejvýše 16 % pachatelů.

Policie beroucí úplatky, způsobující smrt, prošetřující vlastní činnost a nacházející ji bezúhonnou...

Quenell, a jiné masové výrobky můžou být zdraví ohrožujícím jedem, pokud se jako ingredience použije neznačené mleté maso z obchodů švédské daleko největší prodejní sítě ICA nebo od jiných nesvědomitých obchodníků...

Recenzenti recenzující knihy, jež nebyly ani napsány a tím spíše ani vydány... (Například Kristian Lundberg ohlašuje v Helsingborgs Dagblad neexistující knihu od Britt-Marie Mattsson.)

Řízení otevřenosti podle libovůle moci. Archivy plné dokumentů, k nimž nemůže dostat přístup nikdo, ani novináři a už určitě ne „obyčejní“ lidé. Jeden příklad z mrakodrapů druhých: Akty z východoněmecké tajné policie Stasi týkající se neoficiálních švédských spolupracovníků bývalé NDR.

Staré mleté maso, plesnivé jídlo a zapáchající ryby se prodávají v obchodech po celé zemi, zpravuje nás televize, Vedoucí jsou žádáni o vyjádření a odpovídají: To je zcela neakceptovatelné.“ „To je nepřijatelné.“ O rok později udělá stejnou kontrolu večerník Aftonbladet a uvádí, že personál odřezává zkažené kusy sýrů, znovu je balí a dává jim nové, posunuté datum trvanlivosti. Zprávy o mnoha příkladech, kdy zákazníci v různých místech onemocněli požitím starého jídla. Jídlo, které mělo prošlé datum trvanlivosti o celé měsíce. Další zprávy hovoří o rodině v Enköpingu, která koupila mléčnou náhražku pro svého dvouměsíčního kojence. Dítě onemocnělo, protože náhražka byla stará a zkažená. Znovu a znovu odpovídají prodavači: „To je zcela neakceptovatelné.“ „To je nepřijatelné.“ ”Det helt oacceptabelt” och ”Det är inte acceptabelt”…

Sto deset nově zjištěných případů rakoviny denně.

Sverige är världsbäst på mänskliga rättigheter / ”Švédsko je nejlepší na světě co se týče lidských práv”, hlásají Švédi s úctou a tlučou se zároveň do hrudníku. Jen škoda, že je to samopodvod, jelikož Švédsko prohrálo nejvíc případů na světě před výborem OSN pro lidská práva v Ženevě, takže vede i v této nepříliš lichotivé statistice. ”Švédsko samozřejmě nechce, aby na něj demokratický svět ukazoval prstem, a tak dělá vše, aby mezinárodním soudům zabránilo obdržet relevantní informace, důležité k objektivnímu vyšetření, a různými jinými pochybnými metodami se pokouší vyhrát mezinárodní soudy.” Toto tvrdí Anna Wigenmark, människorättsjurist / právnice a obhájkyně lidských práv, která vyhrála vícero procesů proti Švédskému království.

Šíří se podvody i na vysokých školách. Dle zprávy Högskoleverket, Správy vysokých škol, vzrostl mezi roky 2001 a 2004 o celých 252 procent počet disciplinárních řízení o objevených podvodech...

Škody od vody použité k hašení požárů jsou větší, než požáry způsobené. Je to v zastaralých metodách hašení. Pojišťovací společnosti toto kritizují a vyjadřují se, že se jedná o záměrné vytváření škod.

Švédská racionalizace je tak důležitá, že nezáleží na tom, kolik stojí. Peníze totiž leží pod různými účty, a když jedno „konto“ musí ušetřit, tak se z jiného může zaplatit i trojnásobek. Alespoň jeden příklad, a ten není ani zdaleka, velmi zdaleka, nejvíc do očí bijící. Ve starobinci ve městě Ludvika ušetřili (tj. vyhodili) jednu kuchařku, která vařila denně čerstvé a zdravé jídlo z lokálně produkovaných surovin. Jenže háček byl v tom, že důchodci tvrdili, že se bez jídla neobejdou. Řešením tedy je, že jim nyní vozí jídlo z centrální kuchyně ve Stockholmu, naporcované a balené v plastu. Vzdálenost po silnici mezi Ludvikou a Stockholmem je 218 km a řidičova mzda je vyšší než kuchařky.

Švédsko sice podepsalo Úmluvu o právech dítěte, ale nezařadilo ji mezi švédské zákony, a Švédsko je opakovaně kritizováno, že Úmluvy OSN nejsou dodržovány.

Švédové neplatí dlužné pokuty státu a tyto se po 5 letech odepisují. Podle SR mají Švédové dluh půl miliardy švédských korun na nezaplacených pokutách všeho druhu. To nejsou tedy dluhy na daních. Ty jsou mnohem, mnohem vyšší.

Švédové jezdí do Dánska a Norska za výdělkem. Pracují v kavárnách, obchodech jako prodavači, ve stavebnictví a loupou banány. Ano, četl jsi správně, sedí celé dny a loupou banány po tunách. Tito Bídníci bydlí kolektivně a za stejných podmínek, jako popsal Günter Wallraff už v 70. letech ve svých odhalujících reportážích.

Taxi je ve Švédsku „avreglerad“, což znamená, že každý, kdo chce, může mít taxík a může vyžadovat taxu podle svého uvážení. Mezi stockholmským letištěm a centrem Stockholmu berou taxíky různé sumy. Nejlacinější je 31 korun/km a nejdražší 991 korun/km. Mezi letištěm a středem města je 45 km, takže jedna cesta může stát mezi 1 395 švédských korun až 44 595 švédských korun. Jsou lidi, kteří cestují za 44 595 SEK? Samozřejmě. Taxíky stojí v řadě a potenciální pasažér si vezme ten, který je první v řadě. Hlavně když je to cizinec a ví málo o Švédsku a švédských cenách. Mimo to, člověk, který si bere taxi místo veřejného autobusu nebo rychlovlaku, velmi často neplatí svými penězi, ale cestu platí zaměstnavatel, ať už státní nebo jiný. A zaměstnavatel si strhne celou sumu z daní...

Trond Sefastsson je právník a hvězda na reportérském nebi televize, odměněn Velkou cenou žurnalistiky, Stora Journalistpriset, a znám i z investigativního programu Kalla fakta (Chladná fakta), přesto a neméně proto podezřelý z nejméně dvou případů těžkého trestného činu úplaty. Byl samozřejmě osvobozen. Jak jinak?

Ultrajasný podvod a podfuk, který se eufemisticky nazývá „nedbalostí“, jelikož nedbalost je tak něco jako nehoda, za kterou nikdo nemůže mít odpovědnost. Stavba tunelu skrz Hallandský hřeben… Zákon o veřejné soutěži při zadáních, na který kašlou dokonce i komuny, kraje a vláda...

Uvěříš, když ti sdělím, že Švédsko neratifikovalo Úmluvu o právech dítěte? Uhádneš, kolik jiných zemí na světě se v tomto bodě Švédsku podobá?

Uvěříš, když ti sdělím, že v tentýž den, kdy OSN oznámila, že počet zabitých osob v Sýrii dosáhl 60 000 a že 600 000 Syřanů opustilo zemi a stalo se utečenci, bylo Švédsko jedinou zemí EU, která odmítla podepsat dopis 57 zemí vyzývajících Radu bezpečnosti OSN, aby dala prozkoumat podezřelé případy válečných zločinů Mezinárodnímu trestnímu soudu (ICC) v Haagu?

Uvěříš, když ti sdělím, že Švédsko nemá ústavní soud? Nejdůležitějším účelem ústavního soudu je záruka a ochrana práv a svobod občanů před zákonodárnou a výkonnou mocí, tedy aby politici dodržovali, co slibují.

Uvěříš, když ti sdělím, že ve Švédsku může kterýkoliv politik, vysoký či nízký, a kterýkoliv ředitel státních organizací a podniků odmítnout dát odpověď žurnalistům, řadovým občanům a dokonce ústavnímu výboru Riksdagu?

Uvěříš, když ti sdělím, že ve Švédsku tě může krajská vláda (landstinget) pronásledovat deset dlouhých let, aby vymohla od tebe dluh? Ale ano, odpovíš, protože si představuješ tisícikorunový nebo možná milionový dluh. Jenže tento dluh nebyl větší než několik öre. I nyní, po deseti letech, není větší než jedna koruna a deset öre. Že na tom landstinget prodělal desetitisíce korun, nikoho nezajímá.

V září 2010 se konaly ve Švédsku volby a my jsme měli možnost volit mezi 70 tisíci kandidáty do komuny. Každý dvacátý kandidát má však zaregistrované betalningsanmärkning / dluh státu a tedy lidu, a dohromady to činí nejméně 100 milionů švédských korun. Ve Švédsku „vládne“ demokracie, a tak je jasné, že máme možnost hlasovat i pro tyto občany. Ale aby si pak takoví jako já neměli na co stěžovat, jde nám vláda v ústrety a chce změnit zákon o zveřejňování kreditu, abychom se k takovým informacím nemohli dostat. **V**nitřní informace v obchodu s cennými papíry... Pašování alkoholu... Obchod s kovy, jež jsou očividně ukradeny, jako třeba elektrické kabely... Falešné léky... Sportovní kluby neplatící daně, ačkoli ministr sportu sedí ve vedení…

Vzduch ve větších švédských městech je zdraví nebezpečný a proti předpisům znečistěný. V roce 2011 bylo Švédsko odsouzeno soudem EU za to, že neplní požadavky na kvalitu vzduchu platnou v EU. Švédská vláda se však patrně na rozsudek vykašlala a podle Mikaela Karlssona, předsedy Naturskyddsföreningen, Společnosti pro ochranu přírody, mikročástice ve vzduchu neubývají, naopak. Dnes je dokázáno, že nejmenší mikročástice se dostávají do krve a způsobují trombózu a embolie a srdeční infarkt, větší částice uváznou v plicích. A je jisté, že zámožnější mají lepší možnosti k ochraně a rekreaci. Tak oč vlastně jde? Ti opravdu důležití občani to zvládnou. Dělají se výpočty, kolik stojí záchrana života? Společnost přece musí umět zvolit, jak utratit vybrané daně, není liž pravda? Zvednout platy a odměny pro nejvyšší šéfy, dát víc privilegií poslancům Riksdagu, to je ta priorita, kterou lze pozorovat. Kdo vidí mikročástice nebo obyčejného člověka?

Vykonstruované soudní procesy.

Workshopy, kde se politici, frajeři a vykukové z informační branže a odpovědní činitelé učí, jak dezinformovat, tahat za nos, slibovat a omlouvat, jinými slovy, kde se učí „správně“ odpovídat na již od počátku zvětralé otázky novinářů...

X je ten bezejmenný profesor nebo profesoři, který nebo kteří byl / byli v interním šetření podroben / i tvrdé kritice za své jednání: v Karolinska Institutet v Solně představil úžasné výsledky výzkumu, který se nejspíš vůbec nekonal...

Yankee jsou ti zlí korumpovaní, nekulturní, nedemokratičtí... pravý náš opak.

My nesedíme na dvou židlích. Když mí nejbližší kolegové hlasují o mně, zda mám dostat to či ono privilegium, tak chodím na minutu a či dvě ven za dveře, abych neovlivnil výsledek hlasování, který, jaksi zázračně, vždy dopadne v můj prospěch… Když spáchám něco nezákonného a čirou náhodou se to veřejnost dozví, tak jsem to skoro vždycky já sám nebo někdo z mých kolegů, kdo je pověřen tuto záležitost

vyšetřit, a i v tomto případě, stejně zázračně, vždy vyjde najevo, že vše bylo a tedy i je v nejlepším pořádku…

Zvládnout mnoho odpovědných zaměstnání najednou můžou jen nezdolní a kompetentní vysocí šéfové a poslanci Riksdagu, jde o paralelní plné pracovní úvazky, které zvládnou elegantně a aniž by některá z činností trpěla. Tvrdí. Ale jen oni a jejich kolegové, kteří se buď neliší od těch, které chrání anebo je chrání nebo se obávají důsledků, které by nastaly, kdyby je nechránili…

Žádní upíři nejsou, ani zombie, tvrdí jistí vědci. Co o tom vědí? Byli snad na výletu v Atlantidě Olofa Rudbecka?

Chceš hrát stejnou hru znovu? Mám materiály, které stačí nejmíň na třináct sad.

Švédsko žije podle všeobecně známého Petroniova pozorování a poučení „Mundus vult decipi, ergo decipiatur“ – „Svět chce být klamán, tedy klamejme.“ Kde jinde než ve Švédsku lze nalézt tak totálně nepravděpodobný a přesto zcela živoucí charakter jako kadeřnici, která v 70. letech vystupovala jako Carmencita Rockefeller a jež dokázala oblafnout doslova všechny, nahoře i dole, civily i vojáky v celém Švédsku. Je možné, že Carmencita Rockefeller byla postižena histriománií, tedy psychickým stavem vystupovat před lidmi v různých rolích a často podstupovat taková rizika, že pouhá bravura přesvědčí a přehluší jakoukoli rozumnou úvahu, ale čím je postiženo Švédsko? Čím to je, že se jeho lid nechá denně podvádět politiky a dalšími panáky v rozhodujících postaveních?

Přečetl jsem si, že dnešní vystěhovávání ze Švédska je stejně objemné jako za velkých dob vystěhovávání v 80. letech 19. století, tedy 50 tisíc ročně, a že tato mračná statistika nezahrnuje ty, kteří „pouze“ pracují v zahraničí, aniž by se zaregistrovali jako vystěhovalci. Nevím, jestli to platí stoprocentně, vím však, že znám toho, tamtoho i tadytoho coby vystěhovalce. Lékaři, zubaři, zdravotní sestry, herci, sportovci, vynálezci… To jsou ti, kteří už mají těch podvodů po krk. I má starší dcera založila rodinu za švédskými hranicemi.

Může toto hromadné vystěhovávání být odpovědí na onu nevoli, která otřásá Švédskem? Jsem přesvědčen, že tomu tak je.

Plus, Uppdrag granskning, Dokumentärredaktionen, Kalla Fakta, Kaliber, Medierna, Obs, Publicerat, Ekots lördagsintervju, Ring P1, Matens pris, Dokument inifrån, Nordegren i P1, Selimovic i P1, P1 Granskar, Folkhemmet, Tendens, Insider, Skolministeriet och Public Service – toť názvy odhalujících investigativních společensky angažovaných televizních a rozhlasových programů, v nichž je dovoleno zrcadlit Švédsko. Což nijak neznamená, že se tím Švédsko stane lepší zemí. Jistě ti není neznáma fráze „Pověz mi, zrcadlo, kdo je v zemi zdejší i na světě nejkrásnější“.

Nic a nikdo se nestane lepším, jen když bude konzultovat svůj odraz nebo orákulum. Je třeba v té věci taky něco udělat. Rozumíš? Těchto 20 výše jmenovaných odhalujících investigativních společensky angažovaných televizních a rozhlasových programů by se dalo rozšířit o 20 dalších a všechny by mohly vysílat celých 24 hodin, rok za rokem, a stejně by se nedopracovaly k tomu, aby jednoho dne mohly prohlásit: Dnes si dáme pauzu, dnes není co odhalovat, dnes je Švédsko zemí, která může být sama na sebe hrdá…

Na druhou stranu: poslechni, co říkají vedoucí politici. Není právě to tím poselstvím, kterým tě krmí? Dobrou noc, Švédsko.

V této literárně-žurnalistické vstupní bráně do Švédska jsem tě obeznámil s některými ukázkami toho, jak dnešní Švédsko funguje a nefunguje. Omezil jsem se, velmi jsem se omezil, protože ti nechci dát dojem, že jsem nevděčně nespokojený s tím, jak je Švédsko řízeno. Jako občan tohoto království jsem totiž i já za ně odpovědný, a tak jako mnozí druzí, ani já nespěchám s přiznáním svého podílu na zkáze tohoto potenciálního ráje.

Olof Palme je mrtev. Předseda vlády zavražděn na ulici, veřejnosti na očích. Stalo se to 28. února 1986. Před víc než čtvrt stoletím. Není odhalen ani ten, kdo zmáčkl spoušť, ani ten, kdo si vraždu objednal. A to jsme jedna z největších detektivních monarchií s asi 30 žijícími královnami detektivních románů a s nepřehlédnutelným počtem autorů detektivek obou pohlaví. Can you believe it?

Nedávno jsem četl několik řádek od nakladatele, který spekuloval o tom, že Švédsko je pravděpodobně na světové špičce v napínavých žánrech. Tento žánr navíc posuzují naše raníky a večerníky s vážností a vytrvalostí, jež překonává veškeré posuzování filozofické a náboženské literatury. Podávají se zprávy o obsazích knih našich nekorunovaných královen, mažou se po všech kulturních stránkách novin a stříkají všemi orgány public service, ať jsou zvukové nebo obrazové. Co představuje tento zájem o detektivní a policejní činnost, zrcadlo nastavené čemu a co odrážející? Že by tu citlivý spisovatel vnímal či předjímal policejní stát, kterým je obklopen, jehož je účastníkem, ale i odpovědným za jeho výstavbu a výztuhu. Nejsme my Švédové jako ona „slavná“ žába, která se nechá uvařit k smrti, protože si nevšimne, že teplota vody v nádobě, kde si hoví, pomalu stupeň po stupni stoupá, až už nemá sílu vylézt? Nezvykáme si taky pomalu na vyšší „teploty“, k nimž nás vlečou všechny literární policejní vyšetřování?

Dokonce i vánoční kalendář pro děti anno 2006, SVT:s *Julkalender*, o celých 24 dílech, byl podobně naladěn. *Detektivní kancelář Lasseho a Maji*, *Lasse-Majas detektivbyrå*, pojednává o dvojici Lasse a Maja, kteří si založí detektivní kancelář, aby odhalovali a řešili zločiny… Jde o „socializaci“ našich švédských dětí v co nejútlejším věku. Kde zpátečnické figurky Barbie a Kena „učily“ naše děti o různých

pohlavních rolích, současní Lasse a Maja je přivykají k myšlence stálých policejních pátrání a šetření.

Zatímco se zeměkoule točí a technický vývoj se řítí vpřed, Švédsko couvá do doby nesvobody a udavačství.

Olof Palme je mrtev. Předseda vlády zavražděn na ulici, veřejnosti na očích. Stalo se to 28. února 1986. Před víc než čvrt stoletím. Není odhalen ani ten, kdo zmáčkl spoušť, ani ten, kdo si vraždu objednal.

Než si Olof Palme vzal psycholožku Lisbet Beck-Friis, byl v letech 1949-52 ženatý s Jelenou Rennerovou z Československa v manželství na oko, aby jí dal možnost utéct z Československa. Tak se angažoval pozdější předseda vlády Olof Palme ve věci Československa v soukromém životě.

Pavlína Pořízková má kromě amerického i švédské občanství, a jsem dost přesvědčen o tom, že v letech 1973/74 byla nejznámější „Čechoslovačkou" na světě, en cause célèbre, jak vzhledem k spektakulárnímu a nepovedenému útěku z Československa, tak k tomu, že se tehdejší předseda vlády Olof Palme osobně angažoval v jejím osudu a osudu její rodiny.

V proslovu k 75. výročí stockholmské dělnické komuny 19. dubna 1975 napadl Olof Palme zhoršující se politické klima Československa. „Ministr vnitra, policejní ministr, měl před několika dny schůzi s vedoucími policejní a bezpečnostní služby, a při tom se vyslovil, že pořádkové síly budou dělat vše, aby odhalily a zničily reakční skupiny a individua a včas a nekompromisně zmařily jejich činnost. Tak mluví mezi sebou diktátorské kreatury." Tak se angažoval předseda vlády Švédska Olof Palme ve věci Československa v životě veřejném a oficiálním.

Co mínila Astrid Lindgrenová tím, když dala vypalovat znak Katly na hruď udavačům, kteří se stýkali s Tengilovými muži?

„Teď víš na věčné časy, že jsi jeden z nás, zrádce jsi," praví se v Astridiných *Bratrech Lví srdce, Bröderna Lejonhjärta*.

Astrid pracovala na *Bratrech Lví srdce* mnoho let. Východiskem jí byl podle vlastních slov náhrobní kámen s nápisem „Zde odpočívají útlí bratři Phalénovi", který spatřila na hřbitově ve Vimmerby. Hledala pro své vyprávění soudržný obsah. Roku 1968 okupovali válečníci Varšavské smlouvy bratrský lid Čechů a Slováků. Mnozí se obětovali, mnozí zemřeli. Dne 16. ledna 1969 se upálil Jan Palach, jen dvacetiletý. O tři dny později zemřel na následky popálenin. Měsíc po Palachově pohřbu se upálil k smrti Jan Zajíc… Roku 1973 vyšli Astridini *Bratři Lví srdce* a v srpnu 1975 podepsalo 35 zemí takzvané Helsinské prohlášení, *Declaration on Principles Guiding Relations between Participating States*. Československá organizace pro lidská práva *Charta 77* vznikla z reakce na to, že na bodácích sovětských okupantů sedící

československá vláda nedodržovala 10 bodů prohlášení helsinské konference. *Bratři Lví srdce* byli v Československu chápáni jako kniha politická, už jen proto, že oficiálně nesměla být vydána. Proto byla vydána jako samizdat lidmi kolem *Charty 77*. Dnes mohli být *Bratři Lví srdce* vydáni v nakladatelství Albatros.

V knize *Kdo mě okradl o mého bratra?* jmenuji několik svých přátel, kteří nevydrželi tlak okolí, které je vidělo jako občany druhého řádu v našem švédském královstvíčku. A to se zmiňuji jen o těch, kteří se sem přistěhovali z Československa, protože ohnisko této knihy spočívá v „Čechoslovácích". Ale znám i lidi z jiných zemí, které si Švédsko nedokázalo udržet a využít jejich schopností: „Jugoslávce", Maďary, Pákistánce, Chilany… Ve švédské verzi knihy, kterou právě držíš v ruce, je kapitola *Lékař a kulturní osobnost,* kde jeden vynikající lékař a humanista, kterého osobně znám, se spolu s rodinou vracel zpátky do Československa, protože oni to jeden čas viděli jako jediné východisko proti šikanám a ponižování, jemuž byly vystaveny jejich děti, vinné jedině svou nešvédskostí. Ona světoznámá Pavlína Pořízková-Ocásková mluví dodnes, po tolika letech v luxusu a slávě, s hrůzou o svých letech ve Švédsku, kde se jí vysmívali a kde ji trápili pro její nešvédskost. Kdyby tak Fred Ebb věděl, jak se mýlil, když ve své proslavené písni *New York, New York* napsal: „If I can make it there, I'd make it anywhere".

Zmínil jsem o několik odstavců výše Alfréda Radoka, režiséra, který v 50. letech režíroval filmy a divadelní hry, jež obracely zrak kulturního světa k Československu. V roce 1968 dostal angažmá v Göteborgu a Švédsko dostalo příležitost přiřadit ke svým velkým jménům divadelních režisérů jako Ingmar Bergman, Alf Sjöberg a Gustav Molander i Alfréda Radoka. Ale nevyvedlo se to a Alfréd těšil svou prací jiné evropské scény. Zemřel v režisérském křesle v roce 1976 ve slavném Burgtheatru ve Vídni, kde právě režíroval dvě jednoaktovky Václava Havla. Osobně jsem se s Alfrédem Radokem nesetkal, ale měl jsem tu čest mluvit s jeho ženou Marií Radokovou, a ta byla mírně řečeno zahořklá nad osudem, který potkal jejího manžela ve Švédsku. Jak to ale bývá, když se člověk zpříma postaví proti nepřízni, i Alfréd a Marie Radokovi vyšli ze svízelného postavení jako vítězové: syn David Radok je nyní oslavovaným operním režisérem spolupracující jak s göteborgskou operou i s operou Národního divadla v Praze.

„East is East, and West is West, and never the twain shall meet," hlásá Rudyard Kipling. Avšak přes svou Nobelovu cenu a přes své cestování po mnoha světadílech, nestačila jeho fantazie na to, aby předpověděla, že jen o sedmdesát let později bude blahobytná země Severní Evropy napodobovat a imitovat zbankrotělou kvazisocialistickou republiku politického stylu kamikaze.

Kipling položil také podnětnou rétorickou otázku „What does he know of England, who only England knows?" Já jsem zažil tehdejší Československo a žiju ve Švédsku.

Domnívám se, že toho vím dost o své nynější vlasti, co jiní ani vědět nemohou, pokud nebyli postiženi podmínkami růstu podobnými mým. Proto jsem se odvážil postavit proti 102 důkazům Olofa Rudbecka o nepřekonatelné identitě Švédska, těmi nostalgickými sny až po okraj naplněnými komplexem méněcennosti nazývanými rudbeckianismus, svými poněkud doufám střízlivějšími postřehy a srovnáními učiněnými kolem přelomu tisíciletí.

„Ikům, které jsem se naučil ne-nenávidět," dedikoval svou knihu antropolog Colin M. Turnbull v *The Mountain People,* v díle, kde popisuje společnost bez lásky, v níž vše, co přímo nepodporuje přetrvání individua, je vedlejší. Láska, víra, naděje a spolupráce jsou vlastnosti a chování, které v tomto národě žijícím na hranicích Ugandy, Súdánu a Keni už neexistují. Mezi tímto územím a Švédskem je velká vzdálenost, ale zase ne tak daleko, jak by se mohlo zdát, každopádně rozeznáváme něco odtud u nás. Zítřek Švédska bude mít, jak to vidím já, něco z přítomnosti Iků. Měli bychom být na pozoru! Jinak by se mohlo stát, že někdy v budoucnu bude v nějakém spisku o potomcích Vikingů stát dedikace nějakého méně shovívavého antropologa: „Švédům, kteří mě donutili je nenávidět".

Ve filmu Mela Brookse *Young Frankenstein* je jizva na krku obludy opatřena zipem. To proto, že člověk má tendenci zapomínat na bolest, když je rána zhojena. Člověk se neučí ze svých omylů, natož z omylů jiných, takže se mnoho říší trvající mnohá tisíciletí vejde do každého století. Rána se hojí tak rychle, jak se zatahuje zip.

Bývá spíš pravidlem než výjimkou, že žena, která se rozejde s alkoholikem nebo mužem, který ji bije, se znovu nastěhuje k jinému alkoholikovi nebo jinému trýzniteli. K tomuto vzoru chování existují přirozená psychologická vysvětlení. Člověk chce nějak vybřednout ze situace, v níž se nachází, nechce se však zase dostat někam, kde je mu vše úplně neznámé. Takový sebezáchovný pud je provázen bolestnými masochistickými spodními tóny zdobenými smutným lemováním destrukčního pudu. My Češi a Slováci, kteří jsme zvolili spustit kotvu ve švédském přístavu, určitě patříme k této kategorii. Kdyby se o nás vypracovala studie, ukázalo by se nejspíš, že tento vzorec chování se vyskytuje i v řadě jiných detailů a v rozhodných chvílích našeho života. Stává se to nevědomky a neplánovaně. Týká se to mě samotného i mých českých a slovenských známých. Lapeni do vílích tenat, pasujeme tomu vzorci jak Popelčina noha střevíci. Má žena je svou duší a charakterem nejen téměř obdivuhodnou kopií mé matky, obě mají dokonce identické mateřské znamínko na vnitřní straně stehna. Švédsko se tolik podobá Československu jako ony dvě ženy mého života.

Je ironií osudu, že čím víc se člověk snaží něco ze sebe setřást, tím spíš se to na něj lepí, jako když se snaží usnout, spánek naopak setřásá, jako koktavý, když se koktáním skoro zadusí, když nejvíc bojuje, aby se mu vyhnul, jako Oidipus, který přes všechna svá zabezpečovací opatření, stejně nakonec zavraždí svého otce a obcuje

se svou matkou. Moucha, která se nepokouší ze sebe setřást pavučinu, má definitivně větší šanci vyhrát čas a život, než její družka, která je činorodější a lpí na životě víc.

Co jsem se naučil nebo spíš co jsem si potvrdil během doby, kdy jsem pracoval se švédskou verzí knihy, kterou teď držíš v ruce?

Tuhle knihu jsem začal psát v roce 1998, chtěl jsem, aby vyšla ke třicátému výročí invaze do Československa. Háček byl v tom, že se mi nesešel dostatečný počet příspěvků. Tomáš už mě znal tehdy a napsal už tehdy svůj příspěvek a přišly i dva tři jiné, ale pro většinu lidí jsem byl neznámou entitou se jménem, jež se nedalo nagooglovat a to nevzbuzovalo mnoho důvěry. Měl jsem zajisté dvě dobře vyvinutá veselá a šťastná dítka, a vyšší zásluhy si člověk těžko může obstarat: vše ostatní je jen otázka rozhodnutí a rozjetí práce, to však mí krajané ze staré vlasti nechápali, a nechápou to ani krajané mé nové vlasti. Když jsem pak konečně pochopil, kde bota tlačí, našel jsem spojence, člověka zvyklého psát v páru jak se svým mužem Perem Wahlöö a s holandským superproduktivním spisovatelem Tomasem Rossem, Maj Sjöwallovou. Čas nám však utekl, také proto, že Maj doběhly i různé nemoci… Projekt jsme odložili.

Zvyk je železná košile: Existuje překvapivě mnoho „Čechoslováků“, kteří se neodvážili být v této upřímné knize a otevřít srdce povídáním o staré vlasti. Vysvětlují to tito mí staří krajané, že „člověk neví, co se v budoucnu může stát“.

A já s nimi souhlasím. Když se to vezme kolem a kolem, je to krédo, které podepíší meteorologové i burziáni. Jenomže meteorologové ani burziáni nemůžou ovlivnit vývoj počasí nebo burzy, kdežto každý jednotlivec může přispět ovlivněním politického vývoje své země. A strach je zárukou nedotknutelnosti moci.

To nebojácní svými činy strhli berlínskou zeď a nebojácní svrhli Augusta Pinocheta Ugarteho. Don’t ever forget that.

I v tomto strachu jsou si Čechoslováci a Švédové podobní jako části rozpolcené dešťovky. Strach panující na švédských pracovištích jsem nezažil v žádné jiné zemi, Kubu v to počítaje. Dokonce i mnohaletá moje přítelkyně, doktorka filosofie a člověk ostroumné mysli, již zvou po celém světě, aby přednášela, mi čas od času během těch let plakává na rameni a stěžuje si na své nadřízené. Ale vztyčit se a přednést své spravedlivé požadavky, to se neodváží…

My Češi a Slováci opakujeme jako mantru, že během první doby, kdy jsme byli ve Švédsku, nebyl žádný švédsko-český slovník. Tak to tedy není a tento mýtus je stejně rozšířený a stejně falešný jako tvrzení, že spisy Franze Kafky byly v Československu za „komunistického režimu“ zakázány. Já sám mám jeden takový. Vydalo ho Státní pedagogické nakladatelství v Praze roku 1966. Slovník má 688 hutně popsaných stran a stál 22 korun československých. Kromě toho existoval Švédsko-ruský slovník a samozřejmě dvojjazyčné německé, anglické a francouzské slovníky.

Franze Kafku skoro vždy jmenují mí českoslovenští spoluutečenci jako příklad politické cenzury v Československu. Já jsem se sice literaturou v Československu nezabýval, ale i tak jsem překvapen, že jsem si nevšiml, že by Kafka byl úřady a cenzurou tolik šikanován. V naší, tedy v otcově a matčině knihovně, se nacházely Kafkovy knihy v němčině i v českém a slovenském překladu. Kdyby byly zakázané, tak by je věrní strážci socialistické duchovní a fyzické bezpečnosti určitě zkonfiskovali při svých nevítaných návštěvách. Já osobně jsem si koupil ve své mateřštině *Das Schloss* vydaný v roce 1965 a *Der Prozess* vydaný v roce 1964 v jednom antikvariátě v Bratislavě v roce 1982, tedy když jsem poprvé navštívil Československo po svém útěku v roce 1968, za 12 Kčs. Kafka se vydával v Československu patrně se stejnou intenzitou jako například ve Švédsku. Kromě toho je to tak, že Kafkova vydavatelská práva vlastní Schocken Books Inc., New York, USA, a tito obchodníci z Manhatanu sotva jásali nad možností obchodů v československých korunách.

Když se dívám do knihy *Encyklopédia spisovateľov sveta* vydané ve slovenském nakladatelství Obzor v r. 1978 ale i v r. 1987, nemám žádné potíže najít článek o Kafkovi na straně 276 a následujících. Článek končí těmito slovy: „Záujem o K. dielo sa prejavil najmä po 2. svet. vojne. Pre svoj výnimočný ráz sa rozmanito interpretovalo a často skresľovalo. Zneužili ho človeku nepriateľské ideológie (nihilizmus, existencializmus). V 60. r. v súvislosti s rozširujúcou sa existencialistickou filozofiou na Západe, sa utvoril kult K. kt. sa prejavil v nesprávnej, marxisticky nezdôvodnenej interpretácii jeho diela.”

A ten, kdo četl Hrabalovu výbornou memoárovou knihu *Slavnosti sněženek* vydanou v r. 1978, určitě si vzpomene na velmi veselou epizodu z kina, kde hrají *Le procès* Orson Wellese s Anthony Perkinsonem, Jeanne Moreauovou, Romy Schneiderovou a Orsonom Wellesem v roli advokáta.

Jinou informací, jež se humoristicky opakovala mnohokrát v těchto našich autentických vyprávěních o útěku, byla, jak jsme my „Čechoslováci“ pašovali své nejdůležitější dokumenty – rodný list, vysvědčení ze škol a zaměstnání – přes hranice. Skoro každý je nastrkal do bot, v nichž jsme utíkali. My „všichni“ kromě pohraničníků, jsme věděli o tomto téměř perfektním úkrytu…

Že deadline je nic neznamenající časová hranice je věc, kterou Čechoslováci a Švédové chápou poměrně stejně. Že obyvatelé „liliputánských státečků“ cítí potřebu nafukovat význam svých národů a bít se za ně do umdlení, jsem popsal už dříve. Dovolte mi nyní jen rychle konstatovat, jací jsme my liliputáni v osobním životě. Čím se vytahujeme nejvíc? Tedy, podle mého naprosto nevědeckého zkoumání jsou to tyto věci: naše zaměstnání, naše platy, naše kontakty a pak samozřejmě naše osobní vlastnosti: naše pokora a ostýchavost.

(Jak jsem již dříve poznamenal, byl jsem kvůli knize, kterou teď držíš v ruce, v kontaktu s více než 300 Čechoslováky. Většinou telefonicky a přes e-mail. Během dlouhých hodin jsem odpovídal na otázky ohledně této knihy a zdůrazňoval, že úkolem této by mělo být přiblížení Čechů a Slováků žijících ve Švédsku Švédům a naopak. A aby se tento můj a Tomášův plán vydařil, hledal jsem lidi, kteří by nejen reprezentovali ty, kteří mají tak říkajíc štěstí na své straně. Ti, jimž se však ve Švédsku nevedlo příliš dobře, se nedali přemluvit. Jako by se styděli za to, že toho víc nedosáhli, jako by to, že se jim podařilo utéct ze zajetí a nabídnout svým dětem lepší svět nebylo pro ně dostatečné? Jen ti, kteří se vidí a cítí jako výherci a vítězové, jen ti chtěli přispět, a to písmem per páva korunovaného. To není v žádném případě kritika, jen vysvětlení, proč jsem se rozhodl namáčet pero do černého inkoustu a tím vyvážit tu růžovou euforii, kterou je většina výpovědi této knihy naparfémována.

„That's the difference between you and me, Harry. I say what I mean", učí Chili Palmer v *Get Shorty*. A to je metafilm.)

A teď, když už jsem stejně strčil hlavu do sršního hnízda, můžu předložit svůj výklad šířící se pod pojmem zloději energie, tedy lidi, státy a tak dál, kteří a které „vždy chtějí mít pravdu, utvrzují sebe sama tím, že přenášejí své viny a svou zlobu na osoby ve svém okolí". Chápu to takhle: jistě jsou takoví, ale současně si myslím, že mnozí z nás je zneužívají, nechávají je jednat jako alibi pro své nedostatky. Máme potřebu vypadat jako oběti, otloukánkové, abychom sami sobě vysvětlili, proč jsme se nestali profesory, řediteli, Mister Universum nebo mistry světa v potápění. Chytáme se „zlodějů energie", protože bez nich bychom náhle sami byli odpovědní za většinu svých „selhání". Zde ve Švédsku k tomu můžeme využít naše přistěhovalectví, a nezřídka na něj svalujeme to, že se naše sny nenaplnily. A jistě má přistěhovalectví své nevýhody. Ale přes to se ministryně pro integraci a rovnoprávnost jmenuje Nyamko Sabuni a minulá sociálnědemokratická vláda dosadila rodilého Turka Ibrahima Baylana na post ministra školství a předsedy výboru Riksdagu pro dopravu… Já sám jsem byl jmenován kulturním šéfem v Umeå, čemuž předcházel dlouhodobý proces výběru. Nenáviděný socialistický nebo snad komunistický státní systém nás pronásledoval a terorizoval mnohem víc, než si někdo narozený ve Švédsku vůbec dokáže představit. To se nedá zpochybnit. Ale stejně. Mám nazvat nějaké jméno? Tak co Václav Havel, v tom případě. Havel měl sotva dělnický původ, který by ho katapultoval k „dobré kariéře". Jeho děd byl ve staré občanské republice pojmem a byl to on, kdo vybudoval palác Lucerna. Jeho strýc založil filmová studia na Barrandově… Mladý Václav Havel byl dozajista pronásledován a jistě mu režim naházel dost klacků pod nohy, ale on se naučil je přeskakovat, pronikat, obcházet… a nakonec mohl vystudovat dálkově a udělat zkoušky i na elitním DAMU, určeném jen pro „ideologickou elitu"… Měl vytrvalost a pak mu to samozřejmě pálilo jako málokomu. Měl nadání na jiné věci, než na státem stipulované dědictví. Takže když

dostudoval, přišly nové překážky, ale talent se nenechal zastavit nějakými „zloději energie“, a jeho hry se začaly hrát tam i onde. I mimo Československo. Já sám jsem měl taky za přítěž buržoazní původ, museli jsme se dvakrát třikrát stěhovat a viselo nade mnou jako Damoklův meč, že skončím někde jako pasák koz v nějakém zapadákovském JRD, za předpokladu, že by JRD bylo ochotno riskovat a svěřit své kozy buržoaznímu elementu. Byl jsem však ďábel na fyziku, neskrýval jsem to, a tak mě postupem doby vzali na studia jaderné techniky, strojařiny a ekonomie. A když začala západťácká rocková hudba a pop music rockovat a popovat ve slovenské části Československa, byl jsem prvním konferenciérem uvádějícím domácí kopie The Rolling Stones a The Easy Beats a The Hollies a The Dave Clark Fives a The Animals na scéně v předměstí Bratislavy. Nebyl to úkol, který by mi byl přidělen, vybojoval jsem si ho. Diktatury a jiné překážky a „energetičtí zloději“ nejsou vymyšlenými duchy, jsou ve skutečnosti. Ale kdyby nebyli, mnozí z nás by si je museli vymyslet…

Mé zkušenosti a názory na mou novou vlast Švédsko se ovšem liší od některých dojmů u alespoň jednoho z mých československých krajanů. Čímpak to? Elementary… Hranice mezi lidmi se netvoří jejich národností, nýbrž třídní příslušností. Dokonce i ve válce se tato anomálie respektovala a zajatí důstojníci obou táborů navzájem spolu jednali s respektem a s kaviárem, aspoň během První světové války a dokud byl k mání kaviár. Není se co divit, že plukovník Nicholson nic nechápal, když ho plukovník Saito poslal na práci v knize a filmu přecpaným národními a sociálními symboly *Le pont de la rivière Kwai* / *The Bridge on the River Kwai* / *Most přes řeku Kwai* …

Nesprávný překlad, nesprávná interpunkce či slovo můžou způsobit záměrně nebo nezáměrně zábavný prvek ve vyprávění, avšak následky takové nepřesnosti mohou být osudné, až velmi. Příklad, o němž píše Fritiof Nilsson Piraten zní: „Popravit ne, čekat až přijdu.“ versus „Popravit, ne čekat až přijdu.“ Jistý rozdíl, že? [U Kateřiny Veliké se však tato osudová chyba vyskytla ve skutečnosti, když nenapsala žádnou čárku: Казнить нельзя помиловать. (Popravit nelze omilostnit.)]

Existuje také rozdíl mezi 40. výročím, když má někdo 40. narozeniny, a 40letým výročím, tj. jubileem probíhajícím po 40 let. Že je to legrační, když někdo doslovně přeloží z angličtiny, že pršeli kočky a psi. „Two thousand years ago the proudest boast was civis romanus sum. Today, in the world of freedom, the proudest boast is ’Ich bin ein Berliner’“ je část projevu Johna F. Kennedyho proneseného v Berlíně v roce 1963, která je citována znovu a znovu a ti, kdo umějí německy, těm to přijde vždy stejně směšné. Při redigování různých příspěvků ke knize *Utbrytarkungens knep* : *eller: Hur jag lärde mig sluta ängslas och älska Sverige* jsem zakopl o nejméně tucet takových k popukání směšných míst. Upozornil jsem na ně své spoluautory a

vždy jsme se tomu oba dobře zasmáli, autoři sami to pak vyspravili novou formulací. Byli však i tací, kteří to odmítali měnit. Mínili, že mají právo na to, aby se vyjádřili jakkoli nedbale nebo chybně. Říkal jsem si: jak se takoví tvrdošíjní lidé mohli po všechny ty roky nechat utiskovat komunistickou vrchností? Pak jsem si však uvědomil, že je to docela pochopitelné: utekli před útlakem do tzv. svobodného světa, aby se cítili naprosto svobodní. Nikdo jim nebude povídat, co mají psát a jak mají psát. Jsou to moje písmena a je mi jedno, jak to postihne kolektiv, stojící za značkou ”Utbrytarkungens knep”, tak předpokládám, že uvažovali.

Potom mi volali švédští životní druhové československých rebelů, ti mě zase seřvali podle všech pravidel nadávání: jak že si to dovoluju jazykově opravovat jejich drahé polovičky. On či ona žijí spolu už jánevímjakdlouho a ona či on rozumí každičkému slovu, co partner říká. „Jak můžeš ty, narozený v Československu, vědět, co je pro švédské uši správné a co ne?“ Sami pročetli celý mě zaslaný text a vědí, že je napsán neobyčejně dobře…

Mám vyvodit nějaké závěry z těch rozbouřených monologů? Já si jeden udělal, ale neříkám ho nahlas. Bude to tak lepší, dokonce to bude ještě lepší tím, že si můžeš udělat úsudek sám.

Mým milým krajanům, kteří nedokážou rozlišit podstatné jméno od přídavného, a nevědí, co je sloveso a příslovce, podám jednu malou jazykovou lekci:

Substantivum neboli podstatné jméno je slovo, za které se klade ve švédštině „fan“ nebo „djävel“ (ďábel). Příklad: klockfan, gubbdjävel…

Ve slovenštině se před ně klade například „vyjebaný“. Příklad: vyjebaný autor.

V češtině, která má spíše anální konotace, se před ně klade „posraný“, případně i „zasraný“. Příklad: posraná redakce, zasraná korektura. Ovšem ani slovenština se análním slovům nezpěčuje, v tom případě použijeme však tvar „zasratý“.

Adjektivum neboli jméno přídavné je slovo, které funguje ve švédštině s předcházejícím ‚skit“ (hovno). Například skitbra, skitsnygg.

Ve slovenštině poznáte přídavné jméno, dá-li se před něj představit slůvko „kokot“. Příklad: kokot belasý, kokot veselý apod.
V češtině funguje nejlépe v podobné funkci hovado, blbec apod.: hovado učitelský, blbec hladovej apod.

Verbum neboli sloveso ve švédštině poznáte, dá-li se za něj přidat „utav helvete“ (pekelně). Příklad: körde bil utav helvete, åt utav helvete… Ve slovenštině zkuste přídat „jako blázon“, v češtině „jako blázen“. Příklady: pil ako blázon, pil jako blázen.

Adverbium neboli příslovce poznáte, když jde postavit mezi „förbannat“ (zatraceně) a „alltså“ (teda). Příklad: springer förbannat fort alltså, har sovit förbannat länge alltså.

V češtině se adverbium testuje představením slůvka setsakra: jí setsakra rychle. Ve slovenštině můžete zkusit představit „hovädsky“: robí hovädsky dobre.

Když jsem uprchl z Československa okupovaného vojáky Varšavské smlouvy, projel jsem Rakouskem, Západním Německem a Dánskem, v tomto pořadí. Ve všech těchto zemích mi nabízeli politický azyl, který jsem slušně avšak rozhodně odmítal. Protože myšlenky mě táhly k jiné zemi. „Warum ausgerechnet Schweden?“, ptali se dobrosrdeční Rakušané, Němci a Dánové.

Kapitola „Darum Schweden“ je pokus o odpověď na tuto spletitou otázku. Kapitola „Darum Schweden“ potvrzuje to, co každý ví, že předpovídat něco, cokoliv, je těžké a že nejtěžší ze všech předpovědí je předpovídání budoucnosti. O tom nás přesvědčili i historicky známí věštci jako Nostradamus, Pythie, Kassandra, Debora, Kalchas, Sibyla, Proteus, slepý Teiresiáš nebo jeho dcera Mantó. Kromě toho je to tak, že celý svět a všechno okolo něj se soustavně mění, každou miliontinu vteřiny, někdy se to dá poznat okamžitě, někdy jsou zapotřebí miliony let, aby změna byla jasně rozeznatelná. Za mých čtyřicet pět let mimo Československo se Švédsko podstatně změnilo, Československo se „klonovalo“ na dva samostatné státy, já jsem svým způsobem byl též „klonován“ na své děti a vnoučata.

Vybral bych si tehdy, v roce 1968, když jsem uprchl z Československa okupovaného vojáky Varšavské smlouvy, Švédsko, i kdybych už tehdy věděl o Švédsku všechno to, co o něm vím dnes?

Moje odpověď je jednoznačná: Nepochybně ANO.

Je mi 67 let, a někteří mí přátelé mě svádějí, abych se přestěhoval do té či oné vytoužené země důchodců: „Našiel som výborný pozemok, mám ho pre teba rezervovať?“ píše mi jeden, a není jediný. Co jim odpovědět? Mně je tu pohodlně a dobře. A jelikož neumím věštit ze střev krkavce, výkalů sudokopytníků, tarokových karet, kávové usazeniny nebo z jiných ne vždy plně spolehlivých znaků a způsobů...

Mnoho zábavy, rozhořčení a poučení
Vladimir Oravsky

ASANACE, AGENTI A STŘELENEJ PES

Byl čtvrtek 26. února, naše rodina stála na Ruzyňském letišti, s mými rodiči, sestrou a s přáteli. Poslední společné chvíle. Tehdy jsme mysleli, že je to navždy, že už se nikdy neuvidíme. A Danda, má žena, plakala.

Jan von Hofsten ze švédského velvyslanectví mi potřásl rukou a pronesl pár dobře míněných, ale pro mě tak neskutečně neuvěřitelných slov: „Přeju vám hodně štěstí ve vaší nové vlasti.“ Zaplatil za nadváhu našich zavazadel, asi 350 západoněmeckých marek, poprosil jsem tátu, aby mu to zaplatil. Pak jsme prošli skrz budky pasové kontroly, ačkoli jsme žádné pasy neměli, měli jsme jen papíry formátu A4, na nichž stálo, že jsme bez státní příslušnosti. Teď už jsme viděli své blízké jen skrz skleněnou přepážku. Byli jsme v tranzitní hale se skupinou elegantně oblečených Švédů. A Danda plakala s kyticí v ruce.

Letadlo se strmě zvedlo k nebi a Danda jen plakala a plakala.

Těsná síť přátelských kontaktů v Chartě 77 nám dávala solidaritu a morální podporu. Přinášela nám útěchu při nájezdech všemocného zla, ale nemohla nás chránit a nemohla chránit naše děti.

Nechali jsme za sebou přátele, kteří také potřebovali naši pomoc a naši útěchu, naše síly v tom velkém snažení o shromažďování fakt o nespravedlnostech a jejich zveřejňování a seznamování veškeré veřejnosti s nimi. Nechali jsme za sebou svou účast na vydávání zakázané literatury, v pokusu zachovat hodnoty, které se režim snažil zničit, a v pokusu udržet jakousi demokratickou diskusi v omezeném prostředí, avšak velmi otevřenou a věcnou, bez parlamentních pseudodiskusí a mediálních intrik.

Pak jsem se dostali na velké kodaňské letiště, kde jsme museli přesedat. Tenkrát ještě nebylo přímé letecké spojení mezi Stockholmem a Prahou, studená válka byla v plném proudu a cestujících bylo málo. Teď jsme byli sami na tomto letišti bez haléře v kapse, bez mincí, kdyby jsme snad chtěli třeba použít záchod. Ale bez potíží jsme našli letadlo do Stockholmu a pak přišla ještě jedna kratší cesta do Švédska.

Mohli jsme si sbalit všechno, co jsme potřebovali pro domácnost. Nemuseli jsme utíkat jako většina československého exilu. A vůbec to nepřipomínalo cestu do Sovětského svazu s rodiči, kdy jsem jako dvanáctiletý odjížděl. Teď jsme byli k emigraci přinuceni. Museli jsme prodat náš dům a naši zahrádku, kde jsme zasadili vinnou révu a ovocné stromy, kde si hrály a vyrůstaly naše děti.

A nyní jsme byli ve Švédsku, na letišti Arlanda. Ještě jsme museli hodinu čekat, protože povolení k pobytu mělo chybné datum. Úředník z přistěhovaleckého tábora ve Flenu čekal na druhé straně a čekali tam také naši přátelé: Zdeněk Hejzlar, Cyrill John, Jitka Bidlasová... Děti si lehly na lavici a spaly. Lavice už tam není, ale místo

zůstalo. Vidím je vždycky před sebou, Vávru, tehdy osmiletého, a Mika, pětiletého, v rohu vlevo před dveřmi k vyzvedávání zavazadel, když se jde od letadla.

To byl výsledek tajné operace StB zvané Asanace. Každému nepohodlnému disidentovi přidělili skupinu tajných, kteří se starali jen o něj. Sledovali ho, pronásledovali, vyslýchali, zatýkali a dělali mu domovní prohlídky, dělali vše, aby mu co nejvíc znepříjemnili život. Cílem bylo dostat nepohodlné lidi ze země. Věznit je bylo obtížné, bylo kolem toho moc rozruchu. Vypovědět je nešlo taky, ale východiskem bylo je donutit, aby sami o vycestování požádali. Asi třicet osob a jejich rodin bylo takto obslouženo. A dvacet z nich, kteří nikdy odjet nechtěli, nakonec odjeli.

Teď jsem dostal od historiků, kteří bádají v archívu ministerstva vnitra, archivní materiály z tajných schůzí, kde se pravidelně hodnotilo, jak má rodina reaguje a co by se mělo udělat, abychom byli ještě víc poškozeni. Mám dokonce fotografie ze sledování; jejich vlastní fotografie zabírající dlouhé časové úseky. Jsou na nich dokonce zachyceny mé první schůzky s Dandou a jiné milé chvíle. Setkání s přáteli v tramvaji, na ulici, v restauraci. Oni seděli vedle u stolu a pak připojili ke zprávě účet: párek a dvě piva.

Byly případy, kdy mě sledovalo celkem sedm aut a 14 lidí. Měl jsem s těmi sledovači a pronásledovateli dost velké zkušenosti; však si taky psali mezi sebou: „Objekt má zkušenosti a násilně se brání sledování."

Nebylo to nijak lehké rozhodování, zda požádat o vystěhování. Žádat o něco, co pro jiné byl nedostižný sen, bylo pro nás kruté. Nechat všechno, co nám bylo milé. Nechat ostatní bez naší pomoci. Opustit svou vlast pod donucením. Ale stačilo vidět děti, jak se plazily pod okny když policie v 5 ráno zvonila, k nám do postele a šeptat: „To je StB." Vávra dostal z nervozity tiky v obličeji a občas měl zatěžko mluvit, když popisoval situaci ve škole. Věděl, že tiskneme zakázané knihy a ve škole všechno vyprávěl své učitelce. Byla to vlastně statečná žena, že si to všechno nechávala pro sebe. Policie nás vydírala různými hrozbami: „Dětem se může stát ledacos, nevíte, co by se mohlo stát, když jsou třeba ze školy."

A tak jsme jednoho dne šli nahoru strmou Nerudovkou. Nejdřív na britské vyslanectví. Měl jsem nový účes, z posledního zadržení na 48 hodin jsem měl kraťoučký zástřih. Angličani byli studeně odmítaví. Neměli jsme z toho dobrý dojem. Říkali jsem si ovšem, že znalosti angličtiny by byly cenné. Pokračovali jsem ale nahoru ke švédskému velvyslanectví. Měli jsme ve Švédsku přátele, mezi nimi rodinu Pallasových a skupinu Amnesty International, která posílala pohledy mým rodičům, když jsem byl ve vězení.

Otevřeli jsme švédská vrata, která se musí otvírat oběma rukama, jedna z mnoha nezvyklostí v dlouhé řadě dalších. Všimli jsme si velkého portrétu muže v potápěčském obleku a brýlích, připomínajícího jednu scénu s Dustinem Hoffmanem z filmu Absolvent (Graduate), který na nás civěl u recepce. Později jsme se dověděli,

že to byl král. A pak ten nápis s divným slovem ”BETJÄNAS” (obsluhován), vzpírající se tehdy všem jazykovým zkušenostem. Zato noviny se daly celkem dobře číst, když člověk uměl německy a anglicky.

V recepci byla příjemná Češka, já se omlouvám, ale v daných podmínkách jsem měl za jisté, že je zaměstnána ze dvou stran. Většina jich byla agenty. Pokud smím radit, nikdy si neberte na vyslanectví tuzemský personál! Tak zní každopádně zkušenost mých přátel, kteří prostudovali komunistické archívy.

A pak přišel Jan von Hofsten, který uměl dobře česky, i když samohlásky měl tak zavřené… O mnoho později pak vyprávěl, že pro mě měli krycí jméno ”Den Sjuke”, Nemocný. Což vlastně ukazuje, že na zastupitelském úřadě tušili přítomnost odposlechu. Velmi se snažil pomáhat, ale poslat samizdatové knihy nebo jiné disidentské písemnosti, to bohužel nešlo. Hledali jsme všechny možné cesty. Jeden kanadský diplomat riskoval v těch letech svou kariéru a postupně dopravil přes hranice tři tuny písemností. Švédové však mají nadvyvinutý smysl pro povinnost.

U StB jsem ovšem měl jiné jméno, ”Souček”. Do mého okolí nastrkali řadu agentů, kteří se tvářili jako mí přátelé, ale ti se dali lehce odhalit. Horší to bylo s mými opravdovými přáteli, které přetáhli k agentům. Celá jedna skupina tajné policie pracovala pro to, abych zůstal, protože mým prostřednictvím – tedy prostřednictvím agentů kolem mě – dostávali informace o části naší činnosti. Mimo jiné jsem se staral o archív VONSu, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Většina ostatních estébáků, kteří se nesměli dozvědět totožnosti agentů, se mě pokoušela vypudit ze země. Zatýkali mě na různých setkáních, na ulici, když jsme odpočívali v zahradě na sluníčku a četli, když přijel Brežněv do Prahy. Byl jsem „podezřelý“, že chci zavraždit Husáka respektive z příprav vyhození Nuselského mostu do povětří. Taková podezření se musela samozřejmě řádně „vyšetřit“ v dlouhých výsleších a prostřednictvím domovních prohlídek. Má existence i celé rodiny byla roztříštěna a dostala se do neudržitelného stavu. Takže se jim to nakonec povedlo, těm sviním.

Tak jsme se dostali do přistěhovaleckého střediska ve Flenu, kde nám propůjčili dva pokoje s kuchyňkou. Bylo to trapně mnoho ve srovnání s rodinami vietnamských lodních utečenců. Bylo tu pro nás k dispozici jídlo, hygienické potřeby a všemožná péče o nás. Venku byla zima, byl konec března a hodně sněhu. Šedavým švédským dnem projížděli cyklisti na kolech s ohřebíkovanými pneumatikami. Benzín stál 3,16 korun a druhý den 3,21. (Dnes 12,50.) Pro nás, přišedší z hospodářství s cenami po dlouhá léta nehybnými, to bylo nezvyklé. Dostali jsme kapesné 24 korun. To byly veškeré peníze, které jsme tehdy měli.

Byrokracie mlela, musela se psát nová žádost o pobyt, protože ta předchozí už neplatila. Fotografovali jsme se v ateliéru ve Flenu. Museli jsme projít lékařskými prohlídkami v Katrineholmu, aby se zjistilo, zda nemáme nějaké exotické choroby. A když jsme jeli navštívit přátele do Linköpingu, provázel nás přísný úředník, který se s

námi nepokoušel zapříst rozhovor, alebrž nám koupil lístky, doprovodil na nástupiště a dohlédl, abychom nastoupili do správného vlaku. Na člověka nahlíželi jako na nesvéprávného nebo aspoň méně svéprávného. A to se týkalo vícero oblastí, jak se ukázalo později.

Když jsme přijeli do Flenu, měl Vávra 8. narozeniny. Byl to kříž vysvětlovat německy slovo svíčky, die Kerzen, říkal jsem si, že švédsky to snad bude podobné. Ale nebylo. Zaměstnanci obchodu Domus se snažili být nápomocní, jak jen to šlo, ale nechápali. Nakonec jsme malovali. A přes naše varování se nám na jeho první švédský dort vetřelo švédské slovo: ”8 år” tam stálo. Chlapečkové dostali krabičky s legem a šťastně si hráli.

Byla to neskutečná doba, a odpočinek po všech těch buzeracích. Ovšem už tehdy jsem začal organizovat pašování tiskovin a hledal kurýry pro vyvážení informací z Československa. V té době disidenti neměli žádný fax nebo internet.

Danda však byla úplně apatická. Nedokázala se soustředit na nejběžnější věci, byla dlouho úplně smutná a skleslá. Hodně jsem se o ní bál. Perspektiva života v cizí zemi ji drtila.

Po třech týdnech jsme se přestěhovali do Uppsaly do podnájmu. Nájemník Lars Olsson z Východoevropské katedry a jeho družka odjeli pracovat do Mozambiku jako učitelé angličtiny. A začali jsme chodit na různé kurzy, abychom se naučili švédsky. Sociál převzal za nás odpovědnost od Přistěhovaleckého úřadu a už jsme nedostávali kapesné, nýbrž 1300 korun podpory měsíčně. Takže jsme mohli začít šetřit…

Mým prvním zaměstnáním ve Švédsku bylo uklízení v lokálech AMSu, instituci pro přeučování nezaměstnaných. Dělal jsem tam dva týdny. Na podpoře jsem musel brát, co se nabízelo, a já bral všechno docela s radostí. Učil jsem se švédštinu ve všech možných zařízeních, ať se jmenovaly Studiefrämjandet, Kursverksamheten nebo Komvux (tam jsem chodil na švédštinu na úrovni základních škol s dospělými Švédy) a pak jsem nastoupil na kurz pro zahraniční studenty na Uppsalské univerzitě. Musel jsem mít gymnaziální kompetenci ve švédštině a angličtině, abych mohl nastoupit na slavistiku. Takže jsem na Komvuxu dělal gymnaziální angličtinu spolu s matematikou, společenskou naukou a vším možným, abych toho co nejvíc z nového jazyka pochytil.

A šlo to dobře. Jsem přece jen jazykovědec a mimo jiné jsem sestavil slovníky českých slangů a jazyka světských, když jsem seděl ve vězení. Cílem bylo dokončení vysoké školy. Tady využívám příležitosti, abych poděkoval všem švédským učitelům švédštiny a přátelům! Dík za jejich trpělivost, skvělé pedagogické znalosti a osobní zaujetí, které projevovali. Bylo nám spolu dobře a hodně jsme se toho naučili, nejenom o švédštině.

Prvním hlubokým dojmem bylo, jak jsou Švédové hodní. Všichni byli hodní: tetky v Domusu ve Flenu, úřednice a úředníci, řidiči autobusu v Uppsale… Jaký obrovský rozdíl proti Praze té doby. V té době jsem psal do jednoho ruského exilového

časopisu, že Praha mi teď připomínala Moskvu, kdy se lidi v dopravních špičkách proměňovali v masu, která se tlačila a tekla jako láva. Chudáci ti na krajích, když se trychtýř k pohyblivým schodů sužoval! Nebo jak člověk musel používat lokty, aby se probil z fronty k pokladně a z pokladny k další frontě. Nikoliv zde. Řidič klidně čekal, až všichni nastoupí a posadí se, a pak teprve jel dál. Nikdo se nestresoval, všichni měli dost času. A všichni se usmívali.

První konflikt se švédským systémem nastal, když žena odmítla vzdělávání v rámci AMS. Ve svém psychickém stavu si nedokázala představit, že by chodila do nějaké školy beze mě. Kromě toho se dostala na tzv. přípravný kurz. Ona, se třemi ročníky dějepisu a archivnictví na Karlově univerzitě, měla sedět se ženami, které prošly třídami základní školy téměř vzděláním nedotčeny. Musely se opět učit pojmy jako „podstatné jméno“ a „sloveso“ a základním početním úkonům. Má žena tam zažila spolu se svou španělskou přítelkyní různé projevy švédské primitivní xenofobie. To ona a její španělská přítelkyně nesly vinu za to, že jejich švédští muži pijí a nemají práci…

Pak jsem byl u jedné mladé sociální sekretářky v Gottsundě, která si položila bosé nohy na stůl a šlechtila si na nich nehty, zatímco se mnou konverzovala: „Tvoje žena odmítla nabízené vzdělávání, a proto přijdete o podporu.“ Odcházel jsem odtud s přesvědčením, že už se nikdy k žádné instituci o pomoc neobrátím. Vzali jsme si studijní půjčku a zbavili jsme se všech dohlížitelů a rádců o tom, co máme a nemáme dělat.

Začal jsem pracovat na zkrácený úvazek ve školce jako učitel mateřštiny, a taky jako tlumočník a překladatel. Jednou jsem navštívil se skupinou ruských dětí vojenské letiště F16 u Uppsaly, v 80. letech se vyznačovalo čilou vojenskou aktivitou. Ve své naivitě jsem se chtěl zeptat, zda se děti na letiště můžou podívat a něco si prožít. A ono se to podařilo, závora se otevřela, snad proto, že jsem měl zelený Volkswagen Passat, který mohli považovat za vojenské auto, a vjeli jsme dovnitř. Děti, zvlášť kluci, byli nadšení a někteří se vyšplhali na křídlo jedné ze stíhaček. Musel jsem křičet, abych je shromáždil a uklidnil, a křičel jsem samozřejmě rusky. Podivné však bylo, že si toho absolutně nikdo nevšímal, nikdo se neptal a nikdo se ani nepřiblížil. Asi po hodině jsme si sedli do auta a odjeli. Děti byly velice spokojené a já velice udiven nízkou bezpečnostní úrovní.

Brzy jsem se taky seznámil s těžkopádným systémem, v němž přistěhovalec má čekat dlouhé roky na povolení k pobytu, procházet všelijakým mnohostupňovým vzděláváním, než může začít pracovat. Dlouhatánská léta, při kterých si člověk zvykne být závislým na sociální podpoře a na jiných příspěvcích, během kterých je jeho člověk řízen různými sekretářkami a pracovníky a žije bez toho, že by něco znamenal... a krok za krokem ztrácí sebeúctu. Deset let jsem tlumočil jedné ruské rodině, až jsem nakonec přestal figurovat v jejich životě, když jsem odmítl tlumočit

v poslední věci, kdy se obrátili na soud, že nedostali tu sociální podporu, jakou si přáli!

Znám však několik případů ze svých tlumočení v ruštině, češtině a slovenštině, kdy zejména české rodiny šly jednoho dne na pracovní úřad – a hned druhý den dostali třikrát vyšší platy než jejich sekretářka na pracáku. Ladně to zvládli se vzděláním, které měli, a s angličtinou. To bylo ovšem proti všem pravidlům a předpisům.

Pak jsem začal studovat švédštinu na univerzitě: švédštinu a kurzy podle výběru: sociologii, pedagogiku, statistiku, sociolingvistiku a ruštinu, češtinu a bulharštinu. Šlo to rychle. Byl to fantastický pocit po všech těch letech, kdy měl člověk zavřené dveře do akademických kruhů. Vždyť v Československu stačilo k zákazu studia nejen mít odlišné názory, ale i být jen podezřelý z odlišných názorů, když měl někdo nesprávný třídní původ, měl-li nesprávné rodiče nebo prarodiče.

Ve Švédsku se pokoušeli skrývat známky studenta před ostatními, je to taková švédská hra na „jako“ svět hodných a spravedlivých. V mém případě to ovšem postrádalo smysl, když uváděli známky vedle data narození, protože jsem byl o 20 let starší než všichni ostatní. V té době jsem taky dostal první řádné zaměstnání jako učitel mateřštiny v ruštině a češtině na základní a na střední škole.

Jakožto učitel mateřštiny jsem se mohl seznámit s mnoha švédskými školami. Někdy to bylo až 22 škol, mezi kterými jsem se musel dopravovat, protože čeští a ruští žáci byli rozptýleni a skoro nikde se nedala utvořit větší skupina. Má žena vyučovala češtinu v šesti komunách v severním Stockholmu. A po večerech jsme spolu jezdili na pedagogiku do stockholmské Lärarhögskolan.

Švédská škola se liší velice od českých a ruských škol, s nimiž jsem měl zkušenosti do té doby. Hlavním cílem autoritářské školy je blaho státu. Žák se musí při získávání znalostí a životních volbách přizpůsobit podmínkám školy. Ve švédské škole je středobodem žák a nejdůležitějším je jeho dobro. Oba systémy, jak to vidím, mají své výhody a nevýhody. Samozřejmě je třeba brát ohled na potřeby společnosti a samozřejmě je třeba brát ohled na potřeby žáka. Ale středobodem školy by mělo být učení. To žák často nechápe. Měla by být lepší spolupráce s rodinou, s rodiči. A měly by se nacházet všechny cesty, které udělají učení atraktivním, aby byl vidět užitek, a rušení a nezájem na hodinách aby připadaly neatraktivními. Škola má být prostředím, které stimuluje učení a ne hlučné a zmatené místo, kde se žákům s potížemi soustředění jen hromadí překážky.

Když jsme nakonec získali učitelský glejt, nastalo celospolečenské šetření a naše služby postupně ořezávali a zkracovali. Postupnost vedla k tomu, že jsme neměli nárok na náhradu ztraceného příjmu. Takže má tlumočení a překlady začaly v našem živobytí nabývat na důležitosti.

A současně dostalo větší rozsah mé sledování. Vycestování vedlo k vytvoření zvláštní československé špionážní skupiny ve Švédsku. Byl zaměřena na rodinu Pallasových a na rodinu naši. Zajímala se i švédská bezpečnostní policie SÄPO,

stejně jako se zajímala o polské členy Solidarnośći. Byli jsme přece jen cizím prvkem, který bylo třeba pozorovat a hlídat. Někteří levicově radikální přátelé z Dánska mě zvali občas na demonstrace v Kodani před sovětským velvyslanectvím. Pravidelně jsem tam míval proslovy. Tihle přátelé zase, jak se později ukázalo, byli agenti a donašeči dánské státobezpečnostní služby. Odhalení přišla až později, v 90. letech.

V roce 1981 jsem jel do Montrealu na kongres FIDH (La Fédération International des Droits de l'Homme; náš VONS byl členem této federace). Byla to jedna z prvních příležitostí, kdy Československo bylo oficiálně zastoupeno disidentem v UNESCO a v OSN, protože zde byly pouze nevládní organizace starající se o lidská práva ve svých zemích. Poprvé jsem mohl použít svou na Komvuxu vycizelovanou angličtinu před tisícihlavým auditoriem a diskutovat, s velkým ohlasem. Pocit neslýchaného úspěchu byl ovšem zkalen všemi zprávami z domova o zesílených represáliích, kdy aktivita klesla a byla velmi riskantní. Kromě toho jsem byl sám, hlava jednočlenné delegace. Jednak jsem byl frustrován tím, že jsem neměl s kým sdílet všechny dojmy, jednak jsem se nemohl zúčastnit všech diskusí. Mé písemné zprávy a články se do vlasti dostaly, pašované v dopisech a v časopisech, ale trvalo to a pak už nebyly tak aktuální.

V Německu a ve Francii se mi podařilo vydat knihu (Die Herausforderung a Socialisme Imprisonné), kterou jsem napsal spolu s Petrem Uhlem, a při její publikaci následovala přednášková turné do těchto zemí. Petr byl už šestý rok ve vězení z celkových devíti a bylo důležité ho připomenout a učinit ho známým, mohlo mu to pomoct. Především jsem stále hledal cesty, jak dopravovat informace do Československa. Jeden z mých pokusů způsobil mé vyloučení ze Čtvrté internacionály, kde jsem stejně nikdy nebyl členem, ale mí trockističtí kamarádi mě za člena považovali od doby, kdy jsme měli v Československu ilegální Hnutí revoluční mládeže. Podle jejich názorů jsem se měl podřídit demokratickému centralismu i v konspiraci. Jak pošetilá představa o konspiraci… Každopádně, všechny možné cesty byly pro mě dobré, aby se přispělo k prolomení totalitního informačního monopolu: i cesty jiných, třeba Rozhlasu Svobodná Evropa, zdroje Pavla Tigrida, jež byly patrně z CIA, ale také švédské a finské pošty. Dopisy z ciziny cenzurovala pošta na Gorkého náměstí v Praze (dnes Senovážné). Dopisy zde otvírali, četli, kopírovali a případně i zabavovali. Ale ne všechny, zvlášť ne ty, které přicházely ze zemí s nečetným až žádným exilem, jako bylo třeba Finsko. Dopisy odtud adresátům často docházely, jak bylo možno soudit podle odpovědí a z toho, co jsme se dozvěděli po revoluci. A zvlášť, když se tiskoviny ukrývaly do balíčků s čajem nebo s kávou.

Jednou jsem jel do Finska na takovou poštovní cestu a zpátky jsem vezl velký – ale prázdný – kufr. V přístavu jsem viděl celníka, jak každého pozoroval ostrým zrakem, a tehdy mě napadlo, že by nebylo od věci vidět, jak se tváří, až můj kufr otevře. Udělal jsem se velice viditelným a velice provinilým. A celník nedokázal čelit

pokušení: „Haló, vy tam! Ukažte, co to tam máte!“ Otevřel jsem prázdné zavazadlo a chvíli jsme na sebe němě zírali. „Zavřít!“ Odcházel sem se smíchem. Chudák celník se nedozvěděl, čeho to byl svědkem. Ale mnohé dopisy tenkrát adresátům došly. Fungovalo to. Finsko tolik nehlídali.

Neuvěřitelně mnoho Švédů se angažovalo pro věc Československa. Sotva jsem se naučil švédsky a už jsem musel jet mluvit na kongresu početné organizace Folket i Bild. Nejblíže mi byla Socialistická strana, a od nich jsem taky dostával nejvíc podpory. S pomocí tlumočníka jsem vyprávěl o Chartě 77, o aktuální situaci na shromáždění asi 100 lidí v Göteborgu, což muselo být tak měsíc po mém příjezdu do Švédska. Bylo to opravdu imponující, kolik lidí se o nás zajímalo. Přicházela pozvání z knihoven, křesťanských obcí, od mírových aktivistů, etablovaných politických stran, klubů Lions a Rotary, od skupin Amnesty International… Mluvil jsem na náměstích Uppsaly, Stockholmu, Karlstadu, Jönköpingu… Potkal jsem tolik nadšených duší, a nejen ve Švédsku, ale i v Norsku, v Dánsku, ve Finsku, jen jmenovat jednoho zvlášť by znamenalo pominout stovky jiných. Demokratičtí Češi a Slováci mají u těchto lidí velký dluh vděčnosti.

Postupně jsem také získával znalosti o zvláštnostech švédské společnosti, když jsem tlumočil na soudech a u různých institucí a překládal jsem pro různé podniky, sociální službu, berní úřad, úřad výběrčího (kronofogden), pojišťovny a komuny. Když jsem se sám angažoval v rozdělení Uppsalské komuny a stal jsem se náhradním zastupitelem v nové komuně Knivsta, a také přísedícím v senátu Uppsalského soudu. Ukázalo se, že švédský způsob komunikace třeba v politice není tak přímý, jak je člověk zvyklý. Lidé říkají svůj názor oklikou, náznaky. S pochopením náznaků jsem míval potíže. Švédové neřeknou prostě „ne“, tento signál se vyjadřuje slůvkem „možná“.

A jak čas postupoval, měl jsem příležitost spolu se Švédy truchlit při zavraždění Olofa Palmeho a nad oběťmi z Estonie, člověk prožil tolik různých událostí a příhod ve své nové vlasti, že se postupně pošvédštil. To všechno podivné a cizí se stávalo stále míň podivným a míň cizím. Jaké že to byly ty cizí švédské jevy?

Tedy, nebyly to jen nezvyklé kliky a zámky na dveřích, které se musely vzít oběma rukama a otáčet opačně, a ony všudypřítomné „španělky“ na oknech. V bytě na Peterson Bergers väg v Gottsundě byla jen jedna klika na všechna okna. Dala se otevřít jen malá okénka, jinak měla fungovat uzavřená cirkulace vzduchu. Ani se člověk nediví, že tu mají tolik alergií!

Plýtvání... se vším. Stačí, aby něco bylo jen trochu opotřebované, a už se to vyhazuje, nahrazuje se novějším se stejnou funkcí. Všechny lustry, všechny dveře se na katedře slavistiky najednou vyměňovaly. Když jsme v roce 1982 byli na letním táboře anarchistů u Nässjö, tak jsme viděli, jak tito ochránci přírody zacházeli s obaly. Něco takového by ve Východní Evropě nebylo možné: Krabičku se šlehačkou, se švédským kyselým mlékem a jiným méně tekutým obsahem prostě vylili, dokud to

teklo, a pak jednoduše vyhodili. Určitě tak třetinu obsahu spolu s balením vyhodili. Vajíčka rozťukávali a hned skořápku vyhazovali s podstatnou částí bílku. A všechna ta nepotřebná balení… Objem odpadků byl obrovský.

Ničení přírody. Přijeli jsem ze země, kde příroda mizela. Zájem okupační moci a totalitního režimu spočíval v průmyslu a v policejněvojenských investicích, a příroda to odnášela. Mizela zvěř i rostlinstvo. Najednou jsme si říkali: Kdy jsi viděl naposled zajíce, bažanta? Lesy mizely rychlým tempem a dokonce i jedlé houby mohly být jedovaté. Najednou byl nedostatek pitné vody. Pro nemluvňata se voda musela kupovat, protože to, co teklo z kohoutků, jim mohlo ublížit... Nikoli zde! Příroda nádherná a zachovalá. – Ovšem před našima očima ji ničili až příliš lhostejně, jako kdyby jí byl přebytek na všechny časy dopředu. Ty krásné zalesněné části Gottsundy s borůvkami a houbami, které byly takovou vzpruhou našim uondaným duším, postupně likvidovali ve prospěch stále hustší zástavby. Bolelo to. Jako kdyby si mysleli, že přírody je dost a dá se z ní věčně brát. Je mi cizí, že tolik lidí je posedlých loveckou vášní a zabíjením, což prý má nést užitek lesu a dopravě… Zabíjejí dravou zvěř, aby chránili býložravce, býložravce zase pro ochranu dřevin a rostlinstva… Všechna tahle „logika“ je mi nepochopitelná.

Povinnost a vážnost. Nemá se generalizovat, jistě, ale Švédové mají ve svém kulturním podhoubí luterskou víru, v níž byrokratický smysl pro povinnost má ve všem přednost, hlavně před „nespravedlivým“ emocionálním a lidským pochopením. Robotoidní milimetrová spravedlnost, při níž v 8.00 určitého dne končí veškeré možnosti k podání žádosti o studium a nikdo úřednici nepřesvědčí, že jedna minuta po 8.00 může způsobit zpoždění ve studiu o jeden rok. Veškeré zákony jsou nadřízeny spravedlnosti ve všech ohledech. V mnoha ohledech je to skvělé, v jiných ohledech ovšem zhoubné. Je dobré, že úřady jednají podle zákonů, ale ne to, že lidi tolik myslí na zákony v mezilidských vztazích. Přirozená sociální síť je to, co tu chybí. Nahrazuje se studijními kroužky, různými sešlostmi na pletení a tkaní, sportem, spolky, politikou… Což není příznačné, že celá čtvrt může mít po 24 hodin denně zavřené vchody do domů, aniž by na dveřích byly zvonky? Spontánní návštěvy mezi lidmi nejsou a ani být nemůžou. Většina lidí si je ani nepřeje. Čekají, až soused na schodech zmizí, a pak teprve vyjdou ven. Ne jako jinde, kde vyběhnou, aby si spolu popovídali.

A co humor? Tady si člověk musí dávat pozor. Protože hlavně černý humor není jako humor chápán. Když jsme měli ústní zkoušky na pedagogice, tak jsme čekali, až přijdeme na řadu, tři Češi a jedna švédská lektorka, která nám pro zkrácení chvíle vyprávěla o různých způsobech učení: Některé děti vnímají hlavně očima, jiné hlavně sluchem, a jsou dokonce takové děti, které především vnímají hmatem. Musí si věci osahat, například aby pochopily tvar písmen, a v tom případě je dobré mít vystřižená písmena ze smirkového papíru, aby tvar písmen dobře pochopily. A k tomu jsem

hned spontánně dodal: „A ty, co mají i dál potíže s chápáním, dostanou písmenka s žiletkama.“ Všichni Češi se smáli, až na lektorku, ne, z té žádné veselí nevyzařovalo.

Ale já si nestěžuju, bez švédského azylu by se nám nenarodily ještě dvě další děti, Jindra se narodil v roce 1989 a druhé, naše první holčička, Magdaléna, v roce 1992. Mezi těmi dvěma prvními a dvěma dalšími byl velký časový odstup. Jindra byl jednou na vyšetření u lékařky, a žena se ptala na jeho podrážděné oči. Lékařka vyslovila názor, že příčinou by mohl by pes v domácnosti, a zavtipkovala: „Neříkám, že byste psa hned museli zastřelit,“ a já pokračoval ve stejném tónu: „Kdepak, my zastřelíme Jindru.“ – Tak tenhle vtip se taky nedočkal uznání.

Občas mi Švédové připadají jako nevychovaní burani, kteří nevědí, že se dveře mají přidržet před člověkem, který jde za vámi, že se má zdravit, že se má člověk zeptat, zda je místo vedle vás volné… Takové formality a slušnosti bývají opomíjeny. Poláci a Němci můžou určitě vyprávět o tomhle jevu mnohem víc, jejich společnost má přísnější normy formální zdvořilosti. Ale i Češi a Slováci mají požadavky pro styky mezi lidmi o něco vyšší než Švédové. Je to snad způsobeno překotnou urbanizací Švédska, že všichni jsou „vesničani, kteří se octli ve městě“?

Některá ze zdejších formálních pravidel člověk ocení. Například je v Česku zvykem nikdy hned kladně neodpovídat, když je něco nabízeno k jídlu. Je slušné nejdřív odmítnout a pak být „přemluven“. V některých oblastech, třeba na Moravě, se musí odmítat aspoň třikrát. Švédský způsob je takový upřímnější a pohodlnější. Nechceš, nedostaneš. Mnoho Čechů bylo z toho pořádně překvapeno, když se tohle pravidlo naučili takříkajíc natvrdo.

Ale žerty stranou, švédský pohled na život má mnoho výhod, hlavně jsem se začal cítit zase jako člověk. Lidi a hlavně úřady brali vážně to, co říkám, a věřili tomu. V Československu (a samozřejmě i v Rusku, abych jmenoval země, které dobře znám), tam bohužel něčí slovo nic neznamenalo. Co se řekne, nemusí být pravda a není třeba tomu věřit. A to má i své ekonomické následky. Když nemůžete nikomu věřit, tak je těžké a riskantní uzavřít obchod. A platit předem? To je stejné riziko, ale zas z druhé strany: práci nemusí protistrana vykonat. Tahle nedůvěra má mnohostrannou škálu projevů. Lidi neplatí včas, neodpovídají na dopisy, části dohod se neplní, části úkolů se „zapomenou“ a tak dále. Ale lepší se to, v některých ohledech velmi lepší, musím konstatovat jako podnikatel a partner podniků v Česku a na Slovensku.

Každopádně jsem se stal zase sebejistým člověkem, hrdým na to, že jsem součástí švédské společnosti, švédský občan. Část mé osobnosti je dnes švédská, přijal jsem švédská pravidla a zvyky. Vnímám to, když teď přijíždím do Čech a najednou zažívám věci, které mi vadí. Když vidím, jak bijí děti, jak považují děti za méněcenné, jak jsou lidi podezřívaví a nevěří tomu, co říkám a považují mě za potenciálního podvodníka.

Jsem ovšem Čech a mám svou nevyvratitelnou totožnost. Můžu nahlížet na švédskou společnost zvenčí, z českého úhlu a na českou ze švédského, mou totožnost to nijak neporuší. Jsem Čech s ruským, slovenským a švédským nánosem a vybírám si z každé kultury to, co se mi líbí.

Děti to mají těžší. Myslím, že nejhůř to odnesl Vávra, který asi nejvíc trpěl hrozbami v Československu a z dětí si toho nejvíc pamatuje. Teď je dospělý a zcela se angažuje ve švédské politice na extrémně pravém konzervativním křídle. Tedy protiklad mých politických stanovisek. Říkám si, že jeho švédská nacionalistická pozice (přistěhovalého Čecha!) musí spočívat v hledání identity. Vzniklo na jejím místě určité prázdno, jakási vykořeněnost, a i když si sám myslím, že jsme udělali hodně pro to, abychom kulturní svět dětí drželi co nejširší; drželi jsme všechny české svátky a zavedli švédské, četli nahlas knihy, diskutovali hluboce o filosofii, o fyzice, o umění… Ale nestačilo to. Člověk potřebuje kolektiv, skupinu vrstevníků, aby mohl své názory ventilovat a jinak vyplnit onu prázdnotu totožnosti. A když je člověk trochu introvertní, je pocit prázdnoty příliš velký. Vždyť existují děti chartistických exulantů, které si vzaly život.

Dne 17. srpna 1995 byl skupinou 15 – 18letých neonacistů umučen a brutálně zavražděn ve Švédsku 14letý chlapec česko-švédského původu John Antonín Fritz Hron. Stalo se to poblíž města Kungälv, na místě zvaném Kode u jezera Ingetorpssjön. Tenkrát byl v tom místě na výletě se svým kamarádem Christianem. Christiana nacisti chytili, kdežto Johnovi se podařilo se vysmyknout a odplavat do středu jezera. Násilníci donutili Christiana, aby volal na Johna, že mu ubijí kamaráda k smrti, pokud se John nevrátí. John se vrátil na břeh, aby zachránil kamaráda, ale zjistil, že Christian byl už pryč. Mladí neonacisté pak bili Johna, mimo jiné ho kopali stále asi 7 minut do hlavy, až ztratil vědomí. Pak ho hodili do vody, zapálili si cigarety a čekali na břehu, až se utopí. Christian stopoval domů a vzburcoval pomoc, ale to už bylo pozdě.

Ze skupiny násilníků byli obžalováni čtyři mladíci. Daniel Hansson dostal osm let vězení za vraždu a omezování svobody (ve Švédsku ”nezákonné donucování”). Propuštěn na svobodu už v lednu 2001. Druhý nejvyšší trest byl pět let, třetí deset měsíců a čtvrtý čtyři měsíce vězení.

Johnův otec je umělec, hudebník, výtvarník, zlatník atd. českého původu Tony Hron, ve Švédsku jako politický exulant od roku 1978, jeho matka Švédka Marie-Louise. Tony vyrůstal po většinu pobytu v tehdejším Československu v dětských domovech. Dnes je hlavně znám ve Švédsku svou angažovaností proti násilí a neonacismu, mimo jiné svými přednáškami, vedením nadace proti násilí a podobně. Hrob statečného Johna často ničí všelijací náckové a jiná spodina společnosti, a ”impakt” tohoto českého potomka i jeho otce na švédskou společnost je jistě velmi významný.

Můj syn Vavřinec byl také objektem pokusu o vraždu a mnohokrát různě fyzicky napaden extremisty z druhé strany, kteří si říkají antifašisté. Ve skutečnosti jsou to spíš milovníci násilí, bojující hrubou silou proti slovům, psaným a veřejně pronášeným. V dlouhodobější perspektivě je to metoda hloupá, neúčinná a škodlivá. Že policie útoky na mého syna v podstatě vůbec nevyšetřuje, je další podivná stránka dnešní švédské společnosti, mnohem násilnější než v době našeho příchodu.

Potíže emigrace jsem viděl i na druhém synovi Mikulášovi, který si protrpěl svoje v dětském kolektivu školky. Děti dokážou být velmi kruté na ty, kteří jsou jiní, a zneužívat toho, že někdo nerozumí. Mik má však sociální schopnosti, které mu dávají sílu a schopnost odolávat, stát se oblíbeným a svým okolím oceňovaným. Dnes je úspěšným výtvarníkem a učitelem.

U mladších dětí, které se narodily ve Švédsku, u Jindry a Magdalény, švédský svět, jak se zdá, převažuje. I pro ně jsou Švédi "oni" a smějí se při kulturních střetech, ale - pokud vím - to žádné traumatické konflikty nejsou. Měly problémy s českým světem. Mluví česky dobře, na výslovnosti nikdo nic nepozná, ale sociální kompetenci v české diglosii, ve střídání spisovné a obecné češtiny, postrádají. Taky tykání a vykání, všechny změny „kódu" a detaily kolem nejsou zrovna lehké k zvládnutí. Kázal jsem jim: „Když se potkáte se staršími lidmi, musíte vykat a říct „dobrý den", nesmíte tykat a říkat „Ahoj"." Takže jsme přišli do cukrárny a děti pozdravily prodavačku „Dobrý den." – Ale paní odpověděla: "Ahoj!" (Přece nebude děti zdravit tak uctivě.) Děti z toho byly celé zmatené.

To už ovšem mluvíme o době, kterou jsme si dřív nedokázali ani představit: když jsme konečně mohli zase jet do Prahy a vidět všechny přátele a blízké. Nad lesy naší Långhundry se tehdy rozklenula velkolepá polární záře a přelévala se nad námi v gigantické pestrobarevné kupoli. Stáli jsme pod tím zázrakem přírody a mluvili s našimi maďarsko-slovensko-švédskými sousedy o tom zázraku, který se dál v tehdejším Československu a v celé Východní Evropě.

Naše sny se splnily, setkali jsme se se všemi přáteli z Charty 77 na kongresu v Praze, v archetypální situaci (abych použil slova Václava Havla), za kterou následovaly mnohé další. Tři roky jsem pak pracoval jako dopisovatel ČTK a setkal jsem se a někdy i interviewoval všemožné potentáty, krále, předsedu vlády, ministra zahraničních věcí aj. Pokračující podpora všech aktivistů a přátel, kteří rozuměli našemu štěstí – a zármutkům – byla nádherná. Vítězství přišlo po příliš dlouhé době utrpení.

A současně nastoupilo naše dilema: máme zůstat ve Švédsku nebo se vrátit? Pro to druhé byly silné důvody, situace si žádala našeho přispění, mnoho přátel mě chtělo na nějaké místo, například Jan Ruml na ministerstvu vnitra, český premiér Petr Pithart, různá média. Ale zkušenosti s migrací byly příliš silné. Zase začínat od nuly, na to je třeba mnoho energie. Myslím, že už první migrace nám vzala mnoho roků života. I

mí čeští a slovenští přátelé ve Švédsku vyprávějí, že jejich stejně staří spolupracovníci vypadají mnohem zdravěji, radostněji, uvolněněji. Asi jsme se cítili na tak velkou věc už příliš unavení. Takže převážily opačné důvody: dům a zahrada, které jsme vybudovali a obhospodařovali, škola starších a klidný růst těch mladších dětí.

Právě v dubnu 1989 – před revolucí – se nám narodilo třetí dítě a v roce 1992 čtvrté. Prostě jsme zůstali ve Švédsku a dveře jsme nechali otevřené. Rozhodli jsme se „stěhovat postupně". Některé životní šance jsme promarnili. Co se dá dělat. Víc životů najednou než jeden žít nelze. Necháme si ty šance na život příští.

Když naši krajané chrastili klíči a žádali mocenskou změnu, stávkovali a demonstrovali, pořádali jsme demonstraci my ve Švédsku jako učitelé. Byli jsme proti komunalizaci škol a dalším školním reformám, které prosazoval kromě jiných Göran Persson. Ale školy komunalizovali, svobodu učitelského povolání výrazně omezili, a já jsem nakonec školu opustil. Podle mě poškodili švédské školství, protože učitele zatížili spoustou byrokratické práce a vzali jim svobodu, aby mohli dělat, co je jejich práce: učení. Prázdniny jim zkrátili a čas mimo vyučovací hodiny jim kontrolují a plánují. Unavení učitelé učí hůř. Schopní a ambiciózní ze škol odešli, zůstali poslušní a šikovní byrokrati. Školní byrokrati vládnou nad učiteli.

Krátce řečeno, opustil jsem školu a založil překladatelskou kancelář. Nejdřív jsme prodávali školní materiál, ale čím míň škol jsme navštěvovali, tím víc jsme začínali překládat. Kromě toho začal fungovat internet, a ten přinesl úplně jiné šance. Teď bylo možné kontaktovat překladatele okamžitě. To, co dřív trvalo nejmíň tři dny a muselo se psát nejdřív na papír a pak posílat poštou, se náhle stalo jednoduchou a rychlou záležitostí, na stejnou práci ušlo maximálně pár hodin. Potřeba překladů rostla a stále roste. Na internetu jsem taky našel své první větší zákazníky: vyhledávací motor AltaVista, tehdy patřící podniku Televerket/Telia. A vše šlo velice dobře, během těch let jsem zaměstnal mnoho osob, mezi nimi dokonce i onoho Lasseho Olssona, který byl kdysi tak hodný a pronajal nám svůj byt, když jsme přišli do Švédska. Překládal nám z ruštiny pro naši firmu, East-West Service. Jak říkám, vše šlo dobře, až na všechny potíže, na které naráží ve Švédsku každý podnikatel v kterémkoli oboru. To je jedna z věcí, které Švédsko srážejí dolů mezi méně úspěšné země.

Při každé cestě do Československa přes Německo jsme mohli vidět změny Evropy, zvlášť když se jelo přes západní Berlín. Při těch změnách se nám rozdělilo Československo na dvě poloviny a někteří z mých přátel se octli v jiné zemi. Najednou jsem mohl používat slovenštinu jako další důležitý jazyk. Člověk stejně neztratí všechny slovenské písničky, všechnu literaturu, životní postoje, které my Češi máme jako nenahraditelný kulturní zdroj. Zpočátku to bylo bolestné, ale pak přišla psychická úleva, kterou jsem se Slováky sdílel.

Švéd, který si čte v úvodu i v jiných článcích této knihy, si musí myslet, že Češi jsou jako Slováci a vůbec nepochopí, proč se vlastně jmenují různě. Je to asi taková jazyková záležitost. Fakt je, že já jako Čech jsem to dlouho viděl stejně. Většinový národ prostě problém nevidí.

Přátelé ze Čtvrté internacionály nás často vyzývali, abychom napsali o národnostních problémech v Československu, ale my jsem se zmohli jen na bezduché odmítání problematiky. Že tu jsou důležité kulturní rozdíly, rozdíly historické, ekonomické, geografické a geopolitické, i potřeby identity a obecně psychologického rázu, to jsme neviděli.

Částečně jsem si to uvědomil až Vaculíkovým článkem *Náš československý problém*. On je Vaculík už takový, že nakopne problém s jasnozřivostí i omezeností mezka.

Známe se už hezkou řádku let, ale byly to vždy jen styky na dálku anebo zprostředkovaně. Byl jsem s jedním z jeho synů v Izraeli v tom památném 68. roce, Martin zůstal na Západě, a já mu tam nechal svůj německo-český slovník. Pak Ludvíka honili fízlové kvůli fotkám, kde se fotil v různých soukromých konotacích, a oni ho, jak jinak, ti grázlové, vydírali. Myslím, že jsme byli jedni z mála, kteří mu tenkrát, já a kamarádi z Hnutí revoluční mládeže, poslali solidární dopis. Pak jsem byl u něj doma na Molotově, když začali přepadávat a mlátit chartisty, a snažili jsme se s kupou dalších něco napsat, případně založit, nakonec z toho byl jen text, ale z té myšlenky se pak stal jeden z výhonků VONSu, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Potom jsem s ním polemizoval na dálku, když napsal fejeton o kolotoči, kde někteří chartisti lítají ven, Pithart napsal podobný, *Bedra některých* se to jmenovalo. Taky strašně důležitá diskuse, která platí pro všechny demokracie: Co je právo politika, kam až může ten, který politice věnuje skoro veškerý svůj čas, má právo si uzurpovat větší právo na názor? Já myslím, že má povinnost poslouchat a povinnost nést svůj názor na trh. Hrát tu důležitou melodii společnosti, i když vypadá jako názor menšiny, v tom je právě ten vtip, politik musí mít svůj názor a svou představu, jinak je to jen panák honící hlasy. To platilo i v *Chartě 77* a pořád si myslím, že způsob rozhodování v té skupině má co říct i dnešku. No řekněte mi, kde jinde ve světě vzniklo politické těleso zahrnující od konzervativních katolíků celé politické spektrum až po trockisty, které by bylo schopno po 12 let vydávat společné dokumenty týkající se v podstatě všech oblastí společenského života? Až na jednu oblast, tu vynechalo! Nic o národnostních problémech Československa, teď si uvědomuju, pouze o Romské minoritě. A okrajově o Sudetských Němcích.

Pak přišel ten krásný den, a my jsme mohli zase jezdit domů. A Vaculík přijel na pozvání katedry slavistiky v Uppsale, a já jsem ho vozil po některých místech Svealandu. Měli jsme spolu konflikt na jeho přednáškách, on mimo jiné horoval pro trest smrti, a já jsem se ostře oháněl, ale večer jsme to zapili a zpěvem zapomněli. Suk… to jste vy, co byl odsouzenej s tím Uhlem? To jsem já, odpovídal jsem. A ten

Suk, co napsal ten slovník kriminálního slangu? - To jsem taky já. A ten Suk z VONSu… Taky. Aha.

Mám rozpolcené pocity, co se týká samostatného Slovenska. Rozdělení nebylo nijak demokratické, chtělo by to referendum. Hergot, půlka mé identity tam zůstala. Ale na druhou stranu – zmizela tím? Samozřejmě ne, nikdo mě nedonutí, abych zapomněl písně, abych nemohl číst slovenské knihy. Vždyť ten Vaculík jako Moravák ze Slováckého pomezí musí mít ještě větší …Heimweh? Jak to nazvat, to rozpolcení duše? Slyšeli jste ho zpívat ty krásné piesničky, s jeho vnučkou? Pak teprve snad pochopíte, co rozdělení znamenalo.

A zároveň, po rozdělení, když člověk začal studovat dějiny, objevil to strašné bezpráví, co se Slovákům dělo. To slibované právo na sebeurčení a na samostatné rozhodování jim bylo upřeno. Dokonce se mluvilo o slovenštině jako o nářečí. Jistě, Češi snad dali Slovákům jistou dobu pro stabilizaci, hlavně ekonomickou a správní, stejně jako Rakousko Čechům, ale duševní? Kulturní? Náboženskou? Když se paní Masaryková pokoušela vemluvit do náboženského cítění Slováků poukazem na rodinu a život bez hříchu, odpověděli jí Slováci jednoznačně: „Nemusíte nám říkat, co je správný život. My mluvíme o Bohu.“

A Slováci mají spoustu svých jiných problémů, které my Češi jen tušíme. My jsme se nevyrovnali s Němci, stále jsou pro nás problémem. Jejich majetky v Sudetech, jejich odsun/vyhnání/genocida, třeba v Postoloprtech/Postelbergu, kousek od místa, kde jsem se narodil, jejich hříchy proti nám, odsun/vyhnání genocida, můj strýc a jeho rodina museli spěšně opustit Litvínov, když Deutches Reich zabíral Sudety, maminka mého kamaráda Ivana Dejmala musela utíkat z Ústí nad Labem, a některým se útěk nepodařil, zločiny na Židech, Romech a tak dál… Slováci mají podobné problémy s Maďary. Ale ty jsme neviděli. Co víc, dodnes mi připadá nevraživost Slováků k okolnímu světu poněkud nepatřičná. Nacionalismus kvete, asi stejně jako v Česku po roce 1918.

Vadí mi proruská politika slovenských vlád a ještě větší korupce a nedemokracie, pokud je to vůbec možné, ve srovnání s Českou republikou. Snad je tu větší mládí republiky omluvou.

Ještě existují další rozdíly. Jeden z hlavních je antisemitismus na Slovensku, v českých zemích podstatně míň rozšířený. Asi by mi to někdo nějak historicko-ekonomicky vysvětlil, já jen vím, že je to přinejmenším takový handicap.

Slováci jsou takoví čeští Finové. Vidíte to v hokeji. Nemají takové zábrany, pustí se do jakéhokoli protivníka – a vyhrají. Úhlavním nepřítelem, hrajícím na jejich identitu, jsou Češi.

Co je ale opravdu zajímavý problém, je teď české sebepojmenování. Dlouho byli v Říši římské národa německého sice největším královstvím, často i s císařem celé říše se sídlem v Praze, ale ty země, které mluvily převážně česky, se nazývaly německy Böhmen, království České, a Mähren, markrabství Moravské. Dávno, dávno

již tomu, kdy byly samostatné a unitární. Autokefální, abych tak řekl. Ani vznik Československa, taková slovanská vychytralost proti německé majoritě, kdy byl vymyšlen národ československý, nepřinesl Čechům svůj stát. Pro všechny ty mimikry byly tu stále jen České země: Čechy, Morava a kus Slezska. Zatímco Slovensko už nebyly jen Horní Uhry. Prostě Slovensko.

Každé pozdější okrajování jen znamenalo porobu. Druhá republika, Protektorát. Teprve po roce 1993 se zase po mnoha staletích definuje český stát. Nechtě a vlastně vynuceně. Taky se jednoslovné pojmenování těžko, velmi těžko vžívá. „Když říkám Česko, lezou po mě slimáci," řekl Václav Havel. Nedivím se mu, sám jsem to nepoužíval, ale jsem nucen, přece nebudu psát „Čechy", když chci zahrnout Moravu a Slezsko… Píšu „Česko". Fuj. Ale zvykám si.

Jinak, jako překladatel a tlumočník, jsem objevil, že mám ještě jeden jazyk navíc. Pěstuju ho a posiluju. Dřív pouze pasivně používaný, nyní aktivní a stále aktivnější. Vedle slovenské části své knihovny teď máme i slovenskou televizi a i ty děti, které se narodily ve Švédsku, dokážou sledovat slovenské pořady. A to jako slavista musím říct, že slovenština je pořádně dál od češtiny než chorvatština od srbštiny! Ale slýchali jsme ji každý den, a tak ji jakž takž zvládáme. Ale bohemismů se nezbavím, naštěstí mí klienti při tlumočení umějí často česky líp než já slovensky. Nebo je jim mateřštinou spíš romština nebo maďarština. Éljen, more!

Ještě jeden aspekt je zajímavý, tím jsou písemné překlady. Je to až na pováženou, kolik práce mi ušetří automatický pravopis. Skoro přeloží češtinu do slovenštiny. Ale nepomůže mi v oblastech lexikálních, takže jen čekám, až tu bude konečně pořádný slovník, kde i ta pomlčka bude namístě, slovník česko-slovenský a slovensko-český.

Evropa se opravdu radikálně změnila, ale ve Švédsku to však vidět není. Dnes vidím Švédsko jako zemi, která svou dynamiku jaksi zastavila, která se ve všech náhlých obratech opožďuje, všechno jde pomalu a byrokraticky. Těžké daňové břímě – už jsem několikanásobně Švédsku svůj dluh splatil, aspoň ekonomicky – způsobuje menší konkurenceschopnost a to, že se podniky nemůžou vyvíjet a expandovat. Tohle všechno má a bude mít další konsekvence. Těžkopádné švédské reálie se odrážejí v psychologii země a v jejím ideohistorickém duchu. Postrádám nadšení, radost, vynalézavost. Demokratický proces potřebuje obnovu, chybí však jiskra a chuť za to vzít, formality převažují. A když se málokdo zajímá o politiku, vytváří se tím prostor pro zneužití moci a svoboda se scvrkává. Že by tento proces uspíšil mé postupné navracení? Už dnes využívám víc služeb českého zdravotnictví než švédského. Budu zase míň Švédem?

V Praze probíhalo několik procesů proti viníkům z dob totality, mimo jiné proti důstojníkům StB, kteří organizovali operaci Asanace. Tehdy jsem napsal švédské vládě, aby si Švédsko požádalo o odškodnění za náklady, které vznikly z toho, že jsem byl vyhnán a donucen hledat azyl ve Švédsku. Švédská vláda však od toho

upustila. Tresty byly velmi nízké, část viníků se ani rozsudku nedožilo, zemřeli přirozenou cestou. Já jsem nehledal pomstu, ale říkám si, že trochu spravedlnosti, rázné a nikoli kruté, mohlo udělat společnost zdravější.

Nejvíc mě ale zdrtila odhalení o přátelích, kteří mě udávali, někteří z nich pilně. To se pro mě stalo dost podstatným bodem, na základě kterého jsem změnil názor na člověka a uvědomil si, že celé mé nahlížení na svět potřebuje přehodnocení. Nejsem člověk, který by se chtěl držet jednoho názoru zuby nehty, chci se vyvíjet a nebýt uzavřený v nějakém "-ismu". Tahle věc je však příliš velká, aby se vešla jen do pouhého vývoje názorů.

Další negativní porevoluční zkušeností přišla se všemi změnami, kdy touha po moci a rozkrádání se staly heslem dne, a i v těchto oborech se vyskytují někteří z mých známých. V Česku a na Slovensku se lže a krade na můj vkus příliš. „Pravda vítězí“ je napsáno na vlajce českého prezidenta. Gruzie má zase heslo „V jednotě je síla“, což je důkaz, že právě ona jednota v Gruzii chybí. Podle stejné logiky v Česku chybí právě pravda.

Pro dokreslení může sloužit seminář o Švédsko-československé solidaritě v září 2011 pořádaný českou a slovenskou ambasádou na půdě slovenské. Leckteří by rádi pomoc od švédského státu zveličili, zatímco pomoc přicházela stupňovaně, nejvíc od bezmocných. Jiní jsou náhle velkými odbojáři, zatímco jejich role byla malá nebo dokonce opačná. Historie se stává nástrojem a při tom se překrucuje a falzifikuje. Zúčastnil jsem se debaty v panelu a přispěl jsem tímto textem:
„Švédsko, čs. demokratická opozice a exil“

Úvodem bych chtěl vyjádřit vděčnost švédskému státu za udělení azylu československým uprchlíkům a švédskému obyvatelstvu díky za sympatie a konkrétní podporu demokratickému vývoji v tehdejším Československu.

Švédsko bylo pro československou demokratickou opozici a exil důležitou zemí, a to zejména pro činnost nakladatelství Šafrán, jako jedna z důležitých součástí skupiny Listy (Zdeněk Hejzlar a Cyrill John vydávající Listy ve švédštině a jiných skandinávských jazycích) a pro činnost Nadace Charty 77. Výběr Františka Janoucha jako osoby spojené s VONSem a správce ceny Monismanien udělené Chartě 77, nebyl dobře uvážen a ukázal se jako rozporuplný. Ve Švédsku byla přítomna také část českého undergroundu, reprezentovaná jednak Šafránem a jednak osobnostmi, které se tu určitou dobu zdržovaly, z nichž jmenuji hlavně Pavla Zajíčka a Vlastu Třešňáka a bratra Vratislava Brabence, malíře Jaromíra. Nalevo od Skupiny Listy zde působila část redakce časopisu Informační materiály, v nich působila zejména Jitka Bidlasová, Cyril John a po roce 1981 i já.

Švédská strana reagovala na přítomnost této činnosti různým stupněm podpory, ale i jinými způsoby.

Švédský stát, vláda, ministerstvo zahraničí, přistěhovalecký úřad, policie a SÄPO respektovaly status quo a s opozicí a exilem žádné spojení nepěstovaly. Naopak, azylová řízení byla rigorózní, často zamítavá. Diplomati na velvyslanectví v Praze neposkytovali jinou pomoc než tu, kterou měli v náplni práce. Švédská bezpečnostní policie dokonce sledovala aktivisty ve Švédsku se stejným podezřením jako jiné cizí elementy a například mi hrdě sdělovala, že je informována o mé účasti na koncertu Undergroundu v Alsasku.

Nicméně každý, kdo měl spojení s domácí opozicí a s politickým exilem, měl politické spojence na švédské scéně, kteří se různou měrou zapojovali do naší činnosti. Etablované politické strany poskytovaly podporu svým ideově blízkým aktérům většinou v zákulisní administrativě a diplomacii, opatrnými neveřejnými kroky. Bývala to většinou pomoc jednotlivým osobám, v poskytnutí azylu, urychlení byrokratických záležitostí, pokud to bylo v jejich kompetenci a nebylo v rozporu s běžnými rutinami. Provázeny byly občasnými proklamacemi odsuzujícími represi, nebyly však spojeny s praktickou pomocí jiného druhu. Každé veřejné prohlášení vyjadřující podporu demokratickému vývoji v Československu a reagující na aktuální represi mělo samozřejmě velký význam.

Méně etablované strany, jako levicové strany, s nimiž jsem já měl co do činění, byly více ochotny riskovat, vozit přes hranice tiskoviny, jezdit do Československa, psát autentické reportáže a mít přímé spojení s disidenty.

Nepolitické organizace jako Folket i Bild, Amnesty International, a ve druhé polovině 80. let organizace mírového hnutí měly své důležité kontakty. Švédské skupiny Amnesty International měly na starost některé politické vězně, například Jiřího Dienstbiera a Jiřího Gruntoráda, i má rodina dostala během mého věznění dopis ze Švédska od jedné skupiny Amnesty International.

Nejdůležitějším aktérem zabývajícím se konkrétní prací pro demokratické změny ve východní Evropě byla organizace Österuropeiska Solidaritetskommitté.

Činnost nepolitických organizací, z mého pohledu mnohem důsažnější než činnost politických stran, dokresluje celkově rozhořčený postoj švédské veřejnosti proti invazi do Československa v roce 1968 a odsuzování politického útlaku a vůbec totalitního režimu. Obrovský zájem švédské veřejnosti jsem mohl sledovat na nesčetných setkáních ve veřejných knihovnách, na demonstracích, v obětavých peněžních sbírkách pro Chartu 77 a pro VONS, v různých organizacích a klubech (Rotary, Lejon), ve školách, v církvi, v některých kulturních institucích a na pracovištích. Je třeba také jmenovat mírnou podporu demokratickým myšlenkám na

univerzitách, jež se zabývaly češtinou, českou literaturou a kulturou; slovenštinou a slovenskou kulturou se však téměř nikde nezabývali.

Ovšem praktická exilová činnost přece jen nespočívala ve Švédsku. Amnesty International měla speciální skupinu pro Československo v Dánsku, kde pracovala především Birte Lindell a vydávala pravidelně časopis o Československu v dánštině. Stejně tak byla aktivní skupina Amnesty International ve Velké Británii kolem Jiřího/Georgea Steinera. Další těžiště byla samozřejmě v Německu, mj. v Mnichově, v Paříži, ve Švýcarsku, všechna byla mnohem důležitější než Švédsko. Svou polohou bylo Švédsko důležité pro zasílání méně cenzurované pošty z Finska.

Dnešní zkoumání archivů bezpečnostních složek ukazuje, že švédský exil byl cílem několika agentů rozvědky. Podle seznamů agentů StB jich zde bylo 14, z nich od 1. správy, tedy zahraniční rozvědky, působil ve Švédsku František Maštera, školený agent, který podepsal Chartu 77 a byl úkolován na chartisty ve Švédsku. Setkával se se svým řídícím orgánem na dohodnutých tajných místech a inspiroval různé dezinformační a provokační akce proti exilu. Jeho činnost mohla být i rozsáhlejší, zatím jsem ji podrobněji nezkoumal. Na Františka Janoucha byla nasazena agentura, která ovšem žádnou činnost nevyvíjela. Dopisy posílané běžnou poštou mezi Zdeňkem Hejzlarem a Jiřím Pelikánem, tj. mezi Švédskem a Itálií, šly v plombovaných vagónech přes území východního Německa, kde je příslušné orgány odplombovávaly, vyjímaly a četly. Na poště 120 na tehdejším Gorkého náměstí, dnes Senovážném, soutěžily brigády rozlepovačů a čtečů dopisů; všechny dopisy ze Švédska a do Švédska byly rozlepovány a čteny. Obsahovaly-li něco „závadového“, byly zabaveny. Seznam 14 agentů StB, včetně Maštery, který získal podvodně azyl a švédské občanství, jsem předal SÄPO. Bylo však rozhodnuto tyto agenty nijak ve Švédsku nepostihovat. Dále jsem oznámil, že na trestně stíhaných a odsouzených důstojnících StB by mohla být vymáhána náhrada škody způsobená švédskému státu akcí Asanace, tj. např. výdaje, které se mnou a mou rodinou švédský stát měl následkem mého nuceného vystěhování. I zde bylo na odpovědných místech švédské vlády rozhodnuto, že se proti těmto důstojníkům nic nebude podnikat.

Podobně jako na české straně, i na straně jiných států byli agenti. Vím to bezpečně o Dánsku, kde v levicových stranách, jež pořádaly podpůrné akce pro Československo, působili agenti dánské bezpečnostní policie. Podobně byly i švédské menší strany, hlavně levicové, ale i mírové hnutí a ekologická hnutí, předmětem infiltrace státních agentů ve Švédsku, jak se dozvídáme z různých dnešních publikací. Tito pracovníci samozřejmě také různě ovlivňovali aktivity směrem k československému exilu.

Pokud se mám zmínit o své vlastní činnosti v exilu, pak musím přiznat, že pro své tehdejší politické zaměření na ultralevici, pokud obsahovalo tyto ideje, neměla příliš velkou politickou odezvu u československého obyvatelstva. Naštěstí jsem pomáhal

všem demokratickým proudům, jak bylo v Chartě 77 zvykem, a v praktické činnosti, tj. dopravě tiskovin do Československa, v informování československé opozice, v dopravě informací ven z Československa a v informování západní veřejnosti, hlavně ve Skandinávii, jsem mohl udělat dost, švédský systém mi v této činnosti nijak nebránil. Našel jsem i dost švédských známých i neznámých přátel, kteří byli ochotni pomáhat materiálně, svou prací a dokonce i riskovat určitá nebezpečí při přechodu hranic do Československa. Na takovou pomoc se nezapomíná. A přál bych si, aby zrovna tak jako Švédsko udělovalo azyl nám, bylo i Česko a Slovensko štědřejší v podpoře dnešním demokratickým hnutím v zemích, kde dosud vládne totalita a autoritářský stát.

A tak tu stojím mezi Švédskem a Českem/Slovenskem, zakořeněný a kritický, a jediným rozumným východiskem je být v obou zemích a mezi nimi.

NAŠE TETA KOCOURKOVÁ

Vyslechněte si příběh naší tety, která v 83 letech zdrhla do Švédska.

Teta žila celý život v Modřanech Na Havránce, s výjimkou asi dvou let, které strávila v Debrecínu ještě za Rakousko-Uherska. Její život se točil kolem hospody, ať už to byla ona Na Havránce, podle níž se jmenovala i modřanská ulice, nebo ona na Vinohradech, kam docházel i Jaroslav Hašek a jeho parta. Máme její obraz asi dvacetileté, který namaloval akademický malíř Novotný, na něm se skví teta v rozpuku své mladé krásy s průhlednými rukávy blůzy. „To bys nenamaloval, viď, říkala Luisa Geislerová Vlastovi Třešňákovi, tehdy čerstvému členu Svazu švédských spisovatelů, a Třešňák odpovídal: „Nenamaloval.“

Ke každému zákazníku měla laskavé slovo a v podniku myla nádobí, točila pivo, roznášela, vařila a uklízela. Přes noci stráveně po hospodách se těšila dobrému zdraví, až na to koleno, jak říkávala, na které bolestivě upadla při jedné tancovačce a raději s ním nikdy k doktorovi nešla, aby jí ho ještě víc nezkazil.

Ještě na začátku 50. let přijížděli k hospodě pivovarští koně s ledem nařezaným v zimě ledaři na Vltavě. Led ukládali do sklepa k chlazení výborného branického piva.

Když pak hospodu znárodnili s celým barákem, ve kterém si bývalí majitelé museli platit národnímu výboru nájem, udělali z hospody školku a pak agitační středisko. Teta pak musela dojíždět do hospody až na Baba, na konečnou autobusu, což zkomplikovalo noční obsluhování mariášníků. Ale oni za ní jezdívali do „její“ hospody. Vyprávěla, že jeden z karetních hráčů, aby nemusel chodit od stolu, močil po holi na zem.

Poznal jsem ji po 68. roce, když jsem přijel z Ruska do Prahy a začal studovat na filosofické fakultě. Tam jsme se seznámil s milou kolegyní Dandou Hatašovou, která se později stala mou ženou. Danda bydlela na Havránce a tam jsem také poznal všechno zajímavé příbuzenstvo z její strany, včetně tety. V oněch bouřlivých letech invaze, okupace a normalizace nebylo nic divného, že se člověk octl ve vězení, tím spíš studentský aktivista. Když mě pak z vězení pustili, vydělila nám teta pokoj, vedle něhož během těch dvou let postavila Danda koupelnu, bydleli jsme spolu s tetou v jednom bytě. Teta se stala součástí naší rodiny.

Říkám teta, ale ona byla mé ženy prateta a našich dětí praprateta, ale na oslovení byla „teta“ kratší. My jsme si s tetou vykali, což nebývale rozšířilo sociální kompetenci našich dětí v českém jazyce a snad nejen v něm. Taky uměla teta spoustu lidových a

zlidovělých písniček, kterými oblažovala dětičky při hlídání, lechtivější sloky nebo slova vynechávala různými lalala, vyprávěla pohádky, kde zlý vlk chtěl sníst princeznu Zlatovlásku a Ježibaba ukradla Honzovi kouzelný ubrus.

Později pracovala v restauraci v podolském stadionu a pak, když už přece jen dávala přednost v práci sezení, ještě v jednaosmdesáti letech dojížděla ze Strašnic, kam jsme se z Modřan v roce 1976 přestěhovali, až do toho Podolí, kde pracovala jako šatnářka.

Na mé disidentské aktivity hleděla nevraživě, protože ohrožovaly rodinu. Není divu, neustálá zatčení a prohlídky nevěštily nic dobrého, a teta byla zvyklá proplouvat úskalími dějin nepovšimnuta; i takový postoj vyžaduje umění, sebezapření, například obsluhovat K. H. Franka a jeho bratra, kteří si nějak hospodu Na Havránce oblíbili. K. H. Frank tam chodíval hrát po nocích na piáno, zatímco se v domě nacházel sokol děda Hataš, který byl mimo jiné jedním z neobjevených pomocníků parašutistů popravivších Heydricha, v zahradě měl zahrabané vlastenecké knihy a pod uhlím ve sklepě, zase později, protikomunistické letáky.

„Jaroušku, nechte toho, zase vás zavřou," říkala mi, když jsme přepisovali čtvrtý dokument Charty 77 o školství. Ale jinak na režim názor neměla, líbila se jí Spartakiáda, její pátý manžel byl dokonce komunista. Teď už ovšem byla dlouho vdovou, bezdětnou, jediné její děti byly děti příbuzných včetně našich.

Teta se nikdy dlouho netrápila, ať přišla jakákoli katastrofa. Brala, jak se zdálo, všechno věcně. Fantastickou vlastností naší tety bylo, jak dokázala být ke všem milá a vůbec se nepletla do vztahů v naší rodině. Jedině občas, aby usmířila atmosféru, pronášela k mé ženě: „Kde najdeš takovýho druhýho? Jaroušek je takovej... dobrák." Co na srdci, to na jazyku, teta často pronášela skvostné aforismy, které by se daly tesat.

„Děti, jezte, nebo vám to tatínek všechno sní."

„Nedloubej se v nose, budeš ho mít jako tatínek."

Když se na ni jeden náš hoch srdečně usmál, pravila teta: „Ty máš taky pěkně křivý zuby."

Častokrát při pozorování televizních pořadů to teta nevydržela a hlásila své pozorování: „Není von Žid?" „Ano, teto, snad i černoch," říkal jsem.

Vzdychala nad hráči tenisu, jak se chudáci musejí potit. „Nesmíš se tak honit, praskne ti srdíčko," poučovala děti. Přehnaný pohyb byl podle ní vždycky na závadu.

Ovšem co se zdravého jídla týče, nikdy neuznávala prodávané hotové pokrmy. „Je to samá chémie," říkávala, a měla jistě pravdu. Věděla, kolik barviva se v hospodách dávalo do jídla. A uměla jak vařit, tak jíst. Kdesi si třeba sehnala a připravila holoubata, které jsme jako pokrm znali jen z ustálených rčení. Když jsme udělali naše

obligátní špagety, teta je diskrétně shrabovala do odpadků se slovy: „Co s tím? Slepice nemáme…“

Její mluva byla protkána svéráznými tvary slov jako pomoranč a kakavu (kakao) a v písemném vyjadřování to bylo ještě svéráznější. Teta vychodila čtyři třídy a když jsem luštil její seznam k nákupu, kde se vyskytoval třeba bourek (pórek), upřímně sdělovala: „Já vám byla pitomá, Jaroušku, chudák ten můj učitel. Byla jsem pitomá Pepina.“ Ale aritmetika jí šla velkolepě, po všech tréninců po hospodách.

Z nějakého důvodu se domnívala, že nejvyšším stupněm slušnosti je dětská mluva, a k našim návštěvám se obracela slovy: „Prosím, hačněte si. Nechcete něco papat?“

V roce 1980 a 1981 se pronásledování disidentů vystupňovalo a my jsme byli donuceni požádat o vystěhování. Teta si vystěhování někam do Švédska nedokázala představit a řekla, že zůstane bydlet u příbuzných buď u těch, kterým jsme náš domek přenechali, nebo u jiných. Přesto jsme jí pro každý případ vyběhali pas. Formulář žádosti měl mnoho podivných rubrik, mezi jinými například: „Byl/a jste někdy v kapitalistické cizině? Pokud ano, napište v jakém státě a kdy.“ Tak jsem po poradě s tetou napsal „Uhry 1910“. A teta pas dostala!

My jsme pak odjeli i s našimi dvěma kočkami, za které nám kulturní atašé švédského velvyslanectví zaplatil poplatek, a když se letadlo tak strmě vzneslo do ruzyňského nebe, promluvil můj otec k posmutnělým pozůstalým: „Tak, a teď se kočky posraly.“

Neuplynulo ani půl roku a teta byla u nás. Přijela jako turistka s příbuznými, u kterých měla bydlet. Měli jsme tenkrát v Uppsale z druhé ruky dva plus jedna a teta dostala jeden z pokojů. Brzy jsme se však přestěhovali do řadového domku a teta dostala přízemní pokoj. Doplácela na svou dobrotu, když pouštěla kočky ven. Náš Mourek se naučil dveře k ní otevírat, skákal na kliku, a pak tak dlouho řval, že teta musela vždycky vstát a otevřít mu. Mnoho jejího času vyplnilo psaní dopisů příbuzným i posílání balíčků, ovšem dopis často nedošel, a balíčky příbuzným se ztrácely pravidelně.

Aniž by uměla slovo švédsky, rychle si zvykla na svou příslušnost ke švédskému státu a psala příbuzným: „Už jsem Švécka. Věruško, tady je všeho, krámy jsou plný zbožího, ale všecko je tu za valuty.“ Jako Švédka milovala krále, královnu a celou královskou rodinu. K vánočním darům tetě patřila obligátní obrázková ročenka o královské rodině. Když se hrál fotbal nebo hokej, chtěla vždy vědět, kteří jsou ti naši, a myslela tím samozřejmě Švédy. Tahle bryskní přeměna mi dlouho vrtala hlavou, ale myslím, že se dá vysvětlit tolika změnami vlád a názvů státních útvarů, které teta zažila od doby, kdy od císaře pána dostala zlatou minci, když kdesi projížděl, až k socialistickému Československu za Husáka (který ovšem zlaté mince nerozdával),

že už jí to přišlo naprosto samozřejmé, že jistá změna této identity čas od času nastává.

Když potřebovala koupit vajíčka a brambory, šla do nejbližší ICA Nära, ukázala jedno vajíčko a jeden brambor, a oni jí přinesli, co potřebovala. Jak už jsem řekl, co teta opravdu dobře uměla, to bylo vaření, česká kuchyně. Nebo máme říkat rakouskouherská? Vepřové, knedlíky, zelí, polévky, štrúdl, vánočka, mazanec, koblihy, nádivka... Všechno muselo být pořádně mastné, maso nikoli suché ale prorostlé, polévka musela být s masem a horká (jinak „stydla na pysku“) a i jinak muselo být vše pořádné a v dostatečném množství. Má žena se od ní naučila mnoho důležitých kuchařských umění a občas se jí dostalo i pochvaly: „Máš to dobrý, Daduško.“ Ale když tetu nenásledovala, dostávalo se jí kritiky: „Máš to chudý.“ Nebo když jme měli bezmasou polévku: „Je to taková falešná polívka.“ Když jsem vařil já, procházela kolem s přezíravým úsměvem, který jí jen náznakem hrál na ústech. Občas se zastavila a zvedla pokličku, aby jen dala průchod poněkud hlučnějšímu krátkému úsměšku. Někdy jí to nedalo a zeptala se: „Jaroušku, to bude k jídlu?“

Švédské úřady nás mile překvapily v osobě komunální úřednice na přistěhovaleckém oddělení komuny, která nám dobře poradila, jak tetu policii a dalším úřadům představit. Teta „Kusúrkova“ byla vedena jako *anknytningsfall*, tedy případ scelení rodiny, což úřady samozřejmě mohly a nemusely akceptovat. Ale akceptovaly, teta dostala sociální příspěvek, na druhé straně nám zas zkrátili a museli jsme vracet zpátky příspěvek na byt, podle jakýchsi tabulek to ve Švédsku vedli opačně než jsme byli zvyklí, čím víc lidí v jednom bytě, tím nižší příspěvek na nájem. O něco později už to zase nebylo aktuální, vzali jsme si studentskou půjčku, pak jsme začali vydělávat, žádnou podporu jsme nepotřebovali a ani nechtěli. Teta dostala po uplynutí obligátní lhůty švédské občanství a stala se z ní opravdová „Švécka“, a o něco později jí dokonce přidělili lidovou penzi. Československé úřady patrně formálně tetu trestně stíhaly podle § 109, podle něhož se trestného činu opuštění republiky dopustil i ten, kdo zůstal v zahraničí déle, než mu dovolovala výjezdní doložka. Na druhou stranu se zbavily nyní už skoro dva roky neproduktivní důchodkyně, která si odpracovala svých 71 let, neboť, počítám-li dobře, musela pracovat nejpozději od svých dvanácti let, snad i dřív.

Ze švédských televizních programů teta milovala seriál Dallas, a jelikož neuměla švédsky, museli jsme jí všechno překládat. Fakt je, že jsme všechno překládali i dětem, a nejen televizi, ale i švédské knihy, obrázkové příběhy Lucky Luka, Asterixe a Obelixe apod., dokonce i všechny tehdy ještě nepřeložené knihy Tolkiena, některé své improvizované překlady dnes srovnávám s vydanými, a myslím si, že v některých pasážích jsem byl lepší. Byla to každopádně dobrá průprava na povolání tlumočníka a

překladatele. Ovšem víc Dallasu překládala má žena, to musím uznat, a byl to výkon fenomenální, když uvážíme tématiku a formu. Ale Dallas měl v sobě něco, co pro předání obsahu sdělení dobře zabíralo: prodlužovanou a přeháněnou mimiku, zdůrazněná gesta, opakování nejdůležitějších výroků.

K přírodovědným programům, kde ukazovali všelikou vzácnou zvířenu, teta často poznamenávala: „To by byla pečínka!“ A když ukazovali přírodu se vzrostlým lesem nebo když jsme jeli kolem pily v Knivstě, opět se probudilo její utilitaristické pozadí přelomu 19. a 20. století, a teta vzdychala pražským nářečím: „To je dřívího! To je bohatstvího!“

Při filmech se teta ptávala na to nejdůležitější: „On si ji vezme?" Když se dlouho nic nedělo a teta se nudila, říkala: „To je nějaký umělecký.“ A po shlédnutí filmu pronášela teta obligátní odsouzení: „To ale bylo blbý. A my na to čučíme… Jděte spát. Já jdu taky spát. Zejtra musíte vstávat.“ Těmito slovy v naší rodině v podstatě vždy dodnes končí shlédnutý televizní program.

Mou ženu braly nervy, když se jí teta před každou návštěvou ptávala: „A co jim podáš, Daduško?“ „Ruku,“ odpovídávala nakvašeně má žena.

Na samotu v temných lesech u Rasbo k našemu kamarádu Cyrillovi, kterému teta zásadně říkala pan Viktor, jezdívala nerada. „Nejezděte tam, varovala případné návštěvníky. „Uvidíte, že nic neuvidíte. Nic vám nepodaj.“

Naše děti měly u tety přívětivé zázemí a též přirozenou školu společenské češtiny, jinak by se asi sotva dokázaly naučit ve Švédsku vykání. Hrávali jsme s tetou karty a člověče nezlob se, a teta dokázala velkolepě prohrávat i vyhrávat.

Později tetu přece jen postihly neduhy. Bolely ji nohy. Přivolali jsme lékaře, byl to chorvatský nacionalista, který byl také shodou okolností ve stejné skupině Öststatsföreningen jako já, velice aktivní skupině, která pašovala za železnou oponu různé tiskoviny a přivážela zas nahrávky, texty apod. Ten jí předepsal jen utišující léky a bylo vše celkem v pořádku. Pak se jí na tváři udělal jakýsi výrůstek, nádor, který musel pryč. Naše obvodní lékařka byla Slovenka a s tou si teta výborně rozuměla. Všichni ostatní lékaři byli podle ní troubové, kteří neuměli pořádně mluvit, muselo se jim tlumočit. „Jaroušku, tenhle je blbec,“ bývalo její odborné dobrozdání. Když jsem ji pak odvezl na plastiku, kde jí nádorek odstraňovali, přišel lékař a upozornil ji: „Teď vám dám menší injekci pro místní umrtvení.“ Přeložil jsem, jak švédská tlumočnická etiketa velí, v první osobě: „Teď vám dám menší injekci pro místní umrtvení.“ Teta se upřímně vyděsila: „Vy mi dáte injekci, Jaroušku?“ Etiketa je dobře myšlená, ale vždycky nefunguje...

Opravdová krize přišla se zlomením tetina krčku stehenní kosti. Nedokázala být nečinná a snažila se všelijak pomáhat, při uklízení nešťastně upadla a došlo ke zranění. Následovala operace, hřebíky ke zpevnění kosti, teta byla dost dlouho v nemocnici, a bylo dobře, že to byla švédská nemocnice, mohli jsme se u ní tehdy střídat i v nemocnici přespávat. Napsal jsem jí krátký slovník, kde mohla ukazovat, co chce říct. Záhy se ukázalo, že nejdůležitější slovo chybělo: „Málo." Jídla dostávala na svůj vkus málo, což se ovšem rychle napravilo.

Největší zážitky měla z operace, kdy patrně dostala pořádnou dávku morfia, na svou poměrně drobnou tělesnou konstituci. V odrazech stínidla chirurgické lampy nebo v nějakých svých snech viděla orgie fantastických dimenzí. „Oni byli všichni nahý, ty doktoři a sestřičky, no, kdybyste to viděl... No, jsou mladý..." Pak viděla jakási nádherná vánoční světla a dlouho o svých zážitcích vyprávěla.

Rekonvalescence byla dlouhá a byla pro nás velkou zátěží. Teta často zvonila na zvoneček, který jsme jí dali k posteli, byla protivná, když jsme nepřiběhli včas, byly to pro všechny trudné chvíle kolem hygieny a různé obsluhy nemohoucí stařenky. Pak, jako když proutkem mávne, teta sama vstala, umyla se, vyšlechtila, jak bývalo jejím každodenním pravidlem, a za pomoci rulátoru došla do kuchyně a zase fungovala jako dřív. Už ovšem méně kouřila a byla střídmá v pití alkoholu.

Poslední roky začala být trochu jízlivá a trochu se začala přece jen plést do našich záležitostí. Danda, má žena, učila češtinu v šesti komunách, a museli jsme si rozvrhy uspořádat tak, aby vždy někdo byl doma – s malými dětmi a s tetou. Teta občas přicházela a ptala se: „Kdepak je Danda?" – „Pracuje," odpovídal jsem. „Jo, pracuje... Haha."

Kolem dvanácté prošla kolem sporáku a hlásila: „Dvanáct hodin, a plotna studená!"

Když žena nebyla doma, rozhodla se, že si upečeme husu a pozveme naše přátele Slaninovy. Koupil jsem husu, teta ji upekla, udělala k ní knedlíky a zelí, pozvali jsme Slaninovy, dobrý den paní doktor, hačněte si, dali jsme si do nosu, bylo to skutečně výborné, a když Slaninovi odešli, pravila teta: „No, paní doktor se ráda napapá." Ale asi byla opravdu ráda, že i paní doktor se napapala.

Pan doktor Kavka, hostující lektor češtiny na slavistice Uppsalské univerzity, kde já byl doktorandem, samozřejmě spolupracovník StB, on se s tím příliš netajil, všichni jsou, říkal, přišel taky na návštěvu k nám. Teta mu chtěla zalichotit a praví mu: „Vy máte moc pěkný vlasy." Pan doktor Kavka si potěšeně pročísnul krátké kudrny a dál pozoroval švédské hluboké hvozdy z našeho okna v poněkud lepším rozpoložení než před chvilkou. Teta se mi pak svěřila: „Já mu chtěla říct, že bych ho chtěla vidět za rok, ale..."

Pak už i „ale“ zmizelo, náhle si začala myslet, že Danda, kterou znala od malička a která vyrůstala vedle ní, ji chce šidit a upírat jí některé dobroty. „Jaroušku, nalejte mi trochu šťávy, ale nic jí neříkejte. Ona by se zlobila.“

Pak jsme se dozvěděli, že existuje instituce takzvaného *avlastning*, odlehčení. Že existuje místo, kde by teta mohla nějakou dobu čas od času bydlet, a tím by se odlehčilo nám v drobných ale stálých úsluhách, které teta potřebovala. Teta to však pojímala jako cestu na rekreaci, na výletní byt. Vždy se tam těšila, společensky se vyfintila, na každého se usmívala. Chodila do místního krámku, kupovala si bonbony a sušenky, kterými pak obdarovávala naše děti na návštěvách, a když pak přijížděla domů, těšila se na nová dobrodružství v instituci zvané Servicehuset v Knivstě.

Pak nám jednou ze Servicehusetu zavolali, sotva jsme ji tam odvezli z domova, že bychom měli přijet, že to vypadá vážně a že tu teta, Joséfa, jak jí říkali, asi dlouho nebude. Teta tiše skonala ve stáří 95 let, poddaná Rakousko-Uherského císařství, občanka první a druhé republiky, Protektorátu Čech a Moravy, ČSR mezi rokem 1945 a 1948, lidově demokratické ČSR a později ČSSR, a nyní jakožto občanka Švédského království. Teta Kocourková přestěhovaná z jednoho Kocourkova do druhého.
Historici, povídejte mi o „malých dějinách“...

ZAKOTVIT V NEZNÁMÝCH VODÁCH

21. srpna 1968 jsme měli cestovat s celou rodinou na hroby máminých rodičů do Kremnice. Zbudil jsem se na pronikavý zvuk mnohem dřív, než zazvonil budík. Byl to zvuk samopalu, já jsem měl čtrnáct roků a dodnes jsem na tento zvuk nezapomněl. Znovu jsem usnul. V šest ráno se přiřítil do mého pokoje můj bratr. Rozčileným hlasem mě volal na balkon, kde už byla shromážděná celá rodina. Dole na ulici, kde jsem se obyčejně hrával, jezdil na kole a scházel se s kamarády, jsem viděl vojenské auta a tanky. Ničemu jsem nerozuměl a nikdo z rodiny neposlouchal moje otázky, protože všichni intenzivně diskutovali. Tahal jsem bratra za rukáv pyžama, dokud mi konečně nevysvětlil, proč jsou tam vojenské auta.

Tehdy jsem ještě nevěděl, že tyto události změní můj život, který bude pokračovat v druhé krajině, s novými zvyky, kulturou a jazykem. Nevěděl jsem, že tyto tragické události budou začátkem něčeho, pro mě, velmi pozitivního.

Ve škole jsem se učil, že Sověti jsou naši nejlepší přátelé a ochránci, kteří nás během druhé světové války osvobodili od Němců. Tvrdá propaganda ve škole mě velmi ovlivnila. Zanechala tak hluboké stopy, že když zavraždili Johna F. Kennedyho, byl jsem rozhořčený, že moji rodiče a jejich přátelé truchlili. John F. Kennedy byl přece americký prezident a Amerika byla náš nepřítel. Amerika znamenala kapitalizmus. Měli tam hojnost všeho, zatímco děti v Biafře hladověli.

Do Kremnice na hrob matčiných rodičů jsme samozřejmě nejeli. Zůstali jsme doma, poslouchali rozhlas a dívali se na televizi. Druhý den mě bratr vzal do města. Šli jsme mezi řadami ruských tanků. Několikrát jsem viděl, jak Čechoslováci rozčileně diskutovali s ruskými vojáky a jak tito byli bombardováni otázkami „proč nám to děláte?“ a „proč nejdete domů?“ Velmi dobře si pamatuji, jací byli ti mladí ruští vojáci rozpačití. Dny plynuly a situace byla stále kritičtější. Přicházely zprávy o mrtvých v Praze i v Bratislavě. Jedno odpoledne jsem znovu zaslechl ten zvláštní zvuk samopalu. Byl jsem zvědavý a vyběhl jsem na balkón. Viděl jsem muže, který běžel jako o život. Vběhl do brány na druhé straně ulice a o několik vteřin později za ním vběhl ruský voják se samopalem v rukách. Byl jsem tak vystrašený, že jsem nezpozoroval, že za mnou stojí otec. Důrazně mi zakázal být na balkóně. Ještě dnes přemýšlím, co se asi stalo s tím pronásledovaným.

Můj otec byl vedoucím lékařem v Bratislavě a byl odpovědný i za otázky zdravotnictví na Slovensku. Často byl v televizi a měl vlastní relaci, kde jednou za týden hovořil o škodlivosti kouření. Vysoké postavení otce znamenalo velký vliv a mnoho kontaktů. Zařídil, že nás, mě a moji starší sestru Julii, 27. srpna 1968 rakouský velvyslanec vzal z Bratislavy na hranice svým diplomatickým autem. Loučení s otcem, bratrem a přáteli bylo bolestivá. Bylo to loučení s traumatickou nejistotou a příšerným pocitem, že se už možná nikdy neuvidíme. Slzy tekly a hrdlo se pevně

sevřelo. Trošku mi odlehlo, když mi bratr, těsně před tím, než jsem nasedl do auta, pošeptal do ucha: „neboj se, brzy se uvidíme.“

Cesta k hranici byla lemovaná dlouhou řadou různých vojenských vozidel. Všechny auta kontrolovali, kromě našeho s diplomatickým označením. Velvyslanec zastavil asi sto metrů před hranicí, popřál nám hodně štěstí a poslední kousek jsme šli pěšky. Když jsme přišli na hranice, přikázal jeden ruský voják, aby sestra vešla do celnice a ukázala pasy a doklady. Já jsem čekal s kufry venku a zdálo se mi, že se čas zastavil. Voják mě požádal, abych otevřel můj kufr. Sundal zbraň z ramene a hlavní se začal nonšalantně vrtat mezi šaty. Chtěl jsem zakřičet na sestru, ale od strachu jako bych oněměl. Je těžké odhadnout, jak dlouho jsem stál a čekal, ale byl jsem velmi rád, když jsem ji uviděl. Vzali jsme nejtěžší kufr mezi sebe a v druhé ruce jsme každý nesli svůj batoh.

Mezi československou a rakouskou hraniční závorou byla úzká, asi dvě stě padesát metrů dlouhá, pustá asfaltka. Po obou stranách nebylo nic než širé pole. Blížili jsme se k rakouské hranici, viděli jsme hromadu lidí a žurnalistů s fotoaparáty a s filmovými kamerami, které byly namířené na nás. Když jsme přišli k rakouské hranici, oba jsme se zastavili, vystrašení tím rozruchem. Nevěděli jsme, co máme dělat. Stáli jsme tam, dokud na nás někdo nezakřičel, abychom podlezli pod závorou. Když jsme ji nakonec podlezli, uslyšeli jsme „Vítejte na svobodě.“ Sestra ukázala papíry rakouskému celníkovi. Rutinně je prohlédl, potom je s úsměvem vrátil.

Cesta za rakouskou hranicí byla zablokovaná privátními auty, autobusy a o něco dál stál vrtulník. Porozhlédli jsme se, který autobus by nás vzal, ale popošel k nám jeden pán a zeptal se, zda nás může vzít autem do Vídně.

Od mámy jsme měli adresu jejího známého, dr. Hájka. Bylo dohodnuté, že když se nám podaří dostat se do Vídně, máme jít k němu.

Když jsme přišli k dr. Hájkovi, vroucně nás přijal. Po čtyřech dnech ve Vídni, 2. září 1968, jsem dostal příležitost svézt se s dr. Dolanem, jedním máminým známým, autem do Stockholmu. Sestra zůstala ve Vídni. Opustili jsme Vídeň a přes Švýcarsko, kde jsme přenocovali u přátel dr. Dolana, jsme pokračovali přes Německo. Do Švédska jsme přijeli 4. září 1968. Z cesty do Stockholmu si velmi dobře pamatuji dálnici Vätterleden. Nemohl jsem se nabažit pohledu na jezero Vättern. Sem se určitě vrátím, slíbil jsem si.

Během dvaačtyřiceti let ve Švédsku jsem našel několik fantastických perliček. V jižním Švédsku jsem okouzlen místy jako Skanör-Falsterbro, Höllviken a jeho okolí, Tylösand a Österlen, kde jsou překrásné pláže s charakteristickým bílým, jemnozrnným pískem. Snad jsou to ty nejkrásnější pláže v Evropě. Abyste našli něco podobného, museli byste se vydat až do Západní Indie, kde kombinace palem, krásných pláží a pochopitelně tepla, vítězí dokonce aj nad Švédskem. Jiné oblasti s krásnou přírodou jsou na severu Švédska, jako například Riksgränsen, s nízkými, do daleka se táhnoucími horami, mezi kterými se rozprostírají průzračná a i v létě ledově

studené jezera. K dalším mým oblíbeným přírodním krásám patří ostrovy Gotland a Öland. Absolutně nejkrásnějším místem v celém dlouhém Švédsku je však bez pochyby Stockholm, obklopený množstvím okouzlujících ostrovů. Tento ráj jsem poprvé objevil v roce 1989, když jsem si koupil svoji první motorovou loď. Vyjet si jednoho krásného letního dne s lodí na moře v okolí Stockholmu, najít pustý ostrov, rozložit se, vykoupat se, pochutnat si na rybce, kterou jsme chytili, vypít si sklenku vínka a sledovat západ slunce v zrcadle vodní hladiny, je balzám na duši. Potom si zafilozofovat s rodinou a dobrými přáteli, a tehdy zapomenu na všechny eventuálně pracovní a jiné problémy a jen si vychutnávám život.

Na cestě do Stockholmu mě překvapilo, že nám lidé v autech, které jsme potkali, vesele mávali. Zeptal jsem se Dolana, proč to všichni dělají. Vysvětlil mi, že Československo je v souvislosti s ruskou invazí velmi aktuální v novinách, v rozhlase a v televizi. Naše auto bylo označené CS a lidé nás svým máváním vítali ve Švédsku. Byl to dobrý pocit a hned jsem byl vůči Švédům pozitivně naladěný. Večer 4. září jsme nakonec dorazili do Stockholmu a město na mě udělalo hned od počátku hluboký dojem.

Později jsem služebně procestoval skoro celý svět a viděl jsem mnoho krásných krajů a mnoho krásných velkoměst. Přesto jsem byl po každém návratu do Stockholmu víc a víc okouzlen tímto městem, postaveným na vodě, uprostřed zelené, svěží přírody. Stockholm je podle mě nejkrásnější hlavní město na světě. Švédi milují přírodu a proto ve Stockholmu a všude ve Švédsku při plánovaní výstavby se snaží zachovat jí co nejvíce. Stromy, zeleň, skály a parky leží neporušené a upravené mezi domy a budovami. Uprostřed města, u Grand Hotelu, můžete chytit lososa. Stockholm má několik center a každé má svou speciální identitu.

V Stockholmu na mě čekala Ilonka, mámina přítelkyně z dětství. Hned když jsem přijel, volal jsem do Kristinehamnu, kde máma už pracovala. Byla nepopsatelně ráda, že jsem ve Stockholmu. U večeře zazvonil telefon. Ilonka nadšeně zakřičela, že je to pro mě. Byl to otec, který s radostí v hlase oznámil, že on i bratr s rodinou jsou ve Vídni. Přijeli tam den po tom, kdy jsem já Vídeň opustil. Vzpomněl jsem si na to, co mi bratr zašeptal, když jsme se v Bratislavě loučili: „neboj se, brzy se uvidíme“. Moje obavy, že se možná s otcem a bratrem dlouho nebo už nikdy neuvidíme, byly naštěstí neopodstatněné.

Oba, matka i otec, byly velmi moudří lidé. Bohužel, matka zemřela na rakovinu v roce 1986 a otec nás opustil v roce 2003. Otec měl nádor na mozku a v červnu 2003 začal ztrácet schopnost mluvit a číst. Průběh byl rychlý, zemřel už v září toho roku. Nemoci říct co chce, nemoci číst co chce, to bylo něco, co si otec velmi bolestivě uvědomoval a byl z toho hrozně smutný. Velmi rád četl nejen noviny, ale i odbornou literaturu, rád diskutoval o politických událostech ve světě i o literatuře. Vždy věděl, co se dělo ve světě a s velkým zájmem sledoval vývoj medicíny. Otce jsem si velmi vážil i kvůli jeho pevným etickým principům. Mnohokrát jsem v nové zemi stál před

etickým dilematem. Jiné zvyky, jiný pohled na život, na lidské hodnoty, vedly k tomu, že jsem se ocitl v situacích nebo stál před problémy, které se mnou zdali těžké. Tehdy jsem se mohl obrátit na otce. Otec měl neoblomnou víru ve vývoj lidstva, v dobré jádro člověka a v demokracii. Jedním z posledních přání otce bylo, aby byl pochovaný ve Stockholmu, po boku matky. Tak máme, po dlouhém čase, oba rodiče v naší nové vlasti, ve Švédsku.

Ráno 5. září 1968 mě Ilonka posadila do vlaku na stockholmském hlavním nádraží s přísnými instrukcemi. Mám sledovat hodinky! V Kristinehamnu budu přesně ve 14:55. Ilonka mi dala lístek, na kterém stálo švédsky „Jmenuji se Tomas Kramar“, „Jedu do Kristinehamnu, kde mě čeká moje matka.“ Tyto dvě věty jsem se naučil nazpaměť a to byl teda můj první kontakt se švédským jazykem. Pro takového čtrnáctiletého je těžké cestovat samému ve vlastní zemi a ještě těžší v zemi, jejíž jazyk, normy a zvyky nezná. Byl jsem velmi napjatý. Seděl jsem v kupé pro osm. Zpočátku jsem byl sám, ale na další stanici přistoupila starší paní. Vlekla těžký kufr. Postavil jsem se a pomohl jsem jí ho zvednout na polici nad sedadly. Poděkovala za pomoc a já jsem odpověděl německy. Ukázalo se, že mluví německy a tak mohla naše konverzace pokračovat. Povyprávěl jsem jí, že jsem z Československa. Při řeči řekla něco, nad čím jsem potom dlouho přemýšlel. Zeptala se mě totiž, jestli jsem cítil potřebu kompenzovat negativa toho, že jsem přistěhovalec, laskavostí, kterou jsem jí projevil. Negativní pohled na přistěhovalce, nepřátelský postoj a podezřívavost vůči cizincům ve Švédsku i v jiných zemích Evropy je dnes trend. Ve Švédsku, stejně jako všude jinde na světě, existuje nepřátelství vůči cizincům, což je ta nejprimitivnější vlastnost, kterou my lidé máme. Čím primitivnější společnost, tím silnější nepřátelství. Čím hlouběji na švédském venkově, tím víc je cítit podezřívavost. Nepřátelství vůči cizincům, bohužel, existovalo vždy a vždy bude. Vyskytuje se v různých formách a v různé míře. Jednou z nejzávažnějších byla likvidace Židů během druhé světové války. Nepřátelství vůči cizincům je ta nejodpornější lidská vlastnost, kterou znám a vždy reaguji, když vidím a cítím projev tohoto mechanizmu.

Cesta do Kristinehamnu byla napínavá a zajímavá. Přilepen na sklo okna jsem pozoroval každý detail krajiny, auta, nádraží a lidi. Všechno bylo pro mě nové a neskutečně vzrušující. Pokaždé, když jsem uviděl Mercedes, jsem si myslel, že jsem v ráji. Mercedes jsem znal z rakouské televize a byl pro mě symbolem bohatství. Byl jsem tím vším tak zaujatý, že když jsem se podíval na hodinky, bylo skoro 13:55 a vlak začal zpomalovat. Musel jsem si pospíšit. Rychle jsem vzal kufr v domnění, že jsem v Kristinehamnu. Plný očekávání jsem vystoupil z vlaku. Nemohl jsem se dočkat, po všech těch dramatických dobrodružstvích a dlouhém odloučení, setkání s mámou a jejího objetí. Ale máma nikde nebyla a já začal panikařit, když můj zrak padl na velkou tabuli. Na tabuli nestálo Kristinehamn. Vytáhl jsem papírek, který mi dala Ilonka, a ukázal jsem ho dámě, která právě šla kolem. Ta mi rozčileným hlasem vysvětlovala, že musím zpátky do vlaku, protože toto není Kristinehamn. V

posledním okamžiku se mi podařilo naskočit zpět do vlaku. S bušícím srdcem jsem si sedl a snažil se uklidnit. Nebylo divu, že při všech nových dojmech jsem se zmýlil o hodinu. Bylo přesně 14:55, když vlak zastavil na nádraží v Kristinehamnu. Vystoupil jsem a hned jsem uviděl mámu. Běželi jsme k sobě a vroucně jsme se objali. Ulevilo se mi a byl jsem nesmírně šťastný, že jsem u cíle své odysey, v bezpečí, živý a zdravý.

Máma bydlela v třípokojovém bytě v pěkném prostředí. Z okna jsem viděl tradiční švédský dřevěný dům, natřený typickou červenou a bílou barvou. Zamiloval jsem se do tohoto druhu domů a máma byla často unavená z mých řečí, aby takový dům koupila. Z platu sekundářky to samozřejmě nebylo možné. Časem si máma koupila dům svých vlastních snů. Moderní dům v Älvsjö, na předměstí Stockholmu, s krásnou zahradou a s bazénem vevnitř, jen několik kilometrů od nás. Dnes tam žije moje sestra a celá rodina se tam setkává při různých příležitostech. Máma dokonce stihla koupit i pěknou chatu na poloostrově Ingarö, na kopci s výhledem na moře, kde jsme spolu strávili mnoho krásných chvil.

Máma získala práci na klinice při kristinehamnské nemocnici. Musela, jako každý zahraniční lékař, dělat atestaci a praktikovat ve čtyřech různých oborech, což trvalo dva roky. Pro mámu to bylo velmi těžké období, protože přes dlouhodobé zkušenosti v lékařské profesi byla nucena opět projít atestacemi, stejně jako nově promovaní lékaři. Kromě toho bylo pro mámu velmi těžké uchytit se jako lékařka s cizím původem, učit se nový jazyk a mít zodpovědnost za mě. Máma byla velmi silná, ale prvních pět roků ve Švédsku ji skoro zdrtilo.

Trvalo to přibližně měsíc, než jsem mohl v Kristinehamnu jakž takž konverzovat se švédskými spolužáky. Švédský jazyk se dá relativně lehce naučit. Velmi pomohlo, že jsem rozuměl německy, a samozřejmě, že jsem byl mladý a měl silnou motivaci. Naučit se jazyk celkem bez přízvuku se dá do dvanácti let. Když jsem přišel do Švédska, měl jsem čtrnáct a dodnes je slyšet přízvuk, zvláště když mám trému, například když přednáším pro mnoho posluchačů.

Nikdy jsem netušil, že švédské společenské styky a zvyky se tak liší od toho, na co jsem byl zvyklý z Bratislavy. Ve Švédsku se zřídkakdy jde na návštěvu bez pozvání. Když jste pozváni, pozvání musíte vrátit. Když něco darujete, víte celkem jistě, že při nejbližší příležitosti dostanete něco v přibližně stejné hodnotě. Když mi někdo zavolá, očekává se ode mě, že příště zavolám já. Vždy to musí být stejné a spravedlivé ve všech situacích. A také platí takzvaný Janteho zákon, podle kterého by ses sám neměl chválit, ani projevovat radost ze svých úspěchů. Důsledkem toho je, že se nikdo potom netěší ani z úspěchů druhých. Švédsky vztah k alkoholu je zvláštní. Většinou, když se pije, tak až do němoty. Za ten čas, co jsem tu, jsem viděl mnoho lidí, kterým alkohol zničil život. Potom co jsem koupil loď, jsem zažil, že když se zakotví a začne se povídat s posádkou sousední lodi, často nabídnou skleničku, a nejen jednu. To

může být i o dopolední svačině. Jsem přesvědčen, že mnozí se stali alkoholiky právě během dovolených na lodích.

Bylo to ve čtvrtek, několik dní po příchodu do Kristinehamnu, když jsem se vydal do školy. Měl jsem začít v osmé třídě. Nervózně jsem šel sám, protože máma si nemohla vzít volno. Přišel jsem na úplně prázdný školní dvůr a rozhlížel jsem se kolem. Najednou přišly dvě dívky. Nerozuměl jsem jim, a řekl jsem německy, že bych chtěl mluvit s ředitelem. Později se ukázalo, že tyto dvě dívky byly moje nové spolužačky. Porozuměli mi a doprovodily mě do ředitelny. Přestože máma ředitele připravila na to, že přijdu, díval se na mě, jako bych spadl z měsíce. Jeho němčina nebyla právě nejlepší, tak mě poprosil, abych počkal, než skončí hodina a přijde učitelka němčiny. Asi po půl hodině přišla paní učitelka Karlssonová. Vroucně mě přijala a řekla, že druhý den, v pátek, jdou žáci do přírody. Proto mám přijít až v pondělí ráno v osm. Pro jistotu mi ukázala místo, kde se setkáme. Doma jsem to večer povyprávěl mámě, ta byla ráda, že všechno dobře dopadlo. Ukázalo se, že paní učitelka Karlssonová byla velmi milá, a během mého pobytu v Kristinehamnu mi velmi pomohla. Všichni učitelé byli trpěliví a ochotní. Po celou dobu jsem měl na lavici švédsko-německý slovník, a když jsem nerozuměl, přešli učitelé ke mně, trpělivě hledali slova a starostlivě vysvětlovali. Pamatuji si, že jsem byl během vyučování často zklamaný, když jsem slyšel, že se mluví o Československu, a ač jsem se sebevíc snažil, nerozuměl jsem.

V pondělí jsem šel do školy a měl jsem ještě větší strach. Přišel jsem na dohodnuté místo, kde jsem se setkal s paní učitelkou Karlssonovou, která mě vzala do třídy. Stál jsem před celou třídou a pokoušel se porozumět pro mě úplně nepochopitelným slovům, kterými mě paní učitelka Karlssonová představila mým novým spolužákům. Potom mě poslala do lavice úplně vzadu. Hodina určitě začala jako všechny jiné. Ale pro mě to byl nový svět. Prohlížel jsem si třídu a spatřil jsem ty dvě dívky, které mi první den pomohly. Byl jsem rád, že jsem někoho znal. Celá třída mě určitě také pozorovala. Zazvonilo na přestávku. Moji noví spolužáci mě vzali ven na školní dvůr a tam kolem mě udělali kruh. Každý mi chtěl s něčím pomoct, ale především měli všichni hromadu otázek. Většina otázek se týkala Československa. Všechna tato pozornost mi velmi lichotila. Tento velký zájem o mě trval asi týden. Většinu spolužáků to omrzelo, když zjistili, že neumím odpovídat na jejich zvědavé otázky. A tak jsem byl stále osamělejší a osamělejší. Přišla prvá hodina tělocviku. Na to jsem se těšil. V Bratislavě jsem chodil do školy na Gorazdově ulici, do jedné ze dvou škol v republice, které připravovaly špičkové gymnasty. Jinými slovy, v gymnastice jsem byl velmi dobrý a zúčastnil jsem se i více gymnastických závodů. Když jsem přišel do tělocvičny, seděl jeden ze spolužáků v rohu a klidně si loupal pomeranč. Učitelka tělocviku k němu přešla a vyzvala ho, aby se zúčastnil cvičení. Žák jí odpověděl tím, že jí lhostejně hodil slupku z pomeranče přímo do tváře. Zůstal jsem stát šokovaný s ústy dokořán.

Později jsem měl víc takových překvapujících zážitků. Byly to kolize dvou kultur. V československé škole vládla přísná disciplína. Když chtěl někdo něco říct, přihlásil se. Když odpovídal na otázku, postavil se vedle lavice. Když vstával, židle nesměla vydat žádný zvuk. A stál více méně v pozoru, dokud odpovídal na otázku. Učitelé měli velkou autoritu. Ve švédských školách se vyučování zakládá na demokratických a ne autoritativních principech a žáci jsou vychováváni, jak ve škole tak i doma, k samostatnému myšlení. Vyučování jsem zpočátku považoval za podstatně uvolněnější a na nižší úrovni, jak v Československu. Ukázalo se však, že způsob vyučování ve švédské škole mělo výhody. Zejména pedagogický přístup učitelů k žákům je mnohem progresivnější, jak tomu bylo v Československu. Zpočátku jsem potřeboval velkou pomoc, tu jsem i dostal a jsem za ni dodnes velmi vděčný. Po pár měsících, prožitých v nové zemi v městečku Kristinehamn, jsem si našel několik přátel. Měl jsem i nepřítele – Svanteho – který byl očividně toho názoru, že jsem zakotvil na nesprávném místě, nebo přinejmenším v nesprávné zemi. Chodil se mnou do třídy a svůj nepřátelský postoj vůči cizincům měl určitě z domu. Byl nejlepším žákem ve třídě a už tehdy velmi cílevědomě pracoval na tom, aby se stal lékařem. Jednou, na cestě ze školy se to skončilo bitkou, opravdovou rvačkou. Díky mým gymnastickým schopnostem neměl Svante šanci. V každém případě jsem měl potom od Svanteho pokoj. Bitky se mi hnusí a během mého života jsem se ocitl v takové situaci dvakrát. Podruhé se mi to stalo o několik let později, a i tehdy se jednalo o osobu s nepřátelským postojem vůči cizincům. Po letech jsem na jedné služební cestě projížděl přes Kristinehamn. Zavolal jsem paní učitelce Karlssonové. Řekla, že když jsem v září 1968 přišel do Djurgårdské školy, byl jsem na škole prvním zahraničním žákem. V současnosti je asi polovina žáků přistěhovalci.

V roce 1969 bylo mistrovství světa v hokeji ve Stockholmu. V Československu jsme byli sousedi se dvěma sourozenci, byli to Jana a Miro, nejlepší kamarádi mého bratra a sestry. Jana chodila s tehdy největší sportovní hvězdou a nejlepším československým hokejistou – Václavem Nedomanským. Jana a Vašek byli často u nás doma. Vašek byl vždy ke mě velmi milý a občas mě vzal na zápas. Když bylo MS ve Stockholmu, zavolal jsem mu a Vašek mě pozval do hotelu Flamingo v Solně, kde bydlelo celé národní mužstvo. Když jsem tam přišel, byl velmi kamarádský a představil mě takovým hráčům jako Suchý a Dzurilla. Když jsme se loučili, dostal jsem fotografii mužstva s podpisy všech hráčů. Vašek mi dal i jednu ze svých hokejek, na kterou jsem byl velmi hrdý. On byl první na světě, který používal zahnutou hokejku. Taková hokejka umožňovala lepší kontrolu nad takzvanou „střelou švihem“ a říkalo se jí „Nedohokejka“. Když jsem se vrátil do Kristinehamnu pyšnil jsem se tím, co jsem dostal od Nedomanského. Všichni považovali za samozřejmé, že když znám Nedomanského, a jsem z Československa, musím hrát hokej dobře. Hokej však byl jeden ze sportů, který jsem nikdy předtím nehrál. Mnozí byli zklamáni, když jsem vyjel na led jako Bambi se svou novou Nedohokejkou. Skončilo to katastrofou,

když jsem po druhé střele na branku zlomil svou krásnou hokejku, na kterou jsem byl tak hrdý.

O mnoho let později jsem potkal Vaška na letišti v Helsinkách, kde jsme se dohodli, že půjdeme spolu po návratu do Stockholmu na večeři. V restauraci Mälardrottningen mi Vašek povyprávěl o svém vzrušujícím životě skauta pro Los Angeles Kings, kde bylo jeho úlohou hledat nové talenty ve Finsku, Švédsku, Německu, Švýcarsku, na Slovensku a v Čechách.

Mámina atestace měla trvat dva roky a musela každý půlrok s krátkým vyrozuměním měnit specializaci. Interní medicína v Kristinehamnu byla prvním oborem. Následujícím byla chirurgie v Enköpingu. Ministerstvo zdravotnictví, které mámu přemísťovalo, nebralo ohled na mě a na moji školní docházku. Musel jsem tak měnit prostředí a školu často uprostřed školního roku. Toto neustálé stěhování bylo pro mě velmi náročné. Během povinné školní docházky ve Švédsku jsem prošel šesti školami. Školní docházka na Gorazdově ulici mi velmi pomohla. Přes sport jsem se seznámil s mnoha lidmi a navázal mnoho kontaktů. Myslím si, že to byl jeden z faktorů, který přispěl k tomu, že jsem zvládl všechna ta stěhování mezi zeměmi a městy a že se můj život vyvinul příznivě. Naučil jsem se rychle se přizpůsobit novým místům, novým lidem a zvládat nové situace a myslím si, že mě tyto zkušenosti učinily psychicky odolným. Následujícím bydlištěm byl Enköping a tam jsem dokončil druhou polovinu osmé třídy. Když jsem se představoval třídě, už jsem nebyl tak nervózní, jako v Kristinehamnu. Cítil jsem, že v Enköpingu to bude pro mě mnohem jednodušší a lehčí. Hlavní úlohu hrálo samozřejmě to, že jsem se už dorozuměl švédsky, i když se silným přízvukem. Rychle jsem si získal nové přátele.

Máma bojovala se životem. Byla za mě zodpovědná. Sestra byla v té době už samostatná a studovala v Lunde. Máma pracovala během celé atestace jako sekundářka s nízkým příjmem a s nízkým statusem, i přes její dlouholeté lékařské zkušenosti. Pociťovala negativní postoj především ze strany zdravotních sester. Jako žena a cizinka v profesi, ve které tehdy ve Švédsku dominovali muži, musela bojovat o uznání. Máma bojovala hrdinsky ale nedávný bolestný rozvod po třiceti letech manželství, problémy v práci i v privátním životě odčerpaly mnoho jejích sil a máma podlehla hluboké depresi. Byla jednou z těch, nad kterými emigrace na čas zvítězila.

Po půl roce v Enköpingu jsme se opět stěhovali. Mámu přemístili na oddělení infekčních chorob v Roslagstullské nemocnici, ve Stockholmu. Máma nabyla nových sil a měla radost z krásného bytu, s nádherným výhledem na jezero Dreviken nad nemocnicí ve Farstě. Poslední část atestace byla na psychiatrii v Långbroské nemocnici také ve Stockholmu. Znovu jsem začínal v nové škole, kde jsem dokončil základní školní docházku a pokračoval na gymnáziu. Jako obyčejně mě představili třídě. Byl tam jeden spolužák s nešvédským vzhledem. Popošel jsem k němu a zeptal se ho, odkud je. Se stockholmským přízvukem ochotně odpověděl, že je ze Švédska. Byl jsem tvrdohlavý a znova se ho zeptal, jestli je opravdu ze Švédska. To už byl

trochu podrážděný, a když jsem se ho zeptal potřetí, odkud vlastně je, Perry se rozzlobil. Myslel jsem si, že bude nejjistější konverzaci ukončit. Perry a já jsme se časem stali nejlepšími přáteli. Naše přátelství je jedinečné a relativně nešvédské. V našem vztahu nevládne žádná konkurence nebo závist, je to upřímné a otevřené. Perryho fantastická osobnost a naše přátelství mi dávají pocit, že jsem privilegovaný. Už 30 let se často stýkáme. Perry má dnes rodinu, velmi příjemnou manželku Louisu a tři úspěšné syny – Jonathana, Simona a Isaka. S Perrym jsme toho zažili mnoho. V sobotu jsme chodili do mládežnického klubu ve Farstě. Dá se říct, že to bylo začátkem 70-tých let typické prostředí pro švédskou mládež. Potkávali jsme tam mnoho děvčat a bylo nám spolu fajn. Jednou v sobotu jsme se v tomto klubu ve Farstě potkali s jedním chlapíkem, který byl vůči mně negativně naladěný pro můj cizí původ. Toto bylo podruhé během mého čtyřicetiletého pobytu ve Švédsku, co jsem se kvůli tomu popral. S Perrym jsme stáli před klubem, když tento chlapík šel okolo nás. Odhodil nedopalek z cigarety rovnou přede mě. Zašlápl jsem ho. Zlostně do mě vrazil a zařval: „Co máš co dělat s mojí cigaretou?“ Nereagoval jsem, dokud zboku nekopl Perryho a výhružně se blížil zase ke mně, připravený uštědřit mi kopanec nebo úder. Po tom, jak kopl Perryho jsem „vzplál“, a když se přiblížil, chytil jsem ho, zdvihl ho a hodil tak že odletěl aspoň jeden a půl metru.

V lednu 1970 jsem potkal Jane. Tato známost trvala tři a půl roku. Potkali jsme se ve vlaku na cestě z Kolína, kde jsem strávil s otcem a bratrovou rodinou Vánoce a Nový rok. Když jsem se usadil v kupé, spatřil jsem ve vedlejším kupé děvče s dlouhými blond vlasy. Po chvilce vyšla a sedla si na sklápěcí sedadlo na chodbě. Zapálila si cigaretu a dívala se oknem ven. Vyšel jsem a zeptal se, jestli nemá cigaretu i pro mě, i když jsem nekouřil. Zapálil jsem si a začal tak kašlat, jak to občas vidíte ve filmu, když si zapálí nekuřáci. Byla to moje první cigareta. Od prvního okamžiku jsme se dobře bavili. Šli jsme si sednout do první třídy, kde jsme seděli a chichotali se několik hodin, dokud nás průvodčí nevyhodil. Jane vystoupila v Kodani, protože bydlela v Malmö a pokračovala lodí. Nevyměnili jsme si ani adresy, ani telefonní čísla a já jsem si myslel, že se už nikdy neuvidíme. Jediné, co o mě věděla, bylo to, že jsem z Československa a jmenuji se Tomáš. Já jsem pokračoval do Stockholmu. Vyhládl jsem a tak jsem si šel sednout do restauračního vozu. Najednou slyším, jak se blíží průvodčí a vyvolává Tomáše z Československa. Překvapeně jsem se přihlásil a průvodčí mi dal telegram, kde stálo: Ozvi se! Tvoje spolucestující z Kolína, telefon: ...

Když jsem přijel domů, hned jsem jí zavolal a dohodli jsme se, že Jane přijede příští víkend do Stockholmu. Během celého jara 1970 jsme se setkávali skoro každý víkend. Po třetí nebo čtvrté návštěvě mi chtěla něco říct. Bylo na ní vidět, že ji něco trápí. Nakonec jsem z ní vytáhl, že má třiapůlletou dcerku. Jane bylo tehdy dvacet. Byla překvapená mojí pozitivní reakcí. Nebyl to pro mě problém. Navštívil jsem Jane v Malmö a setkal se s malou Giselou. V červnu téhož roku, jako šestnáctiletý, jsem se

k máminu zděšení přestěhoval do Malmö. Pokoušela se mě všemi prostředky zadržet ve Stockholmu, ale moje zamilovanost byla tak silná, že všechny její pokusy byly marné. Zůstal jsem v Malmö a sám jsem si vyřídil studium druhého ročníku gymnázia na Borgarské škole. Můj život v druhém a třetím ročníku na gymnáziu v Borgarské a Pauliské škole se lišil od života mých spolužáků, protože jsem žil rodinný život s přítelkyní a dítětem. Během hodiny matematiky popošel ke mě tehdejší třídní učitel a šeptem se mě zeptal, jak je možné, že jsem se jako dvanáctiletý stal otcem. Mnozí si mysleli, že Gisela je moje biologická dcera. Usmál jsem se.

Vztah s Jane nebyl šťastný. Ukázalo se, že mi byla nesčetněkrát nevěrná. Vztah se rozpadl, když Jane odcestovala s přítelkyní na Kanárské ostrovy a zpět si přivezla dánského přítele.

Mým snem už od malička bylo studovat medicínu. Ve Švédsku se nedělají přijímačky, vysvědčení z gymnázia, je podkladem na přijetí na vysokou školu. Studium medicíny ve Švédsku vyžaduje nejlepší známky a to jsem neměl. Takže na lékařskou fakultu jsem se nedostal. Na medicínu jsem se snažil dostat i v jiných zemích, mimo jiné i ve Francii. Po skončení gymnázia jsem se vydal do Paříže a zapsal jsem se na jazykovou školu Allians Francaise. Moje francouzština stačila po pár měsících na jednodušší konverzaci. Na lékařskou fakultu mě nepřijali, protože zapracovala neslýchaná francouzská byrokracie. Chyběl mi totiž překlad rodného listu. To byl jeden z dvaceti dokumentů, které jsem musel mít. Ztratil jsem chuť na medicínu a vrátil jsem se do Švédska.

Můj pobyt v Paříži v létě 1973 byl však velmi příjemný. Nikdy jsem nepotkal tak mnoho lidí, za tak krátkou dobu. Pár Pařížanů, protože většina byla na prázdninách, ale o to víc Američanů, Jugoslávců, Španělů a mnohé jiné národnosti. Poprvé jsem měl možnost všímat si rozdílů mezi Švédy a lidmi z jiných zemí, jinde než ve Švédsku. Kdyby mě někdo požádal, abych popsal vlastnosti typického Švéda, tak bych začal tím, že Švédovi je zatěžko navázat kontakt. V metru, v autobusech, ve vlacích se ve Švédsku cestuje mlčky. V USA, v jižní Evropě a v mnoha jiných zemích, které jsem navštívil, jsem v dopravních prostředcích zažil mnoho příjemných rozhovorů. Hodně jsem o tom přemýšlel, když jsem jako mladý někam letěl a seděl jsem vedle Švéda. Vždy jsem to byl já, kdo se chopil iniciativy a zeptal se souseda na něco jen proto, abych začal rozhovor. Jednoduše jsem nezvládal sedět vedle někoho víc hodin bez toho, abych se o něm něco nedozvěděl. Dnes se cítím a myslím víc jako Švéd a zjistil jsem, že fakticky mohu sedět vedle někoho v letadle několik hodin bez toho, abych si s ním vyměnil třeba i jen slůvko. Pokud bych pokračoval a pokoušel se charakterizovat „typického Švéda“, tak vidím před sebou většinou sympatického člověka, s kterým se dá velmi lehce, příjemně a nekomplikovaně debatovat. Je často velmi laskavý, ale občas naivní, rád dělá všechno podle předpisů a rád se podřizuje, nechce být iniciativní. Je to člověk, který nemá rád konflikty. Pro Švéda je velmi důležité zachovat si kontrolu hlavně nad city a ovládat citové pohnutky. Švéd má

velké srdce a smysl pro spravedlnost. Švéd je člověk, který nenávidí dohadování se o ceně a má s tím problémy v zemích, kde je takové dohadování tradicí.

Po maturitě na Pauliské škole v Malmö a po pobytu v Paříži jsem začal studovat chemicko-technologický odbor na Vysoké škole technické v Lundu, v jižním Švédsku. Zpočátku jsem každý den pendloval mezi Malmö a Lundem. Později jsem se přestěhoval do Lundu a bydlel jsem na internátě. Tam jsem potkal Jana Linda, který dodnes patří do okruhu mých nejbližších přátel. Spolu jsme chodili do stejného ročníku. Jan je velmi klidný, rozvážný, morální a neobyčejně šikovný člověk. Doba na Vysoké škole technické byla z více důvodů velmi zajímavá. Život na internátě byl veselý, někdy až příliš veselý, s častými mejdany a intenzivním životem. Po roce na internátě, jsem si uvědomil, že se mi těžce koncentruje na studium a že v něm zaostávám a proto jsem se rozhodl z internátu odstěhovat. Našel jsem si studentský pokoj s vlastní kuchyňkou. Následoval tedy rok usilovného a úspěšného studia. Moje výsledky se okamžitě zlepšily a dělal jsem zkoušky jednu za druhou.

Při studiu jsem se věnoval sportu. Jednoho dne ke mně přišly dvě kolegyně z ročníku, Margaretha a Helena a zeptaly se mě, jestli bych neměl zájem trénovat fotbalový tým sedmi děvčat, které hráli za klub Lundského Havrana. Velmi mi to polichotilo a hned jsem to vzal. Klub se rychle rozrůstal a po roce jsem trénoval dvaačtyřicet děvčat rozdělených do tří družstev. Bralo mi to čas na studium, ale bylo to i velmi zábavné. Jedno z děvčat, Eva, se časem stala mojí manželkou a dnes máme tři úžasné děti – Johannu, Camillu a Martina.

Stal jsem se také sportovním vedoucím na chemicko-technologickém odboru na Vysoké škole technické.

Po všem tom stěhování ze země do země, z města do města a při tom neustálém střídání škol, jsem první rok na Vysoké škole technické zjistil, že jsem měl mezery ve vědomostech, především v matematice, fyzice a chemii. Často se stávalo, že na nové škole byli už dál s učebními osnovami. Obával jsem se, že se všemi těmito mezerami z gymnázia nezvládnu ohromně rychlé studijní tempo na vysoké škole. Proto jsem oslovil jednoho studenta z posledního ročníku, jestli by mi nepomohl s doučováním středoškolské látky a s přípravou na zkoušky. Otec mi to pomohl financovat. Ukázalo se, že to byl šťastný tah. Šlo to dobře a s jeho pomocí jsem zvládl studium a ukončil školu.

Půjčka na studium ve Švédsku umožňuje jen chudý studentský život. Já jsem si ale chtěl trochu přivydělat. Občas jsem pracoval přes víkendy v nemocnici jako sanitář. Peníze, které jsem za jeden víkend vydělal, stačily tehdy na týdenní lyžovačku v Rakousku. Dalším zdrojem příjmů v té době byla práce tlumočníka na policii v Lunde a na soudě v Malmö. Jako tlumočník na soudě jsem tehdy mohl vydělat sto třicet švédských korun na hodinu, což bylo hodně.

Nejzajímavější tlumočení bylo dvěma českým zlodějům bank. Přes přestávku mi vyprávěli bizarní historku. Oba utekli z Československa do Německa. Jednoho večera

seděli v hospodě v Norimberku a debatovali o tom, jak přijít k penězům. Napadlo je, že budou vykrádat banky. Problémem bylo, že v Německu to bylo příliš nebezpečné, protože němečtí policisté v té době rádi stříleli. Slyšeli, že ve Švédsku je to lepší. Věděli, že švédské věznice jsou pohodlné v porovnání s věznicemi v jiných zemích. Spolu vymysleli, že budou vykrádat banky v jižním Švédsku, dokud je policie nechytí. Věděli, že při případném zadržení bude trest osm let vězení, ale věděli i to, že ve Švédsku si odsouzení většinou odsedí jen polovinu trestu. Kromě toho plánovali, že ve vězení budou studovat podnikové hospodářství, studium, o němž věděli, že trvá čtyři roky. Tak ukončí studium přibližně v čase, kdy si odpykají trest. Po propuštění z vězení si budou moct vyzvednout schované peníze z bankových krádeží. Simultánní tlumočení bylo velmi vyčerpávající, ale i velmi zajímavé.

Po roku pobytu ve studentském pokoji jsem dostal nabídku, kterou jsem nemohl odmítnout. Zavolal mi jeden známý, profesor Lundberg, který dostal zaměstnání v Buffalu v USA, a nabídl mi pronajmout jeho krásný dům. Nastěhoval jsem se tam s několika přáteli z internátu. Byli jsme nadšeni naším novým bydlištěm na Nicolovius väg. Bydleli jsme tam čtyři kluci a jedna dívka dva a půl roku. I tato fáze života byla veselá a poučná. Byli jsme disciplinovaná skupina a brali jsme na sebe ohled. Když se například někdo učil na zkoušku, tak bylo v domě absolutní ticho. Spolu jsme vařili, spolu jsme sportovali, hodně jsme byli spolu. Časem přišla nedorozumění a komplikované milenecké vztahy a tak po návratu rodiny Lundbergů z USA byl nejvyšší čas rozejít se. Toto období bylo také mojí kuchařskou školou. Soutěžili jsme ve vaření a chtěli jsme jeden druhého překonat v kuchařském umění. Naše obědy byly nakonec opravdovým kulinářským zážitkem.

Během prvních let ve Švédsku jsem objevil, že stravování bylo jednotvárné. Když jsem v 70. letech šel do švédské restaurace, nabízelo se na jídelním lístku pět jídel. O mnoho větší nabídka nebyla ani v mezinárodních restauracích. V té době bylo také vzácností kořeněné jídlo. Vzpomínám si na jednu příhodu. Byl jsem s manželkou Evou v Malmö na procházce. Před jednou čínskou restaurací bylo napsané: „Podáváme ostrá jídla.“ Protože oba máme rádi kořeněné, vešli jsme a objednali si inzerované jídlo. Po ochutnání jsme byli zklamáni. Zeptal jsem se číšníka, kam se to ostré jídlo, které venku inzerují, podělo. Omlouval se, že se neodvažují příliš kořenit, že přizpůsobili ostrost jídla chuti Švédů. Naštěstí se kultura stravování ve Švédsku značně zlepšila, hlavně díky přistěhovalcům z různých částí světa. Stejná změna se udála i s chlebem. V 70. letech se dalo koupit jen několik druhů chleba a každý byl slazený buď rozinkami, sirupem nebo cukrem – v nejhorším případě vším. Dnes najdete množství různého a výborného chleba.

V roce 1978 se moje studium na Vysoké škole technické v Lundu chýlilo ke konci a diplomovou práci jsem začal dělat v nemocnici v Malmö, na toxikologickém oddělení u velmi příjemného profesora chemie – Arneho Hanssona. Arne Hansson vystudoval na Sorbonně v Paříži a navzdory svému typickému švédskému vystu-

pování měl nekonvenční pohled na život. Diplomová práce byla začátkem mé úspěšné kariéry, která mi kromě jiného umožnila cestovat po celém světě. Když jsem byl téměř hotový s diplomkou, začal jsem si hledat práci. Chtěl jsem se zabývat výzkumem. Období, které jsem strávil u profesora Hanssona, mě ovlivnilo při rozhodování. Ucházel jsem se o místo výzkumníka ve farmaceutickém průmyslu. V životopise jsem měl mnoho zajímavých údajů, jako studium francouzštiny v Paříži v roce 1973, práce v laboratoři v nemocnici v Kolíně, práce v nemocnici pro dlouhodobě nemocné na Sicílii v roce 1974, práce ve farmaceutické firmě v USA v roce 1975, práce v továrně na šperky v Londýně v roce 1976, nemocnice pro dlouhodobě nemocné v Torremolinos ve Španělsku v roce 1977, krátké studium japonštiny a nakonec v roce 1978 moje diplomka v Malmö. Všechny tyto kvalifikace byly asi pro zaměstnavatele zajímavé, protože mě pozvali na vstupní pohovor skoro všude, kde jsem se ucházel. Bohužel pokaždé, když jsem přišel na pohovor, mi oznámili, že místo výzkumného pracovníka nemohu dostat. V té době byla nezaměstnanost poměrně vysoká a mnozí z těch, kteří se ucházeli o místo, byli mnohem kvalifikovanější, měli doktorské tituly z technických věd a jiné vyšší akademické kvalifikace. Na mnoha místech mi nabídli práci v oblasti obchodu a marketingu. Nakonec jsem přijal práci obchodního zástupce ve farmaceutické firmě Hoffmann La Roche. Prodával jsem zdravotnickou techniku v jižním Švédsku. Byla to moje úplně první práce po univerzitním studiu, a zůstal jsem tam deset let. Tyto roky byly pro mě šťastné i úspěšné. Mí zákazníci byli chemici, lékaři a asistenti v laboratořích. Procestoval jsem polovinu Švédska. Cestoval jsem po nemocnicích, přednášel a demonstroval komplikované, velké přístroje na chemické analýzy. Poznal jsem neuvěřitelně mnoho lidí a po letech jsem to už sotva považoval za práci, bylo to spíš potěšení. Cítil jsem se jako bych v pravidelných intervalech navštěvoval přátele a objevoval jsem krásná místa. Šlo mi to velmi dobře a rychle jsem postupoval v kariéře. Z obchodního zástupce jsem postoupil na výrobního odborníka, potom na výrobního vedoucího, na to jsem se stal vedoucím oddělení a v roce 1983 ředitelem divize. Oddělení rostlo a já jsem cítil, že se celý ten čas vyvíjím.

Narození mých tří dětí jsou nejlepší události v mém životě. Johanna, která se narodila v roce 1982, byla v dětství jako živé stříbro. Dnes je klidná, harmonická a rozvážná. Vystudovala lékařskou radiační fyziku, a pracuje nedaleko Stockholmu. Camilla, která se narodila v roce 1986, má mnoho vlastností, které se málokdy objeví u jednoho člověka současně. Je nadaná na sport, hudbu a malování. Je otevřená a ráda se pohybuje mezi lidmi. A ještě je tu Martin, rodinný mazlíček, který se narodil v roce 1996 k velké radosti už „velkých“ sester, které ho každodenně rozmazlují. Je šarmantní a sociálně velmi nadaný. Nepřeháním, když řeknu, že své děti nadevše miluji. Ani jedno z nich nemluví slovensky, což si dodnes vyčítám. Považoval jsem však za nepřirozené, abych s dětmi hovořil doma slovensky, když moje žena Eva slovensky nerozumí. Byla hrozná škoda, že si děti nemohli povídat s mým otcem.

Eva, se kterou žiji už třicet čtyři let, byla pro mě v mnoha případech oporou, zvláště v těžkých chvílích. Jako nejlepší žačka ve třídě mi pomohla i během studia na vysoké škole, kde jsme se na mnohé zkoušky učili spolu. Dosud se nám podařilo překonat všechny překážky. Máme stejný názor na výchovu dětí a vyznáváme tytéž hodnoty. Těžko si dovedu představit život bez mojí životní partnerky.

V roku 1991, dvacet tři let po tom, kdy jsem opustil Československo, nastal čas navštívit starou vlast. Po celé ty roky jsem často sníval o dni, kdy se vrátím. Sníval jsem o tom, jak se setkám se starými přáteli, sníval jsem o místech a zážitcích. Když jsem poprvé po třiadvaceti letech přijel do Bratislavy, zažil jsem nostalgický výlet, na jakém jsem nikdy nebyl, ať už předtím nebo potom. Šel jsem se podívat na náš starý dům. Na dvoře, kde jsem skoro denně hrával fotbal, byly bílou barvou na stěně namalované branky, přesně takové, jaké jsme malovali jako chlapci před třiadvaceti lety. Zdálo se, že čas se zastavil. Jen Blumentálský kostel, který stál naproti našeho domu a byl v mojí paměti velký jako Kolínský dóm, dostal správné rozměry. Hodiny jsem se procházel a prožíval staré časy. Když jsem vyhládl, šel jsem do lovecké restaurace, kam jsme chodívali s otcem. Podávali divočinu a často se v té době stávalo, že jsme dostali zajíce i s broky. Když jsem vstoupil do restaurace, bylo tam asi deset okrouhlých stolů a u každého asi deset židlí. U každého stolu seděli lidé, ale ani jeden ze stolů nebyl plně obsazený. S mým nově získaným švédským pohledem na věci jsem prostě neviděl žádné volné místo. Pro mě bylo všechno obsazené. To přece nejde jen tak přijít a leckde si přisednout a rušit ostatních. Proto jsem se zeptal číšníka, jestli nemá volný stůl. Podíval se na mě s překvapením a řekl, že vždyť jsou všude volná místa. Šel jsem a sedl si k jednomu stolu, kde se mnou hned začali debatovat. Uvědomil jsem si, že v té zemi, ve které jsem se narodil, jsem teď cizinec. Po této cestě jsem přestal snívat o místech a příhodách z časů svého dětství. Bezpočet snů, které se často vracely, úplně zmizely.

Často jsem myslel na to, že bych měl napsat, co všechno jsem v emigraci zažil. Jsem velmi rád, že se to uskutečnilo. Všechno se sem nevešlo, život je příliš bohatý na to, aby se dal shrnout na několika stránkách. K rozhodnutí dát se do psaní, mi pomohl můj přítel, krajan a výborný spisovatel Vladimír Oravský. Vladimír je nejen zdrojem inspirace mojí kapitoly v této knize, ale i zdrojem inspirace jako takové. Naše rozhovory jsou plné smíchu. Když jsem smutný, zavolám Vladimírovi, jehož vlastnost umět rozesmát je nejlepším lékem na skleslost. Mám velký respekt před jeho znalostmi a nebojácnou přímostí a před jeho morální odvahou. Když čtu Vladimírovy knihy, je to jako okno, jímž padá světlo na nespravedlnosti ve společnosti, na morální a etické dilemata. Vladimírovy knihy, ať už pro děti a mládež, tak i pro dospělé, jsou protkané humorem a nečekanými, originálními zvraty. Tímto mu chci poděkovat, že nejen mě, ale i mým kolegům ve psaní, umožnil v této knize napsat o sobě, povyprávět svůj příběh a vyjádřit city k mým dětem, přátelům, známým, rodině, kolegům a mnoha jiným.

V roce 2006 jsem koupil chatu na malém ostrově Kanan, na jezeře Mälaren. Chatu jsem zařídil tak, aby bylo dost místa pro všechny při rodinných setkáních. Chvíle strávené na chatě byly také inspirací pro napsání tohoto příběhu. Na Kananě jsem si uskutečnil jeden z mých snů. Vždycky jsem chtěl bydlet u vody a vždycky jsem chtěl mít krb a saunu. Chata je na písečné pláži a mám oboje. Saunu i dva krby. Před chatou leží velikánská stará kotva. Tím končím můj příběh „zakotvit v neznámých vodách".

Mých dvaačtyřicet let ve Švédsku, je možno shrnout jako šťastné roky. Jsem velmi vděčný, že si moje dobrodružná máma vybrala právě Švédsko jako náš nový domov. Jako jsem už předtím řekl, procestoval jsem celý svět, ale čím víc cestuji, tím víc jsem nadšený Švédskem. Neexistuje na světě místo, kde bych chtěl bývat raději.
Děkuji Ti, mámo, že jsi měla odvahu, rozhodnost a moudrost vzít nás – mě a sestru – na toto krásné místo na Zemi.

JAK SE ZBAVIT JAŘMA

Ve skutečnosti každý čtenář, když čte, je vlastním čtenářem sebe sama. Dílo je jen jakýmsi optickým přístrojem, který spisovatel dává k dispozici čtenáři, aby mu umožnil rozeznat to, co by byl bez této knihy v sobě možná nezahlédl. Fakt, že čtenář pozná to, co kniha říká, v sobě samém, je důkazem její pravdivosti, a totéž platí i obráceně - alespoň v jisté míře, neboť rozdíl mezi oběma texty může být často přičten na vrub nikoli autorovi, ale čtenáři. Navíc kniha může být také pro naivního čtenáře příliš rafinovaná, příliš nesrozumitelná, a může mu nabízet jen jakési zakalené sklíčko, s kterým nebude s to číst. Ale jiné osobní zvláštnosti (jako je homosexualita) mohou zase způsobit, že čtenář, aby četl dobře, má zapotřebí číst určitým způsobem; není důvodu, proč by se tím autor měl cítit dotčen, nýbrž má naopak ponechat čtenáři maximální svobodu tím, že mu řekne: Podívejte se sám, jestli budete líp vidět s tímhle sklíčkem nebo s oním, anebo třeba s tamtím třetím, píše Marcel Proust v *À la recherche du temps perdu* / *Hledání ztraceného času* v překladu Jana Fromka.

Neštěstí chodí málokdy samo, hlásá jedno švédské přísloví pocházející z odvrácené strany Nicolai Celsii. A je to navíc smutná pravda. Proto se Švédové neradi přidávají na stranu poražených. Nějak vyciťují, že smůla může být stejně smrtelně nakažlivou jako AIDS. Člověk tedy musí být pořádně opatrný, že ano?

Věda věnující se zájmové sféře vytyčuje stále nové varovné trojúhelníky a je patrně jen otázkou času, než bude zákonem stanoveno, že nešťastní a zoufalí neobčané, kterým se smůla lepí na paty, musí být opatřeni výstražným nápisem POSPOLITOST ZABÍJÍ.

Já jsem ztratil svou dobře placenou práci a při té příležitosti požádala má milovaná choť o rozvod.

Mé až do tohoto okamžiku velmi vřelé vztahy k úřadovnám FöreningsSparbanken Jönköping mě náhle stály 2 743 706,80. Ztráty. Není divu, že si změnili název a říkají si Swedbank. Pozor! Pozor! A ještě jednou Pozor na tyhle bezcharakterní grázly! Dost jich muselo v úřadu FöreningsSparbanken Jönköping skončit ze dne na den, ale co mi to pomůže?

Má nakladatelka mi odmítla rukopis, který předtím přijala s nevázaným nadšením. Roztrhl se celý pytel s bývalými „přáteli“, kteří mi doslova ukázali záda, a já jsem musel ocítit pachuť přehodnocení svobody svých švédských krajanů: je to společnost, kde se neoblíbenost rovná nebezpečí, ačkoli člověk nespáchal žádný zločin, spíš naopak, a kde se kladné činy a vlastnosti neoblíbence dají pohřbít pod pomluvami šířenými několika špatně informovanými, dočasně dotazovanými nebo samozvanými tvůrci názorů, je to společnost nebo lépe řečeno jeho obyvatelstvo, které není více svobodné než současní Severokorejci, i když většina má na to, aby házela do

odpadků, dávala spálit nebo kompostovat víc potravin, než by stačilo na výživu zmíněného bratrského lidu na druhé straně zeměkoule.

Velice jsem přibral na váze a zachvátily mě úporné bolesti v zádech.

Můj urolog nebyl k zastižení a jeho zdravotní sestra mi dala vědět, že odpovědi, které klinika dostala od patologa, nebyly zrovna nejradostnější...

A zatímco se snažíš nabrat dech a klepeš si na rameno, že škodolibost není jedinou libůstkou tvého života, nabídnu trochu poezie bez poezie:

Představ si, že máš herpes, páchnoucí dech, lupy, hemeroidy, dvojitou bradu a pivní mozol
Představ si, že jsi Žid, komunista a citlivý jako narkoman
jsi cizinec a máš rád ženy

Představ si, že sám jsi žena
Hrbatá černoška
Jež vzdává hold zemi, kde všichni jsou si rovni
Všichni jsou stejní, jen detaily nás odlišují

Já vím, že jsi a že budeš, co jsi byla
mých vzpomínek hor vysokých, svobodná země
ty chceš, abych byl, já chci abys byla
já chci, tvé slunce radostné ať trůní
Ty žiješ na mě, já žiji v nebi
chceš mě vidět umříti na Severu – dö i Norden?

Velebím Boha, před nímž jsem si všichni rovni
Všichni jsou stejní, jen detaily nás odlišují

Četl jsem o jednom byrokratovi z oblasti vzdělávání, kterého našli, když byl malé dítě, jak ležel vedle mrtvé matky a sestry. Taková věc zanechá stopy, není-liž pravda? Když pak vychodil školu, sloužil jako voják šest let za války, což taky musí poničit citlivou dušičku. Ve stáří 42 let byl nad ním vynesen rozsudek, že ho postihl nádor na mozku, nemoc nevyléčitelná a navíc ještě smrtelná. Bylo mu řečeno, že mu zbývá žít půl roku, taky nijak dobrá zpráva, i když byl zrovna přestupný rok. Jeho myšlenkový svět byl ještě zatemněn vědomím, že nic trvalého pro budoucí generace po sobě nezanechal. A protože měl literární ambice, tak doufal, že stačí aspoň sepsat knihu a s trochou štěstí zanechá znatelný škrábanec na světové scéně.

Onen bývalý byrokrat pak žil dalších 34 let a se svými více než 100 díly se stal ctěným a samozřejmě i dramatizovaným spisovatelem, jeho díla byla realizována ve filmech, konala se o něm hojně navštívená sympózia a psaly vědecké dizertace.

Když jsem já dostal svůj rozsudek, začal jsem taky psát jako posedlý, ale musel jsem se spokojit s těsným příbytkem v Jönköpingu, zatímco můj předobraz žil na Maltě, v Itálii, v USA a v Monaku.

Psaní mi pomáhalo vyváznout ze svěrací kazajky, do níž mě vecpaly okolnosti.

Další oddechová přestávka:
Byl bez práce
Žena ho vyhnala
Pes mu chcípnul na prašivinu
Tělo mu ochrnulo
Pocházel po přímé linii od Joba
Jednoho dne však přišel džob
A on si vzal miss Universum

„Ten konec nějak nepoznávám," stěžoval si spisovatel
„To je deus ex machina
a šlágrem roku je ‚optimismus'"
usmál se nakladatel, než si objednal dílo s koncem smutným

Konání lidské není vždy lidské

Ptáš se, jak pokračuje „moje rakovina"?

K tomu se dostanu. Ale nejdřív pár stránek o letech, která se rozprostírají mezi tím dnem, kdy jsem se vyrval ze své vlasti Československa 28. srpna anno 1968 a dnešním dnem, tj. 22. lednem 2008, kdy já, stejně jako jiný dobrosrdečný předobraz, August Strindberg, mám narozeniny.

Televize o nás podává zpravodajství dnes a denně, o nás nových Švédech, a stejně tak činí i noviny a časopisy. Existují knihy, fikce i vědecká pojednání, kde se popisuje a zkoumá náš život. Ernst Brunner řekl v jednom interview, že spisovatel nechce psát o něčem, co je obecně známo. Asi to myslel tak, že tomu tak je vzhledem k tomu, že publikum nechce platit za to, čím je krmeno až do unudění. Člověk se však může mýlit.

Například já jsem se domníval, že jsem slyšel vše podstatné o tom, co se dělo v koncentrácích nacistického Německa. Avšak po tom, co jsem se zúčastnil několika videointerview s lidmi, kteří vyvázli z těchto míst smrti, musel jsem s překvapením,

zklamáním a hněvem zvolat, že to, co jsem já věděl a možná i ty víš o tom, co se tam dělo, se dá srovnat s viditelnou částí oné „nijak zvlášť nevzbuzujícího obavy“ kry, jejíž skrytá část potopila Titanic, plavidlo, o němž se hlásalo, že je chrámem bezpečnosti, až do doby, kdy katastrofa se stala faktem.

Jak se to mohlo stát, že skutečnost za všemi svědectvími, o níž jsem se směl dovědět prostřednictvím masových médií, byla natolik uhlazena, můžu jen spekulovat. V politizovaném světě bývá mnoho důvodů pro opisy natřené na růžovo.

Člověk chová dědičné biologické potřeby kontinuity a souvislostí. Má potřeby srovnávání, rekapitulace, sumarizace a potvrzení. Tohle mé vyprávění mě má patrně uspokojit hlavně v tomto ohledu. Já však taky doufám, že i tobě dokáže poodhalit něco ze světa, jehož jsi součástí, a že chvíle strávené v mé společnosti shledáš nepromarněnými.

Vladimir Aurum Oravsky je jméno mé a narodil jsem se v Československu. Jsem Švéd. Ač utečenec, stejně jako biblický Josef a jeho žena Maria, učitel mudrců Konfucius, náboženský a politický vůdce Mohamed, básník a historik Francesco Petrarca, válečník a politik a předloha pro Machiavelliho *Il Principe* / *Vladař*, Cesare Borgia, „pohádkoví“ bratři Jacob a Wilhem Grimmové, spisovatel *Lazebníka Sevillského* a *Figarovy svatby* Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais, autor dramatu svobody *Loupežníci* Friedrich Schiller, vosková sochařka Marie Tussaudová, malíř a teoretik umění Max Beckmann, jeden ze zakladatelů abstraktního umění Vasilij Kandinskij, Oscarem čtyřnásobně vyznamenaný skladatel, hudební aranžér, dirigent a klavírní virtuóz sir André Previn, zpěvačka Zenzile Miriam Makeba Qgwashu Nguvama Yiketheli Nxgowa Bantana Balomzi Xa Ufun Ubajabulisa Ubaphekeli Mbiza Yotshwala Sithi Xa Saku Qgiba Ukutja Sithathe Izitsha Sizi Khabe Singama Lawu Singama Qgwashu Singama Nqamla Nqgithi známá pod jmenem Miriam Makeba nebo Mama Afrika, psychoanalytici – učitel a jeden z jeho žáků – Sigmund Freud a Wilhelm Reich, filosof Immanuel Kant a jeho žák Johann Gottlieb Fichte, teolog a reformátor Martin Luther, kunsthistorik, filosof, sociolog, hudební teoretik a skladatel Theodor W. Adorno, spisovatelé Giacomo Girolamo Casanova, Vladimir Nabokov, Voltaire, Ernst Moritz Arndt, Nikolaj Vasiljevič Gogol, Fjodor Michajlovič Dostojevskij a Anton Pavlovič Čechov, Heinrich Heine, Émile *J’accuse…!* Zola, Hermann Broch, Erich Maria Remarque, Ivan Alexejevič Bunin, James Joyce, Kurt Gödel, Stefan Zweig, Vicky Baumová, Hannah Arendtová, Heinrich Mann, Robert Musil, Franz Werfel, Walter Benjamin, Peter Weiss, Nelly Sachsová, Gao Xingjian, Josif Brodskij, Winfried Georg Sebald, Norman Manea, Ariel Dorfman, Antonio Skármeta, Pavel Kohout, Aleksandar Hemon, Hisham Matar, Ayaan Hirsi Ali, Freidoune Sahebjam, Khaled Hosseini, Salim Barakat, Atiq Rahimi, Ali Ahmed Said, znami pod svim nom de plume Adonis, Taslima Nasrinová, Peter Lilienthal, umělci

Max Ernst, Marc Chagall, Jacques Lipchitz, Lucian Freud, filmoví režiséři Fritz Lang, Otto Ludwig Preminger a milióny jiných. Jsem Švéd. Přes své nešvédské jméno, přes své místo narození a nešvédské rodiče. Nakolik jsem skrznaskrz pravý Švéd musíš rozhodnout sám, a já ti dám k tomu řadu příležitostí na příštích stránkách. Vydám se ti na pospas se svým každodenním snažením o důstojný život ve Švédsku tím, že budu vyprávět o jiných lidech a o Švédsku, že popíšu, jak se lidi vztahují ke mně a že nechám jiné, aby mě popsali, a nakonec tím, že napíšu sám o sobě, i když vím, že ono posledně jmenované se poněkud rozchází s tím, čemu se říká nefalšovaná švédskost.

Chronologie ani řazení podle důležitosti oněch shora zmíněných úhlů pohledu není dáno předem.

21. srpna 1968 bylo okupováno Československo. Z mého osobního hlediska byl tento flagrantní přečin šťastným obratem. Už jen to, že svobodný svět otevřel svou náruč a já mohl utvářet svůj život ve svobodné demokratické společnosti a bojovat za lepší úděl za skoro stejných podmínek jako většina těch, co zde žijí, vidím jako štěstí. Bez vojenské invaze Varšavské smlouvy do mé země by můj život vypadal jinak, i když stejné výroky můžou pronášet všichni, jelikož patrně existuje kauzalita ve všem, co se v životě přihodí. Já tvrdím, že můj život je naplněn a řízen náhodami, i když jsem vždy měl plány, cíle a podcíle a dokonce se mi dařilo je plnit. Tomu se říká paradox života.

Když jsem vyrůstal, měl jsem spoustu plánů, co budu dělat a čeho všeho dosáhnu, až budu dospělý. Dost brzo jsem se dověděl, že se mi to splní jen v zemi s vysoce rozvinutou demokracií a s dlouhou tradicí lidskosti. Bohužel jí nemohlo být Československo, takže se jí stalo Švédsko. Byla to vědomá a promyšlená volba.

Byli to lidé, kteří zde žili a působili, kteří tím způsobili, že Švédsko pro mě před čtyřiceti lety bylo tou nejpřitažlivější zemí. O tuhle přitažlivost se zasloužili rovným dílem švédští politici se svou vnitřní a zahraniční politikou, švédská města a jejich krása a bezpečí, švédská mnohorodá a lidsky angažovaná kultura i udržovaná a dostupná příroda. Příroda, kultura, politici, města a politici jsou dílem lidí. Tehdy i teď. Ale dnes je to vše velmi jiné, města, kultura, politici, životní prostředí i příroda.

Sociální jistotu, která Švédsko proslavila po celém světě, jsme si my Švédové snaživě odbourali. Totéž platí o mezinárodní prestiži, která v mnohém stavěla na činech a dílech Olofa Palmeho a Ingmara Bergmana i na pověstech o naší rovnoprávnosti a nepodplatitelnosti. Náš ekonomický náskok, díky kterému jsme se mohli snadno považovat za velkého a silného bratra pro řekněme Dánsko, Norsko, Island a Finsko, je také už dávno jen vybledlou vzpomínkou. Co zůstalo, je bezbřehá arogance šířící

falešné učení o tom, že jsme stále ti nejlepší v podstatě ve všem, včetně rovnoprávnosti, životního prostředí, sociální jistoty, našich párečků prinskorv i s okurkou. Národní šovinismus je jak známo posledním útočištěm zničeného státu, mechanismem, jenž se v dynamice nazývá zákonem setrvačnosti. Síla se rovná hmotnosti násobené zrychlením, jak to vyjádřil Newton ve své slavné rovnici.

Lidi, po kterých dnes toužím a po kterých se mi stýská, je má švédská rodina a hrstka přátel. Ti jsou pro mě dnešním Švédskem. To ostatní se hodně podobá tomu, před čím jsem utekl. Proto je pro mě Švédsko posledních dvanácti let krajinou neznámou – bolestný paradox, bez něhož bych se rád obešel. Ve Švédsku nějak zřídly řady těch, mezi nimiž bych rád žil.

Utekl jsem ze své země a jejího režimu, protože jsem byl přesvědčen, že jsem dost silný na to, abych začal znovu, dost silný na to, abych započal nový život v kulturně a sociálně cizí zemi. Věděl jsem, že emigrace si vyžádá mobilizaci všech mých sil a byl jsem připraven s ní zápasit, abych z boje vyšel silnější a jako vítěz.

Zdali bych se vystavil všemu tomu, co emigrace nabízela a za co všechno za to vyžadovala zaplatit, kdybych býval tušil to, o čem se nikdo za železnou oponou ani neodvažoval snít: že diktatura mé rodné země, to vězení duše a těla, se zhroutí jako v infarktu?

Zdali bych se vystavil všemu tomu, co emigrace nabízela a co všechno za to vyžadovala zaplatit, kdybych býval tušil to, co se žádnému Švédovi ani v nejstrašnějších snech nesnilo: že Švédsko se v mnohém postupně začne podobat mé rodné zemi, které, můj ty smutku, nikdy nebylo dovoleno mít lidskou tvář?

Toť dvě z mnoha těžkých a stále naléhajících otázek, jejichž definitivní odpověď se skrývá za obzorem současnosti.

Jedinou konečnou odpověď na tyto provokující otázky, které mě pronásledují, není patrně možné nalézt, existuje však množina pravděpodobných odpovědí, z nichž všechny jsou zabarveny tím, kdy, kde a za jakých okolností byly vyžadovány. Byla-li odpověď odpovědi ryta do studeného písku v poušti Kalahari v temném osamění a po nehodě zkrvavenými nehty… Nebo byla-li diktována sekretářce ladných křivek u vyhřívaného bazénu v hotelu Majestic v Cannes…

Paměť není nesnadné zmanipulovat stejně jako není nesnadné mást tendenčním výběrem a statistikou, když jsou k dispozici bohaté podklady. Doufám, že vidíš, jak málo krotím své myšlenky a že většina mé výpovědi vychází přímo z pramene, z duše, mimo špačkárnu rozumu. Jako zpověď, která je naprosto nesmyslná, není-li absolutně čestná.

Pokus o popis situace, v myším převleku ve formě bajky à la Ezop, à la Phaedrus, à la Jean De La Fontaine, à la Ivan Andrejevič Krylov, à la Karel Čapek:

Když se Miško ráno probudil, našel u postele klec a v ní myš, která běhala v rotujícím kole.

U dveří stál Miškův otec a pozoroval, jak si syn údivem mne oči.

Miškův otec byl vědec a bádal o myších. Tu myšku si přinesl právě ze svého pracoviště. Vyprávěl, že maminka myšky měla dvanáct myšátek, které byly úplně bílé, úplně černé nebo úplně hnědé. S výjimkou jednoho, jehož srst byla jakoby sestavena ze všech barev sourozenců. Jednobarevná myšátka se ke svému mnohobarevnému sourozenci chovala nepřívětivě, asi proto, že si říkala, že byl příliš odlišný, ale třeba mu i trochu záviděla. Aby myšáčka zachránil od stálého utrpení, vzal ho Miškův otec domů a poprosil syna, aby se o něj staral. „Jmenuje se Josef," sdělil otec. „Určitě mu bude u tebe dobře."

Josefovi se u Miška dařilo dobře. Každý den dostal čerstvou vodu, vitamíny a kousek sýra, k němuž, jak se zdálo, choval obzvláštní náklonnost.

Přesto však Josef šťastný nebyl. Ne že by byl nevděčný, ale chtěl – jako většina živých tvorů – stát tak říkajíc na vlastních nohou a toužil po tom, že se bude starat o sebe sám a sám všechno zvládne. Proto také Josef ze svého pohodlného azylu uprchl.

Josef se vloudil do laboratoře Miškova otce, aby přemluvil své myší sourozence k tomu, aby se společně naučili vyrábět sýr. Tolik svému nápadu věřil, že si byl jist, že právě díky jemu ho sourozenci přijmou, i přes onu odlišnou srst.

Josefa však uvítal nehezký pohled: byly tam myši se dvěma, ano, i se třemi hlavami, z nichž jedna mohla být původně kočičí. Byla tam myši s očima různé barvy, jedním bílým a jedním černým okem, které neodráželo žádné světlo, myši velké jako selata, myši se šupinami místo srsti, myši s dráty a cévkami vraženými do mozku a myši se strachem stále přítomným v těle i pohledu. Zda to byli jeho bílí, černí a hnědí sourozenci, Josef nevěděl, ale zase se vrátil mezi lidi, aby se, jak si předsevzal, naučil vyrábět sýr.

Josef brzy zjistil, že jeho nová škola, stará mlékárna a sýrárna, nebyla nijak báječným pracovištěm. V odstřeďovací hale, kde se odděluje smetana od mléka, bylo vlhko a lepkavo jako v pařeništi. Semo tamo tekla voda, která z podlahy dělala kluzké zrcadlo. A ten stálý shon a otupující rámus! Konve na mléko břinkaly, čerpadla a ventily duněly a troubily. A všude cirkulovalo jako v mlékárenském oběhu krevním v rourách a trubkách životodárné mléko.

Chladírna se solnými nádržemi byla jiná, tady vládl ledový klid. Bylo to jako v hrobce – hrůzné ticho.

Josef zjistil, že mu tuhne krev. Jak se tohle, kruci, dá vydržet, říkal si. Ale tahle úvaha rychle zmizela, když se ozvalo náhlé cucnutí; zvuk soli vsakující se do sýrové masy ticho protrhl.

Zde v tomto prostředí měl Josef získávat nové poznatky a vědomosti. .

Z malé dobře ukryté pozorovatelny Josef sledoval, jak se mléko vážilo, konve prázdnily a zase stavěly na běžicí pás. Díval se, jak nahřívali syrovátku a jak mléko očišťovali od špíny a bakterií v jednom stroji.

Josef se díval, poslouchal a učil se.

Sledoval cestu mléka do obrovských kádí na sýr, kam ho na čerpali k sýření dva dělníci. Zde přidali syřidlo, které z mléka udělalo sulcovitou masu. Pak to rozřezali na menší kousky. Káď vyprázdnili, masu nahřáli a míchali.

Josef to všechno sledoval. Jak sýrovou masu vyndali, dali do forem a lisovali. Lisování bylo důležitým článkem procesu, při němž sýr získával ve svém vnitřku charakteristickou podobu důležitou pro spotřebitele.

Josef sledoval sýry. Viděl, jak je ponořili do zasolovacích nádrží. Viděl třídírnu čerstvých sýrů. Viděl také, jak je jeden ze zaměstnanců čas od času obracel a jak je jeden člověk s osmahlou pletí namáčel do vosku, než je poslali do úložných prostor, kde zrál.

Nedá se říct, že by Josefovi nehrozilo nebezpečí, ale přesto výrobní proces sledoval tak dlouho, až nabyl přesvědčení, že ho má v krvi.

Jistě, často dostával strach, bál se, že by si ublížil, nebo že by ho docela mohli i zabít. Pro myš v mlékárně existuje spousta nástrah. Josef mohl být rozmačkán v nějakém stroji, někdo ze zaměstnanců ho mohl praštit a zabít, zdravotnické úřady ho mohly chytit do pasti a zplynovat, nebo ho mohla rozdrásat kočka, kterou tu v mlékárně otevřeně tolerovali.

Neustále hladov, pronásledován, honěn i raněn, Josef se stejně vždy vracel. Rostoucí znalosti o všech tajnostech výroby sýra ho činily šťastným.

Doba Josefova učení v mlékárně však nevedla jen k vědomostem o sýru. Na mlékárenské zahradě se naučil sešplhat dolů po stromě, chodit po dvou nohou, dokonce i po předních, a dýchání ocasem se mu stalo druhou přirozeností. Na útěcích před pronásledovateli se naučil i jiným kouskům, například kotrmelci pozpátku, aby dokázal zmizet obráceným směrem. Uměl natočit packy, aby stopy ukazovaly jinam, a dovedl i chodit a běhat pozpátku. Kromě toho se naučil zametat své stopy ocasem.

Jako žirafa a jiní mimochodníci dokázal dělat kroky tak, že dával obě nohy na jedné straně, přední i zadní, současně dopředu. Dovedl hopkat jako králík, a koulet se

dozadu jako ježek, to byla pro něj maličkost. Josef se naučil skákat cikcak jako gazela. plivat jako lama, štěkat jako pes a i jinak imitovat nejrůznější zvířata.

Když přitlačil svou hedvábně jemnou skvrnitou srst k tělu, ztvrdla jako želví krunýř, a když se pověsil hlavou dolů jako netopýr, dařilo se mu ručkovat trubkovým propletencem mlékárenské džungle.

Když se soustředil na přitisknutí břicha směrem ke středu země, mohl stát jako přikovaný, stabilně a pevně jako slon.

Jako velbloud zvládal mnoho dní bez pití a podobně jako trpěliví pavouci mohl dlouhá období nejíst.

Přes všechnu moc, kterou mi dávaly nově nabyté dovednosti, stávalo se, že Josef pociťoval hryzavá muka. Začal pochybovat.

Josef pochyboval o sobě samém a své schopnosti dokončit úkol, který si předsevzal. Takové myšlenky stíhaly Josefa dočasně unaveného a vyčerpaného, ale stejně se nevzdával, protože věděl, že i po nejtemnější tmě vyjde slunce.

Teď byla noc, mlékárna ponořena do tmy a Josef nebezpečně polapen do pasti na myši. Temnota mu bušila do bubínků v uších, když se trubkovím náhle rozlehla kovová ozvěna..

Jeden ze stínů pomalu ožil. Tiše se plížil podél zdi. Josefovy oči svítily ve tmě jako lucerny. Stín kroužil kolem svítících očí jako kočka chodící kolem horké kaše.

„Chytli jste mě do pasti, všiváci, ale já se nedám!“ zařval Josef. „Jen pojďte a bojujte o můj kožíšek! Ještě jste nevyhráli!“

„Neškrábej mě, šeptalo opatrně se sunoucí stvoření, jež se ukázalo stejně ustrašené jako Miško rozhodný. Přišel jsem ti pomoct.“

Tiše se na sebe krátkou chvíli dívali, než Miško překousl motouz na pasti.

„Budou se asi divit, až uvidí tu past. Budou si třeba myslet, že tě vysvobodila kočka,” řekl Miško.

Josef poděkoval svému zachránci v nouzi nejvyšší a Miško řekl, že teď je Josef svobodný a může jít, kam chce. Když však teď Josef už věděl, čeho je schopen, nějak už necítil nutnost odejít. Josef se přestěhoval nazpět k Miškovi.

Jednoho rána, když se Miško probudil, našel na podlaze před sebou všechny sýry světa, všech barev a tvarů: měkkou a trpkou bryndzu ze Slovenska, abertam z Česka, švýcarský ementál pocházející až ze starého Říma, ostrý španělský roncal, sarde z jižní Korsiky, francouzský maroiles s jeho hnědočervenou kůrkou a šafránově žlutou vnitřní masou, rokfór, parmazán a oválnou mozarelu z Itálie vyrobenou z buvolího mléka, finský kmínový sýr, řeckou fetu, bílý, rudý a modrý chester a taktéž stilton v hnědém džbánku z Anglie, fromage de la brie, dezertní sýr ve tvaru dortu, a stejně tak i banondor s koňakem původem z Francie, německý Harzerkäse v dřevěné

krabičce, červený eidam z Edamu v Holandsku a zelený anglický sýr z kyselého mléka, čtyřhranný Stěpnoj syr z Ruska, hruškovitý teta ze Španělska, egyptský sýr ze sbíraného mléka, portugalský salio, africký kysaný sýr na zelených palmových listech, dánský voňavý plátkový danbo a mnoho, mnoho jiných.

A z díry za Miškem přicházeli průvodem všichni Josefovi bratři. Černí, bílí, rudí a hnědí. Venku pršelo, ale sluníčko svítilo a pokoj svítil všemi barvami duhy.

Ve dveřích stál Josef a díval se, jak si Miško mne údivem oči.

Nikdy jsem si na svůj útěk z rodné země ani na zřejmé potíže, které to přineslo, nikomu nestěžoval. Ani se svou ženou jsem nikdy nemluvil o emigraci. Ani s dětmi nebo přáteli. Budím dojem, že myšlenky kolem těchto věcí mě příliš nezatěžují. Skutečnost však vypadá jinak, což potvrzuje myška v mé duši.

Pokaždé když si sedám k počítači, abych psal pohádku pro děti nebo povídku pro starší, ukáže se, že jako natruc pojednává o mém útěku a následném boji o přežití. A pevným bodem v běhu času není pro mě narození Krista, ale srpen 1968, tedy okamžik, kdy jsem zdrhl ze své vlasti v reakci na její napadení uzurpátorskými jednotkami Varšavské smlouvy.

Má žena se tím pádem narodila roku 18 př.ú. (před útěkem) a moje nejmladší dítě roku 18 p.ú. (po útěku), i když používám v oficiálnějších souvislostech pro usnadnění systém nabízený Gregoriánským kalendářem.

Podle Paula Ricoeura a jeho přívrženců není život nic jiného než biologický fenomén, nebude-li nějak vykládán. Vůbec nejsem zastáncem této myšlenky, ale proč se vystavovat zbytečným rizikům? Takový jsem. Na jedné straně pesar, kondom, pilulky a pěna proti početí a coitus interruptus dohromady a najednou, na druhé straně gruppensex bez jakékoli ochrany s nudisty na Ostrově lásky, jak bývá nazýván hlavní ostrov Trobriandského souostroví Kiriwina ve státě Papua Nová Guinea zámožnějšími ekologickými turisty. You got the picture?

Jiným na první pohled rozporuplným činem bylo, že jsem vůbec opustil pohodlný socialismus. Západ pro mě samozřejmě, jako pro spoustu jiných mladíků snících o Coca-Cole a autech bez řadicí páky, znamenal ráj, ale na druhé straně mě otec vždy strašil tím, že „Na Západě člověk musí tvrdě pracovat, aby se něčím stal! Tam stranická legitimace moc nepomůže.“ Do budoucna táta neviděl a taky nebyl neomylný.

Že Coca-Cola zvítězila, to už víš, protože tohle, co čteš, není žádná fikce, ale the real thing.

Peter Öberg nachází ve své studii *Život jako příběh: o životopisu a stárnutí* šest různých druhů životního běhu: „život jako pracovní kariéra“, „tlumivý, obětavý život“, „osudný trpký život“, „osudný sladký život“, „život jako nástrahy“ a „život jako překážkový závod“. Je to opravdu tak, že každý život má svou dominující stránku, podle níž může být označkován? Ve Švédsku a dnes? Mně to připadá hrozivé. Pod jakým titulkem by se dal sumarizovat můj život?

„Život jako překážkový závod“ by bylo lákavé, kdybych byl Ludmilou Enquistovou, olympijskou a světovou šampiónkou v překážkovém běhu, ušetřenou rakoviny a zneužívání drog, ale za daných okolností se kochám nadějí, že můj život je jako chutný a výživný pokrm s přehršlí lákavých přísad.

Necítím se příliš kompetentním, abych život současně žil, utvářel a ještě byl porotcem, který ho objektivně posoudí. To posledně jmenované tedy přenechám tobě. Pokus se sumarizovat můj život jedním adjektivem. Bez ohledu na výsledek to nejspíš bude nejvíc záviset na tvaru tvé dotykové plochy.

Je těžké být cizincem ve Švédsku? Ne, vlastně ne. Ne těžší než trpět jiným postižením, sociálním, fyzickým nebo psychickým.

I přes toto zatížení můžu prohlásit, že jsem měl kliku. Měl jsem štěstí na okolí, přesněji řečeno na absolutní většinu lidí, s nimiž jsem přišel do styku, štěstí na dobu, kdy jsem se do Švédska přistěhoval, štěstí na barvu vlasů a pleti, štěstí na svou povahu, která si hlavně všímá humoristické stránky existence, štěstí na své vzdělání a povolání, štěstí na své svalnaté tělo sportovce – což je přece důležitější, než si kdekdo dokáže představit – , štěstí na mé vyzařování sebejistoty, štěstí na vytrvalost a štěstí na pevné zdraví. Knock on wood...

Kromě toho jsem měl kliku, že jsem dokázal těžit z téhle fasády příznivých okolností. A kdybych si ještě změnil jméno na něco švédsky znějícího, což někteří přistěhovalci činí, z pochopitelných důvodů, asi by sis nikdy nemusel všimnout, že jsem přistěhovalec, až na dvě výjimky.

První výjimkou je jazyk včetně výslovnosti, druhou je samozřejmě mé osobní číslo, tedy něco jako české rodné číslo; ona židovská hvězda, která mě okamžitě odhaluje jako nepatřičnou, cizí baktérii v čisté švédskonárodní flóře. Kdybych byl narkoman a někdo na mě žádal zkoušku moči, aby tímto způsobem oddělil plevy od zrna, tak bych patrně lehce zvládl protokol zkoušky ošulit. Osobní číslo však nikdo nezdolá!

Toto vydělující a označující osobní číslo je urážlivé, diskriminující a v rozporu s ústavou. Číslování a registrace nových přistěhovalců sleduje stejné obecné zásady jako pro Švédy, ale my, kteří jsme dostali osobní číslo druhé kategorie občanů, musíme tuhle stigmatizaci snášet dál. Ani Riksdag, ani vláda, ani žádná politická strana nebo nátlaková skupina nedělá nic, aby ho odstranila. Proč taky? Odstranění výstražné Davidovy hvězdy nebo značky nakažení leprou by se mohlo ukázat ukvapeným. Vždycky je dobré mít v zásobě všeobecně akceptovaného obětního beránka a v případě potřeby ho předhodit na obětní oltář pojistného ventilu, říkají si oni shora jmenovaní. Že by Švédsko něco získalo odstraněním téhle potupy? Inu, zrovna teď jsou naléhavější záležitosti, jak se vhodně říká tou nejsprávnější švédštinou.

„Přistěhovalec, který si nezmění příjmení na švédské, dostává o 20 % nižší plat," píše outsourceový podnik pro pronájem a nábor Manpower na elektronické stránce telefonního seznamu Eniro. O čem však Manpower nepíše, je, že „přistěhovalec" na to přistupuje, a ještě na větší jmenné ústupky, jen aby dostal(-a) práci. A to nikoli jen tu práci, na kterou má vzdělání, ale práci jakoukoli.

Jsou podniky a úřady, a není jich málo, které hlavně a především odstraňují z došlých žádostí o práci ty, jejichž jména a osobní čísla „smrdí". Není tedy divu, že nezaměstnanost mezi přistěhovalci, i mezi vysokoškolsky vzdělanými a vysoce kvalifikovanými, je větší než u občanů endemického arómatu.

My, vlastníci osobních čísel s dodatečnými významy bychom měli obdržet neutrální, i když nejlíp by bylo je úplně odstranit. A když už se stejně zabýváme touhle demokratizací švédského registračního folkbokföringu, proč zůstat u osobních čísel?

„Archív webu" je stejně důležitou kulturní institucí jako Královská knihovna, tj., na obou místech se dá vyhledávat a v nejlepších případech i nacházet pravdivé odpovědi.

Nezřídka bývá výhodou, nejsou-li oka sítě příliš těsně utkána, protože pak se může hledající přebírat ve štědře rozsáhlém seznamu výsledků, čímž se šance na nalezení správné odpovědi nejspíš zvyšuje.

Lovné nářadí internetové pavučiny má očka velmi malinká. Při vypuštění písmene nebo použití nesprávného či jiného znaku ve vyhledávacím políčku vám vyhledávací motor hned předloží úplně jiný výsledek, než jste doufali. Což člověka zrovna nepotěší.

Přesto až donedávna nebylo zrovna snadné najít mé knihy, články a přednášky, když se hledalo v databázích spojených s mou činností ve Švédsku. Jak známo, jmenuju se Vladimir Oravsky a nejjednodušší by tedy bylo hledat mě na Googlu pod „vladimir oravsky". Stalo se ovšem, že jsem sám přispěl ke zmatení, protože některé mé knihy a články jsou podepsány jménem Vlado Oravsky, jiné Vlado Oravský a

Vladimír Oravský a jiné pak Vladimir Aurum Oravsky, Vladimir A Oravsky, VA Oravsky. Navíc ti, kteří zařazovali mé jméno do katalogů, přímo sršeli nápaditostí a dokázali mé jméno psát jako Gravsky, Dravsky, Voravsky, Orvsky, Orabsky, Oravski, Orvavsky, Orvasky, Joravski, Iravsky a Oravsk. Na tohle všechno jsem narazil při hledání své vlastní totožnosti ohledně příjmení. I mému křestnímu jménu se dostalo mnoho různých podob jako Valdo, Valdemir, Valdimir, Waldemir, Wladi, Vlady, Vladys, Waldi, Valdy, Vladim, Wadim, Blabimir a Bladimir. Kombinace chybných příjmení s chybnými jmény nikterak vyhledávání neusnadňuje. Podařilo se mi však docela dobře má z donucení daná krycí jména ujednotit do jednoho jediného a dokonce (skoro) původního jména. S některými aktéry jsem si dopisoval od několika týdnů až po sedm měsíců o tomto drobném problému, než můj návrh dokázali akceptovat a uspořádat onu změť, za což všem těm lidem a institucím děkuju i touto cestou. Zvláštního poděkování se dostává Andersu Catovi v Kungliga Biblioteket (Královské knihovny), Rune Staafovi v Jönköpings stadsbibliotek a Ingegerd Lundkvistové v Högskolebiblioteket (Vysokoškolské knihovně), kteří dokonale chápou obsah pojmů korektnost a servis, pro civilizaci tak nezbytných. Vám všem ostatním, kteří jste nepolevili, přes všechny opisy a potvrzení, kterými jsem vás zásobil, říkám: Doufám, že jste šťastní s vaším prkenným držením těla.

Musel jsem určitě víc než jednou poslouchat „představte si, kdyby všichni požadovali, abychom měnili údaje v našich rejstřících…“ Teď už jsem si to představil, i když snad ještě ne úplně do konce, a vidím před sebou ten totální chaos a anarchii, která by nastala.

Vy se zas na druhé straně seznamte s těmito několika příklady a pokuste se z nich vyvodit plauzibilní závěr.

Kdosi, přestrojený za literárního kritika a vystupující pod jménem Lasse Ekstrand, recenzoval mé knihy v jedněch novinách, pravděpodobně stejně úžasně bdělých jako jejich časově omšelé jméno: Gefle Dagblad. (Dnes už se píše Gävle.) Na několika místech recenzent Lasse Ekstrand zmiňuje mé jméno ve tvaru Oransky. Jen jedno písmeno ze sedmi se mu podařilo zaměnit a dalo by se na to nahlížet jako na maličkost, kdyby z toho Lasse Ekstrand nevyvodil dalekosáhlé důsledky. „Kdo vlastně je tento záhadný ‚Oransky‘,“ ptá se Lasse Ekstrand ve svém osvětovém článku a pokračuje konstatováním, že Oransky „není zahrnut v matrice Švédského svazu spisovatelů roku 2000 a ani v knihovnické vyhledávací službě Bibliotekstjänst ArtikelSök“.

Ne, amatérský troubo Lasse Ekstrande, Oransky se v žádné z těchto databází nenachází a ani v žádném ze mně dostupných telefonních seznamů. Ale zkus to s Oravsky a pak ve svém neplaceném volném čase čti všechno, co najdeš v Bibliotekstjänst ArtikelSök… Šéfredaktor v Gefle Dagblad by si měl být vědom problémů, které může jeho liberální plátek nadělat. Ukázalo se totiž, že informace

Lasse Ekstranda o tom, že žádný Oransky neexistuje, si noviny Västerbottens-Kurriren v Umeå vyložily tak, že Oravsky žádné knihy a ani články nenapsal, jinými slovy, že Oravsky se chlubí cizím peřím.

I když se tento příklad netýká přímo chyby v databázi, ukazuje, že takovéhle chyby stejně můžou nastat. Stačí jen mít takové nespolehlivé spolupracovníky, jaké má Gefle Dagblad v Lasse Ekstrandovi.

(Pak by bylo zajímavé udělat si přehled o dychtivosti Lasse Ekstranda v jeho pátrání v různých databázích o různých spisovatelích, na které píše své kritiky. Pro mě je nad jakoukoli pochybnost jasné, že se neodvažuje mít samostatné ponětí nebo samostatný názor o díle či spisovateli a že je nutkán neustále „hledat podporu“ pro „své“ úvahy u jiných.)

Bergmanovo knihkupectví na Östra Storgatan v Jönköpingu je mým druhým příkladem. Ptal jsem se dámy za pultem, zda mají nějakou knihu od Vladimira Oravského. „Bohužel nemáme,“ odpověděla, když se poradila s počítačem. Poděkoval jsem a vycházeje ven, minul jsem několik svých knih.

Nevím, jestli je mé jméno v počítačovém systému knihkupectví špatně zaznamenáno nebo zda ho prodavačka psala vlastním kreativním způsobem à la Lasse Ekstrand, mám důvod přiklánět se k druhé alternativě, jsem však přesvědčen, že ať je to jak chce, nepřispívá to podnikání tohoto knihkupectví…

Další příklad:

Stalo se nejmíň tucetkrát, že jsem dostal dopis adresovaný jinému, někomu jménem Abdullah nebo Abdullina. Nemluvím teď o bezcenné reklamní poště či něčem podobném, ale o opravdu důležitých důvěrných dokumentech. Jména Abdullah a Vladimir obsahují stejný počet písmen, takže se to dá skoro pochopit. A jmenuje-li se Abdullah příjmením Alam, pak je záměna stále ještě obhajitelná, protože jak Vladimir tak Alam začínají velkým písmenem a kromě toho V je vlastně téměř totéž, co převrácené A. A že listonoš vhodí do mé schránky poštu patřící muži z Blízkého Východu není taky nijak udivující, protože Arabovo obydlí leží jen takových deset domů daleko. Bylo by zajímavé zjistit, kolik zásilek původně určených mně, ukončilo svou pouť u nějakého Abdullaha nebo Abdulliny. Máte o tom nějakou představu, Evo Palmová, zaměstnankyně komuny v Lundu, obor Kultura a volný čas? Že se ptám zrovna tebe, Evo, je způsobeno tím, že se ti podařilo vložit Abdullahovy dokumenty, sotva podrobně prostudované, do obálky s mým jménem. Teď ovšem nevím, byl-li to Abdullah nebo já, kdo dostal zamítnutí ohledně inzerované práce.

Na Islandu musí všichni občané přijmout islandská příjmení. Jsou však i jiná řešení. Ve Švédsku je kolem 380 000 Johanssonů, 370 000 Anderssonů, 290 000 Karlssonů, 230 000 Nilssonů, 180 000 Erikssonů, 170 000 Larssonů, 160 000 Olssonů, 150 000

Perssonů a stejně tolik Svenssonů a skoro 100 000 Petterssonů. Deset nejběžnějších příjmení se -son sdílí na 2,2 milionu Švédů.

Co kdyby si všichni nechali změnit jméno na něco méně švédského? Představ si, že by byl jen jeden rod Johanssonů, Anderssonů, Karlssonů a Nilssonů… Z toho by těžili nejen přistěhovalci, kteří trčí už svými cize znějícími jmény. Pravděpodobně by takové opatření poskytlo i nové pracovní příležitosti a větší rozlišení jmen, tedy menší riziko záměny. A protože se za změnu jména vybírá menší poplatek ve výši jedenácti set korun, získala by státní pokladna na tom asi 4 400 000 000,00 korun.

Možná namítneš, že když jméno Vladimir Oravsky „spáchalo“ onu popsanou změť, pak by zmatek dosáhl neobzírných rozměrů, kdyby Švédsko zaplavily miliony jmen a příjmení podobných pro Švédy těžko postižitelných kombinací písmen. Ovšem tu jsem jiného názoru. Chci říct, že když odhlédneme od dyslektiků, pak zmizí ze dne na den ona ledabylost vykazovaná vůči přistěhovalcům a jiným „náplavám“, tedy švédským jinoobčanům. My Švédové jsme totiž vedeni mottem „čiň jinému totéž, jak by sám chtěl, aby bylo činěno tobě, ovšem jen tam, kde můžeš být vystaven stejnému zacházení“.

Pan Strandman si chtěl dát změnit jméno na Beachman, což zase nevypadá na nějak závratnou změnu. (Beachman znamená ve švédštině Strandman.) Úřad pro patenty a registraci na to přistoupil, avšak docentka jazykovědy Eva Brylla z Uppsaly s čistě až puristicky znějícím švédským jménem se proti rozhodnutí odvolala, protože dle jejího náhledu to nebylo vhodně znějící švédské příjmení. Otázkou se zabýval odvolací odbor pro patenty a později vládní soud. Vládní radové Sting Brink a Leif Lindstam dali do protokolu zaznamenat, že jméno Beachman má takovou jazykovou podobu, že je nelze schválit. Rozhodnutí však vyneslo celkem pět radů, a tři z nich se vydali cestou rozumu a nepředpojatosti. Takže po víceletém přezkumu jsme uvítali příjmení Beachman jakožto nové švédské příjmení schválené vládním soudem.

Eva Brylla, která – jak se zdá – bojuje nejen za to, aby nikdo nebyl vpuštěn dovnitř, ale také ven, by měla setrvat ve své strážní budce a hlídat to, co George Walton Scott nazval domovem samoty v evropském zapadákově.

(Pozor, jsem nucen vypíchnout, že nic v textu o panu Strandmanovi není vymyšleno. Byl jsem totiž při jedné příležitosti pochválen, jak krásně umím fabulovat fantastické příběhy.)

Švédskost je stejně ostře střeženou barikádou jako byl východoevropský socialismus. Rozdíl je ten, že odtamtud bylo těžké dostat se ven, aniž by člověk riskoval život a svobodu, zde je těžké dostat se dovnitř, aniž by člověk byl doživotně postižen. Žiju ve Švédsku už podstatně déle než polovinu života, do jisté míry dobře jsem se zabydlel ve švédském jazyce, kultuře a historii. Má žena a současně matka mých dětí je

dokazatelně původní Švédka v nejméně 15 generacích, naše děti se narodily ve Švédsku a já, jejich otec, jsem měl už dlouho švédské občanství, když jsme je koncipovali, jejich jména a příjmení nijak nepřipomínají nic nečistého nešvédského, jsou plavovlasí jak matka a otec, dostává se jim švédského vzdělání a jejich přátelé a kamarádi jsou Švédové. Přes toto vše jsou naše děti vedeny jako přistěhovalci druhé generace, tedy jinak řečeno jako cosi nešvédského. Švédskost je ostře střeženou barikádou.

Mám návrh, tedy ještě jeden: Místo aby se počítalo „zpětně“, první, druhá atd. generace přistěhovalců, navrhuju, aby všichni udávali, kolikátého pokolení švédskosti jsou, nazval bych to číslem švédskosti. Asi jako následnické pořadí králů: Gustaf V., Gustaf VI. Adolf, Carl XVI. Gustaf. Já bych se jmenoval Vladimir I. Oravsky, jelikož jsem Švéd první generace. Má nejstarší dcera by se jmenovala Katharina II. Oravsky a její syn Někdo III. + příjmení. Teď však vzniká komplikace, kterou musíme vyjasnit, ať už za přispění státního šetření nebo bez něj.

Jak to přijde, že se v šovinistickém Švédsku připisuje tolik neuvěřitelné životní síly a schopnosti přežít zahraničnímu spermatu a zahraničním vajíčkům, že když přistěhovalec zplodí dítě se švédskou osobou, dokonce i když je to matka, hledí se na dítě jako na přistěhovalce a nikoli jako na Švéda? Když porodí dítě Židovka, pak je dítě automaticky židovské národnosti, i když je otec třeba hlavou římskokatolické církve. Ženy se konečně dostávají skoro do pozice rovnocenných členů švédské společnosti, takže by se měla jejich národní příslušnost počítat i při oblažení dětmi s hotentotskou rasou. Je-li má žena Kerstin Švédkou z hloubi už 15. generace, pak by její dcera, samozřejmě jen teoreticky viděno, měla být Švédkou 16. generace. Katharina XVI. Oravsky. Téměř stejně noblesní jako pořadové číslo vládnoucího krále. Ale jisté snížení by přesto měla dostat. Děti by se včas měly naučit, že kopulovat a plodit děti s hotentotem nemůže projít jen tak úplně bez trestu. Tato pokuta by se počítala podle axiómatu, že nacionálně demokratická sebeláska a společenský užitek jsou jedno a totéž, což se dá vyjádřit vzorcem Sf = 3.13 x U-d2/_h - sv(s+b). Správnost pořadí by se mohla ověřovat a zaručovat Daňovým úřadem, který by je úředně spravoval spolu s matrikou. Jednou za rok by kvalitní večerníky mohly podávat přehled nejen o majetku nejbohatších Švédů, ale i o tisíci Švédů s nejvyšším ukazatelem švédskosti, například

1. Fredrik MMDCCCLXXXIX Reinfeldt.

Co říkáte tomuhle návrhu, ministryně pro integraci, mládež a taktéž rovnoprávnost Nyamko Sabuni a ministryně kultury Leno Adelsohn Liljeroth?

Jde mimo jiné o záchranu krále francouzského původu a jeho německo-brazilské ženy před ponížením. Ačkoli existuje výrazný rozdíl mezi různými lidmi v aliančním království, je stejně neoddiskutovatelné, viděno dnešníma očima, že děti krále a

královny jsou jen prostí přistěhovalci druhé generace a zdaleka nikoli zcela čistěšvédské děti, jak by se rádo vidělo.

Za přísně střeženou hranicí kolem tak zvaného socialistického tábora stál plán, ideologie. Jaká myšlenka a ideologie stojí za švédskou barikádou? Xenofobie?

Prašvédové byli nuceni neustále nosit přilby opatřené rohy, aby chránili své životně důležité výrůstky na čele před neustále útočícími cizinci. Takže cizinci nesou vinu za to, že Švédové ztratili své rohy. So what?

Mají teď být cizinci trestáni tak dlouho, až švédské rohy zase narostou? Už tam přece jsou, skutečně, ovšem o těch ví jen ten, koho zranily.

Existuje oficiální potřeba vyčlenění přistěhovalců a přistěhovalců druhé generace jako zvláštního druhu?

Kdy a jak se mé děti přistěhovaly do Švédska? Co se mě týká, já jsem po opuštění Československa měnil a obnovoval sperma 18tisíckrát před tím, než má nejstarší dcera byla koncipována. Spočítal jsem to. Kdo co získá na tomhle oficiálním a daňovými prostředky financovaném šikanování? Existuje nějaká studie, že diskriminace je pro děti přistěhovalců druhé generace užitečná? Budí to u nich úctu ke Švédsku? Zlepšuje to jejich solidaritu s vlastními rodiči, tak krutými a sobeckými, že jim dali život v této zemi?

Když jsem pracoval jako redaktor na volné noze s jednou rozhlasovou stanicí v Jönköpingu a s jediným deníkem tohoto města, dostalo se mi nemálo výzev, abych já, člověk, který je na pohled relativně nebojácný a umí se vyjadřovat v řeči a písmu, popsal a publikoval o nespravedlnostech, které postihly toho či onoho. O jednom z těch příběhů bych chtěl vyprávět, mimo jiné proto, že se poznávám v chlapci, kterého příběh popisuje. Osoby, které mi daly ochutnat tyhle hořké kapky, byly skutečně prvotřídní exempláře a je smutné, že některá zkažená vejce musí kazit všechna ostatní, místo aby byla včas odstraněna. Opravdové nebezpečí nepředstavuje těch pár intolerantních. Opravdu nebezpeční nejsou snad ani slaboši ve vedení, kteří se nezabývají takovými „maličkostmi“, protože musí myslet sami na sebe. Opravdové nebezpečí představují mlčící. Ticho. Co znamená? Proč existuje?

Jeden přistěhovalecký chlapec ve věku 8 let najednou chodí za školu. Jeden den, dva dny, tři dny. Nikdo neví, co se stalo, ani chlapcova máma.

Chlapec má rád svého učitele. V takovém věku je náklonnost dětí k učiteli obrovská. Je zástupcem rodičů. Chlapce je hrdý na svého učitele a neustále o něm s maminkou mluví. Máma je také vděčná, velmi vděčná. Chlapec se přece potřebuje cítit vítán v nové zemi, kde je všechno, dokonce i nebe, úplně jiné.

Chlapec a matka se rozhodnou ukázat učiteli svou vděčnost.

Nemusí dlouho přemýšlet, máma upeče pecen chleba a chlapec ho dá učiteli. Učitel je ten, kdo sdílí chléb, con panis. Chléb je život, soužití, chléb znamená tolik.

Ve Skutcích apoštolů stojí psáno: „Byli pospolu a každého dne se věrně setkávali v chrámu a doma lámali chléb a společně jedli v nadšené upřímné radosti.“

Chlapec odevzdá chléb učiteli a říká si, že mamince se nikdy nepodařilo upéct tak pěkný bochník. Rozhlíží se hrdě po třídě. Spolužáci chápou intuitivně gesto a jeden švédský hoch v pozici císaře třídy dokonce vztyčí palec na znamení souhlasu. Vůně s láskou upečeného chleba se rozline po třídě.

Učitel poděkuje za chléb a říká, jak to bylo od chlapce velmi hezké. Vrací krásně vyšívaný ubrousek, na němž bochník ležel a ukládá chléb do igelitového sáčku. Nikdo ve třídě chléb nemůže ochutnat, ale děti chápou, je to učitelův chléb.

Hodina skončí a všichni vybíhají ven. Učitel prochází kolem veselého chumlu dětí. V jedné ruce drží školní rozvrh a v druhé pytlík s chlebem, dárkem od chlapce. Náhle se octne pytlík v koši na odpadky. V koši na odpadky. Vše na své místo...

Chlapcova školní lavice zeje prázdnotou. Chlapcova duše zeje prázdnotou. Učitelův mozek a srdce také zejí prázdnotou. Temnou prázdnotou.

Dokázat něco darovat je krásné. Tím spíš, když člověk nemá na rozdávání. Dokázat přijmout dar je větší. Na to je zapotřebí celý člověk...

Zákon proti diskriminaci přistěhovalců je hra pro obecenstvo. Je to příběh o snědené koze, která zůstala celá. Recept na něj schraňuje jeden švédský úřad zvaný Ombudsman proti diskriminaci živící na třicet zaměstnanců, přičemž je podporuje důchodem a jinými sociálními vymoženostmi. A co je výsledkem jejich práce? You tell me.

Není lehké být cizincem, není však ani lehké být kdekoli na světě někým, kdo se odklání od běžné normy. Proč by zrovna Švédsko mělo být výjimkou?

Jelikož jsou k tomu předpoklady. Je tu prostor k žití, hospodářské zdroje, klimatické předpoklady, jak řečeno, všechny potřebné předpoklady tu jsou.

A jestli to stejně nebude fungovat? Ale bude, to si buďte jisti. Jdeme tím směrem. Záchrana má jméno manipulace s DNA a také mikročipový implantát, kterým se nahradí ona „nefungující“ část mozku. Zní to sice jako ironie, ale je to myšleno vážně. Britský filosof morálky Jonathan Glover nám hodil rukavici rétorickou otázkou Kdo může převyprávět dějiny minulého století svým dětem, aniž by si položil otázku, zda v člověku není nějaká chyba? Není v lidské přirozenosti nějaká chyba, že je schopen takového zla? Když to nedokáže Bůh, evoluce, vzdělání, když to nedokáže onen nebezpečný takzvaný zdravý rozum, tak se snad do toho může pustit věda.

Do té doby by bylo zajímavé vysledovat, v jakém pořadí se používají proti člověku jeho osobní handicapy. Není tajemstvím, že se přistěhovalci řadí do určitého žebříčku

podle země původu. Všechno se dá katalogizovat, třídit a známkovat. Měly by existovat tabulky, pravidla a vyhlášky pro všechno, šikanování nevyjímajíc.

Já se domnívám, že vše, co má co dělat s mluvou, přízvukem, koktáním, špatnou kontrolou hlasu a tónu apod., zaujímá popřední místo takového „Příručního seznamu stěží tolerovatelných vlastností“. Nic není tak urážlivé, jako slyšet někoho, jak znetvořuje to nejsvatější, mateřštinu vlastního národa.

Když má někdo vícero handicapů a nedokáže je používat v komických souvislostech jako druhý Marty Feldman, pak si myslím, že mnozí by na kratší čas dali přednost tomu, být jako Helen Kellerová a nemuset vidět a poslouchat vše, co jim méně citlivé okolí dokáže házet pod nohy.

Chce-li člověk být jako cizinec ve Švédsku oblíben, musí se vystavit na odiv obecenstvu jako „celošvédský gay“ Jonas Gardell, „celošvédský mrzák“ Jesper Odelberg, „celošvédský hotentot“ Oliver Erik Lasse Lindroth alias Ali Hussein zahynuvší v červenci 1999 nebo „celošvédská otylka“ Babben Larsson, a odzbrojit své protivníky předvedením svých prázdných rukou, aby ukázali, že nepředstavují nebezpečí svým pohlavním zaměřením, hroznou chorobou, tmavou pletí nebo přečinem proti ideálu krásy.

Ale kolik lidí má tu statečnost, kterou tohle vše vyžaduje? Kolik lidí má to nadání, které je k tomu zapotřebí, aby je publikum přijalo kladně?

Za všechno, co jsem dokázal tady ve Švédsku, vděčím svým zubům. Držely můj jazyk za zuby podle hesla mluviti stříbro, mlčeti zlato. Jediný názor, který jsem si dovolil mít, byl o počasí. Samozřejmě nikoli hodnotící, druhu „To byl dnes krásný den,“ nemám přece důvod šlapat někomu na prsty, stačilo čistě deskriptivní vyjádření typu „Slunce svítí“, když veškeré nosy zdobily tmavé brýle nebo „Je náledí“, když jsem si povšiml, že auta s koly nahoru byly běžným prvkem příkopů u silnice.

Cenzor radí, že se mám vypilovat a upilovat!
Já se upilovávám víc a víc,
brzy ze mě nezůstane nic!

Samocenzura je mezi přistěhovalci obrovská. Ve všech oblastech. Přistěhovalci jsou zastrašeni. Seznam témat samocenzury je nehezky dlouhý. Jsou donuceni k potlačování citů a názorů, což je těžkým břemenem v jejich údělu. Komu se mám svěřit, když ne své ženě, která je mi – kromě mých dětí – nejbližší příbuznou? Je jak známo Švédka a když jí popisuju jen třeba mé potíže se švédštinou, domnívá se, že jakékoli konstatování, které nehladí po srsti, může způsobit nezahladitelné trhliny v celé švédské ústavě. „Tak to ve Švédsku neděláme,“ je korelativ, který v základu

demokratickou společnost dostal někam, čemu nedbale říkáme temný středověk. „Tak to ve Švédsku neděláme“ neznamená, že to tak nedělá nikdo, ale přesně řečeno, že my Švédové si s díky vyprošujeme, abyste to vy přistěhovalci dělali.

Samocenzura je pro mě něco samozřejmého. Můj otec míval názory na to či ono, a seděl za to x-krát, ano, dokonce y- a z-krát. Stálo to za to?

Neměl radši protestovat nohama a odejít, abych já, jeho syn, nebyl nucen to učinit za něj?

Je jen jedna věc, horší než se dostat na seznam –
nedostat se na seznam!
Nebo naopak?
Chci se dostat na seznam spolu s lidmi jako Olof Palme, John Lennon, García Lorca, Martin Luther, Móhandás Karamčand Gándhí, Jacob Bronowski, Gunnar Aspelin, Miloš Forman, Golda Meyerson, Allen Stewart Köningsberg?

Co seznam představuje?
Kdo a jak ho bude používat a zneužívat?

Je jen jedna věc, horší než se nedostat na seznam –
dostat se na seznam.
Nebo naopak?

Když slunce zapadá, jak na východě i na západě, jde na západ, když vychází, pak vychází i na západě na východě.

Bible, Maova rudá knížka, Mein Kampf,
Spisovatelova příručka, dopravní předpisy,
Základní pravidla společenské etikety,
Slovník Švédské akademie,
JEN JEDNOHO BOHA MÍTI BUDEŠ

Přizpůsobení a asimilace, co je to? Je to dobré či špatné? Kdo tedy má mít to samozřejmé právo tento proces posuzovat? Jistě, dalo by se říct, že přiměřené přizpůsobení a přiměřená asimilace nemůže nikdy uškodit. Ale co je přiměřené? Je přiměřená přiměřenost stejně přiměřená pro všechny přiměřené?

Jak dalece se mám vynasnažit ve svém přizpůsobení a zůstat sebou samým a nestat se nějakým brojlerem?

Být zvířetem?
Ano, ale nejradši tygrem
Protože ovce,
ty se porážejí, až se napasou po proudu.

Kdybych byl mědí a roztavil se, tj. asimiloval se s cínem a hliníkem, byl bych bronzem a ne mědí, a kdybych byl jako měď roztaven spolu se zinkem, byl bych mosazí, a kdybych dostal ještě víc zinku, abych se s ním smíchal, byl bych žlutou mosazí, ale ne mědí.

Nejsem zásadně proti, abych zaměnil svůj status čisté mědi, ale pokud se ho vzdám, pak chci být zcela akceptován ve své nové podobě bronzu, mosazi či žluté mosazi.

Švédsko bylo pro mě zlatem. 24 karátovým. Čistým a lákavým. Přistěhovalectví by jistě Švédsku vzalo absolutní čistotu, ale připadalo mi, že Švédsko na tom veskrze vydělá. Zlato je tak měkké a snadno se poškrábe, že jisté tvrzení se ve většině případů doporučuje...

Byl jsem hostem v zemi, které se poeticky říká Svea, a rozhodl jsem se s ní důkladně seznámit a putovat přes její protáhlé tělo z jihu na sever. Z Lundu jsem se vydal po východním pobřeží do Abiska a pak jsem stopoval přes Östersund a Kristinehamn nazpátek do Lundu přes Göteborg, jinými slovy jsem se seznámil s vnitrozemím i s oběma pobřežími. Byla to moje panenská jízda a pak následovaly další.

Myslím, že jsem navštívil každé větší město už během svých prvních dvou let tady. Chtěl jsem poznat svou novou zemi, stát se její součástí.

Když jsem stopoval ve Finsku, Norsku, Dánsku nebo na jih po západní a jižní Evropě, měl jsem na batohu švédskou vlajku, přes to, že nejlepším urychlovačem tehdy byla vlajka Československá, dala by se třeba porovnat s policejní legitimací, která majiteli otvírá dveře jakéhokoli vozidla. Sympatie k okupovanému národu v srdci střední Evropy byly enormní. Má národní a citová příslušnost však už byla švédská, na což jsem byl hrdý a chtěl jsem to taky veřejně ukazovat.

Zní to jako vytahování? Škoda, nebylo to nic jiného než pokorné přiznání.

Že jsem se pokoušel stát bronzem hned od svých prvních dní v téhle krásné zemi může snad svědčit následující, dnes i pro mě humorná epizoda o tom, jak jsem jedl jídlo pro kočky.

Mezi prvními pokrmy, které jsem jedl ve Švédsku, bylo jídlo pro kočky. Byl jsem totiž pevně rozhodnut se integrovat co nejrychleji, tedy přizpůsobit se Švédsku a Švédům na všech možných úrovních.

„Aha!“ řekl jsem si, když jsem viděl na poličkách Konsumu řady s potravinovými konzervami s obrázky roztomilých micek a hafanů. „Aha, Švédové jedí kočky a psy, tak to musím jíst taky!“

Československo nebylo zemí mléka a strdí, a tak jsem si ani nedokázal představit, že by v mé nové vlasti prodávali jídlo určené psům a kočkám, a to dokonce v konzervě! Jedl jsem z konzervy ve své životě do té doby jen jednou, a já si pamatuju, jak naše rodina dlouho přemítala, zda na tátovy 50. narozeniny – byl skoro stejně starý jako století – byly dostatečně silným důvodem pro otevření konzervy, kterou u nás asi před třemi roky zanechal zahraniční turista, který dával přednost přenocování u nás místo v nějakém pravém borščovém hotelu.

Konzervy byly v mé původní vlasti té doby drahé, pokud se vůbec daly sehnat. Měly stejnou funkci jako má zlato pro lidi, kteří jsou z toho či onoho důvodu nuceni žít jako nomádi. Schraňovaly se pro případ války nebo jiných společenských otřesů.

Koupil jsem tedy jednu, jak jsem si myslel, porci kočičího v konzervě, a cítil jsem se jako pravý Švéd. Bydlel jsem v té době na studentské koleji, všichni jsme se opravdu dobře přátelili. Tolerance byla módním slovem, a proto nikdo z mých spolubydlících mé jídlo nezpochybňoval. Když jsem se ptal, jestli se má konzerva nejdřív ohřát, tak nevěděli o nikom, kdo by ji ohříval.

Tolerance k cizincům je dnes poněkud jiná, snad vzhledem k tomu, že mnozí přistěhovalci berou Švédy s odstupem, nejen tím, že už nejedí konzervy pro psy a kočky, ale že ostentativně nosí turban a závoj a dokonce chodí do mešity a slaví Ramadan.

Ani já už dnes nekupuju konzervy pro kočky, jen když se nikdo nekouká, tak si pochutnávám na psích sucharech. Zvlášť ty zelené sušenky způsobují onen záviděníhodný lesk mých světlých, bohužel však cizineckých vlasů.

A když už jsem u toho švédského jídla:

Kdo byl přítomen na obědě nebo večeři s naším švédským králem Carlem Gustafem Folkem Hubertusem, určitě si povšiml, že jeho prostřený hodovní stůl není identický s pohoštěním jeho hostí. Možná, že si řekneš, proč ne, demokracie sem nebo tam, on je přece jen král. Dokážeš si však domyslet, v čem se jeho prostřený stůl liší od jiných?

Na králově prostřeném stole je kromě všeho, co mají všichni ostatní hosté před sebou, i kalíšek na vejce, samozřejmě ze zlata, vždyť je král. Byl jsem stejně tak překvapený jako ty a tak jsem učinil to, co bys asi taky učinil, zeptal jsem se krále, zda plánuje jíst vajíčka místo té ohromné večeře anebo k ní. Člověk nikdy neví. Já jsem byl jednou ve Švýcarsku s jednou ženou, která předtím, než si lehla do postele, si uvařila natvrdo 12 vajec a tyto jedla během noci, aniž by se probudila. 11. května

1818 se stal švédským králem maršál francouzské císařské armády Jean Baptiste Bernadotte a dostal jméno Karl XIV. Johan. Jak k tomu došlo je dlouhá a komplikovaná, skoro neuvěřitelná historka a já bych ji rád pověděl, ale nepatří sem. Náš švédský král neuměl švédsky, nevěděl nic o našich švédských zvycích, bylo mu tu zima a často kraloval ze své vyhřívané posteli. Navíc tu byl sám, protože jeho francouzská žena Bernhardine Eugénie Désirée Clary, od obdržení královského titulu královna Desideria, se ze Švédska odstěhovala, protože se jí Švédsko líbilo ještě míň než jejímu muži. Jean Baptiste však zůstal zde a kraloval. Žel, přestože byl králem, skládalo se jeho královské jídlo ze švédských surovin a navíc, bylo připravováno na švédský způsob. A přestože byl Jean Baptiste vojákem skoro celý život a byl zvyklý jist i pomyje, byly ty švédské královské pokrmy i na něj moc a řešil to tím, že často nechal naservírované jídlo jídlem a místo toho si objednal vejce natvrdo, jelikož i švédská slípka dokáže snést francouzská vajíčka. Tak tomu bylo až do 8. března 1844, kdy Jean Baptiste jako 81letý zasedl za stůl s pánem Bohem. A od té doby existuje tradice, že švédský král má privilegium nacpávat se vejci, když mu nabídnuté jídlo nešmakuje.

Švédské jídlo je hnědé. Barvou i chutí. Vánoční stůl reprezentující švédské gastronomické hody číslo jedna vykazuje skutečné orgie hnědi: bruna bönor/ hnědé fazole, knäckebröd / hnědý křupavá chléb, senapsglaserad julskinka / hnědou hořčicí glazurovaná šunka, köttbullar / masové kuličky, revbensspjäll / hnědě potřená žebírka, pepparkakor / hnědé pepřové perníky, ål / úhoř, dopp i grytan med vörtbröd / v hnědém šunkovém odvaru namáčený hnědý sladký chléb s rozinkami, senapssill / sledě v hořčicovém nálevu, nötter / ořechy, knack / karamelizovaný cukr, ischoklad / čokoláda smíchaná s kokosovým máslem, prinskorv / hnědé malé párečky, falukorv / hnědý měkký salám, brunkål / hnědé zelí, stekt sill / dohněda smažený sleď, julmust / vánoční hnědá „malinovka“, mörkt öl / tmavé pivo, brunsås / hnědá omáčka / kaffe /káva, kola / cola, konjak / brandy, russin / rozinky, dadlar /datle, fikon / fíky a chokladkaka / čokoládový dort. Od září 2006 vládnou ve Švédsku buržoazní, pravicové strany pod názvem Alliansen, tedy Aliance, spojenectví. A hned začali měnit, co se jen dalo, poněvadž ve Švédsku vládne přesvědčení, že změna automaticky znamená změnu k lepšímu. Jeden z těchto revolučních nápadů se táhne pod neobyčejně lákavým názvem *Sverige - det nya matlandet* / *Švédsko - nová země jídla*, viz http://www.sweden.gov.se/sb/d/12806. Ambice Švédské vlády je, aby „Švédsko bylo nejlepší na světě na gurmánské jídlo“, tedy jídlo pro labužníky a stát vráží nekonečné milióny do tohoto nezbytně potřebného gastronomického projektu, zatímco má Švédsko nedostatek například lékařů všeho druhu, včetně psychiatrů, a na některá setkání s lékařskou vědou musí nemocní čekat až rok někdy i dva, pokud nemají sami dost peněz, aby si, přestože si platí zdravotní pojištění, sami platili léčbu, ošetření a péči. Je však možné, že švédská Aliance ví něco, co já nevím, například že v „nové zemi jídla“ nebudou existovat nemoci a tedy ani nemocní.

Psal se rok 1984. Byl to rok velkých očekávání. Všichni, kteří četli Orwellův děsivý scénář *1984,* se o tento rok velmi zajímali. Lidé, kterým se povedlo vyrvat se z východoevropských diktatur, měli o něj samozřejmě ještě větší zájem. Vsadili jsme se, s tím 45letým komunistickým odpadlíkem Georgem, že jeho hrůzostrašná proroctví se nikdy nevyplní.

Roku 1982 jsem jel poprvé po 14 letech v exilu do Československa. Nejdřív jsem jel do Karlových Varů, kde jsem reprezentoval svobodné království Dánsko filmem, který jsem napsal i režíroval a pak jsme jeli s mou nastávající Kerstin, která mě doprovázela, dál do Bratislavy, města, kde jsem vyrostl. Roku 1984 jsem tam jel podruhé.

Toho dne bylo tátovi 80 a přišel z práce trochu dřív, zdálo se mu, že si to může dovolit a že na to má. Oficiálně otec pracoval do svých sedmdesáti osmi let, ale i po odchodu do důchodu býval zván ještě několik let na své pracoviště. Kerstin byla v pátém měsíci, čekala naše první dítě, a mě slíbili první zaměstnání mého života ve vedoucí funkci, oba jsme zářili štěstím a sebedůvěrou, odpoledne onoho nádherného babího léta v zahrádce restaurace blízko rakouské hranice, kde se měla konat oslava narozenin mého otce. Otec nás pozoroval s potěšením a já jsem cítil, jak neslýchaně je hrdý na mé úspěchy „tam na svobodě“ a že se z nich sám těší, protože i jeho krev proudí v mých žilách. Po chvíli konstatoval, že kdyby žil na Západě, tak by po padesátce patrně pracoval jenom s tím, co ho opravdu baví.

Po 16 letech na Západě jsem věděl, že to každému není dopřáno, že i ve Švédsku jsou lidé, kteří nemají ustláno na růžích bez trní. Ale mně samotnému bylo jen 37 let, cítil jsem se silný jako Herkules a nebylo pro mě těžké mu k narozeninám slíbit, že pokud mi do cesty nepřijde něco nečekaného, přestanu po padesátce pracovat se vším, na co nemám chuť. Musím zaklepat na dřevo po druhé, kromě Swedbanky se mi nic nečekaného do cesty nepřipletlo.

Když člověk začíná nový život, je nade všechno nejlepší nevědomost. Je to, jako když dítě neustále unavuje své okolí nadšenými výkřiky „to uděláme!“, „to koupíme!“ a „nebudeme se o to starat“, protože si nedokáže představit všechny překážky a všechny povinné kroky v cestě.
Kdyby lidi věděli, jak je těžké být akceptován za plnohodnotného člena švédské společnosti, jak těžké je táhnout za sebou břemeno nešvédskosti, tak by si to asi vícekrát rozmyslel, než by se přistěhovali do Švédska.

Chceme-li my Švédové omezit přistěhovalectví, pak úplně nejlepší alternativou vůbec není větší zámek na vratech do Švédska. Ze dvou důvodů. Jedním je, že každý

zákaz je výzvou k jeho porušení stejně tak jako pro hackera je každé heslo příkazem k dešifrování. Druhým důvodem je, že by to Švédsku sotva pomohlo k dobré mezinárodní pověsti.

Nejlepším způsobem, jak zabránit potenciálním kandidátům přistěhovalectví, aby zkusili své štěstí ve Švédsku, je zpravit je o faktických poměrech, které je čekají a které zatím, zatím ještě, nejsou stejně životu nebezpečné avšak stejně dlouhodobé a vysilující jako nakažení HIV nebo malárií.

Do spousty věcí by se člověk nepustil, kdyby viděl do budoucna, a permanentní emigrace do Švédska je příkladem toho, čeho by se pravděpodobně mnozí přistěhovalci neodvážili. Tak je informujte, ony nevinné kandidáty imigrace, dejte jim možnost nahlédnout do švédské budoucnosti přistěhovalectví...

Přistěhovalci se nezřídka dostávají do péče psychologů a sociálních pracovníků; není to k ničímu prospěchu, s pochybnou výjimkou pro branži psychologů a sociálních pracovníků. Tam, kde můžou většinu problémů řešit psychologové a sociální pracovníci, musí problém spočívat v nemoci a depresi.

Vyléčení nemocného, aniž by se současně odstranil původ nemoci, je Sisyfova práce.

Švédové mají u přistěhovalce mnoho vroubků. Nejméně omluvitelné je, že mu nejdřív dovolí zůstat a že onen kříž, který zobrazuje kříž moudrého apoštola Filipa a který definuje hrdou a krásnou švédskou zástavu, se stal křížem utrpení, že teplá Sluneční žluť se ukázala být žlutí nepřející žluči a že modro Nebes a Dálav na pozadí, na němž kříž spočívá, se stalo mořem slz a světobolu v modré hodině.

Snad v tom není žádná mystika, že to má přistěhovalec ve Švédsku těžké. Žádná xenofobie, žádná nenávist k přistěhovalcům, nic takového. Naopak. Připadá mi, že jde o roztahaný vítací a iniciační rituál. Jako mívají studenti nebo bažanti na vojně. Takový, kterým musí projít každý nový žák ve třídě.

Zasvěcovací rituály nebývají nikdy jen příjemné, naopak, často jsou spojeny s fyzickou bolestí a protáhlou psychickou zátěží. Je třeba se protáhnout ouškem jehly do zcela jiného světa a do jiné duchovní dimenze.

Ženská obřízka je životu nebezpečná, bolestivá, traumatická a z lékařského, náboženského a sociálního pohledu nesmyslná. Přesto je většina pohlavně amputovaných matek proti jejímu odstranění. Jako kdyby nechtěly, aby právě ony byly těmi posledními ze 135 milionů obětí, jež zcela zbytečně trpěly. Utrpení by pak pociťovaly jako ještě zbytečnější. Nikoli všichni mají takovou odvahu jako vyslankyně pro lidská práva OSN Waris Dirie.

Možná, že je to podobné s postoji Starošvédů k Novošvédům. Valoni, kteří přišli do Švédska na začátku 17. století, tu mají asi milion potomků. A pokud Finové nejsou méně fertilní než Valoni, pak musí existovat asi dva miliony potomků, kteří v 16. století osídlili části Upplandu, Värmlandu, Dalarny a Hälsinglandu. A podle stejné hypotézy tu musí být další dva miliony potomků Němců, kteří se během staletí nastěhovali do měst jako Stockholm, Arboga a Kalmar a Skotů, kteří se během staletí přistěhovali do Göteborgu.

A pak tu máme zhruba počítáno 1,6 milionu švédského obyvatelstva, které nemá dva ve Švédsku narozené rodiče. To by znamenalo, že 6,6 milionu Švédů je takzvané smíchané rasy a prošlo nebo pochází z tyranského iniciačního rituálu, kterým nyní nutí projít své nové Švédy.

Ukažte mi Švéda, který má stoprocentně švédský rodokmen, a já vám zaručím, že odstraní všechny kruté zasvěcovací rituály.

Přál bych si, aby celé Švédsko bylo jako oblast pop-music a rocku, tj. oblast ze všech nejdemokratičtější. Všichni v ní mají místo a každý může sklízet úspěchy nezávisle na rase, náboženství, státní příslušnosti, pohlavní orientaci, výslovnosti, vzhledu, názorů, dovednosti nebo tělesné vady, jen když mají co prodat. Nedostatek kupujících není.

Bohužel, i tato oblast profituje na vytváření skupin, na šíření nacionalismu, nenávisti, intolerance a také v ní vystupují předváděči, kteří tohle všechno vyvolávají, ale pop a rock také dokáže – i v mnohem větší míře – lidi sjednotit a budovat mosty mezi různými názory a jinými protiklady.

Navštívil jsem, i žil, v mnoha zemích a mnoha městech. V Dánsku sem bydlel osm let a cítil jsem se tam jako rockenrollová hvězda. Nejvíc v Kodani. Ve Švédsku vládne atmosféra Woodstocku nejvíc v Lundu, ale i v Göteborgu, Uppsale a ve Stockholmu. Ani v Jönköpingu není přistěhovalec příliš nápadnou bytostí, a kdo ví, snad existuje nějaká spojitost mezi tím, že Jönköping byl domácí scénou mezinárodně uznané popové skupiny Easy, Caretakers, Freda', Cardigans a že město hudebních festivalů Hultsfred leží, jen co by kamenem dohodil, poblíž tohoto krajského města Smålandu. Dokonce Agneta Fältskog ze skupiny ABBA pochází z Jönköpingu. Ale že by měl cizinec v Jönköpingu na růžích ustláno, to tedy ne. Aspoň ne v případě, kdy se mu, jak Švédi říkají, „příliš dobře" daří.

Ale stejně. Tak jak to lidé cítí a tak to tedy je, jak my Švédové poněkud nedomyšleně pronášíme. Když ode mě chce někdo radu, tak jsem chytrý a dobře informovaný cizinec nebo možná ani ne cizinec. Když chce někdo půjčit peníze, tak jsem hodný a finančně zabezpečený cizinec nebo možná ani ne cizinec. Když chce někdo okamžitě

něco zařídit, tak jsem pilný a spolehlivý cizinec nebo možná ani ne cizinec. Když chce někdo po mně, abych pracoval dvě směny za sebou a zachránil neexistující plánování, tak jsem vytrvalý cizinec, který toho hodně vydrží, nebo možná ani ne cizinec.

A já spolupracuju do poslední mrti. Jako Švejk, statečný voják, „odbojář č.1“. Vždycky se svým soukromým a obecně známým způsobem dovedl bavit. Jde o to „poslouchat a držet hubu a krok“ a podle Švejkova modelu plnit příkazy dál a víc, než bylo myšleno. Tak kontroluju situaci já.

Nebylo mi ani 16 a ještě jsem bydlel v Bratislavě, když jsem si napsal seznam, co chci dělat a kým chci v životě být. Zajímavé je, že Švédsko se tam vyskytovalo na víc než jednom místě. Například jsem se chtěl oženit se Švédkou. (Co jsem o ní vlastně mohl vědět kromě toho, co na filmovém plátně zprostředkovávala Ulla Jacobsson v *Tančila jedno léto* Per Olofa Ekströma, Volodi Semičova, Olle Hellboma a Arne Mattsona a v *Úsměvu letní noci* Ingmara Bergmana? A jaká jiná švédská jména jsem znal? Byla to Annita Ekberg, která sice nikdy nehrála ve švédském filmu a byla především známa z Felliniho filmu *La dolce vita*, *Sladký život*, kde se brodí ve Fontana di Trevi, byl to Sven Tumba Johansson, virtuóz hokeje, fotbalu, a vodních lyží, Ingo Johansson, mistr světa v profesionálním boxu let 1959-60, generální tajemník Organizace spojených národů 1953-61 Dag Hammarskjöld, hudebníci z The Spotnicks a Jan Johansson, filmový režisér Ingmar Bergman, spisovatelé Selma Lagerlöf a August Strindberg.)

Za ta léta jsem se mnohokrát k seznamu vracel a postupně jsem ho rozšiřoval, ale nikdy jsem v něm neškrtal. Ověřoval jsem si, jaké plány mám realizovat nejdřív, a pozoroval jsem svůj vývoj a jak jisté sny ustupují do pozadí a nové se objevují.

Patrně, a jsem tomu rád, mé plány toho, co chci vykonat a zažít, nebyly příliš odvážné a vzdálené. Přes 95 % aktivit na seznamu jsem si už odškrtl jako realizovaných a pouze úmysl naučit se řídit letadlo se mi asi nepodaří splnit. Ukázalo se taky, že jsem přecenil své schopnosti, co se týče učení básní a písní nazpaměť. Tragickou skutečností je, že jsem se dodnes ani nedokázal naučit ”Hum, hum, från Humlegården”.

Jestli budu žít 120 let a pořád budu při silách a zda dostanu Oscara, to ukáže budoucnost. Obě předsevzetí však mají přednostní pozici, i když ne v tomto pořadí.

Co má Švédsko společného s mými plány?

Myslím, že Švédsko spolu s USA je jedinou zemí, kde kluci s vlastnostmi, jaké měl a má například Gunde Svan, Peter ”Foppa” Forsberg, Pelle Svensson, Peter Bratt, Jan Guillou, Olof Palme, Stikkan Andersson, Björn Ulvaeus, Benny Andersson,

Ingvar Kamprad, Håkan Lans, Alfred Nobel, Lars Magnus Ericsson, Gustaf de Laval, Gustaf Dalén, Johan Staël von Holstein, Niklas Zennström a Kristian Segerstråle, mají větší možnosti k uplatnění než kdekoli jinde. Tihle podnikaví hoši by byli v předním postavení v podstatě v jakémkoli oboru, ale Švédsko jim pomohlo usměrnit jejich potenciál do toho, v čem jsou absolutně nejlepší, ať jde o konkurenci ve sportu, právu, novinářství, hudbě, technickém vývoji nebo v businessu.

Člověk se nejspíš cítí nejlíp, když zůstává věrný svým plánům. Pro mě, jehož plány vycházely z toho, že nejdřív musím opustit svou rodnou zemi, měla tato věrnost patrně ještě větší váhu, s ohledem na cenu, kterou utečenec musí zaplatit za emigraci. Vzhledem k tomu, jak tehdy Československo vypadalo, když jsem je opouštěl, bylo sotva pravděpodobné, že bych kdykoli mohl cestovat po světě, tak jak bych chtěl, abych uvedl aspoň jeden příklad. Mnohé ostatní věci měly pro mě menší význam, takže můj pobyt na Západě se točí hlavně kolem toho.

Neznám žádnou okřídlenou frázi ve stylu „Ukaž mi seznam tvých plánů do budoucna a řeknu ti, kdo jsi“. Přesto se domnívám, že takový seznam vypovídá o člověku, který jej sepsal, mnohé, a mnohé vypovídá i o společnosti, kde byl sepsán. Úkol „zdrhnout“, tedy utéct z Československa, byl v čele mého seznamu, a člověk nemusí být zaměstnán u tajné policie, aby viděl, že jsem věřil, že musí existovat lepší místa na zemi než má rodná země, místa pro seberealizaci a uskutečnění mých snů.

Zdrhni, pořiď si děti před čtyřicítkou, hodně cestuj se svými dětmi, hraj s nimi domino, miluj se/zabývej se sexem každý den do devadesátky, mysli na smrt a jak křehký je lidský život, to byla některá má předsevzetí. Zde jsou některá další:

Koupej se v Nilu, Amazonce, Jang c‘tiang, Jordánu, Mrtvém moři, Gangu, Irrawady, Suezském a Panamském kanálu a plav se po nich,

bydli u domorodců v Papui-Nové Guiney, na Novém Zélandu, v Austrálii, Borneu, Súdánu, Zlatém trojúhelníku, na Filipínách a tanči s nimi,

vystup na Cheopsovu pyramidu, Ayers Rock, Kebnekaise, Vesuv, Fudži,

navštiv Shwedagonskou pagodu, palác v Potale, chrám Jokhang, cestuj do Barkhoru a Lourdes, účastni se procesí Svaté krve v Bruggách, shlédni hyacinty v belgickém lese Halle na počátku března, shlédni kvetoucí třešně v Japonsku, navštiv květnový festival kosatců ve Florencii, shlédni motýly monarchy v Angangueo, v provincii Michoacán v Mexiku na počátku března, překroč „tortillovou oponu“, novou berlínskou zeď v Tijuaně, která odděluje průmyslový svět od třetího,

navštiv všechny světadíly, navštiv Komodo, Velikonoční ostrov, Galapagos a Island a ostatní ostrovy s kulturami, skákej s padákem, potápěj se u korálových útesů u Floridy, u Bariérových útesů, v Rudém moři a u ostrovů Fidži, navštiv Maledivy,

než zmizí, navštiv Hongkong a Macao, než budou čínskými, shlédni východ slunce z Masady, zúčastní se observací úplného zatmění Slunce,

dej si dobrou večeři (snídani nebo oběd) u Raffles a The Taj Mahal Palace & Tower a v jiných legendárních hotelech a restauracích,

zahraj si v kasinu v Monaku a v Las Vegas,

navštiv Mesa Verde a tolik národních parků, jak je to jen možné, sjezdi všechny atrakce v Disneylandu, Disney Worldu a v jiných zábavních parcích,

zajezdi si na motocyklu s ostatními motorkáři ve Sturgis, tanči do únavy na karnevalu v Rio de Janeiru,

jdi na Mardi Gras v New Orleansu,

navštiv experimentální soužití Eileen a Petera Caddysových ve skotské vsi Findhornu,

navštiv Kočičí přehlídku v belgických Ypres,

účastni se každoročního festivalu Guérewol v jižní Nigérii, festivalu lásky, volného sexu a námluv, kde se setkávají kočovní pastýři Wodaabe, což v jazyku fula, kterým hovoří, znamená „lidé z tabu“,

účastni se každoročního hodinového rybolovu na jezeře Lake Antogo v jihovýchodním Mali, a účastni se boje mezi tanzanskými rolníky a snovačem rudozobým, nejhojnějším druhem volně žijících ptáků,

účastni se Encierro, každoročního běhu býků v Pamploně u příležitosti oslav svatého Fermína, slavnosti výborně popsal Hemingway v románu *The Sun Also Rises*/*Fiesta*,

účastni se bitvy s krvavými pomeranči v italské Ivrea během tamního karnevalu, účastni se La Tomatiny, rajčatové bitvy ve španělském Buñolu,

potřes si rukou s Tonttu (vánočním dědečkem) v Rovaniemi,

shlédni pašijovou hru v Oberammergau,

projdi se po Čínské zdi,

navštiv Machu Picchu, Angkor Vat, Tádž Mahal, Stonehenge, Parthenon, Colosseum, Mandalay, Pagan, Holandské poldry, Hooverovu přehradu, Mount Rushmore Memorial,

buď součástí shromáždění naslouchajícího papeži ve Vatikánu,

vystup na Eiffelovku, na šikmou věž v Pise,

shlédni terakotovou armádu ve Xianu a Buddhu v Kamakuře…

shlédni Sort sol, čili Černé slunce, co je na jaře a na podzim přírodní fenomén v Tøndermarsken na jihozápadním Sønderjyllandu, kdy hejna špačků obsahující až jeden milion jedinců tvoří fascinující formaci v letu proti zapadajícímu slunci.

Cestování je nutností, „Danou neznámou silou, vnitřním tlakem,“ jak konstatoval Runeberg.

Nauč se na dvě minuty zadržet dech, buď vzhůru bez přestání 72 hodin, cestuj úplně bez peněz a živ se jen tím, čím se po cestě uživíš, myj nádobí a žebrej, bude-li

to třeba, spi s vagabundy a bezdomovci, vydělej nejmíň milion za rok, publikuj v nejmíň 50 novinách a časopisech, dej se vydat na CD, napiš nejmíň jednu hru, kterou budou hrát ve vícero zemích, spolupracuj na nejmíň 20 knihách, měj vlastní program v rozhlasu, měj vlastní sloupek v nějakých novinách, nauč se toho hodně o rocku, pop-music, klasické hudbě, jdi na živý koncert s The Rolling Stones, The Shadows, Pink Floyd a Jimi Hendrix a užij si to, nauč se kouzelnické triky, nauč se jednou za měsíc jednu báseň, jedno okřídlené úsloví nebo jednu píseň, nauč se řídit auto, traktor, motocykl, loď, balón na teplý vzduch, pilotuj letadlo, jeď na slonu, na velbloudu, dromedáru, pštrosu, koni a oslu, hraj na nějaký nástroj, jeď na lyžích slalom, hraj hokej, boxuj, jezdi na kole, hraj vodní pólo, nauč se používat nunčaku, vyučuj na všech vzdělávacích úrovních od školky do univerzity, jdi na hinduistickou kremaci, buď svědkem vypuštění rakety, nauč se stojku, vzepři ležmo 120 kg, nebuď otrokem žádné ideologie nebo zdravotního dogmatu, bav se vším, čím se dá bavit, směj se aspoň jednou denně, dožij se 120 let, nebuď nikdy nemocný, překonej imperativy módy, měj podstatně mladšího a podstatně staršího přítele, zachovávej pokoru k sociálně slabým, zpochybňuj autority, důvěřuj sám sobě, zasaď mnoho stromů, buď dárcem krve, občas věnuj komukoli peníze, nauč se malý jazyk (ukázala se jím švédština, jistá nutnost, když jsem si vzal Švédku), pracuj na jednom a tomtéž místě nejdéle 10 let, pracuj nejdéle 10 let na jedné knize, musíš vidět rajky a tasmánského ďábla v jejich původním prostředí, navštiv rodná místa svého otce, matky a Ježíše a Diovu jeskyni na Krétě, přečti celou bibli, Tisíc a jednu noc, švédskou Národní Encyklopedii, Kapitál, Ezopa, Ovidia, Swifta, Dickense, Poea, de Lautréamonta, Doylea, Homéra, Brocha, Burgesse, Hrabala, Čapka, Barthese, Singera, Rotha, Kosinskiho, Wiesela, Vernea, Travena, Larsena, Andersena, Allena, Londona, Saroyana, Vizinczeye, Gravese, Sienkiewicze, Isherwooda, Voltaira, Borgese, Zweiga, Viana, Handkeho, Tolstého, Dostojevského…

Když vidím svůj seznam knih a spisovatelů, které jsem se rozhodl přečíst kromě těch, které čtu neplánovitě, musím souhlasit s Robertem Louisem Stevensonem, který ve svém eseji *Books which have influenced me* napsal něco ve stylu: „odhalit své čtenářské preference není tak nevinné, jak by se mohlo zdát“. Pochopil jsem to tak, že se odhalí nejen osobnost mého dr. Henry Jekylla, ale i pana Edwarda Hydea, a to skutečně nevinné není.

Čti všechny hry, které napsal Shakespeare, Aristofanes, Sofokles, Strindberg, Ibsen, Molière, Miller, Williams, Beckett, Büchner, Čechov, Synge, Havel, Jarry a Brecht, studuj všechny filmy Wellese, Felliniho, Leana, Eisensteina, Cousteaua, Antonioniho, De Sicy, Kurosawy, De Antonia, Chaplina, Formana, Hitchcocka, Coppoly, Spielberga, Lucase, Leoneho, Kellyho, Imamury, Truffauta, Tarkovského, Tatiho, Michalkova, Menzela, Buñuela, Tarantina, Ivense, Ivoryho-Merchanta-Jhabvalové, Fassbindera, Allena, Godarda, Polanského, Camerona, Campionové,

Kubricka, Riefenstahlové, Solany, Kieslowského, Herzoga, otce a syna Svěrákových, bratří Coenových, bratří Tavianiových, bratří Marxů, bratří Kordů, tj. bratří Kellnerových, Monty Pythonů, Keatona, Wajdy, Melvilla, Eastwooda, Kusturicy, Scorseseho, Streisandové, Widerberga, Troella, Jarla a Bergmana,

Režíruj film, dostaň Oscara za nejlepší film, scénář nebo nejlepší režii, nikomu nepodlézej, občas zažij absolutní fyzické nasazení, nauč se vychutnat dobrý doutník, dobré víno, dobrý koňak, dobré pivo, okus všechny oblažovací prostředky, na které přijdeš, jez a pij všechny místní jídelní speciality: kočku, psa, ježka, veverku, hada, červy, hlemýždě, žáby, mravence a termity, ovčí mozek, ovčí oči, sušeného netopýra, osla, koně, opici, klokana, kasuára, krokodýla, medvěda, bobra, velblouda, žirafu, lva, želvu, žraloka, chobotnici, vlašťovčí hnízda v Číně, červy pololo na ostrovech Samoa, gusanos, tj. velké larvy, které nabízí předkolumbovská kuchyně v Mexiku, grónské kiviak, čili celé alky s peřím a zobákem zakysané v kůži tuleně, japonské grilované vosy a syrové sashimi nevyjímajíce,

nauč své děti tomu nejdůležitějšímu, co ses naučil,

žij naplno.

Jsem vodnář. V mondénní astrologii je Vodnář spojován se zeměmi Švédsko, Etiopie, Prusko, Kanada a Polsko. Samozřejmě nejsem pověrčivý, nicméně bylo by hloupé odmítat pomoc osudu. V Etiopii je průměrný život mužů 37 let a je tam jen 31 biografů na 31 milionů obyvatel. Jaká tlačenice. Jistě uznáte, že Etiopii jsem nemohl mít jako alternativu pro Československo. S ohledem na výše uvedené a Vodnářovy ostatní predispozice, představoval jsem si, že Švédsko se pro mě nepochybně hodilo nejvíc. Představte si, mít nebe na své straně.

Po psychologické stránce se Vodnář vyznačuje – podle popisu vypůjčeného z knihy Carla G. Liungmana *Symboly, ideogramy západního světa* –

společenskostí, schopností spolupracovat, vynalézavostí, inteligencí, objektivitou a humanismem. Tohle musel napsat vodnář. A ještě líp, nebo jak my Švédové říkáme, ještě hůř: V astrologické symbolice polévá Vodnář Zemi kosmickou vodou vědomí a intuice, protože je věrný myšlence, že všichni lidi jsou si bratry a sestrami.

Vodnářův symbol ω je znamením člověka realizovaného tímto náhledem o základní rovnosti mezi lidmi. [Všimněte si, že ω je stejně jako rovnítko (=), které je vytvořeno dvěma stejně dlouhými rovnoběžnými čarami, a už svým tvarem odhaluje vnitřní ideu.]

Jiným základním aspektem Vodnáře je komunikace prostřednictvím médií, zvláště intuice, telepatie a elektroniky. Klíčovým slovem pro člověka zrozeného se sluncem v ω je společenskost, práce pro ideály a myšlenky humanismu, snaha o přátelské vztahy mezi lidmi všeho druhu, intuitivnost a inteligence. Podle astrologické symboliky má

epocha mezi asi polovinou 20. století (věk Vodnáře prý začal v roce 1962) a rokem 4100 být epochou humanismu, vědomí a pokroku.

Touha po lásce, hledání znalostí, silná sociální angažovanost a – připravte se na zdánlivý paradox – zahálka, jsou převažující vášně řídící můj život.

Byl jsem vždy zastáncem kréda dolce far niente, sladkosti nicnedělání, onoho příjemného povalečství, ale brzy uvidíte, že si i toto, právě tak jako dobrá takzvaná spontánní improvizace, žádá dlouhé hodiny pečlivé přípravy.

Mám vrozené nadání, že hodiny, týdny a snad i roky nemusím dělat nic a stejně se z toho necítím špatně, spíš naopak. Mám to od otce, i když jeho pedagogika vycházela z toho, abych se učil z jeho omylů. Pracoval v podstatě neustále. A když nepracoval, tak se vzdělával.

Mnohokrát musel měnit práci, v závislosti na měnících se politických poměrech v sovětském bloku. Jednoho dne mohl být ředitelem, další den horníkem. Jednoho dne vedoucím lahůdkářství, druhého elektrikářem vysokého napětí.

Bylo mu přes 60, když studoval tkaní koberců. Když jsem se ptal, k čemu to bude, odpověděl, že člověk nikdy neví, kdy napadne hlavní papaláše, že tkáči koberců mohou nejlépe přispět ke konečnému vítězství socialismu nad prohnilým kapitalismem.

Každá aktivita má pro mě smysl. Chodit na maratónní nepřetržité 64hodinové filmové promítání jen s krátkými přestávkami na polévku nebo párek, je smysluplné zaměstnání a zcela zřejmě nikoli jen pro mě, protože londýnský biograf, kde jsem toto zažil, byl nabitý. Ležet půl roku na pláži u Akabského zálivu a vegetovat zde je také smysluplné, nejen pro mě, ale i pro mnohé jiné názorově soucítící. Dívat se oknem a pozorovat, jak se větve třešní pomalu obsypávají poupaty, jež se proměňují v každoročně se navracející gastronomický festival pro mouchy, včely a ptáky s tisíci sezónně otevřenými květovými restauracemi vidím též jako smysluplné trávení času.

Můj otec, který vždy chtěl pro mě to nejlepší, však byl toho názoru, že ztrácím čas na neaktivity, jež mi sotva přinášejí mnoho užitku. V takových chvílích kázal o tom, že tedy dobře, že pro něj nehraje roli, co dělám, ale ať něco dělám a jsem na to dobrý, a ještě líp, ze všech nejlepší, chci-li žít do jisté míry spokojeným životem.
Trénoval jsem plavání a myslel jsem si, že jsem dobrej, až jsem byl donucen k větším závodům. A tam bylo mnoho těch, co byli lepší, takže jsem už nemohl být považován za dobrého, a tak jsem si našel svou niku. Řekl jsem si, že přeplavu Dunaj tam a zpátky. V tomto oboru nebylo jistě mnoho těch, kteří byli lepší než já a cítil jsem se docela spokojen, ačkoli mě jednou málem zastřelili pohraničníci u československo-rakouských hranic a jednou jsem se málem utopil ve víru.

Přišel jsem na to, že chci-li zvítězit nad svým sklonem k nicnedělání a současně mu zůstat věrný, musím si pořídit plán, který by svědčil o cílevědomosti v nicnedělání.

Chodit po vodě by vypadalo jako příliš pretenciózní, ale naučit se na dlouhou dobu zadržet dech, to by bylo! A mohl jsem tvrdě trénovat naprosto kdekoli, třeba před televizorem. Mohl jsem samozřejmě svůj rekord o pár minut zvýšit, ale když jsem dosáhl dvou minut a skoro jsem se z toho zbláznil, vrhl jsem se na jiné náročné úkoly. Vyprávím to proto, že to má co dělat s mou pozdější emigrací do Švédska. Rozhodl jsem se totiž naučit se nějaký cizí jazyk.

Bible je přeložena do 875 jazyků, a protože jsem pokřtěn a do jisté míry křesťan, rozhodl jsem se, že se musím naučit některý z těchto biblických jazyků. Zaujal mě jazyk worrora ze severozápadní Austrálie, protože nejsem žádný Jean-François Champollion a všiml jsem si, že tento jazyk potřebuje jen malé množství slov, tam kde jiné, například němčina, potřebují mnohem víc. Pro své zkoumání jsem použil tuto větu: „Neboť tak Bůh miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ V němčině zněla „Denn also hat Gott die Welt geliebt, dass er seinen eingeborenen Sohn gab, auf dass alle, die an ihn glauben, nicht verloren werden, sondern das ewige Leben haben.” 28 slov. V jazyku worrora to bylo podstatně kratší: „Gewunja aua ge God lai kauwonananga, aia nawomale, navomalinja, karanja.“ Výsledek němčina – worrora 10 : 28.

Svůj plán naučit se tento v mých očích „rychlý“ jazyk jsem však nemohl realizovat, protože se velice rychle ukázalo, že v celé Bratislavě ba ani v předměstích se nenašel jediný učitel jazyka worrora. Byl jsem nucen začít z druhého konce, tedy podívat se, jací učitelé exotických jazyků byly na trhu k mání. Švédština zvítězila a první švédské slovo, které jsem se naučil, bylo „högertrafikkommissionen“ (komise pro převedení dopravy na pravostrannou). Mohl bych přísahat, že od té doby teprve nyní, ve chvíli, kdy tohle píšu, toto slovo poprvé používám.

Náhradou za mé švédské hodiny se Seved, tak se jmenoval můj učitel, učil přeze mě slovensky, a já jsem přebil jeho „högertrafikkommissionen“ známou větou bez samohlásek: strč prst skrz krk. Nevím, kdo z nás měl z této kulturní výměny větší prospěch.

Já se stále snažím o přiblížení se mateřštině Strindberga, Lagerlöfové, Lagerkvista a Alfa Svenssona, kdybych však býval tušil, jak je švédština těžká, nejspíš bych si vybral nějaký jiný jazyk.

Per Holmer, překladatel a spisovatel, nechává jednoho z hrdinů svého románu *Svindel* / *Podvod* přemýšlet o tom, že třetinu lidského života zabírají studie jazyka. To

činí osm hodin z každého dne vyměřeného času pomíjivosti. Startovní výstřel pro mé konkurující současníky narozené ve Švédsku byl vypálen o něco dřív, pročež je honím i v době jejich odpočinku. Pokud vynaložím o dvě hodiny víc denně na jazyková studia v době, kdy jiní spí nebo se zabývají nějakými ručními pracemi, dosáhnu, teoreticky vzato, stejně dobré švédštiny jako rozený Švéd, už na oslavu mých 90. narozenin. Hlemýždí rychlost je lepší než žádná.

Bylo dobré, že jsem emigroval? Bylo to špatné? Jak to mám porovnávat s něčím, co jsem nepoznal? Teorie a předpoklady nejsou nutně shodné se skutečností.

Mou zemi nepostihla žádným způsobem žádná katastrofa. Socialistický režim byl jistě katastrofou, tím, že viděl nepřítele v člověku i v přírodě, ale v Československu se přesto dalo žít, i bez napojení na komunistickou stranu. Země nebyla po roce 1945 postižena ani válkou ani hladem. Nebyla to tedy otázka života a smrti...

Mou mateřštinou je jazyk utečenecký. Věděl jsem nejen to, že tráva na druhé straně západní hranice je nejen zelenější, ale že na ni budu i moct vstoupit – pokud se mi podaří hranici překročit.

Jisté stavy se dědí ještě jistěji než achondroplasie, jinak řečeno trpasličí vzrůst: roku 1984 zavraždil síkhský strážce Indiru Gándhíovou. Její nejstarší syn Sandžaj zahynul v letecké havárii už v roce 1980 a její druhý syn Radžív, jenž se stal novým předsedou vlády po ní, byl zavražděn v roce 1991. (Politik a duchovní vůdce Móhandás Karamčand Gándhí zavražděný hinduistickým extremistou 30. ledna 1948 však nebyl s Indirou Gándhíovou příbuzný.) Ernest Hemingway se zastřelil stejně jako jeho otec o několik desetiletí dřív. A Margaux Hemingway, Ernestova vnučka, si také vzala život. Světová hvězda, čínsko-americký mistr v jeet kune do, herec, scénárista, režisér a filosof Bruce Lee zemřel za záhadných okolností jen 33 let mlád a jeho poslední film *Game of Death* musel za něj dohrát jeden look-alike náhradník. Syn Bruce Lee, světová hvězda Brandon Lee, byl též zabit za záhadných okolností a jeho poslední film *The Crow* pojednávající o mstiteli vyšedším z podzemí musel být dokončen za pomoci body double.

Světoznámý americký skladatel, hudebník a zpěvák Timothy Charles Buckley III, s hlasem hravě přecházejícím přes pět a půl oktávy, zemřel jen 28 let mlád a jeho syn Jeff Buckley, stejně známý, se dožil jen třicítky.

Leland Hayward, legendární filmový producent, který mimo jiné produkoval *Easy Rider*, spáchal sebevraždu, stejně tak jeho matka Margaret Sullavan a jeho sestra Bridget.

Tragická sága klanu Kennedyů také není žádnou pohádkou na dobrou noc… V červenci 1999 zemřel John F. Kennedy ml. spolu s ženou a její sestrou, když se

jednomotorové letadlo, v němž letěli, zřítilo do moře u Martha's Vineyard cestou na svatbu dcery Roberta Kennedyho.

Chápeš? Myslíš, že byli nějak prokletí? Já ne. Země se točí, technika se zdokonaluje, zatímco lidstvo přešlapuje na místě. Mé matce bylo 16, když bez rodičů a bez jazykových znalostí musela utéct ze své vlasti, a já, její syn, pokračoval v cestě vandrovníka. Takže se nebudu nijak divit, když některá z mých dcer anebo dokonce obě najdou nový život za hranicemi Švédska.

My v naší rodině věříme, že většina nemocí má psychosomatický charakter. Byla to má žena, která je zdatnou dětskou psycholožkou, legitimovanou psychoterapeutkou a odbornicí na klinickou psychologii, jež nám vštěpila tuto vědomost, a já jsem nakloněn s ní souhlasit. Býval jsem totiž jako dítě často nemocen. Bydleli jsme sice poblíž petrochemické továrny, nemyslím však, že to vysvětluje vše. Byl jsem zdravější, když mi odebrali nosní a krční mandle, ale ani to nevysvětluje všechno. Poslyš, a tady musím zaklepat na dřevo, za celou dobu na Západě jsem byl na nemocenské jen jeden jediný den. Pracoval jsem v Dánsku, ve Švýcarsku, v Thajsku, Švédsku a v USA. Pracoval jsem jako myč nádobí, uklízeč, roznašeč novin, sklízeč hrachu, řidič traktoru, dělník v přístavu, kuchař, rýžovač zlata, fotograf, překladatel, režisér, herec, spisovatel, copywriter, literární vědec, dramaturg, učitel, byrokrat v kultuře a filmový a divadelní producent, a za všechny ty roky jsem byl jen jeden den nepřítomen z důvodu nemoci. Celé mé tělo se vitalizovalo v tom okamžiku, kdy jsem opustil domovinu, a přitom jsem ani nepoužil žeň-šeň ani nebydlel v sudu plném jogurtu. Na Západě jsem se stal znovuzrozeným.

Mám za ženu Švédku a mám švédské děti. I švédské univerzitní vzdělání. Znám švédskou přírodu a švédskou kulturu. Mám práci, kterou jsem si vybral a můžu žít ekonomicky nezávislým životem. V zemích jako Nový Zéland, Austrálie a USA, v zemích s výrazným multikulturním základem, se cítím jako Novozélanďan, Australan a Američan. V Jönköpingu a v Umeå mě však neustále provázel pocit odcizenosti.

Stalo se to na mém bývalém pracovišti v Skogsstyrelsen, Lesní správě, v úřadu „pracujícím z pověření občanů“, že jsem byl celý den veden jako nemocný, a bylo to následkem kolize mezi mou svobodnou volbou nastěhovat se sem a neoblomnou ironií osudu.

Chtěl jsem ve Švédsku najít Ráj, a snad jsem ho i našel. Méně zábavné pak bylo, že ho definoval had, nebo spíš zmije.

Je to prostě tak: Když člověk něco chce, musí počítat s tím, že to něco stojí. Že to stojí hodně.

Být utečencem ze své vlasti je jako být nadosmrti zmrzačen, mít zranění, s nímž se musí žít po celý život. Žádné velké ztráty. Asi jako být úplně barvoslepý. Člověk vidí všechno a současně to nevidí tak, jak se to jeví všem ostatním. Jak řečeno, žádné velké ztráty.

Švédsko vytváří svůj oficiální obraz sebe sama v zahraničí, pořady v rozhlasu a televizi a v jiných kampaních. Hlavně ale nejenom ve sportovních událostech vyvstává Švédsko jako země snů. Je mnoho Ludmil, Zlatanů, Martinů Dahlinů, bratří Ravelli, Renát Chlumských, Marin Andrievskaiských, Georges Scottů, Paolo Robertů, Ara Abrahamianů, Armandů Krajinců a Lutfi Kolgjini nebo jejich rodičů, kteří se sem chtějí přistěhovat v naději, že se jim dostane všeliké podpory a že se stanou miláčky Švédska.

Kdo z nich, kdo opustil svou domovinu, chce vypadat jako neúspěšný ztracenec v očích těch, kdo svou domovinu neopustil?

Otázka je rétorická, protože odpověď je dána: nikdo. Místo toho se hra hraje dál a dál se buduje mýtus o sousedově zelené trávě. Do vlasti se posílají peníze a člověk se převléká do šatů Peak Performance, když se jede ”domů”, nakupují se dárky pro přátele a příbuzné do osmistéhosedmaosmdesátého kolene. Představu, že emigrace byla tím nejlepším životním rozhodnutím, je třeba živit až za hranice racionality.

Co to je, co převažuje nad tím, že člověk nikdy nepochopí plný smysl výrazů nové řeči, že člověk stále touží po „opravdovém“ chlebu a „opravdovém“ salámu, že člověk po dlouhá léta nemůže vidět své rodiče, sourozence a kamarády z dětství, ze nemůže jít ani na pohřeb svých rodičů a ani je navštívit ve starobinci nebo v nemocnici, že po většinu roku „mrzne“ a „plahočí se ve tmě“, že utrácí své peníze za drahé telefonní hovory pokaždé, když mluví s někým, kdo nějak souvisí s dětstvím a dobou, kdy vyrůstal, že… a že… a ještě jednou a ještě jednou a že…? Co to je, co v našich vlastních očích tohle všecko vyvažuje a co to je, co vyvažuje všechen smutek a touhu po vlastních dětech u našich stárnoucích rodičů, které mnozí z nás zanechali opuštěné?

V našem světě jsou měřítkem štěstí materiální hodnoty, a naše strádání volá po úměrné kompenzaci. To proto my přistěhovalci dřeme víc, než co by odbory připustily.

Jsme akrobati, kteří na trampolíně plné rizik, pro krátkodobý potlesk denně a po mnoho let, předvádíme trojité salto mortale, ačkoli nás to může kdykoli stát život.

Stejně jako o své vlastní blaho se imigrant stará o blaho své nové země. Pokud bych mohl sloužit jako měřítko pro ostatní, tak pracujeme tvrdě a často na dvě směny za sebou, aby naše nová země prosperovala. Skoro vždycky nakupujeme švédské zboží.

Chceme, aby naše děti chápaly, proč jsme se sem přistěhovali a snad i tajně sníme o tom, aby za to byly vděčné. Pak ovšem musí být Švédsko vzorovou zemí. Šance budou větší, budeme-li se snažit.

Jinak, pokud to nevyjde, budou dějiny frčet dál po své oběžné dráze roubené tragédiemi, a mé děti budou pokračovat v hledání mém a mých rodičů, v hledání pevného bodu, na němž by se dalo stát a o němž už Archimédes tvrdil, že ho potřebuje, aby pohnul zeměkoulí.

Moje děti byly zvyklé deklamovat „Sverige är bäst, ingen protest!“ („Švédsko je nejlepší, protesty se zakazují!“) Může se však objevit mnohé, co je donutí hledat štěstí jinde, a můžou se taky objevit síly na jiných místech, které jsou silnější než dobrá země. Láska, povolání snů, dobrodružství. A jestli se přestěhují, chtěl bych je následovat. Šedesát nebo devadesát není žádné stáří a já se nepochybně můžu stěhovat, zvlášť jestli tam bude léto delší než dva čtvrtky.

Myslím, že každý rodič si přeje, aby jeho dítě bylo nadáno Erótovou přitažlivostí, Herkulovou silou, Apollónovou krásou, Homérovým géniem, Augustovým státnictvím, chytrostí Alexandra Velikého, Sokratovou filosofií, Hanibalovou vynalézavostí, Hermogénovou ostražitostí a snad i Jobovou trpělivostí. Když člověk postrádá neomezené finanční zdroje nebo možnost laboratorně ovlivnit DNA svého potomstva, musí se uchýlit k jiné taktice.

Dát dětem narodit se a vyrůstat na „správném místě“ je výborným počátkem, je třeba však ho zdokonalit několika pevnými směrnicemi do života. Že je Švédsko správným místem potvrzuje tento wellerismus:

Kolik Švédů je zapotřebí na zašroubování žárovky?

- Jeden!

Místo je nalezeno, zaříkávadla jsou tato:

Žij tak, abys všechno zvládl sám.

Prosíš-li o pomoc, dostaneš ji.

Všechno se dá obejít: proč pít mléko, když se dá nahradit džusem s přidaným vápníkem?

Zkratka může být nejdelší cestou.

Nikomu nepodlézej.

Láska je víc než sex.

Prokazuj každému úctu. Bez výjimky. Svět je mnohem menší, než si dokážeš představit. Všechno a všichni se vrátí zvlášť zřetelnou zkratkou vzdorující času a prostoru, neohlášeně a nečekaně. Pohádky a jiné vypravěčské struktury jsou plné takových příkladů. Věř mi, že tyto zobrazují život.

Mnozí lidé ti nikdy neprominou, žes jim pomohl. Protože víš, že potřebovali pomoct. [Khaled Hosseini, americký lékař a spisovatel narozený v Afghanistánu,

přesvědčivě zobrazil tento zdánlivý paradox v románu *The Kite Runner* / *Lovec draků,* kde mladý Amir zbaběle zrazuje svého jediného a na smrt věrného přítele Hassana. *The Kite Runner* je román fikce, i když vychází z bolavé skutečnosti. *Kukučka zo Záhradnickej 16, Bratislava, alebo Kto ma okradol o môjho brata?* je následující kapitola této knihy, a v té ti předkládám ryzí, špinavá fakta a důkazy, že tomu tak bohužel opravdu je, že jsou lidé, kteří ti nikdy neprominou, žes jim pomohl.]

Přední pracovní náplní tvého šéfa je bojovat za tebe zuby nehty. Dělá to však pro své dobro. Proto se k němu nikdy neobracej zády.

Den, kdy není veselo, není promarněn, ale uznej, že by bylo lepší se mu vyhnout. Pokud se člověk nezabývá něčím, co by opravdu chtěl dělat, pak z 99 % to je proto, že zrazuje sám sebe a dává přednost něčemu nebo někomu jinému. Je velice snadné najít jakkoli mnoho „objektivních vysvětlení“, jak se tomu hezky říká, pro cokoli, proč se člověk toho či onoho vzdal nebo co „obětoval“, jak to člověk ještě raději pojmenovává, místo toho, aby dělal to, co chtěl dělat a na co pravděpodobně má nadání. Sebeklam je talent, bez něhož by se člověk v jistých situacích neobešel.

[Film *Philadelphia* o homosexuálním advokátu v posledním stádiu AIDS a bojujícím za svá práva, který v den své smrti vyhraje boj proti bývalému zaměstnavateli, je založen na skutečnosti. Film je umístěn do Philadelphie, protože právě v radnici tohoto města Američani podepsali 4. července 1776 své Prohlášení nezávislosti.

Tom Hanks v roli smrtelně nemocného advokáta marně hledá mezi kolegy někoho, kdo by ho zastupoval proti vlivné právní kanceláři. Všichni se ale mocného protivníka zaleknou. Hanks se však nedá a onen krátký zbývající čas pozemského bytí věnuje boji za svá práva bez zastupování advokátní firmou. (Podle ve středověku dosti rozšířeného přísloví „Pomoz si sám a Bůh ti pomůže“ nakonec Hanks dostane jakéhosi božího advokáta se stejným jménem jako George Washington, Denzela Washingtona.)

Co je dobrý film? ptávají se mí studenti a já odpovídám, že dobrý film, román, divadelní hra, socha nebo jakýkoli jiný artefakt, je ten, který ovlivňuje a tím aspoň potenciálně mění svět na lepší. Ne celý svět najednou a hned, ale dneska třeba tebe a tvého nejbližšího souseda a zítra zase pár dalších. Důvodem, proč zařazuju film *Philadelphia* mezi povšechně známé a nikoli povšechně praktikované kouzelné formulky je, že manifestuje přání, aby dostal stejnou údernou sílu jako například divadelní hra Thomase Painea *Common Sense* / *Zdravý rozum*, jež zakořenila ideu nezávislosti mezi širokými masami Američanů. Já sám se snažím zase o to, abych ovlivnil tebe.]

Prohlášením nezávislosti vypověděli Američané jednostranně smlouvu s Anglií. Nestarali se o to, aby v tomto boji o nezávislost vážili argumenty pro a proti: zde šlo o suverenitu lidu a myšlenky. Podobně jsem jednal i já, když jsem se prohlásil

nezávislým na diktatuře své země. Neptal jsem se, jak se dostanu do Švédska. Nepátral jsem, jak mám vyjádřit případně potlačit, že mám hlad anebo že cítím únavu nebo bolest, pokud by to bylo nutné. Nepátral jsem, kde budu spát a na kolik mi stačí těch 20 dolarů, které jsem měl. Odmítal jsem přemýšlet v negativních pojmech a tak už předem ztěžovat svůj cíl hromaděním všelijakých překážek. Vycházel jsem z toho, že mám sílu a výdrž a že takové vlastnosti bývají obdařeny přízní boží všemoudrosti. Věděl jsem, že nadšení a energie se dají vyjádřit taky bez slov tak, aby tomu rozuměl kdokoli na světě.

Máš-li něco, pro co jsi zapálen, rozjeď to! Pro co jiného chceš šetřit své nadšení? Kdyby se zeměkoule zastavila, mnozí by možná nikdy neviděli vycházet slunce a jejich život by byl obklopen mrazivou nocí. Malé dítě nemyslí na to, že se po prvních potácivých krocích uhodí, naopak, v tomtéž okamžiku, kdy se poprvé vztyčí, vidí se probíhat cílem jako novopečený mistr světa všech tratí majíc své archetypické rodiče jako předobraz. Teď udělalo první krok. Ztrácí rovnováhu, ale v posledním okamžiku nachází oporu v nově vyžehleném ubrusu. A váza s prvními jarními květinami padá před nohy dítěte, jako by ho všichni lidé na světě chtěli oslavit a božskou nádherou květin prokázat svůj obdiv. Dítě jde, běží a je na cestě k titulu mistra světa.

Nehledej omluvy v nevýhodném postavení hvězd, nepoužívej nemoc, nemožné poměry pro vyhledávání podkladů, špatné počasí nebo nedostačující podporu ostatních jako omluvu pro to, že stojíš a přešlapuješ stále na jednom místě. Ospravedlňovat a nacházet alibi pro odklad startu tvého předsevzetí na pozdější příležitost, příležitost, která s tímhle omluvným přístupem patrně nikdy nenastane, je jako úkladně zavraždit a pohřbít nejen nejlepší myšlenku tvého života, ale snad i celou myšlenku tvého života.

Jsou lidé, kteří celý život přemítají, co bude napsáno na jejich náhrobním kamenu, a když umřou, mohlo by tam stát: „Umřel uprostřed svých plánů“.

Využij náhod, které přináší život a svět. Toho se dá dosáhnout procvičováním schopnosti vidět to, co Jung nazýval synchronními událostmi. Analyzuj a zužitkuj na první pohled náhodné shody různých okolností. Odhal jejich smysl, vytvoř mezi nimi spojnice. Většina z nás se s touto schopností už narodila, ale málokdo ji trénuje a zušlechťuje. Životní výsledek závisí častěji, než si mnozí myslí, na umění rozhýbávání těch částí těla a duše, které v nedbalé všednodennosti mají tendenci k zakrňování. „Strange as it seems there's been a run of crazy dreams / And a man who can interpret could go far / Could become a star / Could be famous, could be a big success“, káže svou poezií Tim Rice a Andrew Lloyd Webber a Abrahamův prapravnuk, Izákův pravnuk a syn patriarchy Jákoba Josef.

Využij náhod, které přináší život a svět. Toho se dá dosáhnout procvičováním schopnosti vidět to, co Horatio Walpole pojmenoval serendipitet: věnovat pozornost i slabým signálům a nezvyklým podnětům.

Nenech se unést prvním dojmem. Ten nejnesympatičtější, ten nejpodlejší se může ukázat svým opakem.

Ne všecko bývá vždycky tak, jak si myslíš. Tvůj názor se může taky opírat o zavádějící údaje. Hledej informace na různých, diametrálně odlišných místech a dopřej si času pro jejich zpracování.

Na tomto světě existuje větší štěstí než držet v duši krok se svým stárnoucím tělem. Srdečný smích nejen prodlužuje život, je také nejkratší vzdáleností mezi lidmi. Utvářením své každodennosti můžeš utvářet celý svět.

Mysli aspoň jednu myšlenku denně… Úspěch se nezřídka živí usilovným cvikem. Basketbalista se dokáže natrénovat k perfektním tříbodovým košům, i když zpočátku neustále minul.

Kéž jsou naši synové jak štěpy,
krásně urostlí v svém mládí.
Naše dcery ať jsou sloupy
vytesané podle chrámového vzoru. Žalm 144:12

Dle mé zkušenosti, většina lidí opustivších svou vlast stále hledá pro svou emigraci alibi. Veškeré povídání o komunismu a dalších diktaturách už převyprávěli nastokrát, ale to zdaleka nestačí, protože emigrace vytváří celoživotní špatné svědomí. Nedá se to uřídit. Je to jako zdánlivě spící vulkán, který o sobě dává vědět vypouštěním jedovatého dýmu a občasnými plivanci dusivého popela. Ani dneska to není lepší a musím učinit úlitbu nenasytné sopečné příšeře tím, že se podělím s mými vzpomínkami, které snad přispěly k mému útěku.

Určitě je můžu vyměnit za třicatero jiných, a proto nemůžu s jistotou povědět, která z těhle nikterak spektakulárních událostí mě ovlivnila nejvíc, stejně tak jako se nedá přesně říct, které určité stéblo v nákladu zlomilo velbloudovi hřbet.

Vzpomínka první.

Teď vyvolám vzpomínku na událost z doby, kdy mi bylo jen šest měsíců. Ujišťuji však, že chovám vzpomínky ještě starší a že věk nehraje, ale opravdu nehraje v této souvislosti žádnou roli.

Nacházíme se v Československu, je léto 1947. Za půl roku komunisti převezmou moc a všechno bude zestátněno. Ale teď ještě otec vlastní hotýlek o deseti pokojích k pronajmutí v malém provinciálním hornickém městyse. Má tři zaměstnance, a jelikož zítřky klepou na dveře, je už pro některé vykořisťovatelem pracujícího lidu. Jsem v kočárku na zahradě našeho domku. Tady se můžu cítit zcela v bezpečí, což ví i moje maminka, takže jen občas po mně hodí pohledem z okna našeho rodinného domku. Jeden z tátových zaměstnanců přichází na návštěvu a než vchází do domu,

vytřepe něco ze sáčku do mého kočárku. Jsem zvyklý na dárky, takže jsem to přijal naprosto přirozeně.

Dáreček se ukázal být hadem. Ani ne tak hračkou, jako skutečnou zmijí. Živou, nesamozřejmě.

Nejdřív se plazila sem a tam a pak se svinula pod lehké letní prostěradýlko na můj klidně se vzdouvající příjemně teplý hrudníček.

Když mě pak maminka chtěla zvednout, objevila hada. Tak se vyděsila, když viděla své dítě v nebezpečí, že naprosto nevěděla, co má dělat. Patrně věděla, že by nezvládla hada vytáhnout, a zároveň ho nechtěla vystrašit. Převrhnout kočárek a tak se ho zbavit taky nevypadalo na dobré řešení. Začala křičet, asi si myslela, že právě tahle zmije nebyla tak hluchá, jako většina hadů bývá.

Pachatel, ten hajzl, s vědomím jeho skutku ho snad dnes můžu takhle nazývat, vyšel z našeho domu. Měl špinavé ruce, nejen proto, že v domě něco opravoval. Máma ho prosila o pomoc, ale on ji odmrštil s tím, že to on tam strčil toho hada.

Máma začala být hysterická, ale to už přišel táta a vzal hada palcem a ukazováčkem za hlavou, jako by to dělal dvakrát třikrát denně.

Pamatuju se, že had skončil v okurkové sklenici a že ho pak táta zase pustil na svobodu, za mého přihlížení, v lesíku vedle potoka nedaleko našeho domku.

Pamatuju si, že se táta smál, když se mě ptal, určitě rétoricky, jestli to pro mě nebylo legrační představení, když si pomyslíme, že jsem neměl zdání, oč vlastně při tom všem šlo. Myslím, že jsem mu dal zapravdu, svým šestiměsíčním způsobem.

Vzpomínka druhá.

Tu spojuju s StB. Říkali jí tajná policie, ale ve skutečnosti nijak tajná nebyla. Její síla spočívala v tom a strach z ní pramenící vyvěral právě z toho, že o ní všichni věděli. Pamatuju si ty tajné muže přišedší ve svých po kotníky dlouhých kožených kabátech do našeho dvoupokojového bytu, a jak tam všechno zpřeházeli v hledání letáků, které letectvo „imperialistů“ zrovna shodilo a vítr zahnal do naší čtvrti. Kožené kabáty vyházely stovky knih z našich polic a protřásly každičkou z nich ve víře, že všechny ty myšlenky mezi řádky se dají vytřást. Jednotlivé stránky občas uvízly v jejich přezvídavých pařátech a oni házeli listy do vzduchu a pak je nechávali plachtit na zem jako velké sněhové vločky, jako by chtěly demonstrovat, že studená válka nezná jiné roční období než zimu. Vlastně to nebyl nijak traumatický zážitek. Mohlo to být horší. Náš soused, například, držel svou hlavu tak dlouho v troubě od plynového sporáku, až uletěl velký kus nároží našeho baráku, následován sousedovým zařízením bytu. Držím se názoru, že to vypadalo o něco hůř u našeho souseda po jeho nehodě než u nás po naší. I když jemu už bylo všechno pozemské ukradeno.

Vzpomínka třetí.

je též spojena s politikou, i když na to nemám žádné důkazy. V nesvobodné zemi se daří chýrám. Ovšem tragicky nepopiratelné je, že jiný náš soused skočil ze svého balkónu v pátém patře. Pamatuju se, jak se jeho roztříštěné tělo naposled zvedlo z krví prosáklého bláta dětského hřiště, jako by protestovalo proti zoufalému činu mozku.

Bylo mi tehdy deset, byl jsem tedy stejně starý, jako když tajná policie předváděla, jak se knihy dají používat k mnoha jiným účelům než ke čtení.

Vzpomínka čtvrtá.

Že z Československa uteču, bylo dáno, už když mi bylo pět. Naše rodina bydlela v Bratislavě, hlavním městě slovenské části Československa. Město leží na řece Dunaj, a provizorní most, který spojoval řekou oddělené části města, postavila sovětská armáda, která město osvobodila od proněmeckých vojsk 4. dubna 1945. Přes most šla železniční trať, a já jako dítě jsem si představoval, že ty koleje končí nebo snad začínají v Rakousku, oné pro nás Bratislavany tak blízké a zároveň tak vzdálené zemi.

Náš dům byl na Zahradnické a má školka na Kulíškové, a já musel cestou do a ze školky tuhle železnici snů a mýtů přecházet. Stalo se, a ne jen jednou, že počmárané vagóny stály na kolejích v dlouhých řadách nekonečně dlouhou dobu, a kdo nechtěl čekat, musel si hodně zajít anebo se dostat přes, nějak jinak. Vozy se mohly dát zcela nečekaně trhnutím do pohybu a chudák, který byl zastižen nečekaným pohybem při podlézání, byl postižen oddělením části těla od jeho pomíjivého zbytku.

Předpokládám, že tohle hlavně posloužilo jako důvod, proč mi rodiče výslovně zakázali lézt pod vlak nebo dávat pod kola mince, hřebíky nebo náboje, které jsme my děti nacházely při výletech do předměstských novostaveb. Toho večera mě otec vyzvedl ve školce, a když jsme šli přes trať, tak tam stály. Čekající vlaky. Čekaly a čekaly.

Na co čekaly?

Dnes vím, že čekaly na mě, že to byl osud utvářející můj život.

Jak?

Když jsem čekali opravdu dlouho a nejspíš jsme byli jediní, kdo nepřelézal na druhou stranu mezi vagóny, rozhodli jsme se nakonec, že přece jenom na druhou stranu přelezeme. Když jsme byli v jednom z vagónů, dal se vlak do pohybu. Jako by na nás jen čekal.

Nebyla to pohodlná jízda, ale byla zato dobrodružná. Táta a já. Spolu. Dobrodruzi. Co když to jede do Rakouska, bájili jsme. „A jestli to tam nejede, tak tam stejně jednou pojedeš,“ věštil otec.

Bylo mi pouhých pět let a svět mi otvíral svou náruč se všemi svými možnostmi.

Které byly ty nejlepší roky mé 40leté migrace, v nichž dominujícím pocitem je příjemná, ba až velmi příjemná existence, a co je činilo tak dobrými?

Nejdřív krátká reflexe: Na emigraci je patrně nejtěžší to, že pro šťastný život natolik důležitá kontinuita se náhle přeruší. Ona kontinuita počínající v dětství. Náhle tu nejsou ony pohledy, tajné kódy, vůně, zvuky, šlágry, vtipy a ani jídla, k nimž by se člověk mohl vztahovat, když mluví se svými novými známými a snad potenciálními přáteli. Absence téhle kontinuity je pociťována opravdu tvrdě, vytváří v kontaktu s novými známostmi pancíř odcizení. Proto je mou příjemnou povinností konstatovat, že v Lundu byli lidi s plamennou a praktikující láskou k bližnímu a s přesvědčením, že všichni lidi jsou si rovni a že každý má nárok na stejný díl štěstí nebo jak se té společné bábovce má říkat, tihle lidi mi dali oporu a vstupenku do společenství těch, na něž se osud směje. Nikdy dřív se mi nic podobného nepřihodilo. Tam vládla totální angažovanost pro člověka a pro svět, a já jen doufám, že i mé děti zažijí stejných duch solidarity a neomezeného přátelství. To se nedá nastudovat a nedá se zprostředkovat filmem, divadlem nebo počítačovou hrou.

Uměl jsem poměrně málo švédských slov, když jsem se nahlásil na katedru literárních dějin, oddělení Drama-divadlo-film na univerzitě v Lundu, a zajímala mě spousta věcí mimo studia. Ale tamní atmosféra a lidi, co tam byli, to byla FORCE. Však víš, to, co Luke Skywalker získal ve *Star Wars*. Mimo univerzitu oplývala stejně štědrým duchem a vitalizující atmosférou kavárna a restaurace Atheneum, kde jsme se scházeli. Na tom to ovšem nekončilo. U svobodné divadelní skupiny Proteus se scházela většina nebo aspoň mnozí z našeho studijního kruhu pro drama-divadlo-film… Hráli jsme klasiky světového dramatu ve věznicích, muzeích, starobincích. S některými spoluherci ale i s diváky se stýkám do dneška.

Nostalgie opravdu není mou parketou, ale měl-li kdo někdy právo zvolat, že Život je slavnost, pak jsme to byli my, kteří jsme při tom tehdy byli.

Je možné, že vývoj života lze popsat oněmi hrůzyplnými slovy „Survival of the fittest“ nebo „The origin of species by means of natural selection“. Ale to hnutí a ten životní styl, který byl kolem let 1968 - 76 obecně na Západě a zejména v Lundu, nezmizel proto, že postrádal sílu k přežití, ale vzhledem k tomu, že mír, láska, harmonie, omamující hudba a očarující květy, je něco, co nás bude tam nahoře lákat až do unudění po celou nezkrácenou dobu věčnosti, což je celkem dlouhá doba, objektivně viděno. Takhle tady na zemi chce člověk něco jiného. Něco, co ho odlišuje od andělů a ráje.

Nikdo nad námi nezvítězil. Návrat ke stálému honu a shonu po něčem a téměř čemkoli, boj o něco a téměř cokoli a podvody a strach a nezaměstnanost a šest set

šedesát šest světských bestií spolu s těmi z Apokalypsy je odměnou za naše vítězství nad sebou samými.

Osoby a události, které ve mně zanechaly za těch 42 let nesmazatelný dojem:

1968: Flower Power, Júlia Kramárová, rodina Gustafa Wingrena, rodina Bedřicha Janáčka, Kajsa Wide, Elisabeth Einarsson, američtí dezertéři a jiní přátelé z USA, ale i Grupp 8 a cesta po Švédsku.

1969: Flower Power, cesta po Švédsku, první přistání na Měsíci 20.-21. července 1969, Neil Armstrong, Edwin Aldrin a Michael Collins. Univerzitní studia, Ingvar Holm, Júlia, Sara Granath, Henrik Holmberg, Lars Lönroth, Ninne Olsson, Eva Remaeus, Ralph Sörbris, Ulf Gran, Bengt C W Carlsson, Clas Göran Svensson nyní Söllgård, Norman Kurtin, Jan Tillman, Marian Kňažek, Lars Mongs, Mile Andrić, Egon Lánsky, Bengt Andersson, Michael Segerström, Björn Wallde, Svante Grundberg, Mats Persson, Bengt Edlund, Karin Parrot, Dagny Pontén, Göran Tollbäck, Ingo Schütte, Gunnar Friberg, Bengt Lindahl, Gudni Stefansson, Charles Wiener, Barbara Hopf, Hyman Hartman, Viveka Hagnell, Lennart Beckman, Kurre a Carin Heinonen, Hans Ahlmann, Sven Collberg, Olle Ekstrand, Kevin Benn, Sven-Erik Svensson, Pia Brandt, Bertram Broberg, Björn Nilsson. The Rolling Stones *Let it Bleed*; mé první elpíčko, které jsem si koupil ve Švédsku, a *Easy Rider*, první film, který jsem shlédl ve Švédsku. První divadelní představení, jež jsem ve Švédsku navštívil, byl *Woyzeck* od tragicky, absolutně předčasně na otravu krve zahynuvšího docenta anatomie a pronásledovaného zakladatele společnosti pro lidská práva Georga Büchnera v Královském divadle Dramaten. (Velice zřetelně si pamatuju filmy, které jsem viděl jako dítě. Na dvacet filmů z té doby si pamatuju ještě dnes. Nejvíc obrazy a scény a atmosféru, míň už dialogy. Od mých pěti let mě tatínek vždy každou neděli posadil do Dětského kina, zatímco si on četl noviny a popíjel mocca v kavárně vedle biáku. To bylo od 10.00 do 11.30. Po nedělním obědě jsem chodil s jedním kamarádem do kina Pionýr. Tam dávali taky dětské filmy, ale ne pohádky. Filmy v Pionýru měly nápadnější společenskovýchovné cíle. A pak každé úterý večer jsem se vytrácel do zakouřené dělnické boudy, který nesl název, věřte tomu nebo ne, Švédský barák, kde jsem byl zasvěcován do filmů pro dospělé, které nebyly určeny pro širší publikum.)

Bylo mi jedenáct, když jsem viděl v Bratislavě *Sedmou pečeť*. Pro mě to byl pohádkový film: Bengt Ekerot představoval smrt, byla tam čarodějnice, která měla být upálena na hranici, Antonius Block, rytíř v brnění, zbrojíř Jöns, rodina kejklířů Josefa a Marie, ve filmu nazývaných Jof a Mia, hráli je Nils Poppe a nevinná, láskyplná Bibi Andersson, plná života a nespoutaného sexu, sedm siluetových postav vedených smrtkou s kosou a v závěsu se šumařem, a pak černobílý středověk, který je pro dítě skoro vždy synonymní s pohádkovou dobou.

Sedmou pečeť napsal a režíroval Ingmar Bergman, takže pak bylo samozřejmé, že když jsem slyšel, že Bergman bude vystupovat na scéně ve Stockholmu, tak jsem tam jel. Stopem. Bylo odpoledne 13. března 1969 a byla to jedna z posledních pro veřejnost otevřených zkoušek. Byl jsem ochoten za ni zaplatit cokoliv, jak se říkává v afektu, ale byla zadarmo. Do jaké země snů jsem se to dostal!

Moje švédština si ještě žádala mnohá fundamentální vylepšení, ale to, čemu jsem nerozuměl, mi vykládal přítel Nils-Åke Gussing, pokud si dobře vzpomínám, který tam byl se svou indickou manželkou, křehkou Suryou. „Člověk je propast, dostaneš závrať, podíváš-li se dovnitř," říká Tommy Berggren, a jeho replika se ve mně doposud rozechvívá. Nemůžu jinak než souhlasně kývat. Přesvědčivějšího Franze Woyzecka než v podání Tommy Berggrena jsem neviděl ani předtím ani později a to zahrnuju i Lajose Kovácse a i Klause Kinského, toho posledně jmenovaného ve známé verzi filmované v Čechách. A Marie ztvárněná Gunnel Lindblomovou…

Pak nás vyzvali, abychom opustili auditorium, ale Nils-Åke byl vysoký funkcionář Červeného kříže a zařídil, že jsme mohli zůstat. Mimo to v té době se na cizince ještě koukali jako na hosta a ne jako na zátěž a choleru. Bergman vylezl na pódium, díval se na své spolupracovníky a řekl: „Obrovský, tisícerý a ohromný díky vám všem! Jsem na vás kolosálně hrdý. Seděl jsem dneska na dvou nejhnusnějších místech a nenapsal jsem ani ň."

Můj zápisník byl oproti tomu zaplněn poznámkami. Bergmanův byl prázdný, protože byl spokojen a můj byl přeplněn ze stejného důvodu. Yin & yang.

Världens bästa dramer i urval / *Výběr nejlepších světových dramat* byla první kniha, do niž jsem ve Švédsku investoval, a tam mezi stranami 497 a 509 můžu pořád číst *Woyzecka*, úplně začmáraného mými třicet devět let starými poznámkami. Je to překlad Tage Aurella z roku 1961, Bergman použil nejčerstvější verzi od Per Erika Wahlunda, důvtipného literárního a divadelního recenzenta ze Svenska Dagbladet. *Výběr nejlepších světových dramat* stál 50,40 švédských korun. Tehdy jsem ještě přepočítával všechny ceny na československé koruny a kolik československých housek jsem si za stejný peníz mohl koupit. Vzpomínám, že za 1 SEK se tehdy dostalo 8 Kčs na černém trhu, kde se svými valutami obyčejný socialistický člověk obchodoval. Houska stála v té době v Československu 0,30 Kčs. Mohl jsem si tedy za stejný peníz, co stála kniha, koupit 1 344 housek. Celou pekárnu.

Ve Švédsku stála podobná *småfranska* 1 korunu. Kdybych investoval oněch 50,40 do slovenských housek a prodal je tady ve Švédsku, mohl jsem si za ty prachy koupit 27 výtisků *Výběru nejlepších světových dramat*, s množstevní slevou asi ještě víc. Za nově vylisovanou *Let it Bleed* jsem zaplatil 22,50. To bylo na československá měřítka levné. Tam bych na černém trhu s radostí zaplatil 400 Kčs. Uvnitř na obalu desky *Let it Bleed* stálo: „This record should be played loud!" Poslechl jsem, když šlo o The Rolling Stones, což se mému sousedu zrovna dvakrát nelíbilo. I on si koupil tuto

skvělou desku a také on ji poslouchal. Ale když já jsem pouštěl stopu 4, poslouchal on číslo 2 a nějak se nám nedařilo naše poslechy koordinovat. Navrhl jsem mu, že půjdeme ke mně a že si desku poslechneme společně, ale dostal jsem lekci. Řekl: „Vlado, ve Švédsku si každý kupuje svou motorovou sekačku, svou vlastní vrtačku a poslouchá své vlastní desky u sebe v koutě. Kromě toho hraješ na baskytaru stejně jako já, a Stoni mají jen jednoho basistu."

Poslouchal jsem poslední píseň na desce *You Can't Always Get What You Want* a on odpovídal skrz zeď se svým *Get Off Of My Cloud* z roku 1965. Byl to velmi příjemný a bystrý chlapec a užili jsme si spolu spoustu srandy.

Lidi se nastěhovávají, lidi se vystěhovávají. Tak to prostě je. Není se čemu divit. I můj soused Björn se odstěhoval. Ale udržovali jsme spolu spojení, převážně po telefonu. Ale asi po roce jsme si přestali volat. O třicet let později jsme se znovu potkali a bylo to přesně jako bychom se rozešli jen před pár hodinami. Od té doby uplynulo zase sedm let a my jsme v kontaktu asi tak každý druhý den. Přes email. Neříkal jsem, že svět je podstatně menší, než si člověk s omezenou zkušeností dovede představit? Že všechno a všichni se opět objeví jako zjevní duchové protivící se všem vzdálenostem času i prostoru, nehlášeni a nečekáni? A není to tak, že deseti arabskými číslicemi dokážeme vyjádřit jakékoli číslo?

Lekce mého souseda Björna o švédské potřebě vlastnictví je mi připomínána skoro denně. To, čemu se říká královská švédská závist, musí být vlastně výrazem potřeby něco vlastnit. V jídelně, kde je na padesát volných míst, může najednou k tobě přijít kolega a prohlásit, samozřejmě z legrace, „Sedíš na mé židli". What a joke! Nebo jiný vtip, který padl jen tak shůry: „Včera parkoval jeden z vašich hostů na naší polovině ulice". Nebo, ten největší kameňák ze všech, předložený jedním sousedem, který nechal Televerket vykopat telefonní vedení, které po léta spokojeně spočívalo pod jeho pozemkem, protože "Každý by měl mít své vedení na svém pozemku"!

Že na to hned nemysleli už při plánování čtvrti...

Míň veselé pak bylo, když naši dceru Katharinu vykázali ze zasluněné poloviny ulice, na niž si soused odnaproti činil nárok, ačkoli se my všichni prostřednictvím daní účastníme jejího financování. Ale tehdy si má žena pohovořila se sousedem jako muž s mužem a on pochopil, že existuje v dělení obecní ulice hranice, i když nikoli právě ta, kterou měl na mysli. Díky za to, Kerstin, je to jeden z tisíců nezapomenutelných okamžiků, kterými jsi obohatila můj život.

1970: Všichni výše jmenovaní, Flower Power, Beckett, který dostal Nobelovu cenu za literaturu, *Chunga's Revenge* Franka Zappy, Lilla Teatern v Lundu, Teater 23 v Malmö, Lundská Univerzita, filmové studio studentů Lundu.

1971 - 79: Všichni výše jmenovaní, Nataša Ďurovičová, Peter Ortman, Lasse a Renata Åhlanderovi, Kjell Sernklo, Richard Fisher, Ulla Thagg, a Kerstin, má

souputnice. Spousta cest, filmy *Z* (1969), *Dodeska-den* (1970), *Taking Off* (1970), *A Clockwork Orange* (1971), *The Go-Between* (1971), *The French Connection* (1971), *The Godfather* (1972), *Barry Lyndon* (1975), *One Flew Over The Cuckoo's Nest* (1975), *Taxi Driver* (1976) a *Deer Hunter* (1978), *Imagine* Johna Lennona (1971), Zappova *Overnight Sensation* (1973), *Apostrophe* (1974), *One Size Fits All* (1975), *Sheik Yerbouti* (1979), 1971: Almstriden, boj za záchranu třinácti stoletých jilmů ve Stockholmu. 1974: Watergate, 1976: Sjezd Francouzské komunistické strany se zříká diktatury proletariátu. 1979: Egypt uzavírá separátní mír s Izraelem. Flower Power. 27. listopadu 1971 „jsem měl" premiéru svého prvního divadelního kusu a dokonce ve vlastní divadelní režii ve Švédsku. Všiml sis těch úvozovek kolem měl jsem. Divadlo je totiž výslednicí kolektivního snažení, i když práce dobrého režiséra musí prozařovat. Hru a písně v ní jsem napsal já a můj kolega Michael Segerström, ačkoli Michael napsal většinu a těch nejlepších replik. Já jsem si na tři týdny půjčil dům na venkově od vtipného a moudrého docenta literatury Helmera Långa, a tam jsme tvořili. Já jsem navíc vařil, četl Helmerovu doktorskou dizertaci *Kolinger a jeho otcové, O mezinárodní vagabundské komice a Albertu Engströmovi*, a obdivoval jsem Michaelovu pracovní kapacitu a vůli souhlasit se všemi přepisy, které jsem navrhl mysle na mise-en-scène. Oficiálně jsme oba režírovali, ale protože Michael taky hrál jednu z důležitějších rolí na scéně, prakticky jsem za režii odpovídal sám. V tomhle publikem oblíbeném kusu jsem smíchal nízkou kulturu s vysokou kulturou, zjemnělou kulturu s populární, dokument, tj. jistého druhu improvizované, pro tento den aktuální novinové divadlo s poezií, jarmareční krvákové odrhovačky s Mozartovou árií, frivolní kankán se strohou pantomimou. Celkově měla ta hra a její pestré ztvárnění hodně společného s tou kapitolou, kterou teď čteš. Bylo to snad nejztřeštěnější představení přinejmenším na scéně v Malmö, říkal jsem si, takže jsem ani nečekal přespříliš pozitivní přijetí v recenzích. „(…) *Zkoumání společnosti zbavené všech podezření* (proboha, jaký titulek!) je zábavná hra vedoucí k úvahám, která zaslouží, aby ji viděli mnozí," končila třísloupcová recenze v Aftonbladet.

Inu jasně, Aftonbladet byly v té době sociálnědemokratické noviny a „moje hra" byla radikální obsahem i formou. Svenska Dagbladet, nezávislý umírněný deník, se o premiéře ani nezmínil. Každopádně ne 28. listopadu. O den později jsem se mohl na stránkách SvD seznámit s tímto: „(…) Mladí a bezpochyby nadaní pánové Oravsky a Segerström také režírovali. Hra je silně inspirována klasickým Gogolovým *Revizorem* a v podstatné části následuje, zejména výrazně v zápletce, svůj zdroj inspirace. (…) Jak titulek naznačuje, podniká se tu radikální a ostrá kritika společnosti. Centrálním tématem je korupce. Je to korupce, která je odhalována ve dvou rovinách: jednak obecná korupce v úřadech, jednak, a závažnější, etická a morální korupce, kterou dle autorů lze stejně tak najít u vedoucích postav naší administrace. Autoři zhušťují a vyhrocují Gogolův originální text a současně jej prodlužují a dávají mu moderní údernost a obecnou platnost. Velkou silou tohoto ztvárnění je velice rychlé tempo hry

a její velká intenzita. Těsným sousledem scén je divák překvapován a zaskakován. Hra se vyvíjí se skvělou lehkostí a hravostí, provázena efektním a karikaturně vynalézavým vykreslením skupiny kolem starosty. Autoři tak celkem vzato skrývají svůj mentorský přístup. Ansámbl, převážně velmi mladý a zahrnující jednoho profesora z Lundu, přesvědčuje svou hereckou vyrovnaností a jistotou (…)“

Mnozí se ve svých vzpomínkách k tomuto představení vrací. Osobně jsem o něm slyšel mluvit Björna Afzelia, Björna Walldeho, Bertrama Broberga… V knize *Divadlo-život: náčrt divadelního umění* vzpomíná Michael na naši spolupráci: „1972. Teater 23 v Malmö směřuje k zániku. Jsou zapotřebí noví čerství lidé. Někteří si o mně myslí, že jsem zábavný typ a obrátili se na mě. Získal jsem jednoho kamaráda ve studijním kruhu Drama, divadlo, filmové instituce. Jmenuje se Vlado Oravskij a utekl z Československa. Je to naprosto bláznivý anarchista. Chce, abychom udělali divadelní představení, které by bylo směsicí Gogolova *Revizora* a populárního filmu, který právě běží v kinech, *Občan zbavený všech podezření*. Půjčíme si chalupu v Blekinge a začneme psát, tedy já budu psát a on kritizovat. Vlado bude režírovat a já budu hrát hlavní roli. Je nás celkem sedm herců. Byl jsem na návštěvě doma ve Skurupu, máma mě poveze na mou první opravdovou premiéru do Malmö.“

V roce 1974 byl publikován můj první filmový článek na Západě: *Glissements progressifs du plaisir*. Jsem na něj enormně hrdý a ještě víc, když jsem si všiml, že jiný švédský pisatel z něj citoval krátký úryvek. V roce 1978 jsem dostal spolu se Sven-Erikem svou první první cenu v soutěži o nejlepší filmový scénář. „O pracovním světě dospělých i o jiných dětem neznámých světech“.

„Potvrzení o švédském občanství.
Československý občan Vladimir Oravsky tohoto dne obdržel švédské občanství.
Stockholm 11. června 1975.
V zastoupení Státního úřadu pro přistěhovalectví
Lars Lundvall, ředitel oddělení
Bengt Själander, ředitel kanceláře
Poplatek za vystavení 115 korun“

Singultus, jehož obecný název je škytavka, je reflex objevující se obyčejně při rychlém jedení nebo pití, tvrdí dnešní medici. Podle mé mámy se škytá, když na vás někdo blízký myslí. Vysvětlení lékařské vědy nezavrhuji, spoléhám však též na máminy vědomosti založené na zkušenosti. Právě teď sedím ve své pracovně za dvojitým oknem, která se málem tříští tlakem písně *Tombstone Shadow* od Creedence Clearwater Revival a já stejně slyším onen pro škyt charakteristický luskavý zvuk. Něco z něj přichází z velké dálky, patří tvorům dávno mrtvým: Lékařovo zanedbání, srdce, rakovina, AIDS, dopravní nehoda, sebevražda, sebevražda, utopení, srdce,

srdce, rakovina, rakovina, srdce, srdce, hluchota k varovným signálům těla, a zase rakovina.

Slyším také škytání Nataši, Mariana a Egona. Egon, Nataša a Marian jsou „Čechoslováci“, kteří utekli do Švédska, ale které si Švédsko nedokázalo udržet. Také jsem byl lákán postkomunistickým Československem, ale nabídku jsem odmítl, po poradě s Kerstin. Nataša vyučuje na univerzitě v USA, psycholog Marian působí v Austrálii a Čechoslovák Egon byl českým ministrem pro EU a do 29. listopadu 1999 dokonce náměstkem předsedy vlády České republiky. (Tehdy čeští novináři zveřejnili, že Egon přijal 1,5 milionu švédských korun od jednoho velkého švédského podniku, který je vložil na jeho konto v Rakousku. Snad repríza aféry Bofors?)

Program švédské televize *Uppdrag granskning*“ (přibližně *Úkol zkoumat*) popisoval intriky kolem českého nákupu 36 letadel Jas 39 Gripen, nákupu, z kterého nakonec sešlo, a vývoj kolem dohody o leasingu 14 letadel do Česka o pár let později. Padlo mnoho jmen, ale Egonovo ne. Na druhé straně, sumy úplatků, které byly v programu zmíněny, dosahovaly rozměrů, že zmínka o 1,5 milionu švédských korun by připadala stejně absurdní jako zmínka o drobtech spadlých pod stůl na slavnosti po udělení Nobelových cen.)

Ať je to jak chce s Egonovým podílem na leasingu letadel, říkám si, že Švédsko by vydělalo, kdyby přistěhovalecká a zaměstnavatelská politika dokázala udržet a využít nadání Nataš, Marianů, Egonů a podobných, místo aby je odmršťovala.

1979 - 1984 Studia filmové režie v Kodani. Mille až do své smrti, Anthony Pirrone až do své smrti, Henry J Daume až do své smrti, Jozef Súsedka až do své smrti, Armin Ramseier až do své smrti, Kurt Peter Larsen, Jørgen Hinsch, Lars (von) Trier, Henning Camre, Marcel Berga, Tom Elling, Tómas Gislason, Kristian Levring, Rumle Jens Peter Hammerich, Ole Schwander, Tine Buch, Jette Termann, Vibeke Gad, Jane Graun, Janne Giese, Katrin Ottarsdottir, Ruth Osmundsen, Åke Sandgren, Morten Lorentzen, Jacob Stegelmann, Kim Larsen, Henning Bahs, Kim Hattesen, Per Diemer, Erik Clausen, Mogens Kløvedal, Henrik Ipsen, Stig Jørgensen, Eric Kress, Gary Frede Møller, Peter Witt, Steen Salomonsen, Peter Schepelern, Tom Winther, Dušan Stolár, Vítek Musil, Anne Goodrich-Gefors, Brendon Conry a Cornelis Vreeswijk, který navštěvoval stejnou hospodu v Kodani jako já. Nordisk Film, Tivoli, Det Danske Filmmuseum, Det Danske Filmstudie. Moje první kniha vydána ve Švédsku a má první kniha vydána v Dánsku. Moje první divadelní premiéra v Dánsku a moje první filmová premiéra. Musel bych se vytahovat, kdybych ti měl vyprávět o tom, co mí kritici o těchto mých pracích říkali a psali, takže dám proto přednost o tom slušně mlčet.

John Winston Lennon mrtev 8. prosince 1980. Karl-Erik Edvard Sandström, milý, dobrosrdečný a trpící člověk, mrtev 13. července 1984.

Flower Power a spousta cestování.

Máj 1984: *Ústřice, víno a palačinky*
A pak do postele
„Měsíců devět od nynějška,“ zapsala jsi
A Ty čekáš
Ve frontě před telefonním automatem
V prádelně na vhazované mince
U výtahu, který někdo zapomněl zavřít
My čekáme

1985: Narodila se Katharina.
Bernt a Marianne Lindquist, Vojo Stankowski a Kurt.

Když se jednou naučíme plavat nebo jezdit na kole, můžeme si zavěsit tyhle aktivity na půdě na hřebík na šedesát dva let a když pak zase spadneme do vody nebo si sedneme na jednostopé vozidlo, můžeme tyhle dovednosti zas odněkud okamžitě vytáhnout. Máme-li zdraví v pořádku. Skoro všechna ostatní naučená dovednost a zručnost se tak či onak musí udržovat. Tak se dá snad částečně vysvětlit, proč se rozvážná a ctěná osoba náhle dopouští činů, které od ní nikdo nečeká. Může to být nepromyšlené prohlášení, morálně odsouzeníhodné jednání, nebo jednání jakoby ovlivněné sklerózou. Skoro vše bez údržby je po čase zvětralé a ztrouchnivělé jako zanechaný zákusek, o nějž už nikdo nestojí. S výjimkou lásky rodičovské i láska mezi lidmi vyprchává nebo i láska k vlasti, pokud není nějak přiživována nebo jinak udržována.

Přátelství však je jak jízda na kole. Přátelství tě určité okolnosti donutí na podzim zanechat v lese, ale na jaře zase plně rozkvete. Může spadnout do vody, ale neutopí se. Může být zastrčeno na půdě, která shoří na troud, ale mezi troskami ho zase najdeš, v plné síle jako Fénixe. Stín tě opustí stejně rychle, jako zhasne světlo, přátelství však vždy ze tmy svítí.

Přítel nepotřebuje posílat pohlednici z prázdnin a malovat křížek ke zcela náhodnému oknu svého hotelu, a nemusí ti ani přát vánoce s horami dárků pod stromečkem. Přítel nepotřebuje vůbec nic. Přítel je všecko.

1986: Narodila se Aleksandra.
Ostatní. 28. února popravují na veřejné ulici Olofa Palmeho.

1987 - 1996: Kerstin a já se bereme ve švýcarském Bernu. Byla to stoprocentně dosud nejveselejší svatba s Kerstin, se mnou a našimi dětmi v hlavních rolích. Starosta Bernu, který nás sezdával, nechtěl, aby naše děti byly přítomny na naší

svatbě, jednak vzhledem k tomu, že mu připadalo nevhodné, že jsme měli děti, než jsme si přísahali věčnou věrnost, jednak vzhledem k tomu, že se svatba odehrávala ve velice pěkném sále s pozlacenou štukaturou a s odpovídajícím interiérem ve francouzském novoantickém stylu v krásné radnici, a takové místo by podle něj nemělo být znesvěcováno dětmi. Jeho výzvám jsme se protivili a měli jsme s sebou naši Katharinu a Aleksandru, protože cokoli jiného bylo nemyslitelné. Ovšem nejen naše děti, ale byli tam i mnohodětní Karol a Heidi Kovačovský, s dětmi., Karol, Heidi a Manuel Wälti nám šli za svědky. Hemžilo se to tam na naší svatbě hemžícími se mrňousi jako na sršícím životem senzuálním obrazu *Bakchanálie* největšího mistra francouzského klasicismu Nicolase Poussina. Naše sotva jedenáctiměsíční Aleksandra dokonce lezla po stole, kde jsme podepisovali dokument, že se budeme navzájem milovat ve štěstí i nouzi. Sezdávající zuřil a chrlil helvetská přání na adresu našeho manželství v přežvýkavém přešvýcarském Schwizerdütsch.

A neobrátilo se to k lepšímu, když se ukázalo, že Kerstin nechtěla akceptovat, aby nosila mé příjmení, což v tehdejším Bernu bylo patrně něco neslýchaného. Ale vše se nakonec v dobré obrátilo a mohl jsem nejen políbit dívku mých snů, ale i starostu. Jeho na ústa. Kerstin na tváře, protože už tenkrát považovala polibek na ústa za natolik intimní, že by v manželství neměl být zneužíván. Nakonec jsme tedy dostali od Schweizerische Eidgenossenschaft Kanton Bern onu listinu – EHESCHEIN. Auszug aus dem Eheregister des Zivilstandskreises Bern. Band 1987, Seite und Nr. 438 – jež potvrzovala, že Kerstin a já jsme vešli ve stav manželský. Den, 14. července, byl vybrán starostlivě. Ne, nikoli vzhledem k tomu, že švédská korunní princezna se narodila téhož dne, nemá to ani nic do činění s narozeninami Ingmara Bergmana, Käbi Laretei, Woody Guthriese, Gustava Klimta či Isaaca Bashevise Singera, alebrž s tím, že francouzská revoluce započala téhož dne a mottem našeho manželství bylo svoboda, rovnost, bratrství, v lásku utopená zkrácenina hesla francouzské revoluce Liberté, égalité, fraternité, ou la mort!

Po osmitýdenní svatební cestě jsme byli zase doma ve Švédsku. (Mezi „mými“ vykladači jsou i tací, kteří vidí souvislost s mým manželstvím a faktem, že jsem napsal filmový scénář, divadelní hru a dvě knihy o Marii Antoinettě a době, kdy působila a zahynula. Těm pravím: Jak pravdu máte.)

Nádherně poučný film o lásce Roberta Jamese Wallera, Richarda LaGraveneseův a Clinta Eastwooda *The Bridges Of Madison County* / *Madisonské mosty* (1995). Vojo, až do své smrti. Katharina, Aleksandra, Kerstin, Kurt a Jiří Holásek. Spousta cest. Kerstin a já jsme si koupili naši první *Conversation about TOROS* / *Conversation about women* od Bernarda Méloise na každoročně se opakujícím veletrhu umění Le Salon International d'Art, který tak rád navštěvuji v Bázlu. Koupili jsme našeho prvního Marka Brzezinskiho v Gdańsku. Koupili jsme našeho prvního Ketuta Puju u něj doma v Masu na Bali. Koupili jsme našeho prvního Oscara Reutersvärda

Perspective japonaise n° 293 aafe, kterou Czeslaw Slania použil jako předlohu pro poštovní známku v hodnotě 25 öre.

13. prosinec 1994, svátek sv. Lucie. Umírá můj otec Dionýz na následky jedné operace.

1991 - 1994: Eric Duffaure, David Laing, Cornelia Munch, Melinda Newman, Lucy Rozenbaum, Davis Stansfield, Alejandra Norambuena-Skira a nakonec ale definitivně nikoli poslední Jiří Zmožek. Filmová porota MIDEM v Cannes a jiná příjemná pověření.

1997: 11. ledna na Novém Zélandě. Dopravní nehoda s celou rodinou v autě. Rodina Kena Bettyho z Balmainu a lidé z Lumsdenu.

Prodělal jsem vícero příhod, v nichž jsem měl bez nejmenšího přehánění z pekla štěstí. Nezapomněl jsem na ně, ale stejně právě k této události na Novém Zélandu se vracím denně. Pomyšlením na ni obnovuji své síly stejně tak, jako ty třeba za pomoci modlitby nebo meditace.

Cestou z Milford Soundu, místa, které Rudyard Kipling nazýval eighth Wonder of the World, do Aucklandu v sobotu 11. listopadu 1997, pršelo. Severně od Garstonu jsem v 11.30 ztratil kontrolu nad zapůjčeným autem, prorazil svodidla v zatáčce k mostu nad řekou Foster Creek a sjel ze silnice. Auta spadlo do koryta řeky, kde se jednou přetočilo, a skončilo na kolech ve vodě Foster Creeku.

Heather Gordon, majitelka pozemku, kde se nehoda stala, řekla novinám The Southland Times ohledně naší havárie, že na tomto místě se často stávají dopravní neštěstí. Bezprostředním důvodem katastrofy však bylo patrně to, že jsem na okamžik za volantem usnul.

Z auta, které stálo napůl ponořené ve studené vodě, se kouřilo a kufr mělo otevřený. Karosérie byla na cimprcampr, přední a zadní sklo a pár oken po stranách byly rozbité. Vylezli jsme z auta a brodili se na břeh. Byli jsme v šoku, promočení na kůži, s mokrými vlasy a s šaty plnými skleněných střípků. Všichni jsme byli někde drobně pořezáni, nejvíc na rukou, a Kerstin si navíc někde přiskřípla palec. Přední sklo mě trefilo do hlavy a silně jsem krvácel.

Tohle je korektní obraz události a tak jsem ji taky popsal policii. Je však toho víc, a právě to znatelně ovlivnilo můj všední život.

Snad 50 km od místa neštěstí jsem natankoval plnou nádrž a Katharina si vyměnila místo s Kerstin, takže tím pádem vedle mě vepředu seděla Katharina. Alexandra spala. Říčka, do které jsme spadli, byla napůl vyschlá, což prý bylo na roční dobu nezvyklé. Ale to bylo dobře, protože bychom jinak asi skončili pod hladinou. Auto se přetočilo o 360 stupňů, což bylo taky dobře, neboť jsme přistáli na kolech. Všechny

bezpečnostní pásy se samy od sebe uvolnily, což je sotvakdy dobré, ale když se uvázne ve vodě, tak to přináší výhodu. Auto se překotilo s takovou silou, že když jsme se octli ve vodě, tak nezůstalo stát, avšak pokračovalo dál k levému břehu a zastavilo se o vlásek před kmenem jednoho stromu. Úder o strom, zvlášť když vás nedrží pásy, by nebyl býval šťastný. Aleksandra se ranami, pádem, obrátkami a střepy skla a studenou vodou probudila. Samozřejmě se vystrašila. Katharina chtěla otevřít dveře na své straně, ale dveře se zapříčily. Pomohl jsem jí vylézt na své straně. Dostala se rychle ven z auta a hned se dívala, zda se někdo nezranil. Pak se jak kamzík vyšplhala na vysoký břeh, dostatečně daleko od auta, kdyby se vzňal.

Život jde dál. Potkávají mě problémy všedního dne jako většinu jiných. Čas od času mívám důvod ke špatné náladě. Nebo lépe řečeno: Čas od času mě potkávají situace, které mi dřív mohly způsobit zhoršení nálady. Teď si je zaznamenám, a život jde dál. Všední problémy – patří k všednímu dni. Děti mám v pořádku, mám život a zdraví, a Kerstin taky nepřišla k žádné úhoně.

Vzpomínáš na úvod téhle zpovědi? Jak mi kancelář FöreningsSparbanken /Swedbank v Jönköpingu doslova ukradla 2 743 706,80 a jak jistí „přátelé“ se ke mně obrátili zády? Taková věc není právě příjemná. A člověk to cítí. Ale ne víc, než že můžu stejně spontánně i zcela promyšleně tvrdit, jaký JSEM JÁ TO ŠŤASTNÝ ČLOVĚK.

Většina našich zavazadel byla zničena nebo uplavala po vodě. V zavazadlech musela být i ona rozněcovací jiskra, která vždy přispívala k tomu, že dřív jsem mohl mít z relativně malých problémů a neúspěchů zničenou náladu. Dnes dostávám poštu včas, i když je o několik hodin opožděna a já tím pádem přicházím o zadání recenze. Pokladní v nejbližším stánku Pressbyrå je docela příjemná, i když mi dvakrát v jednom měsíci dala nazpátek o sto korun míň. Třeba šetří na pokračovací kurz v matematice; dnes je tak málo věcí a vzdělání zadarmo.

Život jde dál.

Že jsme nenabourali do stromu, že se auto přetočilo přesně o jednu otáčku, aby tak snížilo rychlost a dostalo se koly na zem – tohle vše zařádil můj otec. Viděl jsem zřetelně jeho statnou, přes svých 92 let svalnatou postavu stát v cestě mase rotujícího auta. Jeho pravá ruka klouzala po mokré haubně směrem k přednímu oknu a vytlačila ho. Stál však mezi stromem a autem, a tak ho zastavil.

Když jsem pomohl Aleksandře a Kerstin z vody, vrátil jsem se k autu a našel batoh s našimi dokumenty. Můj otec tam ještě stále stál. Potřásl hlavou ve smyslu ‚Příště trochu mysli.‘ Já odpověděl ‚Já vím, že se na tebe můžu spolehnout.‘,Na to má člověk tátu,‘ řekl a já jsem se obrátil ke svým dětem, abych jim pomohl nastoupit do jednoho karavanu, který zastavil, když jeho majitel viděl naše kouřící auto ve vodě pod mostem.

O dva dny později, 13. ledna, měla Katharina narozeniny. Nepamatuju se, jak jsme je oslavovali, ale já oslavuju narozeniny svých dětí každičký den.

Každé nové ráno na mě sype roh hojnosti se všemi pozemskými požehnáními a zásobuje mě novými silami. Ale co mě naplňuje vírou a silou, je především událost u Foster Creeku.

1997 - 2000: Katharina, Aleksandra a Kerstin. Helena Holmstrand, Kennet Stranner-klint, Kurt, Jiří, Christer Hermansson, Tomas Kramár, Anna Englén, Bernt, Jožo Nôta a Ronald a Ulla Blomqvist. Videointerview pro Survivors of the Shoah Visual History Foundation.

Mám celý stoh vysokoškolských diplomů a různých vzdělání. Dostal jsem přes tucet kulturních cen a vyznamenání, a já si cením toho, když si jiní cení mé práce, ale nějaké nezapomenutelné opojení štěstím mi to nepřineslo. Úplný pocit uspokojení je něco zcela jiného. Přečtěte si tohle: Od Ralpha jsem dostal láhev šampaňského, na mé 23. narozeniny.

Přišel s ní, když oslavy byly natolik v plném proudu, že jsme se už neobtěžovali láhve odzátkovávat, i když ve Švédsku to patři k dobrému chování, stejně jako i vstoupit do obýváku jen v ponožkách. Přijde ještě spousta jiných příležitostí, řekl Rappe, a já s ním souhlasil. Pak jsem udělal svou zkoušku na fil. kand., bakaláře, ale než mi přišlo oficiální lejstro, byl jsem už ve stádiu na Masterexamen, a tak láhev musela počkat. A když přišel listonoš s listinou o dosažení stupně Master, byl jsem už v polovině teoretické části doktorandských studií. Po mé první divadelní premiéře přišlo pití darem a stejně tak při premiéře mého prvního filmu. Nikdy nepřišla ta nevyhnutelně správná chvíle k otevření onoho ušlechtilého nektaru. Když mé šampaňské slavilo šestadvacáté narozeniny, já a Kerstin jsme se hádali. Určitě o nějaké banalitě ve stylu, jestli máme mít ještě jeden televizor nebo ne. Ačkoli si důvod nepamatuju, pamatuju si, jak jsem se cítil. To tehdy jsme otevřeli Rappeho láhev a usmířili se. Dramaturgie života nesleduje striktní normy literární dramaturgie. V životě dokáže předehra činit čiré zázraky, pokud přijde jako dohra.

Přirozeně se mi staly i šťastné události, které by motivovaly jásavé výkřiky jakéhokoli druhu. Například narození Kerstin a mých holčiček. Ale to jsem byl z toho stejně opojen. Úplně to stačilo, abych byl v sedmém nebi. Otevřít láhev tehdy by bylo jako hodit kotvu.

Je pro mě důležité být zapojen do něčeho životně důležitého. Co mění svět. Jako milovat své děti. Pomoct někomu… Ze všech prací, které jsem udělal, jsem cítil tu se Survivors of the Shoah Visual History Foundation jako tu nejdůležitější. Menší část materiálu Shoah Foundation se v režii Jamese Molla stala celovečerním dokumentárním filmem *The Last Days*. V souvislosti s filmem byla vydána kniha a box CD-ROM pod názvem *Survivors: Testimonies of the Holocaust* a tato existuje v

maďarské, hebrejské, francouzské, španělské, holandské, německé, italské a švédské verzi. Samotný film *The Last Days* bol velmi populární v USA, Austrálii, na Islandu, v Maďarsku, Argentině, Velké Británii, Singapuru, Itálii, Francii, Španělsku, na Novém Zélandě, ve Švédsku, Německu, Norsku, Izraeli, Holandsku, Švýcarsku, Peru, Finsku. V Čechách a na Slovensku se však podle mých informací nepromítal. *The Last Days* dostal Oscara za nejlepší dokumentární film roku 1988, a já si namlouvám, že mám oprávnění, abych zde napsal, že i já jsem k tomu přispěl aspoň jednou padesátitisícinou. Isn't it something or isn't it something?

„Dear Vladimir, It is with great respect and admiration that I extend my warmest wishes to you. I want to thank you for your tremendous commitment to the work of Survivors of the Shoah Visual History Foundation.
The Shoah Foundation would not have been able to record the 50 000 testimonies to date without you. Your efforts to help document the past will have profound impact on the future, bringing the lessons of the Holocaust and the message of tolerance to generation to come.
Once again, I thank you. Our work ensures the promise of a better tomorrow.
All my best,
Steven Spielberg"

Je to Spielbergem vlastnoručně podepsaný ale počítačem vyprodukovaný dopis zaslaný videoproducentům, fotografům, psychologům všude po světě. Ale stejně. Kdybych měl Rappeho láhev tehdy…

(Já jsem byl v kontaktu se Spielbergem už v roce 1983. Chtěl jsem použít jeden obrázek z jeho filmu *E.T.: The Extra-Terrestrial* na obálku své knihy *I skuggornas hetta*, ale moje nakladatelství se přes svou velikost nedokázalo dohodnout s Universal Pictures, které na něj vlastnilo práva. Dostal jsem nabídku nejméně na dvacet jiných obrázků, ale myslel jsem si, že by to bylo hodné námahy napsat přímo Spielbergovi přes jeho společnost Amblin Entertainment, a voilà.)

2001 – 2008: Nové tisíciletí se podobá předchozímu. V mnohém je lepší. V neposlední řadě, má-li člověk onen tvrdě vydobytý postřeh, že to, co člověka neničí, ho posiluje.

Takže teď jsem zpátky u té rakoviny, kterou jsem vzpomněl na začátku tohoto vzpomínkového obrazu. Jsem taky u mého bolestného rozvodu, jsem zpátky u zaledněné komuny Umeå, kde jsem byl kulturním šéfem a kde mé dny byly sečteny už před mým přistěhováním. Jsem zase u vydávání mých knih, které zdánlivě bez vysvětlení náhle bylo ohroženo. Jsem zase zpátky u té banky Swedbank, která mě ze dne na den oloupila o 2 743 706,80 švédských korun. Jsem zase u těch „přátel", kteří

posoudili, že pro jejich kariéru bude lépe, když se ke mně obrátí zády, patrně podle zavádějící iluze, že existuje něco jako guilt by association.

Na službu jedné zemi potřebuješ důstojnost a inteligenci. A přestože jí sloužíme, nejsme její sluhové. To, čím se živíme, nedefinuje, kdo jsme. To, co nás definuje, je, jak se dokážeme znova postavit po pádu.

Jistě si vzpomínáš, jak jsem si pořídil seznam toho, co chci dělat a co chci ve svém životě zažít, a tedy si vzpomínáš i na mé předsevzetí naučit mé děti všemu důležitému, co jsem se já naučil a poznal. Můžu hrdě konstatovat, že cítím, že to nebylo jen zásluhou mých mluvených a psaných slov, že jsem pro ně příkladem. Spadla na mě latrína, ale všechno, co zůstalo, jsou reminiscence na ten pach a pachuť, stále ještě umějící mi připomínat ony černé měsíce, stejně jako sousto madlenky a doušek lipového čaje dokáže přivolat vypravěče v jeho mysli do dnů dětství v nesmrtelném románovém cyklu *Hledání ztraceného času*. Jinými slovy, čelil jsem tomu. Nedal jsem na radu, že nejlepší, co bych mohl udělat, by bylo vystěhovat se ze Švédska. Mimochodem, vystěhování vyvstává jako nejuniverzálnější prostředek proti všem stavům, který mi „přátelé“ i nepřátelé doporučují s ohledem na to, že jsem se ve Švédsku nenarodil. Ani jsem ještě nenastoupil do služby, do toho västerbottenského Klackamo (městečka s posádkou, jakéhosi vojenského Kocourkova ze švédského komiksového seriálu *91:an*, který vytvořil Rudolf Petersson), a dostal jsem e-maily a SMS a anonymní telefonní hovory, které mě přátelsky ale rozhodně nabádaly, abych zůstal ve Smålandu, pokud nebudu mít rozum a rovnou se neodstěhuju zpátky do té své Jugoslávie, Rumunska a Maďarska, míst, jež mi byla přidělována jako má otčina.

A po Umeå se se mnou spojil jeden přítel, který mě také tituluje „můj příteli“, skoro v každé druhé větě. Má v naší švédské společnosti poměrně vysoké postavení a lehce mi mohl nabídnout práci, když ne jinak, tak jako freelance. Místo toho mi řekl, že bych se měl odstěhovat tak daleko, jak to jen jde, protože tady nikdo mé služby vůbec nikdy kupovat nebude. Ne, k vysoké pozici ve společnosti ho sotva přivedlo jeho neomylné jasnovidectví.

Určitě jsi slyšel o potížích Marcela Prousta s vydáním jeho výše jmenovaného sedmidílného románu *Hledání ztraceného času*. Nejsou nezvyklé. Strindberg, Astrid Lindgrenová, John Kennedy Toole, Norman Mailer, Otto Frank, Tristan Egolf, Richard Adams, Patrick Süskind, Joanne K. Rowlingová, James Joyce byli vláčeni za stejně ponižujících okolností. Nenacházím psaní knih jako těžké. Život mě zásobuje bohatým proudem příhod, které zachyceny na papír zajímají natolik mnoho čtenářů, že mí nakladatelé jsou ochotni na mě sázet znovu a znovu. Jsou to však nakladatelé a ředitelé divadel, kdo stojí za napadením spisovatelské činnosti plesnivinou. Nebudu tě nudit detaily, ale poskytnu ti výstrahu, která snad, pokud ji budeš respektovat, tě

ušetří špatné nálady a různých jiných nepříjemností. Pokud jde o divadlo, pak uteč co nejdál od podvodných průvodců na scénu Örjana Herlitze a Simona Herlitze, otce a syna, a pokud jde o nakladatelskou branži, pak vynáším výstražné varování v ostře červené barvě pro Isabergs förlag a jejího majitele Jana Månssona a Evu Månsson. Bude ti patrně trvat dlouhá, předlouhá léta, než dostaneš peníze, o nichž jsi se s někým z Herlitzů respektive Månssonů dohodl, a jestli vyhraješ u soudu, pak bude hodinová mzda stejně tak nízká, že nakonec budeš přemýšlet, jestli tahle námaha vůbec stála za to. A to je přesně to, s čím ti plísní nakažení Herlitzové a Månssonové skoro vždycky počítají, protože, pokud jsem se něčemu ve Švédsku naučil, faktické dopady rozhodnutí soudů nezřídka indikují, že švédská spravedlnost vytváří s darebáky alianci, nehledíc na to, zda u zákona hledají ochranu darebáci nebo ty a nehledíc na to, zda jsi to ty nebo darebáci, kdo „vyhraje“.

Slíbený seznam mých prací od roku 2000:

2000 – *Den lyckliga ockupationen : Vladimir Oravskys sensuella recept från naturens eget kök och en läsebok för alla åldrar och många smakriktningar om honom själv och om invandrade och inhemska människor och djur* / *Šťastná okupace : senzuální recept Vladimíra Oravského z kuchyně matky přírody a čítanka pro každý věk a nejrůznější chutě o něm samotném a o přistěhovavších se a tuzemských lidech a zvířatech*

2002 – *Vladimir Aurum Oravskys Lathund för ambitiösa katter. 1, Metamorfoser enligt Ovidius, Kafka och Oravsky* : *en nervkittlande historisk krönika kring ouppklarade och uppklarade brott.* / *Příručka Vladimira Auruma Oravskeho pro ambiciózní kočky. Díl 1.: Metamorfózy podle Ovidia, Kafky a Oravského : Nervy drásající historická kronika kolem nevyjasněných a vyjasněných zločinů*

2002 – *Kulturen bakom kulturen* : *ett hållbart alternativ till myter, lögner och förtal* / *Kultura za kulturou* : *udržitelná alternativa mýtů,lží a pomluv*

2002 – *Vladimir Aurum Oravskys Lathund för ambitiösa katter. 2, Rhapsody in blue and yellow för blågula och rödgröna katters ett till flera in- och utandningsorgan* : *en nervkittlande historisk krönika kring uppklarade och ouppklarade brott* / *Příručka Vladimira Auruma Oravskeho pro ambiciózní kočky. Díl 2.: Rapsodie v modrém a žlutém pro vdechovací a vydechovací orgány modrožlutých a červenozelených koček* : *Nervy drásající historická kronika kolem vyjasněných a nevyjasněných zločinů*

2004 – *Dumma byxa ut och gå när man nappar på en tå. En bok för tjejer och kvinnor* : *Kattis och Sandras brevväxling* / *Pitomá kalhota ven a jdi když berou na prst u nohy. Kniha pro dívky a ženy* : *Dopisování mezi Katti a Sandrou.*

2004 – *Marie Antoinette* : *The Movie*. Spoluautor: Kurt Peter Larsen

2004 – *Zlata Ibrahimovics dagbok* / *Deník Zlaty Ibrahimovićové* Spoluautor: D. Malmén.

2006 – *Van Astrid tot Lindgren* : *biografische roman voor jong en oud*. *Od Astrid k Lindgren* : *biografický román pro mladé i staré*, nizozemské vydání Spoluautoři: K. P. Larsen aj.

2006 – *Flykten under jorden jämte flera gruvsamma och nöjsamma tragedier och komedier* / *Útěk pod zem a i jiné hrůzostrašné a milezábavné tragédie a komedie*. Spoluautoři: K. P. Larsen a D. Malmén. Sbírka se skládá z her

1. *Flykten under jorden* / *Útěk pod zem*. 2. *Zlata Ibrahimovics dagbok* / *Deník Zlaty Ibrahimovićové*. Tato hra získala cenu v Královském divadle Dramaten. 3. *Fioler, fikon och förebud* / *Housle, fíky a předznamenání*. Tato hra je přeložena do angličtiny a dánštiny . 4. *Spartacus uppäten* / *Spartakus sněden*. I tato hra byla přeložena do dánštiny. 5. *SKUM* / *PĚNA*.

2006 – *AAAHR!!!* / *ÄÄÄHR!!!*. Spoluautor: K P Larsen. *AAAHR!!!* je přeložena do angličtiny, slovenštiny, hebrejštiny a dánštiny. Divadelní hra *AAAHR!!!* získala od International Playwrights' Forum, The International Theatre Institute a International Association of Theatre for Children and Young People na světovém kongresu v Manile, též nazývaném Divadelní olympiáda, první cenu jako nejlepší hra pro děti

2007 – *Det rena landet* : *en berättelse om våldtäkt* : *den andra boken med Zlata Ibrahimovic* / *Čistá země* : *vyprávění o znásilnění*. Ještě jedna kniha se Zlatou Ibrahimovićovou". Spoluautor: D. Malmén

2007 – *På väg* : *Berättelser av Zlata Ibrahimovic*. *Na cestě* : *Povídky Zlaty Ibrahimovićové*

2007 – *Visit* / *Návštěva*. Fotografie Ole Schwander

2007 – *Zlata Ibrahimovics dagbog – Deník Zlaty Ibrahimovićové,* dánské vydání

2007 – *Astri mi! Berättelsen* / *Moje Astrid!*. Spoluautor: K. P. Larsen

2007 – *Axel och Toine* / *Axel a Toine*. Spoluautoři: K. P. Larsen, Milan Glac aj.

2007 – *Från Astrid till Lindgren* / *Od Astrid k Lindgrenové*. Spoluautoři: K. P. Larsen, anonym

2008 – *The Rocky Horror Prostata Show*. Spoluautoři: K. P. Larsen, U. Diktonius

2008 – *Bergman och Jane* : *en nekrokomisk spöksonat i en akt* / *Bergman a Jane* : *nekrokomická strašidelná sonáta v jednom aktu*. Spoluautor: K. P. Larsen

2008 – *Utbrytarkungens knep eller Hur jag slutade ängslas och lärde mig älska Sverige* : [*om de som flydde Warszawapaktens ockupation av Tjeckolovakien 1968, med deras egna ord och bilder*] / *Triky mistra kaskadéra* : *aneb Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád Švédsko*. Spoluredaktor: Tomas Kramar

2008 – *Friheten i kulturen* : *Reflexioner kring tystnad och repression inom kulturetablissemanget* / *Svoboda v kultuře* : *Reflexe kolem ticha a útlaku v kulturním establishmentu*

2008 – *Öya* : *en flicka liten som ett busfrö* : *den första boken om Öya* / *Öya, šibalka. První knížka o Öyi. Jubilejní vydání k 20 výročí*. Spoluautor: E. Thern

2008 – *Öya växer till sig* : *den andra boken om Öya* / *Öya povyrostla. Druhá knížka o Öyi. Jubilejní vydání k 20 výročí.* Spoluautor: E. Thern

2009 – *Till dig jag vänder åter … En naken kostymroman* / *K tobě se opět vracím... nahý kostýmový román.* Spoluautor: E. Dahl & K. P. Larsen

2009 – *Od Astrid do Lindgren* : *powieść biograficzna* / *Od Astrid k Lindgren* : *biografický román,* polské vydání

2009 – *Von Astrid zu Lindgren* : *biografischer Roman* / *Od Astrid k Lindgren* : *biografický román,* německé vydání

2009 – *Den störda utflykten* / *Narušený výlet.* Spoluautor: U. Diktonius

2010 – *Zu Dir komme ich immer wieder* : *ein Kostümroman ohne Kleider* / *K tobě se opět vracím... nahý kostýmový román,* německé vydání

2011 – *Skatten i skogen* : *En k-märkt deckarparodi* / *Poklad v lese* : *detektivní parodie.*

2014 – *Den gamla och edens lustgård* : *till minne av en inte helt okänd författarinna. Varje eventuell likhet med verkliga personer, levande som döda, är lika oförutsedd som oavsiktlig. vad beträffar de levande: fy skäms!* / *Stará paní a Zahrada Páně* : *památce ne zcela neznámé spisovatelky. Každá případná podobnost se skutečnými osobami, živými nebo mrtvými, je stejně nepředvídaná jako náhodná. Pokud jde o těch živých: měli byste se stydět!* Spoluautor: K. P. Larsen

2014 – *Fåglar* / *Ptáci.* Spoluautor: K. P. Larsen

2014 – *Allting på sin rätta plats, pottan mitt på bordet* / *Vše na svém místě, nočník uprostřed stolu*

2014 – *Den här boken handlar inte om det den handlar om* / *Tato kniha není o tom, o čem je*

2014 – *Vtákoviny* / *Ptákoviny.* Spoluautor: K. P. Larsen a Aleksandra Oravsky Sandström. Ze švédštiny přeložila Magdalena Fazekašová a Vladimir Oravsky

2014 – *Kdo mě okradl o mého bratra?* Kniha, kterou právě čteš. Napsána společně s Jaroslavem Sukem, Tomasem Kramarem, Peterem Kmecem, a Katharinou Oravsky Sandström

Mnohé z těchto knih byly vydány ve vícero vydáních, ale i v Braillově písmu, jako zvukové knihy i jako digitální, elektronické knihy.

Za svou publicistickou práci jsem dostal mnohá vyznamenání. Zatím poslední jsem obdržel 20. prosince 2013. Stal jsem se „velvyslancem literatury". „Vyznamenání se zakládá na tom, že

- Jste vzorem pro mladé
- Jste mistrem v používání prostoru a vlivu v médiích eticky příkladným způsobem
- Jste napsal fantastické knihy a texty

- Jste přispěl dětem a mládeži a posílil je v ovlivňování jejich vlastního života.“

Spolupráci v antologiích, výběrech. (Zde bych mohl uvést všech asi třicet pět antologií, na nichž jsem se účastnil, ale v této příjemné chvíli ti chci navodit dojem slušňácké pokory.)

2000 – *Den svenska högtidsboken* / *Biblické texty pro ateisty*
2006 – *Blickpunkt barn och fritid - texter i svenska för barn- och fritidsprogrammet* / *Zaměřeno na volný čas dětí*
2007 – *Zoom* : *Svenska Övningsbok år 6* / *Zoom* : *Cvičení švédštiny, pro 6. Ročník*

Z více než 30 divadelních her, filmových, televizních a rozhlasových scénářů a hudebních videofilmů vzpomenu jenom

Rhapsody in blue and yellow / *Rapsodie v modré a žluté*. CD. Hudba: Anders Blomqvist

Astri mi! The Musical / *Astri mi! Muzikál*. Spoluautor: K. P. Larsen

Njut! / *Užívej si!*

The New Beginning/ Nový počátek. Spoluautor: K. P. Larsen.

Antoinette. Spoluautor: K. P. Larsen. *Antoinette* je přeložena do dánštiny, češtiny, polštiny a angličtiny

En svensk tiger, Tiger Woods! / *Švédský tygr, Tiger Woods*. Spoluautor: K P Larsen (Pozn. překl.: Slovní hříčka z plakátu z dob 2. světové války, „Svensk tiger“ se dá přeložit „Švéd mlčí“ i „Švédský tygr“.)

Bergman och Jane : *En nekrokomisk spöksonat* / *Bergman a Jane* : *Nekrokomická sonáta příšer*

Astri mi! Pjäsen / *My Astrid!* : *The Play*. Hra byla přeložena do dánštiny a angličtiny a hrála se v New Yorku v USA

AAAHR!!! Je aspoň zatím (prosinec 2013) mou (a Larsenovou) nejčastěji hranou hrou ať už ve Švédsku či ve světě. Nejvíc mě však těší, že se uvádí i na Slovensku. V Bratislavském loutkovém divadle (BBD, Bratislavské bábkové divadlo) měla priemiéru v listopadu 2012 a hraje se dodnes. Pro mě není Bratislavské bábkové divadlo žádnou běžnou scénou. Chodíval jsem kolem této věhlasné divadelní budovy na Dunajské 36 skoro denně, zejména v 60. letech, až do doby, kdy jsem opustil Československo. Tehdy jsem sníval o tom, že se tam bude hrát moje vlastní hra a děti budou ječet nadšením a z napětí se kousat do pěstiček… V BBD se *AAAHR!!!* jmenuje *Naozaj* / *o chlapcovi, ktorý kreslil*. Překlad z angličtiny: Katarína Jánošová a Vladimir Oravsky.

V prosinci 2013, tedy ještě v době, kdy BBD hraje *AAAHR!!!* / *Naozaj*, se konala premiéra ještě jednoho představení *AAAHR!!!*, nyní v Divadelní fakultě VŠMU v Divadle Lab, pod názvem *Vtákoviny* / *Ptákoviny*. Nová inscenace, nové vsjo.

Umeå

Mou dobu jakožto kulturního šéfa v komuně Umeå jsem už popsal v jedné nebo dvou svých knihách dříve. Existuje vícero důvodů, abych se k těmto událostem vrátil i tady, ale dotknu se jen jedné. Knihy, kde popisuji tento švédský středověk modelu roku 2001, nebudou s velkou pravděpodobností přeloženy do češtiny ani do slovenštiny, do jazyků, ve kterých bych rád viděl své knihy vydány. Kniha, kterou držíš v ruce právě teď, je, jak vidíš, přeložena.

Chci, abys věděl, jak jsem dostal padáka a že proces kolem tohoto procesu byl tajný. Může být víc diktátorské utajovanosti, zatažených žaluzií a zavřených dveří v naší současnosti? V Eritreji a i v severní Koreji je pronásledování kritiků moci otevřené... Veškeré politické strany v komuně Umeå se shodly, že bude lépe, když proces předem rozhodnutého procesu proti Vladimiru Oravskému bude utajen, i když křesťanští demokraté už v lednu 2002 napsali interpelaci předsedovi komuny „Dejte karty na stůl!“ Ale byli vyslyšeni? My foot.

Připravoval jsem vydání své knihy *Příručka pro ambiciózní kočky*™, když jsem byl současně kulturním šéfem v Umeå. Politikům, mým nadřízeným, se obsah *Příručky* nelíbil a bylo mě vyhrožováno okamžitým propuštěním, pokud rukopis nezničím. Kdybych poslechl cenzorské rady svých nadřízených a odebral rukopis *Příručka pro ambiciózní kočky*™ ze seznamu knih mého nakladatelství určených k vydání, nejspíš bych si mohl podržet zaměstnání řekněme ještě na sedm let. Vydělal bych si podle příjmu, který jsem tam měl, kolem 4,5 milionu švédských korun. Šplhal jsem přes bariéru železné opony, protože jsem nikdy neměl v lásce zatuchlý vzduch omezených prostředí, a nařízení svých nadřízených jsem odmrštil ze stejného důvodu. Nechal jsem se vyhodit a spokojil jsem se s tím, že jsem dostal jen 1,9 milionu.

Bylo 00:36 dne 30. listopadu 2001, výročí Karla XII., a já jsem byl kulturním šéfem v Umeå, cizí baktérií v kulturní flóře čisté rasy.

Bylo 00:36 hodin dne 30. listopadu 2001, výročí Karla XII., a já jsem posílal e-mail Laurelu a Hardymu kulturního odboru komuny Umeå, Marie-Louise Rönnmarkové, předsedkyni, a Anně-Karin Sjöstrandové, místopředsedkyni.

”Dobrý den Marie-Louise a Anno-Karin, brzy mi vyjde nová kniha nebo nové knihy. Tato 800stránková úvaha se totiž děli na dva díly:

Příručka Vladimira Auruma Oravskeho pro ambiciózní kočky™*. Díl 1.: Metamorfózy podle Ovidia, Kafky a Oravského : Nervy drásající historická kronika kolem nevyjasněných a vyjasněných zločinů*

a

Příručka Vladimira Auruma Oravskeho pro ambiciózní kočky. Díl 2.: Rapsodie v modrém a žlutém pro vdechovací a vydechovací orgány modrožlutých a červenozelených koček : *Nervy drásající historická kronika kolem vyjasněných a nevyjasněných zločinů.*

Příručku napsala a vypráví kočka, která slyší na jméno Katla He(b)be a kniha může směrovat myšlenky k Ovidiovi, Franzi Kafkovi, Borisi Vianovi, Anthonymu Burgessovi, Jamesi Joyceovi, Jonathanu Swiftovi, Willymu Kyrklundovi, Harrymu Järvovi, Thomasu Pynchonovi, Jean-Luc Godardovi, Federicu Fellinimu, Monty Python, Jeff Koonsovi, Andymu Warholovi, Deanu Ray Koontzovi, Franciscu de Goyovi, Pieru Paolo Pasolinimu, Bernardu Bertoluccimu, Nagise Oshimovi, Franku Zappovi, Kinky Friedmanovi, Henrymu Millerovi, Charlesu Baudelairovi, Comte de Lautréamontovi, François Rabelaisovi, Johannu Sebastianu Bachovi, Laurence Sternovi a lordu Chesterfieldovi, o jehož dopisech nelegitimnímu synovi napsal sečtělý doktor Samuel Johnson, že ‚vyučovali morálku děvky a zvyky tanečního mistra' a že ‚kdyby se z nich dala pryč nemorálnost, nebylo by lepší knihy dobrého společenského chování'.

To může znamenat, že opět můžou existovat lidé, kteří budou vytahovat věty nebo dokonce stránky a mrskat je po tobě, Marie-Louise, po tobě, Anno-Karin, nebo po mně, podle toho stejného receptu použitého po vydání mé předešlé knihy. Že někteří lidé si představují, že vy máte nést odpovědnost za mé myšlenky, myšlenky, které vytvářím mimo pracovní dobu, jsou pro mě, chránícího svobodu myšlení a jiné demokratické hodnoty, těžko stravitelné, ale říkám si, že bychom měli mít připravenu odpověď, až někdo přijde s cenzurními požadavky.

Mé mluvení není jen korozi nepodléhající zlato, většina z toho je z jedovatého olova. Není však olovo velice těžké, když se správně použije v argumentaci? (Já vím, že hustota (měrná hmotnost) zlata je skoro dvakrát vyšší než olova (ρ Au 19,30 g/cm³, ρ Pb 11,34 g/cm³) a zlato je tím pádem těžší, ale básnická volnost dává tomuto obratu zelenou.)

Zde níž přetiskuju ty pasáže, kde píšu o Umeå a o svém zaměstnání. Samozřejmě dávám přednost tomu, aby byly v *Příručce*, ale kdybych nechtěl poslouchat vaše rady, neukazoval bych vám tyhle pasáže, než se tyto knihy vytisknou."

V sobotu 1. prosince jsme se setkali, Anna-Karin Sjöstrand a já, na vernisáži v jedné galerii. AK mluvila vyhýbavě, takže jsem jí dopoledne druhého dne v neděli 2. prosince zavolal a ptal jsem se, jestli se něco mezi námi nestalo anebo zda jsem si snad její stylizovaný chlad, nenamlouval. Odpověděla otázkou, nevolala ti? Ne, odpověděl jsem. Ona ti zavolá, odpověděla podchlazená AK.

Oč jde, doloval jsem dál, ale AK měla na to jen krátkou odpověď, že mi zavolá Marie-Louise. Paní Sjöstrandová položila telefon a já zavolal paní Rönnmarkové. Ani ona nechtěla povědět, o co jde, a žádala, aby se se mnou mohla sejít na jejím pracovišti ve 20.00 hodin téhož dne.

„Takové tête-à-tête na první advent, v neděli v 8 hodin večer? Takhle budeme slavit příchod Páně," divil jsem se. „Ano!" zněla úsečná neromantická odpověď, jež ukončila hovor.

Přesně ve 20.00 hod. přišla Marie-Louise Rönnmarková, avšak nikoli sama, alebrž ve společnosti s Annou-Karin Sjöstrandovou. Venku byla zima a bylo kluzko, a ony byly smrtelně vážné. Šli jsme nahoru do kanceláře Marie-Louise a po té, co jsem se pokusil trochu situaci odlehčit a navrhl Rönnmarkové, aby jako obyčejně zavolala svoji sekretářku, aby uvařila čaj a udělala pár chlebíčků k občerstvení, zahájily výslech. Šlo o mé *Příručky pro ambiciózní kočky*™.

Laurelová ba ani Hardyová nebyly nijak nadměrně rády tomu, co si přečetly, naopak, zuřily. Paní Sjöstrandová zprostředkovala učební látku, v níž referovala o nezapomenutelném televizním souboji mezi předsedou vlády Olofem Palmem a opozičním lídrem Torbjörnem Fälldinem, kde Palme podlehl své vlastní taktice, protože se ukázal být nejen lepším debatérem, ale oponenta zcela rozdrtil svou nadřazeností. U švédských voličů takto stoupla obliba podřazeného Fälldina a pravice zvítězila, konstatovala svou dobře míněnou lekci lidově liberální náměstkyně. AK byla toho mínění, že to, co jsem například napsal o divadelní konzultantce Fridě Holmgrenové z divadelního spolku města Umeå bylo naprosto pravdivé, ale že síla mého podání obrátí sympatie čtenářů k ní, a já, a se mnou celá kulturní správa, budeme na straně poražených.

Tehdy jsem poukázal na svůj e-mail, kde jsem se zavázal vyslechnout jejich dobré rady a vyškrtnout z rukopisu vše, co má co dělat s Umeå, což Sjöstrandová komentovala tak, že si je jistá tím, že učiním nutné škrty, ale že to sotva bude stačit. „Budeš neuvěřitelně osamocen, jestli svůj rukopis vydáš," hrozila ďáblova obhájkyně, sociálnědemokratická radní v komuně paní Marie-Louise Rönnmarková.

Nebyl jsem naladěn na další peskování, zvedl jsem se a slíbil, že o věci popřemýšlím.

Den nato, v pondělí 3. prosince jsem seděl v klubu Äpplet naproti Sjöstrandové, kde jsme se nechávali královsky krmit na účet daňových poplatníků. Tam jsem jí řekl, že s nedělní schůzkou vůbec nejsem spokojen, protože mi nepříjemným způsobem připomněla východoevropskou hrůzovládu, jíž jsem se svým útěkem doufal zbavit.

Sjöstrandová o tom nechtěla diskutovat a proklamovala, že „to probereme později!".

„Později" bylo oblečeno do noční košile a mělo pohřební svíčky vyrůstající z temene, byl to 13. prosinec, den sv. Lucie. Všichni se veselili slavíce syrakússkou ochránkyni očních lékařů, tu, která si vydrápala oči a poslala je na podnosu pohanskému mládenci, který byl do ní zamilován. V pracovní době se usrkává svařené víno a lidi

se přežírají s pepparkakor, švédskými perníky, které prý z každého grobiána udělají hodnou a smířlivou bytost. (Švédi se domnívají, že ten, kdo žere pepparkakor bude klidný a mírný, jelikož králi Hansovi naordinoval jeho medikus pepparkakor proti zlobě a špatné náladě. Toto se však událo v 15. století. Dnešní švédské pepparkakor obsahují silně kancerogenní akrylamid...) Městský ředitel Jan Björinge do sebe mnoho kil této „léčivé“ pochutiny nenacpal, protože mě dal zavolat přes svou sekretářku do své pracovny na 15 nula nula téhož dne. Ještě že byl čtvrtek. Pátek třináctého zřídka přináší něco dobrého, podle ustrašených tradic pověrčivých.

Kromě Björingeho tam byl též hlavní vyjednavač Bengt Forsberg. Byla mi nabídnuta káva a perníky, abych dostal přívětivý touch, a pak řekl Björinge, že bude nejlíp přejít rovnou k věci. „Myslím, že jsi fungoval dobře ve Fóru šéfů, Chefsforum, a v těch souvislostech, kde figuruju já, ale myslím, že dál už v organizaci zůstat nemůžeš,“ prohlásil Björinge, a snad že jsme byli obklopeni italským dnem sv. Lucie, zněla mi „organizace“ jako „mafie“, ale poněvadž na mě už působily ty švédské perníky, nic z toho jsem Björingovi nesvěřil, alebrž jsem řekl: „Aha,“ a podíval jsem se na hlavního vyjednavače Bengta Forsberga. „Hele, Bengte, ta převaha se mi zrovna nelíbí, měl bys něco proti, kdybych mluvil jen s Jannem?“ Forsberg se podíval na městského ředitele Björinga, ten mu dal svůj souhlas a na to se Forsberg vzdálil asi na 30 minut z místnosti. Během té doby jsem vzal na přetřes konflikt, který jsem měl s městským ředitelem od doby, kdy jsem veřejně odhalil, že své zaměstnance cenzuruje, řekl jsem, že jsem jím zklamán, protože několikrát tvrdil, že je vše zapomenuto a že chce být mým přítelem, setkávat se semnou v soukromí, společně se veselit, ale že to všechno vypadá jen jako kulisa. To nebyla žádná kulisa, dementoval městský ředitel Björinge a pokračoval: „ale na tu věc můžeš mít jaký názor chceš. Člověk nemůže vyhrát všechny války. Máš proti sobě i prezidium…“

„To jsem nevěděl, že vedeme válku,“ řekl jsem. „Měli jsme různé názory na jisté věci, což je pochopitelné …“

„Proto bychom měli vytěžit ze situace to nejlepší,“ přerušil mě městský ředitel.

„A co by to mělo být podle tebe?“ zeptal jsem se.

„Sám od sebe podáš výpověď a vystěhuješ se z Umeå s ročním platem v kapse…“ Pozoroval mou reakci a pokračoval: „Kromě toho jsem ochoten zaplatit ti ty dva dny a jiné blbosti, o kterých furt meleš. Postaráme se i o stěhování do Jönköpingu nebo kam si vybereš se stěhovat. Postaráme se, abys byl úplně spokojen.“

Díval se na mě a zkoumal, jestli mi toho nasliboval dost nebo jestli by neměl ještě přibalit nějaké další sliby.

„Já poslouchám,“ řekl jsem neutrálně.

„Uznej, že to je neslýchaně štědrá nabídka.“

„Musíš prominout, ale v tom s tebou nesouhlasím,“ řekl jsem způsobem, který patrně nezněl přesvědčivě, protože on řekl:

„Stejně ti to radím, protože druhou alternativou je, že tě prostě vykopnem, a pak se lehce, dokonce velice lehce může přihodit, že nedostaneš vůbec nic!“

Současný post stejně jako mé předchozí posty jsem nedostal zadarmo, a jsem si velmi dobře vědom zaměstnavatelových povinností a práv, takže jsem odpověděl s vyrovnaným klidem, aby viděl, že přehlížím jeho neohrabané manýry koňského handlíře:

„Nejsem si jist, že s tebou můžu souhlasit, Janne. Ty se pokoušíš znovu vyjednávat, jako když jsi mě zaměstnával, takže já znám tvůj způsob vyjednávání, a ten mně stále příliš neimponuje, myslím, že bude nejlíp, když sem zas přibereme Bengta, co říkáš?“

„Ano, to bude lepší.“

Hlavní vyjednavač přikvačil a městský ředitel promluvil:

„Já a Vladimir jsme spolu měli přínosný rozhovor,“ a hned navázal na onen rozhovor, v němž před necelou minutkou nijak velkého úspěchu nedosáhl, těmito slovy: „Nemysli si, Vladimíre, že přijdu s návrhem, který by byl předmětem jednání nebo nějakého dotváření, jako tomu bylo při přijímání na službu. Dostaneš jen dva návrhy: buď dáš výpověď dobrovolně se všemi výhodami, které ti to přinese, nebo tě prostě vyhodíme, a v tom případě podstupuješ riziko, že nedostaneš ani halíř. Tím pádem se taky naše nespokojenost s tebou stane všeobecně známou, zůstaneš bez doporučení a velice těžko seženeš novou práci.“

Chvíli bylo ticho a já marně přemýšlel, proč zase opakuje ten absurdní návrh. Že by chtěl imponovat Bengtu Forsbergovi svou tvrdostí? Byl úplně praštěnej nebo si Björinge a Forsberg předem rozdělili role podle klasické a zastaralé výslechové metody, kde Björinge byl oním tupým, neústupným a tvrdým, zatímco Forsberg hrál rozumnějšího, uznalého, který ovšem očekává ústupky?

„No, tak co si vybereš?!“ přerušil ticho Björinge.

Obrátil jsem se k Forsbergovi: „Bengte, víme jak ty tak já, že mě nemůžete vyhodit a že pokud si to risknete, tak musíte splnit své závazky, kterými jste zavázáni ve smlouvě, kterou jsme já a komuna uzavřeli. Totéž platí i o všech ostatních dohodách, které se mnou Janne podepsal jménem komuny.“

„Tím si nejsem jist!“ odpověděl poněkud nečekaně hlavní vyjednavač Forsberg. „Můžeš totiž odejít bez jakékoli náhrady!“

„To riziko beru,“ řekl jsem rozhodně. „Já za žádných okolností výpověď sám nepodám.“

Večer téhož památného dne sv. Lucie mi zavolala jedna kamarádka a ptala se, jak to pokračuje. Björinge jí volal a tím pádem už věděla o těch dvou alternativách, před které jsem byl postaven, a má kamarádka řekla: „Myslím, že by ses měl nechat vyhodit, Vlado. Nemusíš se bát, že by se komuna odvážila v něčem ustoupit od

kontraktu. Na to ani Janne ani komuna nemají, já v tom vidím typickou Janneho neohrabanost v pokusu uniknout lacino, rychle a bez hádky.“

Ráno v 7.45 den poté volala Björingeho sekretářka a sdělila, že Janne se se mnou chce setkat v 8.00. Mohl bych přijít tak brzo? Jistě, odpověděl jsem.

Jel jsem na kole po kluzkých zaledněných ulicích, abych přijal vyhazov. V 8 hodin jsem byl na místě, taktéž i Björinge a Forsberg.

– Jaká byla noc, zeptal se Björinge.

– Co myslíš, odpověděl jsem já.

– Přemýšlel jsi o naší nabídce?

– Dal jsem vám odpověď už včera..

– OK, dali jsme ti možnost si vybrat…

– Ty jsi se mnou vždycky zacházel jako s opravdovým přítelem.

– Takže pokud nebudeš souhlasit s dobrovolným odchodem …

dlouhá pauza, během níž jsem mlčel.

… tak splníme podmínky smlouvy. Dostaneš 24 měsíčních platů.

– Dobře, ale chtěl bych podotknout, že jde o 30 měsíčních platů, protože mám půlroční výpovědní lhůtu.

Björinge se dívá na Forsberga, Forsberg se dívá na Björingeho, Björinge se ujme slova:

– Jak řečeno, jsme připraveni splnit smlouvu. Jsme dohodnutý?

– Zatím ano, nejsem expert na výpovědi…

(Když jsem městskému řediteli Janu Björingovi řekl: „Nejsem expert na výpovědi,“ mínil jsem nejen jeho chronické chování směřující k nabytí totální moci tak, že chirurgicky odstraní své protivníky a vytvoří panický strach o existenci u těch, kteří zůstanou, ale měl jsem na mysli i kulturu, jejímž je zplozencem: Jan Björinge dostal sám padáka na svém bývalém pracovišti…)

Takže předpokládám, že můžeme pozvat dovnitř Marie-Louise a Annu-Karin?

Proti tomu nemůžu nic namítat.

Paní Rönnmarková a paní Sjöstrandová vstoupily na popraviště a konstatovaly, že je smutné, že musím končit, s čímž jsem naprosto souhlasil.

Devatenáctého to projednáme v odboru a od toho dne budeš s okamžitou platností propuštěn. Doufám, že chápeš, že do té doby je všechno interní záležitost a že o tom nesmíš s nikým mimo tuto místnost diskutovat.

Myslíte, že se budu chtít chlubit tím, že jsem dostal vyhazov?

odpověděl jsem a Björinge a Forsberg se korektně zasmáli nebo si snad mysleli, že je na tom něco komického. S těmito kluzkými pány člověk nikdy neví… Každopádně: Zatímco jsem se držel svého slibu, tito zasvěcení do celého průběhu věcí začali zákeřně a zlomyslně šířit informace masmédiím, jež mě v mnoha orgánech a tučnými titulky skandalizovaly na falešných základech.

Existuje nějaká možnost, abych se s tebou setkal před devatenáctým,
zeptal jsem se Rönnmarkové a ona odpověděla, že se pokusí najít nějaký čas, který by se hodil jí i Anně-Karin.

Chci se setkat s tebou, opakoval jsem.

Dám ti vědět.

Než Rönnmarková a Sjöstrandová vyšly, potřásly si se mnou rukou, jak bývá zvykem po fair play zápasu.

Betonářské metody a početní převaha, kdy jsem se sám měl bránit proti smečce útočících vlků, kteří mě postavili před fait accompli, dokonaný fakt, vidí Björinge, Rönnmarková, Forsberg & Co. jako čestnou hru.

Tak to je krátký popis toho, jak jsem dostal 1,9 milionu za (skoro) zakázané *Příručky*.

Úředník Michail Jevgrafovič Saltykov-Ščedrin byl vyhnán ze svého pracoviště a svého města na základě svých povídek. Když se po osmi letech vrátil, napsal satirická odhalení o úplatné ruské byrokracii pod příjmením Ščedrin, tedy Štědrý. Vypracoval jazyk v obrazech, kterému jeho čtenáři naprosto rozuměli, ale který cenzura nedokázala napadnout. To se stalo v polovině devatenáctého století.

Přičleněním mé maličkosti k Saltykovovi prodloužila sociálnědemokratická radní komuna a rytíř se zlomeným kopím kluzký městský ředitel Jan Björinge na začátku 21. století onu předlouhou řadu hledačů pravdy, jejichž zkoumavá svobodomluvnost byla potrestána roubíkem a zákazem činnosti. Publius Ovidius Naso, Dante Alighieri, François Villon, Martin Luther, François Marie Arouet de Voltaire, Charles Baudelaire, Taras Ševčenko, Thomas Thorild, Osip Mandelštam, Erich Maria Remarque, Thomas Mann, Franz Werfel, Walter Benjamin, Charlie Chaplin, Alexandr Solženicyn, Wolf Biermann, Yilmaz Pütün alias Güney ... Mocipáni nás vyhodili ze svých paláců a zahrad, byli jsme vyhoštěni do exilu. Ale nastal snad tím pořádek v jejich říších?

Opustili jsme teritorium rozumu a demokracie.

Tolik o pokusu o zastavení publikace mých knih *Příručky pro ambiciózní kočky*™ a o mé výpovědi z teplého místa kulturního šéfa v komuně Umeå.

Nikdo se mě v té době nezastal, žádný novinář, žádný kulturní pracovník, který se předtím rád sluníval v mé přítomnosti. Po čase se však ukázalo, že i mí největší odpůrci o mně začali psát pozitivně. Zde máš jeden příklad: Kulturní šéf největšího deníku Leif generally wrong Larsson píše „(…) Nyní vypráví nadaný kulturní pracovník, jehož status sice není profesionální, ale výrazivo ano, že Oravsky byl před šesti lety připraven vydělit 10 000 korun na pokračující činnost. Přibližně ten model, který jsem navrhl. (…)“

Je pravda, že jsem během svého působení jako kulturní šéf Umeå navrhl řadu opatření, jejichž hodnota se oceňuje teprve nyní. To není nic nezvyklého, spíš naopak; setrvačnost, na kterou každá novota naráží, je stejně nutná jako vítaná. Skepse není ničivá, ničivá je mocenská bohorovnost, podrazy, arogance, netolerantnost a korupce.

Umeåský kulturní rektoskop Leif Larsson patří k tomu opičímu plemeni, které snad ani neslyší a nevidí, ale hlavně musí být slyšeno, a to nahlas. Proč si opatřil Larsson tuto podle něj nově nabytou pozdní informaci, když se to hodilo? Nepatří k práci znamenitě placeného novináře, aby byl aspoň trochu à jour a aspoň v té oblasti, která mu byla svěřena ke zpravodajství?

Nebo měl zkorumpovaný kulturní redaktor veškerý přístup ke všemu, co se odehrávalo mezi stranickými papaláši kulturní správy a mnou, úředníkem, který nepasoval do jejich uzounké kapsičky, a nechal si tuto informaci pro sebe, protože se hodila jeho záměrům pro mé vyhnání z Umeå…

Nestavěla se snad Anna Lindh dobromyslně k únosu Ahmeda Agizy a Muhammeda Alzeryho? A stejně se tvrdilo až do posledního okamžiku, že nikoli.

Byli snad oba, náš tehdejší předseda vlády Carl Bildt a tehdejší ministryně kultury a odpovědná za otázky přistěhovalectví a rovnoprávnost Birgit Friggebo, nevědomí o onom doslova životu nebezpečném prostředí, do něhož vypovídali kosovoalbánské muže, ženy a děti? Existuje dokument vedle dokumentu, který razí varovné Kainovo znamení na čela těchto katů, i když je nevidíš.

Tobě snad zní pojmenování „had“ nepříliš lichotivě, pro Larssona z Västerbottens-Kuriren je to symbol pohodlí; had může ležet, i když „jde“.

Byl jsem třetím kulturním šéfem najatým komunou Umeå během relativně krátké doby, a proto tedy bylo celé řízení kolem přijetí zdlouhavé, drahé a zvlášť důkladné. Půl roku mě tahali na pohovory s jedněmi a druhými a třetími, a s psychology a politiky... Po mně přišla nejdříve Inger Edebro Sikström a když uběhl další krátký rok, Monica Sparby. Nyní byla i Monica Sparby propuštěna ze služby a na její místo nastoupila Margaretha Alfredsson jakožto dočasná kulturní vedoucí. Margarethu znám osobně a můžu o ní říct jen toto: Margaretha má všechny potřebné vědomosti a znalosti, je ambiciózní a nebojácná, a nenechá se koupit. Spolupracovalo se mi sní velmi dobře. A jaká je štědrá hostitelka! Teď, když opustil Umeå i sociální šéf Björn Nilsson, jsou party pořádané Margarethou a jejím mužem Sörenem na jejich statku v Rödånäs snad to jediné, co z této končiny Švédska postrádám. Margarethin nástupce se jmenuje Fredrik Lindegren, jenž dle vlastních slov „chce být kulturním šéfem, který ujistí okolní svět o tom, že nápady, šíře záběru a kvalita řadí Umeå k těm nejnovátorštějším kulturním městům Švédska a Evropy.“ Lindegren byl na podzim 2004 vybrán jako nejhumornější osoba v kraji Västerbotten na festivalu humoru rozhlasu P3 …

„Mějte si názor, jaký chcete, na rozruch kolem Vladimira Oravského, ale ve skutečnosti se mu podařilo něco, co se Umeå Open nepodařilo od roku 1998: NOVÉ MYŠLENÍ, ale to nemá v Umeå dlouhou životnost v atmosféře „povolování“ kultury, pravda liž?“ Tyto řádky najdeš na http://umea2014.blogg.se. Pisatel nebo pisatelka těchto řádků si říká Ochjojaggörsakerochklagarintebaraheller (asi: Tedajádělám-věciatakyjennenadávám) a nepřeje si tedy vystoupit pod svým jménem. Dává přednost anonymitě. Jak jinak? Umeå je komuna kultuře nakloněná a jako taková se vyznačuje tím, že není radno mít jiné názory než vhodné. A kdo má názory nevhodné, pak je nejlépe vysloví pod neidentifikovatelným jménem. Toto tedy nabízí Umeå i dnes v roce 2014.

V rukou dvou podprůměrně inteligentních komunálních politiků jsem byl bezvýznamným hovínkem, ale když mě spláchli, vypadalo to najednou ve světle neuhasínajícího zpravodajství novin, rozhlasu a televize, jako bych byl středem světa. Mým knižním vydavatelům to plně vyhovovalo.

Švédsko je známo po mnoha stránkách. Jedním z atributů, jež jsou Švédům připisovány, je osamělost. Švédové jsou sotva osamělejší než jiní, nikoli obecně, byl to však Švéd, Hjalmar Söderberg, jenž v *Doktoru Glasovi* napsal: „Duše se děsí prázdnoty a hledá kontakt za každou cenu,“ a v dramatu *Gertrud*: „Věřím v rozkoš těla a v nevyléčitelnou samotu duše”. Obě tato trýznivá pozorování zaznamenal v době, kdy byl ještě ženat se svou první ženou Märtou Abenius, a jejich dvěma nejmladším dětem ze společných tří byly dva, respektive tři roky.

Pamatuješ si onoho necitu bez svědomí, šiřitele nákazy a smrti Mehdiho Tayeba alias Jamese Kimballa, který se vyskytoval ve švédských masových médiích pod jménem HIV-mannen, česky bychom řekli HIVák? S kolika ženami přišel do styku ve Švédsku? Nikdo neví přesně kromě HIVáka samotného, ale u 130 je jistota téměř stoprocentní. Policie chová podezření, že kolem deseti z nich Tayeb nadrogoval alkoholem a rohypnolem a znásilnil. Tayeb se setkával s partnerkami všude, snad kromě dámské sauny, a byly ze všech společenských vrstev a všemožných zaměstnání. Vdané a rozvedené, družky, osamělé a s partnerem žijícím v jiném bytě. Stejně jako smrt, HIVák nečinil rozdílů. Přes 90 žen a dívek (ale i dva muži) mělo s HIVákem dobrovolný pohlavní styk. O Tayebovi byly napsány kilometry novinových sloupků a sotva někdo živý, kdo bydlel ve Švédsku koncem 90. let, mohl uniknout alarmujícím textům o smrtonosném Tayebovi. A přesto měl řadu praktikujících učňů rok za rokem. Nejpozději na 90. výročí Velké říjnové socialistické revoluce, jež se konala 7. listopadu 1917, způsobil tentokrát tučné černé rubriky 31letý HIVák ze Stockholmu. Osamělost otupuje.

V jistých situacích jsou lidi nezaměnitelní. Ať se člověk chce zbavit přitažlivosti některých osob jak chce, stejně to nepomůže. Metafyzickým vysvětlením tohoto jevu může být, že někteří lidé jsou si osudem určeni, že jejich „manželství“ bylo „nebem určeno“ už na počátku všehomíru. Když má někdo oči jen pro druhého, znamená to taky, že zářivost jiných v blízkosti vyvoleného mizí. Astronomie je plná příkladů nebeských těles, jež nebyla objevena, ačkoli byla v dosahu teleskopů.

Ingmar Bergman měl mnoho žen. Veřejně se objevoval ve společnosti Else Fisher, Ellen Lundström, Gun Grut, později Hagberg, Harriet Andersson, Bibi Andersson, Käbi Laretei, Liv Ullmann. Od roku 1971 až do její smrti v roce 1995 byla jeho souputnicí Ingrid von Rosen. Ale s ní mel dítě už v roce 1959, tedy před vztahem s Käbi Laretei a Liv Ullmann. Roková hvězda, herec a chlapec z obálek, „sen všech žen“ Jon Bon Jovi je ženatý s Dorotheou Hurley od roku 1989 a mají spolu čtyři děti. Mel Gibson uchvátil dva Oscary, vyskytuje se na nesčetných seznamech sexuálně nejpřitažlivějších mužů světa, se svými 25 miliony dolarů za účast na filmu *The Patriot* je nejlépe placeným hercem a je ženatý s Robyn Moore, ženou, s níž má sedm dětí od roku 1980. Superhvězda John Travolta je filmová legenda, žije se svou Kelly Preston od roku 1989. Románek se sice přerušil v roce 1976, kdy se on a o 18 let starší Diana Hyland do sebe zamilovali, ale když ona zemřela na rakovinu, John a jeho Kelly se zase shledali. Herečka Pat Paterson, vdaná za démonického manžela z verze thrillerového manželství od George Deweye Cukora *Gaslight* Charlese Boyera, natáhla bačkory pouhopouhé čtyři dni před jeho narozeninami, na které se tak těšili. Ale jelikož Charles Boyer nechtěl slavit narozeniny bez společnosti své ženy a navíc ji z plného srdce miloval, vzal si život o pouhé dva dny později. John Lennon mohl mít mnoho milenek, ale navěky se spojil s Yoko Ono. Když se jeho manželství dočasně skončilo, Lennonova muzikální dráha stagnovala. Otec předsedy a majitele Proventusu humanisty a filantropa Roberta Weila byl čtyřikrát ženatý se čtyřmi různými ženami. S první měl syna Roberta. Robertova matka zemřela v 80 letech a když se to jeho otec dozvěděl, dostal nemilosrdný infarkt. Než se spojil se svou největší životní láskou a matkou svých dětí na dlouhém poživotním životě, trápil se tím, že tam nejeli spolu. August Strindberg se už nikdy pořádně nezotavil po rozvodu se svou první manželkou Siri von Essen. Když pak zemřela, o 21 let později, oblékl si černý smuteční plášť a o tři týdny se odstěhoval za ní, nechávaje své inferno pouhých 63 let mlád. Neleží ve společném hrobě.

Ženy jsou a byli zblázněné do Bergmana a Boyera a Lennona a Strindberga a Weila a Bon Joviho a Gibsona a Travolty, a Ingmar a Charles stejně jako John a August a Régis a Jon a Mel (kolují pověsti, že MG a RM v roce 2010 požádali o rozvod) a John, a, a mohli si klidně vzít nebo pobývat ve společnosti inteligentních a bohatých, blondýn nebo brunet, dlouhých či krátkých, hubených i tělnatých, prostých i komplikovaných. Ale chtějí či chtěli však jen jednu jedinou, pro kterou jeden každý z nich z nějakého nevysvětlitelného důvodu vzplanul. George Moore, který

komentoval své memoáry *Hail and Farewell* slovy: „One half of Dublin is afraid it will be in the book, and the other is afraid that it won't," řekl taky: „A man travels the world over in search of what he needs and returns home to find it."

Snad je to tak, že kdo opravdu miluje své děti, se nikdy nemůže odtrhnout z objetí jejich matky.

Psal jsem, že po tom štěstí v neštěstí, jakého mně a mé rodině bylo dopřáno na Novém Zélandě 11. ledna 1997, svět ztratil své ostré hrany, jež mě předtím lehce dokázaly kazit náladu. Tak to je. Je však jedna událost, která stojí jako neúplatný vrátný k mé naprosté spokojenosti: rozvod. Pokoušel jsem se svést tohoto vnuceného souputníka pilným obcováním s jinými ženami, a když to nepomáhalo, vystavil jsem se ještě větší expozici tomuto málo účinnému léku. Byl jsem jako alkoholik, který si nikdy nevychutná drink, který konzumuje, protože v každé přítomnosti už myslí na další sklenku a na další krčmu.

„I don't remember names / But I remember faces," zpívá Tallulah ve filmu *Bugsy Malone*. Já mám navíc agnosii na obličeje, ovšem pouze spojenou s ženami. To by snad mohlo posloužit jako vysvětlení, že jsem zapomněl na každou ženu už v jejím objetí. Možná, možná měla aspoň vzdáleně připomenout to, oč jsem přišel. Její nakažlivý smích, její oči, a pohledy, její ramena, její hlas, její vůni, kterou jsou obklopeni jen mí rodiče a mé děti a která mě naplňuje blaženým opojením, její boky, její chůze, její dlouhý krk a sexy účes, který vlasy zdůrazňuje, její nohy a chodidla a její léčivé ruce a prsty.

Kdo neumí milovat, a jsou tací, to nikdy nepochopí přes všechny zkoušky a tituly v psychologii. Každý člověk je blažený svým vlastním, jen zřídkakdy vlastní vůlí zvoleným způsobem.

Schopnost milovat je patrně jeden z nejkrásnějších darů, které člověk v sobě může najít, a to i tehdy, když je onen dar spojen se zdlouhavou, žíravou a všudypřítomnou bolestí.

Jednou však jsou slzy doroněny a všechny časy dotrpěny. Člověk se unaví a nechce, aby mu bylo dál špatně, z čistého pudu sebezáchovy.

Se svou přítelkyní Sarou jsem se potkal už několik měsíců po útěku z Československa. A totéž platí o Júlii, Ollem, Pie, Sven-Erikovi, Ralphovi, Larsovi, Björnovi a v neposlední řadě o spoluredaktoru této sbírky Tomášovi, kamarádovi, s jehož kvalitami, předpokládám, se většina lidí bohužel seznámila jen prostřednictvím filmu nebo literatury. S těmi všemi udržuji spojení. I když se stalo, že někdo z nich byl jeden rok až třicet let tím či oním zaneprázdněn. Ale jsme tu jeden pro druhého. A tak to mám i s Kurtanem a Danielem a Erikem a Berntem a Johanem a Ulfem a s Elenou a Milanem a Steenem a Annikou a Georgem H. a Georgem S. a Ivanem L. Nejmladšímu z mých přátel, s nimiž se stýkám v podstatě denně

telefonicky nebo emailem, je 28 a nejstaršímu je 90 let mlád. Mezi tím se nachází Karol Kovačovský, který způsobuje nezřídka mou škytavku. Karol nečekaně zemřel 25. března 2007, o 18 dní později by mu bylo bývalo 58.

Mluvíval jsem s Karolem skoro denně. Mnohokrát celou dlouhou noc a po takových dlouhých seancích jsem se cítil do dalšího dne nadopovaný a našlapaný. Karol byl výborný kuchař a měl nejméně dvě v německy hovořícím světě renomované kuchařské knihy a byl neméně schopný filosof a, strange as it seems, botanik. Byl nevyléčitelný optimista neustále pěstující a předoucí nové plány. Smrt mezi nimi nebyla. Ale stejně. Pamatuju se na rozhovor, s ním asi před dvanácti lety. Mluvil o svém otci, který taky umřel v poměrně mladých letech, utopil se. Karol byl toho mínění, že se otec mohl zachránit, že by přežil jen kdyby byl chtěl, ale on to vzdal… Myslel jsem na Karolova slova, když jsem volal jeho sestře, abych se zeptal, jak se Karol má, když tehdy dočasně ležel v nemocnici. Karol umřel, řekla, a pak bylo ticho, ale měl jsem pocit, že chtěla dodat: „Vzdal to."

Rakovina? Žádnou nemám. Můj doktor mi volal po první, nepříliš kladné zprávě, zrovna když jsme se s mou dívkou oddávali rozkoším, a povídal, že jde o nějakou záměnu nebo omyl.

Nijak jsem ono zdravotnictví, jehož je on malou součástí, neobviňoval, protože se mi ulehčilo a co víc, rozveselil jsem se. A radost měly i mé děti, mé dívky i „manželka". Ve stejném sledu událostí jsem se dozvěděl, že jsem prodal filmový scénář jednomu německému producentu za značný obnos, a další rukopis knihy… Můj kontakt na dálku s rakovinou prostaty jsem popsal v knize a divadelní hře *The Rocky Horror Prostata Show*. To je literatura, jež dýše životem.

Stephen Vizinczey píše ve svém eseji *Truth and Lies in Literature*: „Jsou dva fundamentálně odlišné druhy literatury. Jedna, která ti pomáhá rozumět, a druhá, která ti pomáhá zapomenout. První ti pomáhá stát se svobodným člověkem a svobodným občanem, druhá pomáhá lidem, aby tebou manipulovali. Jedna je jako astronomie, druhá jako astrologie."

Některá z mých svědectví v této knize prošla zvalchována opravným aparátem paměti, ale nejdůležitější je, že netahá za nos. Že „subjektivita je pravda" je snad Kirkegaardův nejznámější existenciální paradox.

Budu ještě jednou citovat Stephena Vizinczeye. Nyní z jeho časného díla *In Praise of Older Women, the amorous recollections of András Vajda*:

„A pokud do některé míry tato kniha opravdu *je* vlastní biografií, pak jsem, stejně jako Thurber, zcela srozuměn s drsnou poznámkou Benvenuta Celliniho, že než člověk začne popisovat svou životní historii, mělo by mu být aspoň čtyřicet let a měl by pokud možno něco významného na tomto světě vykonat."

Já splňuju v první požadavek na nikoli méně než 150 %. Embryo druhého, doufám, vzniklo taky tvou pomocí během těchto mých biografických poznámek.

Albert Einstein řekl, že life is like riding a bicycle. To keep your balance you must keep moving. Myslím, že to byl jeho způsob, jak říct pomoz si sám a Bůh ti pomůže. Byl to moudrý člověk.

Cvičím a posiluji – cítím se jako švédské vydání Arnolda Schwarzeneggera modelu 2003 na těle i na duši.

Štěstí přichází málokdy samo… Naštěstí je to tak.

“Once I lived the life of a millionaire…// Then I began to fall so low / I didn't have a friend, and no place to go / So if I ever get my hand on a dollar again / I'm gonna hold on to it till them eagle's green // 'Cause no, no, nobody knows you when you're down and out / In your pocket, not one penny / And as for friends, you don't have any. // When you finally get back up on your feet again / everybody wants to be your old long-lost friend.

Said it's mighty strange, without a doubt / nobody knows you when you're down and out. // When you finally get back upon your feet again / everybody wants to be your good old long-lost friend”, napsal a zkomponoval Jimmy Cox vo své nesmrtelné písni z velké ekonomické krize.

Koncem roku 2011 byla ve Švédsku uspořádána každoroční anketa, která zkoumá, které úřady a podobné instituce se v jaké míře těší veřejné důvěře či nikoli. Jen 26 % Švédů cítí důvěru ke švédským bankám.

Byl jsem kontaktován ze Swedbanky, nabídli mi 3 miliony včetně úroků, ale musím přestat o nich psát nepříznivě. Nechám se odkoupit, vždyť už stejně nemám o nich co povídat.

Que sera sera, zpívá Doris Dayová ve verzi Sira Alfreda Hitchcocka z roku 1956 filmu *The Man Who Knew Too Much*

a

také ten příběh skončil šťastně

Pesimismus je luxus, který si nikdo, kdo se chce zbavit jařma, nemůže dovolit.

„I have often said, and oftener think, that this world is a comedy to those that think, a tragedy to those that feel – a solution of why Democritus laughed and Heraclitus wept,“ napsal Horace Walpole v dopisu Sir Horace Mannovi. A tak jsme zase u Marcela Prousta: Ve skutečnosti každý čtenář, když čte, je vlastním čtenářem sebe sama.

KUKAČKA ZE ZAHRADNICKÉ 16, BRATISLAVA ANEB, KDO MĚ OKRADL O MÉHO BRATRA?

„Nad stolem komisaře Klímy jako náhodou visel obraz rakouského ministra Beusta, který kdysi řekl: ‘Man muss die Tschechen an die Wand drücken.’A Chum, Klima a Slavíček, tento ničemný triumvirát nad stověžatou Prahou, tato německo-křižácká hegemonie nad Čechy v rakouské policejní uniformě, řídili se podle slov nebožtíka Beusta. (…)

Bude-li to někoho zajímat, poznamenávám, že Klíma i Slavíček bydlí naproti Riegrovým sadům a že mají vyhlídku na dva jasany v parku. Jsou to zdravé stromy se silným větvemi. Komisař Klíma má kolem krku 40 cm, komisař Slavíček 42 cm.“ / Jaroslav Hašek: *Dobrý voják Švejk v zajetí*. Nakladatelstvi Konfrontace, Curych 1976.

Předseda vlády Rakouského císařství Friedrich Ferdinand von Beust, c. k. vrchní okresní komisař a přednosta státni policie Viktor Chum, JUDr Jaroslav Klíma atd., jsou u Haška skutečné avšak rovněž literární osoby.

„Very little of what you read about a celebrity bears any resemblance to the truth“, píše Arthur Marx, syn Grouche Marxe v úvodu k jedné své knize o svém slavném otci. Kukačka ze Zahradnické 16, který je předmětem této části knížky lidového čtení *Kdo mě okradl o mého bratra?*, není žádnou celebritou.

Čí je to chyba, že se lidé okrádají, zabíjejí a jinými nespočetnými primitivními ale i kreativními způsoby si navzájem zastiňují slunce?

Není mnoho těch, kteří se rodí s černou žlučí, tak silně dominující jejich charakteru, že zlo z nich prýští jako škodlivý dým že stratovulkánu Eyjafjallajökull.

Pokud toto konstatování odpovídá pravdě, pak by se část této zloby dala připsat výchově. Ale ještě víc, daleko víc, by se měla tato nešťastná zloba připsat vlivu společnosti, ve které se lidé nacházejí, které podléhají, ale zároveň ji i tvoří a tvarují.

To však sotva může znamenat, že individuum může svést vinu svého konání na společnost, stát a vedení, že voják může zakrýt vinu svého zabíjení poukazováním na přísahu poslušnosti a nutnost zabíjení, aby se sám vyhnul smrti. Slepá poslušnost vede skoro vždy k něčí záhubě. Je vícero neoddiskutovatelných důkazů, že dokonce i během druhé světové války se celé čety německých vojáků postavili proti rozkazu střílet do neozbrojených Židů a to navzdory hrozbě, že sami ztratí život, a tito vojáci zdravého svědomí nakonec ani nebyli za svůj protest trestáni ani v době, kdy protestovali ani později, ale naopak, dnes jsou vzorem lidského smýšlení a chování.

Byl by Ing. Ivan Kukačkay čestný člověk, choval by se on lépe alespoň k jeho nejbližší rodině, pokud by ideologie berlínské zdi nedělila svět na jedné straně svo-

bodný a na té druhé, svět zakřiknutých otroků socialistického východu nebo jiných diktatur?

Ing. Ivan Kukačkay nezazlíval direktivnímu socializmu, že mu zakázal svobodně myslet a psát, ale zazlíval svobodnému kapitalizmu, že připustil, aby si kdokoliv mohl nacpat kapsy nedevalvovanými bankovkami, koupit auto, dům, cestovat. Neboť to je to, co Ing. Ivan Kukačkay o kapitalizmu věděl...

Že úspěch je skoro vždy následek nekonečných hodin odříkání a námahy a velké porce štěstí a příznivých náhod, a že se může stát, že i ten nejusilovnější skončí s prázdnýma rukama, o tom Ing. Ivan Kukačkay mnoho nevěděl, pravděpodobně proto, že všichni ti, kteří zdrhli na západ a které on znal, přišli na návštěvu do Bratislavy v nejlepších šatech, vyblýskaných autech a bez mrknutí oka platili účty v restauracích každému, komu chtěli, dokázat, včetně sobě samým, že jejich emigrace a s ní spojené strádání stály za to.

V tu chvíli, když linduška lesní, nebo červenka obecná, nebo ťuhýk obecný nebo rákosník obecný, nebo... snese vajíčko, je kukačka obecná na místě. Rychle spolkne právě snesené vejce hostitele a nahradí ho svým. Celá tato akce jí netrvá déle než deset krátkých vteřin. Pokud kukačka nestihne doletět na místo plánovaného činu ve správnou chvíli, řeší to tím, že svrhne „hostitelům“ jejich příbytek a tím je nutí začít soužití od nuly a tedy znovu stavět své hnízdo…

Vejce většiny ptáků mají čtrnáctidenní inkubaci, ale kukaččí se vylíhnou už po dvanácti dnech, a není tedy divu, že kukaččí mláďata jsou v každém hnízdě největší a nejsilnější. A kromě toho, malé kukačky žerou ne za dva, ale za osm stejně starých ptáků. Takže zatímco kukačka roste, její co nevidět nebozí „sourozenci“, jsou odkázáni na nucenou hladovku. A kromě toho mají kukačky vrozenou citlivost na hřbetě, a stačí, že na hřbetě ucítí sebemenší tlak, tak couvají do té doby, dokud tlak nepomine. A tato čistka netrvá nikdy déle, jak dva dny, a potom patři hnízdo jen kukačce. Zní to paradoxně, ale vskutku je to tak, že poněvadž kukačka je chamtivá za osm, jsou její nevědomky adoptivní rodiče dokonce vděčni, že se nemusí starat víc než o jedno dítě... Kukaččina nenažranost je však nezřídka osudná i pro ni samu i její nerodiče. To proto, že kukačka otvírá svůj hladový zobák tak doširoka, že nerodič uvázne hluboko v jejím krku a oba končí své dobrodružství na tomto světě se strnulými drápky vystrčenými do vzduchu.

Ptáci jsou zřídkakdy barvoslepí a modrozelené vejce pěvušky modré, abych uvedl příklad, se značně liší od konipasových šedo-hnědě skvrnitých. Jak to, že si tedy hostitelé nevšimnou, že byla jejich vajíčka vyměněna? Elementary, my dear Watson, jak Doylův Sherlock Holmes nikdy neřekl, kukačka má schopnost klást vajíčka, které jsou téměř nerozlišitelně podobná vejcím hostitelů, a pouze ten, kdo umí porovnat velikosti, dokáže rozpoznat rozdíl. To je důvod, proč nejméně 150 druhů ptáků, bez jakéhokoliv podezření, pomáhají kukačce šířit její evangelium.

Už Charles Darwin přišel na to, že kukačka neparazitovala na hnízdech odjakživa, ale že i kukačky si stavěly hnízda. Parazitováním však dokázaly přežít úspěšněji. V dobrém roce může úspěšná kukačka snést až 25 vajec, což znamená, že v takovém roce využije 50 tvrdě pracujících rodičů. Kromě toho, že kukačka dokáže svá vejce šikovně kamuflovat, má ještě jinou pojistku proti tomu, aby jí vejce nebo potomky nevyhodili z hnízda. Takzvaná „Mafia hypothesis" popisuje, jak kukačka, která zjistí, že její vejce nebo potomek propadli zkáze, napadne hostitelovo hnízdo a totálně ho zdemoluje. Toho si jsou hostitelé dobře vědomi a raději platí. Stejně jako lidi platí mafiánům za ochranu svého businessu penězi, platí hostitelé kukačkám rodičovskou péčí.

Dnes známe asi 10 000 druhů žijících ptáků a z toho je kolem 100 druhů kukačce podobných. Parazitování na hnízdech však není nejdokonalejším způsobem života, což nám dokazuje i to, že počet kukaček se soustavně zmenšuje.

Seznámím tě ještě s několika jinými, ne příliš zdomácnělými rostlinnými nebo živočišnými organizmy. Co říkáš na Ficus benghalensis, což je jeden z mnoha druhů fíkovníků? K přirozenosti fíkovníku bengálského neboli banyánu patří, že svými vzdušnými kořeny objímá hostitelské stromy, čerpá z nich výživu a tak bují, až je zadusí.

Ale bez hostitelského stromu se nemá banyán o co opřít, a tak nakonec sám umírá, pomalu a bolestně. V tom je banyán podobný chamtivé kukačce, která se, jak jsem už popsal, k smrti dusí vlastní chamtivostí.

Nebo co říkáš na žraloka písečného, nitroděložního kanibala, jehož mladí žraloci se krmí jeden druhým, dokud nezbude jen vítěz v každé ze dvou děloh?

A jak se ti líbí blanokřídlík, který klade svoje vajíčka do larev běláska zelného? Feny psounů prériových pohřbívají zaživa mláďata všech ostatních psounů prériových a tedy i potomky svých rodičů a sourozenců. A tak bych mohl pokračovat. Zajímavé však je, že zoologové tvrdí, že v celé přírodě jsou kukačky nejbezohlednějšími a nejsobečtějšími parazity, žijící podle hesla všechno brát a nic nedávat. Na Slovensku je kukačka chráněná.

Proč jsem zařadil kapitolu *Kukačka ze Zahradnické 16, Bratislava* do knihy *Kdo mě okradl o mého bratra?*, jejíž četbou právě posiluješ svůj život?

Je pravdou, že Kukačka ze Zahradnické 16 neutekla za hranice okupovaného Československa, naopak, této konkrétní kukačce, o níž tato kapitolka pojednává, se vedlo velmi dobře v Československu před srpnem 1968, a okupace Československa vojáky Varšavské smlouvy poskytla této kukačce dokonce možnost ještě lepšího materiálního života. Zmínění vojáci způsobili, že mnozí obyvatelé Československa opustili svůj příbytek a majetek a někteří z těch co zůstali, si přivlastnili to, co jim nepatřilo a k čemu by se čestnou cestou nedokázali pravděpodobně nikdy dopracovat.

Ivan Kukačkay, nar. 04.08.1955, r.č.: 550804/7083, bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18

Ty, kdo jsi četl mou předcházející kapitolu, týkající se mé emigrace, nabyls asi přesvědčení, že já, Vladimir Oravsky, jsem jedináček, protože žádného sourozence nikde nezmiňuji.

Na následujících řádcích, na kterých často přímo oslovuji Ing. Ivana Kukačkaye, tě chci seznámit s hanebným chováním Ivana Kukačkaye a věřím, že porozumíš, proč došlo k mému zapírání jeho a jeho jména.

Na své první knize *I skuggornas hetta* : *Tvärkulturella filmanalyser med amerikansk populärfilm från 70-talet i fokus,* česky *V horké záři stínů* : *Filmové analýzy z mnoha pohledů se zaměřením na americký komerční film 70. let* jsem pracoval šest let a abych ji vůbec mohl napsat, musel jsem shlédnout na 550 filmů, a z nich mám důvod v *I skuggornas hetta* rozebírat 370. *I skuggornas hetta* byla poprvé vydána těsně před vánocemi 1983 a mým čtenářům těchto řádků, kteří si na toto období detailně nevzpomínají, chci připomenout, že tehdy filmy neexistovaly na DVD, nedali se shlédnout na Internetu a nedaly se půjčit jako 16 mm nebo 8 mm kopie, ale každý z nich jsem viděl v kině a kvůli jednotlivým filmům jsem cestoval do Paříže, Vídně, Kodaně a Stockholmu, zkrátka do míst, kde mají dobře zásobovaný filmový archiv. V knize *I skuggornas hetta* je Ivan Kukačkay zmiňován už na třetí straně, neboť kniha je věnovaná Dionýzovi, mému otci, Kataríně, mé matce, Ivanovi Kukačkayovi a jeho synovi Vladovi, který měl tehdy 14 měsíců.

Ukázalo se, že námaha a čas psaní této knihy, byly dobrou investicí a to nejen proto, že jsem se mnoho naučil, ale i ohlasy kritiků byly velmi pozitivní. Byla překládána do mnoha jazyků, jednotlivé články z ní se tiskly v mnoha odborných časopisech. Zejména moje 53stránková analýza filmu Miloše Formana: *One Flew Over the Cuckoo's Nest / Přelet nad kukaččím hnízdem*, se tiskla v různých publikacích znovu a znovu.

Ivanovi Kukačkayovi jsem dal návrh, aby se pokusil najít vydavatele na tuto a další moje knížky v Čechách a na Slovensku, ale on se k tomu neměl, přestože jsem mu nabídl nejméně 50 % z eventuálního výdělku.

Co to může vynést, ptal se mě Ing. Ivan Kukačkay, a měl pravdu v tom, že většina spisovatelů, alespoň tady ve Švédsku, se živí vším možným, jen ne svými knihami. Ale já jsem měl štěstí, mimo jiné v tom, že kniha *I skuggornas hetta* byla vydána v největším skandinávském vydavatelství pro školní a univerzitní literaturu, Studentlitteratur. Komické bylo, že i já jsem ji musel číst a složit zkoušky z *I skuggornas hetta*, když jsem studoval filmovou režii v Kodani. Na *I skuggornas hetta* jsem vydělal kolem 1,5 milionu švédských korun a když se to Ivan Kukačkay dozvěděl, tak prohlásil, vážně nebo jako žert, na tom vlastně nezáleží, protože v tomto specifickém případě tu

je myšlenka, která prozrazuje a odhaluje myslitele, že část mého výdělku z této knihy patří jemu, neboť kniha je věnována jemu a jeho synovi.

Když mnozí lidé museli opustit svoje příbytky jako následek takzvané finanční krize, řada bank vydělávala tolik, že se jim peníze nevešly do jejich prostor, a tak se i SEB-banka v dubnu 2010 přestěhovala z výstavní ulice v Jönköpingu o 500 metrů dál, na břeh jednoho z jönköpingských velkých jezer, do nově postaveného, do mramoru a skla oděného domu. Je samozřejmé, že taková slavnostní „kolaudace“ musí být dokumentována mnoha žurnalisty a kameramany. Musí se na ní objevit všichni, o nichž si banka myslí, že jsou uctívaní členové finanční společnosti… vždyť to znáš.

Vedoucí jednoho oddělení SEB ke mně přistoupila a hned do mě: Vladimire, mám tu jednu markovanou obálku, kterou si mi dal asi před dvaceti lety, adresovanou Ivanu Kukačkayovi v Bratislavě. Mám ji ještě stále přechovávat nebo ji chceš zpátky?

V obálce byla čísla mých bankovních účtů, seznam a fotografie obrazů a sošek, které vlastnila moje rodina, seznam gramofonových desek, knih a tak dále. Dal jsem tuto obálku své známé z banky, protože celá moje rodina vždy cestovala pospolu, a kdyby se nám něco stalo, tak jsem myslel, že půlka toho, co jsme vlastnili, by připadla Ivanu Kukačkayovi a ta druhá sestře Kerstiny. Obálku jsem si měl vyzvednout, až usoudím, že už to není aktuální.

Ivan Kukačkay byl informován o existenci této obálky, a na stranu kladů jeho morálního konta musím přičíst, že se pravděpodobně nemodlil, aby naše letadlo narazilo do špičky Mount Everestu.

Tato kapitola je sice o Ivanovi Kukačkayovi a jeho synovi Vladovi Kukačkayovi, ale oba slouží víceméně jako příklad něčeho, s čímž se překvapivě setkala nemalá řada emigrantů. Já jsem byl v kontaktu s více než třemi sty Čechů a Slováků, kteří opustili Československo, a vyslechl jsem si vícekrát příhody, které se sotva dají vymyslet a tedy potvrzují známý postřeh, že skutečnost překonává fantazii básníka.

Mám alespoň více důvodů, proč ti na těchto stránkách představuji Ing. Ivana Kukačkaye a jeho syna Vlada Kukačkaye. Jedním z nich je, že Ivan Kukačkay reprezentuje mnoho, překvapivě mnoho sourozenců a „dobrých přátel“, kteří podrazili nohy těm, kteří jim plně důvěřovali. Všechny takové a podobné příhody, o kterých já vím, znám jen z druhé ruky. To, co ti tu předkládám, je bohužel prožité, není to jen z doslechu. Mysli na to, protože jsi určitě slyšel o tom, že když někdo vypráví o někom nebo o něčem, o čem pouze slyšel, může se stát, že z komára, i když nevědomky, udělá velblouda.

Vzpomínáš si na Pierre Degeytera? Ano, to je ten, který zkomponoval *Internacionálu*. Text této hymnické písně napsal Eugène Edine Pottier a zpívala se na melodii od Clauda Josepha Rouget de Lisle, známou jako *La Marseillaise*. V roce 1888 však dostal náš dobrý Pierre Degeyter objednávku na novou melodii k Eugène Edine Pottierovu funkčnímu textu a jelikož se Pierre bál otevřeně hlásit k socialistům,

kterým *Internacionála* sloužila, tak ji podepsal jménem Degeyter. Že mu tento krycí manévr příliš nepomohl, to už je jiná historka.

Internacionála se stala populární a tehdy vstoupil na scénu Pierrův bratr Adolphe Degeyter a prohlásil, že jeho kapsy se mají plnit tantiémami za autorská práva z této populární písně.

Nejméně 13 let se bratři hádali, pomlouvali a soudili a v roce 1914 Pierre prohrál, protože ten, kdo si od Pierra hudbu *Internacionály* objednal, ne příliš čestný politik Gustave Delory, v té době už primátor města Lille, u soudu přísahal, že on *Internacionálu* objednal od Adolpha a ne od Pierra, a záměrně lhal, protože byl na Pierra rozhněván, že se postavil nalevo od socialistů. Dva roky nato se Adolphe Degeyter oběsil a zanechal svému bratrovi vzkaz, že to nebyl jeho nápad obrat vlastního bratra o majetek. A tak, v roce 1922, 34 let po tom, co Pierre Degeyter složil *Internacionálu*, byl soudem konečně uznán jako právoplatný vlastník autorských práv.

V letech 1944 až 1990 byla státní hymnou Sovětského svazu melodie složená Alexandrem Vasiljevičem Alexandrovem. Před tím, v letech 1922 až 1944, však tuto funkci plnila *Internacionála*. Sověti však věděli hovno o tom, kdo napsal jejich hymnu a proto se Pierra ani nezeptali, co on na to. No ale, jak už to bývá, i tentokrát skončilo všechno šťastně, a sám strejda Stalin pozval Pierre Degeytera do Moskvy, a tam nejenže ho neuvěznil, ale přidělil mu i státní důchod, který si Pierre užíval až do roku 1932, kdy ve věku 84 let zemřel. Padesát tisíc lidí ho doprovázelo na jeho poslední cestě. Jeho bratr Adolphe Degeyter přežívá v povědomí lidí jako nešťastný zloděj.

Několik nejbohatších lidí na světě jsou Švédi a nepochybuji o tom, že jsi slyšel o firmách Ikea, H&M (Hennes a Mauritz) a Skype. Dá se říct, že Švédsko je bohatá země, i když samozřejmě i tady, jako všude jinde na světě, jsou lidé, kteří hledají příbytek v nehlídaných sklepech a opuštěných prostorách metra. Jan Stenbeck založil ranní noviny Metro, které vycházejí nejméně v 21 zemích. A toto světoznámé Metro je jen malá střepinka impéria, které Jan Stenbeck vlastnil. (Jan Stenbeck byl však taky naprosto řadovým členem Österuropeiska solidaritetskommitté (Výboru solidarity s Východní Evropou), a podnikal rizika a jezdil i do Československa, spolupracoval s chartisty a pracoval jako novinář a pašerák.) Janova sestra Märta Margaretha af Ugglas, rozená Stenbeck, je vdaná za Gustafa Samuela Bertil Oscarsson af Ugglas, člena jednoho z nejznámějších švédských šlechtických rodů. Märta Margaretha af Ugglas byla držitelkou všech možných titulů a vyšších sociálních pozic, na které si průměrně vzdělaný člověk jen vzpomene, od předsedkyně mezinárodní organizace Save the Children, přes vedení Swedish International Development Cooperation Agency, až po švédskou ministryni zahraničí v letech 1991 až 1994. Sourozenci Margaretha a Jan jsou děti advokáta a podnikatele Huga Edvarda Stenbecka, spoluzakladatele Investment AB Kinnevik. Hugo Edvard Stenbeck a Märtha Odelfelt měli čtyři děti: Hugo

juniora, který zemřel v roce 1976 ve věku 43 let na rakovinu plic, Elisabeth, která zemřela v roce 1985 ve věku 43 let, Märtu Margarethu, narozenou v roce 1939 a nejmladšího Jana, narozeného v roce 1942, který zemřel v roce 2002. Po smrti Huga Edvarda Stenbecka v roce 1997 propukl mezi Märtou Margarethou a Elisabeth na jedné straně a Janem na té druhé boj o dědictví a táhl se nepokrytě na veřejnosti dlouhé roky.

Mnohaletý veřejný spor o vlastnictví probíhal též mezi pro nás Čechoslováky známými osobnostmi, nevlastním bratrem Tomáše Bati – Janem Antonínem Baťou a synem téhož Tomáše Bati – Tomášem Janem Baťou. Kolují zprávy, že i když byl Tomáš Baťa mladší již za první republiky z podniku vyplacen, chtěl více, a jelikož byl Jan Antonín Baťa obviněn z kolaborace s nacisty, spor také vyhrál. 42 (čtyřicet dvě) dlouhá léta po smrti Jana Antonína Bati ho soud uznal nevinným, rehabilitoval ho a ocenil jako největšího přispěvatele odboje Čechů a Slováků během II. světové války. Seznamuji tě s těmito neveselými osudy těchto zámožných a uctívaných rodin, i když jsem přesvědčen, že ty, můj čtenáři, víš, že lidé se pomlouvají, soudí ba i zabíjejí kvůli penězům, přístupu k vodě, ropě a jiným přírodním zdrojům, kvůli dědictví a dělení majetku při rozvodech, a věru i ze závisti, tak jako například Kain, syn prvních lidí Adama a Evy, který ukázal všem svým potomkům minimální morální standard člověka a lidstva, když zabil svého bratra Abela. A tato chamtivost se vyskytovala a vyskytuje téměř stejně jak na nejbohatším industrializovaném Západě, tak i v méně prosperující Africe. Jediné, co se mění, jsou metody boje, všechno ostatní jde po starém.

Navzdory tomuto konstatování chci, aby ses zamyslel nad následujícím: pokud útěk v nás utečencích vyvolal skoro vždy pocit nutnosti, abychom pracovali nejen na sebe a naše nové rodiny v naší nové vlasti, ale i na rodinné příslušníky, které jsme zanechali v naší rodné zemi, tak nemálo z těch, kteří, ať už vděčně nebo chamtivě, přijímali naše dary, zneužívali nás a okrádali. Tanky Varšavské smlouvy, které nás víceméně přinutily k útěku, nás připravily nejen o naši vlast, ale i o naše nejbližší, protože, alespoň tak si to vysvětluji, tam, kde celý stát je jedno velké vězení, panuje vězeňská atmosféra, a v ní téměř zákonitě ty největší svině žerou z největšího a nejplnějšího koryta.

Ne, nemyslím si, že ten kdo trýzní zvířata, chová se automaticky podobně panovačně i k lidem. Je možné, že někteří tak činí, ale mezi těmito dvěma činy není žádná přirozená spojitost. Přesně tak jako neexistuje žádná záruka, že ten, kdo má rád literaturu, umění, klasickou hudbu a podobně, nemůže spáchat vraždu nebo být následovníkem nacizmu. Ředitel Fordova divadla ve Washingtonu se ptá paní Lincolnové: Pokud odhlédnete od té neplánované přestávky, co si myslíte o představení? Tak zní absurdní historka odkazující k americkému herci, pocházejícímu z kulturně promi-

nentní rodiny a fanatikovi arcikonzervativního konfederačního jihu, Johnu Wilkes Boothovi a jeho oběti, prezidentu Abrahamu Lincolnovi.

V prosinci 1987 jsem byl na přednášce novopečeného držitele Nobelovy ceny Josifa Brodského. Tento vysoce vzdělaný filosof řekl, mimo jiné, že estetika je matkou etiky a já jsem potom v debatě použil příklad Caravaggia, který, jak víme, byl velikánem umění a zároveň, ač je nám to všem nemilé, možná i vrahem. Ukázalo se, že jsem příliš jednoduchý a že nevlastním klíč k dešifrování slovních kódů vyšší kulturní debaty když zastávám názor, že klasická kulturní, literární a filosofická vzdělanost není matkou etiky, alespoň ne v mém slova smyslu. Vždyť jak jinak bych si vysvětlil, že zastupující říšský protektor protektorátu Čechy a Morava Reinhard Tristan Eugen Heydrich byl hudební virtuos a znalec klasické hudby a že Hitlerova soukromá knihovna obsahovala 16 tisíc knih s díly nejen velikánů jako Shakespeare a Jonathan Swift, ale i jednodušších spisovatelů, jako je například Karl May. A Hitler svoje knihy opravdu četl a uměl i z mnoha z nich citovat nazpaměť. Nejraději prý četl biografie slavných lidí, politiků a vojevůdců.

Je zdokumentováno, že Jindřich VIII. Tudor byl velice sečtělý, Augusto Pinochet Ugarte byl obrovským sběratelem knih a i po zbavení moci mu majitelé mnoha významných antikvariátů vyjadřovali vděk za obchodní obrat… Stalin byl v mnoha ohledech Hitlerovým dvojčetem, a to i pokud jde o společný zájem o umění, hudbu, literaturu, divadlo a film.

Školy, kultivovanost a kultura nechrání žádného Dr. Jekylla před tím, aby zároveň nebyl brutálním Mr. Hydem. Vždyť ani takoví nadmíru nadaní lidé jako například Richard Wagner, Richard Strauss, Pietro Mascagni, Herbert von Karajan, (je zadokumentováno, že až 50 % z Wiener Philharmoniker / Vídeňských filharmoniků bylo členy a sympatizanty Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP, Národně socialistické německé dělnické strany), Carl Orff, Friedrich Nietzsche, Filippo Tommaso Marinetti, Emil Cioran, Knut Hamsun, Gustav Vigeland, Louis-Ferdinant Céline, Luigi Pirandello, Thomas Stearns Eliot, Ezra Loomis Pound, Martin Heidegger, Martin Luther, Walter Ruttmann, Leni (Helene Bertha Amalie) Riefenstahl, Hanns Johst, Maurice Bardèche, Rudolf Laban, Thea Gabriele von Harbou, Georges Remi alias Hergé, Sir Pelham Grenville Wodehouse, Pius IX, zvaný Pio Nonno, Ambrogio Damiano Achille Ratti, čili Pius XI, Eugenio Pacelli tedy Pius XII, Axel (Puck) Munthe, Robert Brasillach, Pierre Drieu la Rochelle, Emil Jannings, William Bradford Shockley, Charles Augustus Lindbergh, Henry Ford, Philipp Lenard, Johannes Stark, Albert Speer, Coco Chanel, Le Corbusier, vlastním jménem Charles-Édouard Jeanneret, Eugène Schueller, André Bettencourt, Gottlob Frege, Paul de Man, John Galliano, Lars (von) Trier, Carl Gustav Jung, Emil Nolde, Alice Bailey, François Coty, Rudolf Steiner, Radovan Karadžić, Malcolm X, Bobby Fischer, paranoidně schizofrenní laureát Nobelovy ceny John Nash, dlooo-uuuuuholetý bývalý prezident Mezinárodního olympijského výboru Marqués

(Markýz) de Samaranch známý jako Juan Antonio Samaranch Torelló, Peter Handke, Hans Erich Pfitzner, Dr. phil. h. c. Gustav Heinrich Ernst Martin Wilhelm Furtwängler, zapsaný na Gottbegnadeten-Liste, seznamu nejdůležitějších umělců pro Deutsches Reich vedeným ministerstvem propagandy, Hugo Alfvén, Arthur Engberg, Stig Cederholm, Kurt Atterberg, Sven Hedin, Anders Franzén, Albert Engström, Ossian Elgström, Sven X-et Erixson, Zarah (Stina) Leander, Ernst Ingmar Bergman, Per Olof Sundman a Ingvar Kamprad neváhali, alespoň během jedné části svého života, odstrčit jednoho člověka, jednu rasu, jednu národní příslušnost nebo jednu víru ve prospěch jiné a tímto dokázali, že ani téměř božský talent a vysoká inteligence nejsou dostatečné vlastnosti a prvky života na to, aby si jejich nositelé uvědomili, že svět by měl patřit všem stejně.

I mluvil jim v učení svém: Varujte se zákoníků, kteříž rádi v krásném rouše chodí, a chtějí pozdravováni býti na trhu, A na předních stolicích seděti v školách, a přední místa míti na večeřech, Kteřížto zžírají domy vdovské pod zámyslem dlouhých modliteb. Tiť vezmou soud těžší. (Marek 12:38-40)

(Někteří psychologové tvrdí, že to není překvapivé, že talent a inteligence jdou ruku v ruce s nedemokratickými a elitistickými myšlenkami a chováním, ale právě naopak, jelikož tito géniové a pologéniové si jsou vědomi, že se od všech ostatních liší. Mezi lidmi, kteří jsou širší veřejnosti známi, i když vším jiným jenom ne genialitou ba ani setinou geniality, je hrůzostrašné množství sviní, kteří prodali své „bratry“ a „sestry“ a „sousedy“. Otec Silvie Švédské, tedy současné švédské královny, Carl August Walther Sommerlath byl členem nacistické strany National-sozialistische Deutsche Arbeiterpartei a jeho továrna, kterou přebral od Žida Efima Wechslera, dostala nové jméno, Metallwaren- und Apparatefabrik, a sloužila nacistické válečné okupaci. Po ukončení druhé světové války se Walther Sommerlath opět stal uctívaným členem společnosti... Na Slovensku tomu není jinak. Například Ľudo Ondrejov, vlastním jménem Ľudovít Mistrík, zarizoval (učinil árijským) antikvariát rodiny Steinerových, který stál v centru Bratislavy a když bylo započato s deportacemi Židů, prohlásil, že ve svém podniku žádné židy nepotřebuje, a ohlásil je úřadům: „Prehlasujem, že vo svojom kníhkupectve nepotrebujem týchto Židov: Maxa Steinera, Jozefa Steinera, Žigmunda Steinera a Viliama Steinera. Zaistením a odtransportovaním týchto Židov neutrpí obchod ani Slovenský štát nijakú hospodársku ujmu, lebo som si našiel náhradu v árijskej osobe pána Viliama Fábryho z Turč. Sv. Martina.“

Steinerovi rozsudek smrti, vynesený Ľudo Ondrejovem, nepřežili a zahynuli v koncentračních táborech. Ondrejova kniha *Zbojnícka mladosť*, poprvé vydaná už v roce 1937, byla za socialistického režimu součástí takzvaného povinného čtiva pro školní mládež, tedy součástí kulturního kánonu ČSR i ČSSR. I v tomto by se mohla hledat odpověď na mou otázku Kdo mě okradl o mého bratra?

Roku 2000 kolovala zpráva, že Národní banka Slovenska se chystá vydat pamětní minci u příležitosti 100. výročí narození zbojnického udavače Ľudo Ondrejova. Že se tak nestalo, třeba připsat i tomu, že z hnoje se mince razit nedají.)

V knize Bernharda Schlinka *Der Vorleser* / *Předčítač,* je "hrdinka", bývalá dozorkyně v koncentračním táboře Hanna Schmitz, negramotná. Schlinka, který mimo jiných pracovních titulů nosí i titul profesora filozofie práva, chtěl, abychom neschopnost bachařky Schmitz v psaní a čtení chápali jako morální negramotnost, její neschopnost vidět, slyšet a čelit násilí, jehož byla nejen aktivním původcem, nýbrž i samotným předpokladem. A to nejen během druhé světové války, ale i po ní, kdy jako 36letá sexuálně svede a využívá 15letého Michaela Berga. Ve vězení se Schmitz naučí číst, čili porozumí svým vlastním činům a zločinům, a proto se v den propuštění z dlouholetého vězení postaví na sloupek knih a oběsí se.

Ivan Kukačkay, nar. 04.08.1955, r.č. 550804/7083, bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18
a jeho pes

Ing. Ivan Kukačkay má psa, kterého bije až do krve. Inženýr se mi tím sám chlubil. Ano chlubil, a to víc než dvakrát nebo třikrát. Ivan Kukačkay je zbabělec a kompenzuje svou morální a fyzickou slabost a nedokonalost při styku s ještě slabšími, ať už se jedná o slabší z hlediska sociálního postavení nebo z jakýchkoliv jiných hledisek. Ti si to všechno vyžerou, ať vinní nebo nevinní, i za ty silnější, na které si notorický zbabělec Ivan Kukačkay netroufne. Ti slabší jsou jeho pes, jeho žena Želmíra Kukačkayová, rozená Drienská, jeho děti Vlado a Matěj Kukačkayovi a jeho podřízení jako například MUDr. Stanislav Novák, CSc., a paní Vaniherová, která se dokonce bála kontaktovat Ing. Ivana Kukačkaye „ze strachu před represemi".

„A co tví sousedi?" ptám se, „ti nezakročí, když tě vidí, jak ‚mlátíš svého psa?"

„Tady bije každý svoje zvířata", odpovídá Ing. Ivan Kukačkay.

„A co takového už musí chudák pes udělat, aby ho bylo potřeba mlátit až do krve?" vyzvídám. K inženýrově odpovědi se vrátím o několik řádků níže, ale ještě předtím se chci podělit s tebou, čtenářem těchto řádků, o následující skutečnost a to, že v USA je zakázáno trýznit zvířata a že v amerických televizních programech jako například *Animal Precinct* a *Animal Cops* se ukazuje, jaké sankce postihnou každého, kdo tento zákon poruší.

Dokonce i v Jižní Africe se točí a vysílají podobné reality show. A ty se také, stejně jako ty americké, ukazují po celém světě. Jedním z důvodů, proč se tak děje, je zastrašit ty necitlivce, kteří si myslí, že oni jsou Bohem určeni k tomu, aby panovali nad vším živým i neživým. Týrání zvířat je totiž skutkovou podstatou pro trestní odpovědnost. I ve Švédsku je týrání zvířat zakázáno, přesto se bohužel objevuje. Avšak naštěstí pouze v malém rozsahu, protože žádný soused nebo jiný náhodný divák netoleruje, pokud někdo trýzní zvířata a okamžitě kontaktuje patřičné úřady. I na Slo-

vensku je trýznění a další špatné zacházení se zvířaty zákonem zakázané, ale Ing. Ivan Kukačkay se očividně brání omezování své omezenosti.

Hlídací pes Ivana Kukačkaye umí, podle výpovědi Ivana Kukačkaye, rozplést plot, kterým jsou Kukačkayova částečně krádeží nabytá zahrada a dům oploceny, a vždy, když pes plot rozplete, Ing. Ivan Kukačkay ho zmlátí až do krve. A Ivan Kukačkay bije svého psa nejen proto, že rozplétá plot, ale i proto, že "je tak hloupý, že si nepamatuje, jaké hrozné bití za to vždy dostává!". To jsou inženýrova slova. Ivan Kukačkay umí sice hodně a přísně trestat, ale pedagogem očividně není. Neumí si domyslet, že ten pes nerozplétá plot proto, že chce u Ing. Ivan Kukačkaye zůstat a věrně mu sloužit, ale protože se chce od žalářníka Ivana Kukačkaye dostat pryč…

Edmond Dantès alias hrabě Monte Cristo a Henri 'Motýlek' Charriere jsou pouze dvě postavy ze stovek románů a filmů, vycházejících ze skutečnosti, které svědčí o tom, že čím horší je žalářník, tím větší je touha uvězněných utéct z vězení, a to bez ohledu na možné důsledky. Všechna tato díla dávají stejné ponaučení: I kdybych měl při útěku zemřít, přesto se o něj pokusím. Dega, jeden z hlavních protagonistů *Motýlka*, komentuje plán „nemožného útěku" říká: „To je tak zoufalé. Myslíš, že se to podaří?" A Motýlek odpovídá: „Záleží na tom?"

Je možné, že ty, Ing. Ivane Kukačkayi, budeš komentovat tyto řádky o útěku tím, že tvůj pes ani nečte ani nechodí do kina, a proto je o možnosti útěku neinformován. Každý živý tvor chce být však svobodný a instinktivně protestuje proti nesvobodě. To se týká i každé mouchy, která hlavou napadá průhledné sklo okna tak dlouho, dokud nenajde cestu ven na svobodu, nebo dokud se neutluče. A tedy, i když si ty, Ing. Ivane Kukačkayi, myslíš, že tvůj pes je hloupý…

Když jsem byl s rodinou v Japonsku, jedna známá nám ukazovala místa, na která byla ona i mnoho dalších Japonců hrdá. Jedno z nich byla bronzová socha psa Hachikō před nádražím v nejrušnější čtvrti Tokya, Shibuya-ku. Hachikō byl věrný svému pánovi profesorovi Ueno i po pánově smrti. Ueno zemřel v roce 1925 a Hachikō chodil čekat na svého pána celých 10 let na toto nádraží, kde se předtím setkávali, tedy až do března 1935, kdy se Hachikō, nemohoucí a nemocný vydal za svým pánem do vzdálenějších končin... Profesor Ueno určitě nemlátil svého psa Hachikō, nebo co si o tom myslíš ty, Ing. Ivane Kukačkayi, zaměstnanče firmy Union zdravotná poisťovňa, a. s., jejímž 100%-ním vlastníkem je Achmea B.V., největší poskytovatel neživotního pojištění, ochrany zdraví a ochrany příjmů pojištění v Nizozemsku a mimo to činná v dalších 9 zemích?

Říká se, že pes je nejlepší přítel člověka a je dokázáno a všeobecně známo, že pes chce plnit všechna přání svého velitele, zkrátka být přesně takový, jak si jeho velitel přeje. Ale ne tvůj pes, Ing. Ivane Kukačkayi. Tobě se podařilo vytlouct mu tento vrozený instinkt z hlavy. Napadá mě, že jsi jako jeden, stejně muzeální jako škodlivý přežitek z 19. století. Pamatuješ si na tu zlomyslnou a po penězích dychtivou příšeru

Edwarda Murdstona? A stejně jako ty, i on byl nejen nečestný a podváděl svoji rodinu, ale byl i vždy připraven mlátit svého psa.

Edward Murdstone: David, come here! If I had an obstinate horse or dog to deal with, what do you think I would do?

David Copperfield: I don't know.

Mr. Murdstone: I'd beat him. I'd make him wince and smart. I'd say to myself, “I'll conquer that fellow.” And if were to cost him all the blood that he had, I'd do it!

A jelikož ty jsi se přes všechny dlouholeté kurzy stále ještě nenaučil ani základům angličtiny, i když jsi zaměstnán v zahraniční firmě, nabízím ti, inženýrku, rychlý překlad.

Edward Murdstone: Davide, pojď sem! Kdybych měl vzpurného koně nebo psa, co myslíš, že bych s ním dělal?

David Copperfield: Nevím.

Mr. Murdstone: Já bych ho mlátil. Donutil bych ho, aby se třásl, jen když si na mě vzpomene. Řekl bych si: „Já si tě zotročím, ‘kamaráde‘.“ Udělal bych to, i kdyby vykrvácel do poslední kapky.

Kristián VII., dánský a norský král, byl psychicky těžce nemocný a trpěl mánií ničení, a proto rozbíjel nábytek, okna a podobně, a když ho tato nemoc trýznila nejvíce, tehdy mlátil své psy. Přesto, že se to odehrávalo před dvě stě třiceti lety a Kristián VII. ani zdaleka nebyl významným vladařem, dodnes se o tom píše.

Jerzy Kosiński se proslavil jako bestsellerový spisovatel, filmový scénárista, herec, a mimo to byl dvakrát zvolen prezidentem americké sekce Mezinárodního PEN-klubu. Začátkem května 1991 napsal na kousek papíru „I am going to put myself to sleep now for a bit longer than usual. Call it Eternity,” a hned na to si navlékl na hlavu a krk vzduchotěsný igelitový sáček. Ještě dnes, po víc než dvaceti letech jeho pobytu na věčnosti, ho lidé vzpomínají jako toho, kdo kromě jiného „popíral“ své židovství a zneužívání malých psů / abuse of small dogs.

„We can judge the heart of a man by his treatment of animals“ vyslovil Immanuel Kant, avšak německy („Wir können das Herz eines Menschen danach beurteilen, wie er Tiere behandelt“), ovšem on samozřejmě neměl možnost sledovat kariéru soudruha Adolfa Hitlera a jeho oblíbeného německého ovčáka Blondi. Švédský válkychtivý král Karel XII. zemřel sice nějakých šest let před tím, než Immanuel uzřel světlo pozemského světa, a Karlík byl znám nejen pro svou lásku k drsnému boji, nýbrž i pro lásku ke svým třem psům, které vždy pojmenoval Pompe; pravděpodobně si Imme myslel, ze Karlík je onou výjimkou potvrzující pravidlo.

„There is no fait which has never been broken except that of a faithfull Dog“ / Konrad Lorenz. Nevím, kdo řekl „My goal in life is to be as good of a person my dog already thinks I am“. Avšak obsahem tohoto výroku je, že člověk se musí sám hodně snažit, aby se jeho vlastní pes postavil proti němu.

Ivan Kukačkay, nar. 04.08.1955, r.č. 550804/7083, bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18
a jeho žena Želmíra Kukačkayová, rozená Drienská

Želu jsem nepotkal mnohokrát a to z více důvodů. Jedním z nich byl ten, že když mě chtěl Ivane Kukačkayi trestat a nechtěl se se mnou stýkat při mých návštěvách Bratislavy, tak zakazoval Žele, ano *zakazoval* je to správné slovo, setkat se se mnou a stejně tak s mojí ženou a našimi dětmi. Ale i když mě Ivan Kukačkay netrestal svojí absencí, i tehdy byl proti tomu, abych byl v kontaktu s jeho ženou. Když jsem byl, dejme tomu, v kuchyni a umýval nádobí a Žela přinesla talíře, Ing. Ivan Kukačkay přiběhl a hned ji vyhnal z kuchyně. Ivan Kukačkay se choval jako duševně znetvořený politruk z padesátých let. Každého a za každé situace kontroloval. Ne proto, že důvod měl, ale jen proto, aby si důvod našel.

Můj pohled na Želu je nejen pozitivní, ale i negativní. Pozitivní proto, že moje matka se o Žele vždy vyjadřovala pozitivně: ”Lepší nevěstu, jako je Žela, si člověk nemůže přát, chová se ke mně lépe jako vlastní dcera”, říkávala. Mám však dojem, že mámino pozitivní hodnocení se dá vysvětlit. A to tím, že se jí zdálo, že se k ní Žela chová jako k vlastní matce, protože Ivanovo chování si sotva mohla vysvětlovat jako chování hodné vlastního syna. Co já zazlívám Žele, to je její pasivita. Že si jako kopie robotomizované ženy ze Stepfordu od Iry Levina nechá od svého inženýra vždy a všechno líbit. Nezazlívám jí to proto, že je mi jí líto. Zazlívám jí to proto, že moje matka byla žena, moje manželka je žena a moje dcery jsou také ženy a každá žena má odpovědnost za všechny ostatní ženy. “There is a special place in hell for women who don't help other women” řekla Madeleine Albright(ová). Ten dominantní, tyranizující a protidemokratický patriarchát, jehož je Ing. Ivan Kukačkay odpuzujícím reprezentantem, a který se on snaží pateticky zachovat, ten má Žela povinnost, ano povinnost, Ivanovi Kukačkayovi vytknout v každé dané situaci. A pokud se tím nedosáhne výsledku, tak má od něho odejít, bez ohledu na to, zda ona nebo on je katolické nebo muslimské víry. Pokud to Žela Kukačkayová neudělá, tak jenom betonuje ten odporný status quo, který se inženýr Ivan Kukačkay snaží zachovat a který on a neprotestující Žela Kukačkayová přenášejí na další generaci, a tedy i na své syny Vlada a Matěje, a jak ti hned dokážu, ve Vladově případě se jim to, bohužel, opravdu podařilo.

Je mi jasné, že ty, kdo čteš tyto řádky, si budeš klást otázku, copak už já můžu vědět o Želině a inženýrově manželství, když sám tvrdím, že se Želou jsem toho mnoho nenapovídal. Několik ukázek z korespondence mezi Želou a mnou ti snad dají možnost udělat si vlastní názor.

Byly doby, kdy jsem posílal různé maličkosti k narozeninám Ivana Kukačkaye 4. srpna, k narozeninám Vlada 2. října i k narozeninám Matěje 4. ledna. A nejen já, ale navrhl jsem i mým dětem, aby to dělali také tak. Žela také patřila do rodiny a tak jsem

jí chtěl samozřejmě také gratulovat a ptal jsem se několikrát Ivana Kukačkaye na datum narození jeho ženy. Nechtěl mi ho říct, protože to prý není moje věc…

Samozřejmě, že bylo více jiných možností, jak datum Želiných narozenin zjistit, ale jelikož jsem nechtěl Kukačkaye provokovat, protože by si to odskákala samozřejmě Žela, tak jsem čekal. A věř či nevěř, jednoho dne mi Ivan Kukačkay tuto dobře střeženou tajnost o datu Želiných narozenin prozradil a já jsem se cítil jako Ali Baba, když se dozvěděl o pokladu v jeskyni a zaklínadle, které ji otevírá, "Sezame, otevři se".

Pokud jsi pozorným čtenářem, určitě jsi přišel na to, že se přirovnávám k Ali Babovi, protože i ten měl bratra, po majetku nekonečně chamtivého Kassima a který po otcově smrti svého bratra o všechno okradl. A jakou roli v tom hrála Kassimova žena, je ti také jasné.

Ivan Kukačkay mi prozradil, že Žela se narodila 28. dubna.

A tady je Želina odpověď na moji gratulaci: „Děkuji pěkně, sice mě to velmi potěšilo, ale narozky budu mít zhruba za měsíc... Nashle.
Žela"

Tajnosti, tajnosti a ještě jednou tajnosti. Pro Ing. Ivana Kukačkaye je všechno tajnost. Protože v jeho světě je tajnost identická s mocí. Jen on sám může tímto způsobem přidělovat a odebírat privilegia tomu či onomu a zpřístupnit nebo zabránit, aby ta či ona osoba dostala tu informaci, kterou by měla dostat a mít. Držet informace ve své moci používali despotové vždy jako část svého diktátu a své diktatury.

Dobře si pamatuji, jak jsem se před cestou do Bratislavy v létě 2002 ptal Ing. Ivana Kukačkaye na jeho telefonní číslo, protože mi jedna moje švédská spolupracovnice měla nechat vzkaz, ať už přímo mě u mé matky nebo u Ing. Ivana Kukačkaye. Protože moje matka ne vždy slyšela zvonění telefonu a kromě toho nerozuměla příliš dobře jinému jazyku než maďarštině a některým slovanským jazykům, a já jsem před návštěvou Bratislavy byl na horách ve Švýcarsku, kde se mohlo stát, že telefonní příjem nebyl nejlepší, tak…

Ne, telefonní číslo Ivana Kukačkaye jsem dostat nemohl. Ale abych neodešel úplně naprázdno, dostal jsem od inženýra ohromně vyhubováno, že nevím, že jeho telefonní číslo je tajné. Tvrdil, že mi to už několikrát vysvětlil a jak mohu "mít žaludek" na tak životně důležitou informaci zapomenout, ale nejen to, dokonce si dovolím chtít dát jeho telefonní číslo i „nějaké babě, o které on nic neví". Když teď, při psaní těchto řádků na tento incident vzpomínám, musím dát inženýrovi za pravdu: vždyť můj úmysl se dá přímo porovnat s tím, jako když Julius Rosenberg a jeho manželka Ethel prozradili smrtelně zákeřným nepřátelům, co, kde a jak se skrývá za třetím nejdražším projektem historie lidstva, známým pod krycím jménem Projekt Manhattan.

A teď úryvky psané Želou v různých mailech.

„…a nevím proč, ale když jsem Tě uviděla poprvé, měla jsem pocit, že se známe celý život.“

„O mně se raději nezmiňuj. Mamka říkala, žes jí dvakrát volal.“

„Dík, že ses ozval. Bylo to fajn, jen škoda, že to tak dopadlo. Mrzí mě to hlavně kvůli našim dětem, které se evidentně mají rády. Mám z toho radost. Snad budou mít v budoucnu víc možností být spolu.

Já Ivanovi ani babičce raději nic referovat nepůjdu, posledně se mi to nevyplatilo a Ivan byl dotčený, že jsem věděla dřív než on, že jsi zpátky ze Španělska.

Jsem ráda, že jste přišli šťastně domů, pozdravuj mé neteře, jsou velmi pěkné, milé inteligentní a mají dobrá srdíčka.“

“Jsi zlatý, ty už pracuješ?

Cítím se jako zbitý pes.”

“Jsi zlatý. Velmi si toho cením a mám radost z kytičky. Tento a příští týden mám tu zázračnou dietu. Takže ani já nebudu na dobrém obědě. Ale můžeme si dát takový společný imaginární, já si dám vejce natvrdo s tuňákovou konzervou a salátem a ty si udělej takový dobrý steak, jaký umíš udělat jen Ty. Včera mi gratulovala i Katka. To jsou moje nejcennější gratulace a mám z nich velkou radost. Ž”

”Doma mě asi nikdo nemá rád.

Po tvém odchodu je nálada na bodě mrazu.

Maťo je na výletě – ten se má.”

”Máš pravdu.

Děkuji za podporu. Měj se fajn,”

”Ty umíš člověka vždy potěšit. Děkuji Ti za to.”

”Tak daleko tvoje fantazie ani nesahá, přemýšlela jsem nad tím, cos psal a mám takový dojem, že je s tím potřeba něco udělat.

Jen zatím nemám sil. Nezlob se, ale nechci o tom mluvit.”

„Ahoj Vlado,

právě jsem napsala Tvým zlatým dcerám. Proto Ti píši až teď.

Vladko mi odevzdal Tvůj vzkaz.

Myslela jsem, žes na to přišel sám. Zasáhla vyšší moc. Ivanovi se nelíbilo, že si s Tebou tak často píši.

Nerozumím, proč s tím má problém, já bych byla jen ráda. Těžko říct, jestli žárlí na Tebe nebo na mě. Všechno chce mít pod kontrolou.

Já jsem měla vždycky radost, když jsem spatřila Tvé jméno v poště.

Velmi ráda s Tebou zůstanu v kontaktu, jen se s tím raději nechval Ivanovi.

Nashle.

P.S.: Ještě dnes mě mrzí, že jsme nevyužili ten poslední den, kdy jsme mohli být spolu.

Tvoje dcery to asi nemohou pochopit, já vlastně také ne. A dodnes nevím, co se stalo.

Je od Tebe pěkné, že jsi přes to všechno zavolal Ivanovi.
Žela”

Když se i teď namátkou probírám Želinými myšlenkami, napadají mě různé asociace a spojení. Jako například když Žela píše: „Cítím se jako zbitý pes.“ nebo „Tak daleko tvoje fantazie ani nesahá, …“

Že Ivan Kukačkay bije svého psa až do krve, se nikdy netajil. Je však možné, že bije i Želu? Jestli bije své obě děti, nevím, ale že Vladovi alespoň jednou pořádně nafackoval, to vím, protože mi to řekl sám Vlado.

Když jsem chodil do školy v Bratislavě, nebylo ničím neobyčejným, když učitel Nižnianský otloukl hlavu Petra Vlašice o tabuli, když Peter nechápal učitelovu pedagogiku. Petrovi to však nepomohlo a ani já si nepamatuji, co vlastně chtěl Nižnianský Petrovi vysvětlit, ale zato si dobře pamatuji způsob, jakým mu to chtěl vysvětlit. Ve Švédsku je fyzické trestání dětí zakázáno, ani rodiče ani učitelé, zkrátka žádní dospělí nesmějí zvednout ruku na svoje nebo jiné dítě. To je část kultury, část demokracie, část civilizace...

Želo, jsem přesvědčen, že umíš desatero nazpaměť. Seznam svého inženýra ztroskotaných mezilidských vztahů se čtyřkou, sedmičkou a desítkou. Prozraď mu, že ctít si otce svého i matku svou, nepokrást a nepožádat statků bližního svého jsou zásady, kterých by se měl držet i ten, kdo nevěří na mezilidské vztahy.

Tvůj inženýr zbožňuje, denně vzývá a praktikuje pýchu a velikášství, závist a hněv, a je možné, že kdyby tvůj inženýr věděl, že tyto jeho nepříliš záviděníhodné vlastnosti se řadí mezi kapitální hříchy, ukrýval by je stejně jako krádeže, které v této kapitole popíši a o kterých, jak doufám, jsi ty nebyla informovaná.

Ivan Kukačkay, nar. 04.08.1955, r.č. 550804/7083, bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18, zaměstnanec firmy Union zdravotná poisťovňa, a. s., jejímž 100%-ním vlastníkem je Achmea B.V., největší poskytovatel neživotního pojištění, ochrany zdraví a ochrany příjmů pojištění v Nizozemsku
a jeho syn Vlado Kukačkay

Říká se, jaký otec, takový syn. Samozřejmě, že i když tomu tak může být, určitě to není pravidlo. Z různých příčin. Jednou může být, že syn revoltuje a snaží se být vším možným, jen ne kopií svého otce, jinou zase může být, že syn nikdy nedoroste do otcových bot. Kromě zahrady, zahradního domečku, garáže, auta a peněžního vkladu, nezdědil Ing. Ivan Kukačkay po mém otci Dionýzovi Oravském absolutně nic. Ale ano, hemeroidy, skoro jsem na ně zapomněl.

Tam, kde měl můj otec ideály a nebojácnost, tam Ivan Kukačkay zachovává podlost a zbabělost. Syn Ivana Kukačkaya, Vlado Kukačkay, se však podobá svému otci až příliš. Pro ně dva platí: Jaký Ivan, takový Vlado.

Vlado se narodil 2. října 1982 a tedy nyní, kdy píši tyto řádky, má 31 roků. Přesto bydlí ještě stále pod rodičovským dohledem a nechává se tyranizovat svým tátou, protože nemá odvahu odstěhovat se, osamostatnit se a žít vlastním životem. (Toto v téhle chvíli již neplatí a níže popisuji, jak se přestěhoval do bytu mé matky.) Slovenská republika je v Evropské unii, takže by měl dost míst na výběr, ale bohužel otec mu přikazuje nosit plenky na jeho posraném zadku a Vlado neví, jak se jich zbavit.

Vlado chtěl studovat fotografování, ale nemohl, protože jeho otec byl proti. A tak se Vlado Kukačkay plahočí v branži, která ho nezajímá. Syn Ivana Kukačkaye, Vlado Kukačkay to sám tak popsal. Jsi s touto situací spokojený Vlado Kukačkay? Jsi ty s ní spokojený, Ivane Kukačkayi? Podle svého syna Vlada jsi přemýšlel tak: můj syn se tím fotografováním neuživí... A v tom si měl pravdu, Ing. Ivane Kukačkayi, on by se takovým fotografováním opravdu neuživil. Ale vždyť proto chtěl jít studovat fotografování, aby se to naučil, a potom…

Na druhé straně je pravda, že když tvůj syn chtěl jít studovat fotografování, tak to měl jít studovat. Ale tvůj syn je přesně takový jako ty, vždy hledá tu nejlehčí cestu, i když tato cesta znamená tu největší ztrátu. On se raději nechal vyživovat rodiči téměř z dětské lahve, i když musel vědět, jakou vysokou cenu nesvobody bude platit, no a teď se neživí tím, čím se živit chtěl.

A když už se zastavuji u toho fotografování, seznámím tě, čtenáři těchto stránek, s jedním mým mailem, týkajícím se jedné fotografie Vlada Kukačkaye, protože tato příhoda odhaluje, jak je otec Ivan Kukačkay hluboce vryt do svého syna Vlada.

„S politováním konstatuji, že jeden z přispěvatelů stránek www.humanart.cz vystavil moji 83letou matku na vašich stránkách http://www.humanart.cz/-index.php?display=portfolio&id=1334&act=galerie.

Vlado Kukačkay, Vladcooo, riskuje dobré jméno humanart.cz, protože jeho fotografie, kterou nazývá „Bad Memories“ lze zařadit pod pojem pomluvy: Vlado Kukačkay nemá zdání o tom, na co moje matka, bohužel postižená alzheimerovou chorobou myslí, a pokud by i měl, nemá právo její „Bad Memories“ vystavovat na pospas veřejnosti.

Uveřejňovat fotografie lidí, kteří se nepohybují na veřejnosti a kteří k tomu nedají písemné svolení, a moje matka ho není schopna dát, je v EU a ostatním civilizovaném světě nejen neetické, ale i trestné.

Žádám vás, abyste okamžitě odstranili fotografii „Bad Memories“ od Vladcooo, Vlado Kukačkaye ze stránek www.humanart.cz a dali mi vědět, jak je budete v budoucnu chránit před podobnými škodami způsobenými bezcharakterními uživateli.

Doufám, že si uvědomujete, že důsledkem opomenutí vaší odpovědnosti může být trestní odpovědnost a eventuálně může i vyústit v blokování stránek komunitou www.humanart.cz web.

S pozdravem
Vladimir Oravsky”

Je samozřejmé, že fotografická pomluva Vlada Kukačkaye byla odstraněna ze stránek www.humanart.cz. Osobně znám několik fotogaleristů a jeden z nich až žasl údivem, když uviděl „Bad Memories“ a prohlásil, že tak nemorální člověk, který tuto fotku uveřejnil, se sotva může stát dobrým umělcem. A tak měl možná Ing. Ivan Kukačkay pravdu, když rozhodl, že jeho syn Vlado Kukačkay na umění není.

Ivan Kukačkay nebyl rád, že jeho syn Vlado Kukačkay je se mnou v kontaktu. A když jsem byl i s rodinou v létě 2006 v Bratislavě, přispěl náš vzájemný kontakt k tomu, že byl Vlado Kukačkay vyhoštěn z otcovského domu. A aby syn Vlado skutečně pocítil, co to znamená být potrestán Bohem otcem, odebral mu i klíče od babičky, mojí matky, aby Vlado „opravdu“ neměl kde bydlet… Vlado tehdy prohlásil, že už se nedá od otce terorizovat, že se osamostatní, ale po dvou dnech znovu zaklepal na dveře žalářníka, s ocasem hluboko staženým mezi třesoucí se nohy.

7. září 2006 jsem mailoval Vladovi Kukačkayovi mezi jiným i následující.

„Že ses s taťkou udobřil, je dobře, velmi dobře. Lidé se potřebují, a hlavně potřebují vlastní rodinu. Pokud však vládne nespravedlivost a násilí, je třeba zakročit a nedat se. A když ani námitky nepomohou, pak je rozchod určitě lepší, bez ohledu na to, jak to bolí.

Jak dopadl pohovor? Dostal jsi práci? A chceš ji? Osobně si myslím, že člověk nemá dělat to, co ho netěší. Jen bázlivci se dají na něco takové a nikdy nejsou a ani pravděpodobně nebudou plně spokojeni se svým životem. Z takových se v nemálo případech stávají tyrani.

Jestli teď nezačneš pracovat, chci ti dát následující nabídku:

Moje matka žije v hrozných podmínkách a na západě tak nežijí ani toulaví psi. Ta špína a zápach jsou neomluvitelné. Já jí odsud jinak než finančně pomoct nemůžu, ale že to připustil Ivan, mě překvapuje, i když o něm a jeho (ne)morálce nejlepší mínění nemám.

Toto je potřeba v bytě mé matky bezpodmínečně odstranit:

- toaleta není připevněná k dlažbě a protéká. Je nutné ji upevnit a důkladně zaizolovat, nebo se jednoho dne převrátí i s matkou... Kromě toho všechny ty bakterie soustavně vytékají ven a ona je nohami roznáší po celém bytě...
- všechny koberce v koupelně, v předsíni a v kuchyni je nutné bezpodmínečně a okamžitě vyhodit. Koberce do kuchyně a koupelny nepatří, ale když to matka chce, musí se koupit nové, ale takové, jaké jsou do těchto prostor vhodné.
- všechny talíře, hrnce a pánvice je potřeba vyhodit a koupit nové. Vždyť kolik jich ona potřebuje?

- všechnu mouku a ostatní staré potraviny je potřeba vyhodit a skříně důkladně vyčistit od much, červů a podobného hmyzu.

- sporák odmastit.

- všechny kohoutky, na sporáku i na vodovodech je potřeba vyměnit, aby se daly lehce otáčet.

- hromada věcí, jako například pumpa na ucpaný odpad nefunguje (ta je prasklá). Všechny takové věci je potřeba vyhodit. Nač přechovávat věci, které se nedají používat a v kterých se jen drží špína.

- odpady je nutné vyčistit, protože také páchnou.

Myslím si, že toto všechno bys byl schopný udělat za měsíc a za ten ti zaplatím měsíční plat, jaký si sám určíš, samozřejmě plus všechny výdaje.

Pokud se k tomu nedostaneš sám, tak se pokus někoho najmout, i když vím, že se matka bude bát pustit k sobě někoho cizího.

Je od vás velmi pěkné, že dáváte matce jíst. Ale jednou za den to nestačí. Ona sice tvrdí, že není hladová a že si i sama navaří, ale to je výmysl. Ano, chuděra je soustavně hladová...

Někdy se zdá, že je matka tvrdohlavá a že dělá naschvály. Ale tak tomu není. Ona je už stará a rozum jej nefunguje tak, jako tobě a mně. Všechno, co dělá, dělá proto, že to chce udělat nejlépe a jenom tak se její chování musí vnímat. Měj s ní trpělivost a nezvyšuj na ni hlas. V podvědomí všechno chápe a srdce jí krvácí.

Pokus se to vysvětlit i ostatním.

Pro staré lidi jsou velké změny v jejich okolí totéž jako předčasný rozsudek smrti. Matka je zvyklá na svůj byt a okolí, vždyť tam bydlí pětapadesát let. Není pochyb, že jakmile ji odtud převezete na jiné místo, její stav se postupně zhorší a srdce jí pukne.

Pokud změny, tak skoro neviditelné.

Doufám, že se dohodneme a že si rozumíme. Pozdravuj Maťa.

Vladimir“

Vlado mi odpověděl 8. září. ”S tou babičkou taťkovi křivdíš. On se opravdu snaží… Že to tam vypadá strašně je druhá věc, ale s tím se moc udělat nedá, protože babička je už tak lenivá, že všude nechává špínu. Když to tam vyluxujeme, za tři dni je to tak, jako před tím. Záchod smrdí tak trochu proto, že babička už se tam netrefí… Prostě při tom způsobu života, jakým žije, se z toho čtyřhvězdičkový hotel udělat nedá.”

A tady je moje odpověď. „Snaha příliš důležitá není, důležitý je především dosažený výsledek. Zaměstnavatel se tě nikdy neptá, jak ses snažil, ale chce vidět efekt tvojí práce, tedy cos udělal, napsal nebo nafotil, a zda se to dá prodat.

MOJE MATKA JE VŠECHNO, JEN NE LENIVÁ. UŽ Z TOHOTO OBVINĚNÍ JE VIDĚT, ŽE SI TA SNAHA NEZASLOUŽÍ OCENĚNÍ. MOJE MATKA JE STARÁ, ZESLÁBLÁ A BEZMOCNÁ A BOHUŽEL MÁ PROBLÉMY

S KRÁTKODOBOU PAMĚTÍ. TO MAJÍ VŠAK TÉMĚŘ VŠICHNI STAŘÍ LIDÉ SE SLABÝM SLUCHEM, TO SPOLU SOUVISÍ. A PŘIDEJ K TOMU TEN OHROMNĚ TĚŽKÝ ŽIVOT, JAKÝ MĚLA... CO VÍŠ TY NEBO IVAN O JEJÍM ŽIVOTĚ? MĚLI BYSTE SI S KERSTIN O NÍ POHOVOŘIT. ONA SE O MÉ MATCE Z JEJICH ROZHOVORŮ DOZVĚDĚLA AŽ NEČEKANĚ HODNĚ.

A JESTLI SE MATKA TREFÍ NEBO NETREFÍ DO ZÁCHODA SOUVISÍ I S TÍM, ŽE NENÍ PŘIPEVNĚNÝ A UTĚSNĚNÝ."

Žádost Vladovi Kukačkayovi o pomoc mé matce se bohužel nesetkala s úspěchem. Ne že by jí nepomáhal, ale když má někdo takový přístup k druhým a dokonce i k vlastní babičce, jako má on, tak se to odrazí na výsledku.

Na závěr ještě jeden malý příklad a tím končím s bolestivými řádky o synovi Ing. Ivana Kukačkaye Vladovi Kukačkayovi.

Byli jsme v restauraci, ve které, jak tvrdil Vlado, podávali dobrou husu. U stolu byla moje švédská rodina, moje matka a syn Ivana Kukačkaye Vlado Kukačkay. Každý si vybral, co chtěl, a objednali jsme si. Najednou zazvonil Vladův mobil a po hovoru Vlado prohlásil, že není hladový. Když jsme dojedli, zbyla jedna porce husy, protože Vlado Kukačkay pravděpodobně dostal zákaz přijmout jídlo, které jsem platil já. Moje matka ji snědla, protože během našeho pobytu v Bratislavě nebyla poprvé po dlouhé době vystavená hladovce. Vladův komentář byl, že moje matka je nenažraná.

Moje matka ztratila rodiče a celou rodinu, když jí bylo 16 let. Od té doby pracovala a živila se vlastníma rukama. Vychovala dvě děti a přežila s nimi těžké a chudobné časy, když byl její muž a můj táta za mřížemi. A to proto, že československý socializmus byl přesvědčen, že hlídat a trestat myšlenky svých občanů, udělá z občanů a jejich dětí oddané následníky československého socializmu. Moje matka nejezdívala na dovolenou, ale těžce pracovala a snívala o vlastním domečku ve vlastní zahradě, a když spolu s otcem konečně získali možnost zakoupit pozemek, vlastníma rukama vysadila zahradu takové krásy, jakou oko málokdy spatří. A tuto ženu, která se starala nejen o svoje děti, ale i o děti Ivana Kukačkaye, tuto 82letou, téměř hluchou ženu, nazývá syn Ivana Kukačkaye, Vlado Kukačkay, lenivá. Co tento člověk ví o lidech a mezilidských vztazích? Co v sobě cítí kromě ohromného sobectví?

Ivan Kukačkay, nar. 04.08.1955, r.č. 550804/7083, bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18

Nemám na tebe mnoho vzpomínek, Ing. Ivane Kukačkayi. Jednak kvůli věkovému rozdílu mezi námi a jednak proto, že tobě bylo jen 13 let, když jsem byl víceméně přinucen opustit Československo.

A když jsem navštívil Bratislavu, po 14 ti letech emigrace, byl sis jist, že stýkání se s utečencem nebude dobré pro tvou budoucí kariéru.

Ale tohle si pamatuji.

V roce 1985 ses na mě byl podívat v Kodani, kde jsem točil film. Jedno odpoledne jsem tě vzal do mojí oblíbené zahradní restaurace u moře v kodaňské bohémské čtvrti Amager, kde jsem potkával kolegy, jako například mého spolurežiséra Erika Clausena a jiné. Na krátkou chvíli jsme si přisedli k jednomu bradatému pánovi v ošoupaných šatech, představil jsem tě, ale ty sis chtěl odsednout. Proč že ti představuji „žebráky". Asi jsi čekal, že tě představím dánské královně Markétě II. Vysvětlil jsem ti, že ten, koho ty považuješ za žebráka, není nikdo jiný, jak Cornelis Vreeswijk, všeobecně uznávaný kulturní gigant. Nechtěl jsi tomu věřit, protože jsi měl vlastní představu o tom, jak vypadají úspěšní lidé a do jakých výčepů chodí. Dal jsem ti tedy několik jeho desek a tady se můžeš podívat, co o Cornelisovi píší jiní:

http://en.wikipedia.org/wiki/Cornelis_Vreeswijk; http://de.wikipedia.org/wiki/Cornelis_Vreeswijk. A 5. listopadu 2010 ses spolu se mnou a státními a kulturními představiteli Švédska mohl zúčastnit světové premiéry v pořadí už druhého filmu o Cornelisově životě. Cornelise hraje Hans-Erik Dyvik Husby, zpěvák známé norské deathpunkové skupiny Turbonegro. Není nemožné, že ty by sis myslel, že mnozí v obecenstvu této premiéry jsou „žebráci", pokud ještě stále posuzuješ lidi podle jejich vzhledu a oblečení. Cornelis býval na Dronningegade, jen na skok od mého Kodaňského bytu. Tobě se velmi líbil soundtrack mého filmu *A Day in the Life*. Úvodní skladba *I Rio de Janeiro,* je od Cornelise a Carl-Axela Dominiquea a je nazpívaná Cornelisem.

Z Kodaně jsem tě vzal do Göteborgu a odtud jsme měli cestovat dál do Stockholmu a potom…, zkrátka nabídl jsem ti navštívit všechna místa, na která jsou Švédi hrdí. Cestovali jsme mým několik let starým Volvem, které nebylo ani umyté… Taková hanba. Div, že ses z ní nepropadl. Nevím proč? Možná, že sis domýšlel, že světoví novináři a známí paparazziové pečlivě hlásí všechny tvoje kroky. (Nebo jsi měl přátele estébáky v patách?) Když jsme přijeli do Göteborgu, jenom jsme se stihli najíst v restauraci v Göteborském městském divadle a hned nato začal koncert Bob Kerr's Whoopee Bandu. Bob Kerr se ti vůbec nelíbil a předpověděls, že jejich kariéra pomine tak rychle, jak začala. Je možné, že ses nikdy předtím ani potom v ničem nemýlil, ale Bob Kerr's Whoopee Band jsem znovu viděl na přeplněném koncertě v The Half Moon v Londýně 10. ledna 2010, a přestože už Bob a jeho banda obveselují a tím i obohacují svět více jak 40 let, nic nenasvědčuje tomu, že nebudou kráčet s dobou ještě aspoň jedno desetiletí. (Možná je to věkem nebo pohodlností, že čím dál míň chodím na živé koncerty. Za poslední roky jsem kromě koncertu Bob Kerr's Whoopee Bandu cestoval jenom kvůli Bobu Dylanovi, The Rolling Stones, Laurie Anderson, Lady Gaga, The Ukulele Orchestra of Great Britain a Maxu Raabeovi a jeho Palast Orchestru.)

Po koncertu jsem tě zavedl k Larsovi Mongsovi, u kterého jsme mohli bydlet tak dlouho, jak jsme jen chtěli. Lars je uznávaný a dobře prodávaný fotograf architektury. Lars nemá rodinu a tak je jeho byt přeplněný počítači, fotoaparáty a jiným fotografickým vybavením, vysílačkami a jinými technickými vymoženostmi. Ale když ty jsi Larsův byt uviděl, protože jsi pravděpodobně zvyklý, že tě lidé zvou přespat přinejmenším do Hotelu Majestic, zmlkl jsi a den nato ses vrátil do Bratislavy, protože spát na matracích přímo na parketách a tedy žít jako „žebrák“ zkrátka není pro tebe. Celou cestu na západ jsem ti zkazil, protože jsi už předem věděl, co je západ a jak na něm lidé žijí, a já hajzl jsem tě představil lidem, kteří společensky, alespoň oblečením, neodpovídali tvým představám.

Avšak dvě věci ti imponovaly. Že já, jako filmový režisér, jsem dostal povolení uzavřít nejfrekventovanější Kodaňskou křižovatku, abych natočil jednu scénu, a že zároveň jsem dostal povolení filmovat ve věži ve Vor Frelsers Kirke, Kodaňském obrovském dóme, a ty jsi měl možnost se při těchto scénách účastnit jako divák. Užíval sis, jako bys to byl ty, kdo měl tu „moc“, uspořádat svět podle vlastních představ.

Já jsem se rozhodl pracovat jako režisér, scenárista a spisovatel, protože jsem doufal, že tato zaměstnání mi umožní odhalovat ty mocné, kteří zneužívají svou moc. Tobě se však na mém zaměstnání líbí, že se při něm otevírají dveře k bohatým a bohatství, k mocným a vládnoucím.

Další, co na tebe zapůsobilo, byl můj byt s devíti prosluněnými pokoji s množstvím knih, desek, filmů, množstvím květin a s okny s panoramatickým výhledem na město a městský park.

Ten byt jsem měl proto, aby se moje děti a jejich kamarádi po něm mohli prohánět, hrát na schovku a jiné hry, které je napadly a já abych nemusel chodit do práce, ale herci chodili na zkoušky ke mně, protože jsem chtěl být s rodinou a současně i pracovat.

Dnes už tento byt nemám a ani mi to není líto, protože jsem si vědom, že to, co člověk nemá v sobě, nemá vůbec, i když to vlastní.

Co si ještě vzpomínám, co je spojené s tebou, Ing. Ivane Kukačkayi? Jak jsem i s mojí ženou Kerstin a s mými dětmi několik dní bývali v mámině a tátově zahradě na Nových záhradách, v té, kterou jsi později matce odcizil, a jak jsi ty i se svojí ženou Želou a svými zakřiknutými dětmi přišel na návštěvu. Tehdy jsi málem omdlel následkem ohromného rozčilení, když se moje žena opalovala bez horního dílu plavek a já jsem se převlékal z mokrých plavek do suchých tak, že mě Žela mohla vidět, pokud by se tím směrem dívala. ”Jak si to dovoluješ”, křičel jsi na mě, třesouc se nesmírným rozhořčením, a já dodnes nerozumím, co že jsem mohl Žele odhalit, co ona ještě předtím neviděla. Vždyť máte dva syny, tím pádem musela už aspoň dva

čuráky vidět před tím, než zahlédla mého, tedy jestli ho vůbec zahlédla. Jestli ty na Želu lezeš jen po tmě, to je tvoje soukromá věc, ale to ti, Ing. Ivane Kukačkayi, nedává právo cenzurovat celý svět.

„La moglie di Cesare deve essere al di sopra di ogni sospetto“, „Caesarova žena musí být mimo jakékoliv podezření“ prohlásil prý Gaius Iulius Caesar, když domnělého milence své ženy Pompei, Publia Clodia Pulchera ochránil před soudem, když ho prohlásil nevinným. Ty, Ing. Ivane Kukačkayi, nejsi zrovna Caesar, ty jsi snad jako tvoji známí i neznámí soudruzi z StB. Tvoje žena, ať vinná či nevinná, je nepřetržitě podezřívaná, a ty jí vynadáš a pokračuješ v podezřívání a znovu jí vynadáš a potom pokračuješ dále v podezřívání, no a potom ještě jednou a znovu a znovu, a ještě jednou a znovu a znovu jí vynadáš…

Friedrich Schiller napsal, že ani ten nejzbožnější člověk nemůže žít v míru, pokud si to jeho zákeřný soused nepřeje... Got it?

V roce 1998 jsem měl menší cyklus přednášek na Slovensku a ty ses na mě byl narychlo podívat v hotelu Hubert v Prievidzi, aby sis osobně převzal dary, které Děda Mráz – Vladimir Oravsky, měl vždy s sebou, bez ohledu na roční období. Přijel jsi vlastním autem, já jsem ho chtěl vyzkoušet a ty jsi odpověděl: „NE!, protože ho určitě nabouráš, když na něj nejsi zvyklý”, a já jsem řekl: „no a co, vždyť jsi ho stejně koupil za moje peníze” a ty jsi hrál uraženého a prohlásil jsi, že ne úplně všechno, co vlastníš, je z mých peněz.

Dnes už vím, cos tím myslel: že moje dary ti nestačily, a proto jsi okradl i moji mamku a mého taťku.

Pamatuješ si, jak ti bylo, když jsi ztratil práci? Samozřejmě, že si to pamatuješ. Vždyť jsi z toho byl úplně vedle. Kolik ti bylo let? Ani ne 40. Celý svět mohl být tvým pracovištěm a nejen v tvém oboru, tedy zloděj a podvodník. Štěstí tě zasáhlo ve formě ztráty zaměstnání, ale tys to štěstí neviděl, protože jsi byl posraný, a v tomto stavu jsi viděl všechno hnědé, nejen vlastní kalhoty. Dával jsem ti rady, že můžeš dělat to a to, a pokud ti to a to nevyhovuje, tak můžeš dělat i to i ono, a mimo to ještě i toto a tamto, a nejen, že jsem ti radil, ale i slíbil, že cokoliv si vybereš, budu ti to ze začátku i financovat, že ti zkrátka budu každým způsobem pomáhat, dokud se ti tvůj nový život nerozběhne a nebudeš stát na vlastních nohách. Ale tobě se žádný z mých návrhů nelíbil, protože každý z nich vyžadoval disciplínu a dlouhodobou usilovnost, a ty chceš raději všechno okamžitě, ať už krádeží nebo podvodem, a to dokonce podvodem těch, kteří by ti měli být nejbližší, jako je můj otec, kterého jsi oklamal, moje matka, kterou jsi okradl, já, kterého jsi také okradl, a není tak úplně nepravděpodobné že lžeš i své ženě, svým dětem, rodině své ženy a svým zákazníkům ve firmě Union zdravotná poistovňa, a. s., jejímž 100%-ním vlastníkem je Achmea B.V.,

největší poskytovatel neživotního pojištění, ochrany zdraví a ochrany příjmů pojištění v Nizozemsku.

Několik let po tom, co jsem se všemi možnými způsoby angažoval v tom, abys přežil svou krizi nezaměstnanosti, se ti zdálo, že se situace změnila, a že najednou jsem to byl já, kdo potřebuje pomoc od tebe. Toto jsi mi ty, Ing. Ivane Kukačkayi, napsal. To je doslovný citát s tvého mailu z 23. února 2004: ”Všechny svoje peníze jsi hloupě utratil a teď si děláš nějaké nároky, o kterých nikdo nepředpokládal, že by je člověk s páteří mohl mít.”

Bez ohledu na to že ty, Ing. Ivane Kukačkayi, nevíš, o čem se vyjadřuješ, že tys neměl a nemohl mít ani potuchy o tom, kolik z mých peněz jsem utratil, jestli jsem vůbec nějaké utratil a jestli ano, tak jak jsem je utratil. Také jsi nevěděl, ani nemohl vědět, zda a jaké nároky jsem si dělal, když jsem se tě slušně zeptal, jak to, že ti najednou patří matčina zahrada. To, co píšeš o páteři, ani nekomentuji.

Teď se mi jedná jen o jedno, poukázat na jednu důležitou životní moudrost, *v nouzi poznáš přítele*. Pouvažuj o ní a dej si ji do souvislosti s tím, co nazýváš páteř.

Ty, Ing. Ivane Kukačkayi, jsi předpokládal, že jsem byl v nouzi, a přesto nebo možná právě proto, jsi nebyl připraven mi pomoct.

Přemýšlel jsem, proč se ke mně chováš tak, jak se chováš, a jediná možná odpověď, tak jak to já vidím, je, že ty si vysvětluješ, že všechny rady a veškerou pomoc, kterou jsem ti já nabízel a poskytoval, jsem dělal jen z jednoho jediného důvodu, popsaného ve 12. kapitole v listě apoštola Pavla Římanům: „Hladoví-li tvůj nepřítel, nakrm ho; žízní-li, dej mu napít. Neboť když to uděláš, shrneš na jeho hlavu řeřavé uhlí.“

Ing. Ivane Kukačkayi, ne každý kdo ti pomáhá, činí tak, protože je tvůj nepřítel.

Každopádně jsem tě aspoň já nikdy nepovažoval za svého nepřítele, takže všechny moje dary a rady ti byly dány, pokud ne z přátelství, tak proto, že mě moji rodiče naučili, že rodina je to nejcennější, co člověk má, a že členové rodiny si mají pomáhat.

Bohužel tobě tato životně důležitá moudrost unikla.

Můj otec nikdy nebyl na tebe hrdý – jak by taky mohl? – ale vždy a při každé příležitosti tě ochraňoval a omlouval. Dokonce i tehdy, když s tebou vůbec nesouhlasil, tehdy když zdůvodňoval tvůj zbabělý způsob existence, plný často neoprávněného a tebou samým vsugerovaného strachu a intrik. Omlouval tě tím, že jsi bohužel fyzicky velmi „slaboučký“ a proto se nemáš na co spolehnout, jen na lži a intriky. Otec byl moudrý a sečtělý člověk, ale právě v tom, že tě ve tvých intrikách omlouval, dělal chybu. Otcovská láska mu však zaslepovala oči.

Tragickou postavu Jaga v *The Tragedy of Othello The Moor of Venice / Othello, benátský mouřenín*, často hrají lidé, kteří se ti fyzicky podobají, Ing. Ivane Kukačkayi, a je to i tak, že na Slovensku se říká: „ve zdravém těle zdravý duch“, a tedy, že je

tomu i naopak, ale ve skutečnosti je tomu tak, že ať člověk vypadá jakkoliv, může si zvolit cestu hrdiny a čestného člověka… Protože dospělý člověk většinou sám volí svou cestu. A ty, Ing. Ivane Kukačkayi, sis zvolil takovou, jakou sis zvolil.

Ty a Sylvester Stallone jste přibližně stejně vysocí a jeden z vás dvou vypadá jako obr, ten druhý jako vychrtlý skřítek. Vím, že rád a často namítáš, že „body builders" toho v hlavě mnoho nemají, ale Sly, jak víš, není jen kulturista, ale i herec a dobrý režisér, producent, spisovatel a skladatel…

Juraje Jánošíka nepřinutili ani příšerným mučením a ani hrozbou smrti zavěšením na hák za žebro, aby zradil své svobodné přátele… Samozřejmě, že i tady budeš mít námitku a budeš tvrdit, že Jánošík je jen legenda. Ano, Jánošík je i legendou, protože ho jeho životní činy vyzvedly z osudu smrtelníků na legendu. A ta nás dodnes učí o důležitosti morálky vůči druhým lidem.

Mí rodiče, ale hlavně matka mi dávali najevo, že jsem jejich prvorozený a jejich velmi vytoužený potomek. A samozřejmě, že tomu tak být muselo: mamčina i taťkova rodina, tedy jejich rodiče, sourozenci, strýci a prarodiče dokonce i jejich první rodina, kterou založili, včetně jejich dětí, zahynuli nebo zmizeli během druhé světové války.

Ty, Ivane Kukačkayi, ses narodil téměř o devět let později než já, když měl taťka 51 let a v žádném případě neplánoval začít znovu s novorozeňátkem. A to ne jen proto, že měl přes 50 let, ale hlavně proto, že svět a Československo se nacházely v polovině 50. let minulého století a tehdy svět balancoval na nemocných nožičkách, abych to vyjádřil velmi jemně. Studená válka byla ve své nejstudenější fázi a honba a lov na Rudolfa Slánského a jeho nekonečně „zákeřnou bandu", stejně jako na Židy a jiné „zaprodance proti úspěšnému socializmu", bylo to, co dominovalo v tomto historicky plesnivém čase, a sotva kdo plánoval živit takový svět nevinnými dětmi. Avšak dítě je dítě a rodiče jsou rodiče, a ti mají své děti, ať už vlastní nebo adoptované, stejně rádi.

Ty, Ivane Kukačkayi, jsi byl vždy jen druhý v pořadí, a to bylo pro tebe jako drátem do oka. A místo toto, abys ze situace vytěžil to nejlepší, rozhodl ses pro to nejhorší. Jsi podlézavý, zákeřný a trapně a smutně ctižádostivý. Nikdo s tebou v ničem nezávodí, ale ty závodíš se všemi a ve všem. A když nemůžeš někoho trumfnout, podrážíš mu nohy, abys aspoň tak dosáhl dojmu, že jsi o chloupek vyšší. Je to tragické, ale neomlouvá tě to ani nezbavuje důsledků.

Bible dává mnoho příkladů, k čemu se prvorození hodí. Není následující úryvek z *Exodu* tvým vytouženým snem, Kukačkayi? „V tu noc zajisté půjdu po zemi Egyptské, a budu bíti všecko prvorozené v zemi Egyptské, od člověka až do hovada, a nade všemi bohy Egyptskými učiním soud: Já Hospodin. Krev pak ta na domích, v nichž budete, budeť vám na znamení; a když uzřím krev, pominu vás, a nebude mezi

vámi rána zahubující, když bíti budu prvorozené v zemi Egyptské. (...) Stalo se pak o půlnoci, pobil Hospodin všecko prvorozené v zemi Egyptské, od prvorozeného Faraonova, kterýž seděti měl na stolici jeho, až do prvorozeného vězně, kterýž byl v žaláři, i všecko prvorozené hovad."

„Get me, get me, out of this box / I feel so claustrophobic in here / Leave your labels, leave with no vision / Hear my voice and feel with yo ears / I'm no soul girl quipped with no afro / I'm just my God given name (oooohhhh) / I'm not becoming expectations / I'm not her and never will be / Two girls going in different directions / Striving towards the same galaxy / Let my star light shine on its own / No, I'm no sister / Just my God given name (*ooohhh*)", zpívá Solange Piaget Knowles-Smith ve své zpovědi *God given name*, která vyšla na částečně biografickém CD *Sol-Angel and the Hadley St. Dreams*. Výkonným producentem tohoto CD je Matthew Knowles, otec Solange Piaget Knowles-Smith a její známější sestry Beyoncé Giselle Knowles, dvou superstar showbyznysu, o kterých tato zpívaná zpověď pojednává.

Ano, takto ne příliš dobře se cítila nejen ta mladší Solange, ale i „Dave" Davies, mladší bratr zpěváka, kytaristy, skladatele, scénáristy, spisovatele a filmového režiséra Sira Raymonda Douglase Daviesa z The Kinks, Liam Gallagher, Noelův mladší bratr z Oasis a David Knopfler, mladší bratr Marka Knopflera z Dire Straits, abych jmenoval aspoň čtyřlístek z velkého množství známých uměleckých sourozenců. Ale Solange, Dave, Liam i Mark překonali své pocity „méněcennosti", a i když se hádali, dokonce i veřejně a tvrději, než je zvykem v Čechách a na Slovensku, přesto tvořili spolu. Známé prêt-à-porter značky *House of Deréon* a *Deréon* patří „Tine" Knowles a jejím dvěma dcerám Beyoncé a Solange. A v politickém světě tomu také není jinak. Je všeobecně znám stejně rivalský jako i obětavý vztah Roberta F. Kennedyho ke staršímu bratrovi Johnovi F. Kennedymu a to už před tím, než byl John zvolen prezidentem a i potom, když byl Robert jmenován ministrem spravedlnosti v Johnově vládě. A podobný vztah mezi mladším Jebem Bushem a jeho starším bratrem Georgem Walkerem Bushem je také dobře dokumentován.

Člověk si volí sám svůj charakter. Hermann Göring, zakladatel Gestapa a jmenovaný Hitlerem za jeho zástupce za druhé světové války, měl čtyři sourozence, přičemž z nich jedna sestra byla z otcova prvého manželství. Hermannův starší bratr emigroval do USA a jeho syn Werner G. Goering byl vojenský letec a bojoval proti Hermannově Luftwaffe. Hermannův mladší bratr Albert Göring bývá často přirovnáván dnes už skoro všem známému Oskaru Schindlerovi narozenému na Moravě. I Albert Göring měl styčné plochy s Českem, byl například exportním ředitelem Škodovky...

Hermann Göring a Albert Göring vyrůstali pod jednou střechou, jedli stejná jídla, dostalo se jim stejného dílu lásky od matky, otce a hlavně svého kmotra Hermanna von Epensteina, známého, uznávaného a bohatého lékaře a židovského původu, u

něhož sourozenci Göringové strávili své dětství. A protože to ne každému vyhovuje, že člověk má možnost volby a že volba je silnější než původ, tak se dnes dokazuje, že Franziska Göring, matka Alberta, Hermanna atd., měla milostný vztah s von Epensteinem a že Albert je von Epensteinův syn.

Nemožné to není. Stejně tak, jako je možné, že ze i ti, kdo hlásají, že i Hermann je von Epensteinův syn, mohou mít pravdu.

Ve filmu *There Will Be Blood* / *Až na krev* se scénárista a režisér Paul Thomas Anderson zaměřuje na čtyři lidi: na naftového prospektora Daniela Plainviewa, jeho adoptovaného syna H. W. a jednovaječná dvojčata, prvorozeného Paula a Eliho Sundayovy. Přestože oba bratři vyrůstali u svých chudobných rodičů spolu, Eli se vyvinul, nebo lépe řečeno zakrněl, v nekompromisně podlého sobce, který využívá a odírá lidi zneužíváním náboženství a víry. Prvorozený Paul je Eliho opakem, který se vymaní a uteče z rodného kraje.

There Will Be Blood vychází z románu *Oil!* / *Černé zlato!* od nesmírně produktivního a sociálně angažovaného amerického spisovatele Uptona Sinclaira. V *Oil!* se Paul Sunday jmenuje Paul Watkins a po útěku z domu se stane obhájcem práv dělníků. Po první světové válce se ocitá na Sibiři, sympatizuje s bolševismem a stává se komunistou. *Oil!* obsahuje několik sexuálně obscénních pasáží a Sinclairův vydavatel v roku 1927 vydal dvě edice této knihy. Ta druhá vyšla ve velmi malém nákladu, v takzvané edici fíkového listu, ve které jsou všechny obscénnosti ukryty pod černí tiskařské barvy. Tento cenzurní zákrok se přičinil o to, že *Oil!* se stal bestsellerem. Po tom, co jsem měl potíže s vydáním knihy *Från Astrid till Lindgren* / *Od Astrid k Lindgrenové* a po tom, co se tato také stala bestsellerem v mnoha zemích, jsem napsal knihu *Friheten i kulturen* : *Reflexioner kring tystnad och repression inom kulturetablissemanget* / *Svoboda v kultuře* : *Reflexe kolem ticha a útlaku v kulturním establishmentu*, ve které popisuji a analyzuji kolem stovky takových a podobných případů.

V poslední scéně filmu *There Will Be Blood*, tentýž Daniel Plainview, který ví, co a kde se skrývá pod zemskou kůrou, odhaluje nitro zdánlivého světce a kazatele Eli Sundaye.

Eli Sunday: Já jsem zhřešil. Potřebuji pomoc, jsem hříšník. Nechal jsem ďábla chytit mě, jak jsem si nikdy nepředstavoval. Já jsem tak plný hříchu.

Daniel Plainview: Pán nám občas dává náročné úkoly, nebo ne, Eli?

Eli Sunday: [hystericky] Ano On nám je dává, Danieli, ano, On je dává.

Daniel Plainview: Opravdu, dává.

Eli Sunday: Naprosto selhal, protože mě neupozornil na paniku v naší ekonomice.

Daniel Plainview: Pane bože, no nazdar.

Eli Sunday: To musím mít, Danieli, musím, musím, musím, musím, musím to mít. Moje investice ... Danieli, nebudu tě nudit, ale kdybych mohl chytit Pánovu ruku, aby

mi pomohl, ale on dělá tyto věci celou dobu, ty záhady, které On předvádí, zatímco my čekáme! Zatímco my čekáme na Jeho slovo!

Daniel Plainview: Protože ty nejsi vyvolený bratr, Eli. Je to tvůj bratr Paul, který je vyvolený. On mě vyhledal a řekl mi o vaší zemi, a ty jsi jen k posměchu, k ničemu jinému.

Eli Sunday: Proč mluvíš o mém bratru Paulovi? Nemluv o něm!

Daniel Plainview: Udělal jsem, co tvůj bratr udělat nemohl. Zlomil jsem tě, porazil. Byl to Paul, kdo mi o tobě vyprávěl. On je prorok. On je ten životaschopný. Byl to on, kdo věděl, co se u vás ukrývá, vyhledal mě a umožnil mi vyčerpat to ze země. Víš, co je legrační? Poslouchej, poslouchej, poslouchej. Zaplatil jsem mu 10 000 dolarů v hotovosti, jen tak. Má nyní svou vlastní společnost. Prosperující malé podnikání. Tři vrty mu dávají 5 000 dolarů týdně.

[Eli pláče]

Daniel Plainview: Přestaň plakat, ty naříkající zdechlino! Zastav ten nesmysl! Nejsi nic jiného než jen placenta Eli, vyklouzls ven na výkaly své matky. Měli by tě vystavovat ve skleněné nádobě. Kde jsi byl, když už Paul sál z matčina prsu, co? Kde jsi byl? Kdo tě kojil, ubohý Eli?

Ne, není to vždy lehké pohybovat se ve stínu svého staršího sourozence, ale má to i svoje výhody, o čemž svědčí nespočet výpovědí a statistik. I v rodině má ten druhorozený výhody. Kolikrát ses musel ty, Kukačkayi, hádat s mými rodiči ohledně účesu, délky vlasů, barvy košile, šířky a délky kalhot, hodin vycházek a tak dále. Všechnu tu volnost, co ti byla dána, ti vybojoval ten prvorozený.

Jak víš, jezdil jsem na kole i závodně. Nebyl jsem v tomto sportu úspěšný, mimo jiné i proto, že jsem vždy a stále táhl a moji konkurenti se vezli v mém závětří a ve spurtu měli plno ušetřených sil a energie. Byl jsem několikrát na Tour de France, jako divák nebo komentátor. A stalo se, že ten nebo ti, kteří se vezli v závětří těch, kteří táhli déle, než nepsané dohody považují za fair play, byli diskvalifikováni nebo, a to se stává častěji, kolektivem ignorováni.

Cti otce svého i matku svou, miluj bližního jako sebe sama, hlásá *Evangelium podle Matouše*. Zneucti otce i matku a okraď a nakopej svého bratra do koulí, hlásá evangelium Kukačky ze Zahradnické 16.

Chudáku Ivane Kukačkayi, stále závodíš, místo toho, aby sis užíval a uspokojil se tím, čeho jsi dosáhl a co ti druzí dali zdarma. Já jsem procestoval svět křížem krážem, že severu na jih a z východu na západ, aspoň 15 let jsem byl na cestách, bydlel jsem a působil v celé řadě zemí, a najednou jsi mi ty, Ivane Kukačkayi, sdělil, že už jsi byl také ve stejném počtu zemí jako já. Například jsi byl 2 dny v Římě a tím jsi odškrtl Itálii včetně Sicílie, Sardinie, Stromboli, Salina, Elby, Capri, Giglia, Lampedusa, Pantelleria a Montecrista ze svého pošetilého a sotva uskutečnitelného plánu cestovat

všude tam, kde jsem byl já v letech 1968-2009, ať už jako turista, filmař nebo tiskový korespondent.

Byl ses někdy podívat na místa, kde se narodila moje matka, Ing. Ivane Kukačkayi? Ne? A proč ne? Proč je pro tebe víc zajímavý Řím? A na místa, kde otec studoval v Maďarsku, ses byl podívat? Samozřejmě že ne. Protože takovými výlety se nedá chválit před nikým ve tvém okolí. Být však několik hodin v Římě, to zabere.

„Znát jenom málo je nebezpečné; pij zhluboka z Pierianova pramene poznání nebo toho nech být: mozek je opilý po malém loku, ale pití hlubokými doušky nás znovu probere.“, konstatoval Alexander Pope ve své slavné knize *An Essay on Criticism*, a to je pravda, kterou nějaká ideologie nebo životní styl bude sotva moci popřít.

Přestaň závodit, Ivane Kukačkayi. Nejen, že ti bude lépe, ale nebudeš pravděpodobně „nucen“ podvádět, lhát a krást. A kdo ví, jednoho dne se možná budeš cítit rovnocenný ostatním.

„Zrcadlo, pověz mi, kdo je nejkrásnější v této zemi?“

„Ty, můj Kukačkayi,“ odpovědělo zrcadlo. „Ty jsi ze všech nejkrásnější.“

Sigmund Freud a jeho stoupenec Alfred Adler měli různé náhledy na pocit méněcennosti a způsob, jakým ho potlačit. Adler tvrdil, schematicky řečeno, že lidská touha cítit se být nadřazený nad všemi ostatními je hybnou silou člověka. Bez ohledu na to, jestli Adler trefil hřebíček na hlavičku, je to tak, že i zdravá pramenitá voda může člověku uškodit, pokud se jí pije příliš mnoho.

„Jsem král světa, jsem největší, jsem Muhammad Ali. Zatřásl jsem světem, jsem největší, jsem král světa, jsem krásný, jsem krásný, jsem zloba, slyšels mě, jsem Ďábel“.

Tady ti dávám potvrzenku, Ivane Kukačkayi, vystřihni si ji a nalep na obrazovku svého televizoru, svého počítače, přední a zadní sklo svého auta a skla svých zkreslujících brýlí.

Tímto potvrzuji, že ty, Ivan Kukačkay, narozený v Bratislavě 4. srpna 1955, jsi bez výjimky ve všem lepší nejen než já, Vladimir Oravsky, ale i než všichni ostatní, se kterými jsi přišel nebo přijdeš do styku. Ty, Ivane Kukačkayi, jsi vyšší, silnější, starší, rozumnější, víc vzdělaný, sečtělejší, umíš víc řečí, absolvoval jsi víc parašutistických seskoků, přeplaval jsi víc řek, napsal jsi víc knih, natočil jsi víc filmů a režíroval jsi víc divadelních her než Vladimir Oravsky nebo kdokoliv jiný. A kromě toho, ty Ivane Kukačkayi, vyděláváš víc, máš víc přátel a máš i delšího, tlustšího a potentnějšího čuráka. Ty, Ivane Kukačkayi, jsi zkrátka ve všem a v každé dané chvíli číslo jedna. Výjimkou nejsou ani tvoje lži a úskoky ať už vůči rodině, přátelům, známým a neznámým, protože v těchto odvětvích jsi nepochybně bez konkurence.

Chalupář Jan z Skrolycky z proslaveného románu *Kejsarn av Portugallien* / *Císař z Portugalska* od Selmy Lagerlöfové a Raskolnikov z Dostojevského *Преступление*

и наказание / *Zločin a trest* jsou známé literární megalomanské postavy hybrisu. Jeden Švéd a jeden Rus. A teď tu máme Slováka Ivana Kukačkaye.

Pamatuji si, jak jsi mi vyprávěl, že jsi vždy měl pocit, že nejsi syn mých rodičů. Nevím co tě vedlo k tomuto chorobnému pocitu, chování mých rodičů to v žádném případě být nemohlo. A když sis myslel, že jsi nedopatřením nebo vědomě adoptovaný, tak jsi měl projevit vděčnost, to by byla zdravá reakce, a ne chovat se k nim a ke mně jako Popelčina nebo Sněhurčina macecha.

Filmový a divadelní režisér Ingmar Bergman zemřel 30. července 2007. Tři roky poté vydala Louisa Tillbergová knihu *Den jag ser på älskar jag* / *Miluji toho, koho vnímám* a ještě rok nato napsala Veronika Ralstonová, další z Bergmanovy rozvětvené rodiny, knihu *Kärleksbarnet och Bortbytingen* / *Vytoužené a podvržené dítě*. Obě tyto knihy dokazují, mimo jiné, i pomocí DNA, že Ingmarova matka není Karin Bergmanová, tedy ta, kterou Ingmar celý svůj život považoval za svoji vlastní matku, ale nějaká Hedviga Sjöbergová, se kterou královský kněz Erik Bergman, Ingmarův otec, kdysi, před nebo za oltářem, obcoval. Ingmar neznal tuto skutečnost, ale není nemožné, že to jeho umělecká duše přece jen cítila. Nasvědčují tomu jeho filmy o jeho rodičích. Možná že i v tobě, Ing. Ivane Kukačkayi, se skrývá velký umělec. Zkus natočit nějaký film. Například o tvém psu, který ti rozplétá zahradní plot, a jak jsi přišel k tomu všemu majetku, který tím plotem chceš chránit.

Ve Švédsku je jaksi v lidech zakódováno, že existuje riziko, že by mohli být podvrženým dítětem. Nejvíc se o to přičinila držitelka Nobelovy ceny za literaturu Selma Lagerlöfová, která ve svém proslaveném díle *Troll och människor* / *Trolové a lidé*, díl I a II, které napsala v letech 1915 a 1921, má pohádku *Bortbytingen* / *Podvržené dítě*, která je v každém Švédovi jako vytetovaná. Podle psychoanalytika Tomase Böhma má 10 % Švédů jiného biologického otce, než toho, kterého za otce považují. Kromě toho existují ve Švédsku statistiky, které však tvrdí, že otec každého třetího dítěte není jeho biologický otec. A pokud jsi Švéd a jsi tímto číslem zhrozen, tak tě hned uklidním statistikou, která prozrazuje, že výše uvedené číslo není úplně věrohodné a že je pravděpodobnější, že jen každé čtvrté dítě ve Švédsku není biologické dítě svého otce. A to se nehovoří o manželstvích s adoptovanými dětmi, ale jen o těch, v nichž je otec plně přesvědčen o tom, že to pravé semeno se zavrtalo do toho pravého vajíčka tak, jak je zaregistrováno v rodných listech. (Pro tebe, který hladově spolkneš všechny statistické údaje doporučuji *How to lie with statistics* / *Jak klamat pomocí statistiky*, do pětadvaceti jazyků přeložený a stále aktuální bestseller z roku 1957 od Darrella Huffa. Sir Charles Dilke napsal, že jsou tři způsoby zakrývání pravdy: *Lies, damned lies, and statistics* / *Lži, zatracené lži a statistika*.)

Švédský režisér Vilgot Sjöman, ten který natočil filmy *Jag är nyfiken - gul* / *Jsem zvědavá žlutě* a *Jag är nyfiken – blå* / *Jsem zvědavá modře*, o kterých Norman Mailer prohlásil, že patří k nejvýznamnějším filmům, které kdy viděl, se dozvěděl, že jeho

rodiče nejsou identičtí s těmi, kteří ho vychovali, až když mu bylo sedmdesát let. Když můj dlouholetý spolupracovník Lars von Trier navštívil svou matku, když ležela na smrtelné posteli, dozvěděl se, že jeho otec, kterému Lars připisoval buňky své umělecké geniality, není jeho biologický otec. Matka chtěla mít dítě s někým, kdo byl ještě větší umělec, než muž, se kterým žila...

Ett annat liv / *Druhý život* a *Kapten Nemos bibliotek* / *Knihovna kapitána Nema* jsou dvě z mnoha vynikajících knih švédského spisovatele, dramatika a filmového scénáristy Per Olofa Enquista, napsané v roce 2008 a 1991. Zmiňuji je v této kapitole, protože se v nich kromě jiného popisuje i jeden veřejný švédský skandál ze čtyřicátých let o dvou dětech, které byli v nemocnici navzájem zaměněny a neskončili u svých rodičů. Jeden z nich byl bratranec PO Enquista. Na záměnu se přišlo, až když byly dětem tři roky, a bylo jim sedm, když švédský soud po mnoha nekonečných zasedáních vynesl rozsudek, že tyto dvě zaměněné děti se musí vrátit svým skutečným rodičům. Je to tragický zmatek s nepříliš veselým koncem.

V roce 2010 točila dokumentaristka Agneta Bernárdzonová film o této černě orámované příhodě pod názvem *Kapten Nemos barn* / *Děti kapitána Nema* a během práce na něm se ukázalo, že jenom v této jedné jediné porodnici, kterou PO popisoval, bylo zaměněno víc než čtyřicet dětí, a že je mnohem víc než jen pravděpodobné, že jedním z těchto zaměněných je i Per Olof Enquist.

Začni psát, Kukačkayi. Například o svém psu, který ti rozplétá zahradní plot, a jak jsi přišel k tomu všemu majetku, který tím plotem chceš chránit.

Krok od pocitu druhořadosti k pomstě není vždy velký. A pomsta je zřídka logická. Ta je naplněna osobními konotacemi a vyžaduje vlastní, subjektivní, pro druhé lidi ne vždy vypočitatelná vítězství.

„Život není o tom, jak tvrdě umíš udeřit, je to o tom, jak tvrdě můžeš být udeřen a přesto můžeš jít kupředu. Kolik ran jsi schopen přijmout, a přesto budeš pokračovat kupředu. Je to způsob, jak vyhrát. Když víš, čeho jsi hoden, vybojuj a vyhraj si to. Ale musíš být připraven na údery, a ne se vymlouvat, žes nedosáhl toho či onoho kvůli němu nebo kvůli ní nebo komukoliv. Jen zbabělci si tak počínají a takový ty nejsi. Jsi lepší než zbabělec!“ říká filmový hrdina Rocky Balboa svému synovi Robertovi v šestém filmu o bojovníkovi za čestný a slušný život. V Rockym se lidé poznají a identifikují se s ním. Vědí, že je jednodušší utopit se v alkoholu, než se vyrovnat se životem. Vědí, že je jednodušší něco ukrást, než si na to vydělat, vědí, že je snazší mlátit svého psa a děti, než je vychovávat. Vědí, že čestně žít vyžaduje mnoho úsilí, tréninku, bolestivých ran a hodně práce a vidí v Rockym svého hrdinu a chtějí žít podle jeho kréda. Ty však, Kukačkayi, dále popíjíš svá denní pivka, sníš o lehkých penězích a mlátíš svého psa.

Od devátého týdne těhotenství se pojmenování embryo zaměňuje za plod. Tehdy je ocas na konci páteře už úplně zakrnělý, téměř vymizel. U každého. Avšak vývin

člověka po porodu už tak jednoznačný není. Některým zvířecí pudy a znaky zůstávají až do smrti.

Umění je umět vydělávat peníze, konstatoval Andy Warhol. Krást a být zlodějem však není kumšt, to je nejprimitivnější způsob života. A zloději se pohybují v šeru a tmě. Umění je exhibicionistické, chce se ukázat, chce být v kuželu světla reflektorů. Být umělcem vyžaduje inteligenci. Krást umí i debil. A nezáleží na tom, jestli je největší nebo jen obyčejný, jeden z mnoha.

****

Můj otec Dionýz Oravský zemřel 13. prosince 1994, a už 16. prosince v 08:30 byl zpopelněn.

Proč jsi tak spěchal, Ing. Ivane Kukačkayi?

Ty, Ing. Ivane Kukačkayi, jsi nechal spálit mého otce Dionýza Oravského rychle, rychle a zabránil jsi tomu, aby ho někdo z jeho rodiny a známých viděl zemřelého. Dokonce ani moje matka Katarína Oravská neměla možnost vidět svého muže, se kterým žila ne méně než 49 let, zemřelého a rozloučit se s ním. Proč? Každý ví, proč Američané v moři pochovali Usáma bin Muhammad bin Ládina 2. května 2011 pakistánského času jen několik hodin poté, kdy ho zneškodnili. Co jsi ty tím rychlým pohřbem sledoval?

Moje matka Katarína se žalem konstatovala, žes jí sebral životního partnera, když jsi jí zakázal se s ním naposled vidět, pohladit ho a políbit. Zacházel jsi s ní tak, jako ti, kteří jí během druhé světové války sebrali celou její rodinu, o které až do své smrti nevěděla, jestli během těch krvavých válečných let někdo z nich nepřežil. Věru pěknou asociaci jsi jí připravil, Ing. Ivane Kukačkayi. Ty jsi odborník na trýznění a víš přesně, jak na to. Tato odsouzeníhodná vlastnost je to jediné, co jsi získal sám, vrozené a zděděné to není, protože ani nemá být od koho.

Můj otec Dionýz Oravský prožil mnoho, vždyť byl skoro tak starý jako 20. století, a to v žádném případě nebylo nebouřlivé. Otec měl rád život, ale byl stále připraven na smrt. A to nejen kvůli dvěma světovým válkám, kterých byl nejen svědkem, ale i účastníkem a postiženým. Otec si platil pohřeb přes kremační společnost ŽEH, minimálně od roku 1960. A u knížky ŽEHu měl vždy přiloženou i závěť. Není nezvyklé, že člověk během svého života mění svou závěť a čas od času ji doplňuje, a tak ti věřím, Ing. Ivane Kukačkayi, že to, co píšeš ve tvém dopise ze 16. prosince 1994 může odpovídat skutečnosti. „Našli jsme dopis na rozloučenou, který psal taťka ještě v roce 1974! Zdůrazňoval v něm, abychom my dva spolu dobře vycházeli."

Bohužel, nikdy jsem tento dopis na rozloučenou neměl možnost vidět, protože zatajování, Ivane Kukačkayi, bylo a je část tvého nemravného chování a odsouzeníhodných plánů. Ani by mě nepřekvapilo, kdyby vyšlo najevo, že jsi ani mojí mat-

ce Katarínĕ Oravské ten dopis nikdy neukázal. Když píšeš „našli jsme“, je možné, že chceš zakrýt skutečnost a proto používáš Pluralis majestatis. Moje matka neměla nikdy vlastnost hrabat se v zásuvkách druhých lidí, ani těch nejbližších. Ona totiž prožila několik návštěv, například československé Státní bezpečnosti, které jí tak dokonale prohrabaly všechny zásuvky, skříně a knihy, vytrhali obrazy, vnitřek klavíru, dokonce i pračky a rádia, že ona, právě tak jako otec i já jsme si řekli, že prohledávání kapes a zásuvek je činnost, které my nepropadneme.

I když je většině tvých slov, Ing. Ivane Kukačkayi, těžko věřit, věřím ti, když píšeš: „Zdůrazňoval v něm, abychom my dva spolu dobře vycházeli.“

Připomíná mi to scénky z filmu *Gladiátor*: „Tvůj Císař žádá tvoji věrnost, Maxime. Přijmi mou ruku, nabízím ti ji jenom jednou.“ Toto říká Commodus Maximovi, minutu po tom, co uškrtil svého otce císaře Marca Aurelia. A později pokračuje tentýž Commodus: „Miloval jsi mého otce, já vím. Ale i já jsem ho miloval. To z nás dělá bratry, nebo ne? Usměj se teď na mě, bratře.“, a v tu chvíli píchne Maxima dýkou do zad.

To otcovo „zdůrazňování“, abychom my dva spolu dobře vycházeli, muselo být nepochybně určeno tobě a jen tobě, Kukačkayi, a to možná vysvětluje, proč jsi mi nikdy ten dopis na rozloučenou nechtěl ukázat. Otec věděl a viděl, co všechno jsem ti zaslal z ciziny během všech těch let a také viděl a zažil, jak to bylo, když jsem se poprvé vrátil zpět do Československa jako oficiální reprezentant dánského filmu. Tehdy jsem tě měl možnost po letech emigrace obejmout, ale ty ses se mnou nechtěl ani setkat, protože ses bál, že by tvůj “důvěrný” styk s uprchlíkem mohl ohrozit tvou budoucí kariéru. Otec i matka, ba i náš známý doktor Bedrich Bagár – ano ten, který ti zařídil zaměstnání ve zdravotnictví, protože bez pomoci známých a peněz, které vydělali druzí, bys ho nikdy nedostal – se za tebe a tvůj přístup ke mně styděli a pokoušeli se tě omluvit tím, že za panující politické situace…, i když si byli vědomi, že to byla právě ta politická situace, která třídila slizké zbabělce od lidí, na kterých se dá spolehnout. (Ano, setkali jsme se po několika dnech, ale i tak jsi mi dal sežrat, jak moc jsi kvůli mně riskoval... Ty a Julius Fučík.)

Já jsem do tebe cpal dary a peníze. Dokonce jsem ti zasílal hlouposti, do kterých bych pro sebe nikdy nevrazil ani korunu. A tím nemyslím jen hromadu absolutních zbytečností do tvého auta, které jsi neustále nutně potřeboval, ale i gramofonové desky, které se ani nedaly koupit v hudebninách, které jsem navštěvoval. Určitě si vzpomínáš na Boney M. Já se nedivím, že právě Boney M patřily ke tvým idolům. „Jejich“ nejznámější číslo je *Brown Girl in the Ring*, původně písnička, kterou jamajské děti zpívají už od nepaměti. Frank Farian, který se vlastně jmenuje Franz Reuther, zpíval všechny hlasy, ženské i mužské a až když jeho singl *Baby do you wanna bump* prorazil v Holandsku a Belgii, Franz našel ostatní členy, kteří naprázdno otvírali ústa, jakoby zpívali. A Franz pokračoval v tomto stylu až do té doby, než

další jeho stvoření, Milli Vanilli, bylo demaskováno. V roce 1989 byla Milli Vanilli udělena cena Grammy, jenže když se ukázalo, že ani na deskách ani na koncertech nezazpívali jeden jediný tón, byli nuceni ji vrátit.

Rovný rovného si hledá…

Ty, Ivane Kukačkayi, bys v žádném případě nemusel lhát a ani nikoho okrádat, včetně vlastní rodiny. Nikdy jsi nežil bez střechy nad hlavou a na hranici hladu, právě naopak. Vždy a při každé příležitosti ses vytahoval a naparoval a dodnes se vytahuješ tím, že vyděláváš mnohem, mnohem víc než 99 % slovenské populace. A přesto si téměř neustále stěžuješ na nedostatek peněz. Ale vlastně to ani není tak paradoxní. Vždyť ty máš dokonce větší náklady i na opravu plotu, než jiní. A kromě toho musíš pravděpodobně podplácet ty, kteří ti pomáhají krýt tvé krádeže.

Během těch dlouhých let, kdy jsem žil na Západě a moje psaní, filmová a divadelní režie mi poskytovaly finanční nadbytek, jsem ti dával, Ivane Kukačkayi, návrhy, abys s mými penězi něco podnikl. Ty osobně jsi nemusel riskovat ani halíř, všechny investice jsem ti nabízel v hotovosti z mojí peněženky. Mimo to jsem ti vždy nabízel 50 % z každé vydělané koruny z takové investice, kterou bys za moje peníze uskutečnil. Většinou je to ve světě podnikání tak, že ten, kdo si peníze půjčí, ten je musí vrátit, ba dokonce i s úrokem. Já jsem neměl žádné požadavky. Pokud by se spolupráce s tebou nevydařila a všechny peníze bychom prodělali, nelitoval bych jich ani sekundu. To ty jsi dobře věděl.

Chtěl jsem ti pomoct, ale samozřejmě, že jsem věřil a doufal v tvoji šikovnost. Socializmus Čechoslováci vykopli ze svého území v listopadu 1989 a Slováci začali panovat na vlastním 1. ledna 1993. Při každé takové nebo podobné změně má každá koruna potenciál vydělat aspoň dvojnásobek, pokud je v rukách schopného člověka. A ty ses neustále vytahoval, že jsi daleko schopnější, než kdokoliv jiný. Nechal jsem se zlákat. Moje nabídky však znamenaly, že by ses musel angažovat a pracovat tak, abys moje investice zvelebil. Zkrátka vyžadovalo by to práci, a ty, Ivane Kukačkayi, jsi proto upřednostnil krádež. Tady je opis jednoho mého dopisu, adresovaného tobě z 20.6.1996.

„Ahoj Ivčič,

od matky ses už určitě dozvěděl, proč jsem se neohlásil už předevčírem. Byl jsem mimo dosah. Lodí, na které jsem měl i svůj džíp, jsem navštívil ostrovy severního moře. Faerské ostrovy a Island jsem procestoval křížem krážem. Cest na těchto místech je málo, a proto je džíp vhodným dopravním prostředkem. Letadlem jsem potom přiletěl do Jönköpingu.

Toto léto poletíme do Řecka, ale i to už pravděpodobně víš. Co se týče tvého návrhu, že k nám přijedeš v lednu, je víc důvodů, proč ti to nedoporučuji. Jeden z nich je, že celá rodina letíme v prosinci do Japonska, odtud na Fidži, Nový Zéland a nakonec do Hongkongu. Cesta bude trvat víc jak měsíc a letenky jsou už rezervované. Druhý důvod je, že zimní měsíce nejsou vhodné na návštěvu Švédska. Co bys tu dělal? Seděl

u nás? Švédsko je letní země, pokud člověk nelyžuje. Po 5 až 6týdenní cestě budeme mít pravděpodobně hodně práce a tak bychom se sotva viděli. Kromě toho já příliš narozeniny neoslavuji. Nikdy jsem to nedělal a změnu neplánuji. Zato mám však skoro každý nebo každý druhý týden dýchánek, při kterém si velmi dobře odpočinu. Se vzájemnými návštěvami nemáme oba příliš dobré zkušenosti. Ať už tady ve Švédsku, nebo v Bratislavě. Proč si tedy kazit náladu. Můj návrh je, že k nám i s rodinou přijedeš během léta, když my budeme na cestách. Budeš mít k dispozici celý náš dům, auto, kola, zahradu, permanentky na stadiony, telefon, video, TV, vše co tě napadne. Není to dobrá nabídka? Vždyť já jsem u tebe nemohl bydlet ani jednu jedinou noc, protože ses bál, že ti zaseru podlahu.

Samozřejmě, že je mi líto, že tě využívám. Nebyl to můj úmysl. Naopak, myslel jsem si, že tobě i tvojí rodině pomohu. Tímto je to odepsané a já už tě víc otravovat nebudu. Ty se na mě nezlob a já se na tebe opravdu taky nezlobím. Ale i tak bych rád, abys jednou, až budeš mít čas, pouvažoval nad absurditou myšlenky, že si mám představit sebe ve tvé pozici a naopak. Můj návrh byl, že ti dám k dispozici 1 až 2 miliony švédských korun, což je asi 4 až 8 milionů SK, a ty najdeš možnost dát je do oběhu. Píšeš: jak bych se cítil já, kdybys přišel s takovým nápadem za mnou ty. Tady je moje odpověď: Pokud ty mi dáš k dispozici 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 nebo jen půl milionu korun tak tě zulíbám a udělám, co jen budu moct, abych je investoval co nejlépe. Myslím však, že to ještě potrvá nějaký čas, než ty za mnou přijdeš s takovým návrhem... Přesto jsi nepochybně velmi úspěšný, k čemuž ti upřímně gratuluji."

I když jsem ti, Ing. Ivane Kukačkayi, v červnu 1996 slíbil, že už tě nebudu víc "využívat", a že už ti nebudu nabízet peníze na investice, tak jsem jako hajzl, tento slib už po jedenácti měsících porušil a 21. května 1997 jsem ti napsal:

„Drahý Ivane,

děkuji ti za tvůj dopis z 5. května. (…) Tvému PS jsem bohužel nerozuměl a vlastně ani nechtěl rozumět. Protože přesto, že mě neustále přesvědčuješ o tom, že nafukování tvojí důležitosti dosahuje takových proporcí, že by ti prospělo, kdyby sis pohovořil s jedním nebo dvěma psychiatry, nebo aspoň s vlastní ženou, pokouším se tvářit, že ty to určitě nemyslíš tak, jak píšeš, protože až takový, ty určitě víš co, zase být nemůžeš, pokud my dva jsme opravdu pokrevní bratři. Zamysli se například aspoň nad jednou z těch příliš mnoha podobných vět, které jsi mi napsal ve svém dopise z 5. května: ‚Proto, když něco chceš, je potřeba to přesně popsat, dát záruky, protože když něčemu věnuji čas, přijdu nejen o čas, ale i o důvěryhodnost, kterou si léta pracně buduji.'

Vystřihni si tuto větu a pověs si ji na místo, kde ji budeš mít neustále na očích. Mnoho se naučíš, pane řediteli. ‚...dát záruky...'? Jedinou záruku, jakou ti mohu dát je, že ty, stejně jako každý jiný, nejsi nesmrtelný. Co se týká obchodů, záruky neexistují. To je jediná záruka týkající se obchodů. (...) Když jsem ti poprvé dával nabídku najít zajímavé možnosti investice, zmiňoval jsem počáteční kapitál pod jeden

milion SEK. Tento kapitál později narostl na dva miliony. Teď už mluvíme o 2,3 milionu SEK.

Co se týče toho času, o kterém mluvíš: ty ho neinvestuješ do mě a do mých nápadů, už jsem ti to vysvětloval předtím několikrát. Do mě nemusíš investovat ani 30 sekund. Všechny nápady, co jsem měl, byly za moje peníze, a vždy jsem ti nabídl aspoň 50 %, což je celkem slušný podíl za zprostředkování obchodu. Tady na Západě bys za to dostal 1 % až 1,5 %. Nemluvě už o tom, že jsem si ve skutečnosti nevzal ani 10 halířů za obchod, který se ti podařilo jednou zprostředkovat (Knížky o Öyi). Všechny peníze sis ponechal, nebo tomu snad tak není?

Jsi určitě velmi šikovný a pracovitý a dobře se ti daří. Bohužel, vypadá to tak, že nejsi velmi šťastný a pravděpodobně tě něco trápí, protože potřebuješ pořád závodit. Pokud mohu, rád ti pomohu."

Mám před sebou dopis, který mi otec napsal 10. ledna 1994. „Milý Vladko! 7. t.m. nás navštívila Julika se svojí 12letou dcerkou, předala nám tvůj vánoční dar, SEK 2 000,- za který srdečně děkujeme." Všimni si, Ing. Ivane Kukačkayi, že taťka píše "děkujeme". Pamatuješ si proč? Protože v tomtéž dopise píše o tvojí ženě Želce, která nastoupila „do zaměstnání, ale s dětmi mají starosti, protože všechny sociální vymoženosti odbourali, dětské školky zdecimovali a stravování hrozně zdražili."

Těch 2 000 SEK jsi dostal tedy ty. Při oficiálním kurzu 1:4,5, tedy 9 000 SK. A důvod, proč jsem zaslal jen 2 000 SEK? Protože to byla suma, kterou mohla Julka převézt, aniž by měla problémy, kdyby ji prohledávali. A Julka nebyla zdaleka jediná, která byla tak laskavá a byla peněžním kurýrem. Stejnou sumu přinesl vám, a tedy i tobě, i Ralph, nejméně třikrát, i Juraj, i Robert, i Karol, i Norman, i Krickelin, dokonce i slovenský filmový kameraman Richard Krivda, který mě v roce 1983 kontaktoval v Kodani, kde natáčel dokumentární film o divadle Husa na provázku, které hrálo proslavené alegorické dílo Jana Ámose Komenského *Labyrint světa a ráj srdce* v dramatizaci Ludvíka Kundery pod jménem *Labyrint světa a lusthauz srdce*. Já jsem Krivdu požádal o tuto službu, přestože se mi, pořádně osvěžený dánským pivem, přiznal, že on, proto, že není komunista a proto, že má sestru, která taky emigrovala, mě musel vyhledat, protože estébáci po něm chtěli, aby na mě donášel čerstvé zprávy. A já jsem zatím ani netušil, že o mně mají nějaké nečerstvé. Kdopak jim je poskytl, Ivan Kukačkay? Možná, že tu máme vysvětlení toho, jak to, že ses se mnou najednou chtěl setkat v roce 1982, přestože ses tomu nejprve vyhýbal, protože ses obával, že tvůj "důvěrný" styk s uprchlíkem by mohl ohrozit tvoji budoucí kariéru...

Ivane Kukačkayi. Nestačily ti všechny tyto peněžní dary? Okradl si mě z vděčnosti za všechnu tuto finanční pomoc?

Protože znám tebe, mohl bych se připojit k těm, kteří říkají, že ten, kterému pomůžeš, se stane tvým nepřítelem, protože znáš jeho slabiny.

Mám před sebou kopii dopisu, který jsem ti zaslal 1. 9. 1997:
„Ivan Kukačkay, Jasovská 41, 851 01 BRATISLAVA
Ahoj Ivane,
zasílám ti ve dvou obálkách po 25 000 = 50 000 korun.
Ulož mi je prosím tě na nějaké dobré konto. Nejraději ve švédských korunách a na dobrý úrok. Co myslím dobrým úrokem, to nechám na tobě.
Dej to na roční termínovaný účet. Tyto peníze nebudu v nejbližší době potřebovat.
Důležité je, abys je nevložil do banky, které hrozí bankrot, kde o peníze přijdeme. Musí to být banka se státní zárukou.
Druhá možnost je, že za tyto peníze koupíš dlouhodobé státní dluhopisy. To však riskujeme, že pokud slovenská koruna půjde dolů a švédská nahoru, pak rozdíl pohltí celé úroky, celý výnos.
S obálkami se neprocházej po městě, aby se ti nestalo, že se tě někdo pokusí okrást o 200 korun a získá najednou víc, než předpokládal.
Když bude všechno dobře fungovat, časem zašlu víc. Můžeš to dát na mé nebo na tvé jméno nebo na heslo. Ne však na matčino jméno. Pokud to dáš na své jméno, riskuješ, že budeš muset platit daň a to taky není dobré. (...) Disponovat s vkladem můžeš ty i já.
Ahojka“

V roce 1995 a v roce 1997 jsem ti zaslal celkem 100 000 (sto tisíc) švédských korun. Mému zplnomocněnému zástupci Jánu Sodomovi si dne 4 března 2010 nezapřel, že jsi je obdržel, pokud jsem p. Sodomovi dobře rozuměl, ale tvrdil jsi mu, žes mi tyto peníze zaslal zpět. Proč jsi mi právě tyto peníze zaslal zpět, to jsi Jánu Sodomovi nevysvětlil. Může to mít tak jednoduché vysvětlení, že už jsi měl přeplněné matrace? Škoda však, žes mi nesdělil, že jsi tyto nemalé prachy poslal zpět, a ani to, jaks je poslal, protože já jsem je dodnes ještě nedostal. Je sice pravda, že pošta může být někdy trochu zpožděná, ale devatenáctileté, respektive sedmnáctileté zpoždění?

Nebo jsi je vložil přímo na nějaké moje švédské konto a já jsem to přehlédl?

29.1.1995 píšeš „Ahoj Vlado, v příloze ti zasílám plnou moc, jak jsme se včera telefonicky dohodli. (...) Tak, jak jsme včera říkali – dvě taťkovy kuponové knížky jsou tvoje, pokud by z nějakých důvodů bylo jednodušší, kvůli zaknihování, zasílání dividend, zdanění nebo z jiných legislativních důvodů, nechám je napsat na mě s tím, že akcie i dividendy jsou tvoje a dividendy budu ukládat na účet na tvé jméno. (…) Až budu mít novou garáž nedaleko mého bytu na Jasovské – mělo by to být tak do konce t.r., pronajmu garáž na Bazové ulici a výnosy z nájmu budou mamčiny. (…)”

Kukačkayi! Co se stalo s těmi dvěma kuponovými knížkami, které podle tvého dopisu připadly mně? Zaslal si je na tutéž mně neznámou adresu, kam jsi údajně zaslal těch výše zmíněných 100 tisíc švédských korun?

Mám před sebou kopii dopisu, který jsem ti zaslal 30.12.1994.

„Ivan Kukačkay, Jasovská 41, 851 01 Bratislava, Slovensko

Ahoj Ivane!

Do telefonu jsem ti řekl, že přes tebe pošlu mamce šekem nějaké peníze. Po cestě do banky jsem si to však rozmyslel. Zaslat šek není dobré, protože kurz Švédské koruny dolů nepůjde, ale slovenská koruna... Inflace na Slovensku je vysoká a tak by jí ty slovenské koruny jen ubývaly.

Otevři jí účet ve švédských korunách a ať si z něho vybírá kdykoliv bude potřebovat.

Zasílám 10 000 SEK (deset tisíc švédských korun), což je dnes 40 500 slovenských korun.

Ať tyto peníze nemá doma a ať se o nich příliš nezmiňuje, protože lidi, kteří chtějí získat peníze bez práce, jsou schopni ublížit i za menší sumu.

Matka pracovala celý život a teď by si měla na staré kolena užívat. Nejen ona, ale každý, kdo si svoje už odpracoval.

Vyřiď jí, ať na sobě nešetří a ať si něco dopřeje. Existuje bezpočet míst, která ještě neviděla, je hromada jídel, která ještě neochutnala. Já navrhuji, aby se zapsala do gymnastiky pro seniory a chodila tam každý den. Po cestě domů ať si skočí do cukrárny na zákusek, kávu a skleničku (starší lidé by měli vypít skleničku likéru a jednu sklenku vína každý den, to tady předepisují lékaři). Tam ať si prolistuje noviny, pohovoří s lidmi a podobně.

Jít do restaurace, pojíst něco dobrého a nechat se obsloužit je také jednou za týden velmi příjemné. Taky je dobré mít někoho, kdo jednou za měsíc přijde uklidit byt.
Když já a ty pracujeme a máme dobře placená zaměstnání, neměl by to být žádný problém vylepšit jí důchod tak, aby si mohla dovolit žít jako člověk, který si svoje odpracoval.“

Ján Sodoma mi říkal, že ty tvrdíš, že i tyto peníze jsi mi zaslal zpět do Švédska, protože jsem o ně žádal.

Samozřejmě, že je tomu tak, já pošlu nejdřív mamce peníze a potom je žádám zpět od tebe a ty mi je samozřejmě zašleš bez nejmenší otázky. Jen si je bohužel zaslal vždy tak, že sem nikdy nepřišly. Jak jsi je zasílal, netrénovanými poštovními holuby?
Jen dva a půl měsíce po tom, cos obdržel 10 000 švédských korun, přesněji řečeno 13.3.1995, píšeš:

„Ahoj Vlado, dnes je to 3 měsíce, co taťka zemřel. Dnes jsem byl na předvolání u notáře (spolu s mamkou). Tvoje zplnomocnění stačilo. Taťkova kuponová knížka, nebo přesněji akcie z ní a kuponová známka, bude na radu notáře napsaná na mě (jinak bys musel nakládat s akciemi osobně, resp. mi dávat plnou moc), ale na zá-

kladě tvých pokynů s nimi budu nakládat, prodávat. Dividendy z akcií ti budu ukládat na vkladní knížku (je to zatím cca 800 Sk/ročně). Poplatky – notářce + daň z dědictví budou cca 20 tis. Sk! K tomu poplatky za registraci (středisko cenných papírů, pozemková kniha a pod). (…) S mamkou je velmi těžká 'řeč', čemuž nasvědčuje i to, že je teď i se Želou na 'válečné noze'. (Mamku vidím max. pár hodin, resp. 1 den v týdnu.)"

No a samozřejmě ses ani v tomto dopise nezapomněl postěžovat, že "nemám peníze". Já jsem ti promptně odpověděl dvěma obálkami. V jedné bylo 10 tisíc švédských korun, s tím, že i tyto jsou určeny pro mamku – aby na sobě tak nešetřila, jak vždy šetřívala, aby chodila do cukráren, do kina, na výlety, ale hlavně abys jí zakoupil otevřenou letenku do Švédska. Toto jsem ti napsal: „Pokus se sem dostat mamku v dubnu nebo květnu, ať se tu poměje a moje děti by se mohli učit slovensky. Koncem týdne budu mít novou anténu a budu se moct dívat i na českou i na polskou televizi. Kromě Španělska, Anglie, USA, Izraele, Německa (20 stanic), Holandska, Japonska atd. Kromě toho chytám slovenský a český rozhlas."

A v té druhé obálce bylo 5 tisíc švédských korun na tvé výdaje, které jsi mi předložil: „Poplatky – notářce + daň z dědictví budou cca 20 tis. Sk! K tomu poplatky za registraci (středisko cenných papírů, pozemková kniha apod.) Sumu si podtrhnul a přidal jsi k ní vykřičník a tomu se nedalo neporozumět nebo si to nesprávně vysvětlit.

Tvůj dopis se nedal a nedá vysvětlit jinak, než že jsme ani ty ani já nezdědili nic, kromě nějakých "cenných papírů". Pro mě to bylo úplně samozřejmé, že všechno mělo zůstat a i zůstalo mamce. Ona žila pro svoji zahradu. To bylo jediné místo na světě, kde se cítila dobře, vždyť to i neustále opakovala.

Já bydlím na Západě a tak tys jako vždy, i tentokrát samozřejmě očekával, že ti vyplatím těch 20 tisíc Sk!, vždyť to byla tradice, nepsaná smlouva, že já platím vždy a všude. Ať už jsem šel s tebou nakupovat, navštívit restauraci nebo tankovat benzin…

Jenomže ty, Ing. Ivane Kukačkayi, jsi nejen podvodník ve velkém, ale i v malém: „Dědicové jsou povinni zaplatit odměnu notáři, a to Katarína Oravská ve výši 5 120,- Sk a Ing. Ivan Kukačkay ve výši 5 170,- Sk na účet notáře JUDr. Miroslava Pavloviče, se sídlem Bratislava Dunajská 18, do tří dnů od nabytí moci tohoto usnesení poštovní poukázkou na výše uvedenou adresu, nebo na č. účtu 4000247706/3100, variabilní symbol Dnot 6/95. Dědicové Ing. Ivan Kukačkay, Katarína Oravská a Vladimír Oravský jsou povinni zaplatit soudní poplatek Obvodnímu soudu Bratislava 1, v Bratislavě dohromady ve výši 1 329,- Sk společně a nerozdílně do 3 dnů od nabytí moci tohoto usnesení."

Vzpomeneš si, odkud cituji tyto řádky? Podle těchto slov jsi zaplatil suma sumarum 11 619,- Sk, ale mně jsi "naúčtoval" téměř dvojnásobek, přidal jsi k nim nejméně 172 procent. Kde začíná a kde končí ta tvoje chamtivost, Ing. Ivane Kukačkayi, rod.

č. 550804/7083? Máš nějakou dolní hranici? Máš nějakou horní? A kdo jsou ti, které okrádáš? Všichni nebo jen tvoje rodinu? Žela, tvoji synové, moje mamka, já…

Ivane Kukačkayi. Co se stalo s těmi 10 000 SEK, které jsem zaslal pro mamku 30. prosince 1994 a co se stalo s těmi 10 000 švédskými korunami, které jsem zaslal pro mamku na její cestu k nám do Švédska, po tom co sis písemně stěžoval, že "nemám peníze"? Kam zmizely ty peníze, které jsem zaslal? Mamka je určitě nedostala. Ona totiž vždy poděkovala za každou maličkost, i když to byla jen moje nově vydaná kniha, ve které jsem jí skoro vždy zaslal 100 SEK v nově vydaných bankovkách mezi stránkami 6-7, 20-21 a 24-25, tedy mezi stránkami „spojenými" s jejími narozeninami. Kolik mých knih jsem jí zaslal celkem? Třicet nebo čtyřicet?

Co jsi udělal se všemi těmi penězi? Mamka říkala, že je ukládáš "ve své bance", tedy v bance, kde jsi byl vedoucí, promiň, "ředitel".

Ještě jednou se tě ptám, Ivane Kukačkayi, co se stalo s těmi 10 000 SEK, které jsem zaslal pro mamku na její cestu do Švédska, a co se stalo s toutéž sumou, kterou jsem zaslal dva a půl měsíce předtím? Tvoje jediná odpověď byla a je „Mamku nedokážu k cestě do Švédska přesvědčit, nikdy jsem rodiče k ničemu nenutil, s mamkou je velmi těžká 'řeč', čemuž nasvědčuje i to, že je teď i se Želou na 'válečné noze'." Jen tři řádky o tom, že mamka do Švédska nepřijede a ani jedno písmenko o těch dvakrát 10 000 SEK, které byly určené výhradně mamce. (No ano, 10 tisíc z nich jsem si prý vyžádal zpět a tys mi je samozřejmě zaslal, alespoň jsi to tvrdil Jánu Sodomovi. Zašli mi prosím tě obrázek těchto nespolehlivých poštovních holubů, nebo nemůžeš předložit ani ten?)

A co se stalo s tou „kuponovou známkou", o které se zmiňuješ? A s "dividendami z akcií"? Ukládáš je ještě stále na „moji" vkladní knížku? Ještě dodnes jsem neviděl ani tuto předmětnou knížku a ani ten vklad, co je na ní. Možná, že mě chceš překvapit nějakou větší sumou k mým sedmdesátým narozeninám. Už teď se těším.

A ty peníze za pronájem garáže, kam zmizely? Matka z nich neviděla ani halíř. Nebo jsi je ukládal na vkladní knížku ve "své bance"? Ani matka ani já jsme nikdy neviděli naše vkladní knížky a ani jsme nikdy nedostali výpis z nich. Neexistuje na Slovensku kvartální a roční bankovní výpis, kde se držitel účtu dozví, kolik získal na úrocích a kolik z toho si stát strhnul ve formě daně?

A proč ve tvém dopise, kde popisuješ a o nejméně 172 % předražuješ platbu notáři Pavlovičovi a Obvodnímu soudu, ani slůvkem nezmiňuješ zahradu, o kterou jsi matku (a částečně i mě) okradl? Tu, ve které sis dal postavit dům pro sebe, po tom, když jsi dal strhnout mamčinu a taťkovu pýchu, jejich domeček, který v té zahradě byl, a který samozřejmě byl pro tebe malý a nereprezentativní.

Dokonce ani otcovo auto a ani jeho garáž, kterou měl na Bazové, nezmiňuješ.

Nehovořilo se o tomto majetku na notářském jednání, kterého ses zúčastnil a které překrucuješ a falšuješ ve tvém dopise ze dne 13.3.1995?

Napsal jsi: „Poplatky – notářce + daň z dědictví budou cca 20 tis. Sk!" Tys dokonce i podtrhnul ten hrozný poplatek. Ale zapomněl jsi připsat to, co já jsem se dozvěděl až v prosinci 2009, tedy o 14 a půl roku později, že sis přivlastnil nejen matčinu část dědictví ale i moji.

V dopisu z 13.3.1995 mi píšeš, Ing. Ivane Kukačkayi: „Tvé zplnomocnění stačilo". Ano, stačilo k tomu, abys moji matku a mě okradl o všechno. Tak zní ta plná moc, kterou jsi ty napsal, mně zaslal k podpisu a já jsem ji podepsal.

„Plná moc

Níže podepsaný Vladimir Oravsky, narozený 22.1.1947. bytem Blåklintstigen 11, S-554 56 Jönköping, Švédsko, tímto uděluji plnou moc svému bratrovi Ivanu Kukačkayovi (r.č. 550804/7083, bytem Jasovská 41, 851 01 Bratislava), aby mě zastupoval v dědickém řízení po zemřelém Dionýzovi Oravském, narozeném 9.9.1904, datum úmrtí 13.12.1994."

Já v této plné moci nikde nevidím, že jsem tě zplnomocnil k tomu, abys okradl moji matku a mě o všechno, co můj otec spolu s ní nabyli během celého jejich společného života, plného práce a každodenního boje.

Měl jsem předpokládat, že nás podvedeš, oklameš a oloupíš, a že mně toto všechno budeš po celý zbytek své podvodnické kariéry tajit? Kdybych uměl věštit z krve, karet nebo kávové usazeniny, kdybych byl jasnovidec jako Nostradamus, Pythie, Kassandra, Debora, Kalchas, Sibyla, Proteus, slepý Teiresiáš nebo jeho dcera Mantó, nikdy bych ti samozřejmě žádnou plnou moc nedal. A to nejen proto, abys i mě neokradl, ale i proto, že když někomu dám písemnou plnou moc, tak je to totéž, jako když mu dám písemné potvrzení o tom, že jsem přesvědčen, že držitel tohoto dokladu je čestný a spolehlivý člověk.

Takže tys mě nejen okradl a oklamal, ale bohužel jsi mě i zlákal k tomu, že jsem úplně nevědomky podvedl notáře mou plnou mocí. Notář věřil mému psanému slovu, což nepřímo potvrzuje, že já mám zato, že jsi čestný a spolehlivý. (Nebo může tomu být tak, že notáři je to úplně jedno, a nebo že i on byl seznámen s tvojí podlou krádeží?)

Níže přikládám výpis z listu vlastnictví č. 180. Daný výpis je z prosince 2009, a je tedy aktuální. Čtu tento výpis a přesto, že už teď vím, že ty, Ing. Ivane Kukačkayi, jsi člověk, který je morálně ochrnutý, chronicky zbaven empatií, sobecký a bez jakýchkoliv zábran okrást matku, bratra i otce, přesto všechno mě stále ještě dokážeš překvapit novými nehoráznostmi. Tvoje žena není v tomto dokumentu nikde zmíněna, byť jen iniciálami, a stejné odcizení platí pro tvé oba syny. Všechno to, cos matce, otci a mně ukradl, si ponecháváš jenom pro sebe.

GKÚ Bratislava

VÝPIS Z KATASTRU NEMOVITOSTÍ

Okres: **Bratislava II** **Vytvorené cez katastrálny portál** Datum vyhotovení: **17.12.2009**

Obec: **BA-m.č. RUŽINOV** Čas vyhotovení: **19:47:14**

Katastrální území: **Ružinov**

VÝPIS Z LISTU VLASTNICTVÍ č. 180

ČÁST A: MAJETKOVÁ PODSTATA

PARCELY registru "C" evidované na katastrální mapě

Parcelní číslo	*Výměra v m²*	*Druh pozemku*	*Způsob využ.p.*	*Umíst. pozemku*	*Právní vztah*	*Druh ch.n.*
2078/ 2	**658**	**Zahrady**	**4**	**1**		
2078/ 9	**142**	**Zastavěné plochy a nádvoří**	**15**	**1**		

Právní vztah ke stavbě evidované na pozemku 2078/ 9 je evidován na listě vlastnictví číslo 5971.

Legenda:

Způsob využívání pozemku:

15 – Pozemek, na kterém je postavena bytová budova, označená soupisným číslem

4 – Pozemek převážně v zastavěném území obce nebo v zahrádkářské osadě, na kterém se pěstuje zelenina, ovoce, okrasná nízká a vysoká zeleň a jiné zemědělské plodiny

Umístění pozemku:

1 – Pozemek je umístěn v zastavěném území obce

ČÁST B: VLASTNÍCI A JINÉ OPRÁVNĚNÉ OSOBY

Poř. Číslo ***Příjmení, jméno (název), rodné příjmení, datum narození, rodné číslo (IČO) a Spoluvlastnický podíl místo trvalého pobytu (sídlo) vlastníka***

Účastník právního vztahu: **Vlastník**

1 Kukačkay Ivan r. Oravský, Nové záhrady III 18, Bratislava, SR 1/1

Datum narození : 04.08.1955

Nabývací tituly LV:

D 19/95 ZE DNE 8.8.1995

ČÁST C: BŘEMENA

.....

Poř.č.:

Zástavní právo ve prospěch ĽUDOVEJ BANKY, a.s., Vysoká 9, Bratislava, IČO 17321123, na nemovitost :

poz.parc.č. 2078/2 zahr. o výměře 658 m^2

poz.parc.č. 2078/9 zast.pl. o výměře 142 m^2

podle V-2680/04 ze dne 18.06.04

GP č. 282/04 ze dne 29.4.04

.....

Jiné údaje:

Bez zápisu.

.....

Poznámka:

Bez zápisu.

****

D 19/95
Dnot 6/95
U S N E S E N Í

Obvodní soud Bratislava 1 v Bratislavě ve věci projednání dědictví po zesn. Dionýzovi Oravském nar. 9.9.1904, zemř. 13.12.1994, naposledy bytem v Bratislavě, Záhradnícka 16, bez zanechání závěti, rozhodl

takto:

1. Určuje všeobecnou cenu majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví sumou 1 312 364,- Sk
2. Určuje, že do dědictví po zemř. Dionýzovi Oravském patří:
   - zahradní chata a zahrada v katastrálním území Ružinov, které jsou vedené ve Správě katastru v Bratislavě na LV č. 180 jako par.č. 2078/2 zahrada ve výměře 778 m^2 a par.č. 2078/6 zastavěná plocha ve výměře 22 m^2, soup.č. 721 v hodnotě 1 295 385,- Sk,
   - garáž bez pozemku, postavená na základě stavebního povolení č.výst. 327/162/1968-Vr ze dne 28.6.1968 a rozhodnutí o dočasném užívání č. výst. 254/3/1300/1969 ze dne 23.9.1969, na par. č. 10126 v katastrálním území Bratislava bez pozemku v hodnotě 16 679,- Sk,
   - 1/2 členského podílu ve výši 50,- Sk a stavební zálohy ve výši 100,- Sk v bytovém družstvu CENTRUM, Záhradnícka ul. 25, Bratislava, Pozůstalé manželce Kataríně Oravské, nar. 21.7.1924 patří:

- 1/2 členského podílu ve výši 50,- Sk a stavební zálohy ve výši 100,- Sk v bytovém družstvu CENTRUM, Záhradnícka ul. 25, Bratislava,
- pohledávka vůči dědictví z titulu bezpodílového spoluvlastnictví ve výši 656 032,- Sk.

3. U r č u j e všeobecnou hodnotu dědictví sumou 1 320 224,- Sk, pasíva sumou 656 032,- Sk a čistou hodnotu dědictví sumou 664 192,- Sk.
4. Schvaluje dohodu dědiců, podle které nabudou dědictví následovně:
   - 1/2 členského podílu ve výši 50,- Sk a stavební zálohy ve výši 100,- Sk v bytovém družstvu CENTRUM, Záhradnícka ul. 25, Bratislava, Katarína Oravská, nar. 21.7.1924, bytem Bratislava Záhradnícka 16, rod. č. 245721/956.
   - 20 akcií společnosti Harvardský růstový investiční fond Slovakia a.s., které jsou vedené v Středisku cenných papírů SR Bratislava, a.s. rod číslo 040909/733 v hodnotě 7 260,- Sk,
   - práva, vyplývající z investičního kuponu číslo 31403989-1 ve druhé vlně kuponové privatizace v hodnotě 750,- Sk,
   - zahradní chata a zahrada v katastrálním území Ružinov, které jsou vedené ve Správě katastru v Bratislavě na LV č. 180 jako par.č. 2078/2 zahrada ve výměře 778 m^2 a par.č. 2078/6 zastavěná plocha ve výměře 22 m^2, soup.č. 721 v hodnotě 1 295 385,- Sk,
   - garáž bez pozemku, postavená na základě stavebního povolení č.výst. 327/162/1968-Vr ze dne 28.6.1968 a rozhodnutí o dočasném užívání č. výst. 254/3/1300/1969 ze dne 23.9.1969, na par. č. 10126 v katastrálním území Bratislava bez pozemku v hodnotě 16 679,- Sk, nabývá:

     Ing. Ivan Kukačkay nar. 4.8.1955, bytem Bratislava, Jasovská 41, rod. č. 550804/7083, který je povinen ve lhůtě 6 měsíců od nabytí moci tohoto usnesení vyplatit Katarínĕ Oravské sumu ve výši 656 032,-Sk.
5. Dědicové jsou povinni zaplatit odměnu notáře a to Katarína Oravská ve výši 5 120,-Sk a Ing. Ivan Kukačkay ve výši 5 170,- Sk na účet notáře JUDr. Miroslava Pavloviče, se sídlem Bratislava, Dunajská 18 do tří dnů od nabytí moci tohoto usnesení poštovní poukázkou na výše uvedenu adresu, nebo na č. účtu 4000247706/3100, variabilní symbol Dnot 6/95.
6. Dědicové Ing. Ivan Kukačkay, Katarína Oravská a Vladimír Oravský jsou povinni zaplatit soudní poplatek Obvodnímu soudu Bratislava 1 v Bratislavě celkem ve výši 1 329,- Sk společně a nerozdílně do 3 dnů od nabytí moci tohoto usnesení.

Odůvodnění:
Zůstavitel zemřel bez zanechání závěti a jako dědicové ze zákona přicházejí v úvahu manželka Katarína Oravská a dva synové zůstavitele Ing. Ivan Kukačkay a Vladimír Oravský, kteří mají dědickou způsobilost a dědictví neodmítli.

Dne 23.1.1995 byl sepsán zápis o předběžném šetření, ve kterém syn zůstavitele Ing. Ivan Kukačkay uvedl, že předmětem dědictví jsou nemovitosti v kat. území Bratislava, akcie a členský podíl v bytovém družstvu.

Soud ve smyslu § 1751 ods. OSP rozhodl o všeobecné ceně majetku, který měl zůstavitel s pozůstalou manželkou v bezpodílovém spoluvlastnictví a podle zásad uvedených v Občanském zákoníku určil, co z tohoto majetku patří do dědictví a co patří pozůstalému manželovi.

Soud ve smyslu § 175 ods. OSP určil všeobecnou a čistou hodnotu dědictví a ve smyslu § 175q ods. písm.č. OSP schválil dohodu dědiců o vypořádání dědictví.

Soud zároveň rozhodl podle § 140 ods. 3 OSP o odměně notáře jako soudního komisaře ve smyslu Vyhl. č. 31/1993 Z.z. o odměnách a náhradách notáře. Soudní poplatek byl určený ve smyslu zákona č. 150/1993 Sb. o soudních poplatcích.

Poučení: Proti tomuto usnesení je možné podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení na Městský soud v Bratislavě prostřednictvím zdejšího Obvodního soudu.

Na základě tohoto usnesení zapíše příslušná správa katastru změnu LV č. 180 pro katastrální území Ružinov, takto:
B LV: Ing. Ivan Kukačkay nar. 4.8.1955 rod.č. 550804/7083 v celosti.

Obvodní soud Bratislava 1
V Bratislavě 8.8.1995
JUDr. Danica Michalková
Za správnost vyhotovení: Vrbovská
Kulaté razítko
Obvodní soud Bratislava 1

****

Usnesení D 19/95, Dnot 6/95 je zajímavé a zároveň velmi odhalující četba. Odhaluje tebe, Ivane Kukačkayi. A ne v jednom bodě, ale v mnoha. Popřemýšlej o následujícím:

„Odůvodnění: Zůstavitel zemřel bez zanechání závěti a jako dědicové ze zákona přicházejí v úvahu manželka Katarína Oravská a dva synové zůstavitele Ing. Ivan Kukačkay a Vladimír Oravský, kteří mají dědickou způsobilost a dědictví neodmítli.“

No? Na nic si nepřišel? „Zůstavitel zemřel bez zanechání závěti“. Připomenu ti, cos napsal 16.12.1994: „Našli jsme dopis na rozloučenou, který taťka napsal ještě v roce 1974! Zdůrazňoval v něm, abychom my dva spolu vycházeli dobře.“

Já opakuji: bohužel jsem nikdy tento dopis na rozloučenou neměl možnost vidět, protože zatajování bylo a je část tvého nemravného chování a odsouzeníhodných plánů a skutků. Ani by mě nepřekvapilo, pokud by vyšlo najevo, že ani mojí mamce Kataríně Oravské si nikdy ten dopis neukázal.

Vím, kde taťka uchovával knížku ŽEHu, a vím, že u ní měl vždy přiloženou závěť. Já jsem ji sice nečetl, ale ukázal mi místo, kde ji přechovává, abych v případě jeho úmrtí... a odhaduji, že měla minimálně 10 stránek. A že by taťka na těchto stránkách nevyjádřil, co a jak se má udělat s jeho pozůstalostí, se mi zdá nepravděpodobné. No ale vždyť ty určitě máš ten „dopis na rozloučenou“, a je možné, že se s ním teď, po sedmnácti letech podělíš. „Zůstavitel zemřel bez zanechání závěti a jako dědicové ze zákona přicházejí v úvahu manželka Katarína Oravská a dva synové zůstavitele Ing. Ivan Kukačkay a Vladimír Oravský, kteří mají dědickou způsobilost a dědictví n e - o d m í t l i.“

Co říkáš na tuto část: „… Ing. Ivan Kukačkay a Vladimír Oravský, kteří mají dědickou způsobilost a dědictví neodmítli.“

Je možné, že se soud zmýlil a něco nepochopil? Mně se zdá, že všechno to, co soud píše, odpovídá pravdě, vždyť je všechno i ověřené JUDr. Danicou Michalkovou a ještě k tomu je tam i kulaté razítko Obvodního soudu Bratislava 1. Ale jak je potom možné, že já, který jsem moji část dědictví neodmítl, jsem nikdy z něho neviděl ani halíř, dokonce jsem díky tvým podvodům až do prosince 2009 ani nevěděl, že jsem něco zdědil?

Podle usnesení D 19/95, Dnot 6/95 nabyl si ty, Ing. Ivane Kukačkayi, nar. 4.8.1955, bytem Bratislava, Jasovská 41, rod. č. 550804/7083, zahradní chatu a zahradu v katastrálním území Ružinov, a kromě toho garáž, a za to všechno, byl jsi ty, Ing. Ivane Kukačkayi, “povinen ve lhůtě 6 měsíců od nabytí moci tohoto usnesení vyplatit Kataríně Oravské sumu ve výši 656 032,- Sk.”

Když jsi najal lidi a začal stavět tvůj dům v matčině zahradě, tak jsem se tě ptal, jak je možné, že tam stavíš? Určitě se na to pamatuješ. Nemůžeš se nepamatovat, protože jsi byl hrozně rozhořčený, co že se ti míchám do něčeho, do čeho mi nic není?

Já jsem ti vysvětlil, že se do tvé stavby míchám proto, že stavíš v matčině zahradě. Že část této zahrady a domku v ní patřila mně, to jsem ani netušil.

Tak hrozně jsi byl rozzlobený mojí otázkou, jako bych ti zaslal Eridino jablko sváru, a ty jsi se mnou dlouho nechtěl mluvit, protože jsi přesvědčen, že to, o čem se nemluví, po čase samo od sebe zmizí. A nezmizelo. Ani po tvé první, ani po druhé ani po žádné další, náš „bratrský“ stav zhoršující odmlce.

Já jsem až do prosince 2009 nevěděl, že jsi dlužil matce 656 032,- Sk a mně aspoň 328 016,- Sk, protože polovina z té druhé poloviny vlastnictví připadla mně, ale věděl jsem, že jsi musel nějakým způsobem mamčinu zahradu získat.

Kolikrát jsem se tě během mnoha let ptal, jakým způsobem jsi nabyl matčinu zahradu? Proč matka při každé možné příležitosti tvrdila, žes ji oklamal, ukradl jí zahradu a strhnul její domeček?

A že nikdy od tebe nedostala ani halíř je nepochybné, protože jinak by netvrdila, že jsi zloděj, který ji „okradl o všechno“. Žádná matka nechce svědčit proti svému dítěti, ale když ji svým konáním dusí až na hranici snesitelnosti, tak nemá příliš na výběr. Možná na svou obranu řekneš, že si matka nepamatovala, co od tebe dostala a co ne. Ale pokud by tomu tak bylo, tak si těžko dovedu vysvětlit, proč jsi mi vždy odvětil na moji otázku, jak jsi k matčině zahradě přišel, ať ti už nekladu stále jednu a tutéž otázku, ale ať se zeptám raději mamky. No a já jsem se ptal a odpověď byla stále stejná. Že jsi ji okradl a že jsi zloděj.

Umíš si ty, Ivane Kukačkayi, vůbec představit, jak byla matka smutná z toho, žes ji připravil o tu květnatou oázu, kterou vlastní silou vybudovala a vlastním potem zalévala?

Kerstin i já dodnes vzpomínáme, že to byla nejkrásnější zahrada, jakou jsme kdy viděli, protože matka do ní vložila všechno, co jí bylo osudem odebráno. Fotky z mamčiny zahrady jsem dokonce použil jako ilustrace v jedné z mých knih, určitě ji máš.

Umíš si ty, Ivane Kukačkayi, vůbec představit tu bolest, jakou moje matka cítila po tvé krádeži. Ty jsi mamku vyvlastnil, přesně tak, jako komunisti vyvlastnili otcův hotel v roce 1948, a ona po tvém vyvlastnění zestárla aspoň o dvacet let a ztratila chuť do života. Určitě si pamatuješ, že když jsi ji zval k sobě do své vysokým plotem oplocené věznice, kterou sis nechal vybudovat na pestrobarevných květinách a voňavých, šťavnatých plodech mých rodičů, vždy a rázně odmítala. Pro mamku to bylo, jako bys ji pozval na místo, kde se předtím nacházely Ležáky a zároveň jí řekl: „Podívej se mami na všechen tento beton, pod ním, a to doslova, jsou plody tvé pětatřicetileté práce a dnes už po ní není ani stopy.“

Četl jsem v americkém časopise *Neurology*, že nejen že je přímá souvislost mezi depresí a demencí, ale že riziko vývoje chorob demence je u deprimovaných lidí o celých 100 % větší než u ostatních. Ti, kteří jsou chronicky deprimovaní – a moje mamka tebou byla okradena, Ivane Kukačkayi, a byla nucena trpět tvými zlostnými náladami a nevypočitatelností už od roku 1994, tedy celých čtrnáct let – u těch je riziko postižení chorobami jako je demence ještě větší…

Příroda, evoluce a pud sebezáchovy nás alespoň částečně chrání před následky, které by nás umučily dlouhým trápením. Člověk například přestane dýchat, možná jako následek úrazu, upadne do bezvědomí, a stačilo by jen pár minut, aby náš mozek ochuzený o kyslík část po části nenávratně odumřel, jenže najednou všechny naše orgány přijdou na pomoc a sníží svoji spotřebu kyslíku na minimum, a tím přispějí k udržení mozku ve zdravém, neporušeném stavu celých dvacet minut. A choroby de-

mence, jako například Alzheimer, mají možná podobnou ochrannou funkci, chrání člověka před vědomostmi o těch křivdách, které způsobily jejich depresi.

Opakuji svoji otázku: Umíš si ty, Ivane Kukačkayi, vůbec představit tu bolest, jakou moje matka cítila po tvé krádeži? Ty jsi mamku vyvlastnil, a ona po tvém vyvlastnění zestárla aspoň o dvacet let a ztratila chuť do života.

Mučení se zakousne hluboko do duše a těla a tělo i duše si pamatují, jak s nimi trýznitel zacházel. Pamatují si to během nekonečně dlouhých trýznivých dnů, týdnů, měsíců a let, když jsou vzhůru, ale i ve spánku během nechtěně probdělých, mučivých nocí. Zapomenout na to, co se stalo, i když za cenu Alzheimera, je ta nejsilnější touha takového zmučeného těla a duše.

Není se co divit, že se mamka stáhla do sebe a aktivně si tak přivodila Alzheimera, jen aby se zbavila té laviny křivd, kterou jsi ji zavalil a která jí metodicky udusila život.

29. ledna 1995 mi píšeš: „Dnes jsem byl s mamkou na hřbitově. Bylo jí smutno, cítí se, jak říkala, jako sirotek. Ale k nám na oběd jít nechtěla."

A tebe ani nenapadne, Ing. Ivane Kukačkayi, proč k vám mamka nechtěla jít? Kolikrát tys byl na obědě u těch, co tě okradli? U těch, co ti záměrně sebrali to jediné místo, které jsi na tomto světě měl a kde se ti na krátkou chvíli nejen podařilo zapomenout na nespravedlnost, kterou tě osud, prohnilé režimy a ziskem, závistí a zlobou zaslepení lidé zavalili, ale kde ses dokonce i dobře cítil? Ano, v tvojí přítomnosti se bohužel moje mamka cítila jako sirotek.

Je to smutné, nesmírně smutné.

Dnes už se však s tím nedá nic dělat a čas ukáže, jak ty, Kukačkayi, budeš žít s vědomím vlastní ukrutnosti a s vědomím, že velkou většinu toho, co dnes vlastníš, jsi dostal formou darů a částečně získal systematickými podvody a krádežemi. Jsi doživotní vězeň své vlastní chamtivosti a nemorálních skutků vůči těm, kteří považovali za svoji povinnost, aby ti důvěřovali a finančně pomáhali tobě, matce a otcovi, kde se jen dalo.

Ani by mě nepřekvapilo, kdybys prohlásil, že tys těch 656 032,- Sk dal matce do ruky, a že ona je před tebou spálila. Nebo kdybys tvrdil, žes jí je vložil na nějaký účet. Ale pak jistě můžeš dokázat, jak z toho účtu zmizely a kam? Je možné, žes i tyto peníze zaslal mně?

Matka nejezdila často lyžovat, nebo přesněji řečeno, nikdy nelyžovala. Ona ani nejela do Bulharska nebo Jugoslávie, aby se vykoupala v mořských vlnách a odpočinula si na sluníčku. Dá se bohužel konstatovat, že tři šálky kávy denně, to byl jediný luxus, který si matka dopřála. A matka měla dost dobrý důchod, svůj i po otci, a i já jsem jí sem tam zaslal nějaké maličkosti. Elektřinu skoro vůbec nespotře-

bovávala, protože posedávala, ať už ráda nebo nerada, ve tmě. A nájem za družstevní byt, kde se družstvo o kvalitu bydlení moc nestará, byl nízký, velmi nízký. A matka dokonce ani neodebírala žádné noviny a samozřejmě neměla Internet, málokdy telefonovala a už vůbec ne na Západ, takže nevím, jak by těch 656 032,- Sk utratila.

Pokud jsi jí i těch 656 032,- Sk dal, tak jak rozhodl soud, a ona by je tajně vybírala z účtu, tak si mohla ke svému důchodu přilepšit o víc jak 4 200 korun měsíčně, měsíc za měsícem, rok za rokem, ode dne, kdy jsi jí měl ty peníze dát, až do dne své smrti. Tak ještě jednou, Ing. Ivane Kukačkayi? Ve které z tvých kapes zmizely matčiny peníze a ve které moje?

V usnesení D 19/95, Dnot 6/95 se říká: ”Soud ve smyslu § 175o OSP určil všeobecnou i čistou hodnotu dědictví a ve smyslu § 175q ods.1 písm.č. OSP schválil dohodu dědiců o vypořádání dědictví.”

Nevěděl jsem, že ty a já jsme měli dohodu. Jak zněla, prozraď, Ing. Ivane Kukačkayi, nar. 4.8.1955, bytem Bratislava, Nové záhrady III 18, rod. č. 550804/7083. Je možné, že bychom se dohodli na tom, že okradeš matku i mě?

A jestli jsme se tak opravdu dohodli, a já jsem na tuto dohodu zapomněl, proč jsi mi ji nepřipomněl? Proč jsi ji nesepsal a nezaslal mi ji, abych tě jednou provždy přestal obtěžovat stále stejnou otázkou: jak jsi k té zahradě přišel a proč ji matka tak oplakávala?

Poučení Usnesení D 19/95, Dnot 6/95 zní: ”Proti tomuto usnesení je možné podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení na Městský soud v Bratislavě prostřednictvím zdejšího Obvodního soudu.”

Ptám se tě, Ing. Ivane Kukačkayi, nar. 4.8.1955, bytem Bratislava, Nové záhrady III 18, rod. č. 550804/7083, proč jsi mi ani Usnesení D 19/95, Dnot 6/95 a ani jeho poučení nesdělil? Je možné, že ses obával mého okamžitého odvolání? Damn right, že bych se okamžitě odvolal. Ve Švédsku bys mě takovým způsobem okrást nemohl, protože ve Švédsku je demokracie a občanská práva o nějaký ten měsíc starší a tedy i o chlup více vyvinutá než na Slovensku. Tedy, i kdybych ti dal plnou moc mě na Švédském soudu zastupovat, i tak bych se já sám musel seznámit se soudním výsledkem a potvrdit, v jaké míře jeho rozhodnutí akceptuji. Ing. Ivane Kukačkayi, je zřejmé, že jsi věřil, že máš všechno dobře vypočítané, a protože hravě umíš utéct svému zakrnělému svědomí, tak na věky věků budeš moct užívat všechno to, co sis krádeží a podvody získal, aniž by tě někdo odhalil. Jak vidíš, znovu se ukázalo, že nejsi příliš nadaný, a nebudu překvapen, když na tebe bude ukazovat, kromě mého, i mnoho dalších ukazováků.

****

”Ke smutečnímu obřadu jsem vybral hudbu z filmu *Yentl*. Proč z filmu a proč právě tuto? Ne z důvodu jakési teatrálnosti, ale život každého dospělého člověka je vlastně jeden velký film.”

Těmito slovy jsi ty, Ing. Ivane Kukačkayi, začal řeč na pohřbu mého otce. A i tentokrát tě tvůj výběr hudby odhaluje. Singerova novela *Yentl, the Yeshiva Boy* a film Barbry Streisandové *Yentl* je o dívce Yentl, která se převleče za Anshela, mladíka nesoucího jméno jejího zemřelého bratra, aby tím podvedla nejen své učitele, ale i jejich víru.

Mému otci se tato eklektická hudba Francouze Michela Legranda, která doprovázela *Yentl* nelíbila a nikdy tento soundtrack neposlouchal, dokonce si ho celý neposlechl ani v ten den, kdy jsem ho přinesl jako dar mamce.

Konstantin Stanislavskij byl natolik nadaný znalec lidí, že metoda jeho herecké pedagogiky dodnes nesmírně silně ovlivňuje americký komerční film, který zase ovlivňuje smýšlení velké části světa. A Stanislavskij vyjádřil, i když ne těmito slovy, že jen ten, kdo zná hudební vkus určitého člověka, umí tohoto člověka pochopit. Není tedy divu, že dnešní politici, ať už to je demokrat Barack Hussein Obama, křesťanskodemokratická Angela Dorothea Merkel nebo konzervativní maďarský Francouz Nicolas Sarkozy, veřejně hovoří o té hudbě, kterou poslouchají a preferují.

Po celém světě se vydávají časopisy, jejichž název by se dal do češtiny přeložit jako „Moc muziky“ nebo „Síla hudby“ a už i v knize Józuově se dá číst o síle hudby: „Sedm kněží neslo před Hospodinovou truhlou sedm trub z beraních rohů a za pochodu troubilo na trouby. Před nimi kráčeli ozbrojenci, kdežto zadní voj kráčel za Hospodinovou truhlou za zvuku trub“ a několik řádků níže stojí: „Sedmého dne ráno vstali už za svítání a stejným způsobem obešli město, ale sedmkrát. Pouze onoho dne obcházeli město sedmkrát. Když obcházeli posedmé a kněží zatroubili na trouby, Jozue řekl lidu: ‚Křičte! Hospodin vám dal to město!‘“ Zmiňované město je Jericho, jedno z nejstarších na světě, a zvuky trub zhroutily jeho hradby. „Zazněly trouby a lid začal křičet. Jakmile lid uslyšel troubení a vyrazil mohutný pokřik, hradby se zhroutily a lid vnikl do města, každý tam, kde byl. Tak město dobyli.“

Každý politik a vladař a každá politická a církevní strana a organizace ví a je si toho plně vědoma, co hudba pro člověka znamená, a proto se není co divit, že z času na čas byly a podnes jsou, některé hudební nástroje zakázány a hudebníci a skladatelé byli a podnes jsou pronásledováni. A naopak jsou i jiní, kteří jsou preferováni.

Prezident Václav Havel, který řekl, že „Frank Zappa byl jeden z bohů českého undergroundu“, měl v plánu jmenovat Franka Zappu „Zvláštním velvyslancem Západu pro obchod, kulturu a turistiku“. Tehdejší americký ministr zahraničí James Baker to komentoval slavnými slovy: „Vy můžete dělat obchody se Spojenými státy nebo je můžete dělat s Frankem Zappou“. Zappa byl díky svému hudebnímu „volnomyšlenkářství“ mezi mládeží vnímán jako bojovník za svobodu v mnoha částech

světa, a jedna z nejznámějších „undergroundových“ hudebních skupin tehdejšího „komunistického“ Československa si zvolila jméno The Plastic People of The Universe, podle názvu Zappovy skladby *Plastic People* z v pořadí druhého alba Zappova rockového sdružení The Mothers Of Invention *Absolutely Free*.

Taťka toho mnoho nenazpíval, ale rád si zanotoval *Titinu* z filmu *Modern Times*. Když mně bylo 6 let, viděli jsme spolu ukázku z tohoto filmu a taťka mě poučoval, že v tomto filmu jsme mohli poprvé slyšet Chaplinův hlas. Charlie nedopatřením zahodí svou odnímatelnou manžetu, na které má zapsaný text písničky, kterou má přednést a proto improvizuje: *Se Bella ciu satore, je notre so cafore Je notre si cavore, je la tu, la ti, la tua / La spinash o la busho, cigaretto porta bello Ce rakish spagaletto, si la tu, la ti, la tua / Senora Pilasina, voulez vous le taximeter, Le zionta sous la sita, tu la tu, la tu, la wa / Se muntya si la moora, la sontya so gravora La zontya comme sora, Je la poose a ti la tua / Je notre so la mina, je notre so cosina je le se tro savita, je la tuss a vi la tua / Se motra so la sonta, chi vossa la travonta Les zosha si katonta, tra la la la, la la la*

Umět improvizovat byla vlastnost, kterou můj otec hodnotil vysoko. Druhá nebo vlastně první vlastnost, kterou mi taťka vštěpoval před útěkem na Západ, bylo umět se znovu a znovu postavit na nohy. A vskutku jsem si s sebou na Západ bral jednoho vaňku-vstaňku, figurku, která se po každém převrhnutí znovu a znovu postaví „na nohy“. Vliv symbolické síly této figurky se sotva dá přecenit.

Taťka však nejraději poslouchal cikánskou muziku, jejíž slova často uměl nazpaměť. Slyšel jsem ho jednu z těch písniček pobroukávat možná stokrát a tak si ji pamatuji: *Duj, duj, duj, duj dešuduj* / *tečumi da, tečumi da parnomuj.* / [: *O parnomuj čumi da dere kostar astarap* / *šajľage, šajľage astarap.* :]

A vzpomeneš si na matčinu oblíbenou písničku, Ing. Kukačkayi? Jak to, že ne, vždyť ji často zpívala:

Эй, ухнем!
Эй, ухнем!
Ещё разик, ещё да раз!
Эй, ухнем!
Эй, ухнем!
Ещё разик, ещё да раз!

Už si vzpomínáš? Mezi mými magnetofonovými pásky, těmi, které sis taky při dědění přidědil, najdeš tuto známou písničku i anglicky, nazpívanou uprchlým otrokem a presbyteriánem Paulem Robesonem. Na mých páskách najdeš i *Song of the Volga Boatman,* instrumentální verzi této skladby s Glenn Miller and His Orchestra, ale tuto verzi neměla matka příliš ráda, ta zněla, jak říkala, víc jako africká džungle než jako Povolží. Matka se viděla v roli burlaka. Říkala, že ona byla ta neviditelná dvanáctá osoba na slavném oleji peredvižnika Ilji Repina *Burlaki na Volge,* který byl pro Stali-

na nejoblíbenějším obrazem a pro který se prý Repin inspiroval lidovou pracovní písní *Эй, ухнем!* / *Hej rup!* burlaků tahajících naložené lodi. Taťka byl už sice mrtvý, a tedy mu bylo jedno, co na jeho pohřbu necháš zahrát, ale mnozí, co tam byli, si určitě mysleli to, o čem jsem já přesvědčen, totiž že nemáš ani potuchy, jaká hudba byla otci blízká. Neschopnost poznat druhé, ať už blízké nebo ne, a vcítit se do jejich situace, je to, co tě kromě tvojí chamtivosti po penězích a „moci" nejvíc charakterizuje, Ivane Kukačkayi. Ty evidentně neznáš svého psa, svoji ženu, svoje děti Vlada a Matěje a samozřejmě nemáš ani potuchy o tom, jaké mají potřeby a o čem snívají. No a žes ani matku ani otce neznal, o tom také není pochyb. A není se tomu co divit, protože taková už je psychologie využívání, a každý pán se vyhýbá tomu, aby poznal city svých sluhů, protože tak chce co nejefektivněji držet svoji empatii a svůj vrozený soucit v šachu. Napadá mě jeden dopis Maxima Gorkého, který napsal Leninovi během svého prvního pobytu na Capri: „Pro tebe, Vladimíre Iljiči, je každý člověk flétna. Ta, která hraje, jak chceš, tu si ponecháš. Ty dělíš lidi na dvě kategorie: na ty, které můžeš využít ke svým cílům a ostatní, kterých se zbavíš."

V tvojí teatrální pohřební řeči, ty Ing. Ivane Kukačkayi, hovoříš o otci: „… Aby se postaral o rodinu, pracoval do svých sedmdesáti osmi let. Se strojovou přesností vstával každé ráno v pět do práce ve věku, ve kterém si většina ostatních lidí užívala zasloužený důchod. Otec měl obdivuhodnou vůli žít a hlavně pocit zodpovědnosti starat se o své nejbližší."

Můj otec byl zaměstnán do 31. března 1982 a každý si umí domyslet, že pracoval do svých sedmdesáti osmi let jen a pouze jen, aby tys, Ivane Kukačkayi, narozený 4. srpna 1955, mohl v pohodě a veškerém pohodlí vystudovat… Takže pravdivé znění tvojí pohřební řeči, Ing. Ivane Kukačkayi, by mělo být, otec, přestože už od svých osmapadesáti let měl jen jednu ledvinu, pracoval až do mých sedmadvaceti let, protože věděl, že se musí někdo o mě postarat, když já sám to neumím. A to je přesně to, co si mnozí, kteří tě poslouchali, včetně mamky, v té chvíli mysleli.

Stejně jako ty, i já jsem studoval, Ing. Ivane Kukačkayi, a já dokonce v různých zemích a v různých řečech. Také jsem dosáhl vysokoškolského vzdělání a dokonce vyššího než ty, a mně taťka na studia nedával ani halíř, naopak, já jsem do Československa zasílal dary, peněžní i jiné… Proč jsi ty, Ing. Ivane Kukačkayi, neřekl taťkovi, když ti bylo dejme tomu dvacet let a taťkovi 71, ty, taťko, mně se zdá, že ses už dost nadělal, už by sis měl odpočinout. Já mám 20 let, a když Vladimír uměl vydělávat a studovat zároveň, tam venku v cizích zemích, tak i já bych se o to chtěl pokusit, protože je možné, že nejsem ve všem méně schopný jako on.

Nechci citovat celé tvoje blábolení, které jsi přednesl na tom obřadě, kde jsi ty, Ing. Ivan Kukačkay, chtěl dokázat, že v převlečení i vlk může vypadat jako ovečka, a zloděj jako strážce morálky a majetku, protože bys mě byl schopen zažalovat z porušení autorských práv, a tak cituji jen krátké úseky. Tady je ještě jeden:

”Bohužel, vnitřní krvácení, které ho postihlo dne 15. listopadu, stejně jako operace dne 20. listopadu, ho stály příliš mnoho sil. Jeho poslední slova byla, abych se staral o matku.”

Ano, Ing. Ivane Kukačkayi, určitě je to tak, že otcova poslední slova, směřovaná tobě, byla jeho modlitba a prosba, aby ses staral o matku, protože on tě znal, a věděl, že ji okradeš v té chvíli, kdy on naposledy zavře oči. Otcova poslední slova byla slova zoufalství i naděje, že tě možná usměrní k tomu, abys aspoň mamku nechal žit bez toho, abys jen žádal a bral a žádal a bral a žádal a bral, tak jako kukaččí mládě, které každého vyhodí z jeho hnízda a využívá své adoptivní rodiče tak dlouho, dokud se to jen dá.

Matce jsi sebral všechno, co se legálně vzít dalo, a tím jsi jí podstatně zkrátil život a postrčil ji blíže ke hrobu. To byla tvoje odpověď na taťkova poslední slova.

”Nerovnému boji s chorobou podlehl před třemi dny, tj. 13. prosince, zhruba v tomto čase. Skonal tiše, ve věku devadesáti let, tří měsíců a čtyř dnů. Spolu s otcem jsme nebyli zastánci prázdných gest a okázalostí,” deklamoval jsi před matkou, doktorem Bagárem a ostatními, kteří se zúčastnili tebou narychlo aranžovaného pohřbu.

Je to tak jak říkáš, Ing. Ivane Kukačkayi, prázdná gesta nejsou pro tebe. Ty jsi nekonečně nespontánní a neustále vypočítavý. I to, že zmiňuješ, že taťka ”skonal ve věku 90 let, 3 měsíců a 4 dnů”, je příznačné pro tvou vypočítavost. Debet a kredit a debet a kredit. Podvojné účetnictví.

Taťka skonal ”před třemi dny, tj. 13. prosince”. Proč jsi s pohřbem tak spěchal? A proč jsi naopak s pohřbem matky čekal a čekal a čekal? Když zemřel taťka, byl mráz, zem, do které měla být uložena urna, byla zamrzlá a tvrdá, jakoby chtěla vyjádřit, nespěchej… Mamka zemřela 20. září a bylo babí léto…

Tak jsi spěchal, že sis prý ani nestihl pořídit jakž takž tmavý oblek nebo aspoň sako nebo kalhoty. Ty, který si potrpíš na konvence, protože víš, že tyto často úspěšně kamuflují toho, kdo se za nimi skrývá. Proč jsi tak pospíchal?

Jednou z tradic islámu je pochovat co nejrychleji. Z různých důvodů. Jedním je, že tělo se v těch vedrech, jaká panují v zemích, kde tato striktně dodržovaná tradice vznikla, velmi rychle rozkládá a páchne. Jaký pach, čí pach jsi ty, Ivane Kukačkayi, chtěl svým narychlo zorganizovaným obřadem zakrýt?

Jeden z důvodů, proč jsi tak spěchal taťku pochovat, jsi vyjádřil v další větě. “Sešli jsme se tu na posledním rozloučení, jen ti nejbližší. Můj bratr Vladimír s manželkou Kerstin a dětmi Katarínou a Alexandrou, jsou nezastižitelní, protože pár hodin před otcovým skonem, odcestovali a vrátí se do Švédska až po Vánocích. Náš syn Maťko tu taky není, protože je nemocný… Chtěl jsem se s otcem rozloučit osobně, protože mít tu čest posledních slov jsem nechtěl ponechat nikomu jinému.”

Vladimir neodcestoval ”pár hodin před otcovým skonem”, Vladimir od tebe nedostal o otci žádné informace, přestože ti Vladimir volal a volal. Dokonce jsem přesvědčen, že jsi taťkovi nikdy ani neodevzdal moje vzkazy a moje otázky, zda něco

nepotřebuje. Co jsi tím sledoval? Doufal jsi, že taťku to tak zdeptá, že ze zoufalství a totálního zklamání napíše závěť, ve které všechno, co vlastní, odkáže jen tobě?

U taťky se ti nedostalo toho „štěstí“, jako u mamky: Taťka nezesenilněl, a tedy až do své poslední pozemské chvíle věděl, že ti pravomoc k ničemu dát nemůže.

Když jsi taťku pochoval, držel jsi přede mnou v tajnosti i místo jeho hrobu. Kde jsi taťku pochoval, jsem se dozvěděl až přes správu hřbitova, právě tak, jako jsem se musel dozvědět, ve kterém domově důchodců mamka bydlí, přes paní Gizku Rohalovou a paní Olgu Kuxovou, protože tys kategoricky odmítl mi tuto informaci sdělit. Opravdu sis myslel, že tyto údaje se nedají zjistit? V jakém světě žiješ?

Ano, v té době, kdy otec zemřel, jsme byli na cestách. Ale zdálo se ti příliš drahé mi zatelefonovat? Měl jsi číslo mého mobilu a taktéž Kerstina mobilu. A mimo to, je to tak, jak píšeš, plánovali jsme se vrátit do Švédska těsně po Vánocích. Taťka zemřel 13. prosince ,ale tys čekat 12 dní s pohřbem nechtěl, protože jak píšeš: “Chtěl jsem se osobně rozloučit s otcem, protože mít čest posledních slov, jsem nechtěl ponechat nikomu jinému. ”Dobře sis to vypočítal: Pokud Vladimírovi zatajím pohřeb, tak sem samozřejmě nepřijede. Potom mu zašlu plnou moc k notářce, tu on podepíše a já ho i matku dobře oblafnu.

Vzpomínám si na jeden rozhovor s pravnukem Richarda Wagnera, Gottfriedem Wagnerem, známým hlavně svojí knihou *Wer nicht mit dem Wolf heult / Kdo nevyje s vlkem* o jeho přeslavné rodině. Gottfried byl z rodiny Wagnerů vyloučen a ani mu nedali vědět, když jeho otec, známý a mocný hudební impresário Wolfgang Wagner zemřel. Na pohřeb vlastního otce tedy také nebyl pozván a rodina ho dodnes neinformovala, kde je jeho zpopelněný otec uložen.

Ty, Kukačkayi, jsi jako Gertrúda, Hamletova morálně prohnilá matka, o níž Hamlet svědčí:

Had left the flushing in her galled eyes,
She married. O, most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets!
It is not nor it cannot come to good:
But break, my heart; for I must hold my tongue.

Chtěl jsi mě oškubat a dokonce mě i zbavit blízkosti mého taťky: „Sešli jsme se tu na posledním rozloučení, jen ti nejbližší...“, básnil jsi. Ne Ivane Kukačkayi. Ten koho měl otec nejblíže, ten byl odstaven zdí, postavenou tebou.

16 let ses mohl radovat nad svou podlostí a oslavovat vítězství nad otcem, matkou i nade mnou. A i když trvalo celých 16 let, i tak to bylo jen dočasné vítězství. A kromě toho Pyrrhovo.

Tvoji teatrální a podvodnou řeč jsi zakončil slovy: “Chtěl jsem vypovědět to, co jsem možná nikdy nevypověděl. Děkuji Ti za všechno!”

Ty, Ivane Kukačkayi, jsi nevypověděl to, cos neměl odvahu vypovědět: že jsi rád, že už se konečně otci uráčilo zhebnout, protože od té doby, co přestal pracovat, jen spotřebovával majetek, který tys chtěl získat celý, aniž by ti z něho někdo odkusoval. A kromě toho ti otec stál v cestě, abys mohl matku a jejich prvorozeného obrat o všechno.

Ty, Ivane Kukačkayi, jsi nevypověděl to, cos neměl odvahu vypovědět: že jsi podlý zbabělec a podvodník. Já tě však ujišťuji, že tys to nikdy ani vypovědět nemusel, protože taťka to o tobě věděl. Přesně tak, jako ty víš, že tvůj syn Vlado tebou opovrhuje…

Větu: "Děkuji Ti za všechno!" jsi nedokončil. Správně měla znít: "Děkuji Ti za všechno a cit se okraden, o všechno!"

****

Ivan Kukačkay, nar. 04.08.1955, r.č. 550804/7083, bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18,
zaměstnanec firmy Union zdravotná poisťovňa, a. s., jejímž 100%-ním vlastníkem je Achmea B.V., největší poskytovatel neživotního pojištění, ochrany zdraví a ochrany příjmů pojištění v Nizozemsku
ještě jednou

Ivane Kukačkayi,
já jsem přesvědčen, že moje matka ti vícekrát dala najevo, že když zemře, tak její byt zdědím já a jen já. Po tom, cos ji a mě okradl, ji o všechno co měla, bylo to, že i její prvorozený má zdědit aspoň něco po ní a otci, něco co neustále okupovalo její mysl, jakoby jí v tom šlo o její čest a dobré jméno.

Má matka ti nedůvěřovala, vždyť tě znala, a věděla, jakých podvodů jsi byl vždy schopný, a proto povyprávěla i paní Olze Kuxové, telefonní číslo 02-55561339, i paní Gizce Rohalové, telefonní číslo 02-55561353 a pravděpodobně i paní Betce Vlčanové, že po její smrti budu její byt na Zahradnické 16 dědit já a jen já. Ty však nechceš respektovat matčinu vůli, protože pro tebe matčina slova byla sotva hodna víc než ta, která na hajzlu čítáš v nějakém Večerníku. A že i paní Kuxová a paní Rohalová, matčiny přítelkyně od roku 1953, také svědčí o tom, že to bylo matčino přání, abych já, jen já, zdědil její byt, odmítáš tím, že paní Rohalová i paní Kuxová se proti tobě spikly. O paní Vlčanové to netvrdíš, protože bohužel stihla mezitím zemřít a jsem přesvědčen, že se modlíš, aby i paní Kuxová a paní Rohalová brzy následovaly její příklad. A bohužel ti bude co nevidět i v tomto vyhověno, i když i paní Kuxová a paní Rohalová jsou stále ještě vitální a bystré ženy. Paní Kuxová je totiž, tak jako moje matka Katarína, narozena v roce 1924 a paní Rohalová, narozená v prosinci 1925, je jen o rok mladší. Vysvětli mi, Ing. Ivane Kukačkayi, nebo někomu jinému,

například paní Kuxové a paní Rohalové, proč by se ony chtěly proti tobě spiknout? Proč by jim bylo milejší, aby byt na Zahradnické 16 připadl mně? I paní Rohalová i paní Kuxová mají pravděpodobně na mysli jen jedno, doufají, že nikdo nezkomolí, nezapře a nepřekroutí jejich poslední vůli.

Ján Sodoma mi referoval, jak jsi mu ty, Ing. Ivane Kukačkayi, tvrdil, že sis přivlastnil zahradu a domeček, který mí rodiče získali tvrdou celoživotní prací na základě toho, že ti můj otec už koncem roku 1970 řekl, že chce přepsat tento majetek na tebe proto, že se obává, že stát znárodní tu část zahrady, která by po jeho a matčině smrti měla připadnout mně. Že tys neprotestoval proti tomuto návrhu, nemůže být nejmenších pochyb. Tak jak to, že se to neuskutečnilo? Jak to, že otec i matka od toho, o čem ty tvrdíš, že byl jejich vlastní návrh, ustoupili? Nezdá se ti, že i tento tvůj argument, stejně jako všechny ostatní, je zanesen páchnoucí špínou?

Ano, je to tak. Po mém útěku z ČSSR jsem byl trestně stíhán a odsouzen, částí trestu byla i ztráta mého majetku. Před mou první návštěvou do ČSSR v roce 1982 jsem psal na prezidentskou kancelář jejímu nejvyššímu bossovi, tehdejšímu prezidentovi ČSSR Gustávu Husákovi, že nejsem příliš nadšený tím, že mi československý režim zabral majetek, mimo jiné i proto, že já jsem zaplatil každý halíř, který ode mě ČSSR písemně žádala za investice, které do mě ČSR a ČSSR investovala v letech, kdy jsem byl občanem ČSR a ČSSR a žil na jejím území. Kopii tohoto dopisu jsem zaslal svému otci a on mi obratem přikázal zaměnit sloveso zabral za odňal.

Soudruh Husák mi na můj dopis neodpověděl, ale dostal jsem vízum na návštěvu a od té doby jsem mohl kdykoliv volně cestovat do ČSSR a tam nakupovat v malém i ve velkém a dokonce to i převážet do své severské vlasti.

ČSSR neuskutečnila to zabrání nebo odnětí majetku, kterým mi československý socializmus prostřednictvím soudního prohlášení vyhrožoval, ale k zabrání přišlo o několik let později, když ty, Ing. Ivane Kukačkayi, jsi mě okradl o všechno, pomocí tebou podvedeného soudu, vykonavatele a garanta slovenské spravedlnosti.

Když Ing. Ivan Kukačkay Jánu Sodomovi sděluje, že můj otec chtěl přepsat zahradu atd. na něho, Ivana Kukačkaye, aby zabránil eventuální konfiskaci, ale zároveň tak neučinil, tím inženýr vlastně potvrzuje to, co ty čtenáři už dávno víš, že můj otec a moje matka se rozhodli, že raději risknou, že stát eventuálně zabere tu část dědictví, která by po jejich smrti náležela mně, než ji přenechat v péči Ivana Kukačkaye. Takovou důvěru měli moji rodiče k Ivanovi Kukačkayovi, a dalo by se možná i předpokládat, že Ivan Kukačkay jim zavdal příčinu k takovému postoji. A nebo je možné, že přestože ho moji rodiče krmili a poskytovali mu příbytek až do jeho osmadvaceti let, chtěli by mu znenadání a nečekaně přece jen křivdit?

****

Dostal jsem předvolání k notářce JUDr. Martě Pavlovičové, PhD., Šafárikovo námestie 4, 811 02 Bratislava na jednání o projednání dědictví vedené pod č. k. 2D 562/2008 po mojí matce. Chtěl jsi, Ing. Ivane Kukačkayi, abych ti dal plnou moc na to, abys mě na tomto jednání zastupoval, a já jsem ti ho skoro dal, a opět jsi mě mohl kapitálně o všechno obrat, avšak udělal jsi malou chybičku. Notářce Pavlovičové jsi oznámil, že po matce zůstal jen

- byt na Zahradnické 16,
- 20 ks akcií společnosti Druhá strategická, a.s.
- základní členský vklad v Bytovém družstvu Centrum v Bratislavě ve výši 100,- Sk

a kromě toho 5 253,44,- Sk,

a já jsem předpokládal, že po mamce muselo zůstat víc. Například, že jí aspoň na papíru patřila ta zahrada, ve které sis vybudoval svůj dům a aspoň nějaká část těch peněz, které jsem jí zasílal, a samozřejmě jiné movité věci: několik zlatých náhrdelníků, zlaté řetízky, zlaté náramky s přívěsky, několik zlatých prstenů a aspoň jeden briliantový, no a potom otcovy zlaté prsteny s monogramem i bez něho. Nic z toho si notářce Pavlovičové nenahlásil …

Možná, že ses chtěl vyhnout odměně, kterou asi notářka dostává na základě sumy, kterou rozděluje, ale potom je těžké pochopit, proč jsi mi tvrdil, že nic z toho zmiňovaného po mamce nezůstalo, přestože na mnoha fotografiích mamka nosí řetízky i prsteny.

Prodala je do zastavárny nebo přes internet? Nestačil jí její důchod, peníze, které jsem jí posílal a těch 656 032;- Sk, za které jsi prý a nedokazatelně „odkoupil“ její podíl ze zahrady?

Vidíš, taková malá chybička…

Vzpomínám si, jak ti matka vyprávěla pohádku o rybářovi a zlaté rybce, když jsi byl malý, a jak jsi nerozuměl tomu, proč rybka rybářově ženě všechno pobrala, když jí nejprve tolik dala? Teď jsi 55letý, dnes už té pohádce rozumíš?

Zkrátka napsal jsem několik dopisů a vyřídil několik telefonických hovorů a najednou, jakoby praskla žumpa a ta zapáchající špinavost, cos spáchal, zastínila i denní světlo.

„Zůstatek na běžném účtu č. 3110278402/3100 ve VOLKSBANK Slovensko, a.s. se zůstatkem 5 253,44 Sk“, píše mi notářka JUDr. Marta Pavlovičová, po tom co jsem se dozvěděl, žes měl dát matce 656 032,- Sk.

Ze všech matčiných peněz, 656 032,- Sk, kterés ty, Ivane Kukačkayi, matce prý dal za tu zahradu, o kterou jsi ji okradl, a ze všech těch švédských korun, co jsem zasílal, z celého matčina a otcova důchodu, a ze všech těch peněz, které musely zůstat po otci a které jsi ty nenahlásil notáři, který rozděloval majetek po otcově smrti, po všech těchto příjmech, zůstalo matce 5 253,44 Sk? Matka potom musela žít přibližně na

takové úrovni jako Švédská královna… Byl jsi vedoucím té VOLKSBANK, která uchovávala mamčiny peníze a tys s nimi mohl nakládat tak, jaks chtěl, bez matčina dohledu. Není alespoň teoreticky možné, že tys to využívaní a zneužívání svého postavení značně přehnal?

Být zlodějem je jedna věc, ale být takový zlodějem jako ty, že ses ani nepokusil o to, abys svoji krádež provedl tak, aby to aspoň nebilo do očí, je urážející. Ano, věděl jsi, že matka je stará, sotva gramotná, nahluchlá… Ale zloděj musí počítat i s eventualitami…

„Jako syn zůstavitelky máte dědický nárok na 1/2 celého jejího majetku. Na druhou polovinu má dědický nárok Váš bratr Ivan Kukačkay“, píše mi notářka JUDr. Marta Pavlovičová a ani slůvkem nezmiňuje peníze za tu zahradu, zahradní domeček, garáž, auto, otcovy úspory, šperky a co já vím co ještě, zkrátka majetek, o kterém jsem byl přesvědčen, že matka musela mít. Že sis přisvojil její zahradu, to mi moje matka říkala víckrát, ale že sis přisvojil i tu část, která podle zákona patřila mně…

Notářka JUDr. Marta Pavlovičová píše, že mám dědický nárok na 1/2 celého matčina majetku a zároveň mi předkládá několik drobečků, které zůstaly pod tvým hodovým stolem. Kdo by se divil, že jsem pátral dál… Tolik špíny a podvodů… a během tolika let. Kde se to v tobě bere, Ing. Ivane Kukačkayi? Ani si neumím představit, čeho bys byl schopen, kdybys měl moc a kdyby ještě vládl československý komunizmus. Vždyť tebe by patrně nebylo možno zastavit…

„Všechny bytosti dosud vytvořily něco nad sebe samy: a vy chcete býti odlivem tohoto velkého přílivu a raději snad se vrátit k zvířeti, než abyste překonali člověka? Čím je opice člověku? Posměchem nebo bolestným studem. A stejně má i člověk býti nadčlověku: posměchem nebo bolestným studem. Urazili jste cestu od červa k člověku, a leccos ve vás je posud červ. Kdysi jste byli opice, a i nyní je člověk opice - více než kterákoliv opice“, napsal Friedrich Nietzsche. A Rodion Romanovič Raskolnikov si namýšlel, že je übermensch, nadčlověk, Wyndham Brandon a Charles Granillo z nesmrtelné hry Patricka Hamiltona *Rope* / *Lano* byli také přesvědčeni, že jsou übermenschové, a proto si namýšleli, že jejich jakkoliv hanebné a odsouzeníhodné chování je postaveno nade všechny možné společenské pochybnosti. Brandon a Granillo jsou jenom zdánlivě fiktivní postavy, existovali ve skutečnosti a jmenovali se Nathan Freudenthal Leopold, Jr. a Richard Albert Loeb, více známí jako Leopold and Loeb. L & L byli z dobře situovaných rodin a jejich jedinou záminkou ke zločinu bylo, že chtěli dokázat, že oni „nietzscheánští nadlidé“ mohou spáchat perfect crime, zločin, který se nikdy nevyřeší, a trvalo jim to sedm měsíců příprav, než ho uskutečnili. Byli odsouzeni na doživotí, plus 99 let. Loeb byl ve vězení zabit a Leopold byl po 33 letech propuštěn, a to jen proto, že se dobrovolně podílel na různých lékařských experimentech, například se nechal nakazit malárií.

V USA koluje vtip, v němž jeden gangsterský boss oznamuje svým podřízeným, že má jednu dobrou a jednu špatnou zprávu. Ta špatná je, že se policie začala zajímat o jejich činnost, ta dobrá zpráva je, že je to švédská policie.

Ano, inženýrku, existuje nekonečné množství takzvaných perfect crime, vražda prezidenta Johna Fitzgeralda Kennedyho v texaském Dallasu a vražda předsedy švédské vlády Olofa Palmeho ve Stockholmu jsou toho neoddiskutovatelným důkazem, ale sotva který „perfektní zločin“ byl nevyřešen díky nadprůměrné intelektuální schopnosti zločince. Takzvané perfektní zločiny zůstanou většinou neodhaleny díky zákonům o promlčení, praescriptio, ale zločince jako Adolf Eichmann, lyonský řezník Klaus Barbie, John Demjanjuk, Nuon Chea, Khieu Samphan, Ieng Sary a Ratko Mladić, Hugo Sánchez Marmonti a Pedro Barrientos Núñez, se podařilo vypátrat a soudit bez ohledu na prošlou dobu a místu jejich úkrytu.

Kdy sis ty, inženýrku, začal myslet, že ty se nemusíš obávat, že tvůj podvod a podraz bude odhalen? Byl jsi o jeho neodhalitelnosti přesvědčen, už když jsi ho plánoval?

Je rozdíl mezi selháním a fiaskem. Tobě, Kukačkayi, se podařilo udělat fiasko tím, že se ti tvá krádež podařila.

Několik mailů mezi Ing. Ivanem Kukačkayem a mnou v únoru a březnu 2004:

----- Original Message -----
From: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
To: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
Sent: Friday, February 20, 2004 1:57 PM
Subject: Stavba
Začínáš stavět za 3-4 týdny? To mě velmi překvapuje. A na jakém pozemku? Na matčině? Celý pozemek jsi odkoupil za oficiální – tržní cenu? A co bude s tím domečkem, co je na matčině pozemku? I ten jsi odkoupil?
Rád bych ty kupní smlouvy viděl.
Vladimir

----- Original Message -----
From: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
To: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
Sent: Friday, February 20, 2004 2:04 PM
Subject: Re: Stavba
Ano. Před 9 ti lety. Pokud s tím máš problém, vyžádej si je od mamky.

----- Original Message -----
From: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
To: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
Sent: Friday, February 20, 2004 2:40 PM
Subject: Re: Stavba
Žádám to od tebe, protože mi naše matka v létě osobně řekla, že se ještě nerozhodla, jestli ti tam umožní stavět a pokud ano, budu moct i já. Vždyť i tobě jsem dával na vědomí, že se o to zajímám.
Takže zašli.
Vladimir

----- Original Message -----
From: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
To: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
Sent: Friday, February 20, 2004 2:56 PM
Subject: Stavba 2
Myslím, že si nepamatuješ, co mamka říkala.
A pokud Ti mamka něco říkala, tak si to prodebatuj s ní. A mě do toho nezatahuj. Do věcí, které jsou moje, tobě nic není (nezajímal ses o rodiče 36 let). Na toto téma se bav s mamkou, ne se mnou. Pokud vím, v červnu m.r. jsi chtěl koupit pozemek od sousedky, které ses na to ptal. Pro mě toto téma skončilo.

----- Original Message -----
From: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
To: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
Cc: <zelmira.oravska@nup.sk>
Sent: Friday, February 20, 2004 3:12 PM
Subject: Stavba 2
Nemysli si, že toto téma pro tebe skončilo.
Co nevidět budeme ve společné EU.
Zeptej se pro jistotu i Žely, Vlada, Maťa a celé Želiny rodiny, jestli je toto téma pro tebe i pro ně ukončené. Tuto neděli budeš mít možnost se všemi osobně mluvit. Využij ji, bude to pro tebe levnější.
Tímto ti velmi zřetelně dávám najevo, že jsem proti tomu, abys začal stavět na pozemku, který podle matčina prohlášení nepatří tobě.
Že tys souhlasil s komunistickým režimem, a zůstal v ČSSR, tě žádným způsobem neopravňuje svévolně zacházet s matčiným majetkem.
S víkendovým pozdravem
Vladimir

----- Original Message -----
From: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
To: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
Sent: Monday, February 23, 2004 8:13 AM
Subject: Re: Stavba 2
I průměrně inteligentní člověk by měl vědět, že na cizím pozemku není možné stavět. Nedostal bys ani stavební povolení.

----- Original Message -----
From: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
To: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
Cc: zelmira.oravska@nup.sk>
Sent: Monday, February 23, 2004 2:59 PM
Subject: Stavba 3
Doporučuji ti, abys mi neodkladně zaslal kupní smlouvu, potvrzení, že platíš daň za pozemek, a doklady, že matka platila daň z převodu nemovitosti.
Ušetří ti to mnoho práce a nákladů.
Příjemný večer
Vladimir

----- Original Message -----
From: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
To: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
Sent: Monday, February 23, 2004 3:41 PM
Subject: Re: Stavba 3
Samozřejmě, že platím daň za pozemek, chatu, pojištění cca 9 let a starám se o majetek, investuji do něj peníze a čas už 30 let. Řeknu mamce, ať Ti pošle potvrzení, že zaplatila daň z převodu nemovitostí, protože vyhrožuješ. Pokud jde o mě, pěkně ses vybarvil. Nevím, na co si brousíš zuby. Otci jsi nebyl ani na pohřbu, všechny svoje peníze jsi hloupě utratil, a teď si děláš nějaké nároky, o jakých by nikdo nepředpokládal, že by člověk s páteří mohl mít.
Nemám v úmyslu Ti osobně nic dokladovat. Jen doufám, že jsi si vědom toho, že svým divným chováním jsi zboural všechny mosty.

----- Original Message -----
From: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
To: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
Cc: <zelmira.oravska@nup.sk>
Sent: Monday, February 23, 2004 3:57 PM
Subject: Stavba 4

Těší mě, že začínáš chápat vážnost situace.
Očekávám všechny potřebné dokumenty.
S pozdravem
Vladimir

----- Original Message -----
From: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
To: <Ivan_Oravsky@luba.sk>
Cc: <zelmira.oravska@nup.sk>
Sent: Monday, March 08, 2004 3:52 PM
Subject: Stavba 5
Mluvil jsem s matkou a říkala mi, že jsi na dovolené se Želou.
Tys matku nepožádal, aby zaslala požadovaná potvrzení, přestože jsi tvrdil, že zařídíš aby mi je zaslala.
Ani od tebe jsem žádné úřední papíry ohledně koupě zahrady našich rodičů ještě nedostal.
Doufám, že je nebudu muset žádat jinou cestou.
Pěkný den přeji
a Žele gratuluji k MDŽ
Vladimir

Ing. Ivan Kukačkay nechtěl víc mluvit na téma, jak přišel k majetku, který patřil matce, a který patřil mně, ať už jako dědictví po otci nebo jinak. Matka si stěžovala a plakala nad svým osudem, jak jí všechno sebrali, o všechno přišla – o rodiče, sourozence, vlast, a na stará kolena i o manžela a ten malý majetek, kterého spolu s otcem nabyla. „Pověz Vladičku, co jsem já komu takového udělala, že jsem tak trestaná?“ ptala se mě, ale já jsem jí odpovědět neuměl. Mimo to jsem byl vždy přesvědčen, že dítě je dar a ne trest, ale na druhé straně se bohužel ukázalo, že Ing. Ivan Kukačkay není odlišný od moderního Trójana a Homérova trójského koně.

V letech 2004, 2005 a 2006 jsem byl několikrát v Bratislavě, s Ivanem Kukačkayem jsem se však nikdy nesetkal. i když on věděl, že tam jsem a že bydlím u mamky.

Mamku hrozně mrzelo, že se se mnou Ivan nechtěl setkat a že v tom bránil i své rodině. „Zavolej mu Vladičku, vždyť jsi starší, moudřejší a věř mi, zdraví a rodina jsou to nejdůležitější na světě, co člověk má. Když nechce mluvit o zahradě, tak ho neprovokuj, vždyť víš, jaký je?!“

Když jsem se matce nemohl dovolat, volal jsem po sousedech. Paní Rohalová byla u matky téměř každý den a vždy mi mohla referovat, jak se matka má. Od roku 2007 k mamce docházela na poloviční úvazek ošetřovatelka, paní Anna (Anka) Bachová (tel.

č.: 0252968718), placená Ivanem Kukačkayem z mamčiných peněz. Paní Bachová vždy, když jsem volal, odpovídala a průběžně mě informovala.

V dubnu 2008, když jsem i s dcerami znovu navštívil matku, když už bohužel nebydlela doma na Zahradnické 16, ale na Svoradově 11, přistoupila na Obchodní, kousek od místa, kde se setkává s Mariánskou, ke mně jedna žena a oslovila mě „Vladko?“ V hlavě jsem rychle prohledával všechny ženy, které jsem v Bratislavě potkal za poslední dva, tři dny. Potom jsem si vzpomněl na všechna děvčata, která jsem v Bratislavě potkal ještě před mnoha lety a které čas a věk určitě změnil, přesně tak jako i mne, a snažil jsem se domyslet, kdo by ta paní mohla být? Bylo mi jasné, že tato žena musí být někdo, komu jsem byl jistým způsobem blízký. „Vladko“ mě volá paní Rohalová a paní Kuxová, a obě mě znají ještě z dob, kdy jsem chodil do školky a do první třídy na Kulíškové. Na to, kdo je ta usměvavá paní, která stála přede mnou, jsem nepřišel, ale ona mi pomohla a řekla, „Já jsem Anka“, a přidala „Anka Bachová“.

Jak věděla Anka Bachová, že to jsem já, Vladko? Nikdy jsme se osobně neviděli a ona věděla, že když s ní telefonicky mluvím, tak je to nejčastěji ze Švédska nebo Dánska. A ona mě poznala na možná nejfrekventovanější ulici v Bratislavě. Byla to pro mě taková malá záhada. Ve Švédsku se mi nejednou stane, že mě lidé pozdraví nebo se se mnou dokonce dají do řeči, protože si myslí, že mě znají, protože se se mnou setkali prostřednictvím mých knih, článků a vystoupení ve veřejných médiích. Ale v Bratislavě? „Tvoje maminka má tvoje fotografie skoro všude…“, vysvětlovala Anka Bachová.

Právě jsem šel od mamky, která bydlela na Svoradově ulici č. 11 a už byla dávno doba k jídlu. Moje dcerky běhaly z obchodu do obchodu, ale zároveň si chtěly jít někam sednout, a právě když jsem byl v rozhovoru s paní Bachovou, přiběhla sestra mého, bohužel už zesnulého kamaráda, kterou jsem neviděl od roku 1968. A tak setkání s Ankou Bachovou nebylo tím, čím mohlo být. Diderotův výraz „L'esprit de l'escalier“, by byl sotva tak známý, kdyby existoval člověk, kterému se nikdy nestalo, že se mu až na „schodech“ vybaví ta správná otázka nebo odpověď, která ho měla napadnout v té dané, už prošlé situaci.

Proč jsi mi, Ing. Ivane Kukačkayi tajil, kde moje mamka bydlí, od té doby, co už nebydlela na Zahradnické? A jak dlouho sis myslel, že bys to mohl přede mnou tajit? 16. února 2008 mi Ing. Ivan Kukačkay odpovídá na jeden z mnoha mých mailů: „…Nevím už sice, kdo to po mně chtěl telefonní číslo na mamku, ale nedal jsem mu ho. Nevím, jestli má smysl mamce telefonovat, nerozumí ani tomu, co jí říkám z očí do očí, tedy vlastně do uší, i když je to pořádně nahlas. Je totiž nemocná.“

Moje odpověď: „Ještě jednou: dej mi telefonní číslo nebo aspoň prozraď, jak se ten dům, kde bydlí, oficiálně jmenuje. Hrozně tě to mrzí, že se na mě mamka ptá?

Vladimir“

Ing. Ivan Kukačkay odpovídá: „Mamka je v takovém stavu, že s Tebou nebude moct komunikovat telefonicky.“

Ne, ani telefon, ani adresu, dokonce ani jméno instituce, ve které matku ukrýval, jsem od Ing. Ivana Kukačkaye nedokázal získat. Proč? Nevím dodnes. Jedno však vím. Že političtí vězni, a k nim se během studené války dalo řadit celé československé obyvatelstvo, byli vždy s despotizmem totalitní moci také takto hlídáni.

Po tom, co jsem přes paní Kuxovou a paní Rohalovou získal telefonní číslo na domov důchodců, kde mamka bydlela, mluvil jsem s ní denně. Někdy, když jsem jí volal, spala, a ty velmi milé sestřičky, které zvedly telefon, mě vždy o mamce informovaly. Jak se cítí, co jedla a podobně a doporučily mi, kdy mám raději zavolat. I s mamčiným lékařem, který jednou týdně domov důchodců navštěvoval, jsem několikrát hovořil. Hlavní sestřička paní Eva Červeňová mi dala telefonní číslo jejího mobilu (915226639) a denně jsem s ní mluvil. Měla svoji kancelář o 3 patra výš nad mamčiným pokojem a nikdy si ani slůvkem nestěžovala, že musí běhat nahoru a dolů jen kvůli tomu, aby uspokojila moje a mamčiny potřeby a abychom spolu mohli denně aspoň chvíli mluvit. Ohromná a ohromně vstřícná žena. A paní Milada Jarošová, které jsem také volal na mobil (908617056), také obětavě a trpělivě čekala u mojí mamky a držela jí telefon u ucha a pomáhala nám při rozhovoru. A děkovat Miladě se nedalo, protože ona nikdy necítila, že by pro mě a moji matku dělala něco extra výjimečného. Tak mi Milada odpovídala nebo SMSkovala „… Velmi si vážím vaší vděčnosti, ale nemáte mi být za co vděčný, patří to k mojí práci… S pozdravem Milada”.

Moje nejstarší dcera je lékařka a před tím, než začala studovat medicínu, pracovala v různých domovech důchodců. Samozřejmě, že i ona navštívila svoji babičku na Svoradově, a spontánně konstatovala, že tak milý a empatický personál, jaký pracuje tam, by se lehce uplatnil i v nejlepších podobných domovech v těch zemích, kde předtím pracovala, tedy ve Švédsku, Dánsku a Belgii.

Ve Švédsku jsou domovy důchodců financovány z daní, stejně jako školy, školky, vysoké školy, nemocnice, zdravotní střediska, policie, vojsko, hasiči a podobně. Ale všechny tyto instituce existují i privátní a potom jsou financované z dotací. Domov důchodců Ohel David, kde se ty obětavé a citlivé ženy Eva Červeňová, Milada Jarošová a další staraly o moji matku, existuje teprve od října 1998 a potřebuje samozřejmě každou korunu, protože i tito obětaví a šikovní pracovníci musí dostat mzdu v platné měně, protože i oni musí platit za potraviny, pleny, elektřinu a pod. Domníval jsem se proto, že jakmile přijali moji mamku do tohoto domova, Ing. Ivan Kukačkay jim předal pořádnou hromadu mamčiných peněz... Aby z nich hradili mamčinu péči a

pokud by zbylo, aby se dostalo podobné péče i ostatním. Tak by to bylo správné a tak by to mělo být.

Jenomže ne, přesně tak, jak soudruh Kukačkay zapomněl notářce Pavlovičové nahlásit, co všechno moje matka zanechala a co mělo tvořit děděný majetek, tak i zapomněl, soudruh Kukačkay, darovat domovu důchodců Ohel David takovou sumu, která by jim měla nebo přinejmenším alespoň mohla připadnout. Ivan Kukačkay potřebuje zřejmě tyto peníze na něco důležitějšího, možná na plot, který mu rozplétá jeho pes.
Na mosty, které spojují lidi, na ty on nedá.

Ing. Ivan Kukačkay a pohřeb mojí matky

Po tom, co moje mamka zemřela, zůstal jsem v kontaktu i s paní Rohalovou, paní Kuxovou, Evou Červeňovou a Miladou Jarošovou. Vždyť ony se staly částí mamčiny a mojí rodiny. Bez nich by mamka během poslední etapy svého života nemohla existovat. Ing. Ivan Kukačkay však na matčin pohřeb nepozval žádnou z nich, ani Anku Bachovou. Pravděpodobně si myslel, že by ho to stálo nějakou tu korunu a teď, když už ukradl všechno…

25. září 2008 jsem zaslal Ing. Ivanovi Kukačkayovi mail, který zněl následovně:
„----- Original Message -----
From: <vladimir.oravsky@ebrevet.nu>
To: <ivan.oravsky@orangemail.sk>
Sent: Thursday, September 08, 2008 5:32 PM
Subject: Eva Cervenova, ohel david
Ahoj,
mluvil jsem s EČ a ptala se mě, kdy bude mamčin pohřeb, že by na něj ona, případně někdo z Ohelu, přišla. Můžeš ji kontaktovat na 0915226639 (mobil), jinak 0254411125 OD
Na slyšenou
Vladimir
tfn.: +46 (0) 73 589 00 19

Ing. Ivan Kukačkay mi odpověděl: „Budu ji kontaktovat s tím, že popravdě řečeno, žádný pohřeb nebude (u nás se tím myslí, když se pozůstalí loučí se zesnulým v obřadní síni, např. v krematoriu před kremací). Při ukládání urny na místo už vlastně žádný ‚pohřeb' není (mimo jiné víš, jak to tam vypadá, na čtverečním metru jsou dvě urnová místa, takže není ani dost místa pro dva)."

Ani moje dcery, ani Kerstin a ani já jsme na pohřbu mojí matky nebyli. Ing. mi zaslal mail, kterým se pokouší vysvětlit důvod. „ – mamku zpopelní ve středu bez obřadu. Cesta ze Švédska kvůli pětiminutovému obřadu ani nestojí za to. Smuteční

řeč na otcův pohřeb jsem napsal a na pohřbu pronesl já sám. Tehdy tam bylo ještě dost lidí, podnes už jich však hodně zemřelo, naposled asi před třemi týdny pan Vlčan."

Ano, pro Ing. Ivana Kukačkaye jsou všichni mrtví, všichni, které už nelze využít. Je to paní Rohalová, která malého Kukačkaye na vlastních rukách nosila už od narození a během jeho prvních let, je to Eva Červeňová, Milada Jarošová a Anka Bachová, které krmily moji mamku, když už byla příliš slabá na to, aby sama udržela lžičku a on jí ji držet nechtěl.

Gizka, Olga, Anka, Milada, Eva… dnes už jste pro mě všichni mrtví a neexistující, to je poselství, které Ing. Ivan Kukačkay dává svým činem.

Dokonce ani Želini rodiče nebyli na pohřbu mé matky.

Druhá světová válka ji okradla o rodiče, sourozence, prarodiče i vlast. Ing. Ivan Kukačkay se postaral o to, aby byla pochována bez jednoho jediného přítele nebo známého, který by se s ní rozloučil u její rakve, ať už by tato byla z kvalitního dřeva nebo jen z recyklovaného, mletého papíru…

Moje mamka byla švadlena. Šila šaty v bytě na Zahradnické pro desítky hereček z Národního divadla, Divadla Pavla Országha Hviezdoslava a Nové scény. A všechny byly spokojeny, velmi spokojeny, protože její práci doporučovaly dalším. Mamka však dělat reklamu pro svůj provizorní ateliér nemohla a tak získávala zákazníky jen přes lidi, kteří ji a její práci doporučovali přátelům a známým. Vzpomínám si, že jednou, když jsem před obědem ležel doma se zvýšenou teplotou, zkoušela si u nás šaty Mária „Marína" Královičová. Mamka tehdy chtěla, abych si šel na chvíli lehnout do druhého pokoje, ale paní Královičová, které mohlo být tehdy kolem 35 let, a s kterou jsme my, čtrnáctiletí kluci prožívali naše první erotické fantazie, řekla „nechejte to tak, Katka", a nato se tam přede mnou převlékla a já měl dojem, že mi ještě o nějaký ten stupeň teplota stoupla.

Kdybys ty, Ing. Ivane Kukačkayi, prostřednictvím novin nebo jiným způsobem včas oznámil čas a místo pohřbu mojí mamky, přišly by na něj nejen paní Eva Červeňová, Milada Jarošová, Anka Bachová, Olga Kuxová, Gizka Rohalová, ale i jiní sousedé z toho velkého domu na Zahradnické, kde mamka po celých pětapadesát let nepřetržitě bydlela, ale možná i paní Královičová a jiní. A kromě toho samozřejmě moje dcery, Kerstin a já.

Matka i otec jsou mrtví a ty, Ing. Ivane Kukačkayi, si na ně svým konáním hodil stín podezření, že to byli oni dva, kteří ti výchovou vštěpili tu tvou nehoráznou chamtivost. A tragické je, že tím, že se tebou nechali využívat, že matka se tebou nechala okrást, i když věděla, co jsi zač, a že otec na tebe dennodenně pracoval až do svého osmasedmdesátého roku, z tebe udělali takového sobeckého podvodníka, jakým bohužel jsi.

Matka příliš dobře neslyšela, i když jsi ty, Ivane Kukačkayi, stále tvrdil, že slyší, ale jen to, co slyšet chce. Máš pravdu, Ivane Kukačkayi, matka neměla žádné problémy se svým sluchem, ona jen podváděla celý svět, včetně specialistů na Slovensku, v Čechách, Maďarsku i Rakousku, kterým zaplatila dost peněz za vyšetření a kteří její podvod neodhalili, když jí potvrdili, že nejen že má problém se sluchem ale i s rovnováhou, a že používat ušní naslouchadlo je ta jediná rada, kterou jí mohou dát.

Ano, je to tak, že matka tahala celý svět za nos, když tvrdila, že špatně slyší a ty jsi určitě jeden ze dvou, který umí vypočítat výhody, které tímto podvodem získala. Ten druhý, který má na moji matku podobný názor, je tvůj syn Vlado Kukačkay, ten který o ní tvrdí, že byla „líná“, „nenažraná“ a „nechávala všude špínu“.

Tvrdil jsi, že kdyby opravdu dobře neslyšela, tak by používala ušní naslouchadlo. Mamka ho však nosit nechtěla, částečně proto, že zesiluje všechny zvuky stejně, a věř mi, to příliš příjemné není, a částečně proto, aby každý hned neviděl, že má problémy se sluchem. Já jsem jí zaslal švédský, malý a výkonný, a taky telefon se zesilovačem a reproduktorem.

Mamka tyto pomůcky už nepotřebuje, takže ty, Ing. Ivane Kukačkayi, si je přivlastni a velmi dobře poslouchej, co ti lidé budou chtít říct po tom, až poznají toho vlka Ivana Kukačkaye, až mu strhnou kůži beránčí.

JUDr. Marta Pavlovičová, notář se sídlem v Bratislavě, Šafárikovo náměstí 4.

Říká se, že v demokratické zemi se ti může podařit naklonit na svou stranu každého boha, kromě Diké a Justitii, které jsou vlastně jednou a toutéž bohyní spravedlnosti ve starořecké a starořímské mytologii. Justitia, která je dodnes ve světě evropské a americké kultury ztělesněným obrazem spravedlnosti (a práva a zákona), je obvykle zobrazována s rovnoramennou váhou v levé ruce a mečem v pravé. A také má pásku přes oči, aby nemohla identifikovat, koho soudí, a tím si zachovala svou objektivitu. Ale v jistých, méně kulturních a sotva demokratických zemích, může být Justitia někdy slepá, zaslepená nebo zkorumpovaná. Záleží na státu, zda tento stav připustí, nebo jestli jsou jeho obyvatelé dostatečně silní, aby vládu přinutili nespravedlivě fungující soudy odvolat. S paní Martou Pavlovičovou, která byla jmenována notářkou, jež měla vést jednání ve věci dědictví po mé matce Kataríně Oravské, jsem nedokázal komunikovat, protože je kluzká jako úhoř, a tak jsem jí zaslal dopis následujícího znění.

„Paní notářka Marta Pavlovičová,

Nepřeji si, abyste vy, paní notářka Marta Pavlovičová, vedla jednání ve věci dědictví po mé matce Kataríně Oravské,

a proto vás žádám, abyste přispěla k tomu, aby r.č. 245721/956 bylo přiděleno někomu, kdo si svojí prací a profesionálním přístupem k práci a ke svým klientům dokáže získat mou důvěru.

Vy jste podle mého mínění pomalá, neinformovaná a hlavně nepochopitelně ignorující.

Protože já vás, vaše vědomosti a hlavně vás přístup k práci neuznávám, nepovažuji za vhodné, abyste vedla vám přidělené jednání (viz výše). Proto je vyloučeno, abych se dostavil na jednání 13.2.2009, ať už osobně nebo v zastoupení.

Pokud byste mi ještě někdy chtěla zaslat doporučený dopis a měla byste zájem na tom, abych ho mohl převzít, pak ho neadresujte na VÁŽENÝ PÁN. Každý Švéd si vysvětluje VÁŽENÝ PÁN jako jméno a příjmení, a mně to dalo tři a půl hodiny vysvětlování a shánění několika razítek, než jsem objasnil švédským poštovním úředníkům, že v EU ještě existuje notářka, která je přesvědčena, že slovenština a slovenské zvyky jsou normou i mimo Slovensko.

Jönköping 3.2.2009

S přátelským pozdravem

Vladimir Oravsky"

Ve Švédsku si sotva někdo umí představit, že notář, který dostane písemnou nebo ústní „výpověď" takového nebo podobného znění, si chce přidělenou práci nechat. Na Slovensku se paní notářka Marta Pavlovičová jen otřepe jako pes, který vylezl z vody a pokračuje. Po svém. Proč? Je možné, že si byla vědoma, že jí tato notářská kauza vynese tolik, že stráví i můj těžce stravitelný úsudek o jejím pracovním charakteru?

Věděl jsem tedy, že proti paní Martou Pavlovičové neuspěji, ani kdybych najal samotného Johnnie Cochrana, advokáta, který obhajoval O. J. Simpsona a vyhrál proti N.Y.P.D., policii New York City, když zastupoval haitského emigranta Abnera Louima.

13. ledna 2009 jsem dostal mail od paní notářky Marty Pavlovičové

„Vážený pane Oravský,

oznamuji Vám, že zůstavitelka Katarína Oravská měla poslední trvalé bydliště na Svoradově ulici, avšak byt, který bude předmětem dědického řízení, se nachází na Zahradnické ulici (výpis z katastru nemovitostí jsme dostali dne 12.1.2009).

Pokud jde o ostatní majetek zůstavitelky (zahrada, auto a pod.), vyzvali jsme Vašeho bratra, aby nám oznámil, zda zůstavitelka uvedený majetek ke dnu smrti vlastnila, resp. jak bylo s uvedeným majetkem naloženo.

Majetek zůstavitele se podle platných právních předpisů zjišťuje na základě prohlášení dědiců, jejichž povinností je veškerý majetek zemřelého nahlásit notáři. Na základě toho notář provádí další šetření.

Podle šetření v evidenci závětí zůstavitelka nezanechala žádnou závěť, ani listinu o vydědění.

S pozdravem

Marcela Lukáčiková

pověřená notářem”

Ing. Ivan Kukačkay nenahlásil notářce Martě Pavlovičové nic. Ani nábytek, na jehož malou část se dá podívat na webové stránce http://www.interbib.se/default.asp?refid=3898&id=41677&ptid=5077, ani zlato které moje matka a otec vlastnili, ani stříbrné příbory, ani křišťálové sklo, ani obrazy, například od národního umělce Júlia Nemčíka, zkrátka nic, jako by moje matka žila v nějaké tmavé sklepní díře. Soudružka JUDr. Marta Pavlovičová to akceptovala jako nepochybnou skutečnost, přesto že já sám jsem ji písemně i telefonicky upozornil na to, že tomu tak není, že ona JUDr. Marta Pavlovičová je podváděna, dokonce jsem jí dal telefonní čísla na sousedy, kteří by ji také rádi seznámili s podobnými fakty.

Ptal jsem se znovu a znovu paní doktorované notářky: „A když dědic nenahlásí to, co dostal předem jako zálohu?”

„Bylo by možné, aby sousedé mohli svědčit, že matčin byt nebyl úplně prázdný?” Odpověď na sebe nenechala dlouho čekat:

„Vážený pane Oravský, objasněte prosím blíže, co myslíte tím ‘dědic dostal zálohu’, a jak nahradí výpovědi svědků závěť?

S pozdravem

Marcela Lukáčiková

pověřená notářem”

Nevím, co je to za zákon, o který se paní Marta Pavlovičová opírá a který jí dává právo zahrnout do dědictví jen to, co nahlásil Ing. Ivan Kukačkay a přitom absolutně ignorovat prohlášení druhého dědice?

Moje slova a moje svědectví nemělo pro paní Martu Pavlovičovou ani cenu toho papíru, na kterém bylo napsané.

Jelikož paní notářka Marta Pavlovičová nepřišla se žádným výsledkem, s ničím novým, napsal jsem jí 26. února 2010 nový mail:

„Dobrý den paní notářko,

v souvislosti se spis. zn. Dnot 47/2008 ve věci dědictví po zesn. Kataríně Oravské Vás informuji o následujícím:

Na základě vlastních zjištění jsem se seznámil s novými skutečnostmi týkajícími se projednávaného dědictví po mojí matce.

Vaším zájmem a taktéž zákonnou povinností je co nejúplnější zjištění rozsahu majetku a práv patřících do dědictví.

Tímto bych rád uvedl, že na základě usnesení Obvodního soudu Bratislava 1 ve věci projednání dědictví po zesn. Dionýzovi Oravském – D 19/95, Dnot 6/95 byl Ing. Ivan Kukačkay povinen ve lhůtě šesti měsíců od právoplatnosti tohoto usnesení vyplatit Kataríně Oravské sumu ve výši 656 032,- Sk. Nic nenasvědčuje tomu, že daná suma byla mojí matce vyplacena. Předpokládám tedy, že suma 656 032,- Sk

byla Ivanovi darována, čímž jeden z dědiců, tedy můj bratr Ivan Kukačkay, získal prospěch od zůstavitele během jeho života. Na základě platné právní úpravy je soud povinen při dědění ze zákona započítat dědicovi do jeho podílu to, co za života zůstavitele od něho bezplatně dostal, pokud nejde o obvyklé darování. Myslím, že je každému jasné, že v tomto případě o obvyklé darování nešlo.

Na základě uvedených skutečností si Vás dovoluji žádat o zápočet sumy 656 032,- Sk – tj. 21 776 Euro do dědického podílu mého bratra Ing. Ivana Kukačkaye. V případě, že budete potřebovat více informací a bude-li to v mých silách, rád je poskytnu. Za brzkou odpověď v předmětné věci předem děkuji.

S pozdravem

Vladimir Oravsky“

1. března 2010 přišla odpověď od paní notářky:

JUDr. Marta Pavlovičová [mailto:marta.pavlovicova@notar.sk]

„Vážený pane Oravský,

zápočet na dědický podíl si můžete uplatnit na jednání. Na jednání, které je stanovené na 4.3.2010 v 10.00 hod., si přineste potřebné dokumenty, z nichž vyplývá uplatnění práva na zápočet na dědický podíl.

S pozdravem

Silvia Petríková

pověřená notářkou

JUDr. Martou Pavlovičovou“

Paní notářka JUDr. Marta Pavlovičová píše černé na bílém: „Na jednání, které je stanovené na 4.3.2010 v 10.00 hod., si přineste potřebné dokumenty, z nichž vyplývá uplatnění práva na zápočet na dědický podíl.“

Kdo je vlastně placen za správné rozdělení dědictví, já, dědic, který jsem nucen notářku platit za její rozdělení dědictví, nebo notářka, která dostane zaplaceno za rozdělení dědictví bez ohledu na to, jak nesvědomitě to udělá?

A opravdu to tak funguje v slovenském soudnictví, že když okradený neprokáže na soudě bankovky, které mu byly ukradeny, pak vlastně okraden ani nebyl? Potom je Slovensko zemí zaslíbenou. Pro některé.

Ivan Kukačkay, jako důkaz toho, že on neokradl moji matku o zmiňovaných 656 032,- Sk, předložil následující, strojem vlastnoručně naklepaný papírek:

„P o t v r z e n í

Níže podepsaná Katarína Oravská, nar. 21.7.1924 bytem Bratislava, Záhradnícka 16, rod. č. 245721/956, potvrzuji tímto převzetí sumy 656 032,- Sk (slovy šest set padesát šest tisíc třicet dva) od svého syna Ing. Ivana Kukačkaye, nar. 4.8.1955, bytem Bratislava, Jasovská 41, rod. č. 550804/7083 ve smyslu právoplatného usne-

sení Obvodního soudu Bratislava 1 č. D 19/95 ze dne 8.8.1995 ve věci projednání dědictví po zesn. Dionýzovi Oravském.
V Bratislavě dna 2.11.1995
/Katarína Oravská“

Těchto osm řádků stačilo paní JUDr. Martě Pavlovičové jako důkaz toho, že moje matka tyto peníze dostala.

Paní JUDr. Martu Pavlovičovou ani nenapadlo se soudruha Kukačkaye zeptat, jak jí ty peníze dal?

Šel do banky a vybral 656 032 korun, strčil si je do kapsy nebo do nějaké tašky, sedl na trolejbus a přijel s touto hromadou peněz k mojí matce a položil je na její kuchyňský stůl a řekl, tu máš, přepočítej si je a potvrď svým podpisem, že jsem ti dal 656 032 korun?

Paní JUDr. Martu Pavlovičovou ani nenapadlo se soudruha Kukačkaye zeptat, z jakého účtu vybral těch 656 032 korun? Měl tak značnou sumu na vlastním účtu? Jak k těmto penězům přišel?

Ivan Kukačkay 5. ledna 1995 na poště v Bratislavě potvrdil, že převzal moji zásilku 50 000 švédských korun, takže disponoval větší sumou peněz, jenomže já jsem mu tyto peníze nezaslal proto, aby oškubal mou matku...

A kromě toho, netvrdil snad Ivan Kukačkay Jánu Sodomovi, že tyto, stejně jako i další peníze, které jsem zasílal do Československa, mně zaslal vždy zpět? Dokonce i ty, které byly určené jen mojí mamce.

A pokud si soudruh Kukačkay jenom špatně pamatuje, jak a kolik mi zaslal zpět z toho, co jsem mu a mojí matce posílal, byla by tu alespoň teoretická možnost, že by mohl dokázat, že ve čtvrtek 2.11.1995 vyzvedl ze svého účtu nebo z účtu, který otevřel na moje jméno, 656 032 korun, za účelem dát je mojí matce. Ne, ani toto Ivan Kukačkay nemůže dokázat. Vlastní peníze Ing. Ivan Kukačkay neměl, o tom mi soustavně psal a v telefonu i můj otec i matka ustavičně svědčili o tom, jak nedobře se chudák Ivan a jeho rodina má. Vlastní peníze v té výši Ing. Ivan Kukačkay neměl, ani nemohl mít, alespoň ne vlastní poctivou prací.

Tvrdí že peníze, které jsem mu posílal, vracel zpět, pak si musel těch 656 032 korun, které podle svého vlastníma rukama naklepaného papírku dal mojí matce, půjčit. Kdo to byl, kdo půjčil soudruhovi Kukačkayovi tuto sumu?

Jak to, že Ivan Kukačkay ani nemůže ukázat na tu osobu nebo peněžní instituci, která mu poskytla tuto půjčku. Isn't it strange?

Na Slovensku, jak to tak vypadá, se takové otázky nekladou... Ve Švédsku však musí každý prokázat, odkud dostal jakoukoliv peněžní sumu, převyšující 75 000 SEK, a k čemu je určena, protože touto kontrolou stát znesnadňuje praní špinavých peněz.

Já tvrdím, že ten podpis, kterým tento papírek, který JUDr. Marta Pavlovičová uznala jako věrohodný, není podepsán mojí matkou.

Šest set padesát šest tisíc korun je tak značná peněžní suma, že podpis jejího převzetí by měl být ověřen dvěma svědky, nehledíc na psychický stav mojí matky.

Ve Švédsku se tak ověřují a potvrzují dokonce i potvrzenky vydávané na oficiálních bankovních dokladech velkých a známých bankovních a finančních domů.

Že paní notářka JUDr. Marta Pavlovičová přijala těchto osm řádků jako věrohodný důkaz, dokazuje, že je buď zkorumpovaná a možná i podplacená nebo neomluvitelně naivní. Kterákoliv z těchto alternativ by ji měla stát odebrání její současné pracovní náplně.

Když chci najít pravdu, měl bych zjistit, kdo ji skrývá...

Je paradoxní a pro paní soudružku JUDr. Martu Pavlovičovou příznačné, že nechtěla akceptovat moji opětovnou prosbu, aby mi nezasílala pozvánky na jednání do Bratislavy „doručenkou“. Mail nebo obyčejný dopis, který mi pošťák doručí až do domu, byl podle ní nedostačující.

Ne, paní JUDr. Marta Pavlovičová trvala na tom, že jsem musel chodit na vzdálenou poštu a mým podpisem a pasem potvrdit, že jsem si vědom, že se se mnou chce setkat.

Když však ona, soudružka JUDr. Marta Pavlovičová měla zkontrolovat, že moje matka opravdu obdržela těch 656 032,- Sk, které jí Ing. Ivan Kukačkay měl vyplatit za majetek o který ji (a mně) okradl, tak se soudružka JUDr. Marta Pavlovičová spokojila s jedním papírkem, který jí Ing. Ivan Kukačkay předhodil. Ten by však, nejen za okolností v běžné soudní praxi, ale dokonce ani v divadelní hře, nestačil jako důkaz vyplacení byť jediného centu. A tak tomu bylo už v roce 1879, kdy Ibsen napsal své slavné divadelní drama *Et dukkehjem*, česky *Nora*, nazvané podle hlavní postavy, která zfalšovala podpis svého otce, ručitele.

Na jednání se soudružkou JUDr. Martou Pavlovičovou jsem mohl být zastoupen mým zplnomocněným zástupcem. „V případě, že se nemůžete dostavit, můžete pověřit jakoukoliv plnoletou osobu, aby Vás na tomto jednání zastupovala. V tom případě vyplňte připojenou plnou moc a Váš podpis si dejte ověřit na matrice, nebo u notáře.“ píše mi soudružka JUDr. Marta Pavlovičová v jednom dopise, a věř či nevěř, i tento je zaslán jako doporučená zásilka, kterou jsem musel vyzvednout na místě pro zvlášť důležitou poštu, chráněném mnoha nepřetržitě špehujícími kamerami.

„Váš podpis si dejte ověřit na matrice, nebo u notáře,“ píše mi soudružka JUDr. Marta Pavlovičová a já se obratem ptám: pokud tady ve Švédsku nepatří do náplně matrikáře ani notáře, aby ověřoval můj nebo jakýkoliv jiný podpis, stačilo by, kdyby autorizovaný revizor nebo právník, můj, respektive mého podniku, podepsal, že já

jsem já a že můj podpis je můj? Nebo pokud by tito nebyli dostatečně hodnověrní, stačilo by, aby mi požadované potvrzení vydal vysoce postavený úředník největší banky Švédska a pokud by ani on nebyl v očích slovenského soudnictví dostatečně důvěryhodný, mohl bych zařídit, aby mi podepsala a ověřila můj podpis pasová policie v Jonköpingu.

Ne, taková „provizoria“, jaká jsem navrhoval, se nedala v žádném případě akceptovat, ale nakonec mi bylo povoleno obejít matrikáře i notáře a stačilo, že můj podpis byl ověřen ambasadorem slovenské ambasády ve Stockholmu.

Ještě jednou: Když ona, soudružka JUDr. Marta Pavlovičová měla zkontrolovat, že moje matka opravdu obdržela těch 656 032,- Sk, které jí Ing. Ivan Kukačkay měl vyplatit za majetek, o který ji (a mě) okradl, soudružka JUDr. Marta Pavlovičová se spokojila s jedním papírkem, který jí Ing. Ivanem Kukačkay předhodil. Ten by však, nejen za okolností v běžné soudní praxi, ale dokonce ani v divadelní hře, nestačil jako důkaz vyplacení byť jediného centu.

Ing. Ivan Kukačkay byl „ředitelem“ banky Volksbank a přesto nepředložil žádný soudně uznatelný důkaz toho, že skutečně vyplatil moji matku, tak jak jsem požadoval. Žádný důkaz toho, že si půjčil peníze, aby mohl moji matku vyplatit a ani žádný důkaz toho, že moje matka peníze dostala.

Že by si Kukačkay od někoho půjčil těchto 656 032 korun bez jakéhokoliv dokumentu, a dokonce bezúročně, nezní příliš věrohodně. A když platil úroky, pak daňový úřad o tom byl určitě informován, protože část prokazatelných úroků hradí stát, aspoň tak je tomu v USA, Francii, Německu, Norsku, Dánsku i Švédsku.

Ne, Ing. Ivan Kukačkay nemusel předložit věrohodný důkaz toho, že on, Ing. Ivan Kukačkay, platil úroky za tuto půjčenou sumu, a žádný důkaz toho, že moje matka dostávala úroky, které tato suma generovala. Nikde nic.

A celá suma bez stopy zmizela. O existenci těchto 656 032 korun neexistuje žádný záznam ani jiná stopa, ani před ani po 2.11.1995, po dni kdy Ivan Kukačkay údajně těch 656 032 korun dal mojí matce.

Je možné, že Ivan Kukačkay, „ředitel“ banky, měl důvody, proč by bankovnímu systému neměl důvěřovat, a proto přechovával tyto peníze u sebe v matraci nebo v nějaké punčoše až do 2.11.1995 a potom, kdy je dal mojí matce, nařídil jí, aby je také přechovávala ve své matraci nebo punčoše?

Samozřejmě, že je to možné, ale sotva pravděpodobné. Vždyť Ivan Oravský byl „ředitel“ banky. Takže pokud by dal mojí matce 656 032,- Sk, tak na nějaký bankovní účet, a když ne z jiného důvodu, tak alespoň proto, aby měl důkaz, že matka tuto sumu dostala. Jenže on si byl jistý, že jeho nikdy nikdo kontrolovat nebude, proto nakládal s mojí matkou jako loutkář s loutkou.

Kdyby matka tuto sumu dostala, vydělávala by na ní, dostávala by úroky. Dejme tomu, že jen 3% úroky, i když v té době byly úroky, zvláště termínované, 10% i více.

Alespoň tady ve Švédsku, kde i dnes, kdy jsou úroky nižší, než kdykoliv předtím, termínovaný úrok vázaný na dobu tří let nese nejméně 17 %. Nechce se ti věřit? Prosím, podívej se na adresu http://www.akelius.se/spar/kampanj.asp. A já znám Akeliusovu banku nejméně třicet let a vím, že ani jednou nezkrachovala, ani na ni nebyl vyhlášen konkurz. Kde jsou ty úroky, které by moje matka dostávala za výše zmíněných šest set padesát šest tisíc korun? Při 10 % úroku by si moje matka mohla vylepšit svůj důchod o 5 467 korun měsíčně a to ani nepočítám úrok z úroků. Dost dobré peníze, nebo ne? Kam zmizely všechny tyto peníze? Do čí kapsy?

Banka i daňový úřad by byly nuceny vést v evidenci těch šest set padesát šest tisíc korun, pokud by je moje matka dostala... Ale paní soudružka JUDr. Marta Pavlovičová se spokojila s papírkem, který Ing. Ivan Kukačkay dal narychlo dohromady, kdo ví, možná až v čekárně paní JUDr. Marty Pavlovičové.

Je třeba se tedy znovu ptát: tak jaká jste, paní JUDr. Marta Pavlovičová? Zkorumpovaná a možná i podplacená nebo neomluvitelně naivní?

Je možné, že by všechno, co soudružce JUDr. Martě Pavlovičové vyčítám, dělala v dobrém úmyslu, Bona fide, v dobré víře, s přesvědčením, že jde o správnou věc? Pokud tomu tak je, máte paní JUDr. Marto Pavlovičová možnost to dokázat, v případě, že chcete být čistá jako lilie, i když mám při psaní této kapitoly dojem, že v určitých kruzích na Slovensku se hledí i na lilii spadlou do smradlavé latríny jako na čistou.

„2 D/ 562/2008 Dnot 47/2008

Stejnopis
Osvědčení o dědictví

JUDr. Marta Pavlovičová, notář jako soudní komisař se sídlem v Bratislavě, Šafárikovo náměstí 4, na základě pověření Okresního soudu Bratislava 1 v y d á v á m dne 4.3.2010 za přítomné účastníky jednání Ing. Ivana Kukačkaye a Vladimira Oravského, zastoupeného na základě plné moci Jánem Sodomou, nar. 17.5.1988, r.č. 880517/6413, trvale bytem Bratislava, Hálova 1058/20 v dědické věci po:
Kataríně Oravské, roz. Friedmanové
nar. 21.7.1924, r.č. 245721/956, naposled bytem Bratislava, Svoradova 749/11 a zesnulé dne 20.9.2008 toto:
Osvědčení o dědictví
Zůstavitelka nezanechala závěť ani listinu o vydědění.
Jako dědicové ze zákona v 1. dědické skupině přicházejí do úvahy děti zůstavitelky:
Vladimir Oravsky, roz. Oravský, nar. 22.1.1947, r.č. 470122/9793, trvale bytem Švédsko, S-554 73 Jönköping, Veragatan 12 – syn zůstavitelky

Ing. Ivan Kukačkay, roz. Oravský, nar. 4.8.1955, r.č. 550804/7083, trvale bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18 – syn zůstavitelky každý stejným dílem, protože podle § 463 až 467, § 469 až 484 Občanského zákoníku prohlásili, že dědictví neodmítají, jsou způsobilí dědit a že zápočet na dědický podíl nepřichází do úvahy. Současně byli poučeni o povinnosti úplnými a pravdivými údaji přispět ke spolehlivému zjištění skutkového stavu věci.

(dědic Vladimir Oravsky si uplatnil zápočet na dědický podíl z důvodu, že Ing. Ivan Kukačkay měl ve smyslu Usnesení Obvodního soudu Bratislava 1 ve věci projednání dědictví po zesn. Dionýzovi Oravském D 19/95, Dnot 6/95 vyplatit zůstavitelce sumu 656 032,- Sk, kterou údajně zůstavitelce nevyplatil, na základě čehož se Vladimir Oravsky domnívá, že došlo k darování. Ing. Ivan Kukačkay na jednání předložil potvrzení, ze dne 2.11.1995, kterým zůstavitelka potvrdila převzetí sumy 656.032,- Sk.)

II. Na základě výsledků předběžného šetření, údajů dědiců a listinných důkazů byl sestaven tento soupis aktiv a pasiv dědictví

Aktiva
Věci movité:
- běžný účet č. 3110278402/3100 vedený ve VOLKSBANK Slovensko, a.s. se zůstatkem ke dnu smrti zůstavitelky ve výši 8 341,44 Sk, tj. 276,88 EURO s příslušenstvím
- 20 ks akcií Druhá strategická, a.s., se sídlem 824 90 Bratislava, Priemyselná 6, ISIN: SK1120005337 ve všeobecné hodnotě podle prohlášení dědiců v hodnotě za jednu akcii 3,30 EURO, celkem ve výši 66,- EURO
- členský podíl v bytovém družstvu ‚Centrum‘ v Bratislavě, členské číslo 1656 se základním členským vkladem 100,- Sk, tj. 3,32 EURO
Nemovitosti:
Kat. úz. Staré město, obec Bratislava – m.č. Staré město, okres Bratislava I. LV č.5388
- v celosti byt č. 13 na 5. p. bytového domu soupisné číslo 102707 postavený na parcele č. 10166/1, ... vchod: Záhradnícka 16
(...)

Pasiva:
Pohřební náklady ve výši 19 436,- Sk. tj. 645,16 EURO, které hradil z vlastních prostředků dědic Ing. Ivan Kukačkay
III.
A/ Všeobecná cena majetku zůstavitelky je 100 346,20 EURO

B/ Výška dluhů zůstavitelky je 645,16 EURO
C/ Čistá hodnota dědictví je 99 701,04 EURO

IV. *Dědicové ve věci dědictví uzavřeli tuto dědickou dohodu:*
běžný účet č. 3110278402/3100 vedený ve VOLKSBANK Slovensko, a.s. se zůstatkem ke dnu smrti zůstavitelky ve výši 8 341,44 Sk, tj. 276,88 EURO s příslušenstvím
nabývá:
1. Ing. Ivan Kukačkay, roz. Oravský, nar. 4.8.1955, r.č. 550804/7083, trvale bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18 bez povinnosti výplaty vůči ustupujícímu dědici Vladimirovi Oravskemu
- 20 ks akcií Druhá strategická, a.s., se sídlem 824 90 Bratislava, Priemyselná 6, ISIN: SK1120005337 ve všeobecné hodnotě podle prohlášení dědiců v hodnotě za jednu akcii 3,30 EURO, celkem ve výši 66,- EURO
nabývá:
1. Ing. Ivan Kukačkay, roz. Oravský, nar. 4.8.1955, r.č. 550804/7083, trvale bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18 bez povinnosti výplaty vůči ustupujícímu dědici Vladimirovi Oravskemu
- členský podíl v bytovém družstvu ‚Centrum‘ v Bratislavě, členské číslo 1656 se základním členským vkladem 100,- Sk, tj. 3,32 EURO
nabývá:
1. Ing. Ivan Kukačkay, roz. Oravský, nar. 4.8.1955, r.č. 550804/7083, trvale bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18 bez povinnosti výplaty vůči ustupujícímu dědici Vladimirovi Oravskemu
Nemovitosti:
Kat. úz. Staré město, obec Bratislava – m.č. Staré město, okres Bratislava I. LV č.5388
- v celosti byt č. 13 na 5. p. bytového domu soupisné číslo 102707 postavený na parcele č. 10166/1, ... vchod: Záhradnícka 16
(...)
Ve všeobecné hodnotě podle souhlasného prohlášení dědice a zplnomocněného zástupce ve výši 100 000,- EURO
nabývá:
1. Ing. Ivan Kukačkay, roz. Oravský, nar. 4.8.1955, r.č. 550804/7083, trvale bytem 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18 s tím, že vyplatí Vladimirovi Oravskemu, roz. Oravsky, nar. 22.1.1947, r.č. 470122, trvale bytem Švédsko, 554 73 Jönköping, Veragat 12 sumu 50 000,- EURO na účet č. 5936 82 436 97 vedený v měně EURO, název účtu Investment 14 juli ab (majitel Vladimir Oravsky) ve lhůtě do 14 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto Osvědčení o dědictví.

Na základě tohoto Osvědčení o dědictví označí Správa katastru pro hlavní město SR Bratislavu změny podle bodu IV. této veřejné listiny, a to formou záznamu.

V. O tom jsem já, níže podepsaný notář, vyhotovil toto osvědčení, přítomní účastníci si ho přečetli a prohlásili, že s jeho obsahem souhlasí. Na výraz souhlasu potom toto osvědčení o dědictví podepsali a svým podpisem potvrdili, že jeho stejnopis, každý v jednom vyhotovení převzali.

VI. Odměna notáře JUDr. Marty Pavlovičové jako soudního komisaře v této dědické věci ve smyslu § 13 vyhlášky č. 31/1993 Z.z. ve znění pozdějších předpisů je 583,00 EURO, výdaje v hotovosti jsou 93,25 EURO, celkem ve výši včetně DPH 804,74 EURO.

Jsou vyrozuměni s tím, že prvopis osvědčení, na kterém se nachází jejich vlastnoruční podpis je uložen na Okresním soudě Bratislava 1 pod spisovou značkou 2D/562/2008.

Poučení: Účastníci jednání mohou do 15 dnů od převzetí tohoto osvědčení o dědictví požádat Okresní soud Bratislava 1 o pokračování v jednání o dědictví. Pokud žádost nebude podána včas, toto osvědčení nabývá účinky právoplatného usnesení o dědictví.

Dědic Ing. Ivan Kukačkay a zplnomocněný zástupce dědice Vladimira Oravskeho – Ján Sodoma prohlašují a svým podpisem potvrzují, že se zříkají práva na podání žádosti o pokračování v jednání o dědictví.

Vladimir Oravsky, v.r.
zastoupený na základě plné moci
Jánem Sodomou

Ing. Ivan Kukačkay, v.r.
V Bratislavě dne: 4.3.2010
JUDr. Marta Pavlovičová
notář Bratislava 1

Toto osvědčení o dědictví nabylo účinku právoplatného usnesení o dědictví dne 4.3.2010
Okresní soud Bratislava 1 dne 15. dubna 2010

Osvědčuji, že listina doslovně souhlasí s předloženým originálem (~~ověřeným podpisem~~) skládajícím se z 1 strany. Jde o opis úplný (~~částečný~~). Na listině byly provedeny tyto změny, doplňky ~~.....~~
V Bratislavě dna 4.3.2010
JUDr. Marta Pavlovičová , notář Bratislava 4
Silvia Petríková, pověřená notářkou JUDr. Martou Pavlovičovou

Soudní poplatek za jednání o dědictví, který je 165,50 € (pol.č.18a pism.a/ Zák.č 71/92 Zb. Sazebníku soudních poplatků). Pokud nebude poplatek v určené lhůtě zaplacen, bude ho soud vymáhat.

Paní notářka JUDr. Marta Pavlovičová osvědčila, že kopie toho, co napsala, doslovně souhlasí s tím, co napsala. Potvrzení, které jí Ing. Ivan Kukačkay předložil o tom, že údajně zaplatil mojí matce peníze za tu zahradu, kterou půl života vytvářela a celé stáří oplakávala jako ukradenou Ing. Ivanem Kukačkayem, to potvrzení nemusel nikdo ověřit...
„P o t v r z e n í
Níže podepsaná Katarína Oravská, nar.21.7.1924. bytem Bratislava, Zahradnická 16, rod. č. 245721/956, tímto potvrzuji převzetí sumy 656 032,- Sk (slovy šest set padesát šest tisíc třicet dva) od svého syna Ing. Ivana Kukačkaye, nar. 4.8.1955, bytem Bratislava, Jasovská 41, rod. č. 550804/7083 ve smyslu právoplatného usnesení Obvodního soudu Bratislava 1 c. D 19/95 ze dne 8.8.1995 ve věci projednání dědictví po zesn. Dionýzovi Oravském.
V Bratislavě dne 2.11.1995/Katarína Oravská“

V Osvědčení o dědictví píše paní notářka Pavlovičová, že „...Současně byli (dědici) poučeni o povinnosti úplnými a pravdivými údaji přispět ke spolehlivému zjištění skutečného stavu věci.“

Co znamenají tyto řádky? Má paní notářka Pavlovičová nějaké vlastní vysvětlení?

Co se stane nebo co by se mohlo stát, kdyby si jeden nebo druhý z dědiců řekl, že toto poučení o povinnosti je jen papírový tygr, kterého nikdo nemusí brát vážně, že toto poučení je něco, co se říká a píše místo jiného stejně neúčinného zaklínadla, jako například třikrát si odplivnout?

Nemůže být totiž žádných pochyb v tom, že buď já nebo Ing. Ivan Kukačkay nepřispěl pravdivými údaji...

A jelikož se paní notářka Pavlovičová z mně neznámého důvodu rozhodla věřit jednomu papírku, jehož pravost ani Ivan Kukačkay, ani paní notářka Pavlovičová ani žádný pravdomluvný člověk nemůže dokázat, pak to musím být já, kdo porušil mně uloženou povinnost, abych „úplnými a pravdivými údaji přispěl ke spolehlivému zjištění skutečného stavu věci“.

Děkuji vám, paní notářko Pavlovičová, za to, že váš trest za moje provinění proti výše uvedené povinnosti nebyl těžší než, že jste se připojila k sraní na mou hlavu a obrala mě o velkou část mého dědictví.

Že Ing. Ivan Kukačkay se zřekl možnosti odvolání o „pokračování v jednání o dědictví“ je pochopitelné, vždyť se mu podařilo znovu podvést notáře, pokud však

notář nebyl organickou částí tohoto podvodu – podezření, které je možná nedokazatelné, ale zdaleka ne neopodstatněné.

Že můj zástupce od možnosti odvolání také odstoupil, mě překvapilo, ale nic mu nevyčítám.

Krátké zamyšlení nad paní notářkou JUDr. Martou Pavlovičovou.

Ve Švédsku žije 150 000 lidí, kteří mají příjmení Persson, a dá se tedy předpokládat, že hodně z těchto Perssonů není v žádném příbuzenském vztahu. Jedním z důvodů této záplavy Perssonů je, že příjmení švédských dětí se odvozovali od křestních jmen jejich otců. Když měl otec křestní jméno Per, pak jeho syn (ale i dcera) automaticky dostali příjmení, které sestávalo z otcova křestního jména a přípony „syn“, teda Perův syn, Persson. Tento zvyk není specifický jen pro severské národy, ale je zažitý i v jiných částech světa, dokonce i u Slovanů, například v Rusku, kde Fjodor Dostojevskij má své prostřední jméno (otčestvo) Michajlovič po svém otci Michailu Andrejeviči. Tímto chci říct, že samozřejmě tomu může být tak, že neexistuje žádné spojení mezi notářem JUDr. Miroslavem Pavlovičem (MP), se sídlem v Bratislavě Dunajská 18 – tímtéž Pavlovičem, který pověřil Ing. Ivana Kukačkaye vyplatit mojí matce Kataríně Oravské 656 032,- Sk – a notářkou stejného jména, JUDr. Martou Pavlovičovou (MP), která měla povinnost zkontrolovat, že se tak skutečně stalo.

Pokud existuje nějaké spojení, jakékoliv, těsné či volnější, mezi těmito dvěma MP Pavlovičovými, JUDr. Miroslavem Pavlovičem a JUDr. Martou Pavlovičovou, tím, který pověřil Ing. Ivana Kukačkaye, aby zaplatil Kataríně Oravské 656 032 Sk a nikdy to nekontroloval, a paní Martou Pavlovičovou, která přijala jako důvěryhodný důkaz zaplacení jeden papírek, který Ing. Ivan Kukačkay sám napsal a kdož ví, možná i sám podepsal, pak by toto spojení vysvětlovalo, jak se mohlo stát, že JUDr. Marta Pavlovičová přijala tento velmi, velmi zpochybnitelný důkaz, jako solidní a spolehlivý.

Tím by se vysvětlilo, proč se JUDr. Marta Pavlovičová postavila na stranu Ing. Ivana Kukačkaye a chránila ho, protože tím chrání i JUDr. Miroslava Pavloviče. Nacházíme se ve světě, kde se máloco děje zadarmo, a s ukradenými 984 048,- Sk, (656 032,- Sk, které náležely mojí matce a 328 016,- Sk, které měly připadnout mně) by se dal ovlivnit kdekdo, alespoň tady ve Švédsku. Na Slovensku je tomu možná úplně jinak.

Určitě znáš aforizmus, který se honosí názvem *Hanlonova břitva*: „Nehledejte zlý úmysl tam, kde je dostatečným vysvětlením zatemnění mozku“. Co myslíš, dá se vysvětlit JUDr. Marta Pavlovičová a její rozsudky *Hanlonovou břitvou*, nebo je její zatemnění, temnějšího rázu?

Já nechápu, jak to, že paní JUDr. Marta Pavlovičová si ponechala tuto notářskou kauzu, po tom, co jsem jí 3. února 2009 osobně a vědomě hrubě napsal následující:

Vladimir Oravsky [vladimir.oravsky@ebrevet.nu]
Skickat: den 3 februari 2009 10:14
Till: JUDr. Marta Pavlovičová
Kopia: Vladimir Aurum Oravsky
Ämne: Paní notářka Marta Pavlovičová 2009-02-03.doc

„Paní notářko Marto Pavlovičová,
Nepřeji si, abyste vy, paní notářka Marta Pavlovičová, vedla jednání ve věci dědictví po mé matce Kataríně Oravské,
a proto vás žádám, abyste přispěla k tomu, aby r.č. 245721/956 bylo přiděleno někomu, kdo si svojí prací a profesionálním přístupem k práci a ke svým klientům dokáže získat mou důvěru.
Vy jste podle mého mínění pomalá, neinformovaná a hlavně nepochopitelně ignorující.
Protože já vás, vaše vědomosti a hlavně vás přístup k práci neuznávám, nepovažuji za vhodné, abyste vedla vám přidělené jednání (viz výše). Proto je vyloučeno, abych se dostavil na jednání 13.2.2009, ať už osobně nebo v zastoupení.
Pokud byste mi ještě někdy chtěla zaslat doporučený dopis a měla byste zájem na tom, abych ho mohl převzít, pak ho neadresujte na VÁŽENÝ PÁN. Každý Švéd si vysvětluje VÁŽENÝ PÁN jako jméno a příjmení, a mně to dalo tři a půl hodiny vysvětlování a shánění několika razítek, než jsem objasnil švédským poštovním úředníkům, že v EU ještě existuje notářka, která je přesvědčena, že slovenština a slovenské zvyky jsou normou i mimo Slovensko.
Jönköping 3.2.2009
S přátelským pozdravem
Vladimir Oravsky”

Tento můj dopis nestačil k tomu, aby soudružce JUDr. Martě Pavlovičové byla kauza dědictví po mojí matce odebrána. 11. března 2009 jsem byl vyzván výzvou paní JUDr. Evy Mészárosové, Okresní soud Bratislava 1, Záhradnícka ul. 10, abych: „Vzhledem k výše uvedenému vás vyzýváme, abyste námitku zaujatosti, vznesenou vůči notářce JUDr. Martě Pavlovičové, PhD. se sídlem notářského úřadu v Bratislavě, Šafárikovo nám. 4 v dědické věci, vedené pod č. k. 2D 562/2008 po zůstavitelce Kataríně Oravské, zesn. 20.9.2008, naposledy bytem Bratislava, Svoradova 11, odůvodnil v souladu s ust. § 15a ods. 3 O.s.p.”

Bylo mi zřejmé, že to, co jsem namítal proti soudružce JUDr. Pavlovičové, PhD., nebylo odůvodněné v souladu s ust. § 15a ods. 3 O.s.p., a tak jsem paní Mészárosové napsal dopis, který, jak jsem se domníval, by měl mít sílu odstranit i celý Castrův

režim na Kubě, kdyby byl namířen proti partě kolem Fidela a jeho bratra Raúla. Vždyť se věří, alespoň mezi tak zvanými intelektuály v západním demokratickém světě, že síla slova je větší než síla meče a střelných zbraní.

Ukázalo se však, že ani tato moje kompletující stížnost nebyla odůvodněná v souladu s ust. § 15a ods. 3 O.s.p. a já se mohl těšit nové výzvě, tentokrát od JUDr. Barbary Bezdíčkové, "vyšší soudní úředník". „Soud vyzývá Vladimira Oravskeho…, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za námitky zaujatosti účastníkem, který je 66 € (pol. C. 17a zák. 71/1992 Zb. sazebníku soudních poplatků)

Pokud nebude poplatek v určené době zaplacen, soud jednání zastaví. (§ 10 ods. 2 zák. C. 71/1992 Zb. ve znění změn a doplňků).

Před zaplacením celého poplatku ve správné výši nemůže soud ve věci jednat."

Po této výzvě mi bylo jasné, že i když se Slovensko od listopadu 1989 a 1. ledna 1993 vyvinulo velmi dobře, některé základní a nesmírně důležité prvky demokracie na Slovensko ještě nepronikly, a že to určitě potrvá ještě nějaký ten kosmický měsíc, než se z černobílé komunistické zebry vychová bílý kůň svobody, i kdyby se těm, kteří zebře vládnou a drezúrou ji přetvářejí, z ní podařilo odstranit její černé pruhy.

Samozřejmě, že jsem nezaplatil požadovanou sumu – vždyť co tento požadavek tvrdě a nekompromisně hlásá, je, že ten, kdo nemá peníze, se na Slovensku nemůže dovolat práva a že právo a rovnost před právem je tedy na současném Slovensku v první řadě finanční záležitost.

Je to pravda, paní notářko, nebo ne?

A tak paní Mgr. Patrícia Železníková a Okresní soud Bratislava 1 rozhodly, že „S poukazem na uvedené, soud z obsahu spisu, po přezkoumání postupu a úkonů soudního komisaře, na které se účastník ve vznesené námitce zaujatosti odvolával, žádné skutečnosti, které by byly způsobilé zpochybnit objektivnost jednající notářky nezjistil, proto JUDr. Martu Pavlovičovou z úkonů soudního komisaře v dané věci nevyloučil.

Poučení: Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné."

Je úplně samozřejmé, že „odvolání není přípustné", protože „účastník ve vznesené námitce zaujatosti" nebyl ochoten platit za něco, na co má každý člověk v každé demokratické zemi právo, bez ohledu na to, zda on, ona nebo ono, má možnost předem vyplatit jakoukoliv peněžní sumu.

„...soud z obsahu spisu, po přezkoumání postupu a úkonů soudního komisaře, na které se účastník ve vznesené námitce zaujatosti odvolával, žádné skutečnosti, které by byly způsobilé zpochybnit objektivnost jednající notářky nezjistil..." Tolik slov plných triků a kouřové clony na vyjádření následujícího: účastník nezaplatil námi požadovaný poplatek, a proto se na něj žádná demokratická práva odvolání nevztahují.

Mám dojem, že slovenská spravedlnost a její vykonavatelé, ve spolupráci s Ing. Ivanem Kukačkayem, se ve svých (ne)skutcích opírají o Evangelium podle Matouše 25:29, 30, podle kterého moc je na straně toho, kdo si stihl uchvátit různé výhody, protože tomu, kdo má, bude ještě přidáno, ale tomu, kdo nemá, i to co má, bude odňato. Všechno je v souladu se slovenským zákonem (ne)spravedlnosti a kumulovaných výhod.

Kolik přesně Ing. Ivan Kukačkay po mých rodičích zdědil, nevím, a ani nemohu přesně určit, kolik uchvátil celkem, když do této jeho kukaččí činnosti započítám i všechno to, o co okradl mě a co dostal nebo vyžebral ode mě během celé doby mojí emigrace.

Já jsem opustil ČSSR po srpnových událostech 1968. Pokusil jsem se dostat na západ už v roce 1966, a už tehdy s porozuměním mých rodičů. Oni mě připravili na cestu, dali mi rady, poradili mi, kde a koho bych eventuálně mohl kontaktovat a mamka mi zašila pár dolarů do větrovky, ve které jsem utíkal. Diskutovali jsme o tom, jak to bude, až oni budou staří a taťka i mamka říkali, že o ně bude postaráno, protože i když je v kapitalizmu svoboda slova a podnikání i cestování, v jednom má socializmus velkou přednost, poskytuje každému zdarma školy a lékařskou péči a člověk se nemusí bát, že bude vyhozen na ulici ve čtyřicetistupňové horečce tak, jak socialistická propaganda hlásala o kapitalizmu.

Otec vydělával v ČSSR dobře a mimoto pracoval až do svého sedmdesátého osmého roku, do 31. března 1982, a od té doby měl slušný důchod. Ivan Kukačkay měl tehdy 27 let a byl tedy téměř tři desetiletí vydržován rodiči. Fakticky déle než kterékoliv z královských dětí nejen ve Švédsku, Norsku, Dánsku, Belgii, Holandsku a Velké Británii, ale i v Maroku, Kambodži a Bhútánu.

Penzisté starší osmasedmdesáti let, jsou mnohdy odkázáni na pomoc druhých, tak si myslím, že by se dalo počítat s tím, že od 1. dubna 1982 Ing. Ivan Kukačkay vozil moje rodiče po lékařích, když je potřebovali navštívit, kupoval jim léky, když je potřebovali, vařil jim, zkrátka staral se o ně, jakoby oni byli jeho vlastní rodiče, a nic od nich nežádal, ani jejich penzi, ani jiné peněžní dary, dokonce ani jejich čas, během něhož by tito dva sobečtí, leniví, špinaví a nenažraní starci mohli hlídat a opatrovat jeho a Želiny děti, zkrátka úplně nic, nic, nic, od nich nedostal, ale naopak jen splácel všechno to, co dítě od věků splácí a vrací svým rodičům. Tak ještě jednou: Od 1. dubna 1982, kdy můj taťka odešel do penze až do dne úmrtí mojí matky 20.9.2008, Ing. Ivan Kukačkay, teoreticky, ale jen teoreticky, platil a doplácel na to, že moji rodiče nebyli k němu dostatečně taktní a nezakončili svůj život v tu chvíli, kdy on už jejich pomoc akutně nepotřeboval.

Jak to je Ing. Ivan Kukačkay, prodělals na mých rodičích nebo jsi v plusu a máš zisk? Určitě sis to spočítal. Ján Sodoma mi vyprávěl, že máš plný kufr účtů a potvrzenek a tramvajových a trolejbusových lístků, a že zapisuješ každý tvůj výdaj, který by se dal přišít na účet tvých výdajů na mé rodiče. Mamka i taťka měli slušnou penzi,

která bohatě pokryla jejich potřebu. Já jsem jim a tobě zaslal 20 x 300 SEK, 10 x 2 000 SEK, 1 x 5 000 SEK, 2 x 10 000 SEK, 2 x 25 000 SEK a 1 x 50 000 SEK, tedy celkem 151 000 SEK, i když ty tvrdíš, žes mi část těchto peněz zaslal zpět. 151 000 SEK bylo při kurzu 1:4, 604 000,- Ks.

Při prvním dědění, jsi ty Kukačkay, po otci uchvátil

- 1 312 064,- Sk, cena, na niž byla ohodnocena jejich zahrada s příslušným domkem,
- akcie v hodnotě 7 260,- Sk,
- investiční kupony v hodnotě 750,- Sk,
- garáž v hodnotě 16 679,- Sk,
- auto (které jsi zapomněl nahlásit).

Ani o jeden jediný halíř ses se mnou nepodělil, naopak, zatajil jsi mi nejen, že jsi dědil, ale že i já jsem měl dědit, a zatajil jsi mi žes matce ukradl její polovinu zahrady a mně všechno, co mi mělo připadnout včetně čtvrtiny zahrady.

"You knew she was in trouble / When you saw her bodyguard / When you saw those two together / You knew it wasn't hard / To see that she was different not just one of the girls / With their gliding and their sliding / And their pirouettes and twirls (…) And it seemed like she was lying / About what she didn't know / & then she started crying in the media side show / In practice she kept falling down more than the other girls / With their gliding & their sliding / & their picture perfect twirls / (…)" zpívá Loudon Wainwright III ve své vlastní skladbě *Tonya's Twirls*.

"Once there was this girl who / Swore that one day she would be a figure skating champion / And when she finally made it / She saw some other girl who was better / And so she hired some guy to / Club her in the kneecap (…) And then, there was this guy who / Made his wife so mad one night that she cut off his weiner (…)" *Headline News Lyrics* od Weirda Al Yankovice. Pamatuješ si tyto dvě populární písně? Ano, popisují „beast" (zvíře) Tonyu Harding, která nařídila svému bývalému muži Jeffu Gilloolymu, aby rozmlátil koleno její největší konkurentce a sokyni „beauty" (krásce) Nancy Kerrigan železnou trubkou. To se odehrálo v roce 1994 a dodnes to není zapomenuto, naopak, populární kultura se vrací k této poučné příhodě stále častěji. V čem je poučná? Například v tom, že Tonye Harding byly postupně odebrány všechny tituly, i ty, které obdržela legálně, dlouholetou dřinou.

Ty, Ivan Kukačkay, jsi věděl, že kdyby mně připadla jedna čtvrtina z taťkova a mamčina majetku, že bych ti zabránil strhnout ten domeček, který rodiče vystavěli, že bych byl proti tomu, abys najal lidi, kteří na tvůj ničivý rozkaz vytrhali ovocné stromy, ořešák, mandlovník a keříky angreštu a rybízu... Moji rodiče vlastníma ruka-

ma vysadili a ošetřovali jahody, maliny, květiny, fazolku a hrášek, na které jsi nechal vylít rychle tuhnoucí beton a zahubil tak všechnu tu živou a dýchající naději a krásu.

Já jsem měl víc příčin a důvodů k opuštění Československa, ale tou poslední kapkou, která přeplnila pohár mojí tolerance a trpělivosti, bylo, když bratislavský socializmus vykácel alej stromů dlouhou několik kilometrů, na kterou byli mnozí Bratislavané hrdí víc, než na mezinárodní hotel Děvín.

Já jsem měl možnost začít svůj emigrantský život prakticky kdekoliv na světě, protože tanková návštěva našich bratří z Varšavské smlouvy v Československu, otvírala nám, československým utečencům, všude dveře, jako univerzální klíč správce domu. Vybral jsem si však Švédsko. Z více důvodů, a jedním z nich bylo to, že švédští architekti respektovali přírodu skoro jako tak zvané primitivní kmeny, které ještě dodnes neznají elektrický kartáček na zuby. Když jsem studoval v Lundu, bylo jedno z mých oblíbených míst několikapatrové knihkupectví Gleerups, postavené kolem třistaletého stromu, který hrdě kvetl a velkoryse krášlil nejen Lund, ale celé Švédsko přes otvor ve střeše.

11. a 12. května 1971 jsem byl ve Stockholmu v Kungsträdgården, kde jsem byl jedním z mnoha protestujících a bojujících proti vykácení třinácti stoletých jilmů, které měli uvolnit místo jedné zastávce metra. Samozřejmě, že jsem protestoval proti švédským politikům a hodnostářům, kteří dali povolení k této zhoubě, ale citově byl můj protest spíš namířen proti Československu, kde by takový protest byl nesmyslný, nemyslitelný, ba dokonce nemožný. Mezi námi, kteří jsme přispěli k tomu, že tyto stromy dodnes krášlí a okysličují Stockholm byl, mimo jiné známé enterteinery, i Cornelis Vreeswijk, který tam zazpíval i písničku *Klättergrodan*. O několik týdnů později vyšlo live LP *Låt almarna leva* / *Nechte jilmy žít*.

Můj první rodinný dům, který jsem si koupil ve Švédsku, byl v Ekhagenu, 30-40 metrů od státem chráněného lesa s divou zvěří, nádherným množstvím květin a velkým lesem s duby starými stovky let. To tyto duby daly jméno této části Jönköpingu: Ekhagen znamená Dubová pastvina.

23. října 2011 se roznesla zpráva, že nějací stockholmští úředníčkové se rozhodli dát příkaz podříznout jeden tisíciletý dub stojící uprostřed ulice Oxenstiernsgatan a kterému se přezdívá TV-eken, televizní dub, protože stojí přesně naproti televizní budovy a je vysoký skoro jako televizní vysílací věž. Kolem toho velikánského dubu o obvodu 5,8 metrů ve výšce jednoho metru jsou jen kamenné dlaždičky a asfalt, což samozřejmě nesvědčí proti němu, ale naopak pro něj.

Stockholm byl založen v roce 1252, takže tento dub, už v den prvého stockholmského pradomečku, se těšil na své blížící se 250. narozeniny. Ten si pamatuje vše, co se kolem něj událo a lidi ho respektovali celých 1000 let a stavěli svůj Stockholm vždy kolem něj a s ním v centru, ani stavba z nejznámější

Stockholmské ulice, Oxenstiernsgatan, ho neodstranila ze světa. Mnoho lidí tedy přišlo tento dub osobně chránit a ještě víc jich zaslalo petici na jeho obranu, každému úředníčkovi, který si namýšlí, že má moc nad lidmi a nad jejich životním okolím. Já patřím k těm, kdo psal a zasílal. Tenhle tisíciletý dub se dnes těší novému rozsudku, může žít, krášlit, přinášet radost a podobné i nadále. Avšak jist si člověk být nemůže. Úředníčkové mají vlastní cesty k vítězství.

To o úředníčkových vlastních cestách k vítězství jsem napsal koncem října 2011. V noci z 24. na 25. listopad byl dub podťat.

Dva dřevořezbáři ten statný dub odkoupili a vyřezávají z něj památkové předměty. ”Pokud je strom nesmyslně pokácen, jeho hlas se ozývá z jednoho konce světa na druhý“, učí De-Rabbi Eliezer ve 43. kapitole svých známých „Pirkei“. A je tomu tak.

Ty, Ivan Kukačkay, jsi věděl, že kdyby mně připadla jedna čtvrtina z taťkova a mamčina majetku, že bys byl nucen čekat se svými betonovými Ležáky přinejmenším až do mamčiny smrti, což znamená, že bys pravděpodobně stále ještě čekal, protože právě ty tvoje Ležáky a žal a smutek, který mamce způsobily, bylo to, co podstatně zkrátilo její život.

Číms matce vyhrožoval, Ivane Kukačkayi, že se ti podařilo takto ji úplně oškubat?

Cos jí řekl? Jen pravdu? Že ji opustíš a necháš ji úplně samu samotinkou tak, jak zůstala po druhé světové válce, pokud nebude dělat přesně to, co jí budeš diktovat?

To by vysvětlovalo, že se ti tvůj trik podařil.

Výdaje spojené s dělením majetku po mém otci jsi platil ty, 11 619,- Sk, ale mně jsi „naúčtoval“ a taky dostal, téměř dvojnásobek, 20 000,- Sk (5 000 SEK).

Takže se ti podařilo na taťkově smrti vydělat 1 940 753,- Sk brutto, pokud odhlédnu od taťkova auta, které jsi „zapomněl“ uvést do dědictví.

A zatímco ty jsi jednal surově protizákonně a okradl mě o můj podíl, já jsem ti zasílal všechno, o co jsi jen požádal a krmil tě švédskými korunami.

Když moje mamka zemřela, tak jsi z toho, co po sobě zanechala, strhnul své výdaje za pohřeb.

Opakuji: Když moje mamka zemřela, tak jsi z toho, co po sobě zanechala, strhnul své výdaje za pohřeb. „Pohřební náklady ve výši 19 436,- Sk, tj. 645,16 EURO, které hradil z vlastních prostředků dědic Ing. Ivan Kukačkay. Výše dluhů zůstavitelky je 645,16 EURO“

Matka zanechala 8 341,44 Sk, tj. 276,88 EURO, přestože ty tvrdíš, žes jí vyplatil 656 032,- Sk, i přes těch 604 000,- Sk, které jsem tobě a jí zaslal, i přes svoji penzi a penzi po taťkovi, i přes zisk z nájmu za garáž, i přes úroky, které dostávala ze všech peněz, které měla uložené, i přes...

Ta moje matka, ta uměla žít a utrácet... Můžeš mi říct, která byla její nejoblíbenější restaurace v Bratislavě a která v Barceloně a na Ibize?

Po matce jsi zdědil 50 000 EURO, tj. 1 506 293,- Sk netto. Dohromady s výše uvedenými 1 940 753,- Sk to dělá 3 447 046,- Sk. Tak co říkáš, kolik jsi vydělal na smrti mých rodičů, Ing. Ivane Kukačkayi, když odečteš všechny své výdaje? Klidně započítej i každý telefonní hovor, který jsi měl, když jsi volal matce nebo otci, zkrátka všechno. Tak co, kolik sis vydělal?

Jsi spokojený nebo bys to dnes uměl ještě víc zefektivnit a udělat ještě rentabilnější?

No, a teď připočítej ke svému zisku všechno to, co jsi vědomě zapomněl nahlásit notářce. Zlato, nábytek...

Zdá se ti, že zacházím příliš do detailů? I kdyby, tak uvaž, že detaily v žádném případě nejsou synonymem pro drobečky.

Napsal jsem do Nábytok RETRO Žilina, abych se dozvěděl, co by ten nábytek, který jsi vědomě zapomněl nahlásit notářce, stál, kdyby byl nový. Toto mi odpověděli: „Pozdravujeme, pane Oravský. Nábytková souprava LEVY podle předmětného obrázku. Jednotlivé ceny jsou následující. Sekretářová skříň (délka – 375 cm, hloubka – 60 cm, výška – 220 cm) – 11 800 EURO. Jídelní stůl LEVY (délka – 220 + 50 cm rozkládací, šířka – 100 cm, výška – 84 cm) – 3 980 EURO. Židle LEVY – čalouněná koza 1 ks – 1 240 EURO. Komoda RTV LEVY – 1 360 EURO. Hodiny podlahové LEVY – 3 480 EURO. Provedení je ruční řezba v dubovém dřevu. S pozdravem RETRO Nábytok – Pavol tel. 00421908823911.“

11 800 EURO, tj. 355 485,- Sk jen za sekretářovou skříň. Dobrý drobeček, nebo ne? Možná že budeš protiargumentovat tím, že ten nábytek, který Nábytek RETRO Žilina prodává, je nový a proto drahý. Každý ti dá za pravdu, že ceny nového a starého nábytku se pravděpodobně liší. Zaslal jsem proto fotografie nábytku, kterýs zdědil, aniž bys ho nahlásil notářce jako dědictví, do známé aukční firmy Bukowskis. Odborníci této firmy nedokázali stoprocentně správně určit vyvolávací cenu jen na základě zaslaných fotografií, a kromě toho jsem musel připustit, že mé údaje, ze kterého roku ten nábytek je, kde byl vyroben a kdo byl řezbářem, nejsou ničím jiným, než odhadem. Napsal jsem jim, že mám důvod se domnívat, že tento nábytek je z roku 1900 a že je vyroben ve slovenské části bývalého Rakouska - Uherska. Tak co, myslíš, Ing. Ivane Kukačkayi, je tento, tebou ukradený a teď už tvůj nábytek levnější nebo dražší, než podobný nový z Nábytku RETRO Žilina, kde jen za sekretářovou skříň chtějí 11 800 EURO, tj. 355 485,- Sk? A pokud si myslíš, že je dražší, tak co myslíš, o kolik dražší, o 50 %, o 100 %, o 150 %?

Peníze jsou jedna věc, ale hodně peněz zase jiná. Ale v tomto konkrétním případě se nejedná jenom o ně. Jedná se i o sentiment, citovou hodnotu. Vzpomeň si jen na ten obyčejný kapesník, který Othello daroval Desdemoně. Jedná se o symboliku. Jedná se i o historii, rodinnou a společenskou, jedná se o svazek a sounáležitost. Nejde přece o nábytek ze suchého dřeva, ale o nábytek s živými hluboko zapuštěnými

kořeny. Ten, kdo to prožívá, vidí a cítí, ten ví, že to je tento cit, který ho odlišuje od zvěře.

Obrazy Julia Nemčíka jsi také „zapomněl“ nahlásit, stejně tak i křišťálovou soupravu, a a a a.

Možná, že namítneš, že akademický malíř Julius Nemčík je dnes stejně zapomenutý a tedy ekonomicky bezcenný malíř, jako většina uměleckých velikánů propagandistického socialistického realizmu, kteří zobrazovali hrdé a mohutné stavby elektráren a ranní dojení družstevních koz. Jenže Julo Nemčík k nim nepatří a jeho krajinky se dodnes prodávají i na Západě. Stačí googlovat a hned uvidíš, že se prodávají za 700 – 2 000 EURO.

Ano, je možné, že tyto sumy jsou pro tebe detaily a drobečky, ale to jen proto, že ty ses nemusel kvůli nim plahočit v práci jako nádeník, stačilo podvádět a to je o nějakou tu kapku potu jednodušší.

Zdálo by se, že jsi udělal dobrý obchod, Ivane Kukačkayi, jenže jsi tím ztratil čest a část rodiny. Ta ztráta tě však sotva trápí. Víc tě pravděpodobně trápí, že jsi měl jen dva rodiče. Kdyby byli moji rodiče modernější, víc současní, rozvedli se a znovu, alespoň dvakrát třikrát, založili rodinu, pak bys mohl dědit po více „rodičích“ a stal se tak docela zámožným.

Kde začíná a kde končí ta tvá chamtivost, Ing. Ivane Kukačkayi, rod. č. 550804/7083? Máš nějakou dolní hranici? Máš nějakou horní? A koho okrádáš? Všechny nebo jen svou a mou rodinu? Svoji ženu, své syny, moji mamku, mého taťku, mě, moje děti a jejich děti..?

Ten, kdo ví, že má dost, je bohatý, stojí v *Tao c’ťing*. Jen ten, kdo ví, že má dost, je bohatý. Ti ostatní mohou být ponořeni v ryzím zlatě až po nos a stále ještě budou hrabat víc, až se sami udusí. Ten, kdo ví, že má dost, je bohatý. Vzpomeň si, Kukačkayi, na ty poučné pohádky, které ti moje mamka vyprávěla. Na tu o rybáři a zlaté rybce a na tu o kouzelném hrnečku, který stále vařil kaši nebo na ty mytologické příhody, které můj otec vyprávěl, například ty o Hádových a Dionýzových rozích hojnosti, a na tu o králi Midasovi, kterému tentýž bůh plodnosti Dionýzos splnil to smrtelné přání, aby se všechno, čeho se dotknul, proměnilo ve zlato.

Jen ten, kdo ví, že má dost, je bohatý.

Možná že odpovíš, že se mi to lehce hovoří, když sám všechno mám. Ano, je to tak, mně se to lehce hovoří. Ale hlavní důvod je jiný, než jak se ty, Kukačkayi, pravděpodobně domníváš. Mně se to lehce hovoří, protože já jsem ani halíř nikdy nikomu neukradl a ani halíř od nikoho nedostal. Můj taťka na mě nedělal až do svého sedmdesátého osmého roku, a já jsem nedostal zdarma čistou a teplou postel a snídaně a večeře až do svého šestadvacátého roku a mně nikdo neposílal dary z ciziny a žádný doktor Bagár nebo někdo jiný mi ze známosti nezařídil práci... K tomu, co mám, jsem se dostal díky příznivým a šťastným okolnostem a tvrdé a cílevědomé práci a neustálému vzdělávání a láskyplnému pozitivnímu postoji k životu. Vím, že

když mi někdo nabízí citron, mám ho přijmout a nechat se osvěžit citronádou, kterou mi poskytuje (místo toho, abych si stěžoval, že mně ztrpčuje život).

Soudružka notářka JUDr. Marta Pavlovičová mi napsala
Original Message -----
From: JUDr. Marta Pavlovičová (marta.pavlovicova@notar.sk)
To: Vladimir Oravsky
Sent: Tuesday, January 13, 2009 2:49 PM
Subject: Dědictví
„Vážený pane Oravský,
oznamuji Vám, že zůstavitelka Katarína Oravská měla poslední trvalé bydliště na Svoradově ul., avšak byt, který bude předmětem dědického jednání, se nachází na Zahradnické ul. (výpis z katastru nemovitostí jsme dostali dne 12.1.2009).
Pokud jde o ostatní majetek zůstavitelky (zahrada, auto a pod.), vyzvali jsme Vašeho bratra, aby nám oznámil, zda zůstavitelka uvedený majetek ke dnu smrti vlastnila, resp. jak bylo s uvedeným majetkem naloženo.
Majetek zůstavitele, podle platných právních předpisů se zjišťuje na základě prohlášení dědiců, jejichž povinností je všechen majetek zemřelého nahlásit notáři. Na základě toho notář koná další šetření.
Podle šetření v evidenci závětí zůstavitelka nezanechala žádnou závěť, ani listinu o vydědění.
S pozdravem
Marcela Lukáčiková
pověřená notářem”

Já jsem soudružce notářce obratem odpověděl:
„Paní Pavlovičová,
píšete
‘Majetek zůstavitele, podle platných právních předpisů se zjišťuje na základě prohlášení dědiců, jejichž povinností je všechen majetek zemřelého nahlásit notáři. Na základě toho notář koná další šetření.’
A pokud dědic nenahlásí to, co dostal jako zálohu?

Píšete
‘Podle šetření v evidenci závětí zůstavitelka nezanechala žádnou závěť, ani listinu o vydědění.’
A co výpovědi sousedů, kteří byli ve stalém a možná i denním styku s mojí matkou?

S trpělivým pozdravem
Vladimir Oravsky“

Jak si mám vysvětlovat slova soudružky notářky Marty Pavlovičové: „Majetek zůstavitele, podle platných právních předpisů se zjišťuje na základě prohlášení dědiců“? Já jsem soudružce notářce nahlásil, že po matce nejen muselo zůstat ale i zůstalo víc, daleko, daleko víc, než nahlásil dědic Ing. Ivan Kukačkay. Jenže soudružka notářka nereagovala na moje prohlášení. Jakto?

Moje vysvětlení je konspiračního rázu a je jasné, že důvody k němu mi dala soudružka Marta Pavlovičová sama.

Tady je jeden z nich: Proč pod jejím patronátem platí jen to, co jí nahlásil Ing. Ivan Kukačkay?

Jedna možná odpověď je, že ten, kdo platí, toho slovo platí.

Logika činů soudružky Marty Pavlovičové je nenapadnutelná stejně, jako když ve středověku dal svatý soud domnělým čarodějnicím možnost se očistit od obvinění takzvanou vodní zkouškou: Obviněné přivázali pravou ruku k levému kotníku a vhodili ji do řeky. A ty, které pud sebezáchovy zachránil před utonutím, i takové se samozřejmě našly, ty bez pardonu upálili, protože tato objektivní a vědecky prokazatelná vodní zkouška nesmlouvavě jasně dokázala, že byly nepochybně vinny.

Tak co paní Marta Pavlovičová, jak je to s vaším notářstvím? Vy jste jediná, kromě inženýra Ivana Kukačkaye, která má úplný přehled ve věci. Já jen hádám a spekuluji a bohužel vaše divná rozhodnutí dávají plnotučně jedovatou výživu mým spekulacím.

Říká se, že když chceš někoho uvrhnout do záhuby, pomož mu dosáhnout vysoké pozice. A tato neveselá pravda se pravděpodobně traduje z dob, kdy Daidalos zkonstruoval Ikarovi křídla. „Nechte jich, vůdcovéť jsou slepí slepých. Povede-liť pak slepý slepého, oba v jámu upadnou.“, poučuje Ježíš podle Matouše 15:14. Kdo koho chtěl zničit? Kdo koho vedl a svedl do jámy? Kukačkay Pavlovičovou nebo Pavlovičová Kukačkaye?

Ten, kdo neplatí, ať se ničeho nedožaduje. Ne-li tak to stojí v nějakém sazebníku soudních poplatků?

Švédské statistiky uvádí, že velká většina zločinů, ať už ekonomických či jiných, je odhalena buď udáním, samozřejmě anonymním, nebo úplnou náhodou. Například když policie zastaví auto, protože řidič zapomněl zapnout nebo vypnout blinkr nebo něco podobného a během této malé, rutinní kontroly se mimochodem zjistí, že v autě se kromě řidiče nachází i pět a půl kilogramu tvrdých drog a kromě toho dva mrtví polští policisté. V září 2009 tady ve Švédsku vypadl z okna jeden známý multimilionář a ukázalo se, že to byl pasák, který za nezdaněné peníze pronajímal ženy i muže, mužům i ženám. Ale nejen to, ukázalo se, že měl spojení s Göranem Lindbergem. Pravděpodobně se ptáš, kdo je ten Göran Lindberg. Od 30. července 2010 je

soudruh Lindberg vězeň, který si právě začal odpykávat šestapůlletý trest. Navíc musel zaplatit 300 000 švédských korun ženám, které znásilňoval, sadisticky trestal, pronajímal, kupoval, mlátil a podobně. Proč to tu zmiňuji, když násilníků, kteří se chovají k ženám, jakoby nepatřily mezi neoantropy, je i ve Švédsku víc jak vlasů na hlavě švédské hlavy království. Zařazuji ho do této kapitoly o Kukačkayovi, protože i Göran Lindberg je také kukačka. Například byl nejvyšším šéfem krajské policie, byl rektorem na Vysoké policejní škole a byl …, už jsi určitě porozuměl. Göran Lindberg dostal i vyznamenání "Framtidens man", což znamená „Muž budoucnosti" a každý, ať už to byla sociálně demokratická ministryně spravedlnosti Laila Ligita Freivalds nebo její následovník, Thomas Lennart Bodström, ho dosazovali do důležitých, vysokých funkcí. V čem byla ta nadživotní velikost, kterou Göran Lindberg ohromil švédskou společnost? Soudruh Göran Lindberg byl Johankou z Arku švédského feminizmu, neoblomný ochránce všeho, co zavánělo stydkou štěrbinou. Byl mužskou, policejní obdobou Valerie Solanasové, té, která udělila tři střely Andymu Warholovi a Mariovi Amayaovi a napsala nesmrtelně smrtelný manifest společnosti SCUM, *Society for Cutting Up Men*. Jelikož feminizmus byl v módě víc než *Rudá knížka se 427 citáty předsedy Maa* v šedesátých letech minulého století, tak se každý, ať žena nebo muž, bál tohoto inkvizitora feminizmu, protože on uměl ukázat prstem na každého, kdo si nechtěl navléct sukni správné barvy. Zaslepený veřejný aparát pozvedl feministického ideologa Görana Lindberga nad každé možné obvinění a dal mu stejnou královskou a státnickou imunitu, jakou by vlastně ani král ani státník neměl mít, a už vůbec ne v jednadvacátém století. Dne 1. prosince 2009 odešel Göran Lindberg ve třiašedesáti letech do penze, a prý ani jeden z jeho kolegů a dokonce ani jeho žena neměli ani potuchy o jeho mnohaletých sadistických sexuálních činech.

To je dobře, Vladičku, že budeš dobrý, silný a zdravý strojař, ale nezapomeň na kulturu, říkávala moje mamka a v mnoha variacích i taťka. Jak úplně jinak byste dnes smýšlela, soudružko Marto Pavlovičová, kdyby se i vám dávaly podobné rady. Jak úplně jinak byste dnes smýšlela, kdybyste se alespoň pokusila chtít být moudrá a spravedlivá, jako Azdak, ten z Brechtovy hry *Kavkazský křídový kruh*, kterou jsem poprvé viděl ještě v Bratislavě v divadle Pavla Országha Hviezdoslava. Šalamounsky moudrou byste se nikdy nestala, ale alespoň byste nebyla taková, jak velmi zřejmě jste.

Nevidět a být zaslepený není dobré pro nikoho, protože to podlamuje autoritu státu, i když Justitia bývá obyčejně zobrazena s neprůhlednou páskou přes oči.

Velikost člověka se neměří jeho tituly ani počtem čtverečních metrů jeho pracovny a příbytku.

Ing. Ivan Kukačkay, roz. Oravsky, nar. 4.8.1955, r.č. 550804/7083, bydlí na adrese 821 05 Bratislava, Nové záhrady III 15979/18. A pokud se nerozvádí a nechystá se nastěhovat do matčina bytu na Zahradnické 16, respektive jestli tam, v případě

rozvodu, nechce vyhnat svoji Želu, a pokud tento byt na Zahradnické 16 nechce použít ke spekulacím. Jestliže tyto alternativy nepřicházejí v úvahu, zůstává tu ještě jedna, že se do něj nastěhuje osmadvacetiletý syn Ivana Kukačkaye, Vlado Kukačkay. Ta ironie: Vlado Kukačkay bude bydlet mezi stejnými stěnami, jako bydlela moje matka v letech 1953 až 2008. Ta moje matka, kterou on, Vlado Kukačkay, ohodnotil a nazval „líná“ a „nenažraná“ a „která všude nechává špínu“, ta moje matka, která doslova promrhala nemalý majetek ze šesti set padesáti šesti tisíc za konfiskovanou zahradu, plus všechny ty peníze, které jsem do Bratislavy zasílal já. Možná, že on, Vlado Kukačkay, při „způsobu života jakým žije“, udělá z toho bytu na Zahradnické 16, „čtyřhvězdičkový hotel“.

Co je syn Ivana Kukačkaye, Vlado Kukačkay za člověka? Chce on opravdu bydlet v tom domě a v bytě mých rodičů?

Koncem července 2010 jsem měl telefonní hovor, v němž mě informovali, že se byt mojí matky na Zahradnické 16 renovuje, že se v něm vyměňují okna.

Matka byla spokojená se svým bytem až na dvě věci. Tou jednou byly těžké dřevěné rolety, které nedokázala vytahovat a které byly soustavně porouchané, i když jsem je při jedné své návštěvě nechal vyměnit, ta druhá byla okna.

Okna v tomto domě nebyla vyměněna ode dne, kdy se do něj nastěhovali první nájemníci počátkem padesátých let minulého století. A necelých padesát metrů na východ od domu, byla celá desetiletí železnice s hustým provozem vlaků tažených parními lokomotivami, a ty uměly chrlit tolik sazí, že některá rána jsem se cítil téměř jako černá tvář z kabaretu minstrel show, kde si herci líčí tváře černou barvou. V každém případě jsem měl dráždivé saze nejen v očích, ale i za nimi. Socializmus však chtěl, aby lidé našeho domu bydleli pěkně a tak se okna domu sem tam natírala hrubou, bílou, lakovou barvou. Avšak ta stará barva se před natíráním neseškrabávala, nevím, jestli to bylo z ideologických nebo jiných důvodů. Zkrátka po čase se tato okna nevešla do svých okenních rámů a nedala se pořádně zavřít. Matčin byt číslo 13 ve čtvrtém poschodí se táhnul přes celou šířku domu a měl tedy okna i na severovýchod i na jihozápad, a každý, kdo ví něco o termodynamice, si dokáže představit, že v matčině bytě bylo prakticky neustále to, co matka nazývala průvan.

Já jsem byl na průvan zvyklý stejně jako Tuaregové na neustálý saharský vítr a když jsem po čtrnácti letech pobytu na západě znovu navštívil moje rodiče, už jsem byl zbaven této ochranné necitlivosti a brzy jsem byl postižen nejen zápalem očního nervu, ale i bolestí uší.

Peníze, které jsem matce zasílal, mizely v neustále hladových kapsách inženýra Kukačkaye, a požádat Kukačkayova syna Vlada Kukačkaye, aby nechal vyměnit matčina okna, se také nedalo, protože, jak víme, on tvrdil, že „Prostě při tom způsobu života, jakým (moje matka) žije, se z toho (jejího bytu) čtyřhvězdičkový hotel udělat nedá.“ A tak během života mojí matky, sloužil její byt větrům jako nechráněná pasáž. Vlado Kukačkay však dostal nová okna. Za peníze, který jeho otec odcizil mojí mam-

ce. Renovování bytu mých rodičů bylo tak důkladné, že se při něm poškodil rozvod vody což samozřejmě postihlo souseda, který bydlí pod ním.

Když jsem i s dcerami navštívil moji mamku mezi 15. a 20. dubnem 2008 na Svoradově, bylo to pět měsíců před její smrtí. Nekonečně mnohokrát se nás ptala, tak jak to bylo jejím zvykem, a tak jak se lidé s neúplně fungující krátkodobou pamětí opakují: „Bydlíte u mě? Až tu nebudu, tak to bude Vláďův byt.“ Jako kdyby to bylo její nejdůležitější životní poselství. Je nepochybné, že ji myšlenka, že její byt připadne někomu jinému než mně, soustavně zatěžovala. Bála se, že se její poselství nedozvím, že si ho neuvědomím nebo mu nepřipíši tu ultimativní nutnost, kterou mu sama připisovala.

Bála se, že se její poselství moje děti a její vnučky, „Katulinka a Saschenka“ nedozví, že si její poselství a vůli „Katulinka a Saschenka“ neuvědomí.

Matce bylo téměř vždy nevolno, když si vzpomněla, jak jsi ji a mě, ty, Ivane Kukačkayi, přechytračil, když jsi nás okradl. V jejím světě, který jí vzal nejen rodiče, prarodiče a sourozence ještě během dospívání, bylo nemožné, aby jeden sourozenec dědil víc než druhý. A žralo ji to až do smrti, že ty, Ing. Ivane Kukačkayi, nejen že sis přisvojil všechno a že jsi ji vyhodil z její zahrady, ale že byla dokonce úplně ve tvé moci. Duševně i fyzicky, a že jsi nejen mohl, ale byl i schopen zakázat celé své rodině, aby s ní udržovala kontakt.

Kdyby mamka uměla psát, nebo kdyby za sebe uměla hovořit, tak by napsala závěť, i když věděla, že bys ji pravděpodobně vypátral, zašantročil nebo zfalšoval. Pamatuješ na ten dopis, který po sobě zanechal můj otec, a který sis ty, Ivane Kukačkayi, přisvojil bez toho, že bys ho mě nechal přečíst?

Částečně štěstím, částečně svědomitou a vytrvalou prací a částečně díky pro mě příznivým literárním a politickým preferencím mého publika vydělávám tolik, že to stačí pro mě a příležitostně i pro „stipendia“ mojí rodině a přátelům. Zkrátka nejsem odkázán na příjmy ani z dědictví, ani z okrádání blízkých ani cizích. To však neznamená, že bych se měl nebo chtěl vzdát dědictví po mých rodičích.

Přijetím dědictví člověk vzdává úctu tomu, po kom dědí a prokazuje s ním sounáležitost.

Dědění je závazek i slib, že nejen duševní, ale i fyzická pozůstalost po zesnulém dostane náležitou ochranu, že nebude odstraněn ze světa jako každodenní odpadky nebo lidské výkaly a že jeho pozůstalost nebude pochována pod betonem parkovací plochy, jako matčina zahrada...

Pro Ing. Ivana Kukačkaye nebyla zahrada mých rodičů ničím jiným, než zadarmo získaná plocha pro stavbu chladné, betonové, obytné bašty. Pro mé rodiče však tato zahrada byla symbolem alespoň částečného vítězství nad nacizmem i komunizmem, které jim během půl století hrozily smrtí a vyhlazením.

Pro Ivana Kukačkaye nebyly nádherné a bohatě rodící stromy v zahradě mých rodičů ničím jiným, než lehce odstranitelná překážka na parkovací ploše, kterou bylo potřeba bezpodmínečně odstranit, pro mě byly tytéž stromy symbolem života mých rodičů.

Ti lidé, kteří zachovávají symbolickou hodnotu dědictví a pečují o ni, jsou často nejen moudří, ale i nebojácní a odvážní. Protože pro ně je síla symbolů větší než síla koruny, ať už nabyté krádeží nebo jakkoliv jinak.

Je více „věcí“, které bych rád zdědil po mých rodičích.

Nejvíc mi jde o spisy, které můj otec psal. Nemusím mít originály, i když ty mají větší věrohodnost, než kopie, protože mám množství důkazů, proč bych měl silně, velmi silně pochybovat o čestnosti těch rukou, které by se o ně dělily.

Otec byl neobyčejně vzdělaný, myslelo mu to, a uměl se ústně a písemně literárně vyjadřovat ve třech řečech. A psal. Hromadu. I když skoro stejnou hromadu spálil, naposled v noci 20. srpna 1968, když se dozvěděl, že naši východní bratři Ivani, pod zrádnou přikrývkou noci, vtrhli do ČSSR. Tehdy naházel svoje rukopisy, psané rukou nebo na svém kufříkovém psacím stroji značky Erika – na němž jsem mu naletoval písmena ő a ű, aby mohl psát i maďarsky – do lavoru, který postavil v koupelně do vany a zapálil je.

Po čase, když si myslel, že se situace jakž takž normalizovala, začal psát znovu. Mezi roky 1969 a 1990 napsal několik kapitol ze svého života a života mojí mamky, a věru psal i o událostech, o kterých jsem neměl ani potuchy. Ale pokud tajnůstkářství mých rodičů bylo vynucené politickou situací, tajnůstkářství Ing. Ivana Kukačkaye je způsobené chorobou. Nebo máš jiné, pro tebe příznivější vysvětlení svého chování, Ivane Kukačkayi?

Otec mi například při jednom setkání vyprávěl, o čem právě píše. Dozvěděl jsem se, že moje mamka se původně nejmenovala Katarína... Přemýšlím, jak by se jmenovala moje nejstarší dcera, kdybych byl seznámen s touto pro mne neznámou kapitolou o matčině jméně? Dvacet let jsem bydlel s matkou a otcem pod jednou střechou a nikdy se ani jeden z nich, ani jednou nepřeřekl, ani když spolu mluvili maďarsky nebo německy o věcech, od kterých jsem měl být jako dítě oddělen, a oni si nebyli vědomi, že jsem oběma těmto řečem rozuměl. Moji rodiče, stejně jako tisíce jiných rodičů v té době a v té zemi, si byli dobře vědomi, že Československo mělo vlastní kádr „bdělých a ostražitých“ Pavlíků Morozovů, a že pravděpodobně i velký inkvizitor Tomáš de Torquemada by se mohl přiučit od vyšetřovatelů stranické pravdy v ČSSR.

Vím, že otec psal o svých zatčeních i o svém pobytu ve vězení. Vím, že psal o tom, jak a proč se přihlásil do komunistické strany, a jak mu méně čestní straničtí b r a t ř i členství odebrali. Vím, že psal o tom, jak byl ředitelem jednoho sanatoria v Tatranské Poliance a jak ho jeho oponenti vymanévrovali z této pozice. Vím a vím a vím, ale bohužel nevím zdaleka všechno. A mohl bych z tohoto materiálu sestavit knižní

dokument, a ukázat všem těm, kteří mému otci během dlouhých komunistických let házeli ideologické klacky pod nohy, že můj otec nadále žije, že se nikomu nepodařilo vymanévrovat ho ze živého světa vzpomínek.

29. prosince 1989 byl prezidentem Československa zvolen spisovatel a dramatik Václav Havel a všechno nasvědčovalo tomu, že můj otec, tehdy už více než pětaosmdesátiletý, bude už teď moci dopsat svou knihu, aniž by znovu musel svůj životní materiál hodit na hořící hranici. Pro otce bylo samozřejmě důležité vydat dokument doby, která, doufejme, se už nikdy nevrátí, a každý takový dokument z první ruky je nutný, ano, nutný, pro další společenský vývoj, ať už jako pozitivní příklad nebo výstraha s poukázáním na to a ty, čemu a kterým je třeba se vyhnout, aby se život a dějiny potomků mého otce a matky vytvářeli za lepších podmínek, než jaké byly dány jim.

V opačném případě se co nevidět začnou hlasitě ozývat lidé, kteří mají osobní a ideologické důvody zrevidovat tu historickou slepou uličku let 1948-1989, ve které byli obyvatelé území Čech, Moravy a Slovenska vězněni.

Jenže ty, Ing. Ivane Kukačkayi, pravděpodobně dáš raději celý ten poklad nenahraditelných dokumentů do sběru, protože si určitě myslíš, že se nedá jinak zpeněžit. Nebo myslíš, že jsem zapomněl na tvůj výrok opovržení a nezájmu o moji první knihu *I skuggornas hetta* : *Tvärkulturella filmanalyser med amerikansk populärfilm från 70-talet i fokus*?

Bohužel je to tak, že jediná knížka, která tě zajímá, je vkladní.

Ten otcův dopis se závětí, který ty, Ing. Ivane Kukačkayi, zmiňuješ ve svém dopise ze 16. prosince 1994, bych samozřejmě také rád měl, alespoň v opise. A pokud to bude opis, tak ověřený proti originálu, ale pozor, ne paní notářkou JUDr. Martou Pavlovičovou PhD...

Samozřejmě, že bych rád „zdědil“ i část fotek mých rodičů, z jejich mladých let a fotky jejich rodičů. Na území dnešního Česka a Slovenska kočovali daguerrotypisté a fotografové už od roku 1844, a moji rodiče měli několik fotografií svých rodičů, pamatuji si tu úmornou mnohaletou korespondenci mého otce, aby se k nim dostal. (Interpol a United States Department of Homeland Security / Ministerstvo vnitřní bezpečnosti našly po 70 letech hledání obraz *Cristo portacroce* / *Kristus nesoucí kříž* od Girolamo di Romana, který zkonfiskovali nacisti roku 1941 rodině Federico Gentili di Giuseppe. Roku 2012 byla malba vrácena vlastníkovým potomkům. Boj očividně není jen v tom, jak jsi silný, ale ještě i v tom, jak jsi trpělivý a cílevědomý.)

No a kdo by nebyl rád, kdyby měl fotografické dokumenty z období svého dětství a dospívání? Moci nejen v představách ale i na fotografiích sledovat, jak já a moji kamarádi Eva Rohalová, Ivan Kux, Palo Gregor, Juraj Lorbert, Rišo Šediba, Žaro Štuka, Reno Švenda, Vlado Korec, Peter Beganyi, Peter Vajda, Peter Horák, Peter

Vlašic, Fero Hafner, Palo Friedrich, Vlado Bezák, Peter Ivčič, Peter Hrdlovič, Miro Galbo, Juro Káčer, Milan Javor, Zolo Szabó, Vlado Plevko, Julo Müller, Ivan Foltýn, Jano Fabík, Jano Osvald, Andy Kolár, Eva Libercová, Helena Tvrdoňová, Leo Štefankovič, Marian Kňažek, Juro Jurík, Jaro Bauer, Dundo Babinčiak, Palo Šesták, Jožo Susedka, Vendelín Čunderlík, no a samozřejmě Juro Sýkora, Juro Hron a Karol Kovačovský vypadali v různých obdobích a jak jsme se od sebe lišili, protože jsme měli různě tolerantní a přes „rovnostářský socializmus", i různě „bohaté" rodiče. Kdo měl texasky a jaké značky, Lee, Wrangler nebo Levi Strauss? Kdo měl „mokasíny" a jak vysoké, kdo měl károvanou flanelovou košili, kdo měl námořnické tričko, kdo měl zvonové kalhoty, kdo měl košili jako květinové děti, kdo měl kalhoty se sníženým pasem, kdo měl ručně šité špičaté „Beatles-boots", kdo měl tranzistorové rádio, kdo žvýkal tuzexovou žvýkačku, kdo nosil trávník à la Al Dewsbury z Belleville McFarlands, kdo se stříhal na havla a kdo byl mánička? Je to nezajímavé? Ne míň než ti, kteří ve mně zanechali stopu a, možná jen velmi málo, ale přece, formovali můj život.

Otec byl vždy připraven stisknout spoušť své dvouoké zrcadlovky Rolleiflex a když jsem objevil, že příroda nejsou jen stromy s chutnou pryskyřicí na Železné studánce a Kolibě, fotil jsem s ní mé první lásky: Júlii, Renátu, Danu, Dášu, Táňu, Zdenu, Helenu, Zoru, Katku, Lucii, Beátu, Naďu, Maričku. Jelikož jsem se tyto obrazy různorodých krásných výtvorů přírody neodvažoval dát vyvolat v komunálních službách fotografických, přestože tam měli hrdý nápis „Náš zákazník, náš pán", raději jsem je vyvolával a zvětšoval sám, v koupelně, a rodiče tloukli do dveří a křičeli „nebydlíš tu sám, a máme jen jeden záchod!"

Moje děti a žena mají sotva nějakou památku na mé rodiče, kromě těch fotografií, které jsme nafotili sami během našich návštěv. Moje žena občas ukazuje „toto jsou náušnice, které nosila ještě moje babička, a toto je zásnubní prsten mojí mamky". V takových maličkostech je síla, kterou může pochopit jen ten, kdo cítí se svými předky a kdo je na ně hrdý. Můj taťka měl kapesní Omegy, které dostal od svého táty, když šel studovat medicínu do Szegedu. Dodnes si pamatuji, že měly trochu poškozený email pod číslem deset, a že hodinář Mišo Horák, který bydlel na Justiční, mu je „opravoval". Taťkovy Omegy byly ve futrálu z osmnáctikarátového zlata s taťkovým monogramem, ale pan Horák ho bohužel přemluvil, že z nich udělá hodinky na ruku. Ale protože kapesní hodinky mají korunku (natahovací kolečko) nad dvanáctkou, a z téhož praktického důvodu náramkové hodinky mají korunku vedle trojky, a..., zkrátka příliš dobrý návrh to nebyl.

Taťka byl od svého osmnáctého roku až do roku 1960 velký kuřák a měl ještě z předkomunistických dob cigaretové a zápalkové stříbrné etuje se svým monogramem. Dal je matce v srpnu 1960, aby je na věky věků odložila poté, co jsem byl naposledy poslán koupit otcovy oblíbené cigarety Lipy do trafiky na rohu Zah-

radnické a Vuka Karadžiče. Hráli u nás karty, můj taťko, pan Bagár a pan Rohal, a když hosté odešli, matka důkladně vyvětrala, nechala znovu vymalovat celý byt a od té chvíle u nás byl dým už jen z blízké železnice, případně když se nám připálily topinky.

Moje děti budou ukazovat tuto knihu, kterou právě držíš v ruce, a vyprávět svým dětem: toto je to, co máme po taťkových rodičích, protože taťkův (ne)bratr se přecpal vším, čím jen šlo.

Rád bych měl i část otcovy a mamčiny knihovny, i když skoro všechny knihy, které měli, jsem četl, a celou řadu z nich jsem si tady, ve Švédsku později pořídil, ať už to bylo ve slovenské, české, švédské, dánské, norské, nebo anglické verzi. A když už jsem tě přilákal ke knihovně mých rodičů, doporučuji ti, aby ses s ní seznámil na webové stránce
http://www.interbib.se/default.asp?refid=3898&id=41677&ptid=5077.

Jak vidíš, jedná se o ručně vyřezávaný „retronábytek“, který se paní JUDr. Marta Pavlovičová vědomě a úmyslně zdráhala zařadit do soupisu matkou zanechaného majetku přesto, že jsem ji na to osobně upozornil.

K této knihovně patří i masivní psací stůl atd., včetně vhodného bronzového osvětlení, všechno s pomocí JUDr. Marty Pavlovičové ukrazděděné Ing. Ivanem Kukačkayem.

Bohužel tvůj postoj k rovnosti a spravedlnosti, inženýrku Kukačkayi, je kukačkayovský, tedy je takový jaký je, a tvoje děti Vlado Kukačkay a Matěj se mají na vše, co je v budoucnu čeká, že se o dědictví budou muset bít, a co jeden dostane, těšit. Není nepravděpodobné, že jeden všechno a druhý nic. A to proto, že se ukázalo, že v tvých očích je zákon jen k tomu, aby ti radil, jaké kroky máš podniknout, aby sloužil jen tobě.

Ve Švédsku bohužel stále ještě existuje šlechta, ale už dávno ztratila práva, která platila za feudalizmu, mimo jiné i rodinný fideikomis, který měl chránit děděný majetek před rozdrobením. Ty se křečovitě držíš tohoto feudálního přežitku, částečně proto, že jsi neschopný vlastní, poctivou prací dosáhnout takový životní standard, po jakém toužíš, a částečně proto, že ho zneužíváš a pravděpodobně výhrůžkami nutíš své syny stát v neustálém pozoru, když jim vštěpuješ: Dejte si dobrý pozor, abyste se nezůstali bez dědictví. Vždyť tvůj syn Vlado se k tobě vrátil se staženým ocasem dva dny na to, co prohlásil, že už se od tebe nenechá víc „terorizovat“ a že se osamostatní. „Tvoje“ peníze však znamenají pro tvého syna Vlada víc, než jeho samostatnost, nezávislost a vlastní výběr povolání.

Ing. Ivan Kukačkay obdržel mé postřehy o jeho charakteru a toto obvinění, se kterým ses právě seznámil, už v polovině února 2010 s následující nabídkou: „...Kniha bude vydána v dost velkém nákladu, protože dostala dotaci a ve Švédsku se prodala ve vysokém nákladu. Kromě toho, témata z této publikace prý Čechy a Slováky zajímají.

Jako vždy, i v tomto případě, jsem si ponechal všechna autorská práva (© copyright), a mám v úmyslu zmiňovanou kapitolu uveřejnit i na desítkách webových stránek, a mnohé nasvědčuje tomu, že i několik deníků a časopisů, slovenských i českých, též rádo uveřejní části této kapitoly.

Zaměstnavatel Ivana Kukačkaye, vedení firmy Union zdravotná poistovňa, a. s., stejně jako vedení Achmea B.V. a vedení Union poisťovňa, a. s., a vedeni Eureko B. V, a Junior Achievement SR, a Junior Achievement International, a Central European Corporate Governance Association samozřejmě dostanou kopii této kapitoly také, protože si myslím, že vedení každé instituce chce vědět, zda se v řadách jejich zaměstnanců neskrývá někdo, kdo by svým chováním mohl ohrozit a poškodit nejen jméno firmy ale celé organizace.

Není vyloučeno, že mě někdo z rodiny Drienských nebo Kukačkayů napadne vyhrůžkou, že mě dá k soudu za pomluvu, jestliže tuto kapitolu uveřejním, protože

dotyčný slyšel, že prý ‚nejlepší obrana je útok‘. Tento výraz dal do oběhu šachový mistr Adolf Anderssen, protože se v šachu úspěšně používá. V publicistickém světě je tomu naopak: čím víc se bude o této stati psát a hovořit, o to víc se bude kniha prodávat. A kromě toho, nenapsal jsem ani slovo, které bych nemohl dokázat.

Co bych chtěl tímto mým dopisem / knižní kapitolou dosáhnout?

1/ že dostanu originál závěti mého otce, který Ivan Kukačkay zmiňuje ve svém dopise ze 16. prosince 1994, a který jsem dodnes nedostal přes opětovné prosby.

2/ že dostanu zpět ty peníze, které jsem zaslal Ivanovi Kukačkayovi, aby je uložil ‚na moje jméno‘. Nemusím dostat zpět všechny peníze, ale aspoň ty, o nichž mohu dokázat, že je obdržel. Pokud by se ukázalo, že je Ivan Kukačkay použil na nákup akcií, přestože k tomu účelu jsem mu je neposílal, a pokud může dokázat, že hodnota těchto akcií klesla na nulu, pak budu akceptovat i tento fakt. Vždyť takový ”bankovní ředitel” nemůže vědět všechno o zacházení s penězi, ba ani v tom případě, když se jmenuje Ivan Kukačkay.

3/ že dostanu zpět všechny akcie, které po smrti mého otce měly patřit mně a které si Ivan Kukačkay očividně přivlastnil. Pokud může dokázat, že i hodnota těchto akcií klesla na nulu, pak budu akceptovat i toto.

4/ že všechno, co moje matka zanechala jako dědickou pozůstalost, včetně bytu na Zahradnické 16, připadne mně.

Tady chci připomenout, že byt na Zahradnické musí být v nevyrabovaném stavu, to znamená, že v něm musí být všechno, co v něm původně v roce 1994 bylo, včetně zlata a podobně, všechno co Ivan ‚zapomněl‘ nahlásit notáři v roce 1995 i 2008, pravděpodobně s úmyslem si to přisvojit.

Ivan Kukačkay není veřejná osoba, a tak pro mě není příliš důležité, aby se veřejnost dozvěděla o jeho charakteru. Pro jeho známé a nejbližší asi nebudou jeho negativní vlastnosti úplným překvapením, i když jednotlivé úskoky a podrazy, které v přiložené kapitole popisuji, Ivan Kukačkay pravděpodobně před druhými skrýval.

Dávám proto Ivanovi Kukačkayovi, nebo tomu, kdo má zájem tohoto podvodníka chránit, možnost odkoupit ode mne tuto kapitolu za 3 000 EURO.

Je možné, že někdo namítne, že pokud moje výše zmíněné požadavky 1 až 4 budou splněny, měl bych od zveřejnění mojí kapitoly odstoupit.

Takovému mudrci dávám odpověď už nyní. Požadavky bodů 1 až 4 mají být splněny proto, že jsou tím jediným správným krokem, který by měl v dané situaci Ivan Kukačkay udělat…

S Lutherovým konstatováním: ‚…Nic nemohu ani nechci odvolat, protože jednat proti svědomí není ani jisté ani vhodné. (Zde stojím a nemohu jinak.)‘

Na slyšenou

Vladimir Oravsky“

Ing. Ivan Kukačkay neprojevil ani nejmenší vůli buď přijmout moji nabídku nebo o ní alespoň diskutovat. Naopak, pokud jsem rozuměl správně Jánu Sodomovi, inženýr mi vyhrožoval, že mě dá k soudu, a že má důkazy, že jsem zkreslil a překroutil jeho výpověď. Tyto jeho důkazy pravděpodobně nikdy neuvidím, protože si neumím představit natolik zkorumpovaného ohýbače paragrafů, který by se odvážil dát inženýrovi naději, že by mohl dokázat, že pravda je nepravda a nepravda je pravda, a že Ing. Ivan Kukačkay, není de facto až takovým velkým zlodějem, jakým ve skutečnosti je.

Není od věci položit si otázku, proč se Ing. Ivan Kukačkay nechtěl alespoň pokusit se mnou diskutovat, jestli bych nechtěl odstoupit od publikování mých řádků o něm, nebo aspoň řádků o jeho ženě a synovi Vladovi Kukačkayovi?

Možná je to tak, že mezi dvěma zly vybíráš to, o kterém si myslíš, že je nejmenší. Je to toto smýšlení, co tě nutí k tvým stále novým podvodům, inženýre?

Někdo si půjčí sto korun z denní tržby podniku, kde je zaměstnaný, i když je to proti předpisům a koupí si los, protože má silné tušení, že ještě v ten den vyhraje alespoň dvě stě korun a bude tak moci tu „půjčenou“ stovku vrátit během čtyřiadvaceti hodin, tedy dřív, než někdo tuto protipředpisovou půjčku odhalí. A kromě toho, tento někdo uvažuje: co je jedna stovka, kdo by kvůli sto korunám dělal velký rozruch? Jenže výhra se rozhodla připadnout někomu jinému. A tak si ten náš příklad půjčí ještě jednu stovku... Určitě znáš tento případ a vzpomínáš si například na bankovního makléře Nicholase Leesona, jehož počínání způsobilo, kromě mnohem většího zla i to, že britská investiční firma Barings bank není od roku 1995 ničím jiným, než varovným signálem. A ty, který si na Leesona nevzpomínáš, si přečti knihu *Rogue Trader* : *How I Brought Down Barings Bank and Shook the Financial World* a podívej se na film *25 Million Pounds* : *The Story Of Nick Leeson & The Barings Bank Collapse.*

Brian Molony zpronevěřil v Canadian Imperial Bank of Commerce, ve které byl zaměstnán, přes 10 milionů dolarů. Během krátké doby byla jeho tragická historie dvakrát zfilmována. Poprvé byl promítán v kinech pod titulem *The Highroller,* a v televizi byl uváděn pod titulem *The Borrower*. Druhá verze byla uváděna pod názvem *Owning Mahony* a tato verze věrně sleduje knihu Gary Stephena Rosse o tomto chorobném zloději a zrádci zaměstnavatelovy důvěry Brianu Molonym. Zmiňovaná kniha byla vydána pod dvěma různými názvy: *No Limit* : *The Incredible Obsession of Brian Molony* a *Stung* : *The Incredible Obsession of Brian Molony.*

Mnoho je takových bankovních pracovníků jako Leeson a Molony, příliš mnoho. Říká se, že příležitost dělá zloděje a Leeson stejně jako jeho cechovní bratři, Brian Molony, Jérôme Kerviel, Michael Sabo, Robert Allen Stanford, Bernard Lawrence “Bernie” Madoff, měli dočasně téměř neomezené množství příležitostí, protože lidé, se kterými dělali obchody, důvěřovali ne ani tak jim, jako spíš kontrolnímu systému, který by měl kontrolovat všechny, bez ohledu na to, z jaké pocházejí rodiny, jaký mají titul, do jakého oblečení se zahalují a zda působí dojmem nejčestnějších a

nejsympatičtějších tvorů světa. Ve Wall Street Journal byl některými jeho spolupracovníky popisován Jérôme Kerviela, který svým podvodem ve výši 4,9 miliardy euro skoro potopil Société Générale, jednu z největších evropských bank; některým připadal „jako milý a obyčejný“, jiným „připomínal Toma Cruise“. J. Kerviel dostal samozřejmě svůj trest, ale nejvíce byla postižené jeho pracoviště, které má od té doby u veřejnosti nálepku „Casino Générale“.

Johan af Donner, šéf Červeného kříže a Fondu pro boj s rakovinou ve Švédsku, zodpovědný za výběr dárcovských peněz, z nich ukradl osm milionů švédských korun. Ne najednou, ale částku po částce. Nikdo ho nepodezříval, mimo jiné i proto, že jeho základní měsíční plat byl osmdesát tisíc švédských korun a to není ve Švédsku málo. V mých očích už i jeho měsíční výdělek byla krádež, která se opakovala měsíc za měsícem, rok za rokem, protože kromě pánů na vysokých postech těchto dobročinných organizací tam většina lidi pracuje za minimální mzdu a všechny tyto peníze, pánů či nepánů se vybraly od lidí, kteří se vzdali části svých příjmů z idealistických, filantropických důvodů. Ten, kdo pracuje ve výrobě hřebíků, ten si může nějaký ten hřebík přivlastnit, ale ten, kdo pracuje v bance nebo v pojišťovně, ten tam hřebíky nenajde, takže když si něco přivlastní, jsou to peníze. Pro ty, kteří potřebují vyprat svoje nelegálně získané peníze, mají výhry v sazce a lotu, v kasinu, na burze nebo na koňských a psích dostizích velkou hodnotu. Obchod s výhrami z těchto podniků není malý. A stejně je tomu i s dědictvím. Dědictví může vyprat a zakrýt kdeco. Především v zemích, jako je Slovensko, kde majetek zanechaný zesnulým není nikým kontrolován, kde se stát spokojí s prohlášením, i když je podané chronicky kluzkým, úlisným a nečestným podvodníkem.

A najednou se může ukázat, že ten zděděný byt skrýval pod parketami, nebo zahrada mezi kořeny stromu, poklad – plno zlata a peněz, o kterých dědic neměl samozřejmě ani nejmenší potuchy. Něco takového přijde vždycky vhod.

Tak co Ing.? Byl jsi i ty nucen se tímto ukradeným dědictvím pojistit a riskoval jsi dobré jméno tvých nejbližších pro případ, že by se někdo zeptal, jak to že vlastníš všechno to, co vlastníš?

Tvojí Achillovou patou jsou tvoje kapsy, Ivane Kukačkayi, jsou příliš velké na to, aby nebyly lehce zranitelné. Když ti do nich Paris udělá díru, sesypeš se jako domky v Port-au-Prince, a jelikož jsi sotva virtuos improvizace…

„Lhářův trest je v neposlední řadě nejen to, že mu nikdo nevěří, ale že on nemůže věřit nikomu jinému“, napsal George Bernard Shaw a to byl moudrý člověk, i když zemřel ve čtyřiadevadesáti letech proto, že spadl ze žebříku, na který se už v tomto věku neměl škrábat.

Ing. Ivan Kukačkay syčel před Jánem Sodomou, že má plný kufr důkazů, že to a to, co na stránkách nazvaných *Kukačka ze Zahradnické 16, Bratislava* píši, není

pravda, že to a to je zkomolenina pravdy, jeho pravdy, že maily a dopisy, které cituji, jsem si vymyslel a sám napsal a on o nich neměl ani nejmenší zdání, a že dopisy, ke kterým se přiznává, jsem na jedné straně zkrátil a na druhé prodloužil, redigoval, přehodil v nich slovosled, vyměnil předpony, zkomolil přípony, změnil pády a z každého „ne“ jsem udělal „ano“ a naopak. Tím, že ty, Kukačkayi, zapíráš, že si něco pamatuješ, v žádném případě neohrožuješ pravdu o tom, že se to něco vskutku událo.

„Wer hätte nicht gern einmal Recht bekommen? / Doch die Verhältnisse, sie sind nicht so!, napsal Bertolt Brecht ve své písni *Über die Unsicherheit menschlicher Verhältnisse* v nesmrtelné *Die Dreigroschenoper*.

Ty, který čteš o kukačce, kterou tu popisuji, patříš možná k těm, kteří nevědí, co si mají o tom myslet a komu věřit? Tvůj skepticismus je zdravý, vždyť pravděpodobně neznáš ani Ing. Ivana Kukačkaye, ani mě. Žádám tě proto, abys odhlédl ode všech mých důkazů, které Ing. Ivan Kukačkay může eventuálně zpochybnit, a vyškrtl je z protokolu, jako bys je nikdy neviděl a neslyšel a zamysli se potom nad všemi mými zbývajícími obviněními, která Inženýr žádným překrucováním nemůže popřít nebo schovat ve svém hadím hnízdě.

Co ty na to?

Jak to, že se Ing. Ivan Kukačkay nechtěl podílet na tom, abych odstoupil od publikování těchto sotva lichotivých stránek o něm jinak než výhružkami?

Je možné, že po tobě bude chtít, abys to, že on bez polemiky a vyjednávání nechal tyto obvinění publikovat, považoval za důkaz jeho neviny. To je argument, na který by možná mohlo pár politováníhodných důvěřivců naletět. Jenže Ivan Kukačkay v žádném případě nemlčí proto, že je nevinný, on hrozí všemi možnými hrozbami právě proto, že je vinen. Kukačkayovo zdánlivé ticho je hra na předbouřkové ticho. Ti dva „posraní cikáni“, kteří ho „odrbali o dva tisíce československých korun“, to jsou Kukačkayova slova, by ti mohli povyprávět o příležitostném a zdánlivém tichu během toho desetiletí, kdy je Kukačkay stíhal, naháněl a soudil se s nimi. „Ty 2 000 korun mě stály alespoň trojnásobek“, říká Kukačkay, aniž by si byl vědom té nejsamozřejmější reakce: nejen, že nechci mít tohoto Kukačkaye za nepřítele, ale ani za náhodného známého.

Ing. Ivan Kukačkay je potomek Apaté, starořecké bohyně klamu, proti které byl bezradný a bezmocný každý – bůh stejně jako člověk. Ing. Ivan Kukačkay je Fraus, bratr této starořímské bohyně lži a klamu, věrné pomocnice Merkura, boha obchodu a zisku, a špinavými švindly přisvojeného dědictví.

Ano je to tak, krev je hustší než voda, ale je to i tak, že chamtivost přetrumfne všechno. V každém případě u chamtivých.

Chceš vědět, jak se cítím,
zrazený, podvedený, okradený?

Plný vnitřních modřin,
špinavě, hanebně, smutně,
jako napadený zhoubným melanomem, který zapustil hluboké metastázy.

Jeden můj slovenský známý byl velmi úspěšný podnikatel a za poměrně krátký čas vybudoval a odkoupil několik menších továrniček, i na Slovensku i ve Švédsku. Na Slovensku mu je obhospodařoval jeho bratr a jeho syn z prvního manželství. Oběma se díky bratrovi a otci žilo velmi, velmi dobře, i když ne stejně dobře jako švédské královně. Můj známý však onemocněl rakovinou a začal chátrat, a samozřejmě že svůj čas a energii koncentroval především na svůj zdravotní stav. Kromě toho, i jeho zastihla ta finanční krize, která položila několik velkých bank do nemocničních postelí a ještě více výrobních podniků do rakví.

Suma sumarum: můj známý se ocitl v situaci, pro něho už dlouhé roky nepoznané. Najednou byly jeho příjmy menší než jeho nejnutnější výdaje. Jeho bratr si přivlastnil, co se dalo, a jeho syn prý ještě víc. A když chtěl otec synovi vysvětlit, že takový podraz od vlastního syna nečekal, syn mu prý řekl, že když nezavře hubu, může se mu lehce stát, že se zničehonic ocitne v příkopu, odbouchnutý nějakým Ukrajincem a to dokonce za svoje vlastní peníze, pokud se tedy dřív nepostará o jeho likvidaci rakovina. (Žel je to tak, že zmíněný otec podlehl svému utrpení v létě 2011.)

Seznámil jsem tě s touto tragédií velmi schematicky, tak že v ní nenajdeš ty odstíny mezi černou a bílou, které dělají chování bratra i syna mého známého, i když v žádném případě ne přijatelné, tak alespoň jakž takž srozumitelné. Navrhl jsem mému známému, aby sám napsal o svém osudu, ale on i jeho žena usoudili, že chtějí o svém osudu raději mlčet. Důvod k tomuto rozhodnutí je ta hanba, kterou na sobě cítí.

Není toto ta největší tragédie celé této situace?

Vždyť oni jsou ty oběti, a oni se stydí za to, že dlouhé roky sbírali a sbírali a pracovali jako včeličky a dnes jejich vlastní krev je chce zašlápnout jako šváby. Ne bratr mého známého, ne syn mého známého se stydí, ale moji známí se stydí. Je to tragické a hanba.

A tak je to až příliš často. Znásilněná žena se stydí a neukazuje svým obviňujícím prstem na toho nebezpečného a trestuhodného kance, tu svini, která ji znásilnila. A násilí, podvody a podrazy se opakují a násilníci, podvodníci a podrazáci si dokonce myslí, že dělají dobré křesťanské skutky, protože vidí, že místo toho, aby je jejich oběti vystavily na pospas veřejné hanbě, jenom mlčí a nastavují i druhou líc, nechávají se znovu a znovu vydrbat, a možná, že si i namýšlejí, že jsou na pravé a správné cestě ke křesťanské dokonalosti, i když pravda je vskutku úplně jiná.

Oběti jsou svojí pasivitou spoluodpovědné za všechno to zlo, jehož předpokladem neústupné perpetuality je právě tato pasivita. V mnoha situacích, a ty víš, o kterých mluvím, pouze jako svědek, je člověk člověkem.

„Slyšeli jste, co bylo řečeno: Oko za oko, zub za zub. Ale já vám pravím: Neprotivte se zlému! Naopak. Jestli tě někdo udeří na jednu líci, nastav mu i druhou, a kdo se s tebou chce soudit a vzít ti spodní roucho, dej mu i plášť; a když tě někdo nutí jít míli, jdi s ním dvě. Kdo tě prosí, tomu dej a neodvracej se od toho, kdo si chce od tebe půjčit.

„Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Oko za oko a zub za zub.' Já však vám pravím, abyste se zlým nejednali jako on s vámi; ale kdo tě uhodí do pravé tváře, nastav mu i druhou; a tomu, kdo by se s tebou chtěl soudit o košili, nech i svůj plášť. Kdo tě donutí k službě na jednu míli, jdi s ním dvě. Kdo tě prosí, tomu dej, a kdo si chce od tebe vypůjčit, od toho se neodvracej. Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřítele svého.' Já však vám pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé. Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž? A jestliže zdravíte jenom své bratry, co činíte zvláštního? Což i pohané nečiní totéž? Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec." Matouš 5: 38-48

Svědčit o někom nebo o něčem, o době útlaku a otroctví, o trýznitelích a žalářnících, není lehké. Existuje více vysvětlení, proč se oběti zdráhají svědčit. Známé je vysvětlení mnoha Tutsiů, kteří přežili Rwandskou genocidu na jaře roku 1994. Dva argumenty bylo slyšet nejčastěji. Jeden byl, že svědek odmítal znovu se vidět v roli oběti, a ten druhý byl, že svědek trpěl tak hrozně a tak intenzivně, že každá vzpomínka na to, co prožil, způsobovala nové rány mučivého utrpení.

Moji výše zmiňovaní známí nechtějí poukazovat na ty, kteří po nich šlapou, a nejen že z nich derou kůži, ale i vysávají jejich život, možná v takové míře, jako rakovina... Nechtějí, protože se stydí... Že ale tímto činem nebo lépe řečeno nečinností pomáhají těm špinavým, za to se ani on ani jeho žena nestydí.

Povyprávěl jsem o tomto mém známém i proto, aby sis ty, kdo čteš tyto řádky, byl vědom, že černá barva má mnoho odstínů a že když jsi nabyl dojmu, že Ivan Kukačkay mě pořádně oškubal, tak že to vlastně není horší, než když ti černá kočka přeběhne přes cestu, což není nic ve srovnání s těmi nebezpečnými nosorožci, kteří srazili mého známého a podupali ho.

Ivan Kukačkay je zaměstnanec firmy Union zdravotná poisťovňa, a. s., jejímž 100%-ním vlastníkem je Achmea B.V., největší poskytovatel neživotního pojištění, ochrany zdraví a ochrany příjmů pojištění v Nizozemsku a mimo to činná v dalších 9 zemích.

Není nemožné, že to chování, které v Ivanovi Kukačkayovi propuklo při styku se mnou, se jednou prodere ven i při styku s jeho zákazníky, které má pojištěním chránit. Je možné, že se to nikdy nestane, právě tak je však možné, že se to už mnohokrát stalo. Vlkodlak se totiž nemůže vzepřít svým pudům...

Vzpomínám si, jak jsi mi často, nechutně často, sděloval, že se nemůžeš „vysrat“. Samozřejmě že jsem si mohl myslet, že mi tím chceš sdělit, že to je asi všechno, co jsi mi schopen o sobě a svém životě povyprávět, ale rychle jsem poznal, že se mi neustálým vracením ke své zácpě, ať už přímo nebo podvědomě, zpovídáš. „Je tak lakomý, že pláče, když sere“ je jedno zavedené konstatování, které by mohlo figurovat v Dickensově nesmrtelné povídce *A Christmas Carol. In Prose. Being A Ghost Story of Christmas* / *Vánoční koleda* o necitelném, mrzoutském, lakomém a studeném Ebenezeru Scroogeovi. Že se nemůžeš „vysrat“ Kukačkayi, není pravděpodobně jenom proto, že švestky, kterými se cpeš, nejsou dostatečně účinné. Já tě tak dobře neznám a ani nemám takové vzdělání, jaké by měl mít ten, kdo určuje diagnózu, ale není nemožné, že psychiatr, který by ti možná mohl pomoct, by vycházel z toho, že ty, Kukačkayi, trpíš Obsessive–compulsive personality disorder (OCPD) / Obsedantně kompulzivní poruchou osobnosti. Podle mého odhadu se tomu u tebe nasvědčuje dostatek příznaků. Jsi kompulzivně pedantický, do morku kosti tvrdohlavý a lakomý jako Scrooge McDuck z Disneyova seriálu *Donald Duck* / *Kačer Donald*. A lakomství a závist (a žárlivost) jsou jako neoddělitelná siamská dvojčata. Ta mýtománie o tvém nadání, schopnostech, výdělku, vytrvalosti a cestách po světě, také vůbec neprotiřečí diagnóze OCPD.

Fíkovník bengálský neboli banyán potřebují vzduch, vodu, výživu a oporu, aby vůbec mohl stát. Banyán je totiž parazit. Svými kořeny obejme svůj hostitelský strom, kterému má děkovat za svůj život a existenci, a udusí ho k smrti. Bez svého hostitelského stromu je však fíkovník bengálský chabý, vždyť se nemá o koho ani o co opřít, a tak nakonec sám umírá. Osamocen, pomalu a bolestně, bez milosrdenství odumře. Banyán je rostlina a ta neumí myslet a plánovat. Protože kdyby uměla, tak by téměř jistě objímala svými kořeny své hostitelské stromy a zneužívala je jen natolik, aby oba mohly žít a vegetovat i nadále.

Ve známé bajce o štírovi a želvě umí štír rozumně argumentovat, když se potřebuje dostat přes řeku, kde je želva převozníkem. Ta ho však nechce převést, protože se bojí, že ji štír uštkne.

„Nebuď hloupá, želvo, a neboj se. Vždyť kdybych tě uštknul a ty bys zahynula, sám bych na to doplatil utopením“, argumentoval štír, a želva se dala přesvědčit.

Uprostřed proudu ji však štír přece jen uštknul, a když mu hynoucí želva připomenula jeho slib, odvětil, že je mu to líto, ale že taková už je jeho nátura a že tu on popřít nedokáže.

Tak pověz, Ing. Ivane Kukačkayi, se kterým se umíš nejlépe identifikovat, s fíkovníkem bengálským nebo se štírem?

Proč jsem napsal tyto řádky o Kukačce ze Zahradnické 16?

Ing. Ivan Kukačkay vypadá na první pohled jako řadový občan, neveřejná a pro veřejnost bezvýznamná osůbka. Ano, tak to vypadá na první pohled, ale ten je bohužel mylný.

Ing. Ivan Kukačkay je, aspoň podle jeho vlastních slov, vysoce, vysoce postaveným zaměstnancem firmy Union zdravotná poisťovňa, a. s., jejímž 100%-ním vlastníkem je Achmea B.V., největší poskytovatel neživotního pojištění, ochrany zdraví a ochrany příjmů pojištění v Nizozemsku a tím pádem, se pohled na něho a jeho postavení musí radikálně změnit.

V časopise *Psychological Science* (29. prosince 2009) se to v článku *Power Increases Hypocrisy* : *Moralizing in Reasoning, Immorality in Behavior* / *Moc zesiluje pokrytectví* : *Moralizování v přesvědčování, nemorálnost v chování* od Jorise Lammerse a dalších, se tvrdí: Je vztah mezi mocí a pokrytectvím dvojí morálky. A tento postřeh platí nejen pro ty, kteří mají skutečnou moc jako například Muammar Kaddáfí, ale stejně silně a přesvědčivě to platí i pro ty, kteří si jen moc a sílu namýšlejí, tedy i pro takové mini, mini supermini Kaddáfíe jako Kukačkay.

Kukačkayovo dobře placené místo v silné zdravotní pojišťovně může ovlivnit tvůj život daleko víc, než si umíš představit. Bylo by samozřejmě vítané, kdyby se všichni lidé vždy a všude chovali čestně a spolehlivě, ale pokud například prodavač cukrovinek není spolehlivý, pak tě ojedinělý kontakt s ním sotva může stát příliš velké množství peněz, maximálně dva až tři dny bolestí břicha. Ale když nemůžeš věřit a spolehnout se na pojišťovnu…

Jsou tedy zaměstnání, kde nečestní lidé mohou napáchat nenapravitelné a neodstranitelné škody, a pojišťovny patří nepochybně mezi ně.

Ve filmu *16 Blocks* dostal policajt Jack Mosley úlohu převést malého podvodníka Eddie Bunkera z vězení k soudu, kde má Eddie svědčit proti Mosleyho kolegům. Mosley se ptá Bunkera, proč by mu, podvodníkovi, měl soud věřit, a Bunker odpovídá, že proto, že lidé se mění a vyvíjejí. Mosley má však své zkušenosti a proto odpovídá „Days change, seasons change, people don't change.“ / „Dny se mění, roční období se mění, lidé se nemění.“ Během filmu však Mosley mění svůj názor, protože on sám se vyvíjí a mění. Někteří lidé změnu zvládnou, jiní, a těch je dle statistik daleko více, zase ne, a opakují své omyly během celého svého politováníhodného života.

Pak je tu ještě jiný aspekt, neméně důležitý:

Dokonce ani masochista, tedy osoba, která může dosáhnut plného sexuálního uspokojení jen prostřednictvím fyzické bolesti nebo ponížení během pohlavního styku, si bez protestu nenechá opakovaně nafackovat i na druhou líc od kohokoliv, kdykoliv a jakkoliv. Každý společensky uvědomělý člověk by měl důrazně protestovat proti ponížení, a když už ne z vlastního přesvědčení, tak aspoň kvůli svým dětem a přijatelnějšímu zítřku. Každý Darth Vader a každý Grand Moff Tarkin se po

věky věků spoléhali na to, že ti, které zneužívali nebo s nimi jinak nespravedlivě jednali, věří v to, že žijí v nejlepším ze všech možných světů, tak jako hlásal Gottfried Wilhelm von Leibniz, a že jsou neustále ochotni odpouštět zlo a nechat promlčet nepravosti.

Každý Darth Vader a každý Grand Moff Tarkin vždy hlásali, že jestli tě někdo udeří na jednu líci, nastav mu i druhou, buď velkorysý, buď zapomínající, buď naivní, uděluj amnestie, nech být minulost minulostí, dívej se skrz prsty, nech čas hojit všechny rány, buď přiblblý, veřejně ukaž, že ti je líto tvých trýznitelů, protože oni by samozřejmě nejraději chtěli být ve tvých botách a ve tvém kabátě a také by chtěli být oblíbení, ale mají tu vnitřní sílu a přesvědčení, že někdo musí svět usměrňovat a vést, a to i trýzněním... A protože mnozí, příliš mnozí z nás podléháme této propagační fintě a znovu a znovu nastavujeme i druhou líc trýznitelské svévoli, přispíváme tomu, že svět vypadá, tak jak vypadá.

Mnou identifikovaná kukačka ze Zahradnické 16 hrozí soudem, protože se nechce udobřit a tedy i vrátit alespoň malou část toho všeho, co nakradl. Mnou identifikovaná kukačka ze Zahradnické 16 hrozí soudem, protože soud a jurisdikce jsou poslední zbraně bezcharakterních darebáků, jak prohlásil Groucho Marx v roli advokáta J. Cheever Loophola, a tobě, který umíš anglicky, prozrazuje pointu už i jeho jméno.

Už Římané říkali: „Quod in omni vita facimus in aeternum resonat“ / „Co činíme v tomto životě, to se ozývá ve věčnosti“, a já věřím, že tomu tak nepochybně je. Naše činy ovlivňují věčnost. Vlado Kukačkay, syn Ivana Kukačkaye a jeho nečiny to také dokazují. Naše činy ovlivňují věčnost. Nebo je zaměstnavatel Ivana Kukačkaye, Union zdravotná poistovňa, a. s. a vedení Achmea B.V. a vedeni Union poisťovňa, a. s., a vedeni Eureko B. V, a Central European Corporate Governance Association jiného názoru? Je si Union zdravotná poistovňa, a. s. a vedení Achmea B.V. a vedeni Union poisťovňa, a. s., a vedeni Eureko B. V, a Central European Corporate Governance Association vědoma, že odolnost podniku je taková, jaká je odolnost nejslabší složky jejího podnikání?

Je mi jasné, že jsou zaměstnavatelé, kteří úmyslně vyhledávají zaměstnance s pochybnými charaktery a metodami. Vždyť jak jinak by Groucho Marx v roli J. Cheever Loophola přišel na myšlenku, že soud a jurisdikce jsou poslední zbraně bezcharakterních darebáků? Jak jinak by korupce a nespravedlnost mohla nejen přežít, ale v určitých společnostech i kvést?

Často to trvá dlouhé roky, než si organizace vybuduje dobré firemní jméno, ale stačí jeden jediný Johan af Donner, aby dotace Červeného kříže a Fondu pro boj s rakovinou ve Švédsku, klesly na historicky nejnižší nivó. V dubnu 2011, dva roky po tom, co byl af Donner odsouzen na pět let odnětí svobody a Červený kříž vrazil miliony korun do reklamních a jiných kampaní, aby získal zpět své dobré jméno, se

ukázalo, že počet těch, kteří mají důvěru k Červenému kříži a chtějí dále přispívat, se zmenšil nejméně o 50 %. V květnu 2012 škrty v Červeném kříži pokračovaly. 12 ze 16 regionálních oddělení bylo zavřeno a v těch, které zbyly, bylo 70 úředníků propuštěno. Roku 2011 opustilo Červený kříž 44 000 členů a v roce 2012 dalších 28 000.

19. září 2011 vydal Bernt Hermele 240stránkovou knihu *Guldsot. Berättelsen om Röda Korset-bedragaren Johan af Donner* / *Guldsot.* Slovo „Guldsot" pochází od af Donnera. Když se ho soud ptal, proč kradl, odpověděl, že má chronickou guldsot. Nejbližší slovo ku guldsot v normální švédštině je „gulsot", což znamená žloutenka, což vlastně popisuje symptom, nikoliv nemoc. Žloutenka se projevuje zežloutnutím kůže, očního bělma a tak dále. Švédské adjektivum „gul" znamená „žlutý" a „guld" je „zlatý", guldsot je teda „zlatěnka" jako například v bondovském románu a filmu *Goldfinger*. Podtitulek *Berättelsen om Röda Korset-bedragaren Johan af Donner* znamená *Vyprávění o podvodníku z Červeného kříže Johanu af Donnerovi. Guldsot* je čtení zajímavé a kniha odhaluje, jak všichni zaměstnavatelé, u nichž af Donner pracoval, zjistili po čase, že byli systematicky okrádáni. Jenže oni se to nejen zdráhali zveřejnit, ale naopak, dávali mu doporučení na lepší a lepší místa. A když af Donnera odhalila jeho vlastní sekretářka, tak Christer Zettergren, generální tajemník Červeného kříže, nejprve prohlásil, ze se jedná o interní maličkost, a potom Bengt Westerberg, předseda vedení Červeného kříže a předtím ministr sociálních věcí, se af Donnera zastával slovy, že žádné peníze nezmizely, rozruch kolem af Donnera je prý způsoben tím, že af Donner vedle svého zaměstnání pracoval i pro jinou firmu. Dnes je generální tajemník Christer Zettergren nahrazen Ulrikou Årehed Kågström a Eva von Oelreich byla dosazena na teplé místečko Bengta Westerberga.

Hem och skola / *Domov a škola* je nejstarší dobročinná organizace ve Švédsku a má za úkol pomáhat školní mládeži, například proti mobingu, šikanování. Z tohoto důvodu je, nebo lépe řečeno byla, velmi oblíbená a kdo mohl, dal jí peněžní dar i proto, že každý podnikatel si zakládá na svatozáři, kterou mu spojení mezi ním a organizací *Hem och skola* skýtá. V roce 2011 se však ukázalo, že 80 % z věnovaných peněz pohltilo zhýralé vedení a administrativa této organizace, načež houfy přispěvatelů žádaly zpět své peněžní dary a *Hem och skola* téměř zbankrotovala. Vedení se vyměnilo a přestěhovalo z dobrých adres do daleko menších a méně luxusních prostor. Zda se *Hem och skola* z tohoto šoku vůbec někdy zotaví, to ukáže až budoucnost. Ale že na to bude třeba delšího času, než jaký stačil na její zkorumpování a zruinování, o tom nikdo nepochybuje.

„Caesarova žena musí být mimo jakékoliv podezření." Ukáže se, zda Union zdravotná poistovňa, a. s., a vedení Achmea B.V. si může dovolit zamhouřit oči nad tímto pravidlem a strkat hlavu do písku v domnění, že i jejich zákazníci se budou chovat stejně iracionálně jako oni?

Není nemožné, že zámysl jakéhokoliv našeho činu není v nějaké situaci pochopen tak, jak jsme si přáli, a že lidé tento čin, ať už úmyslně nebo neúmyslně, vnímají

jinak, dokonce diametrálně jinak, než byl míněn. V tom případě je to samozřejmě tak, že ne úmysl, ale samotné jeho vnímání je určující. U tebe však, Ing. Ivane Kukačkayi, sotva může existovat rozpor mezi úmyslem a způsobem, jak ho lidé přijmou. Ty v žádném případě a při žádné příležitosti nebudeš moct říct, že tvůj podvod byl založen na dobrém úmyslu, pia fraus.

„Byl jsem dva dny služebně v Piešťanech v hotelu EDEN (s našimi jsem tam byl, když mi bylo šest let – tam jsem dostal i svoji první knihu – Dětská encyklopedie – Ty jsi byl asi doma, i když mi to nejde do hlavy, vždyť ti tehdy bylo patnáct let – nevzpomínám si, že bys tam byl i ty), jehož majitelem je můj dobrý známý. Ale když tam neměl kurvy, moc se mu nedaří“, slabikuješ v jednom dopise ze 13.3.1995.

Máš úplnou pravdu, Ivane Kukačkayi, paměť tě v tomto případě ani neklamala, ani nepodvedla. Já jsem s vámi na dovolené v Piešťanech nebyl, protože jsem od šesté třídy základní školy každé prázdniny pracoval, letní i zimní. První práci mi sehnal pan Ladislav Rohal v jednom stavebním středisku, kde jsem přehazoval desky z hromady na hromadu už od šesti ráno. U mého otce jsem byl zaměstnán jako pomocný závozník a rozvážel jsem potraviny jako maratónský závodník, protože rozvážecí auto nemělo chladící prostory a taťkovy lahůdkářské výrobky lehce podléhaly zkáze už po několika málo hodinách. Po mnoho let jsem vždy na Prvního máje prodával nanuky šťastným pochodujícím, ale i přihlížejícím manifestujícím a odpoledne jsem v prodávání pokračoval až do pozdního večera v Petržalce u kolotočů a v Parku kultury a oddechu a na nábřeží Dunaje mezi těmito rekreačními body pracující třídy a samozřejmě, že nepřijíždělo žádné zásobovací auto s novou dávkou nanuků, ale sám jsem si je jel na kole vyzvednout.

V zimě, někdy dokonce i na vánoce, jsem během celých nocí lopatou odhazoval sníh z ulic Bratislavy. V červnu 1966 jsem maturoval a získal jsem první „pevné“ zaměstnání v pobočce podniku Mostáreň Brezno jako konstruktér dopravních pásů, ale až od 1. září 1966. Měsíce mezi maturou a dopravními pásy jsem strávil s těžkým perlíkem v rukou, kterým jsem vybourával stěny při renovaci státních budov. Já i moje plíce museli vypadat jako mlynáři v plné sezóně, protože žádnou ústní masku jsem nedostal.

Základní nástupní plat gymnaziálního konstruktéra nebyl tak špatný. Vím to, protože i já jsem se porovnával s vrstevníky. Přesto jsem chtěl vydělávat víc. Slyšíš Kukačkayi, vydělávat, ne dostat, ne krást, ne si přivlastnit. Každá z dlouhé řady místností bratislavské pobočky Mostárny Brezno byla vytápěna kamny na uhlí a já jsem si přivydělával tím, že jsem každý den přišel do práce tři hodiny před všemi ostatními, v každé místnosti vymetl popel z kamen a znovu zatopil a naložil, aby ostatní pracovníci přišli do vyhřátých pracoven. Protože když jsem něco chtěl mít, jako například jeansy, koženou bundu, bílou dederonku, „Beatles pulovr“ nebo zahraniční hudební desku, zkrátka něco, o čem moji rodiče usoudili, že se bez toho hravě obejdu,

tak jsem si na to musel sám vydělat. A ne všechny peníze jsem si ponechal nebo mohl ponechat. Můj otec už měl dvaašedesát let a jen jednu ledvinu a jako člen ŽEHU si platil pohřeb a samozřejmě, že mě to ovlivňovalo. No a moje matka? I k ní se dostanu co nevidět.

Po vítězném únoru 1948 byla základní osmiletá a později devítiletá škola v Československu zadarmo. Také i takzvaná střední škola. Na papíře. Ve skutečnosti však musel občan vrazit nějaké ty groše „do výuky svých dětí“, pokud chtěl, aby byli přijati do rovnocenných základních škol, které se těšily lepšímu jménu než jiné. A úplatky, které byly spojené s přijetím na střední školu, byly sotva únosné pro každého.

Koncem každého roku jela každá třída základní školy na školní výlet. Někdy na jednodenní, někdy na dvoudenní a někdy i na vícedenní. V pronajatém autobuse jsme měli navštívit buď bojnické ZOO a bojnický zámek nebo Demänovskou jeskyni Svobody. A i když tyto výlety byly součástí školního vzdělávání a měly by proto být zdarma a přístupné každému, nebylo tomu tak. A já jsem nebyl jediný, kdo se jich v některých letech nemohl zúčastnit. Já proto, že otec byl ve vězení a matka neměla „opravdovou“ práci, a přežít bylo důležitější, než čumět na kosti vymřelého medvěda jeskynního v jeskyni Svobody.

Ne, můj otec nesňal okovy žalářnickému socializmu, ale i kapka hlodá kámen, a já jsem dnes taťkovi vděčný, že i on se přičinil.

Možná taťka cítil výčitky svědomí, že jsem neviděl zvěř chovanou v bojnickém ZOO a možná, že si ulehčoval výčitky tím, že pracoval až do svých osmasedmdesáti let, aby umožnil Ivanovi Kukačkayovi život playboye.

Já jsem nikdy nikde s rodiči nebyl. Všechny nebo skoro všechny ostatní děti na našich dvorech v domě mezi Zahradnickou, Justiční, Polskou a Karadžičovou někam jezdily, a když nikam jinam, tak aspoň ke svým prarodičům, já jsem však tuto možnost neměl. Taťka byl každou chvíli ve vězení, a když nebyl, tak pilnou prací doháněl, co mu pobyt ve vězení vzal. Moji rodiče také chtěli mít auto a zahradu, jako mnoho lidí v našem domě, a měli v tom částečně i pravdu, protože ekonomická segregace v našem domě byla dost velká.

Moji rodiče neměli na Západě nikoho, kdo by jim mohl přilepšit zrnkovou kávou nebo alespoň obnošenými, ale stále zachovalými dětskými hadry. Náš dům byl takovými obdarovávanými šťastlivci přeplněn, Gregorovými počínaje přes Rohalovy, Lorbertovy, Lazovské, Gróznerovy, Somogyiovy, Javorovy, Káčerovy, Šťukovy, Kalupovy, Rozsívalovy, Nové, Židekovy, Korecovy, Slávikovy, Šedibovy, Horákovy, Wagnerovy, Müllerovy, Lazarovy, Libercovy a Halmošovými konče. A moji rodiče chtěli držet krok. A drželi ho, bez krádeží a podobných kukačkayovských metod.

Na letní prázdniny jsem odjel pouze jednou, bylo to 14 dní v Maďarsku, částečně v Budapešti a částečně na různých místech na Balatonu. Ale ani tato cesta nebyla

s rodiči, ale s Petrem Beganyim, jeho sestrou a jejich rodiči. Byly to dobré prázdniny? Ale ano. I když já jsem měl s sebou kufr, který byl skoro tak velký, jako všechna zavazadla, která s sebou vlekla celá rodina Beganyiových. Proč? Protože ani tyto moje jediné prázdniny nebyly jen prázdninami. Po roce 1956 měli Maďaři nedostatek skoro všeho a já jsem pašoval zboží, které jsem pak na černo prodával, zatímco se moji vrstevníci koupali. Takže ano Ivane, tak to bylo: tys byl v Piešťanech a já v pizdě, ty sis užíval a dostával dary a já jsem byl hrdý na to, že jsem se uměl otáčet a za vlastní si pořídil to, o čem jsem si myslel, že potřebuji, pokud chci udržet krok s těmi, kteří určovali trendy.

Ty, Kukačkayi, mě znáš. Působím na Západě, a dokonce také patřím k těm, kteří mají radost, když mohou potěšit. No a tys mi dával možnost užít si té radosti, až je mi z toho na zvracení.

Motto Velké francouzské revoluce bylo Liberté, égalité, fraternité, a zní v českém překladu Volnost, rovnost, bratrství. I dnešní Francouzská republika má totéž motto. Symbolika bratrského vztahu byla odjakživa tak silná, že se dodnes odráží ve jménech nekonečného množství organizací, jejichž členové neoddělitelně, tedy bratrsky, drží spolu. Ať už to jsou mniši nebo společenství bratří, svobodných a zvolených zednářů, nebo Muslimské bratrstvo anebo kriminální organizace anebo...

Já sám jsem nebyl nadšen, když jsem měl hlídat Kukačkaye v kočárku, když mu byl řekněme jeden rok a mě devět a půl, a později ho učit jezdit na kole a bruslit a plavat… a dal jsem to rodičům najevo. Taťka na to šel pedagogicky a podařilo se mu vštěpit mi důležitost bratrské soudržnosti příkladem jedné legendy z dob Velkomoravské říše, též známé pod názvem Svatoplukova říše. Když Svatopluk, panovník Velkomoravské říše umíral, požádal své syny Mojmíra II., Svatopluka II. a Předslava, aby se pokusili zlomit svazek prutů. Nikdo z bratrů to nedokázal, ale každý z nich lehce zlomil jednotlivý, osamocený prut. Moudrost Svatoplukovy lekce měla vězet v tom, že bratři mají držet při sobě, protože jedině tak mohou odolat svým nepřátelům a nepřátelům říše. Jenže Mojmír a Svatopluk junior byli vymodelováni ze stejného bláta jako Kukačkay – Mojmír dokonce Svatopluka uvěznil – a rozpory a válkami oslabená říše se roku 906 rozpadla. (Tato pedagogická a snadno představitelná lekce soudržnosti se vyskytuje v mnoha historických a semihistorických podáních. Například ji i Temüdžin použil ještě před tím, než byl jmenován Čingischánem, když usiloval o sjednocení mongolských kmenů. Použil však místo prutů šípy, jež měli Mongolové, vždy k boji připravení, vždy po ruce.)

Možná jsi slyšel o historii Rapa Nui, nejznámějšího z Velikonočních ostrovů. Rapa Nui znamená Velká země, ale až tak velký tento ostrov není, vždyť nepotřebuješ ani den, abys ho obešel. Takže každému osídlenci muselo být jasné, co se tu odehrávalo v době kolem roku 1600, když vykáceli všechny lesy a z kvetoucí zahrady udělali

mrtvou, neúrodnou plochu, podobnou té, kterou Kukačkay udělal ze zahrady mojí matky. Zavládl hlad a s ním přišli další neodmyslitelní příslušníci této zhoubné rodiny, kanibalizmus a smrt. Jenom blbec a samozřejmě na smrt vyhladovělý sežere obilí, které je určené k osevu. Ty, Kukačkayi, jsi nebyl nucen k těm krádežím ničím jiným, než pokřiveným charakterem a chorobou chtění, a pokud by ses choval tak, jak to od syna a bratra lidé očekávají, měl bys dnes víc, mnohem víc. JENOM BLBEC SEŽERE OBILÍ, KTERÉ JE URČENÉ K OSEVU. Vyšij si to, a pokud se ti to zdá pracné, dej si to vyšít.

Určitě jsi slyšel matku vyprávět dvakrát, třikrát a možná i dvacetkrát, třicetkrát, jak to bylo, když jednou taťku zavřeli a my jsme sotva měli nějaké peníze a jak jsem na centrální tržnici nakoupil zeleninu a prodával ji od dveří ke dveřím s malým ziskem. A určitě jsi ji slyšel vyprávět o tom, jak jí nikdo nechtěl dát práci, když její muž a můj otec byl zadržen a byla na něj uvalena vyšetřovací vazba, a jak pracovala pro jednu paní z našeho domu, paní Somogyiovou, která jí nechávala dělat tu práci, za kterou byla sama placena, jenže mojí matce platila mnohem méně, než sama dostávala. To bylo socialistické vykořisťování člověka hrubé, velmi hrubé úrovně, a přece jsme byli paní Somogyiové vděčni, protože bez jejího přičinění bychom neměli možná ani na chleba. Matka tiskla vzory na bílé plátno, které lidé kupovali, aby podle nich vyšívali náměty s velmi jednoduchými obrázky a nad nebo pod nimi nějaké aktuální, životně důležité heslo, jako například OPILSTVÍ NESMÍ BRZDIT PĚTILETKU!, nebo JSEM MOC MALÁ, TROCHU TENKÁ, BUDE ZE MĚ PIONÝRKA, PIONÝRKA MALIČKÁ, TAK MNĚ ŘÍKÁ MAMIČKA.

To byla hrozná práce, fyzicky i psychicky ubíjející a kromě toho velmi zdravotně závadná. Dodnes je pro mne nevysvětlitelné, že ji vůbec povolili vykonávat v činžáku. Co tím myslím? Matka měla v padesátilitrových demižonech aceton nebo podobnou lehce vznětlivou hořlavinu a několikrát denně ji přelévala do menších, litrových lahví, a z nich ji potom nalévala do malých misek, do kterých namáčela houbu a nanášela rozpuštěnou modrou barvu na velké papírové vzory s výše zmiňovanými obrázky a hesly. Vzory byly ze speciálního perforovaného papíru, který propouštěl tu modrou, jedovatou barvu na bílé plátno, na které potom lidé vyšívali nezapomenutelná hesla vítězného socialismu.

Matka byla sotva 160 cm vysoká a tuto práci dělala v kuchyni na kuchyňském stole u plynového sporáku, kde zároveň vařila. Stůl nebyl na tyto vzory dostatečně veliký, a tak na něj dávala velkou, silnou stolovou desku a už jen tato práce se klidně dala nazývat hrdinskou. Sednout si při této práci nemohla a ani nemohla stát vzpřímeně. Naopak: aby s tou namočenou houbou dosáhla na všechny strany a nevynechala ani část vykřičníku za nějakou nebrzděnou pětiletkou, neustále vdechovala výpary toho acetonového univerzálního rozpouštědla všeho. Aby se dalo

alespoň trochu nadechnout „čerstvého“ vzduchu, byl u nás neustále průvan. I tak po čase začala mít matka potíže s rovnováhou, když stála i když seděla.

No a kdy seděla? Když dírky vzorů těch nesmrtelných nápisů byly sedřené a ona je přelepovala lepicí páskou a znovu jehlou dírkovala.

Já jsem procestoval celý svět křížem krážem a podobně zničující práci jsem viděl jen jednou na Srí Lance, ještě v době, kdy se tato nádherná země jmenovala Cejlon, a kde pěti, šestileté děti, přivázané ke svým místům, zpracovávaly tabák v tmavých smradlavých dírách.

Matka samozřejmě sama neměla sílu přelévat tuto hořlavinu z demižonů do lahví, takže já a můj otec jsme jí s tím tedy pomáhali.

A já sám nebo spolu s otcem jsme chodili k paní Somogyiové vyzvednout těžké balíky látky, na které matka tiskla: „ABSENCE UJÍDÁ KOLÁČ CELKU“ a podobné nesmrtelné výzvy hrdému československému komunistovi, a samozřejmě jsme potom tytéž balíky vláčili zpět k paní či soudružce Somogyiové, teď už připravené k distribuci, a ty, Kukačkayi, jsi očividně podlehl aspoň jednomu heslu: „NEMLUV O TOM, CO DĚLÁŠ, NEVÍŠ, KDO TĚ POSLOUCHÁ.

Ale i jinak jsem jí, nebo lépe řečeno nám, pomáhal. Například jsem sbíral a sušil květ lípy malolisté i velkolisté a heřmánek, kterého kolem našeho domu na Zahradnické, stejně jako na Sokolské louce, rostlo spousty. A když jsem se šroubovákem v ruce zápasil s těžko dobyvatelnými kořeny pampelišky, hrál jsem si na Svatého Jiří, který s kopím bojuje s mnohohlavým drakem. O této legendě mi vyprávěl otec, když jsme jednou v neděli navštívili fontánu svatého Jiří na nádvoří Primaciálního paláce.

A určitě jsi slyšel moji matku vyprávět o těch neveselých dnech v květnu 1953, když v ČSR byla peněžní reforma. Často vzpomínala na tyto dny, a když ne ona, tak paní Eržika Gregorová. Jak jsme seděli u paní Gregorové a ona i moje matka plakaly a dívaly se na jednohalíře, které dostaly. Já jsem natrhal šeřík, který volně kvetl na Justiční, a pokoušel jsem se ho prodat, jenže v ten den neměl nikdo chuť na modré a bílé klasy květů, přestože lákavě voněly předletní vůní.

To jsou události, které si pamatuji z mého dětství, ty si zase pamatuješ koupání v Piešťanech. Ty jezdíš a vždy jsi jezdil na lyže, já jsem si zaplatil svůj první kurz lyžování až tady ve Švédsku. Za vlastní, neukradené peníze. Možná proto, že jsem musel vždy poctivě pracovat, abych něco měl, možná proto nekradu. Já vím, kolik času, potu, odpírání a námahy je třeba vynaložit, aby člověk poctivou prací něco získal. Na druhé straně, ty jsi byl vždy pozván zasednout za prostřený stůl, a možná i to přispělo k tomu, že jsi zloděj. (Ne, tímto nechci vyjádřit, že ten, kdo okamžitě dostane vše, co si usmyslí, je morálně nahnilý víc než ten, kdo se musí s prací mořit. Neexistuje žádná průkazná spojitost mezi „lehkostí života“ a morálkou, ale v Kukačkayově specifickém případě je tomu bohužel tak. Osobně umožňuji a pomáhám mým dětem dosáhnout toho, na co mají chuť a vlohy, a jsem přesvědčen, že jim to žádným způsobem neubírá na čistotě charakteru.)

Ezop nás v jedné ze svých mnoha bajek poučuje, že žádný dobrý skutek, tedy ani ten nejmenší, nepřijde nazmar, a má v tom pravděpodobně pravdu, Jenže on tehdy nevěděl, že i přesto, že ho jeho dobře míněné rady a moudrosti vykoupily z otroctví, se najdou takoví, kteří by byli raději, kdyby jeho moudrosti nikdy nebyly vysloveny, a že ho kvůli nim, ale i jako preventivní opatření, zákeřně zavraždí. Kdyby to byl věděl, moudrost své bajky by upřesnil: žádný dobrý skutek, tedy ani ten nejmenší, nepřijde nazmar, jenomže se nedá předvídat, jestli přinese dobro nebo zlo.

Dám ti jednu dobrou radu a ty ji použij nebo zneužij, jak jen chceš. (Jako by tomu mohlo být i jinak.) Poctivá a cílevědomá práce je obyčejně nejkratší cestou k úspěchu, penězům, blahobytu, lásce, úctě, zkrátka ke všem těmto a podobným oceněním, i když to někdy trvá desetiletí. Toto jsem se nedočetl, na to jsem přišel empiricky, z vlastní zkušenosti.

Když jsem přišel do Švédska, tak se mě na policii vyptávali, čím se chci živit. Odpověděl jsem, že chci být filmovým režisérem. Vysvětlili mi, že ve Švédsku existuje jen jedna filmová škola a na tu jsou přijímací pohovory jen každý druhý rok. Na tento obor se hlásí kolem čtyř tisíc zájemců ze Švédska, Norska, Faerských ostrovů, Islandu, Finska, Ålandu a Dánska a jen tři, někdy čtyři jsou přijati.

To bylo výborná informace a velmi mi pomohla, protože mi prozradila, co se má každé dítě dozvědět, když ho rodiče poprvé vezmou do padesátimetrového bazénu: že olympijské hry se konají každé čtyři roky a v té či oné disciplíně a trase může vyhrát jen jedna žena a jeden muž. Vítěz nemusí být ani bohatý, ani bílé pleti, ani specifické výšky, váhy, vyznání, národnosti nebo státní příslušnosti...

Udělal jsem si plán a držel jsem se ho a deset let po tom, co jsem přišel do Švédska, jsem se přihlásil na přijímací zkoušky na obor režie na filmovou školu nejen ve Stockholmu ale i v Kodani, protože jsem se učil nejen švédsky, anglicky a německy, ale i švédštině podobné dánštině a norštině. Na tyto dvě školy byly velmi odlišné zkoušky. Společné pro obě bylo, že trvaly několik měsíců, ale není divu, protože v té době byla jen výuka letců dražší než výuka filmových režisérů. Přijali mě do obou škol zároveň.

Mám známé, kterým se můj dlouholetý plán nezdál, a proto se pokoušeli o zkratky. Jeden z nich pracuje na poště, druhý jako úředník v jednom komunálním podniku a jeden je taxikář.

Zjistil jsem, že zkratky se nejčastěji uplatňují v komunikaci pomocí SMS, což je také zkratka: Short Message Service / Služba krátkých textových zpráv.

„Tomu, kdo tě prosí, dej a od toho, kdo si od tebe chce půjčit, se neodvracej.“, poučuje Matouš 5:42. Tomu, kdo tě prosí, dej a od toho, kdo si od tebe chce půjčit, se neodvracej. Nebylo tomu vždy tak, soudruhu a pane Kukačkayi, že o cokoliv jsi mě požádal, to jsi i dostal? Ba dostal jsi ode mne i jiné dary, avšak o těch jsi ty nevěděl. Například jsem vícekrát odmítl dobře placenou žurnalistickou nabídku k reportážím,

které by možná v Československu nepovažovali za lichotivé, a já jsem chtěl předejít tvým výčitkám, že jsem ti překazil „kariéru“. Dnes se ptám: „Jakou kariéru?“ Kariéru lhaní, kradení a podvádění? „Tomu, kdo tě prosí, dej.“ Ty jsi však pravděpodobně sám došel k názoru, že už jsi toho tolik žádal a tolik dostal, že i tobě samotnému se to už zdálo příliš. A co ti zbývalo, když ses chtěl dostat k dalšímu? No krádež, podvod, a klam.

Já, stejně jako i ty, Kukačkayi, máme dobré i špatné vlastnosti. Já jsem ti tvoje nikdy nevyčítal. Nechal jsem tě být skoupým, žárlivým, nepřejícím, nekompromisním, nespolehlivým, zbabělým, vypočítavým, nedůvěřivým, neochotným, hrubým, nesportovním, nekultivovaným, nekulturním a sprostým k vlastním dětem, ženě, psovi. Žádná z těchto tvých vlastností mi neimponovala, i když tys je podtrhával a vyzdvihoval jako tvoje silné stránky, možná že z nevědomosti nebo čiré blbosti a nezkušenosti, protože tys svět, který nebyl chráněn mými rodiči a jejich známými, nikdy ani jen virtuálně nenavštívil. Nic z těchto tvých vlastností bych ti nikdy nevyčítal a nadále ti zasílal všechno, o co bys mě požádal, pokud by to bylo v mých silách. Až teď, jeden a půl dekády po otcově smrti, když jsem se dozvěděl o tvých zlodějstvích, podvodu a klamu, svědčím proti tobě.

Napadlo mě, že jsi Sametovou revoluci, která koncem roku 1989 konečně položila československý socializmus na lopatky, musel vítat méně, než neodbytnou noční můru. Vždyť ta žalářnická klec československého socializmu měla pro tebe tolik výhod, poskytovala ti takové alibi. Například dary. Do prosince 1989 jsi mohl žádat cokoliv a vymlouvat se, že se to v Československu nedalo sehnat, dokonce ani za peníze...

Věz jedno Kukačkayi: Peníze nerostou na stromech, ani na těch, které jsem vlastním tělem a psaním ochraňoval. A pokaždé, když jsem ti něco zaslal, musel jsem si tutéž hodnotu buď sám odříct, nebo jsem musel pracovat ještě déle a tvrději. Ne, nestěžuji si, právě naopak, děkuji osudu za moje zdraví a sílu, která mi skoro vždy umožnila táhnout za dva. A možné, že i proto mám. Jak myslíš, že jsem napsal svoje první divadelní hry? Psal jsem je po večerech a nocích, poté, co jsem odpracoval aspoň osm a půl hodiny v mém civilním zaměstnání a poté, co jsem se otcovsky věnoval mým dětem. Ještě i dnes je můj pracovní den aspoň šestnáctihodinový, dnes však kvůli tomu, že mezi novináři a spisovateli platí tvrdé heslo kapitalizmu, publish or perish, postarej se, abys byl vydáván nebo zmiz ze scény.

Ty sis očividně vybral jiný, o chloupek méně čestný způsob držení kroku s těmi šikovnými, jako například s Palom Gregorom nebo Petrom Kuxom. Ty jsi nechtěl být „horší“, tys taky chtěl mít dům a nejraději i s bazénem. Vzpomínáš si na tu neskrývanou, otevřenou škodolibost, když jsi mi sdělil, že do Palova bazénu vnikla spodní voda? Vypadalo to tak, že to pro tebe znamenalo skoro tolik, jako bys ty sám získal bazén ve vlastním domě. Když už je pro tebe závodění jako droga, když už se neumíš kontrolovat a musíš závodit, tak bys měl závodit s lidmi ze stejné páté divize,

ve které se ty plahočíš. Že závodíš s lidmi z první ligy, dokazuje, že nemáš kontrolu nad tím, co děláš, a není tedy divu, že nikdy nestojíš na stupních vítězů.

Neomezeně dlouhou dobu se chlubíš všem a každému napravo i nalevo, že jsi byl v restauraci Le Monde na Rybářské bráně v Bratislavě spolu s Michalem Lazarem a Palem Lorbertem, jako kdybys byl členem jim nejbližšího obchodního a politického sdružení a ne pouze jeden úplně náhodný známý ze stejného domu vašeho dětství. Chvástáš se jinými lidmi a jejich všeobecně známými jmény, protože se domníváš, že každý, kdo tě chtě nechtě poslouchá, je přesvědčen o tom, že přítomnost těchto uznávaných a obdivovaných členů společnosti je přinejmenším aspoň tak chytlavá jako virové hemoragické horečky, a že tedy i ty po tomto více méně náhodném setkání při příležitosti Palo Lorbertovy návštěvy Slovenska, ses musel stát Palovi a Michalovi Lazarovi aj. podobným.

Prozradím ti něco, inženýrku Kukačkayi. Tak to není. Ti, kdo tě poslouchají, mají na to a na tebe docela jiný názor, a prozradím ti, že ona odlišnost není v tvůj prospěch. Udělej si takovou malou kontrolní zkoušku a představ si, že například Michal Lazar nebo Peter Vajda, povídá svým kolegům „předevčírem večer jsem strávil s Kukačkayem“. Zní to pravděpodobně? Odezva by samozřejmě okamžitě byla „S kým? Kukačkayem? Co je to? Název přípravku na rychlé vyčistění střev?“

Nenapadlo tě Kukačkayi, že tomu, kdo běží vždy za bohatstvím, ukazuje bohatství jenom záda?

Moje nejstarší dcera pracovala jako pomocná lékařka v Jižní Africe mezi těmi nejchudšími. Její srdce denně plakalo, když mi telefonovala a vyprávěla o těch, kteří nemají ani na nejlevnější mýdlo ani na zdravotně nezávadnou vodu. Tam by ses ty měl, Kukačkay, tam bys byl nekorunovaným králem.

A napadá mě, že v republice Kiribati se ještě dodnes praktikuje takzvaný „Bubuti systém“, podle kterého může kdokoliv komukoliv říct „já tě bubutuji za tvůj klobouk“, a ten, kdo byl „bubutován“, je víceméně nucen dát svůj klobouk nebo hrábě nebo cokoliv jiného tomu, kdo se na něj obrátil s poukázáním na tento systém. To by bylo něco pro tebe Kukačkayi, tam by ses měl. A nejen ty, ale všichni ti „revolucionáři“, kteří po vzoru vítězného února 1948 „zestátnili“ téměř všechno, co sami chtěli vlastnit. Ale pospíchej, Kukačkayi. Kiribati bude jedna z prvních zemí moderního světa, která zmizí pod vodou Tichého oceánu. „Bubuti systém“ však není ohrožován jen globálním oteplováním. Ten se totiž lehce neutralizuje principem tálionu, tedy právem odvety, který obhajuje odplatu podle vzoru „oko za oko, zub za zub“.

Známý je text z Markova evangelia, kde se Ježíš odcizuje své matce a bratrům: „Tedy přišla matka jeho a bratří, a stojíce vně, poslali k němu, aby ho vyvolali. A seděl okolo něho zástup. I řekli jemu: Aj, matka tvá a bratří tvoji vně hledají tebe. Ale on

odpověděl jim, řka: Kdo jest matka má a bratří moji? A obezřev učedlníky vůkol sedící, řekl: Aj, matka má a bratří moji. Nebo kdož by koli činil vůli Boží, tenť jest bratr můj, i sestra, i matka má."

Ivane Kukačkayi. Ztratil jsi rodiče. Ne jejich smrtí, ale vlastními nemorálními činy. Bratra nemáš, protože jsi ho dlouhé roky okrádal a chováš se k němu tak, jak se žádný citově zdravý a vyrovnaný člověk ke svému sourozenci nechová. Tvůj pes tě sotva může mít rád, a totéž si bohužel dovolím konstatovat i o tvé ženě, a tvých dětech. I oni ti tento smutný fakt potvrdí, pokud se ti někdy odváží podívat do tvých chladných očí a zároveň vyřknout pravdu.

Hnízdový parazit kukačka se nemusí sice namáhat stavěním příbytku a nemusí shánět potravu pro své potomky, ale cena za toto pohodlí je nepřiměřeně vysoká. Kukačka, tak jako i ty, Kukačkayi, nejen že ztrácí rodinnou soudržnost, ale nikdy ji ani nepozná. A není nemožné, že tak jako silně dementní chudáci, ani vy vůbec netušíte, co ztrácíte...

Záměrem řádků o tobě, Ing. Ivane Kukačkayi, není vyvolat v tobě hanbu a pocit viny. Je známo, že lidé, kteří se chovají jako ty, neznají ani hanbu ani výčitky svědomí a ani nic podobného, co bývá základem každé sociálně funkční společnosti. Empatie, vcítění se a identifikace s jinými živými organizmy jsou vlastnosti, které jsou u tebe bohužel zakrnělé, protože tyto vlastnosti stejně jako své svalstvo a všechny ostatní orgány, kromě dýchacího a zažívacího ústrojí, musí člověk denně trénovat, pokud chce, aby neztratily svou ideální kapacitu a časem i funkčnost.

"But break, my heart; for I must hold my tongue" / „Zlomí mi to mé srdce, ale musím mlčet.", přemýšlel Hamlet, když se sžíral tím, že nemohl svědčit o morální zradě své matky Gertrúdy. Ale přišel na to, že když nebude svědčit o ní a o svém strýci Claudiovi, plevel necivilizovanosti přeroste a udusí kvetoucí zahrady civilizace, a proto napsal a nechal své přátele, kočovné herce hrát hru *The Mousetrap* [*Past* (na myši), ale i *Rozsudek* a *Odsouzení*]. I v Jižní Africe a jiných, dnes už civilizovaných a demokratických, zemích napomáhaly známé procesy výpovědí pravdy a smíření [Truth and Reconciliation Commission (TRC)] k mírovému řešení dlouholetých konfliktů, křivd a jiných odsouzeníhodných a dokonce i trestných činů. Je možné, a já samozřejmě doufám, že i moje řádky o tobě, Ing. Ivane Kukačkayi, přinesou s sebou trochu dobra.

Bohužel platí, že i tomu, kdo odhaluje špínu, ulpí špína na jeho rukou. Tomu nezabrání žádné ochranné rukavice. A tak zároveň s hrdostí nad odhalením darebáků, vtrhává i do mě špatné svědomí a hanba kvůli špíně na rukou. Ani tomuto se nemohu vyhnout, a možná že evoluce si vynutila, že to tak musí být. Člověk si musí důkladně promyslet, co je pro něj a pro společnost, ve které je činný, důležitější: odhalit zlo nebo se připravit na další podvod a zradu? Vypadá to tak, že Ivan Kukačkay necítí ani hanbu ani nevnímá špínu, kterou je zanesen a kterou sám vytvořil. Že podvodník

necítí tento pro zdravé lidi funkčně důležitý pocit, je pravděpodobně součástí ochranného mechanizmu podvodníka. Podvodníci neprokazují ani náznak hanby ani zlého svědomí, ani když plánují své černé skutky, ani když je uskutečňují, a už vůbec ne potom, když je dokonali, vždyť v tu chvíli nastal pro ně čas radosti a oslav „z dobře vykonané práce“. Možná, možná, že jejich děti berou na sebe hanbu svých rodičů a soucit s těmi, které jejich rodiče napadli a podvedli.

„Nebo co prospěje člověku, by všecken svět získal, a své duši škodu učinil?“ Ty a já a Ing. Ivan Kukačkay, každý z nás máme odpověď na tuto vlastně řečnickou otázku z Evangelia podle Marka 8:36.

Ivan Kukačkay se chtěl stát „stinking rich“ a dnes se nachází v polovině své cesty: je „stinky“.

Ty, kdo si myslíš, že jsem měl odstoupit od svých slov o Kukačkayovi a té socialistické a postsocialistické společnosti, která vychovávala a vychovává a přechovávala a přechovává jemu podobné kukačky a straky a lišky a hyeny a chobotnice a vlky a supy a potkany a švábу a pijavice a štěnice domácí a klíšťata, ty tvoříš část problému dnešní společnosti, v níž většina občanů celkem pravděpodobně touží po vládě lidských tváří, a je na čase, aby sis to uvědomil.

Slyšel jsem a četl, že jsem virtuos švédské řeči a že ovládám víc švédských slov než moji kolegové, kteří se také živí psanou švédštinou. Rád také čtu a poslouchám, i když jsem si vědom toho, že mě to stálo bohužel víc, než jsem předpokládal. Slovenština a čeština mi dělá problémy a najít v hlavě ta správná slovenská a česká slova je pro mě stejně pracné, jako bylo dolování uranu v Příbrami, z hloubky až 1,8 km pod zemí. Ale podobně konstatoval i Polák Joseph Conrad, Maďaři Stephen Vizinczey, Arthur Koestler a George Mikes, rakousko-maďarská Gitta Sereny, Ir Samuel Beckett a Švéd Joel Hägglund, lépe známý jako Joseph Hillstrom nebo Joe Hill, abych tě seznámil alespoň s jedním septetem mých hrdinů pera.

V encyklopediích a literárních příručkách mě necharakterizují jako spisovatele programové literatury, naopak. Ale nejsem zařazován ani k zastáncům pracovního mota „L'art pour l'art“ / „umění pro umění“. V mém světě má literatura prosvětlovat a rentgenovat lidské problémy, a bojovat za spravedlnost a demokracii. Literatura nesmí nudit, pokud tě ale moje řádky o Ing. Ivanovi Kukačkayovi přece jen nudily, nezazlívej to mně, ale i ty bojuj proti těm činům, proti kterým umí sotva který spisovatel ušít slovní frak čiré zábavy.

Možná že se trochu pozastavuješ nad mými opakovanými odkazy k biblickým textům a událostem. I toto má své logické vysvětlení. Inženýr Kukačkay se stal křesťanem. Konvertoval, protože se chtěl přiženit do „dobré rodiny s tituly“, a ta trvala na církevní svatbě své dcery. Tak mi to Kukačkay vysvětloval. Ten přestup je Kukačkayova privátní záležitost, i když mě přímo inspirovala k napsání mých nejvíce prodávaných knih, těch o rodině Zlaty Ibrahimovičové, kde Zlatin otec je křesťan a

matka muslimka. Zkrátka, domnívám se, že i když *Kukačka ze Zahradnické 16* se sotva dá chápat jako hagiografie, Kukačkay lépe porozumí mému textu, když v něm uvidí stopy své nové víry.

Apoštol Pavel Korintský není sám, kdo hlásá, že Kristus zemřel na kříži pro lidské hříchy, ty, které jsme spáchali i ty, které budeme páchat, a tento náhled na život, se zdá být lákavý. Není tomu tak Kukačkaye? Být vždy bez viny a nechat druhé nést následky za vlastní činy.

Já to tak však nevidím. V mých očích jsi tím, kým jsi. „Neboť po ovoci strom bývá poznán“, jak konstatoval Matouš 12:33.

Zkušenost mě naučila, že bych měl psát asi dvacet tři tisíc znaků denně, pokud chci slušně vydělávat, přitom si chci udržet duševní i fyzické zdraví a zároveň chci mít čas i na něco jiného, než jen na psaní. Už léta mi tento plán dobře slouží. Psát tyto stránky o tobě, Ing. Ivane Kukačkayi, nebylo lehké, naopak, stály mě jedenáct zdánlivě nekonečně dlouhých dnů, duševního utrpení a na konci každého z těchto pracovních dnů jsem byl úplně grogy. Nejsem s tebou ještě hotov, Ing. Ivane Kukačkayi, ale teď nemám čas ani energii se tebou zabývat. A kromě toho vím, že se limitně blížím k hranici toho, co běžný čtenář takového tématu a tohoto žánru dnes snese. Mám ještě jeden, dva postřehy a několik více méně řečnických otázek a potom končím. Zatím.

Narodil jsem se v lednu 1947, Kukačkay v srpnu 1955. Věkový rozdíl mezi námi je osm a půl roku. Dnes jako sedmašedesátiletý nemám žádné potíže spolupracovat s lidmi, kteří jsou o čtyřicet let mladší nebo o dvacet let starší, ale jako dvacetiletý jsem neměl mnoho společného s někým, komu bylo jedenáct, a když mi bylo šestnáct, byl pro mě rozmazlený sedmiletý chlapec jen zátěží, kterou jsem měl ohlídat, když byli moji rodiče zaneprázdněni. Myslím si, že skoro každý chce mít někoho blízkého. Ženu, muže, děti, přátele, rodiče a aspoň jednoho sourozence. My, kteří žijeme v emigraci, toužíme po sounáležitosti víc než ti, kterým příslušnost k vlastní zemi a všemu, co s tím souvisí, nebyla amputována. Svědčí o tom mnozí a mnoho studií. Že o rodiče dříve nebo později přijdu, to jsem předpokládal. Přes tento zákonitý fakt a přesto, že jsem s nimi nemohl být v častém styku už od roku 1968, pociťoval jsem a dodnes pociťuji jejich ztrátu. Teď, když je železná opona ve šrotu a do Bratislavy mohu cestovat bez dlouhého vyřizování, nacházím tam jen jejich zarostlý hrob.

Se svými dětmi a vnuky jsem v denním styku, Kerstin a já se máme rádi, já mám věrné a dobré spolupracovníky, a denně dostávám maily, dopisy a telefonáty od lidí, kteří mi sdělují, jak je moje psaní pro ně důležité. Ale i tak bych byl rád, dokonce velmi rád, kdybych měl sourozence. Že je nemám, bolí a trochu to zatemňuje slunce. Jediný způsob, jak se dostat ven z temnoty, je rovnou ji projít. Jenomže je potřeba umět ji definovat. Abych ji definoval, bylo třeba těchto (právě čtených) jedenáctkrát dvacettřitisíc znaků.

Ve Švédsku si potrpí na jméno a jména. Naše švédská princezna Victorie Ingrid Alice Désirée si vzala Daniela Westlinga, obyčejného člověka z lidu, ale ještě předtím, než si ho vzala, se z ničeho nic zjistilo, že Olof Daniel Westling není tak hrozně nemožně obyčejný. Jeho rodina má aristokratické kořeny sahající až do středověku, a dnes se Daniel jmenuje Olof Daniel Westling Bernadotte a tituluje se Jeho královská výsost, Princ Daniel, Vévoda z Västergötlandu a samozřejmě je i držitelem nejvyššího královského vyznamenání, rytířského řádu Serafínů. Tu výbornou radu, změnit si příjmení jsem také dostal. Dostal jsem ji alespoň pětkrát. Ne hned, když jsem dorazil do Švédska, ale asi po patnácti letech, když jsem dokázal, že i přes své slovenské jméno se dokážu uživit články a knihami. Já jsem si však jméno ponechal a byl jsem na ně vždy hrdý. Ale tehdy jsem ještě nebyl seznámen s (ne)skutky inženýra Kukačkaye.

What‘cha gonna do when shit hit the fan? Take it like a man or snitch like a bitch? / Co uděláš, když budeš v průseru? Postavíš se k tomu jako chlap nebo budeš zbaběle udávat?

Lidé volí povolání spisovatele z více různých důvodů. Já jsem ho zvolil z téhož důvodu, jako jedna z mých dcer zvolila lékařství. Pomáhat lidem a mít možnost téměř denně prožívat zadostiučinění takzvaného The eureka effect / Aha efektu. Během těchto jedenácti dnů jsem nebyl obdařen ani jednou jedinkrát tím, pro mě důležitým aha-efektem. Naopak. Cítil jsem se jako lékař, který se brodí v blátě mezi mrtvými oběťmi cunami.

Po taťkově smrti byla moje matka samozřejmě nešťastná a tys jí to neštěstí prohloubil tvojí krádeží její zahrady.

Bohužel jsi nebyl jediný, kdo ji chtěl okrást.

Jak víš, jeden z jejích sousedů a ještě další, který věděl o jejím rozpoložení, ji doslovně terorizoval telefonními hovory i osobními návštěvami u ní a žádali ji a naléhali, aby jim prodala svůj byt, nač prý stará žena potřebuje bydlet ve velkém dvoupokojovém bytě, ať se vystěhuje do nějaké garsonky nebo domova důchodců. Tehdy měla mamka teprve sedmdesát let, ale byla psychicky zlomená. Tys jí nechtěl pomoct a mně jsi tvrdil, že si vymýšlí a zveličuje, že ji nikdo odnikud nevyhání.

Proč jsi to tvrdil? Proč jsi chtěl zpochybnit stoprocentní pravdu o jejím těžce zkoušeném stavu? Co jsi sledoval manipulací matčina korektního vnímání skutečnosti? Jaký byl tvůj plán, kromě toho, který je dnes už i mně známý?

Kdo tě inspiroval? Patrick Hamilton se svojí hrou *Gas Light* / *Angel Street* / *Plynové lampy*, která byla zfilmovaná přinejmenším osmkrát a byla uváděna nesčetněkrát na televizních kanálech po celém světě, nebo jsi převzal tento způsob psychického mučení od československých státních ochránců socializmu? S nimi jsi měl dobré kontakty, není tomu tak Ing. Ivane Kukačkayi?

Matka si nevymýšlela. Že byla skutečně terorizována těmito dvěma individui, bylo velmi lehce dokazatelné, i když tys měl očividný zájem, aby se to nedokázalo. Já jsem tedy přes známého známého požádal jednoho zaměstnance slovenské policie, aby vyšetřil tuto záležitost a vysvětlil těmto chamtivcům, že Katarína Oravská není tak úplně sama, jak se zřejmě domnívali. No a voilà, pomohlo to, a od té doby měla matka pokoj. Čemu připisuješ ty uzdravení mojí matky, Ing. Ivane Kukačkayi?

Čím jsi, Ing. Ivane Kukačkayi, vyhrožoval mojí matce Kataríně Oravské, že přistoupila na všechno to tvoje trýznění a na to, žes jí odebral pro ni životně důležitou zahradu? Číms jí hrozil? Že k ní už nikdy ani na návštěvu nepřijdeš a že k ní nepustíš ani Želiny děti?

Že bude znovu stejně tak sama, jako v poválečném roce 1945, když zjistila, že celá její rodina je vyškrtnutá z pozemské matriky živých?

Moji rodiče by možná měli možnost dostat odškodné, alespoň za část těch křivd a nehorázností, které na nich byly spáchány v letech 1939–1956 i od československého

státu, slovenského státu, Maďarska, Německa a Ukrajiny. To ti určitě neušlo. Tak co, požádal jsi jménem mojí matky o náhradu majetku v Zakarpatské Ukrajině, o nějž přišla během druhé světové války? Dostal jsi odtud nějaké prachy? Dostal jsi něco za taťkův hotel? A co Německo a Maďarsko? Žádal jsi? Dostal jsi? V tom případě si všechno nechej. Dávám ti to tady písemně – je toho totiž víc, oč se s tebou nechci v žádném případě dělit.

Zlaté zuby můžeš také bezpodmínečně přidat k výše uvedenému. Mého taťku nikdo neviděl v rakvi. Vytrhal jsi mu zuby? A jak to bylo s mamčinými? Dá se najít souvislost mezi mojí otázkou a tím, že jsi nikoho, ale vůbec nikoho, nepozval na její pohřeb?

Předtím, než jsem začal psát tuhle kapitolu, by mě nikdy ani nenapadlo, že bych vůbec někdy někomu mohl položit takovou otázku a teď ji kladu tobě, Ing. Ivane Kukačkayi. To by ti mohlo dát alespoň malý náznak toho, k jakému mínění o tobě mě tvoje neskutky přivedly. Gratuluji, jsi mistr světa.

„Našli jsme dopis na rozloučenou, který psal taťka ještě v roku 1974! Zdůrazňoval v něm, abychom my dva spolu vycházeli dobře", píšeš ve tvém dopise ze 16. prosince 1994. Prozraď, co je tvůj příspěvek k přání mého otce Dionýza Oravského, Ing. Ivane Kukačkayi?

Výborně, Ivane Kukačkayi, i tys konečně objevil něco, bez čeho by se lidstvo nemohlo dále úspěšně vyvíjet. A to, že i trpaslík se může cítit jako obr po tom, když se mu podařilo intrikami srazit ostatní na kolena.

Toto všechno jsou typické příznaky duševní rakoviny. Zákazy a příkazy a trestání a ledový pohled a ohnivý, sirný výdech. Šepot a tajnosti a odebrané klíče a zavřené, zabarikádované dveře a vrata a vysoké zdi a ploty s malými pletenými očky a strážní pes a fyzické tresty a, a, a, a… Jen tehdy a tak můžeš ty, Ivane Kukačkayi, vyvolat v sobě pocit vlastní důležitosti a vyvolenosti… Jen když máš k něčemu přístup ty sám, protože ostatním ho odpíráš, jen tehdy se cítíš jako král. Jako velmi osamělý král. A aby se ti ulevilo aspoň trochu, znovu posedle kontroluješ a hodnotíš a uděluješ známky a…

Zbaběle se schovávat za bariéru ticha a vyhýbání a nesetkávání a všech jiných možných způsobů ignorování,
bát se konfrontace a neumožnit ji druhým,
těm, kteří mají nejen právo, ale i silnou potřebu řešení nebo alespoň prodebatování existujícího konfliktu,
je ještě větší přestupek proti těm, kterým křivdíš a děláš špatně,
než samotná tvoje krádež,
než všechny tvoje krádeže.

Nechtít o problému mluvit, ale zamlčet ho a zadusit i v těch, pro něž konfrontace je ultimativní pojistný ventil…

To je kruté, surové, necivilizované, nezralé...

Tímto tvým konáním efektivně zabraňuješ jakémukoliv možnému míru, protože neposkytneš žádnou možnost probíhající konflikt sprovodit ze světa,
a navždy ho pochovat.

A když pochováváš, nedáš nikomu nahlédnout do truhly, co pochováváš...

Když tyrani odflákli své protivníky, byla to jen předehra jejich pomsty. To, co vždy bylo nejbolestivější a neomluvitelné, bylo to, že nepřipustili, aby jejich oběti byly pochovány a jejich hroby označeny.

Tvé chování, Ivane Kukačkayi, je odsouzeníhodné, kruté, surové, necivilizované,...

Vzpomínáš si na Adolpha Degeytera? Byl to bratr zmiňovaného Pierra Degeytera, který napsal *Internacionálu*. A vzpomínáš si, jak Adolphe Degeyter ukončil své pozemské dny?

Bob Ford zastřelil výstřelem do zad svého dobrodince, Robina Hooda Divokého západu Jesse Jamese, a později byl sám zastřelen jedním z těch mnoha, kteří si mysleli, že toto je jediný způsob jak dosáhnout „božské“ spravedlnosti. „Nebude žádné velebení Boba, žádné fotografie jeho těla nebudou prodávány v obchodech, lidé nezaplní ulice, aby v dešti vzdali hold jeho pohřebnímu průvodu, žádné biografie o něm nebudou psány, nebudou po něm pojmenovány žádné děti, nikdy nikdo nebude platit vstupné, aby shlédl pokoj, ve kterém vyrostl. Zbraň vystřelí a Ella Mae vykřikne, ale Robert Ford bude jen ležet na podlaze a čumět do stropu, dokud světlo jeho očí nepohasne ještě před tím, než stihne najít ta správná slova“. Tak je popsána Fordova smrt v knize a ve filmu *The Assassination of Jesse James by the Coward Robert Ford* : *A psychological Maze* / *Zabití Jesseho Jamese zbabělcem Robertem Fordem*. Robert Ford byl zákeřný zbabělec, který odpověděl Jamesově ženě Zee Jamesové na její přímou otázku, zda to byl on, kdo zabil jejího muže a otce jejích dětí. „Přísahám Bohu, že já jsem to nebyl“.

Později začal Ford vydělávat peníze tím, že na divadelních scénách předváděl, jak zastřelil Jesse Jamesa. Robert představoval sám sebe, Jesseho hrál jeho bratr Charley Ford. Večer za večerem zabíjel Robert svého bratra. Symbolicky. Duševně byl Charley zabit každý večer bratrovou zákeřnou zradou. „Jeho vlastní odhad byl, že Bob zavraždil Jesse Jamesa více než 800krát. Byl přesvědčen, že nikdo nikdy v historii tak často a tak veřejně nezrekapituloval svůj vlastní akt zrady“, konstatuje vypravěč historii *The Assassination of Jesse James by the Coward Robert Ford*.

Laurent-Désiré Kabila byl zavražděn vlastním bodyguardem, Anvar Sadat byl zavražděn generálem egyptské armády Khalidem Ahmed Showky Al-Islamboulim, Indira Gándhíová byla obklopena sikhy, kteří byli jejími osobními strážci, protože tito jsou prý nejvěrnější. Nepomohlo to. Jeden z nich jí naordinoval medicínu, která jí stačila na věky.

Adolphe Degeyter, Robert Ford, Vidkun Quisling, Mikuláš Šustek, Tomáš Uhorčík, Marcus Junius Brutus, Jidáš Iškariotský, Salome, Jussi v *Bröderna Lejon-*

hjärta / Bratrech Lví srdce... a Ing. Ivan Kukačkay. Zatímco Země se otáčí a technologický rozvoj uhání vpřed, švábi žijí v nezměněné podobě už 340 miliónů let.

V první scéně pátého aktu vchází na scénu Lady Macbeth ve spánku. Tře si ruku o ruku, chce smýt a seškrábat svoji vinu, nic však nepomáhá: „Neustále je tu ten pach krve: a neexistuje tak voňavá esence, která zpříjemní tuto malou ruku. Oh, oh, oh!“ naříkajíc konstatuje, protože všechno napáchané špinavé zlo, jak na rukou, tak i na jejím svědomí zůstává. Poté je Lady Macbeth, doslovně i symbolicky, mrtva, v díle *The Tragedy of Macbeth* / *Macbeth*.

(A i když Pontius Pilatus čili Pilát Pontský, jak bylo jméno této historické osoby nesprávně počeštěno, řekl poté, když si umyl ruce po vynesení rozsudku nad Ježíšem „Čist jsem já od krve spravedlivého tohoto. Vy vizte“, Matouš 27:24, nakonec, i když více méně donucen, spáchal sebevraždu.)

Hjalmar Söderberg píše v *Doktor Glas*: „Chceme být milováni, a když se nám to nedaří, chceme být alespoň obdivováni, a pokud se nám ani toho nedostane, chceme, aby se nás lidé báli, a když i tato alternativa selže, chceme být alespoň nenáviděni, no a pokud máme pocit, že ani toho se nám nedostane, tak nám postačí, že námi lidé pohrdají. Každý si přeje vyvolat u druhých lidí nějaký pocit. Duše se děsí prázdnoty a hledá kontakt za každou cenu.“

Jak to máš se tvým sebepoznáním Kukačkayi, kam by ses zařadil v této litanii o potřebě duševního zadostiučinění?

Člověk je z devadesáti devíti procent zvíře a zbývající jedno procento je člověk, tvrdí jeden držitel Nobelovy ceny a je tedy pravděpodobné, že jeho konstatování bude uznáváno za platné, alespoň po dobu několika let. Jak to máš ty se svým člověčím procentem, Ivane Kukačkayi?

John Naish píše ve své knize *Enough* : *Breaking free from the world of excess* / *Stop* : *Osvobození od nadmíry*, že je potřeba získat a vlastnit majetek, který odlišuje člověka od zvířat. A pokud je Naishův závěr správný, pak ty, Ivane Kukačkayi, jsi člověkem víc, než kdokoliv jiný z těch, které osobně znám. Nemáš však důvod být na to velmi hrdý.

Máš mnoho problémů Kukačkayi, ale ty sám jsi sobě největším problémem a největším nepřítelem sebe sama.

Terezie z Ávily, známá také jako Svatá Terezie od Ježíše, napsala „Vyplněné modlitby způsobují více slz než ty, které zůstávají nezodpovězené“. Co ty Kukačkayi, potvrdil bys to nebo máš jinou zkušenost?

Czesław Miłosz píše ve své klasické studii o chování intelektuálů pod represivním režimem, *Zniewolony umysł* / *The Captive Mind*, že se disidenty nestali ty s nejsilnější

osobnosti, ale spíš ti s nejslabšími žaludky, protože rozum dokáže racionalizovat téměř všechno, ale žaludek se vždy po čase vzbouří.

Ano, je to tak, že jsem byl po mém útěku z ČSSR trestně stíhán i odsouzen, a že částí trestu byla i ztráta mého majetku. Článek *Kukačka ze Zahradnické 16, Bratislava* je o mně, a o tom, že mě neokradla o můj dědický podíl po mých rodičích, kteří žili a umřeli na území Slovenska, okupační komunistická vláda Československa, ale Ing. Ivan Kukačkay. Článek *Kukačka ze Zahradnické 16, Bratislava* je o mně, a o tom, že mě neodcizil můj podíl dědictví po mých rodičích, kteří žili a umřeli na území Slovenska, pokřivený socializmus, ale pokřivený Ing. Ivan Kukačkay.

Ibsenova hra *Vildanden* / *Divoká kachna* se točí kolem otázky životní lži. Fotograf Hjalmar Ekdal neví, že Hedvig není jeho dcera. Doktor Relling oroduje za to, že je lépe, když jsou lidé ušetřeni té pravdy, která jim odhalí jejich životní lež. Greger Werle tvrdí opak, že lidé by měli znát pravdu o svém životě. Dva citáty z této hry se staly nesmrtelné. Jeden z nich vrhá stín i na tuto kapitolu. „Když průměrnému člověku odhalíte jeho životní lež, pak mu vezmete jeho pocit důležitosti.“ Který názor na životní lež ty zastáváš, Kukačkayi?

Musel jsem si vyzvracet a nejsilnější ústní vodou vypláchnout hubu – pachuť svinstva Ing. Ivana Kukačkaye mě však nechce opustit.

Tvoje činy a přečiny mě přivedly k otázce, jestli ti budu schopen prominout, Ing. Ivane Kukačkayi? City zdravého člověka se dají přirovnat k mořským vlnám nebo písečným dunám, podléhají neustálým proměnám a znovu se formují pod vlivem okolí. Člověk se tedy rozhodl, že ty důležité zážitky zvěční, aby je zachoval pokud možno nezkreslené a mohl se k nim vracet a čerpat z nich ať už poučení nebo zábavu, uklidnění nebo výstrahu. Archeologické nálezy dokazují, že tak člověk činí už alespoň posledních třicet tisíc let. Tyto řádky o tobě, Kukačkayi, o tvých pomocnících a společnosti, která vás formovala, jsou pokračováním těch archivů, které začínají kresbami v jeskyni Chauvet.

Tvoje činy a přečiny mě přivedly k otázce, jestli ti budu schopen prominout, Ing. Ivane Kukačkayi, a já odpovídám Janem 9:25-26: „Jest-li hříšník, nevím, než to vím, že byv slepý, již nyní vidím. I řekli jemu opět: Coť učinil? Kterak otevřel oči tvé?“

Kým pohrdá ten, kdo se otočil zády ke svým rodičům a té morálce, kterou mu vštěpovali? Sebou samým nebo svými rodiči? Kým pohrdá ten, kdo se otočil zády ke svému bratru? Sebou samým nebo svým bratrem? Kým pohrdá ten, kdo se otočil zády ke své ženě a svým dětem? Sebou samým nebo svou ženou a svými dětmi?

“I’m not what I am” je posudek, který Shakespearův Jago šíří o sobě nalevo a napravo. You’re not what you are, Kukačkayi. Jedovatý had, kdyby dostával celý život jen mléko, bude stejně chrlit jen jed, což je svatosvatá pravda jednoho indického přísloví.

Po své návštěvě u mě v Dánsku a ve Švédsku sis nechal narůst plnovous. Podle vlastního vyjádření, „abys mi nebyl podobný“. Takže podle tebe jsme si ty a já k nerozezenání podobni, téměř jako jednovaječná dvojčata, která se dají rozeznat jen po plnovousu a jiných zkonstruovaných vnějších znaků. Ijáček nemá plnovous a stejně se mu hodně podobáš, Kukačkayi. Ijáčkovi a spoustě jiných oslů.

Tvoje činy a přečiny mě přinutily k otázce, jestli ti budu schopen prominout, Ing. Ivane Kukačkayi, a já odpovídám, že ty jsi pro mě šestnáct let stará gangréna a já ti nemám co odpouštět. Já nad tebou, nad tím děsivým chladem, který v tobě přebývá a celou tou špinavou, prohnilou záležitostí, do které si mě a moje rodiče zavlekl, cítím jen lítost.
Vladimir Oravsky

Post scriptum
V dedikaci této knížky vzpomínek, radosti a útrap píši mimo jiné: „Díky Vám všem, kteří přispěli k této knize, a speciálně Petru Kmecovi, velvyslanci Slovenské republiky ve Švédsku, jehož činy dávají naději, že Slovensko je na správné cestě.“ Ano, Petrovo jednání dává naději. Ale je on věrným zrcadlením Slovenska?

Nemám dostatečné podklady na vyčerpávající odpověď. Vím však, že nejsem příliš spokojen s jednáním JUDr. Marty Pavlovičové PhD., Šafárikovo námestie 4, 811 02 Bratislava a není nemožné, že ty, kdo jsi pozorně četl tuto kapitolu, jsi to vycítil.

Níže uvedený mail jsem zaslal na následující adresy: 'OS_Bratislava1@justice.sk', 'KS_Bratislava@justice.sk', 'podatelnaKSBA@justice.sk',

'podatelnaOSBA1@justice.sk', 'tlacove@justice.sk' více než jednou, více než dvakrát, více než třikrát.

„Buďte tak laskavi a zašlete můj přiložený dopis na správnou adresu tomu zaměstnanci, který žije v přesvědčení, že za plat je třeba odvést i práci.

Už od dubna 2010 se pokouším dostat zpět vrácení soudního poplatku, který byl omylem vyplacen dvakrát.

Bohužel, a je to hanba, se nikdo o tuto maličkost nepostará.
S pozdravem
Vladimir Oravsky
tfn.: +46 (0)73 589 00 19

Okresní soud Bratislava 1
Záhradnícka 10
812 44 Bratislava
sp. zn.: 2D/562/2008-117
VĚC: Žádost o vrácení soudního poplatku
Vážený soude,

v jednání vedeném pod výše uvedenou spisovou značkou mi byla dne 23.3.2010 doručena výzva k zaplacení soudního poplatku za jednání ve věci dědictví ve výši 165,50 € společně a nerozdílně spolu s mým bratrem Ivanem Oravským.

Dne 16. dubna 2010 jsem uhradil sumu 82,75 € příkazem k úhradě na účet soudu. Tuto sumu jsem však uhradil až následně po tom, co už byl poplatek v plné výši uhrazen několik dní předtím. Tuto skutečnost jsem si okamžitě uvědomil a spojil jsem se s vaší soudní úřednicí, která mi řekla, že suma byla uhrazena prostřednictvím „nějaké společnosti“ a až následnou žádostí o vrácení soudního poplatku jednatele společnosti mi bude suma vrácena.

Co se týče té „nějaké společnosti“, jde o společnost Investment 14 Juli AB, jejímž jsem jediným společníkem a jednatelem. Prostřednictvím účtu této mojí společnosti jsem hradil všechny poplatky související s celým jednáním ve věci dědictví a právě z tohoto důvodu mi nebyla jasná příčina vzniku problému souvisícího s vrácením soudního poplatku.

Věřím, že na základě žádosti soudní úřednice o písemnou žádost o vrácení soudního poplatku jsem tímto svoji povinnost splnil a doufám v brzké vyřízení mojí věci.

Na základě výše uvedeného si Vás ve smyslu § 11 zákona o soudních poplatcích dovoluji požádat o vrácení soudního přeplatku ve výši 82,75 € na účet mojí společnosti, ze kterého byl i daný poplatek uhrazen –
Investment 14 juli AB,
(Att Vladimir Oravsky)
SEB (Skandinaviska Enskilda Banken)
Box 1005
S-551 11 Jönköping
S pozdravem
Vladimir Oravsky
Jönköping 2010-05-27“

Ty Slováku, který si myslíš, že mi tento mail a tento dopis pomohl, zvedni ruku.

Našli se však čtyři se svědomím a vědomím, že soud má sloužit lidem. Byla to JUDr. Gabriela Šimonová, předsedkyně krajského soudu, která napsala na Okresní soud Bratislava „Dobrý den, dovoluji si Vám odstoupit od přímého vyřízení podání p. Vladimíra Oravského ze dne 22.6.2010. Zároveň tímto uvědomuji samotného pisatele o odstoupení jeho podání Okresnímu soudu Bratislava 1.“ a JUDr. Katarína Koborová, Kancelář ministra, která mi napsala „Vážený pane Oravský, oznamujeme Vám, že Vaše žádost o vrácení soudního poplatku v jednání sp. zn. 2D/562/2008 byla postoupena k přímému vyřízení Okresnímu soudu Bratislava 1, protože vrácení poplatku spadá do jeho pravomoci.“

„Dobrý den, dovoluji si Vám odstoupit podání p. Vladimíra Oravského ze dne 11.8.2010. Zároveň tímto uvědomuji samotného pisatele o odstoupení jeho podaní Okresnímu soudu Bratislava 1. S pozdravem“ píše JUDr. Ľuboš Sádovský, podpředseda krajského soudu. 13. srpna jsem obdržel ještě jednu dobrou zprávu: „Vážený pane Oravský, Okresnímu soudu Bratislava 1 byla ze strany Krajského soudu v Bratislavě postoupena korespondence, týkající se řešení skutečností s ohledem na opoždění vrácení o 1 % kráceného soudního poplatku v jednání sp. zn. 2D/562/2008 Vaší osobě, jako účastníkovi jednání, a to ve výši 76,12 EURO prostřednictvím Daňového úřadu Bratislava 1.

Šetřením, konaným přímo ve spisové kanceláři, jsem zjistil, že Usnesení v jednání 2D/562/2008-124 ze dne 08.7.2010 nabylo právní moci a vykonatelnosti dne 3.8.2010 a dnešním dnem, tj. dne 13.8.2010, bylo zasláno Daňovému úřadu Bratislava 1 za účelem jeho realizace ve smyslu příslušných právních předpisů.

Dovolte mi vyslovit omluvu za případné, Vám vzniklé nepříjemnosti. S úctou Mgr. Lukáš Kapičák, ředitel správy OS BA I“.

Po dalších pěti týdnech a několika dalších mailech jsem se dozvěděl, že soud už nemá nic společného s mým nárokem na vracení požadované sumy, a že se mám obrátit na Daňový úřad BA I.

Samozřejmě, že jsem se na tento úřad obrátil. S jedním, dvěma, třemi, čtyřmi a dalšími maily, vpravo a vlevo, nahoru a dolů, nic nepomohlo. Až když jsem kontaktoval Ing. Miroslava Mikulčíka, generálního ředitele na úřadu Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky, až potom přišla jedna odpověď. Od paní Naděždy Meierové, která konstatovala že vinu za to, že jsem stále ještě nedostal moje peníze zpět, si nesu sám:

„Od: Meierová Nadežda [mailto:Nadezda.Meierova@ba.drsr.sk]
Datum: den 29 september 2010 15:41
Komu: vladimir.oravsky@ebrevet.nu
Předmět: FW: Vratka súd.popl.
Vážený pane Oravský,
Přesto, že nám chyběly všechny důležité údaje v žádosti, kterou jste nám zaslal, jsem odhadla soud, který asi vydal příslušné usnesení, a dozvěděla jsem se, že soudní poplatek se vrací právnické osobě Investment 14 juli AB a ne přímo Vám, a jelikož i v usnesení chybí některé údaje, žádáme Vás o zaslání celé adresy společnosti Investment 14 juli AB a adresu banky, ve které je účet založen. Bez těchto údajů není možné realizova přeshraniční platební styk.
S pozdravem
Meierová N.
DÚ BA I“

Okamžitě jsem znovu zaslal všechny požadované údaje, tentokrát té, určitě příjemné, paní Naděždě M. a už den nato jsem obdržel její odpověď:

„Dobrý den, Váš mail jsme obdrželi a zároveň Vám oznamujeme, že po vyhotovení platebního poukazu vrácení soudního poplatku zrealizuje naše účtárna. Jen mě mrzí, že jste moji snahu musel řešit přes další úřady.
S pozdravem Meierová“
Moje odpověď byla:
Vážená paní Naděžda Meierová,
Děkuji vám za vaši snahu, cítím se poctěn.
Co myslíte tím, že jsem musel řešit vaši snahu přes další úřady?
Žádanou sumu vyřizujete, i když ne vy osobně, už od 16. dubna 2010.
Doufám, že budete sledovat postup práce vaší účtárny a že moje banka mě bude informovat o dané sumě v pondělí příštího týdne.
Příjemný víkend
Přátelsky
Vladimir Oravsky“

Týden nato jsem znovu rozeslal maily bratislavským, ať už příslušným nebo nepříslušným úředníkům a Naděžda Meierová mi obratem odpověděla:
„Pane Oravský,
Peníze jsou dnes splatné a doufám, že už budete spokojen, protože řeším stále totéž a nemohu za to, že se soudem to vyřizujete od dubna. My s řízením nemáme nic společného. Meierová“
„Děkuji, paní Naděždo Meierová,
Dám vám vědět, až se tento poplatek objeví na mém účtu a promiňte, že vám kazím den takovými maličkostmi.
Přátelsky Vladimir Oravsky“

Vážený čtenáři těchto řádků, věř či nevěř, už 5. října 2010 byla požadovaná eura, i když opravdu ne všechna, na mém účtu a já jsem všem zaslal poděkování:
„Dobrý den, Dnes, po mnoha měsících a řadě mailů a dopisů jsem konečně obdržel poplatek, který mi náležel. Zaslal ho Intesa Sanpaolo Spa; It-20121 Milano. Nejenže mi slovenský soud odebral část mého poplatku, ale peníze mi byly poslány takovým způsobem, že mi sotva něco zbylo. Tak či tak vám velmi pěkně děkuji, že jste přispěli k tomu, že Slovenský soud už nemá problém s penězi, které mu byly vyplaceny dvakrát.
Celou tuto epizodu popíši v české knize *Kdo mě okradl o mého bratra?* Najdete ji v příslušných obchodech v roce 2011.

Tolik o tom: Že internetové spojení na příslušné instituce často nefungovalo a moje maily se vracely zpět, zmíním teď jen jako pikantní příhodu.

„The following message to <du.ba1@ba.drs.sk> was undeliverable.
The reason for the problem:
5.4.7 - Delivery expired (message too old) [Default] 450-'4.1.2
<du.ba1@ba.drs.sk>: Recipient address rejected: Domain not found“

V českém překladu „Domain not found“ znamená, že mailová adresa du.ba1@ba.drs.sk neexistuje. Jenže Skatteverket, švédský daňový úřad, udává právě adresu du.ba1@ba.drs.sk, kam se mají švédští podnikatelé obracet se slovenskými daňovými otázkami?

Uvedená adresa je očividně chybná a je nepochybné, že chyba je na švédské straně. Ale není v zájmu Slovenska, aby adresy důležitých úřadů byly správné?

Napadá mě, proč já ti vlastně servíruji fakta, se kterými ty přicházíš do styku pravděpodobně denně, pokud žiješ a působíš na Slovensku, že pro tebe je to, co já popisuji, „normální“, jak moje ruská hostitelka často opakovala na mém turné v Rusku. „Volodja, eto normalno.“

Tímto způsobem práce se budoval a také zbortil socialismus; kapitalismus vyžaduje daleko větší angažovanost a sounáležitost.

Ještě jednou vám, paní Gabrielo Šimonová, předsedkyně krajského soudu, Kataríno Koborová, Kancelář ministra, JUDr. Ľuboši Sádovský, podpředsedo krajského soudu a Mgr. Lukáši Kapičáku, řediteli správy OS BA I, děkuji za vaši pomoc a za přístup k Vaší práci. Vrácení této směšně malé sumy se táhlo od 16. dubna 2010 až do 5. října 2010.

Avšak ani tehdy jsem nedostal celou sumu, 6,63 € si totiž vážený Okresní soud Bratislava 1 ponechal, kdo ví, možná že jako reverzní úrok za to, že jsem musel tak dlouho čekat a znovu a znovu „otravovat“ nemálo lidí slovenského soudnictví a téměř celý zbytek zmizel po různých bankách, se kterými slovenské úřady spolupracují.

Jak je možné, že vážený Okresní soud Bratislava 1 může dostat zaplaceno dvakrát za jednu a tutéž položku, aniž by si toho nikdo nevšiml a okamžitě na to nereagoval a bez vyzvání tento poplatek nezaslal na správné místo?

Vypadá to tak, že komunikace mezi řadovými občany a určitými úřady není na Slovensku ještě na uspokojivé úrovni, a že stoprocentní výměna krve a kostní dřeni, alespoň u části státních, okresních, krajských a městských úředníků a funkcionářů by se měla provést co nejrychleji.

Můj kontakt se současným slovenským soudnictvím mě nepřesvědčil ani o její spravedlnosti ani o její efektivnosti. Myslím, že jedním z problémů je, že hodně z toho, co se tam odehrává, se děje setrvačností, ze zvyku a mechanicky. Jedním z příkladů může být, že každé i to nejbezvýznamnější oznámení je zasíláno doporučeně, přestože jsem opakovaně prosil, aby se tak nedělo, protože tady lidé důvěřují poště a proto je málo míst, kde se tyto doručenky dají převzít. A kromě toho je tento neustálý převoz dokladů neekonomický a zabírá čas, který se celkem jistě dá

využít lépe. A jistě se dá souhlasit s tím, že tento transport běleného papíru nemá ani příliš dobrý vliv na životní prostředí. Proč nestačí zaslat jeden mail? A proč je moje poštovní adresa vytrvale komolena?

Po čase jsem dostal usnesení o vrácení těch několika euro, které jsem opakovaně a po dobu několika měsíců žádal prostřednictvím různých zaměstnanců slovenského soudnictví. „Proti tomuto usnesení je možné podat odvolání do patnácti dnů od doručení na Okresním soudě Bratislava 1, písemně, ve dvou vyhotoveních...“, stojí v tomto usnesení podepsaném „vyšším soudním úředníkem“. Ty, Slováku, který si myslíš, že jsem se neodvolal, protože jsem si to rozmyslel a už jsem nechtěl dostat tuto peněžní maličkost zpět, a zaslal tedy moje odvolání písemně ve dvou vyhotoveních, doporučeně nebo rouhačsky mailem, zvedni ruku.

Umeå, město, kde jsem byl kulturním šéfem, byl vyhlášeno kulturní metropolí Evropy na rok 2014. Začátkem února 2013 se zeptali Leny Adelsohn Liljeroth, švédské ministryně kultury, jaké město bylo právě nyní vyhlášeno hlavním kulturním městem Evropy. Hádala a pokusila se několikrát odpovědět, ale Slovensko a Košice ji vůbec nenapadly. Otazkou je, kdo selhal? Švédská ministryně kultury nebo košické vedení Evropského hlavního kulturního města? Můžu se jen dohadovat, ale jelikož jsem byl s košickým vedením v kontaktu a ono se mnou, musím bohužel prohlásit, že v mých očích to příliš efektivní nebylo. Jakoby se stále ještě žilo v ČSSR.

A když už jsem u těch Košic: 17. srpna 2012 mě navštívila jedna paní z Košické televize se svým týmem. Dělala reportáž *Slováci vo svete 2012: Švédsko*. Rád jsem se s ní setkal, neboť byla dobře připravena, věděla o mně i to, co jsem já už v hlavě aktivně nedržel. Připravil jsem několik prostor, kde jsme se mohli setkal a nahrát interview, ona si vybrala městskou knihovnu, kde mají asi třicet mých knih.

17. srpna jsem měl být v Kodani na oslavách narozenin, ale ta paní už měla svůj plán, na němž se nic nemohlo měnit, tak jsem já změnil svůj, nechal lístek na vlak propadnout a přizpůsobil se. Dobrou polovinu dne jsem byl s ní a s jejím televizním týmem, ukázal jsem jim Jönköping, staré divadlo, ba i nové, i zvenčí i zevnitř...

19. října 2013, tedy 15 měsíců po tom, co tu paní z Košic natáčela, jsem obdržel odkaz na to video, na němž jsem spolupracoval.

http://www.rtvs.sk/tv.programmes.detail/archive/4426?date=19.10.2013

Nepodařilo sa mi tento odkaz stánout a uložit na žádném z mých počítačů, a tak jsem 21. října 2013 napsal do Košic, zda bych tento tento program nemohl dostat ve formátu, který bych dokázal přechovávat na mém počítači. Mezi 21. říjnem a 17. prosincem 2013 jsem psal a posílal mail za mailem do košické a bratislavské televize a dostal jsem celé dotazníky od jednoho a i druhého, a na všechny otázky jsem pečlivě odpovídal a vždy mě poslali dál k dalším hodnostářům slovenské televizní kultury a byrokracie, až nakonec jsem dostal konkrétní odpověď

Från: Rudolf Kiss [mailto:Rudolf.Kiss@rtvs.sk]
Skickat: den 17 december 2013 09:47
Till: vladimir.oravsky@ebrevet.nu
Ämne: Slováci vo svete 2012 - Švédsko - Stockholm
Dobrý deň p.Oravský,
ospravedlňujem sa za neskoré reagovanie na Váš e-mail, bolo to zapričinené zmenamy v e-mailových adresách v TŠ Košice.
Program pod názvom ˝ Slováci vo svete, Švédsko – Stockholm ˝ o ktorý máte záujem, máme v našom archíve a keď získame od autorov programu povolenie na vyhotovenie rozmnoženiny /autorské právo/ môžeme Vám hore uvedený program prepísať na DVD.

Cenová kalkulácia prepisu je nasledovná :

Prepis	20 € + 20% DPH
DVD nosič	1 € + 20% DPH
Poplatok SOZA	0,08 € + 20% DPH
Spolu :	25,30 € + poštovné / dobierka /

Treba rátať aj stým,že ako náhle nebudú vysporiadane záležitosti okolo autorského práva,program Vám nemôžme prepísať, i keď to chcete ako píšete na nekomerčné účely.

Ak ste p.Vladimír Oravský, švédsky spisovateľ,dramatik,filmový a divadelný režisér,narodený na Slovensku v Rožňave a žijete vo Švédsku, alebo inde v zahraničí a chceli by ste aby sme DVD Vám poslali napríklad do Švédska,alebo inde do zahraničia,všetko hore uvedené sa mení a vybavovali by Vašu objednávku na obchodnom oddelení Telexim v RTVS Bratislava.

Pripomínam Vám, že hore uvedený program RTVS bude vysielať ako reprízu na Dvojke dňa 18.01.2014 o 11,40 hod.

Pravdepodobne máte doma DVD recorder, alebo iné možnosti na nahrávanie, program nahrajte z vysielania a máte to zadarmo.

Upozorňujem Vás,ak chcete program využiť na komerčné účely,musíte kontaktovať RTVS a podpísať licenčnú zmluvu.

Príjemný zvyšok dňa Kiss Rudolf, archív RTVS TŠ Košice, 0908 990717

Pan Kiss mi nemohl pomoct, každopádně ne bezprostředně:

„Posielam kontakt na obchodné oddelenie Telexim: Obchodné oddelenie Telexim RTVS Bratislava, p. Martina Belanová, e-mailova adresa: martina.belanova@rtvs.sk

Program Vám môžeme prepísať, len vybavovať musíte v RTVS Bratislava na obchodnom oddelení /na hore uvedenom kontakte/, my tu v Košiciach nemôžme

realizovať prepisy do zahraničia. Napíšte, prosím objednávku na hore uvedený kontakt a bratislavská kolegyňa Vám napíše podrobnosti.“

Odpověděl jsem panu Kissovi ještě týž den: „Děkuji, pane Kissi, jen tak na okraj: kdybych si musel koupit každé interview (televizní, rozhlasové a podobně), ve kterém jsem vystupoval, tak by můj výdělek sotva stačil. Většinou je to tak, že když někoho pozvou na interview, tak mu za něj zaplatí. Já jsem od košické televize nic nevyžadoval a nic nedostal. Ani šálek kávy. A byl jsem to já, kdo zařídil prostory, kde se interview nahrávalo.

Nechme to však tak. Není důvod se nad takovými maličkostmi zastavovat.
Přátelsky
vladimir oravsky”

Podle pana Kisse bych měl zaplatit za program z košické televize 25,30 €. Podle počtu vyměněných mailů mezi mnou a úředníky slovenské televize, obětovali tito ohledně této otázky nejméně 10 hodin na korespondeci se mnou a mezi sebou... A to v zájmu nepříliš dobré reputace...

Můj, snad úplně pošetilý, návrh je, aby se vedené slovenské televize zamyslelo nad pojmy „goodwill“, „samostatné rozhodování“, „důvěry k úsudku jednotlivých pracovníků“ či „efektivita práce“.

Čím je člověk starší, tím více a častěji cítí sounáležitost se zemí svého dětství, praví řádně roztrušovaný mýtus, který jsem aspoň já slyšel nebo četl nesčetněkrát. Nic nenamítám, ale bohužel nebo bohudík – podle toho, z čí strany toto nahlížíte – to nemohu potvrdit, spíš naopak. Má zkušenost s lidmi a úřady současného Česka a Slovenska jsouť takového druhu, že dnes blahoslavím tu kapku, která dala poháru se přelíti a katapultovala mě z tehdejšího Československa ven.

„Díky Vám všem, kteří přispěli k této knize, a speciálně Petru Kmecovi, velvyslanci Slovenské republiky ve Švédsku, jehož činy dávají naději, že Slovensko je na správné cestě.“ Ano, Petrovo jednání dává naději. Ale je on věrným zrcadlením Slovenska?

Nemám dostatečné podklady na vyčerpávající odpověď. Vím však, že nejsem příliš spokojen s jednáním JUDr. Marty Pavlovičové PhD., Šafárikovo námestie 4, 811 02 Bratislava, a není nemožné, že ty, kdo jsi pozorně četl tuto kapitolu, jsi to vycítil.

Nejsem příliš spokojen s tím, co si jakýkoliv Kukačkay může na Slovensku dovolit dělat. Nejsem spokojen s tím, že tolik mých krajanů ze Slovenska a České republiky přináší svědectví o tom, že je jejich vlastní rodina, která zůstala na Slovensku nebo v České republice, také okradla. A podobné zprávy jsem dostal i od krajanů, kteří se usídlili v USA a Kanadě. Všichni ti, kteří nás emigranty, ať už systematicky nebo

jednorázově okradli, vrhají hanbu i na nás, na všechny Slováky a Čechy v diaspoře, a nebude lehké se od ní oprostit.

Dílo Friedricha Dedekinda *Grobianus. Von groben Sitten und unhöfischen Gebärden* je přeloženo do mnoha řečí. Pedagogika této výchovné školy káže mimo jiné, jak má člověk uchvátit svými umazanými prsty ty nejvýživnější a nejchutnější sousta ze spolustolovníkova talíře. Světoznámá parodie Ráje, *Schlaraffenland* / *Země peciválů* od Sebastiana Branta je z roku 1494 a výše uvedené Dedekindovo dílo je z roku 1558. Obě tato renesanční díla jsou míněna jako parodická výstraha pro ty společnosti, kterých se týkala. O pět set let později se tato výstraha stala vzorem, snem a ideálem nejen pro Ivana Kukačkaye, ale i pro, alespoň zdánlivě, nespočetné hejno slovenských kukaček.

I stvořil Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu stvořil jej, muže a ženu stvořil je. Ale nejen Bůh si myslel, že stvořil Kukačkaye k obrazu svému, ale i mí rodiče doufali, ze Kukačkay se jim bude podobat, a pokud ne, tak že bude ještě lepší, protože v definici vývoje je už obsažen vývoj k lepšímu. Nepovedlo se však ani Bohu ani mým rodičům. Plánem vládnoucí třídy každé společnosti je nulový součet, a proto společnost řídí své občany tak, aby ti s ostrými lokty a hlubokými kapsami byli spokojeni, zatímco ti druzí to tiše tolerují. A v tomto bodě je Kukačkay úspěšný, nebo lépe vyjádřeno, byl úspěšný. Nohy mu podtrhla vlastní chamtivost.

Začal jsem tuto kapitolu *Kukačka ze Zahradnické 16, Bratislava* : *aneb, kdo mě okradl o mého bratra?* následující tezí: „Čí je to chyba, že se lidé okrádají, zabíjejí a bezpočtem jiných primitivních, ale i kreativních způsobů si navzájem zastiňují slunce?“

Není mnoho těch, kteří se rodí s černou žlučí, tak silně dominující jejich charakteru, že zlo z nich prýští jako škodlivý dým ze stratovulkánu Eyjafjallajökull.

Pokud toto konstatování odpovídá pravdě, pak by se část této zloby dala připsat výchově. No a ještě víc, daleko víc, by se měla tato nešťastná zloba připsat vlivu společnosti, ve které se lidé nacházejí, které podléhají, ale zároveň ji i tvoří a tvarují.“ Myslím si, že kapitola *Kukačka ze Zahradnické 16, Bratislava* : *aneb, kdo mě okradl o mého bratra?* alespoň částečně nasvědčuje tomu, že ano, Kukačkay a jemu podobní měli v socialistickém Československu mimořádně dobré životní prostředí pro svůj vývoj a současné Slovensko jim i nadále – skrytě nebo otevřeně – nabízí stejné nebo podobné příznivé životní prostředí. A i do budoucna platí: Qualis rex, talis grex, jaký král, takový lid, čili lid zrcadlí svoje nadřízené.

Sie hat uns alles gegeben. / Sonne und Wind und sie geizte nie. / Wo sie war, war das Leben. / Was wir sind, sind wir durch sie. / Sie hat uns niemals verlassen.

Fror auch die Welt, uns war warm. / Uns schützt die Mutter der Massen. / Uns trägt ihr richtiger Arm.

Die Partei, die Partei, die hat immer Recht! / Und, Genossen, es bleibe dabei; / Denn wer kämpft für das Recht, / Der hat immer recht. / Gegen Lüge und Ausbeuterei. / Wer das Leben beleidigt, / Ist dumm oder schlecht. / Wer die Menschheit verteidigt, / Hat immer recht. / So, aus Leninschem Geist, / Wächst, von Stalin geschweißt, / Die Partei - die Partei - die Partei.

Sie hat uns niemals geschmeichelt. / Sank uns im Kampfe auch mal der Mut, /

Hat sie uns leis nur gestreichelt, / zagt nicht und gleich war uns gut. / Zählt denn noch Schmerz und Beschwerde, / wenn uns das Gute gelingt. / Wenn man den Ärmsten der Erde, / Freiheit und Frieden erzwingt.

Die Partei, die Partei, die hat immer Recht! / Und, Genossen, es bleibe dabei; / Denn wer kämpft für das Recht, / Der hat immer recht. / Gegen Lüge und Ausbeuterei. / Wer das Leben beleidigt, / Ist dumm oder schlecht. / Wer die Menschheit verteidigt, / Hat immer recht. / So, aus Leninschem Geist, / Wächst, von Stalin geschweißt, / Die Partei - die Partei - die Partei.

Sie hat uns alles gegeben, / Ziegel zum Bau und den großen Plan. / Sie sprach Meistert das Leben, / Vorwärts Genossen packt an. / Hetzen Hyänen zum Kriege, / Bricht euer Bau ihre Macht, / Zimmert das Haus und die Wiege, / Bauleute seid auf der Wacht.

Die Partei, die Partei, die hat immer Recht! / Und, Genossen, es bleibe dabei; / Denn wer kämpft für das Recht, / Der hat immer recht. / Gegen Lüge und Ausbeuterei. / Wer das Leben beleidigt, / Ist dumm oder schlecht. / Wer die Menschheit verteidigt, / Hat immer recht. / So, aus Leninschem Geist, / Wächst, von Stalin geschweißt, / Die Partei - die Partei - die Partei.

Dala nám vše / rukou štědrou slunce i vzduch, ta vše ví / Kde ona jest, tam je život, vše / Co my jsme, jsme díky ní / Nikdy neopustí nás. / V mrazu nám skýtá teplo / Chrání nás matka mas. / Kryje nás její spravedlivé křídlo. //

Strana, strana má vždycky pravdu! / A soudruzi, nechť tak bude vždycky / Neboť ten, kdo bojuje za pravdu / ten v právu jest vždycky. / Čelíme lži a vykořisťování /

Kazisvěti ti kazí svět / hloupostí a zlem jen dobru brání / Kdo lidstvo brání, / ten vždycky v právu jest. / V duchu Lenina, / vyrostla Stalinem tavená / strana - strana - strana. //

S námi se nikdy nemazlila / V bitvě dává odvahu a cíl. / Tiše pohladí nás strana milá / a my jen zvednem samostříl. / Na bolest a trápení nehleďte / úspěchu my dosáhnem. / Pro nejchudší této země, / svobodu a mír dosáhnem. //

Strana, strana má vždycky pravdu! / A soudruzi, nechť tak bude vždycky / Neboť ten, kdo bojuje za pravdu / ten v právu jest vždycky. / Čelíme lži a vykořisťování / Kazisvěti ti kazí svět / hloupostí a zlem jen dobru brání / Kdo lidstvo brání, / ten vždycky v právu jest. / V duchu Lenina, / vyrostla Stalinem tavená / strana - strana - strana. //

Dala nám vše / na stavbu cihly a velký plán. / Soudruzi, nechť je život osedlán / Vpřed, soudruzi, za vše! / Proti štvaní do války, vytí, / budujte a posílíte mír / domov svůj a šťastné žití / bdělí budovatelé ochrání. //

Strana, strana má vždycky pravdu! / A soudruzi, nechť tak bude vždycky / Neboť ten, kdo bojuje za pravdu / ten v právu jest vždycky. / Čelíme lži a vykořisťování / Kazisvěti ti kazí svět / hloupostí a zlem jen dobru brání / Kdo lidstvo brání, / ten vždycky v právu jest. / V duchu Lenina, / vyrostla Stalinem tavená / strana - strana - strana.

(Text a hudba Louis Fürnberg, literární vědec, překladatel, spisovatel, básník, scénárista, hudební skladatel a československý diplomat, narozený v Jihlavě. *Lied der Partei* / *Píseň strany* byla oficiální hymnou Sozialistische Einheitspartei Deutschlands / Sjednocené socialistické strany Německa, čili toho „demokratického" Německa, DDR. Původně se prý tato později zhudebněná báseň jmenovala *Strana je vždy v právu*, ale její českou verzi jsem nenašel. Překlad je od Jardy Suka. Podle Richard Seemanna napsal Louis Fürnberg tuto báseň jako reakci na to, že nebyl pozván v roce 1949 na sjezd KSČ.)

Činy Petra Kmece dávají naději, že Slovensko je na správné cestě. Ale možná by se, alespoň konspiračně, dalo říci, že Peter je pro slovenské úřednictvo atypický a že ho proto vláda umístila mimo rodné území, mezi bílé medvědy vzdáleného severu.

Stéphane Hessel nás nabádá ve své kratičké knížečce *Indignez-vous!* / *Vzpouzejte se!* obsahující myšlenky s dlouhodobou trvanlivostí, abychom se vzpouzeli a bouřili proti tomu, co dělá svět špatným. Kdo je pobouřen špatnostmi světa a je bojechtivý a silný, se pravděpodobně bude angažovat v tom, aby chyby odstranil.

Betty Anne Waters měla osm sourozenců, jedním z nich byl o rok starší bratr Kenny. Roku 1983 bol Kenny Waters neprávem odsouzen na doživotí za vraždu. Vyšší soud se konal o dva roky později a ten rozsudek potvrdil. Dcera Kenny Waterse odmítala být s otcem jakkoli v kontaktu a jeho žena přispěla k jeho odsouzení. Hluboce zklamaný a deprimovaný Kenny Waters se rozhodl k sebevraždě, ale ta se mu naštěstí nepovedla. Následkem tohoto pokusu byl dlouho izolován a pod dozorem. Betty Anne a Kenny uzavřeli dohodu, podle níž si Kenny už nebude sahat na svůj život a ona, barová číšnice a svobodná matka se dvěma dětmi, při zaměstnání a jiných povinnostech, vystuduje gymnázium a právnickou vysokou školu a pokusí se Kennyho jméno očistit a jeho osvobodit. Přes všechny překážky se jí to podařilo a roku 2001, po osmnácti rocích ve vězení, byl Kenny Waters, bratr Betty Anne Waters, očistěn od všech podezření a propuštěn na svobodu, už dospělá dcera se s otcem Kennym spřátelila a oba synové Betty Anne se vyjádřili, že by jednali stejně jako jejich matka, kdyby se některý z nich dostal do stejné situace.

Kenny Waters upadl asi půl roku po propuštění tak nešťastně, že se jeho život už nedal zachránit. Betty Anne Waters je zpátky ve stejném baru, kde začínala. Ono vysoké odškodné, které pro svého bratra za neprávo a pokažený život získala, používá na právní pomoc pro nespravedlivě vězněné.

Søren Kierkegaard napsal, že život lze pochopit jen zpětně, ale musí se žít dopředu. Skutky Betty Anne Watersové by měl každý mít za vzor toho, jak by měl žít svůj život.

Sheriff John Brown always hated me / for what I don't know /
Every time that I plant a seed / he said, kill them before they grows. /
Freedom came my way one day / and I started out of town, yeah! /
All of a sudden I saw sheriff John Brown / aiming to shoot me down /
So I shot - I shot - I shot the sheriff, but I swear it was in self-defense. /
– *Bob Marley*

Jedna z mnoha známých výpovědí Ernesta Hemingwaye je „Svět je báječné místo a stojí za to o něj bojovat“. Když byl starší, přestal tomu Hemingway věřit. Poté, co přežil havárii letadla, nemocný, deprimovaný a pod vlivem alkoholizmu, přestože sám nemohl odpustit svému otci jeho sebevraždu, přestože často hlásal, „nejdůležitější je vydržet“, přesto se tři týdny před svými dvaašedesátými narozeninami zastřelil ve svém domě v Ketchumu v Idaho.

Svět je báječné místo a stojí za to o něj bojovat. Byl bych rád, kdybys četbou mojí kapitoly o Kukačkayovi a jemu podobných poznal, že toto je můj příspěvek k této snaze.

MŮJ TÁTA JÍ PALAČINKY S HOŘČICÍ

Když je člověk ještě dítě, nebývá výjimkou, že si přeje být jako většina ostatních, a současně si je vědom toho, že jistý stupeň jinakosti přináší zájem a vyšší pozici na žebříčku oblíbenosti. Během mého dětství a dospívání jsem věnovala nemálo energie tomu, abych se podobala svým seveřanským kamarádkám a kamarádům, i když jsem dávala v dobře zvolených okamžicích vyniknout svým mimonordickým genům. Dost brzy jsem zjistila, že můj táta není jako jiní tátové, jelikož ostatní měli táty jménem Lars nebo Åke a měli krátké nebo vůbec žádné vlasy. Můj táta se představoval s oblibou celým jménem a tedy i příjmením a s dodatkem „přistěhovalec první generace“ a tvrdohlavě si představoval, že bojovník za svobodu má mít velkou hřívu. Po pravdě řečeno, nebyla to věc, na kterou bych byla obzvláště hrdá. A i když na to nikdo nereagoval s odsuzujícími poznámkami na účet našeho domova nebo tátových způsobů, cítila jsem potřebu vše vysvětlovat a bránit před dojmy svých kamarádů při jejich nesčetných návštěvách v naší prostorné a pro veškeré dětské hry skutečně příhodné vile. Uvědomovala jsem si, že v našem domě přítomné zjevy, zápachy, chuti a výroky potřebují vysvětlení, jež by zmírnily nezkušeným dětem případné konfrontační šoky. Nechtěla jsem přece vypadat jako součást něčeho podivného nebo nedej bože hrozivého.

Z domovů mých přátel se k večeru nesla vůně švédského falunského salámu a švédské hnědé omáčky, u nás však kuchyně voněla kmínem, kyselým zelím a pečenými morkovými kostmi. Proto jsem své druhy ve hrách podrobně informovala, ještě než stačili nakrabatit obličej do odmítavé a pro mě ponižující grimasy, že „můj táta ještě není Švéd, utekl z Československa, protože tam policie byla blbá. Vím, že to tu poněkud zavání tureckým bazarem, ale to je tím, že tam dole mají úplně jiné jídlo a bohužel v tom pokračují i tady, táta například mlsá palačinky s hořčicí“.

V závislosti na tom, kým zrovna byl můj druh ve hře, mohl můj výklad vyústit v chápavé „Jo tak….“ nebo v jinak chápavé „Jé, fuj!“. Nezávisle na reakci, jsem se po svém vysvětlení cítila klidněji.

Nejuspokojivější odezvy na mou odlišnou rodinu se mi dostalo od nejlepší kamarádky Julie, se kterou jsem se znala už od první třídy. Řekla, že pro ni byla návštěva u nás jako „cesta osvobozená od Bingolota a sušenek značky Marie“. Není divu, že se z ní stala psycholožka. Pro Julii to u nás bylo napínavé až dobrodružné a byla pyšná na to, že se znala s jednou napůl cizinkou. Tím jsem se stala „cool“ a začala jsem si sama pohrávat s myšlenkou, že bych mohla být i hrdá na to, že nejsem úplně stejná jako ostatní.

Postupem doby, jak jsem rostla a dospívala, začala jsem si vytvářet vlastní představu o sobě a svém pozadí a začala jsem pociťovat lítost nad tím, že se mně nedostalo možnosti naučit se slovensky a tím pádem nikdy pořádně do hloubky nepoznala babičku a dědečka z tátovy strany a zemi, z níž pochází polovina mých

genů. Na základě světlých vlasů, pih a „obecně seveřanského vzhledu“ mě nikdo ze zahraniční příměsi nepodezříval. Proto je mi to tak divné, že to, co tvoří tak důležitou součást mé osobnosti a co jsem musela tak bránit a vysvětlovat během dětství, není nijak vidět a nelze demonstrovat teď, když se brouzdám životem samostatně. Mám dvojí příjmení a většinou není mé slovenské příjmení čteno nebo vyvoláváno, patrně proto, že to švédské se snadněji vyslovuje. Když se představuju plným jménem, vypadají lidi tázavě a nemálo se diví: „Vždyť vypadáš tak švédsky.“ Nikdo mě nespojuje s ničím jiným než se Švédskem a já sebe vlastně taky ne.

Bez slovenského jazyka jakožto mé součásti je těžké připustit, že jsem z poloviny Slovenka. Neumím se slovensky zeptat na cestu nebo koupit u pekaře chleba, a proto když jsem návštěvou na Slovensku, nevidím sebe samu jako nic víc než zahraniční návštěvnici. Chvílemi jsem se cítila jako taková turistka i u nás doma, protože když jsem byla ve škole, měla jsem zapékané makarony se švédskými masovými kuličkami a dokázala jsem bezchybně psát ta nejdelší slova ze švédského akademického slovníku SAOL, ale když jsem přišla domů, splácala jsem dohromady kyselé zelí s taktéž kyselým kefírem a opravovala tátu, když špatně časoval slovesa a neslyšel rozdíl mezi jmény Olle a Ulla. Stávalo se, že jsem byla poněkud rozpolcená a cítila se jako poněkud nevhodně umístěná na obou místech, a to nešlo o nějaké zelí nebo kefír.

Dnes se lidi pochichtávají, když říkám, že jsem přistěhovalec druhé generace. Takoví jedinci nejsou zrovna spojováni s představou mého vzhledu a žití. Mám skvělé přátele, výbornou kvalifikaci a dostatek peněz. Švédštinu nelámu, neodívám se odlišně a vydávám neutrální aroma. Teprve když se lidi setkají s tátou, porozumí, že mám v krvi cizí příměs. Po setkání s ním lidi říkávají: „No ano, teď vidím, že skutečně nejsi čistá Švédka.“ Většinou takovým výrokům nepřikládám pravdivost ani váhu, ale přesto se v určitých ohledech cítím hrdě, že přes to přeze všechno jsem trochu jiná. Jednou na nějaké oslavě se ke mně přichomýtl jeden hoch a ptal se, zda nejsem Polka nebo Ruska. Nevím, jestli to byla nějaká zvláštní pick-up line nebo zda opravdu dokázal něco postřehnout, ale překvapil mě a docela potěšil. „Dokážu rozeznat tvoje slovanství, Katarino. Neptej se jak, bude to asi nosem,“ pravil. Pocházel z Kazachstánu a připomínal plyšového kokršpaněla.

Poslání, jež si náš táta předsevzal, aby ze mě a z mé mladší sestry Aleksandry vychoval plnokrevné Švédky, se jistě vydařilo, ať si Kazach tvrdí co chce. Ani já ani Alek nemáme hlubší kontakt se svou slovenskou částí, i když je nepochybně od nás neoddělitelná. Snad to byl pro tátu způsob, aby se tak nějak šetrněji separoval od své vlasti, tehdejšího Československa. Když se člověk ptá, táta odpovídá, že se sám jako Slovák necítí, a současně se taky necítí být Švédem. A snad to tak je v našem světě, že nebývá příliš běžné se stoprocentně cítit tím či oním. Copak se já sama cítím jako jednolitě čistočistá Švédka? Nejsem tak zatížená na tradice jako mnozí mí

stoprocentně švédští přátelé a nehlásím se automaticky ke Švédům, když jsem v cizině. Ale vždy cítím hrdost, když můžu říct, že jsem Švédka, když se někdo zeptá.

Nejsilnější spojení s mým slovenským původem se projevuje, když vyprávím historky o tátovi. V nesčetných anekdotách dávám průchod svému pestře zajímavému původu a s oblibou vybírám historky šťavnaté a burleskní s cílem budit němé okouzlení. Třeba je to o tom, jak táta kupoval a jedl konzervy pro kočky ve víře, že konzervované kočky jsou švédskou delikatesou, nebo jak u činžáku, kde táta vyrůstal, vykopali po nějaké dávné netěsnosti vodovodu příkop a nechali ho čtyřicet let nezasypaný, nebo jak tátova rodina měla několik zimních týdnů ve vaně tučného kapra a taky fakt, že táta tyhle víceméně pravdivé střípky ze svého a taky z celého života rodiny Oravských-Sandströmových posbíral do jedné knihy, kterou jsem mohla pojmenovat mé duši blízkým názvem *Pitomá kalhota ven a jdi když berou na prst u nohy (Dumma byxa ut och gå när man nappar på en tå).*

Nikoli vše však je legrace a fabulační přehánění. A absolutně ne, pokud jde o tátovy rodiče a ostatní příbuzné v rodině, kteří byli navíc zlikvidováni za Druhé světové války…

Jak je to se mnou, dcerou přistěhovalce? Zvolila jsem aktivní kontakt s mým přistěhovaleckým částečným původem a s kořeny, nebo ho nechám zarůst svou švédskostí? Vzdala jsem se ambicí naučit se slovenštinu… Hlavně proto, že i tátovi rodiče opustili tento svět. Mám však chuť na slovenskou kulturu a její projevy. A snad i na styky se slovenskými bratranci.

Můj život se utvářel podobně jako život mnoha jiných švédských dívek. Vychodila jsem gymnázium, sbalila si ruksak, cestovala po světě sem a tam a párkrát kolem zeměkoule, naučila se řadu jazyků, odstěhovala se z domova, začala chodit na univerzitu, setkala se s klukem, založila novou rodinu… Většina lidí by to snad viděla jako úspěch, a já vidím sama sebe jako velmi šťastného a celkem vydařeného člověka. Je to díky mým kořenům nebo jim navzdory? Spíš díky jim. Protože život v mé rodině mi dal porozumění, že je v pořádku být odlišný, a že život, kterým žijeme ve Švédsku, není normou pro všechny lidi na světě. Také jsem se nebála opustit Švédsko a poznávat něco jiného a nového, a ten krok jsem taky učinila. Pro mě to není jen v pořádku, že je někdo jiný, je to pro mě něco cenného, co je třeba chránit a pěstovat. Něco dokonce lepšího než palačinky s hořčicí. A přísahám, že ani ty nejsou k zahození.

Mimochodem, zmínila jsem se o tom, že já se svými dětmi budu mluvit i švédsky?

Katharina Oravsky Sandström,
narozená jako přistěhovalec druhé generace, v současné době dle vlastní volby přistěhovalec první generace.

DOSLOV – VČEREJŠEK POTKÁVÁ ZÍTŘEK

„Odkud jsi přišel?“ ptá se nová švédská známost.

„Myslíš jako teď? Byl jsem v kině.“

„Ne, chci říct, odkud jsi?“ opakuje má nová švédská známost, i když o dva fousy hlučněji, protože je mimo jakoukoli pochybnost, že čím víc se na někoho řve, tím líp otázku pochopí. I tentokrát to fungovalo.

„Ptáš se, v jaké zemi jsem se narodil? V Československu.“

„To jsem si totiž taky myslel. Znáš Zelko Zlapiće? Setkal jsem se s ním ve vlaku tam dole (tím myslel tam na jihu) před takovýma pěti šesti lety. Moc milej chlap, ačkoli jeho angličtina za moc nestála, sotva jsem mu rozuměl.“

„Zelko Zlapić, ne, to mi nic neříká.“

„Neříkal jsi, že jsi z Československa?“

„Jistě. Ale jen v té české části žije přes deset milionů lidí… A i to jméno Zelko Zlapić zní nepochybně jako slovanské, ale pochází spíš z Jugoslávie než z Československa. Poláci jsou Slovani, a taky Kašubové, Lužičtí Srbové, Bulhaři, Bosňáci, Chorvati, Makedonci, Srbové, Slovinci, Rusové, Ukrajinci a Bělorusové, vedle Čechů a Slováků, které podle všeho zastupuju. A všichni mají svůj jazyk a tím pádem mluví polsky, hornolužickou srbštinou, dolnolužickou srbštinou, rusínštinou, polabštinou, kašubštinou, karpatorusínštinou, bulharštinou, makedonštinou, církevní slovanštinou, slovinštinou, chorvatštinou, srbštinou, srbochorvatštinou, ruštinou, ukrajinštinou a běloruštinou, kromě těch řečí, kterými mluvím já: češtinou a slovenštinou.“

„Takže Zelko Zlapiće neznáš?“

„Ne.“

„To’s moh říct hned… Mluvíš ale výborně švédsky,“ povídá má nová švédská známost, „jak jsi tu dlouho?“

„Přes třicet let.”

„Teda,“ úplně ji slyším polknout překvapením. Nejspíš jsem měl odpovědět: „Přijel jsem dopoledním vlakem z Blbákova, ale než jsem se s tebou sešel, stačil jsem projít rychlokurzem *Švédštiny pro přistěhovalce část první a druhou*.

Kdo má za svou mateřštinu švédštinu a je pravý blonďák, může demonstrovat svou vrozenou převahu ve vztahu k přistěhovalci první generace nebo generací dalších a zleva i zprava mu z luftu udělovat závazné známky.

V USA, v zemi, jež skutečně není pravým ořechovým rájem na zemi, nikdy nepocítíte cizost okolí založenou na tom, že máte nedokonalou angličtinu. A skoro nikdy nenarazíte na někoho, kdo by se ptal „odkud jsi“, aby vzápětí, jako by šlo o ustálené sousloví nebo gramatickou zákonitost, „chválit“ tutéž osobu, jak dobře se umí vyjadřovat v američtině. Neumět perfektně anglicky nebo dokonce vůbec neumět

anglicky je tam totiž právem, přímým prodloužením ústavou zaručené Freedom of Speech. Pouze Švédsko švédské švestky má, a švestky jsou povětšinou laxativa…

Návrh: Prodávejte placky s francouzským potomkem králem Carlem XVI. Gustafem a jeho německo-brazilskou královnou Silvií Sommerlath. Nikoli pro vzdávání holdu monarchii, nýbrž jako znak kampaně proti diskriminaci těch, kteří hřeší proti pravidlům pravopisu, mluví se zvláštním pořadím slov a silným cizím přízvukem.

Pravdivé úsloví „No chain is stronger than its weakest link“ existuje nejen v angličtině, ale v podstatě ve všech řečech, v nichž si můžu koupit chleba, aniž bych musel ukazovat. To bylo samozřejmým důvodem, pro který jsem vyloučil vícero příspěvků k švédskému vydání této knihy, i když byly obsahem relevantní i uchvacující. Podobně jako jiní redaktoři jsem radil a pak ještě víc radil, a když to nepomohlo, vyřadil jsem příspěvky, které podle mě, jazykově nedosahovaly potřebnou úroveň.

My „Čechoslováci“, s veškerým naším vzděláním, našimi tituly, obrovskou sebedůvěrou, navíc obdařeni přízní místa narození pouhých asi 500 km na jih od Malmö, jsme se za 40 let nenaučili bezchybné švédštině. Co pak může čekat ministr školství Jan Björklund a jiní ostatní Švédové požadující takové znalosti od přistěhovalců s jiným sociálním pozadím a z mnohem vzdálenějších tramtárií za pouhé tři roky?

Kniha *Kdo mě okradl o mého bratra?* by byl poněkud bezduchým projektem pro vyplnění volného času, kdyby jejím záměrem byl jen popis osudů několika „československých“ vystěhovalců ve Švédsku. Můj úmysl byl spíše druhu pedagogického, což vy, kteří jste sledovali mou spisovatelskou dráhu a četli mé knihy, jste už jistě prohlédli. Velká část nás „Čechoslováků“ se stala pro Švédsko a Švédy potřebným přínosem. Jsme lékaři, novináři, meteorologové, letoví dispečeři, vědci, učitelé v mateřských školkách, pekaři, psychologové, ředitelé, překladatelé, vynálezci a nejméně ve dvou případech počítačoví milionáři. Jsme dárci krve a platíme daně. Nezřídka vysoko nad 30procentní komunální daň.

Co tím chci říct? Inu, že tenhle náš úspěch, z něhož taky těží Švédsko, není jen naší zásluhou. Je to taky tím, že nás „Čechoslováky“ přijalo Švédsko a Švédové s otevřenou náručí. Cítili jsme, že jsme vítáni, byli jsme pro každého jako bratři a sestry. Ve vzájemně výhodné situaci nemůže nikdo prohrát. Je to snad truismus? Pokud ano, tak se ptám: proč se dnešní utečenci nemůžou cítit stejně vítáni jako my předtím?

Vladimir Oravsky